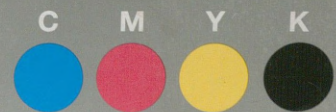

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Colour Chart #13

DANES PICTA .COM

F. Gehrmann,
Buchhandlung
Halberstadt,
Schmiedestrasse 21.

Calinich

author 1/2 Em.

440B

THUCYDIDIS

lytut
DE BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

ITERUM RECOGNOVIT ET PRAEFATUS EST

GODOFREDUS BOEHME.

VOL. I. LIB. I—IV. *45*

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXVIII.

1888

871

8344/11

BIOMINICA
Biosphären
Anstalt

PRAEFATIO.

Thucydidis textus post tres et viginti annos nunc iterum a me recognitus quod non paucis locis differt a priore illa editione, non mirabuntur qui meminerint quantum tot annis a multis eisque et doctis et ingeniosis hominibus elaboratum sit in emendando scriptore praeclarissimo eodemque difficillimo. Quibus studiis, si summam rei quaeras, hoc omnino effectum est, ut quo diligentius singula quaeque perquirerentur, eo magis codicum Thucydideorum reverentia imminueretur eoque certius intellexeretur eos, quippe ex uno omnes fonte derivatos, ultra mediocritatem non adsurgere et ne consentientes quidem eam habere auctoritatem quam plerique priorum editorum eis tribuissent. Itaque qui hac aetate Thucydidi operam navarunt plerique sprete operosae interpretationis artificiis ad coniecturarum conamina confugerunt. Quo in negotio ut non nego multa feliciter inventa, ita multo etiam plura aut inutiliter aut perverse temptata esse queror. Nam cum Classenius, Madvigius, Meinekius, plerumque Stahlius quoque non sine aliqua modestia in emendando versentur, alii, ut Cobetus maximeque Herwerdenus omnes sanae artis terminos ita excedunt ut ne a sanissimis quidem coniectandi libidinem abstineant. Atque hoc maxime in innumerabiles illas ἀθετήσεις dictum velim, quas cum iam Kruegerus iusto saepius adhibuisset, isti Batavi tanta licentia comminiscuntur arripiuntque (eaque labe etiam Stahlium nostratem, ceteroquin sani iudicii virum, aliquantum infecerunt), ut mihi quidem interdum bilem moveant omnemque suam crisin levitatis suspectam reddant.

At si in codicum contemptu non possum eo progredi, quo quosdam video progressos, duo tamen sunt in quibus librorum auctoritatem quasi nullam esse magis magisque mihi persuasi; dico res orthographicas et usum infinitivorum a verbis dicendi, putandi, sperandi aptorum.

Et in orthographicis quidem cum Dindorfii, maximeque Ludovicus in Stephani thesauro et in variis Graecorum scriptorum praefationibus, dudum veriora praecepissent, tum Cobetus in variis et novis lectt. ac nuper admodum Herwerdenus in studiis Thuc., Weckleinus in curis epigr., post eos Stahlius in quaestionibus grammat. omnem hunc locum sic pertractarunt, ut in multis me habeant adsentientem. Itaque quo iure nunc, quidquid obloquuntur codices, apud Thuc. ubique scribimus *γίγνομαι, γινώσκω, θαρσῶ, τάσσω* *ἱππῆς, ξύν, ἐς*, nunquam *γίνομαι, γινώσκω, θαρρῶ, τάττω, ἱππεῖς, σύν, εἰς*, eodem iure iam utemur in verbis ab εὐ incipientibus et *ἀναλίσκειν* et *εἰκάξειν* omnibusque plusquamperfectis ubique augmento donandis, in legitimo augmento reddendo formis *παρενόμησαν, ἠκκλησίασαν, ἠλληγνίσθησαν*, in probando solo augmento ἔ verbi *δύναμαι*, in abiciendis ubique formis non atticis optativorum -οῖ pro -οίη, -αι pro -ειε, -αιεν pro -ειαν, -εἴημεν pro -εἴμεν, -εἴητε pro -εἴτε, -εἴησαν pro -εἴεν, item indicativi -ῆ pro -εἶ, imperativorum -έτωσαν pro -όντων, -ήτωσαν pro -έντων, -σθώσαν et -στώσαν pro -σθων et -στων, in scribendo ῆσαν pro ἦσαν, ἐδέδισαν pro ἐδεδίσαν, διεξωμένοι, ἀλληλεμένον, δεδραμένων pro formis σ oneratis, in admittenda una terminatione η accusativi nominum tertiae decl. (ut *Δημοσθένη*, non *-νῆν*), in expellendis *πρεσβενταί* pro *πρέσβεις*, *ἐνωμοτάρχοις* pro *-χαις*, *ἄστεος* pro *ἄστεως*, *ὑποτοπεύω* pro *ὑποτοπέω* vel *ὑποπτεύω*, *παιωνίζεῖν* et *παιωνισμός* pro *παιανίζ.* et *παιανισμ.*, *κάεσθαι* pro *κάεσθαι*, *ὑπονείφειν* pro *ὑπονίφειν*, *τάμωμεν* pro *τέμωμεν*, *προειδόμενος* pro *προϊδόμενος*, εἶσω pro ἔσω, in subscribendo iota, non adscribendo verbis *λήξεσθαι*, *πλώξειν* et adverbio *πρότερον*, *πρότιστα* eodemque iota ineffabili addendo nominibus *Μινώα* et *πρόφα* quaeque inde ducta sunt, et verbis *σφῶζω*, *θυήσκω*, *μιμνήσκω*, et adverbio *λάθρα*, in contractione, non crasi statuenda formarum *προύχειν*, *προυχώρει* similiumque. Cetera quae Stahlius in quaest. gramm. a communi orthographia abhorrentia contra codicum auctoritatem cum aliis probavit et in editionem suam recepit, quod minus certa mihi videntur, consulto non admisi (nedum ut Herwerdeni licentiam mutandi,

iam a Stahlio in quibusdam improbatam, imitarer). Quae ne in adn. crit. singillatim indicanda essent, hic unum in locum congressi. Stahlius ubique dedit φιλόνομος (-κία, -κεῖν) pro φιλόνομος, ἀνοκωγή (et διοκωγή) pro ἀνακωγή, πλόμιος pro πλώμιος (hoc quidem cum aliquot bonis codd.), δεκέτης et reliqua eius generis pro δεκαέτης, τριακοντού- τεις rel. pro -άτεις, ἐπιμέλεσθαι pro ἐπιμελεῖσθαι, Ποτί- δαια et Διειτρέφης pro Ποτίδαια et Διειτρέφης vel Διοτρ., Ἀθηναία pro Ἀθηναῖα, Ἀλκμέων pro Ἀλκμαίων, idem scripsit λιποστρατία, λιποστράτιον, ἔλιποφύχησε pro λειπο- στρατία rel., παροκωγή pro παροχή, ἔπηλυν pro ἐπηλύτην, ἀφείδαν et παρείδαν pro ἀφήκαν et παρήκαν, ἐοράνεσαν pro ἐωράνεσαν, ἀνωτάτω pro ἀνώτατα. In his igitur vol- gatam scripturam non mutavi.

Alterum, in quo codicibus nihil tribuendum esse dixi, est confusio infinitivorum vel frequens omissio particulae ἄν post verba dicendi, putandi, sperandi. Quam quaestionem cum primus Madvigius in „Bemerkungen über einige Punkte der griechischen Wortfügungslehre“ uberius tractavisset, paulo post Cobetus, ignarus, ut vi- detur, Danici collegae, in lectionibus suis utrisque multa in eundem sensum, sed minus diligenter et considerate, disputavit et non pauca recte emendavit, alia depravavit. Cui etsi acerrimus adversarius extitit L. Herbstius, tamen et Herwerdenus in studiis Thuc. eandem quam Cobetus rationem secutus est et eodem fere tempore Madvigius totam rem iterum acutissima disputatione peregit in ad- versariis criticis. Cui successit Stahlius in quaestionibus gramm. eundemque locum et ipse subtili diligentia et probabili iudicio pertractavit. Ego quamquam haud ignoro etiamnunc multos esse contrariae sententiae propugnatores — nam ipse diu in dubitantium numero fui —, tamen iterum iterumque perpensis, quae in utramque partem vel dicta sunt vel dici possunt, tandem argumen- torum rationumque pondere ita convictus sum, ut amplius reluctari nefas duxerim omnique scrupulo abiecto in hac quidem re codices, quantumvis saepe, deserere non veritus sim. In his igitur rebus mea cum Stahlii editione

plerumque consentit. Et cum, ut supra dixi, mutationes orthographicas in adn. crit. singillatim indicandas non putaverim, has infinitivorum emendationes particulaeve *α'ν* adiectiones suo quamque loco commemoravi notata ubique codicum scriptura.

In ceteris paulo tenacior fui librorum scriptorum memoriae minimeque hoc adnitendum duxi — quo in genere persaepe Cobetum et Herwerdenum, aliquoties etiam Madvigium, Meinekium, Stahlium peccasse censeo — ut receptis incertis coniecturis aut deletis quae minus placuissent asperitates sermonis vel tollerem vel lenirem. In quibus quidem naevos ipsius scriptoris, non librario- rum vitia agnosco. Nempe si Thucydidis dictionem, contempta librorum auctoritate, ad aliorum Atticorum, Lysiae, Isocratis, Platonis elegantiam revocare propositum esset, multo etiam plura essent mutanda ac denique Thucydidem e Thucydide expulisse videremur recteque argueremur tanquam in vili corpore, sic in gravissimo scriptore urendi secandique experimentis grassari.

Ergo codicum scripturam servavi ubicunque aliqua eius tolerabilem in modum interpretandae facultas esset; iis vero locis, haud sane paucis, quos corruptos esse satis constaret, si certae vel probabiles emendationes coniectura inventae essent, eas recepi, plerasque aliorum, paucas meas, indicato quidem in adn. crit. suo cuiusque auctore; aliquoties tamen, etiamsi librorum scripturam corruptam esse mihi persuasissem, quod nulla propositarum emendationum placeret, satius duxi quod codd. darent interim conservare quam corruptorum in locum dubias coniecturas substituendo obscura reddere obscuriora. In talibus locis subinde eas virorum doctorum coniecturas commemoravi quae probabilitatis quadam specie commendari viderentur, reliquas omnes tacui. Contra utile duxi in adn. crit. indicari, quibus rebus a novissimis Thucydidis editionibus, Classeniana, Stahlianam, mea scholast. 3, haec editio discreparet.

ADNOTATIO CRITICA*).

1, 1, 1 ἦσαν codd. quasi omnes. Alterum et veteres lexicogr. agnoscunt et post Dukerum probarunt complures. — 2, 6 μετοικίας ἐς codd. Emendavimus ipse et Ullr. — 3, 5 ξυνεξήλθον Cl. St. de coniectura Cob. — 7 ἀνοικισμέναι Cl. de coni. — 9, 3 καὶ ναυτικῶ τε codd. (praeter unum qui τε omittit) Cl. καὶ ναυτικῶ δὲ St. de coni. Rsk. — 10, 5 γοῶν codd. (praeter duo qui οὖν habent). Emendavit Bk. — 11, 1 ἐπειδὴ τε Bh. de coni. Bk. — 2 post ἀντείχον cum Cl. comma posui pro maiore interp., ut sequentia pars essent enunciati relativi. St. seclisit prius εἶλον de coni. — 12, 3 ᾤκισαν Cl. Bh. cum perpaucis codd. — 13, 1 γενομένης Cl. — 16 βασιλεῖα pro ἐξουσία Cl. — Δαρεῖός τε St. — 17 τύραννοί τε St. — εἰ μὴ τι St. — Seclusa cum aliis pro interpolatione habeo. — 22, 2 περὶ τῶν ἄλλων Cl. de coni. Linwood. — 24, 3 ἡ τῶν Ἐπ. πόλις seclisit St. de coni. — 5 ἐπελθόντες St. de coni. Haasii. — 25, 4 καὶ χρημάτων codd. Bh. St. Emend. Huennekes. — ὁμοίᾳ St. de coni. — ἦ — πολεμεῖν parentheses fecit St., quem secutus sum cum Cl. Sic sententia, ἀνακόλουθος facta ob interiecta, continuatur per epanalepsin verbis πάντων οὖν κτέ. — 26, 3 ἐπιδεικνύντες Cl. St. cum cod. Vat. — 27, 3 ξυμπροπέμψειν Cl. Bh. cum optt. codd. Vide quae supra diximus de horum infinitivorum ratione. — 28, 4 ἀπάγωσι St. — 29, 4 ἀνταναγόμενοι codd. Emend. Cl. — 30, 3 περιμόντι Cl. St. cum uno cod. — 33, 1 κατὰθήσθε vel καταθήσθε codd. Emend. Kr. — 3 καὶ ante προκαταλαμβάνοντας secl. St. de coni. — 5, 3 εἴ τε pro εἶτα St. de coni. Kr. — 36, 3 καὶ τῶν Κορινθίων Cl. — 37, 2 οὔτε παρακαλοῦν-

*) Compendiis nominum usus sum his: Bk. = Bekker, Bh. = Boehme (edit. schol. 3), Cl. = Classen (libr. I et II ed. 2, III et IV ed. 1), Cob. = Cobet, Dobr. = Dobree, Herw. = van Herwerden, Kr. = Krueger, Mdv. = Madvig, Mnk. = Meineke, Pp. = Poppo, Rsk. = Reiske, St. = Stahl, Ullr. = Ullrich. Ubi non diserte additum est lectionem sola coniectura niti, intellegi volo in parte codicum eam inesse.

τες αἰσχύνεσθαι secl. St. de conī. ut interpretamentum, quod unde involare potuerit vix divinaveris. — 4 alterum ὅπως secl. St. de conī. Cob. — τὸσφδε codd. Emend. Hertlein. — 38, 4 ἐπιστρατεύομεν codd. Emend. Ullr. — 39, 3 κοινωνήσαντας Cl. — 47, 1 Μικιάδης St. cum volg. — 49, 3 προσβάλλοιεν codd. Emend. Bk. — 6 οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι secl. St. idemque scripsit ἡσσωῶντο τότε pro ἡσσωῶντό τε de conī. — 7 ἐγίνετο Cl. St. cum Vat. -- 50, 4 ἀντίπλεον codd. praeter unum. — 52, 1 βουλόμεναι St., deceptus errore typogr. editionis Bh. — 56, 2 τιμωρήσονται Cl. St. — 57, 6 δέκα codd. Emend. Kr. δύο Cl. de conī. G. Hermanni. — 58, 1 ἔπρασσον primus secl. Kr. de conī. — αἱ ante ἐπὶ eiecerunt Cl. St. cum Vat. et paucis aliis. — 61, 1 ἐπιπαρόντας codd. Emend. Ullr. — 4 ἐς Βρέαν St. de conī. Bergkii. — ἐπιστρέψαντες codd. Emend. Pluygers. — 62, 1 Ὀλύμπω Cl. cum volg. et multis codd. — τῶν Ποτειδαιατῶν St. — 63, 1 γοῶν codd. Emend. Pp. — 64, 1 τεῖχος secl. Cl. de conī. — 68, 1 comma ante ἐς τοὺς posuit St. — 69, 2 νῦν τε codd. Emend. Steph. — 4 ἡσυχάζετε γὰρ St. — 70, 2 ἃ ἄν Cl. de conī. — 4 ἐξελεθεῖν St. de conī. Ullr. — 72, 2 ἀποκαλύη Cl., perperam me iudice. Vid. ad 6, 21, 1. — 73, 2 ὄψεις St. cum volg. — προβαλλόμενα Cl. de conī. — 74, 1 τριακοσίας St. cum paucis deterioribus. — τῶν parum firmum est a codd. Fortasse δύο μοῖραι recte a quibusdam intelleguntur ducentae e quadringentis. — 78, 3 δ pro ἃ Cl. de conī. — 4 εἰ δὲ μή pro ἢ Cl. St. cum codd. plerisque, sed glossemati similis est εἰ δὲ μή. — 80, 1 οἱ πολλοὶ codd. quasi omnes (praeter Vat.) et Bh. — 4 τούτῳ St. de conī. Kr. — 82, 1 τὰ αὐτῶν Cl. St. — 2 ἑσακούσωσι Bh. — 5 πράξομεν Cl. St. — 87, 1 Λακεδαιμονίων secl. St. cum Kr. — 6 τοῦ — λελύσθαι tacitus secl. St. de conī. — 90, 2 ξυνειστήκει Bh. cum codd. plerisque. — 3 αἴρωσιν codd. Emend. Bk. — 91, 2 ἀναγγελοῦσι Cl. cum aliquot codd. — 4 προδιαγγινώσκοντας ex Vat., commate post ξύμμαχοι translato et ἰέναι deleto, Cl., quem sequitur St. — 100, 2 χρόνῳ

τε Cl. cum codd. plerisque. — 3 *ξυμπάντων* codd. Cl. St. Emend. Pp. e Diod. 11, 70, 5. — αἱ Ἐννέα ὁδοὶ secl. St. auctore Cob. — 103, 1 *τετάρτῳ* Cl. de coni. Kr. — 105, 6 *ἡμέραις* codd. Cl. Bh. Emend. Mdv.; accusativum interpretari „per duodecim dies“ non siverit ὕστερον. — 112, 4 αἱ post *πάλιν* secl. Cl. de coni. — 118, 2 οἱ *Αθ.* St. cum aliquot codd. et Dionys. Hal. — 120, 5 *τυχόντα* Cl. cum paucis codd. non optt. — *ὁμοίῳ* Cl. St. de coni. Rsk. — 121, 3 post *ἰόντας* commate distinxī cum St. — 124, 1 *ταῦτα* codd. (unus ex optt. *γρ. ταυτὰ*). Emend. Rsk. — εἶναι post *ξυμφέροντα* transtulit St. de coni. — 126, 6 *θύουσι πολλὰ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλ' [ἀγνὰ] θύματα* dedit St.; vide ipsum in adn. crit. — 11 ἐν τοῖς *βωμοῖς* secl. St. auctore Dobr. — 127, 1 *ῥᾶον σφίσι* codd. Cl. Bh. Vide supra dicta. — 128, 3 *τῆς* post *ἐφιέμενος* excidit apud Bh. per errorem typogr. — 5 οἱ seclusi de coni. Bk. οἱ *ἐάλωσαν ἐν αὐτῷ τότε*) Cl. — 6 *ῥ* Bh. cum multis et bonis codd. — 132, 2 ante *τά τε* inseruit καὶ St. de coni. Ullr. — 3 καὶ *τότ'* Cl. St. auctore Struvio. — 5 *γίγνεται*. De interpunctione vid. Bh. — 133 [τε] primus secl. Pp. — 136, 3 *καθίξασθαι* codd. Emend. Kr. — 4 *ἀσθενεστέρου* Cl. St. cum codd. paene omn., quod quibus tolerabile videtur, nihil eis durum videri debet. — 137, 2 *ἀπομνησθήσεσθαι* St. de coni L. Dindorf. — 3 *ὡς βασιλέα* St. cum Bk. ex uno quidem cod., sed satis bene, quoniam ceteri codd. fluctuant inter *ἐς* et *πρὸς*. — 141, 4 *πληροῦν* St. de leviori quadam coni. Herw. — 144, 2 *τοῖς Λακεδαιμονίοις* secl. St. auctore scholiasta.

2, 2, 1. *δύο μῆνας* codd. Emend. Kr. — 4 καὶ *ἀν-εἶπεν* — *ὄπλα* in parenthesis redegerunt Cl. St. — 3, 2 *κρατῆσαι* codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 4 κατ' *αὐτὸ* St. de levicula quorundam coni. — 4, 2 *τοῦ μὴ ἐκφρεῖν* St. de coni. haud probabili. — 3 *τῶν δὲ* Cl. St. cum volg. — 5, 4 *τοῦ* haustum proxima syllaba supplevit Baumeister, quem secutus sum cum Cl. St. Ut volg. Bh. — 7, 2 *Λακεδαιμονίοις* — *ἐπετάχθησαν* codd. quasi omnes, structura nulla. Cl. eumque secutus St. *ναῦς* pro *νῆες*, manente insigni duritie duplicis dativi. *Λακεδαιμόνιοι* Vat., *ἐπέταξαν*

ipse ausus sum. — 8, 1 τότε δὴ codd. Emend. Haackius. 5 ἐν supplevit Rsk. — 9, 2 παρῆχον secl. St. auctore Herbst. — 4 Κυκλάδες seclusi de Pp. sententia, St. etiam πᾶσαι αἱ ἄλλαι cum Dobr. — 10, 3 παρῆναι τοιάδε ἔλεξε codd. Emend. Sintenis. — 11, 7 οἱ secl. St. auctore Usener. — 13, 4 ἐλάσσοнос ἦν codd. Emend. Abresch. — 15, 1 ἔχουσα codd. Bh. Emend. Bloomfield. — 2 τὴν χώραν secl. St. de conī. — 4 post ἔστι Cl. de conī. interposuit καὶ τὰ τῆς Ἀθηνᾶς. Etiam alia post ἀκροπόλει omissa esse putat St. — τῇ δωδεκάτῃ secl. St. de conī. Torstrik. — 5 ἐκείνη codd. Emend. Bk. — 16, 1 τῇ δ' οὖν Cl. St. auctore Kr. — μετεῖχον delevit Driessen. — 2 καταλιπόντες codd. Emend. ipse. — 19, 1 τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων codd. Emend. Kr. Secluserunt haec verba Cl. St. — 21, 3 εἰς ἕκαστος St. de conī. — 22, 2 ἐγένετο pro ἐνεγένετο St. cum volg. contra optt. codd. — 3 Παράσιοι seclusi auctore Pp. Παρασαῖοι substituit St. de conī. — ἀπὸ — ἑκάτερος de conī. secl. Cl. eumque secutus est St. — 23, 3 Πειραιῆν codd. Verum servavit Steph. Byz. — 25, 2 πρῶτος codd. Bh. Emend. Herw. — 29, 3 δὲ οὐδὲ cum Vat. Cl. St., deleto proximo τε. — 4 ξυνελεῖν Cl. St. cum codd. plerisque. — πέμψειν codd. fere omnes Cl. Bh. Vide s. d. — Ἀστακον hic et 33, 1 codd., at 102, 1 Ἀστακοῦ et sic Strabo. Cl. Bh. ut volg. — προσπλεύσαντες codd. (praeter Jt. et Vat.) Bh. — 31, 1 γὰρ ἤδη St. cum volg. contra optt. codd. — 34, 1 πρῶτων St. de conī. Cob. — 36, 4 πόλεμον codd. Bh. Emend. Haasius. Cl. secl. vocem. — 39, 2 καθ' ἑαυτοῦς St. ex Valla. — 3 ἀθρόα δὲ St. de conī., commate antea posito. — 40, 2 ἕτερα St. de conī. Cl. — 42, 4 ἀφίεσθαι Cl. St. de conī. Pp., ab autore ipso derelicta. — ἐν αὐτῷ codd. Cl. Bh. Emend. H. Sauppīus. — 43, 6 ἐν τῷ delevit Bk. — 44, 1 εὖ τελευτῆσαι St. de conī. Pp. — πειρασόμενος Bh. cum codd. plerisque. — ἀφαιρεθείη Cl. cum codd. plerisque. — ἰδίᾳ γάρ τε codd. Alterum volg. — 48, 3 δύναμιν — σχεῖν secl. St. de Gesneri sententia. — 49, 3 comma, quod vulgo fuit post πάντων, transposui cum St. auctore Mdv. — 5 σῶμα secl. Cl.

immerito. — γυμνὸν Bh. cum codd. plerisque. — 51, 4
 θεραπεία St. cum Mdv. nulla idonea causa. — 53, 3
 προταλαιπωρεῖν Cl. St. cum paucis codd. — τό τ' ἐς St.
 de coni. — 54, 5 καὶ ante ἄξιον collocat St. de coni. —
 55, 1 ἦ Cl. St. de coni. Bk., ut videtur. — 57, 1 ὄσον
 δὲ χρόνον οἷ τε Bh. cum volg. contra optt. codd. — 2
 ἔμειναν Cl. cum paucis, sed optt. codd. — 59, 2 πρε-
 σβείας St. cum uno cod. et Diod. — 60, 1 μέμφομαι
 St. contra codd. plerosque. — 64, 2 φέρειν δὲ Cl. de
 coni. — 65, 12 τρία μὲν codd. Emend. Haackius. —
 καὶ ταῖς ἰδίαις διαφοραῖς St. de coni. — αὐτοὺς προέγνω
 Cl. de coni. et St. — 68, 7 καὶ προσπαρεκάλεσάν τε Cl.
 de coni. — ἀφικομένου δὲ codd. Cl. Bh. Emend. St. —
 ὤκησαν Bh. cum codd. plerisque. — 70, 2 ἐς πολιορκίαν
 St. cum codd. plerisque. — 4 κατόκησαν ante ἕκαστος
 inseruit St. de coni. e Diod. ducta. — 72, 2 πειράσουσι
 Cl. Bh. cum codd. plerisque. — 74, 3 ἐκλιπόντων τῶνδε
 Cl. cum volg. et paucis codd. — 75, 1 τὴν αἴρεσιν Cl.
 de coni. et St. — 76, 1 ἐσέβαλον Cl. St. cum codd.
 plerisque. — 77, 3 φακέλους St. contra codd. fere omnes.
 — παρέβαλον St. cum uno cod. — 78, 1 μέρος —
 ἀφέντες secl. Cl. de coni. et St. τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες,
 in optt. codd. non inventa, Pp. quoque suspecta habuit.
 — 80, 1 ὁμοῖος codd. praeter unum bonum. — 5 ἐπ'
 ἔτησίω Bh. cum volg. et codd. plerisque. — προσχωρήσειν
 codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 83, 1 τῆς ἐν Στρ. μάχης
 secl. St. de coni. Herw. τῆ — μάχη coni. Mdv. — 84, 2
 παρέχειν St. cum codd. plerisque. — 85, 6 καὶ ὑπὸ ἀνέ-
 μων secl. Cl. St. auctore Kr. — 86, 3 διείχεται codd.
 Emend. Benedict. — 87, 1 τοῦ ἐκφοβῆσαι St. auctore
 Steph. — 3 προσεγένετο codd. Emend. Ullr. — μὴ post
 τὸ exemit Cl. cum Vat. — 88, 2 τοσοῦτον ἂν ἐπιπλέοι
 coni. Bh. — 89, 5 τοῦ παρὰ πολὺ secl. St. de coni.
 At talia quis adscriberet? — 9 παρὰ ταῖς ναυσὶ secl. Cl.
 de coni. — ὥστε τὰ πολλὰ codd. Emend. Steph. — 90, 1
 ἀναγαγόμενοι Cl. de coni. — Non post ναῦς, sed post
 γῆν comma posuerunt, sustulerunt post κίλπου Cl. St. —
 2 πλέοντα vix sanum. Coniec' πλέω ὄντα. — 91, 1 ἐφθει-

ραν Cl. Bh. cum volg. et aliquot codd. (inter quos Vat.), reliqui codd. *ἔφθειρον*. Sed de navibus ubique *διαφθείρειν* dicere Th. monet St. — 4 *βραχία* St. — 92, 6 *τὸν Κρισαῖον κόλπον* Cl. de con. ex constanti Th. usu. Ego *κόλπον* deletum malim; cf. ad 3, 107, 1. — 93, 3 *ἐπεὶ οὐδ'* — *οὐδ'* codd. Emend Bk. Alterum *οὐδὲ* cum Pp. retinuit Bh. — *προαίθεσθαι* Cl. cum codd. aliquot optt. — 94, 3 *ὅτε καὶ* codd. Emend. Abresch. — *πεξῆ* Cl. cum codd. deterioribus. — 96, 1 *ἐς Ἑλλήσποντον* secl. St. ob schol. — 3 *μέχρι γὰρ κτέ.* In hoc loco, cuius scriptura in codd. mire variat, ut aliquid darem, cum St. secutus sum Cl., qui eum partim de Arnoldi partim de sua con. constituit. — 4 *Σκομίου* Cl. Bh. cum codd. plerisque. — 97, 1 *τὸν*, in aliquot codd. non inventum, seclusi cum aliis. — 3 *ὄσον προσῆξαν* corruptum est. Optt. codd. *ὄσων*, unde Dobr. con. *ὄσωνπερ ἦσαν*, quod recepit St. Alii alia proposuerunt. — 5 *τὴν Σκυθῶν* St. cum volg. Codd. optt. aut *τῶν Σκ.* aut *τὴν τῶν Σκ.* — 98, 2 *Μαίδους* codd. Cl. Bh. Emend. St. e Steph. Byz. — 99, 3 *παρὰ θάλασσαν* Bh. cum volg. — 5 *Ἀλυῶπας* codd. Cl. Bh. Emend. St. e Steph. Byz. — 100, 2 *τε* secl. St. auctore Kr. — 3 *Εἰδομένην* codd. Cl. Bh. Emend. St. ex Herodiano. — 101, 1 *δῶράτε* codd. Emend. Pp. — 102, 2 codd. *Ἀγραῶν* (unus *Ἀγραῶν*) et paulo post *διεξιείς*. Utrumque emend. Pp. — *τῷ μὴ σκεδάννυσθαι* secl. St. de con. Herw.

3, 3, 6. *πέρι* Cl. St. de con. Baueri. *πέριξ* con. Mnk. et Mdv. — 4, 5 *ἐν τῇ Μαλέα* secl. Cl. de con. — 8 *Ὀλυμπίας* St. errore typogr. — 10, 4 *ἐπειγομένους* St. de con. Bk. — 11, 3 *τὰ* ante *τελευταία* secl. Cl. St. de con. Kr. — 12, 1 *πίστιν* secl. Cl. de con. et St. — *ἀντιμελλῆσαι* schol. *ἀντεπιμελλῆσαι* (aut uno λ) codd. — *ἐπ' ἐκείνοις εἶναι* seclusi de con. ut ortum e contiguis. *ἐπ' ἐκείνους ἵεναι* Cl. St. de con. Kr. — 16, 2 *τριάκοντα* secl. St. de con. Steup — 17, 1. 2. St. de con. pro *κάλλει* scripsit *καὶ ἄλλη*, secl. pro ximum δὲ, post *πλεῖους* Campio auctore inseruit *ἦ*, denique secl. *αὶ περὶ Ποτίδαιαν*. Audacius transformata quo sensu dicta esse velit, videatur apud ipsum. — 20, 1

Εὐμολπίδου Bh. cum aliquot codd. — 3 ὄσον pro ἐς ὃ St. de coni. — 21, 2 οἱ ἐκκαίδεκα πόδες et 3 καὶ ante οἱ αὐτοί et παρὰ πύργον secl. St., primum auctoribus Cl. et Herw., alterum Herbst., tertium Nabero (ap. Herw.). — 22, 3 St.: „fortasse delendum est alterum ἀνέβαινον, hoc et ἐχώρουν sedes inter se mutare iussit Cl.“ — 4 ψόφον codd. (praeter unum perbonum) Bh. — 6 αὐτῶν St. cum volg. — 23, 3 οἱ ante ἀπὸ secl. St. cum uno cod. — 5 ἢ Βορέου seclusi cum St. de coni. Dobr. — 24, 1 ἦμιστα σφᾶς codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 26, 1 ἔχοντα codd. Bh. Emend. Steph. — 2 πατρὸς δὴ St. de coni. — 3 καὶ εἴ τι codd. Emend. L. Dindorf. — 28, 1 ἀποκωλύσειν codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 31, 1 οἱ post Λέσβιοι addidi cum St. de Mdv. coni. Cl. Bh. ut volg. — [ἦν] κτέ. De scriptura et interpretatione loci valde dubii vid. Bh. — 34, 1 ἰδίαν codd. Emend. Bloomf. et Kr. — 2 ἐπαγόμενοι codd. quasi omnes. Emend. Kr. Ut volg. St. — 3 τὸν ἐν codd. Bh. Emend. Cl. — 37, 2 ἀκοντες ἀρχόμενοι deleta interpunctione St., haud probabiliter me iudice; cf. 3, 63, 2. 4, 10, 3. — 5 τὸ inseruit Ullr. Ut volg. Bh. — 38, 1 ὃν seclusi cum St. (eiecit Cl.) de coni. Haasii. — [ἀνα]λαμβάνει St., cum Cl. proximam syllabam male repetitam esse putans. — 6 εἶναι seclusi cum St. de Pp. coni. Cl. ut volg. — 40, 3 ὁμοίως τε καὶ Cl. St. auctore F. Thiersch. — 4 δικαιώσετε probabiliter coni. Herw. — 6 διόλλυνται codd. Emend. St., quem secutus est Cl., praeterea scribens αὐτόν, κίνδυνον. — 8 ὡς ὃς ἂν Cl. coni. inutili. — 42, 3 προκατηγοροῦντες St. cum perpaucis codd. — 4 πεισθεῖη συναμαρτάνειν coni. Mdv.; nam codd. πεισθεῖησαν ἀμαρτάνειν. — 43, 4 ἀξιούντι codd. Emend. Haasius. — 5 ἦντιν' ἂν St. de coni. — 44, 2 ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν codd. (unus ἔχοντάς). Emend. Lindau. Cl. recepto ἔχοντας et post ξυγγνώμης commate posito retinuit εἶεν, artificiose quandam aposiopesin interpretatus. Speciosa est coni. Bergkii ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἄξιοι ἂν ξυγγνώμης εἶεν. — 45, 4 τὸν ἄνθρωπον Cl., ὀργῆν [τῶν ἀνθρώπων] St., de sua uterque coni., opera inutili. —

5 ἐπιβουλὴν Cl. cum codd. plerisque. — 6 *τι αὐτῶν* Cl. cum codd. paene omn., sed molesta structura. — 46, 2 *παρασκευάσασθαι* codd. Bh. Vide s. d. *ἂν ἄμεινον* Cl. — 49, 2 *δευτέρας* codd. plerique omnes. Alterum primus dedit Bk. — 51, 2 ante *ὅπως* St. de coni. inseruit *σκοπῶν*. Sed cf. 5, 36, 2. Arist. Av. 1269. — 3 *ἀπὸ τῆς Νισαίας* secl. Cl. de coni. et St. — 4 *τεῖχος* et *καὶ* secl. St. auctore Mnk. — 52, 2 *κολάζειν* codd. Emend. Kr. — 4 alterum *τὶ* seclusi de coni. ob 53, 2. 68, 1. — 53, 2 *ἐναντίον* St., quod Cl. dubitantius coniecerat. — 55, 4 *ἰδρᾶτε* codd. Emendatio est Rsk., confirmata Bekk. Anecd. 143. — 56, 1 *δι' ἄπερ* codd. Emend. Pp. Ut volg. St. — 7 *ἔχωσι* codd. Emend. Heilmann. — 57, 1 *προσσκεύασθαι* St. de coni. Mnk. et Herw. Sed similiter *προσκοπεῖν* 4, 61, 6. — 58, 5 *ἐρημοῦντες* St. de coni. — *ἑσαμένων* et 59, 2 *κεκμηκότας* Bh. cum paucis codd. de Pp. sententia. — 59, 1 *κατανοοῦντας* secl. St. de coni. Könighoff. et Herw. — 2 *τε* post *προφερόμενοι* addidit St. de coni., post *τάδε* commate posito. — 64, 1 *ἡμεῖς* St. — 65, 1 *ἱερομηναίς* codd. Cl. Bh. Emend. Mnk. et Herw. — 66, 1 *ὥς* — *ἐπράσσομεν* secl. St. de coni. Mnk. — 2 *πείσειν* codd. Emend. Cl. — 3 *κτενεῖν* St. de coni. Herw. — 67, 5 *ἂν ἀνταποδόντες* Cl. de coni. Dobr., *ἀνταποδώσοντες* de sua St. — 68, 1 *ὥς* seclusi de coni. Dobr. ἂν ante *πρὸ* secl. Cl. St., hic etiam δ' addidit post *ὥς*. — 3 *Θηβαῖοι* seclusi cum St., auctore Cl. — 69, 1 *καὶ* ante *ἀπ'* secl. Cl. de coni. et St. — 76 *ἐφ' ὄρω οὔσαι* St. de coni., *ἐφοροῦσαι* Mnk. Alterutrum verum videtur, quod adiectivum *ἐφορμος* alibi non extat. — 78, 1 *τὸ* post *ἑταλαιπωροῦντο* addiderunt Cl. St. de coni. Haasii. — 81, 2 *λαβόντες* secl. Cl. de coni. — 3 *διέφθειραν* codd. (praeter unum) Cl. Bh. minus apte. — 82, 1 *ὠμὴ στάσις* codd. et St. Emend. Kr. — 2 *τῶν* ante *ἀνθρώπων* in uno est Vat. Ut volg. Bh. — 3 *ἐπιπόσσει* — *προγεγεννημένων πολλήν* — *ἔς τὸ* St. e Dionys. Hal. contra codd. Thuc. — 5 *τε* post *τυχῶν* addidit St. e Dionys. — *ἀπλῶς τε* Cl. St. de coni. Haasii; sed cf. 40, 4. 4, 64, 3. — 8 *προτιθέντες* Cl. cum codd. paene

omn., interpretatione adiecta haud probabili. — 85, 2 ἐλήξον Bh. cum codd. fere optt. praeter It. et Vat. — 89, 2 ἐπελθοῦσα codd. Verum servavit schol. — 5 ἐπισπαμένην codd. Cl. Bh. Emend. Herw. ἐπισπώμενον coni. Mdv. — 90, 1 ἄλλοι codd. Bh. Emend. Pp. — ἀντιπόλεμοι St. e Polluce. — 91, 3 τῆς Γραικῆς St. ut 2, 23, 3. — 5 Ταναγραία Cl. coni. inutili. — 92, 6 εἶρξαν τὸ ex uno cod. Cl., quem secutus sum cum St. Ceteri ἦρξαντο sensu obscuro. — 94, 5 Ἀποδώτους et 100, 1 Ἀπόδωτον codd. Emend. St. e Steph. Byz. — 95, 1 μετὰ τῶν Αἰτωλῶν secl. St. de coni. — ξυστρατεύειν codd. (unus ξυστρατεύσαι) Cl. Bh. Vide s. d. — 97, 2 ὑπέφρουγον codd. Emend. Herw. 98, 3 τῶν στρατοπέδων codd. Emend. Rsk. — 101, 2 πρῶτοι δόντες St. de coni. Kr. πρῶτον secl. Cl. de coni. — 104, 2 τὰ Δήλια secl. St. auctore Herw. — 4 ἀλλ' ὅτε codd. Emend. Camerar. — 106, 3 ἀγοῖκον codd. Emend. O. Mueller. — 107, 1 κόλπον post Ἀμπρακικόν addit volg., sed in optt. codd. non extat neque videtur necessarium; cf. ad 2, 92, 6. — 109, 2 τὸν ξενικόν secl. St. de coni. Herw. — 111, 2 ὅσοι μὲν codd. Recepi coni. Cl.; ὅσοι μένοντες St. de sua coni. — 114, 2 οἵπερ — Σαλύνθιον codd. Emend. G. Hermann. — 115, 1 Σικελιωτῶν codd. Cl. St. Emend. Bloomf.

4, 1, 4. αἱ post ἄλλαι secl. St. de coni. Cl., quam auctor ipse segnius defendit in edit. — 2, 3 προεπεπλεύκεσαν St. de coni. Cl., nulla mutandi necessitate. — 4, 1 ἡσύχαζον Cl. auctore Dobr. Post ἡσύχαζεν interrupxit St. cum aliis. — ἐνέπεσε scripsi nunc cum St. auctoribus Bloomf. et Pp. Codd. et Cl. ἐσέπεσε, unus cod. et Bh. ἐπέπεσε, quorum neutrum aptum in animi motibus. — 8, 8 κατελημμένον codd. Emend. Bk. — 9, 1 αἱ περιῆσαν St. de coni. Cl. — Post ταῖς πολλαῖς St. cum Cl. aliquid excidisse suspicatus, velut καὶ ἀκοντίοις, signum lacunae posuit. — 2 προσβάλλη Bh. cum volg. — 2 ἐπισπάσασθαι codd. Futurum posuit, deleto προθυμήσεσθαι, St. de coni. Dobr., quam ipse quoque nunc recepi. Cl. Bh. ut volg. — 10, 1 μᾶλλον ἢ Cl. St. cum aliquot codd. et volg. — Ante καὶ St. addidit ὡς de coni. —

3 νομίζω, ὃ μενόντων μὲν St. cum Dionys. Hal. (μὲν etiam in uno cod. Thuc. est). Nostram interpunctionem et interpretationem sequitur Cl. — 12, 3 τε post γῆς secl. Cl. de conii. et St. — 13, 1 ἔχον Cl. St. de conii. Ullr. Mihi ὕψος μὲν ἔχειν videtur διὰ μέσου positum; cf. 8, 9, 1. — ἐλεῖν μηχαναῖς codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 2 τεσσαράκοντα codd. Emend. A. Portus. — 4 ἀ codd. Bh. St. Emend. Cl. — 14, 3 ἀντηλλαγμένου Cl. de conii. et St. — 15, 2 ante κρατηθῆναι optt. codd. habent ἦ et sic Bh. Voculam secl. Cl. — 19, 2 πολέμον codd. Bh. Emend. St. — 20, 1 αἰδιον ἡμῖν Cl. de conii. Haasii, et statim ἡμᾶς δὲ St. de sua conii. Ego praefero volgatum. — 2 τῆς post τινος addidit St. e schol. — 22, 3 εἴτε codd. Emend. Pp. — 23, 2 δυοῖν νεοῖν Cl. St. contra optt. codd. — ἐν (τε) τῇ St. τε est in multis codd. — 24, 1 δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ οἱ Σ. St. de conii. — 4 χειρώσασθαι et πράγματα γίνεσθαι codd. Cl. Bh. Vide s. d. — Ἀθηναίοις τε codd. plerique omnes Emend. Cl. — 25, 2 τότε — Ῥηγίω secl. St. de conii. — 8 προσέβαλλον St. de conii. Pp. et Cob. Sed vid. Bh. — 28, 1 ὃ τι primus scripsit Kr. Volg. ὄτι. — 2. 3 post ἤδη interpunxit et δὲ post αὐθις secl. St. de conii., sed Niciae multo etiam minus convenerit quod sic ei tribuitur quam Cleoni. — 4 ἔφη, in uno cod. omissum, secl. St. — 5 χειρώσασθαι codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 29, 1 ἀγωγὴν codd., quod et hic et 6, 29, 3 ob ceteros locos iam mutavi cum aliis. — 30, 2 ἐπεὶ pro καὶ scripsi cum St. auctoribus Pp. et Cl. — 3 αὐτοῦ codd. Emend. Bauer. — τῆν τε — οὖσαν codd. post ποιῆσθαι. Emend. Kr. — 31, 2 αὐτοῦ τὸ codd. Emend. Bauer. — 32, 2 τοξόται τε codd. Emend. Kr. — 4 οἱ πολέμοιοι praegressis adiunxit et proximum καὶ secl. Cl., ψιλοὶ secl. St. de conii., quorum neutrum mihi probatur. — δίψης St. cum aliquot codd. — 36, 1 βιάσασθαι codd. Cl. Bh. Vide s. d. — 3 τῶν Περσῶν secl. St. de conii. Si quid mutandum sit, malim τῶν πολεμίων, nam nudum περιελθόντων durius esset. — 37, 1 τὰ ὄπλα παραδοῦναι primus secl. Kr., ut e proximis duplicata. — 39, 2 ἀπήεσαν codd. Emend.

Cob. — 40, 2 ante ἀπιστοῦντες commate interpungunt Cl. St., precedentibus inde a τοὺς γὰρ in parenthesis redactis, nullo structuræ commodo. ἠπίστων τε coni. Mdv. — 42, 2 Σολύγιος codd. Emend. Pp. e Steph. Byz., qui sua sumpsit ab Herodiano. — 3 ἀπήεσαν codd. Emend. Bauer. — 44, 2 τῷ αὐτῷ τρόπῳ St. de coni. — 45, 2 Μέθανα St. e Strabone; idem ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστὶ secl. collato Herw. — 46, 1 χρόνον ὃν ταῦτα Bh. de Pp. sententia, sed codd. optt. omnes neque ὃν agnoscunt neque volg. καθ' ὃν. — τῇ Ἰστώνη St., idem voluerat Dobr. — 3 ὥστε ἄν codd. Videtur tamen ἄν pro ἐὰν Thuc. non admisisse. — εἰς τις St. de coni. Mnk. — 4 τοὺς ἐπελθόντας codd. Emend. Pp. — 47, 3 καθ-εἶρξαν codd. Bh. Emend. Cl. ad reliquorum ll. nor-
mam. — 48, 1 μεταστήσαντας codd. Emend. Schaefer. — ἐκ ante κλιῶν secl. St. de coni. Kr. — παντὶ τρόπῳ codd. Emend. Pp. — ἀναδοῦντες codd. Emend. Heil-
mann. e Phavorino, quocum consentiunt Suid. et Zonar. — ἠνδραποδίσαντο codd. Emend. Mnk. Ut volg. Cl. — 50, 2 πρὸς Λακεδαιμονίους secl. St. de coni. — 52, 3 St. καὶ ante τῆς in ἐκ mutavit recepitque Popponis coni. τὴν ἄλλην παρασκευήν. Alii genetivum malunt. — χει-
ρώσασθαι Cl. Bh. cum optt. codd. Vide s. d. — 54, 1 ἀπὸ θαλάσσης pro altero ἐπὶ θαλάσση St. de coni. — 3 ἄν supplevit Heilmann. — 55, 4 ἀτολμότεροί τε, com-
mate distinguens, St. de coni. — 56, 1 Ἀφροδισίαν codd. Emend. St. ex Herodiano. — 2 Κυνοουρίας St. cum volg. contra codd. aliquot optt. — 62, 2 ἡσυχίαν et πόλεμον coni. Herw. pro nominativis codicum, restitutis nimirum infinitivis volgatae. Recepti cum St. — ὥσπερ — πολεμεῖν secl. St. auctore Kr. Mihi haec relatio ad 59, 2 nunquam iniucunda visa est. — 63, 1 post ἤδη interpungit St., dictione mihi parum probabili. Saltem, si διὰ τὸ παρ-
όντας dici non posse concederem (sed cf. 5, 7, 2. 8, 105, 2), h. l. cum aliis praeferrem διὰ τοὺς ἤδη φ. π. Ἄ. — ἑκαστὸς τι Cl. Bh. cum optt. codd. Alterum tamen aptius videtur. — 2 ἀμννούμεθα ἤδη, ἀπιστήσαντες δ' ἄλ-
λοις ὑπακουσόμενοι St. coni. et propter audaciam reiciendā.

et quod ad structuram verborum οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι nihil plane ea proficitur. — γιγνομένηθα St. cum volg. improbens acutam G. Hermanni defensionem indicativi, quem codd. habent paene omnes. — 64, 1 προειδομένους — ὥστε αὐτούς codd. Emend. Rsk. — 3 αἰσχροὺν ὄν, delete paulo post οὐ, St. de coni. inutili, opinor. — τό τε ξύμπαν Cl. St. cf. ad 3, 82, 5. — 65, 4 τῇ τε παρουσίῃ codd. quasi omnes. τότε pro τε coni. Bk., Benedictus γε, quod recepit St. — 67, 1 ἐπλίνθουσιν Cl. coni. minime necessaria. — τὰ τεῖχη secl. St. ob miram dictionem πλινθεύειν τεῖχος eademque causa Mnk. coni. ἐς τὰ τεῖχη. — 2 τὸν Ἐνυάλιον codd. Bh. Emend. Rsk. — 68, 4 ἄλλοι codd. Emend. Abresch. — 5 seclusi nunc et prius οἱ cum St. propter sensum. Alterum delevit Cl. quoque. — 69, 2 τῆς Νισαίας de coni. secl. et post τεῖχη signum lacunae posuit St. — 70, 1 στρατιάν codd. Emend. A. Portus. — 72, 4 προσελάσαντα unus cod. et Bh., reliqui προσελάσαντες. Emend. A. Portus. — καὶ post Ἀθηναῖοι de coni. Schützi secl. St. Idem paulo postante οὐδέτεροι inseruit οὐδὲν de sua coni. — 73, 2 δικαίως ἂν τίθεσθαι vel ἀντιθέσθαι vel ἀντίθεσθαι codd. Emend. St. ἀνατίθεσθαι iam Kr. Ut volg. Cl. Bh. — 4 τοῖς δὲ — τολμᾶν. Codicum scripturam, quamvis vitiosam, interim servavi. Cl. ἐκάστων cum Goellero, quo sensus non adiuvatur; St. sententia probabili, sed nimis audacter τοὺς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν καὶ (ἐκ) τῶν παρόντων εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν. Mdv. non male οἷς δὲ — κινδυνεύει, εἰκότως κτέ. — 75, 2 ὀργήσας St. cum optt. codd., quod non videtur cum ἐς coire. — Χαλκηδόνα codd. Cl. Bh. Alterum nunc praetuli cum St. — 76, 5 νεωτερίζοι St. cum codd. plerisque omn., sed vid. Bh. — 78, 4 νῦν δὲ Cl. St. cum Vat. — 5. 6 Περραιβίαν et Περραιβοὶ St., hoc quidem ex uno cod. et Aeschilo. Secutus sum, praesertim cum Herodiani auctoritas accedat. Volg. Περραιβ. — 80, 1 ἀποστρέψαι optt. codd. Cl. Bh. Sed unum ἀποτρέπειν in tali re aptum. Ceterum vide s. d. — 3 νεότητα codd. praeter Vat. et suprascr. It. Ut volg. Bh. — 81, 1

Αὐτὸν δὲ Cl. de coni. et St. Ego nihil mutari malim. — 85, 4 *κίνδυνόν τε* codd. et Bh. Nunc *τε* seclusi auctore Pp. — 6 *οὐχ ὅτι* St. de coni. pro *οὐ μόνον ὅτι* — 7 *τῷ ἐν Νισαίᾳ* secl. St. de coni., lectione cod. Aug. *τῷ ἐκεῖ* fraudem patefieri dicens. At obscuritas sensus manet. — 86, 2 *πίστεις τε* codd. Emend. Rsk. — *οὐδὲ ἀσαφῆ* codd. paene omnes (pauci in marg. *οὐδὲ ἀσφαλῆ*) et Bh., durius ad interpretationem. Emend. Bauer. — 6 *ὑμῖν* St. — 87, 4 *τάδε πράσσομεν* codd. et Bh. Emend. Dobr. — 90, 1 *τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος* seclusi cum St. de probabili Cl. coni. — 92, 4 *τούτοις γε* codd. Emend. Duker. — 93, 2 *αὐτῷ* post *ὡς* secl. St. auctore Herw. — 3 *ἀμυνομένους* codd. Emend. Dukas. — 95, 1 *πρὸς τε* codd. Emend. Rsk. — 98, 2 *πρὸ τοῦ εἰωθόσι* St. de sua et Badhami coni. — 6 *τῷ πολέμῳ* cum codd. plerisque omn. et *κατειργομένῳ* de Rsk. coni. Cl. St. Sed et coniungi *τῶν εἰκός* et disiungi *τῷ πολέμῳ* vix licet. — 7 *τὰ μὴ πρόποντα* Cl. St. cum uno cod. et schol. Sed vid. Bh. — 8 *εἴκειν* pro *εἰπεῖν* de sua, *σπένδουσι* pro *σπένδουσι* de Pp. coni. St., quorum utrumque languere videtur. Ego, si *σπένδουσι* teneri nequit, praetulerim *σπενδομένοις*, quod Kr. coni.; *εἰπεῖν* pro sano habeo. — 100, 1 *προσβαλλον* Cl. de coni. Post *τειχίσματι* punctum ponit idem. — 102, 4 *διὰ τὸ περιέχειν αὐτήν* secl. St. auctore Dobr. — 104, 4 *ἐκ τῶν Ἀθηναίων* Cl. St. de coni. Bk. non necessaria, opinor. — 108, 1 *ῥαδία* codd. Emend. Kistemaker. — *ἐνομίζετο* de eiusdem coni. seclusi cum St. Codd. mire fluctuant. *ἐνόμιζον* Cl. — 5 *βοηθήσαντι* post *σρατιᾷ* addidit St. coni. ducta ex 85, 7. Idem voluit Herw. Alii fortasse recte brevitatem excusant. — 109, 1 *τά τε* codd. Emend. Haackius. — 3 *Θύσσον* codd. Emend. St. ex Herodiano. — 111, 2 *ἀνίσχον* Cl. de coni. et St. ob 3, 22, 8, locum haud satis similem. — 112, 2 *καὶ ἀνοικοδομουμένων* St. de coni. Herw., nisi quod hic scribit *κάνοικ*. — 113, 1 *ταῦτά* Cl. St., at iidem ferunt *ταῦτα* in simillima sententia 2, 79, 2 et alibi, ubi apertior esse pron. demonstrativi relationem non adsentior. — 2 *ἐκκαθεύδοντες* Cl. de coni. et St., quod verbum ex

nno loco Xenophontis innotuit. Quid autem mirum dormisse custodes „haud praeter solitum“? Cf. etiam 6, 61, 2. — 114, 4 τῶν Λακ. secl. St. auctore Cob. — 115, 2 post ἐχουσῶν St. recte lenius interpunxit. — 117, 1 ἐδέδισαν St. ἐδεδίσαν aliquot codd. — 2 καὶ κρατήσειν seclusi de coni. Kr., ut darem in loco conclamato, quod aliquem haberet intellectum. — 118, 4 τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις bis St., semel (in loco inferiore) Cl.; sed prius ἄλλοις non est in plerisque optt. codd., alterum omittit saltem unus e paucis qui κατὰ ταῦτα — ξυμμάχοις suppleverunt, et quater praeterea in hoc foedere extant haec verba sine ἄλλοις. — μήτε ἐπιμισγ. codd. Emend. Pp. — 119, 1 Dedi hunc locum, in quo codd. mire dissentiunt, qualem Kr. unius cod. ope scripsit. Cl. sine altero Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. St. verum exstimat ταῦτα ξυνέθεντο καὶ ἄμοσαν Λακ. καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξ. μηνός. — Ἐρυξιλᾶδα St. de coni. Valckenaer. — 120, 3 ἔ τε pro εἰ primus Kr. mutata vulgari interpunctione. — 122, 2 τῷ Βρασίδα secl. St. de coni. οἱ δὲ ξύν τῷ Βρασίδα coni. Mdv. — 5 ὄντες secl. St. auctore Kr. ob ἦδη, quamquam a quoquam adscriptum esse vix credideris. Et transponitur ἦδη etiam alibi, (v. Bh. ad 7, 55, 2.) et ἔτι 7, 57, 2. — 123, 2 St. interpunxit post σφίσιον et ἐμέλλησαν. — 124, 1 ὀλίγω codd. Verum dedit Priscianus. — 3 διαφεύγοντες codd. Emend. Mnk. — 125, 2 προκεχωρηκότας codd. Emend. Herw. — 126, 5 ἡμᾶς Cl. Bh. cum volg. contra codd. optt. — 127, 1 διαφθείρειν codd. Vide s. d. — 128, 1 ἐπιόντας codd. Emend. Pp. — 3 Ἄρμισαν codd. Emend. St. ex Herodiano. — 130, 6 ἐς et Μένδην secl. St. de coni. — 7 ἐπικαθίσταντο St. de coni. Pp. Pauci codd. mendose ἐπεκαθίσταντο. — 131, 2 ἐπιόντας codd. Emend. Pp. — 132, 2 comma ante ὥστε sustulit St., παρασκευὴν Θεσσαλῶν coniungendum esse dicens. — 3 αὐτῶ St. de coni. pro αὐτῶν, sed et αὐτῶ ἐξήγον mire diceretur neque αὐτῶν ad Lacedaemonios referri durum videtur.

Scripti Tremoniae idibus April. a. MDCCCLXXIV.

ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΥ

ἐν τῶν εἰς Θουκυδίδην σχολίων περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ
Θουκυδίδου καὶ τῆς τοῦ λόγου ἰδέας.

Τῶν Δημοσθένους μύστας γεγενημένους θείων λόγων τε καὶ 1
ἀγώνων, συμβουλευτικῶν τε καὶ δικανικῶν νοημάτων μεστούς
γενομένους καὶ ἱκανῶς ἐμφορηθέντας, ὥρα λοιπὸν καὶ τῶν Θου-
κυδίδου τελετῶν ἐντὸς καταστήναι· πολὺς γὰρ ὁ ἀνὴρ τέχναις
καὶ κάλλει λόγων καὶ ἀκριβεῖα πραγμάτων καὶ στρατηγικαῖς
συμβουλαῖς καὶ πανηγυρिकाῖς ὑποθέσεσιν. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον
εἰπεῖν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον· πρὸ γὰρ τῶν λόγων
ταῦτα ἔξεταστῆναι τοῖς φρονοῦσι καλῶς.

Θουκυδίδης τοίνυν ὁ συγγραφεὺς Ὀλόρου μὲν προῆλθε πα- 2
τρὸς, τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντος ἀπὸ Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως,
καὶ μητρὸς Ἥγησιπύλης, ἀπόγονος δὲ τῶν εὐδοκιμωτάτων στρα-
τηγῶν, λέγω δὴ τῶν περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα. ὠκείατο γὰρ ἐκ
παλαιοῦ τῷ γένει πρὸς Μιλτιάδην τὸν στρατηγόν, τῷ δὲ Μιλτι-
άδῃ πρὸς Αἰακὸν τὸν Διός. οὕτως ἀνχεῖ τὸ γένος ὁ συγγραφεὺς
ἀνωθεν. καὶ τούτοις Δίδυμος μαρτυρεῖ, Φερεκύδην ἐν τῇ πρώτῃ 3
τῶν ἱστοριῶν φάσκων οὕτως λέγειν· „Φιλαίας δὲ ὁ Αἴαντος οί-
κει ἐν ταῖς Ἀθήναις. ἐκ τούτου δὲ γίγνεται Δαίικλος, τοῦ δὲ Ἐπί-
δυκος, τοῦ δὲ Ἀκέστωρ, τοῦ δὲ Ἀγήνωρ, τοῦ δὲ Ὀλιος, τοῦ δὲ
Λύκης, τοῦ δὲ Τύφων, τοῦ δὲ Αἰίος, τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ, τοῦ δὲ
Τίσανδρος, [ἐφ' οὗ ἄρχοντας ἐν Ἀθήναις*] τοῦ δὲ Μιλτιάδης,
τοῦ δὲ Ἴπποκλείδης, ἐφ' οὗ ἄρχοντας Παναθηναία ἐτέθη* τοῦ
δὲ Μιλτιάδης, ὃς ὤκισε Χερρόνησον.“ μαρτυρεῖ τούτοις καὶ Ἐλ-
λάνικος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἀσώπιδι. ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποι τις, τί
αὐτῷ πρὸς Θουκυδίδην; ἔστι γὰρ οὕτως τούτου συγγενῆς. Θρα- 5
κες καὶ Δόλογοι ἐπολέμουν πρὸς Ἀσινθίους, ὄντας γείτονας·
ταλαιπωρούμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ τί κακὸν οὐ πάσχοντες ἐκ τοῦ
μείον ἔχειν αἰεὶ τῶν πολεμίων καταφευγουσιν ἐπὶ τὰ τοῦ θεοῦ
χρηστήρια, εἰδότες ὅτι μόνος θεὸς ἐξ ἀμηγάνων εὐρίσκει πόρους.

θεοῦ γὰρ ἰσχύς καὶ κατ' Αἰσχύλον ὑπερτέρα, πολλάκις δ' ἐν κα-
 κοῖσι τῶν αὐηχανῶν ἐκ χαλεπᾶς δύας ὑπὲρ τε ὀμμάτων κρημνα-
 6 μέναν νεφέλαν ὄρθοι. καὶ οὐκ ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων· ἐχρη-
 σθησαν γὰρ κρατίστον ἔξω ἡγεμόνα τοῦτον ὅς ἂν αὐτοὺς ἀλω-
 μένους ἐπὶ ξενίαν καλέσῃ. τότε καὶ Κροῖσος εἶχε Λυδῖαν καὶ τὰς
 Ἀθήνας ἢ Πεισιστρατιδῶν τυραννίς. ἐπανιόντες οὖν ἀπὸ τοῦ χρη-
 στηρίου περιέτυχον τῷ Μιλτιάδῃ πρὸ τῶν θυρῶν καθεζομένῳ
 τῆς αὐτοῦ οἰκίας, ἀχθομένῳ μὲν τῇ τυραννίδι, ζητοῦντι δὲ δι-
 7 καίαν τῆς Ἀττικῆς ἔξοδον· ταῦτα γὰρ ὠκονόμησεν ὁ χρησμὸς αὐ-
 τοῖς. ὄρων οὖν αὐτοὺς πλανητῶν ἔχοντας στολήν, συνείς τί δύνα-
 ται πλάνη, καλεῖ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ξενίαν, ὑπηρετῶν τῷ χρησμῷ
 λανθάνων. οἱ δ' ἠσθήσαν τὸν ἡγεμόνα τὸν ἀπὸ τῶν ξενίων εἰλη-
 φότες, καὶ πάντα αὐτῷ διηγησάμενοι στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν
 αὐτῶν. οἱ μὲν οὖν τὸν θεὸν φασὶν ἐρωτήσαντα ἐξελθεῖν, οἱ δὲ
 οὐκ ἄνευ γνώμης τοῦ τυράννου τὴν ἔξοδον πεποιηκέναι, ἀλλὰ τῷ
 8 κρατοῦντι τὴν προσκλήσει τῶν Θρακῶν διηγησάμενον ἀπελθεῖν·
 ὅς καὶ προσδούς δύναμιν ἀπέπεμψεν, ἠσθεῖς ὅτι μέγα δυνάμενος
 9 ἀνὴρ ἔξεισι τῶν Ἀθηνῶν. οὗτος οὖν ἡγούμενος ἐπλήρωσε τὰ με-
 μαυτευμένα καὶ μετὰ τὴν νίκην γίνεταί καὶ Χερρονήσου οἰκι-
 10 στής. ἀποθανόντος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, διαδέχεται τὴν ἐν Χερ-
 ρονήσῳ ἀρχὴν Στησαγόρας ὁ ἀδελφὸς ὁμομήτριος. ἀπο-
 θανόντος δὲ καὶ τούτου διαδέχεται τὴν ἀρχὴν Μιλτιάδης, ὁμῶ-
 11 καὶ ὁμοπάτριος. οὗτος οὖν, ὄντων αὐτῷ παίδων ἐξ Ἀττικῆς γυ-
 ναικός, ὅμως ἐπιθυμῶν δυναστείας λαμβάνει Θρακῶν βασιλέως
 Ὀλόρου θυγατέρα Ἥγησιπύλην πρὸς γάμον· ἐξ οὗ καὶ αὐτῆς γί-
 12 νεται παιδίον. κατελθόντων δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα Περσῶν συσκευα-
 σάμενος τὰ αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας πέμπει καὶ τὰ πολλὰ τοῦ γένους
 ἀποστέλλει. ἡ δὲ ναὺς ἀλίσκεται, ἐν ἣ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἀλλ'
 οὐχ οἱ ἐκ τῆς γυναικὸς τῆς Θρακικῆς· ἀφίενται δ' ὑπὸ βασιλέως,
 εἴ γε μὴ Ἡροδοτος ψεύδεται. Μιλτιάδης δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐκ
 13 Θρακῆς διαφυγῶν σώζεται. οὐκ ἀπέδρα δὲ καὶ τὴν τῶν [ἐχθρῶν]
 συκοφαντίαν· ἐγκλήματα γὰρ αὐτῷ [ἐπέφερον], διεξιόντες τὴν
 τυραννίδα· ἀποφεύγει δὲ [καὶ τούτους, καὶ] στρατηγὸς τοῦ πρὸς
 14 τοὺς βαρβάρους πολέμου γίνεταί. ἀπο τούτου οὖν κατ-
 άγεσθαί φασὶ τὸ Θουκυδίδου γένος. καὶ μέγιστον τεκμήριον νο-
 μίζουσι τὴν πολλὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἐπὶ Θρακῆς κτήματα καὶ
 15 [τὰ ἐν Σκαπιτησὺλῃ] μέταλλα χρυσᾶ. δοκεῖ οὖν τισιν εἶναι

τοῦ Μιλτιάδου ἢ Θυγατριδοῦς. παρέσχε δ' ἡμῖν τὴν ἄλλως αὐτὸς
 ζήτησιν, μηδεμίαν μνήμην περὶ τοῦ γένους πεπονημένους. μὴ 16
 ἀγνοῶμεν δὲ τοῦτο ὅτι Ὀρόλος ὁ πατὴρ αὐτῶ ἐστὶ, τῆς μὲν πρώ-
 τῆς συλλαβῆς τὸ ρ ἐχούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ λ. αὕτη γὰρ ἡ
 γραφή, ὡς καὶ Διδύμω δοκεῖ, ἡμάρτηται. ὅτι γὰρ Ὀρολός ἐστίν,
 ἡ στῆλη δηλοῖ ἢ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ κειμένη, ἔνθα κεχάρακται·
 „Θουκυδίδης Ὀρόλου Ἀλιμούσιος“. πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύ- 17
 λαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμῶνια μνήμα-
 τα, ἔνθα δέικνυται Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου τάφος. εὐρίσκει-
 ται δηλονότι τοῦ Μιλτιάδου γένους ὄντως· ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ
 θάπτεται. καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ ἀκροπόλεως μαρτυρεῖ·
 ἔνθα καὶ Τιμόθεον υἱὸν αὐτῶ γεγενῆσθαι προσιστορεῖ. ὁ δὲ Ἐρ- 18
 μπιπος καὶ ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν αὐτὸν λέγει τῶν τυράννων
 ἔλκειν τὸ γένος, διὸ καὶ διαφθονεῖν αὐτὸν φησὶν ἐν τῇ συγγραφῇ
 τοῖς περὶ Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, λέγοντα ὡς οὐκ ἐγένοντο
 τυραννοφόνοι· οὐ γὰρ ἐφόνευσαν τὸν τύραννον, ἀλλὰ τὸν ἀδελ-
 φὸν τοῦ τυράννου Ἴππαρχον. ἡγάγετο δὲ γυναικὰ ἀπὸ Σκαπτησ- 19
 ῦλης τῆς Θράκης πλουσίαν σφόδρα καὶ μέταλλα κεκτημένην ἐν
 τῇ Θράκῃ. τοῦτον δὲ τὸν πλοῦτον λαμβάνουσαν οὐκ εἰς τρυφὴν ἀνή- 20
 λισκεν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸν πόλεμον
 αἰσθηθεὶς κινεῖσθαι μέλλοντα, προελόμενος συγγράψαι αὐτὸν
 παρεῖχε πολλὰ τοῖς Ἀθηναίων στρατιώταις καὶ τοῖς Λακεδαιμο-
 νίαι καὶ πολλοῖς ἄλλοις, ἵνα ἀπαγγέλλοιεν αὐτῷ βουλομένῳ συγ-
 γράφειν τὰ γινόμενα κατὰ καιρὸν καὶ λεγόμενα ἐν αὐτῷ τῷ πο-
 λέμῳ. ζητητέον δὲ διὰ τί καὶ Λακεδαιμονίοις παρεῖχε καὶ ἄλλοις, 21
 ἔξῃ Ἀθηναίοις μόνοις διδόναι καὶ παρ' ἐκείνων μαρθάνειν. καὶ
 λέγομεν ὅτι οὐκ ἀσκοπῶς καὶ τοῖς ἄλλοις παρεῖχε· σκοπὸς γὰρ ἦν
 αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων συγγράψαι, εἰκὸς δὲ ἦν
 Ἀθηναίους πρὸς τὸ χρήσιμον ἀπαγγέλλοντας τὸ ἑαυτῶν ψεύδε-
 σθαι καὶ λέγειν πολλάκις ὡς ἡμεῖς ἐνίκησαμεν, οὐ νικήσαντας.
 διὸ πᾶσι παρεῖχεν, ἐκ τῆς τῶν πολλῶν συμφωνίας θηρώμενος
 τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν· τὸ γὰρ ἀσαφές ἐξελέγχεται τῇ τῶν
 πολλῶν συναδούσῃ συμφωνίᾳ. ἤκουσε δὲ διδασκάλου Ἀναξαγό- 22
 ρου μὲν ἐν φιλοσόφοις, ὅθεν, φησὶν ὁ Ἄντυλλος, καὶ ἄθεος ἤρέ-
 μα ἐνομίσθη, τῆς ἐκεῖθεν θεωρίας ἐμφορηθεὶς, Ἀντιφῶντος δὲ
 ῥήτορος, δεινοῦ τὴν ῥητορικὴν ἀνδρός, οὗ καὶ μέμνηται ἐν τῇ
 ὀγδόῃ ὡς αἰτίου τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς τῶν
 τετρακοσίων καταστάσεως. ὅτι δὲ μετὰ τὸν θάνατον τιμωροῦ-

μενοι τὸν Ἀντιφῶντα οἱ Ἀθηναῖοι ἔρριψαν ἕξω τῆς πόλεως τὸ
 σῶμα σεσιώπηκεν, ὡς διδασκάλῳ χαριζόμενος· λέγεται γὰρ ὡς
 23 ἔρριψαν αὐτοῦ τὸ σῶμα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς αἰτίου τῆς μεταβολῆς
 τῆς δημοκρατίας. οὐκ ἐπολιτεύσατο δὲ ὁ συγγραφεὺς γενόμενος
 ἐν ἡλικίᾳ οὐδὲ προσῆλθε τῷ βήματι, ἐστρατηγήσε δὲ ἀρχέκακον
 ἀρχὴν παραλαβών· ἀπὸ γὰρ ταύτης φυγαδεύεται. πεμψθεῖς γὰρ
 ἐπ' Ἀμφίπολιν Βρασίδου φθάσαντος καὶ προλαβόντος αὐτὴν
 ἔσχεν αἰτίαν, καίτοι μὴ πάντα καταστάς ἀνόνητος Ἀθηναίος·
 τῆς μὲν γὰρ ἀμαρτάνει, Ἡϊόνα δὲ τὴν ἐπὶ Στρομόνι λαμβάνει.
 ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸ πρῶτον ἀτύχημα εἰς ἀμάρτημα μεταλαβόντες
 24 φυγαδεύουσιν αὐτόν. γενόμενος δ' ἐν Αἰγίνῃ μετὰ τὴν φυγὴν,
 25 ὡς ἂν πλουτῶν, ἐδάνευσε τὰ πλείεστα τῶν χρημάτων. ἀλλὰ κάκει-
 θεν μετήλθε καὶ διατριβῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ ὑπὸ πλατάνῳ ἔγραφε·
 μὴ γὰρ δὴ παιδιώμεθα Τιμαίῳ λέγοντι ὡς φυγῶν ὤκησεν ἐν Ἰτα-
 26 λίᾳ. ἔγραφε δ' οὐδ' οὕτως μνησικακῶν τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ
 φιλαλήθης ὢν καὶ τὰ ἥθη μέτριος, εἴ γε οὔτε Κλέων παρ' αὐτῶ
 οὔτε Βρασίδης ὁ τῆς συμφορᾶς αἰτίος ἀπέλαυσε λοιδορίας, ὡς ἂν
 27 τοῦ συγγραφέως ὀργιζομένου. καίτοι οἱ πολλοὶ τοῖς ἰδίους πάθεσι
 συνέθεσαν τὰς ἱστορίας, ἥκιστα μελήσαν αὐτοῖς τῆς ἀληθείας.
 Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ὑπεροφθεῖς ὑπὸ Κορινθίων ἀποδρᾶναι φησιν
 αὐτοὺς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν· Τιμαίος δ' ὁ Ταυρομενίτης
 Τιμολέοντα ὑπερεπήνεσε τοῦ μετρίου, καθότι Ἀνδρόμαχον τὸν
 αὐτοῦ πατέρα οὐ κατέλυσε τῆς μοναρχίας· Φίλιστος δὲ τῷ νέῳ
 Λιονυσίῳ τοῖς λόγοις πολεμεῖ· Ξενοφῶν δὲ Μένωνι λοιδορεῖται
 τῷ Πλάτωνος ἐταίρῳ διὰ τὸν πρὸς Πλάτωνα ζῆλον. ὁ δὲ μέτριος
 καὶ ἐπιεικής, τῆς ἀληθείας ἦττων.

28 Μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί, οὗτός τε ὁ
 Ὀλόρου παῖς, καὶ δευτέρως δημαγωγός, Μιλησίον, ὃς καὶ Περι-
 κλεῖ διεπολιτεύσατο· τρίτος δὲ γένει Φαρσάλιος, οὗ μέμνηται
 Πολέμων ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως, φάσκων αὐτὸν εἶναι πατρός
 Μένωνος· τέταρτος ἄλλος Θουκυδίδης ποιητής, τὸν δῆμον Ἀχερ-
 29 δούσιος, οὗ μέμνηται Ἀνδροτίων ἐν τῇ Ἀτθίδι, λέγων εἶναι πα-
 τρὸς Ἀρίστανος· συνεχρόνισε δ', ὡς φησι Πραξιφάνης ἐν τῷ
 περὶ ἱστορίας, Πλάτωνι τῷ κωμικῷ, Ἀγάθωνι τραγικῷ, Νικη-
 ράτῳ ἐποποιῷ καὶ Χοιρίῳ καὶ Μελανιππίδῃ. καὶ ἐπεὶ μὲν ἕξῃ
 Ἀρχέλαος, ἄδοξος ἦν ὡς ἐπὶ πλείεστον, ὡς αὐτὸς Πραξιφάνης φη-
 30 σιν, ὕστερον δὲ δαιμονίως ἐθανυμάσθη. οἱ μὲν οὖν ἐκεῖ λέγουσιν
 αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐνθά καὶ διέτριβε φυγὰς ὢν, καὶ φέρουσι μαρ-

τύριον τοῦ μὴ κείσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς· ἴκριον γὰρ ἐπὶ 31
 τοῦ τάφου κείσθαι, τοῦ κενотаφίου δὲ τοῦτο γνώρισμα εἶναι ἐπι-
 χώριον καὶ νόμιμον Ἀττικὸν τῶν ἐπὶ τοιαύτῃ δυστυχίᾳ τετελευ-
 τηκότων καὶ μὴ ἐν Ἀθήναις ταφέντων. Δίδυμος δ' ἐν Ἀθήναις 32
 ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐλθόντα βιαίῳ θανάτῳ φησὶν ἀποθανεῖν· τοῦτο
 δὲ φησὶ Ζώπυρον ἱστορεῖν. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους κάθοδον δεδω-
 κέναι τοῖς φυγάσι πλὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν μετὰ τὴν ἦτταν τὴν
 ἐν Σικελίᾳ· ἦκοντα οὖν αὐτὸν ἀποθανεῖν βία, καὶ τεθῆναι ἐν
 τοῖς Κιμανίοις μνήμασι. καὶ καταγινώσκειν εὐήθειαν ἔφη τῶν
 νομιζόντων αὐτὸν ἐκτὸς μὲν τετελευτημέναι, ἐπὶ γῆς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς τεθῆσθαι· ἢ γὰρ οὐκ ἂν ἐτέθη ἐν τοῖς πατρώοις μνήμασι
 ἢ κλέβδην τεθεῖς οὐκ ἂν ἔτυχεν οὔτε στήλης οὔτε ἐπιγράμματος,
 ἢ τῷ τάφῳ προσκειμένη τοῦ συγγραφέως μνηνεί τοῦνομα. ἀλλὰ
 δῆλον ὅτι κάθοδος ἐδόθη τοῖς φευγουσιν, ὡς καὶ Φιλοχορος λέ-
 γει καὶ Δημήτριος ἐν τοῖς ἄρχουσιν. ἐγὼ δὲ Ζώπυρον ληρεῖν νο- 33
 μίζω λέγοντα τοῦτον ἐν Θορακῇ τετελευτηκέναι, κὰν ἀληθεύειν
 νομίξῃ Κράτιππος αὐτόν. τὸ δ' ἐν Ἰταλίᾳ Τίμαιον αὐτόν καὶ ἄλ-
 λους λέγειν κείσθαι μὴ καὶ σφόδρα καταγέλαστον ἦ. λέγεται δ' 34
 αὐτόν τὸ εἶδος γεγονέναι σύννοον μὲν τὸ πρόσωπον, τὴν δὲ κε-
 φαλὴν καὶ τὰς τρίχας εἰς ὄξύ πεφυκυίας, τὴν δὲ λοιπὴν ἕξιν προσ-
 πεφυκέναι τῇ συγγραφῇ. παύσασθαι δὲ τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πεντή-
 κοντα ἔτη, μὴ πληρώσαντα τῆς συγγραφῆς τὴν προθεσμίαν.

Ζηλωτῆς δὲ γέγονεν ὁ Θουκυδίδης εἰς μὲν τὴν οἰκονομίαν 35
 Ὀμήρου, Πινδάρου δὲ εἰς τὸ μεγαλοφυῆς καὶ ὑψηλὸν τοῦ χαρα-
 κτήρος, ἀσαφῶς δὲ λέγων ἀνὴρ ἐπίτηδες, ἵνα μὴ πᾶσιν εἴη βατὸς
 μηδὲ εὐτελής φαίνεται παντὶ τῷ βουλομένῳ νοοῦμενος εὐχερῶς,
 ἀλλὰ τοῖς λίαν σοφοῖς δοκιμαζόμενος παρὰ τούτοις θαναμάζεται·
 ὁ γὰρ τοῖς ἀρίστοις ἐπαινούμενος καὶ κεκριμένῃ δόξαν λαβὼν
 ἀνάγραπτον εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον κέκτηται τὴν τιμὴν, οὐ κινδύ-
 νεύουσιν ἐξαλειφθῆναι τοῖς ἐπικρίνουσιν. ἐξήλωσε δὲ ἐπ' ὀλίγον, 36
 ὡς φησὶν Ἀντυλλος, καὶ τὰς Γοργίου τοῦ Λεοντίνου παρισώσεις
 καὶ τὰς ἀντιθέσεις τῶν ὀνομάτων, εὐδοκιμούσας κατ' ἐκεῖνο και-
 ροῦ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι, καὶ μέντοι καὶ Προδίκου τοῦ Κείου τὴν
 ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι ἀκριβολογίαν. μάλιστα δὲ πάντων, ὅπερ εἶπο- 37
 μεν, ἐξήλωσεν Ὀμηρον καὶ τῆς περὶ τὰ ὀνόματα ἐκλογῆς καὶ τῆς
 περὶ τὴν σύνθεσιν ἀκριβείας, τῆς τε ἰσχύος τῆς κατὰ τὴν ἐρμη-
 νεῖαν καὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ τάχους. τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ συγγρα- 38
 φέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγρα-

- φὰς καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διὰ παντὸς διηγῆσει, προσώποις δὲ οὐ περιθέντων λόγους τινὰς οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡρόδοτος μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας), μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξευρέ τε δημηγορίας καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ στάσει ὑποπί-
- 39 πτειν τὰς δημηγορίας· ὅπερ ἐστὶ λόγων τελείων εἰκῶν. τριῶν δὲ ὄντων χαρακτηρῶν φραστικῶν, ὑψηλοῦ, ἰσχυροῦ, μέσου, παρθεῖς τοὺς ἄλλους ἐξήλωσε τὸν ὑψηλόν, ὡς ὄντα τῇ φύσει πρόσφορον τῇ οἰκείᾳ καὶ τῷ μεγέθει πρέποντα τοῦ τοσοῦτου πολέμου· ὧν γὰρ αἱ πράξεις μεγάλαι, καὶ τὸν περὶ αὐτῶν ἔπρεπε λόγον εἰσκέ-
- 40 ναι ταῖς πράξεσιν. ἵνα δὲ μὴδὲ τοὺς ἄλλους ἀγνοῆς χαρακτηρῶν, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐχρήσατο, ὅς οὔτε ὑψηλὸς ἐστὶν οὔτε
- 41 ἰσχνός, ἰσχνῶ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διὰ γε οὖν τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλὰκις ἐχρήσατο λέξεσι καὶ μεταφοραῖς τισι. περὶ δὲ πάσης τῆς συγγραφῆς ἐτόλμησάν τινες ἀποφῆνασθαι ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς συγγραφῆς οὐκ ἐστὶ ῥητορικῆς ἀλλὰ ποιητικῆς. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἐστὶ ποιητικῆς, δῆλον ἐξ ὧν οὐχ ὑποπίπτει μέ-
- τρω τινί. εἰ δὲ τις ἡμῖν ἀντίποι ὅτι οὐ πάντως ὁ πρὸς λόγος ῥητορικῆς ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ Πλάτωνος συγγράμματα οὐδὲ τὰ ἱατρικά, λέγομεν ὅτι ἀλλ' ἡ συγγραφὴ κεφαλαίοις διαιρεῖται καὶ
- 42 ἐπὶ εἶδος ἀνάγεται ῥητορικῆς, κοινῶς μὲν πᾶσα συγγραφὴ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικόν (ἄλλοι δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πανηγυρικόν ἀνάγουσι, φάσκοντες ὅτι ἐγκωμιάζει τοὺς ἀρίστους ἐν τοῖς πολέμοις γενομένους), ἐξαιρέτως δὲ ἡ Θουκυδίδου [ἐν] τοῖς τρισὶν εἶδεσιν ὑποπίπτει, τῷ μὲν συμβουλευτικῷ διὰ τῶν ὅλων δημηγοριῶν, πλήν τῆς Πλαταιέων καὶ Θηβαίων ἐν τῇ τρίτῃ, τῷ δὲ πανηγυρικῷ διὰ τοῦ ἐπιταφίου, τῷ δὲ δικανικῷ διὰ τῆς δημηγορίας τῶν Πλαταιέων καὶ τῶν Θηβαίων, ὡς ἀνωτέρω τῶν ἄλλων ὑπεξελόμεθα. ὅπου γὰρ δικασταὶ κρίνουσι Λακεδαιμονίων οἱ παραγενόμενοι καὶ κρίνεται πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὁ Πλαταιεὺς καὶ ἀπολογεῖται περὶ ὧν ἐρωτᾶται διὰ πλείονων τοὺς λόγους ποιούμενος, καὶ ἀντιλέγει τούτοις ὁ Θηβαῖος εἰς ὀργὴν τὸν Λακεδαιμόνιον προκαλούμενος, ἢ τοῦ λόγου τάξις καὶ μέθοδος καὶ τὸ σχῆμα δικανικὸν καθαρῶς ἀποφαίνει τὸ εἶδος.
- 43 Λέγουσι δὲ τινες τὴν ὀγδόην ἱστορίαν νοθεύεσθαι καὶ μὴ εἶναι Θουκυδίδου, ἀλλ' οἱ μὲν φασιν εἶναι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ Ξενοφῶντος. πρὸς οὓς λέγομεν ὅτι τῆς μὲν θυγατρὸς ὡς οὐκ

ἔστι, δῆλον· οὐ γὰρ γυναικείας ἦν φύσεως τοιαύτην ἀρετήν τε καὶ τέχνην μιμήσασθαι· ἔπειτα, εἰ τοιαύτη τις ἦν, οὐκ ἂν ἐσπούδασε λαθεῖν, οὐδ' ἂν τὴν ὀρθοῦν ἔγραψε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ κατέλιπεν ἂν, τὴν οἰκείαν ἐκφαίνουσα φύσιν. ὅτι δὲ οὐδὲ Ξενοφῶντός ἐστιν, ὁ χαρακτήρ μόνον οὐχὶ βοᾷ· πολὺ γὰρ τὸ μέσον ἰσχυροῦ χαρακτήρος καὶ ὑψηλοῦ. οὐ μὴν οὐδὲ Θεοπόμπου, καθάτινες ἤξιωσαν. τίσι δέ, καὶ μᾶλλον τοῖς χαριεστέροις, Θου- 44
κιδίδου μὲν εἶναι δοκεῖ, ἄλλως δ' ἀκαλλώπιστος, δι' ἐκτύπαν γεγραμμένη, καὶ πολλῶν πλήρης ἐν κεφαλαίῳ πραγμάτων καλλωπισθῆναι καὶ λαβεῖν ἔκτασιν δυναμένων. ἔνθεν καὶ λέγομεν ὡς ἀσθενέστερον πέφρασται, καὶ ὀλίγον καθότι ἀρρωστικῶν αὐτὴν φαίνεται συντεθεικῶς. ἀσθενούντος δὲ σώματος βραχύ τι καὶ ὁ λογισμὸς ἀτονώτερος εἶναι φιλεῖ· μικροῦ γὰρ συμπάσχουσιν ἀλλήλοις ὁ τε λογισμὸς καὶ τὸ σῶμα.

Ἀπέθανε δὲ μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Πελοποννησιακὸν ἐν τῇ 45
Θυράκῃ· συγγράφων τὰ πράγματα τοῦ εἰκοστοῦ καὶ πρώτου ἐνιαυτοῦ. εἴκοσι γὰρ καὶ ἑπτὰ κατέσχεν ὁ πόλεμος. τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἕξ ἑτῶν πράγματα ἀναπληροῖ ὁ τε Θεοπόμπος καὶ ὁ Ξενοφῶν, οἷς 46
συνάπτει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. ἰστέον δὲ ὅτι στρατηγῆσας ὁ 46
Θουκιδίδης ἐν Ἀμφιπόλει καὶ δόξας ἐκεῖ βραδέως ἀφικέσθαι καὶ προλαβόντος αὐτὸν τοῦ Βρασίδου ἐφυγαδεδυθὴ ὑπὸ Ἀθηναίων, διαβάλλοντος αὐτὸν τοῦ Κλέωνος· διὸ καὶ ἀπεχθάνεται τῷ Κλέωνι καὶ ὡς μεμνηότα αὐτὸν εἰσάγει πανταχοῦ. καὶ ἀπελθὼν, ὡς φασιν, ἐν τῇ Θυράκῃ, τὸ κάλλος ἐκεῖ τῆς συγγραφῆς συνέδηκεν. 47
ἀφ' οὗ μὲν γὰρ ὁ πόλεμος ἤρξατο, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα ἅπαν- 47
τα καὶ τὰ πραττόμενα, οὐ μὴν κάλλους ἐφρόντισε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἢ τοῦ μόνου σώσαι τῇ σημειώσει τὰ πράγματα· ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἔξοριαν ἐν Σκαπιτῇ ὕλη τῆς Θυράκης χωρίῳ διαιτώμενος συν- 48
έταξε μετὰ κάλλους ἅ ἕξ ἀρχῆς μόνον ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην. ἔστι δὲ τοῖς μύθοις ἐναντίος διὰ τὸ χαίρειν ταῖς ἀληθείαις. 48
οὐ γὰρ ἐπετήδευσε τοῖς ἄλλοις ταῦτον συγγραφεῦσιν οὐδὲ ἱστορικοῖς, οἱ μύθους ἐγκατέμιξαν ταῖς ἑαυτῶν ἱστορίαις, τοῦ τερ-
πνοῦ πλέον τῆς ἀληθείας ἀντιποιούμενοι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὕτω· τῷ συγγραφῆ δ' οὐκ ἐμέλησε πρὸς τέρψιν τῶν ἀκουόντων, ἀλλὰ πρὸς ἀκριβείαν τῶν μανθανόντων γράφειν. καὶ γὰρ ὠνομασεν ἀγωνίσμα τὴν ἑαυτοῦ συγγραφὴν. πολλὰ γὰρ τῶν πρὸς ἠδοὴν

ἀπέφυγε, τὰς παρενθήκας, ἃς εἰώθασι ποιεῖν οἱ πλείονες, ἀπο-
 49 κλίνας, ὅπου γε καὶ παρ' Ἡροδότῳ καὶ ὁ δελφίς ἐστίν ὁ φιλήκοος
 καὶ Ἀρίων ὁ κυβερνώμενος μουσικῇ, καὶ ὅπως ἡ δευτέρα τῶν
 ἱστοριῶν τὴν ὑπόθεσιν ψεύδεται. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος ἂν
 ἀναμνησθῇ τινος περιττοῦ, διὰ μὲν τὴν ἀνάγκην λέγει, διηγεί-
 ται δὲ μόνον εἰς γινῶσιν τῶν ἀκούοντων ἀφικνούμενος. ὅ τε γὰρ
 περὶ Τηρέως αὐτῷ λόγος πέφρασται μόνον περὶ παρθῶν τῶν γυ-
 ναικῶν, ἢ τε Κυκλάπων ἱστορία τῶν τόπων ἐμνημονεύθη χάριν,
 καὶ ὁ Ἀλκμαίων ὅτε σωφρονεῖν μνημονεύεται, ἐνθα τὰ τῆς σω-
 50 φροσύνης αὐτοῦ νήσους ποιεῖ, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἀκριβοῖ. περὶ
 μὲν οὖν τοὺς μύθους τοιοῦτος, δεινὸς δὲ ἠθογραφῆσαι, καὶ ἐν
 μὲν τοῖς μέρεσι σαφής, ὑπὸ δὲ τὴν σύνταξιν ἐνίοτε διὰ τὸ ἐπιτεῖ-
 νον τῆς ἐρμηνεύσεως ἀδόλος εἶναι δοκῶν. ἔχει δὲ χαρακτῆρα ὑπέρ-
 σεμνον καὶ μέγαν. τὸ δὲ τῆς συνθέσεως τραχύτητος ὄν μεστόν
 καὶ ἐμβροτῆδες καὶ ὑπερβατικόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσαφές. αἱ δὲ βρα-
 χύτητες θαυμασταὶ καὶ τῶν λέξεων οἱ νόες πλείονες. τὸ δὲ γνω-
 51 μολογικὸν αὐτοῦ πάνυ ἐπαινετόν. ἐν δὲ ταῖς ἀφηγήσεσι σφόδρα
 δυνατός, ναυμαχίας ἡμῖν καὶ πολιορκίας νόσους τε καὶ στάσεις
 διηγούμενος. πολυειδής δὲ ἐν τοῖς σχήμασι, τὰ πολλὰ καὶ τῶν
 Γοργίου τοῦ Λεοντίνου μιμούμενος, ταχὺς ἐν ταῖς σημασίαις,
 πικρὸς ἐν ταῖς ἀυστηρότησιν, ἠθῶν μιμητῆς καὶ ἀριστος διαγρα-
 φεύς· ὅψει γοῦν παρ' αὐτῷ φρόνημα Περικλέους καὶ Κλέωνος
 οὐκ οἶδ' ὅτι ἂν εἴποι τις, Ἀλκιβιάδου νεότητα, Θεμιστοκλέους
 πάντα, Νικίου χρηστότητα, δεισιδαιμονίαν, εὐτυχίαν μέχρι Σι-
 52 κελίας, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ κατὰ μέρος ἐπιθεῖν πειρασόμεθα. ὡς
 ἐπὶ πλεῖστον δὲ χρῆται τῇ ἀρχαίᾳ ἀτθίδι [τῇ παλαιᾷ], ἢ τὸ ξ' ἀντὶ
 τοῦ σ' παρεῖληφεν, ὅταν ξυνέγραψε καὶ ξυμμαχίαν λέγει, καὶ τὴν
 δίφθογγον τὴν αἰ ἀντὶ τοῦ α γράφει, αἰεὶ λέγων. καὶ ὅπως εὐρε-
 τῆς ἐστὶ καινῶν ὀνομάτων. τὰ μὲν γὰρ ἐστὶν ἀρχαιότερα τῶν
 κατ' αὐτὸν χρόνων, τὸ αὐτοβοεὶ καὶ τὸ πολεμησεῖοντες καὶ παγ-
 χάλεπον καὶ ἀμαρτάδα καὶ ὕλης φακέλους· τὰ δὲ ποιηταῖς μέ-
 λει, οἶον τὸ ἐπιλύγξαι καὶ τὸ ἐπηλύται καὶ τὸ ἀνακῶς καὶ τὰ
 ταιαῦτα· τὰ δ' ἴδια, οἶον ἀποσίμως καὶ κωλύμη καὶ ἀποτεί-
 χισις, καὶ ὅσα ἄλλα παρ' ἄλλοις μὲν οὐ λέλεκται, παρὰ τούτῳ δὲ
 53 κεῖται. μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ὄγκου τῶν ὀνομάτων καὶ δεινότητος
 τῶν ἐνθυμημάτων καὶ ὥσπερ φθάσαντες εἴπομεν, βραχύτητος
 συντάξεως· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πραγμάτων καὶ λέξει δεικνύται.
 τέθεικε δὲ πολλάκις καὶ πάθη καὶ πράγματα ἀντ' ἀνδρῶν, ὡς τὸ

αντίπαλον δέος. ἔχει δέ τι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ, ἐν οἷς ἐπιταφίους λέγει, καὶ ποικίλας εἰρωνείας εἰσφέρων καὶ ἐρωτήσεις ποιούμενος καὶ φιλοσόφοις εἶδεσι δημηγορῶν· ἐν οἷς γὰρ ἀμοιβαίως ἔστι, φιλοσοφεῖ. τὴν μέντοι ιδέαν αὐτοῦ τῶν λέξεων καὶ τῶν συνθέσεων αἰτιῶνται οἱ πλείους, ὧν ἔστι Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεύς· μέμφεται γὰρ αὐτῷ ὡς πεζῇ καὶ πολιτικῇ λέξει χρῆσθαι μὴ δυναμένῳ, οὐκ εἰδῶς ὅτι ταῦτα πάντα δυναμέως ἔστι περιττῆς καὶ ἕξεως πλεονεξία.

Φαίνεται δὲ ἐπὶ τῶν Ἡροδότου χρόνων γενόμενος, εἴ γε ὁ 54 μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τριούτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου παρῶν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἔπειτά φασι τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὀλορον· „ὦ Ὀλορε, ὀργᾶ ἢ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.“ ἐτελεύτησε δὲ ἐν τῇ Θράκῃ· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι 55 ἐκεῖ ἐτάφη, ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἠνέχθη τὰ ὄστα αὐτοῦ κρύφα παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ οὕτως ἐτάφη· οὐ γὰρ ἕξῃν φανερῶς θάπτειν ἐν Ἀθήναις τὸν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα. ἔστι δὲ αὐτοῦ τάφος πλησίον τῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὁ Κοίλη καλεῖται, καθὰ φησιν Ἀντυλλος, ἀξιόπιστος ἀνὴρ μαρτυρῆσαι καὶ ἱστορίαν γνῶναι καὶ διδάξαι δεινός. καὶ στήλη δέ, φησὶν, ἔστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ, „Θουκυδίδης Ὀλορον Ἀλιμούσιος“ ἔχουσα ἐπίγραμμα· τινὲς δὲ προσέθηκαν καὶ τὸ „ἐνθάδε κεῖται.“ ἀλλὰ λέγομεν ὅτι νοούμενόν ἐστι τοῦτο καὶ προσυπακουόμενον· οὐδὲ γὰρ ἔκειτο ἐν τῷ ἐπιγράμματι.

Ἔστι δὲ τὴν ιδέαν καὶ τὸν χαρακτήρα μεγαλοπρεπῆς, ὡς μὴδὲ 56 ἐν τοῖς οἴκτοις ἀφίστασθαι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἐμβριθῆς τὴν φράσιν, ἀσαφῆς τὴν διάνοιαν διὰ τὸ ὑπερβατοῖς χαίρειν, ὀλίγοις ὀνόμασι πολλὰ πράγματα δηλῶν, καὶ ποικιλώτατος μὲν ἐν τοῖς τῆς λέξεως σχήμασι, κατὰ δὲ τὴν διάνοιαν τὸναντίον ἀσχημάτιστος· οὔτε γὰρ εἰρωνείαις οὔτε ἐπιτιμήσεσιν οὔτε ταῖς ἐκ πλαγίου βήσεσιν οὔτε ἄλλαις τισὶ πανουργίαις πρὸς τὸν ἀκροατὴν κέχρηται, τοῦ Δημοσθένους μάλιστα ἐν τοῦτοις ἐπιδεικνυμένου τὴν δεινότητα. οἶμαι δὲ οὐκ ἀγνοίᾳ σχηματισμοῦ τοῦ κατὰ διάνοιαν 57 παρεῖναι τὸν Θουκυδίδην τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις

προσώποις πρόποντας καὶ ἀριόζοντας συντιθέντα τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἔπρεπε Περικλεῖ καὶ Ἀρχιδάμῳ καὶ Νικίᾳ καὶ Βρασίδᾳ, ἀνθρώποις μεγαλόφροσι καὶ γενναίοις καὶ ἡρωικῆν ἔχουσι δόξαν, λόγους εἰρωνείας καὶ πανουργίας περιτιθέναι, ὡς μὴ παρηρῆσιαν ἔχουσι φανερώς ἐλέγχειν καὶ ἀντικρὺς μέμφεσθαι καὶ ὀτιοῦν βούλονται λέγειν. διὰ τοῦτο τὸ ἀπλαστον καὶ ἀνηθοποίητον ἐπετήδευσε, σώζων κἀν τούτοις τὸ προσήκον καὶ τῆ τέχνη δοκοῦν· τεχνίτου γὰρ ἀνδρὸς φυλάξει τοῖς προσώποις τὴν ἐπιβήλουσαν δόξαν καὶ τοῖς πράγμασι τὸν ἀκόλουθον κόσμον.

- 58 Ἴστέον δὲ ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρεῖς καὶ δέκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως. ὅμως δὲ ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, τὸ μέχρι τῶν ὀκτῶ διηρησθαι τὴν πραγματείαν, ὡς καὶ ἐπέκρινεν ὁ Ἀσκληπιός.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΒΙΟΣ.

- 1 Θουκυδίδης Ἀθηναῖος Ὀλόρου ἦν παῖς, Θράκιον δὲ αὐτῶ τὸ γένος· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτῶ Ὀλορος ἐκ Θράκης εἶχε τούνομα. γέγονε δὲ τῶν Μιλτιάδου συγγενῆς· αὐτίκα γοῦν ἔνθα Μιλτιάδης περὶ Κοίλην τέθαιπται, ἐνταῦθα καὶ Θουκυδίδης τέθαιπται. ὁ δὲ Μιλτιάδης ἔγημε τοῦ Θρακῶν βασιλέως θυγατέρα
- 2 Ἠγησιπύλην. γέγονε δὲ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου μαθητῆς, δεινοῦ λέγειν καὶ ὑπόπτου γενομένου τοῖς δικαστηαίοις. καὶ διὰ ταῦτα λέγοντος μὲν οὐκ ἠνείχοντο αὐτοῦ, γράφειν δὲ ἐπεχείρησε τοὺς λόγους καὶ ἐξέδωκε τοῖς δεομένοις. ἐμαρτύρησε δὲ αὐτῶ καὶ Θουκυδίδης ὁ μαθητῆς ὅτι ἂν, ἂν σύμβουλος γένοιτο, ἄριστα ἐκεῖνος ἀπῆλλαττεν εἰς τὰς δίκας. ἀλλ' ὁ μὲν ἔδοξε πονηρὸς Ἀντιφῶν εἶναι, καὶ περὶ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κριθεὶς προδοσίας, ὡς Λακεδαιμονίοις μὲν τὰ ἄριστα κατὰ πρεσβείαν παραινέσας, Ἀθηναίοις δὲ ἀλυσιτελέστατα, ἐάλω. καὶ σὺν αὐτῶ διεφθάρησαν Ἀρχεπτόλεμος καὶ Ὀνομακλῆς, ὧν καὶ κατεσκάφησαν καὶ αἱ οἰκίαι, καὶ τὸ γένος τὸ μὲν διεφθάρη τὸ δὲ ἄτιμον
- 3 ἐγένετο· στρατηγικὸς δὲ ἀνὴρ ὁ Θουκυδίδης γενόμενος καὶ τὰ περὶ Θάσου πιστευθεὶς μέταλλα πλούσιος μὲν ἦν καὶ μέγα ἐδύνατο, ἐν δὲ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ αἰτίαν ἔσχε προδοσίας ἐκ βραδυτήτος τε καὶ ὀλιγωρίας. ἔτυχε μὲν γὰρ Βρασίδης τὰς ἐπὶ Θράκης καταλαβῶν πόλεις Ἀθηναίων, ἀφιστὰς μὲν Ἀθηναίων.

Λακεδαιμονίοις δὲ προστιθείς· κἀνταῦθα δέον ταχέως ἀναπλευ-
 σαι καὶ σῶσαι μὲν τὴν Ἡϊόνα ἐγγύς κειμένην, περιποιῆσαι δὲ
 τὴν Ἀμφίπολιν, μέγα κτῆμα τοῖς Ἀθηναίοις, τὴν μὲν Ἡϊόνα
 ἐδυνήθη φθάσας σῶσαι, τὴν δὲ Ἀμφίπολιν ἀπώλεσε. καίτοι
 Κλέων βοηθῶν ταῖς ἐπὶ Θράκης πόλεσι κατέπλευσε μὲν εἰς Ἀμ-
 φίπολιν, ἀλλ' ὅμως μάχης γενομένης Βρασίδας μὲν ὁ Λακεδαι-
 μόνιος ἐνίκησεν αὐτόν, Κλέων δὲ ἀπέθανεν ὑπὸ Μυρκινίου πελ-
 ταστοῦ βληθείς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Βρασίδας τῆς νίκης αἰσθόμενος
 ἠπέθανε, καὶ Ἀμφίπολις Ἀθηναίων ἀπέστη, Λακεδαιμονίων δὲ
 ἐγένετο· ἔνθα καὶ τὰ Ἀγνώμεια οἰκοδομήματα καθελόντες οἱ
 Ἀμφιπολίται Βρασίδεια ἐκάλεσαν, μισήσαντες μὲν τὴν Ἀττικὴν
 ἀποικίαν, λακωνίσαντες δὲ κἀν τούτῳ καὶ τὴν τιμὴν μεταθέντες
 εἰς Λακεδαίμονα. γενόμενος δὲ φυγᾶς ὁ Θουκυδίδης ἐσχόλαξε τῆ 4
 συγγραφῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ δια τοῦτο δοκεῖ
 πολλὰ χαρίζεσθαι μὲν Λακεδαιμονίοις, κατηγορεῖν δὲ Ἀθηναίων
 τὴν τυραννίδα καὶ πλεονεξίαν. οὐ γὰρ καιρὸς αὐτῷ κατεπιεῖν
 Ἀθηναίων ἐγένετο, Κορινθίων κατηγορούντων ἢ Λακεδαιμο-
 νίων μεμφομένων ἢ Μιτυληναίων αἰτιωμένων, πολλὸς ἐν τοῖς
 ἐγκλήμασι τοῖς Ἀττικοῖς ἐρρῶν, καὶ τὰς μὲν νίκας τὰς Λακωνι-
 κάς ἐξῆρε τῷ λόγῳ, τὰς δὲ συμφορὰς ἠύξησε τὰς Ἀττικάς, ὅπου
 καὶ τὰς ἐν Σικελίᾳ. πέπαυται δὲ τὸ τῆς συγγραφῆς ἐν τῇ ναυμα- 5
 χίᾳ τῇ περὶ Κυνὸς σημά, τουτέστι περὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἔνθα
 δοκοῦσι καὶ νευικηκῆναι Ἀθηναῖοι. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἑτέροις
 γράφειν κατέλιπε, Ξενοφῶντι καὶ Θεόπομπῳ. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἐφ-
 εξῆς μάχαι. οὔτε γὰρ τὴν δευτέραν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κυνὸς
 σημά, ἢν Θεόπομπος εἶπεν, οὔτε τὴν περὶ Κύζικον, ἢν ἐνίκα
 Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης καὶ Ἀλκιβιάδης, οὔτε τὴν ἐν Ἀρ-
 γεννούσαις ναυμαχίαν, ἔνθα νικῶσιν Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονί-
 ουσ, οὔτε τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν τῶν Ἀττικῶν, τὴν ἐν Αἰγὸς
 ποταμοῖς ναυμαχίαν, ὅπου καὶ τὰς ναῦς ἀπώλεσαν Ἀθηναῖοι καὶ
 τὰς ἐξῆς ἐλπίδας· καὶ γὰρ τὸ τεῖχος αὐτῶν καθηρέθη καὶ ἡ τῶν
 τριάκοντα τυραννὶς κατέστη καὶ πολλαῖς ξυμφοραῖς περιέπεσεν
 ἡ πόλις, ἃς ἠκρίβωσε Θεόπομπος. ἦν δὲ τῶν πάντων κατὰ γένος
 Ἀθήνησι δοξαζομένων ὁ Θουκυδίδης. δεινὸς δὲ δόξας εἶναι ἐν 6
 τῷ λέγειν πρὸ τῆς συγγραφῆς προέστη τῶν πραγμάτων. πρώτην
 δὲ τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος τήνδε ἐποίησατο τὴν ἐπίδειξιν·
 Πυριλάμπης γάρ τις τῶν πολιτῶν ἄνδρα φίλον καὶ ἐρώμενον
 ἴδιον διὰ τινα ζηλοτυπήσας ἐφόνευσε· ταύτης δὲ τῆς δίκης ἐν

Ἄρειω πάγῳ κρινομένης πολλὰ τῆς ἰδίας σοφίας ἐπεδείξατο, ἀπολογίαὺν ποιούμενος ὑπὲρ τοῦ Πυριλάμπους, καὶ Περικλέους κατηγοροῦντος ἐνίκᾳ. ὅθεν καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ἐλομένῳν Ἀθη-
7 ναίων ἄρχων προσέστη τοῦ δήμου. μεγαλόφρων δὲ ἐν τοῖς πρά-
γμασι γενόμενος, ἅτε φιλοχρηματῶν, οὐκ εἶατο πλείονα χρόνον
προστατεῖν τοῦ δήμου. πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ξενοκρίτου, ὡς
Σύβαριν ἀποδημήσας, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, συγχύσεως
δικαστηρίου φεύγων ἐάλω· ὕστερον δὲ ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα.
φεύγων δὲ ἐν Αἰγίνῃ διέτριβε, κακεὶ λέγεται τὰς ἱστορίας αὐτὸν
συντάξασθαι. τότε δὲ τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ μάλιστα φανερὰν
γενέσθαι· ἅπαντας γὰρ Αἰγινήτας κατατοκίζων ἀναστάτους
8 ἐποίησε. μετὰ δὲ τὴν ἱστορίαν φασὶ συντετάχθαι τῷ συγγραφεῖ
τὸ προοίμιον, ἐπεὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ μέμνηται γεγονότων, ὥσ-
περ τῆς Δήλου καθάρσεως, ἣν περὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἐπὶ Εὐθύ-
νου ἄρχοντος γεγενῆσθαι φασὶ. μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ
πολέμου τελευτῆς λέγων· „ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου.“
ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ φησι· „κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη τοῖς Ἑλλη-
σιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν, καὶ ἐπὶ
9 πλείστον ἀνθρώπων.“ πληρώσας δὲ τὴν ὀγδόην ἱστορίαν ἀπέ-
θανε νόσῳ. σφάλονται γὰρ οἱ λέγοντες μὴ Θουκυδίδου εἶναι
10 τὴν ὀγδόην, ἀλλ' ἐτέρου συγγραφέως. τελευτήσας δὲ Ἀθήνησιν
ἐτάφη πλησίον τῶν Μελιτιδῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὃ
προσαγορεύεται Κοίλη, εἴτε αὐτὸς ἐπανελθὼν Ἀθήναζε ἐκ τῆς
φυγῆς τοῦ ὀρισθέντος χρόνου πληρωθέντος καὶ τελευτήσας ἐν
τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, εἴτε μετακομισθέντων αὐτοῦ τῶν ὀστέων ἀπὸ
Θράκης, ἐκεῖ καταστρέψαντος τὸν βίον· λέγεται γὰρ ἐπ' ἀμφό-
τερα. καὶ ὑγίλη τις ἀνέστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ τοῦτο ἔχουσα τὸ ἐπί-
γραμμα· „Θουκυδίδης Ὀλόμου Ἀλιμουσίος ἐνθάδε κεῖται.“

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Α.

Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντες τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφοτέροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὄρωσιν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἶπεῖν, καὶ ἐπὶ πλείστου ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὗρεῖν διὰ χρόνου πλήθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

2. Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ ῥαδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες, βιαζόμενοι ὑπὸ τινων ἀεὶ πλειόνων. τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης οὐδ' ἐπιμυγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποξῆν καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἄδηλον ὃν ὅποτε τις ἐπελθὼν καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων ἄλλος ἀφαιρήσεται, τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι ἐπικρα-

τειν οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι' αὐτὸ οὔτε μεγέθει
 3 πόλεων ἰσχυρον οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς
 γῆς ἢ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἢ
 τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου
 τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κρᾶ-
 4 τιστα. διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἰεὶ τε δυνάμεις τισὶ μείζους
 ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποιοῦν ἐξ ὧν ἐφθείροντο, καὶ
 5 ἅμα ὑπὸ ἄλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. τὴν γοῦν
 Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον διὰ τὸ λεπτόγειον ἀστα-
 6 σίαστον οὔσαν ἄνθρωποι ὥκουν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ. καὶ παρά-
 δεῖγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι διὰ τὰς μετοι-
 κήσεις τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης
 Ἑλλάδος οἱ πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναί-
 ουσ οἱ δυνατώτατοι ὡς βέβαιοι ὄν ἀνεχώρουν, καὶ πολί-
 ται γιγνόμενοι εὐθύς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐπόλησαν
 πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον
 ὡς οὐχ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέπεμψαν.

3. Δηλοὶ δὲ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν
 οὐχ ἦκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωικῶν οὐδὲν φαίνεται πρό-
 2 τερον κοινῇ ἐργασαμένη ἢ Ἑλλάς· δοκεῖ δὲ μοι, οὐδὲ
 τοῦνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἑλ-
 ληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνν οὐδὲ εἶναι ἢ ἐπίκλησις
 αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπὶ πλεί-
 στον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι, Ἑλληνος
 δὲ καὶ τῶν παιδῶν αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ
 ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελίᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ'
 ἐκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἑλληνας,
 οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἐδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνι-
 3 κῆσαι. τεκμηριοὶ δὲ μάλιστα Ὅμηρος· πολλῶ γὰρ ὕστε-
 ρον ἔτι καὶ τῶν Τρωικῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ξύμ-
 παντας ἠνόμασεν οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλεύου ἐκ
 τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἑλληνες ἦσαν, Δα-

ναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε διὰ τὸ μηδὲ Ἑλληνάς πω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίπαλον ἐς ἓν ὄνομα ἀποκεκρισθαι. οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἕλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι 4 ἀλλήλων ξυνίεσαν καὶ ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωικῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἐπραξαν. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν 5 θαλάσση ἤδη πλείω χρώμενοι ξυνῆλθον.

4. Μίνως γὰρ παλαιάτατος ἂν ἀκοῆ ἴσμεν ναυτικὸν ἐκτέησατο καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλείστον ἐκράτησε καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἠρξέ τε καὶ οἰκιστῆς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας· τό τε ληστικόν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφ' ὅσον ἐδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῶ.

5. Οἱ γὰρ Ἕλληνες τὸ πάλαι καὶ τῶν βαρβάρων οἷ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ παραθαλάσσιοι καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὴ ἠρξάντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς ληστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις καὶ κατὰ κώμας οἰκουμέναις ἠρπαζον καὶ τὸν πλείστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, 2 οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν, τὰς πύστις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες εἰ λησταὶ εἰσιν, ὡς οὔτε ἂν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς εἶη εἰδέναί οὐκ ὄνειδιζόντων. ἐλήξοντο δὲ καὶ κατ' ἡπειρον ἀλλήλους. καὶ 3 μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῶ παλαιῶ τρόπῳ νέμεται περὶ τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρ-

νάνας καὶ τὴν ταύτη ἤπειρον. τό τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἠπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ληστείας ἐμμεμένηκε.

6. Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκίσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὄπλων ἐποιήσαντο, ὡσπερ οἱ βάρβαροι. σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα τῶν ποτε καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαίτημάτων. ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνειμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἀβροδίαιτον οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωβύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς 4 ἐπὶ πολὺ αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχε. μετρίᾳ δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι 5 ἰσοδίαιτοι μάλιστα κατέστησαν. ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι καὶ ἐς τὸ φανερόν ἀποδύντες λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἤλειψαντο· τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπανται. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἔστιν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγμαῖς καὶ πάλης ἄθλα τίθεται, καὶ διεξωμένοι τοῦτο δρῶσι. 6 πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοίότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

7. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾠκίσθησαν καὶ ἤδη πλωιμωτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ

τὴν ληστείαν ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν, αἳ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἡπείροις (ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν), καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνφικισμένοι εἰσί.

8. Καὶ οὐχ ἦσσαν λησταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρες τε ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤκησαν. μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν θηκῶν ἀναίρεθεις, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἡμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὄπλων ξυυτεθαμμένη καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν ἔτι δύπτουσι. καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλωιμώτερα ἐγένετο 2 παρ' ἀλλήλους (οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε περ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιξε) καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι βεβαιοτέρου ᾤκουν, καὶ τινες καὶ τείχη περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι· ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν οἳ τε ἦσσαν ὑπέμενον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἳ τε δυνατώτεροι περιουσίας ἔχοντες προσεποιοῦντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πόλεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες ὕστε- 4 ρον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν.

9. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὄρκοις κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων τὸν στόλον ἀγεῖραι. λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων μνήμη 2 παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναιμι περιποιησάμενον τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἐπηλύτην ὄντα ὁμως σχεῖν, καὶ ὕστερον τοῖς ἐγκόνοις ἔτι μείζω ξυυνεχθῆναι, Εὐρουσθέως μὲν ἐν τῇ

Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανοντος, Ἀτρέως δὲ μη-
 τρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως,
 ὅτ' ἐστράτευε, Μυκῆνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οί-
 κειον Ἀτρεῖ, τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα
 διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον, καὶ ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν
 Εὐρυσθεὺς, βουλομένων καὶ τῶν Μυκηναίων φόβῳ τῶν
 Ἡρακλειδῶν καὶ ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶναι καὶ τὸ πλῆ-
 θος τεθεραπενκότα τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὄσων Εὐρυ-
 σθεὺς ἤρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν, καὶ τῶν
 3 Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας μείζους καταστήναι. ἅ μοι
 δοκεῖ Ἀγαμέμνων παραλαβῶν καὶ ναυτικῷ ἅμα ἐπὶ
 πλεόν τῶν ἄλλων ἰσχύσας τὴν στρατείαν οὐ χάριτι τὸ
 πλεῖον ἢ φόβῳ ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ
 ναυσί τε πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀρκασί προσ-
 παρασχών, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς
 4 τεκμηριῶσαι. καὶ ἐν τοῦ σκῆπτρου ἅμα τῇ παραδόσει εἴ-
 ρηκεν αὐτὸν „πολλῆσι νήσοισι καὶ Ἄργει παντὶ ἀνάσ-
 σειν.“ οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὐταὶ
 δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἶεν) ἡπειρώτης ὧν ἐκράτει, εἰ μὴ
 5 τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ τῇ στρα-
 τείᾳ οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

10. Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε
 πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἂν
 τις σημείῳ χρώμενος ἀπιστοίῃ μὴ γενέσθαι τὸν στόλου
 τοσοῦτον ὅσον οἷ τε ποιηταὶ εἰρήκασι καὶ ὁ λόγος κατ-
 2 ἔχει. Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθεῖη, λειψθεῖη
 δὲ τὰ τε ἰερά καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν
 οἶμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρό-
 νου τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι (καίτοι Πελο-
 ποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται τῆς τε ξυμ-
 πάσης ἡγοῦνται καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν· ὅμως
 δέ, οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως οὔτε ἰεροῖς καὶ κατα-

σκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κόμας δὲ τῷ παλαιῷ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα), Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανεραῆς ὄψεως τῆς πόλεως ἢ ἔστιν οὐκ οὐκ ἀπιστεῖν εἰκὸς οὐδὲ τὰς ὄψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις, νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῆ Ὀμήρου αὐ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἦν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μείζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμηῆσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα. πεποιήκε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν τὰς μὲν Βοιωτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ Φιλοκτῆτου πεντήκοντα, δηλαῶν, ὡς ἔμοι δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες, ἐν ταῖς Φιλοκτῆτου ναυσὶ δεδηλόκα· τοξότας γὰρ πάντας πεποιήκε τοὺς προσκώπους. περινεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν ἔξω τῶν βασιλείων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει, ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος περιώσεσθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν οὐδ' αὐτὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ ληστικώτερον παρεσκευασμένα. πρὸς τὰς μεγίστας δ' οὐκ καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες, ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

11. Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἢ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον ὅσον ἢ ἀχρηματία. τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τὸν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν, ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν (δηλον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο), φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερσονήσου τραπόμενοι καὶ ληστείαν τῆς τροφῆς ἀπορία. ἢ καὶ μᾶλλον οἱ Τρωῆς

αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον βία, τοῖς ἀεὶ
 2 ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες. περιουσίαν δὲ εἰ ἤλθου
 ἔχοντες τροφῆς καὶ ὄντες ἀθρόοι ἄνευ ληστείας καὶ γεωρ-
 γίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, ῥαδίως ἂν μάχη
 κρατυῦντες εἶλον, οἳ γε καὶ οὐκ ἄθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ
 ἀεὶ παρόντι ἀντεῖχον, πολιορκία δ' ἂν προσκαθεζόμενοι
 ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἰ-
 3 λου. ἀλλὰ δι' ἀρχηματίαν τὰ τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν
 καὶ αὐτὰ γε δὴ ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα
 δηλοῦται τοῖς ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ
 νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος.

12. Ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωικὰ ἢ Ἑλλάς ἔτι μετανί-
 στατό τε καὶ κατφκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασαν ἀΐξηθῆ
 2 ναι. ἢ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία
 γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγίνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτουτες τὰς πό-
 3 λεις ἔκτιζον. Βοιωτοὶ τε γὰρ οἱ νῦν ἐξηκοστῷ ἔτει μετὰ
 Ἰλίου ἄλωσιν ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν τὴν
 νῦν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην
 ᾤκησαν (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῆ
 ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν), Δωριῆς τε
 ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον.
 4 μόλις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἢ Ἑλλάς βεβαίως
 καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη ἀποικίας ἐξέπεμψε, καὶ Ἴωνας μὲν
 Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκισαν, Ἰταλίας
 δὲ καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι τῆς τε ἄλλης
 Ἑλλάδος ἔστιν ἂ χωρία. πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν
 Τρωικῶν ἐκτίσθη.

13. Δυνατωτέρας δὲ γιγνομένης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν
 χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης
 τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν
 προσόδων μειζόνων γιγνομένων (πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ

θητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι), ναυτικά τε ἐξηρτύετο ἢ Ἑλλάς καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντεῖχοντο. πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσασθαι τὰ περὶ τὰς ναῦς καὶ τριήρεις πρῶτον ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ἐνναυπηγηθῆναι. φαίνεται δὲ καὶ Σαμίσις 3 Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας· ἔτη δ' ἐστὶ μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευταίαν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίσις ἦλθε. ναυμαχία 4 τε παλαιάτη ὧν ἴσμεν γίνεται Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους· ἔτη δὲ μάλιστα καὶ ταύτη ἐξήκοντα καὶ διακόσια ἐστὶ μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες γὰρ τὴν 5 πόλιν οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ αἶε δὴ ποτε ἐμπόριον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ πλείω ἢ κατὰ θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων, χρήμασί τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται· ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. ἐπειδὴ τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἐπλωζον, τὰς ναῦς κτησάμενοι τὸ ληστικὸν καθήρουν, καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφοτέρω δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδω τὴν πόλιν. καὶ Ἴωσιν ὕστερον πολὺ γίνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύρου, Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρω πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. καὶ Πολυκράτης, Σάμου τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου, ναυτικῶ ἰσχύων ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπηκόους ἐποίησατο καὶ Ῥήνειαν ἐλὼν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ. Φωκαῆς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.

14. Δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν. φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωικῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα ὡσπερ ἐκεῖνα. ὀλί-

γον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περὶ τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο καὶ Κερκυραίοις· ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας 2 ναυτικά ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη. Αἰγινῆται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὅψέ τε ἀφ' οὗ Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς ἐπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησαν· καὶ αὐταὶ οὐπω εἶχον διὰ πάσης καταστροφώματα.

15. Τὰ μὲν οὖν ναυτικά τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα ἦν, τὰ τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γενόμενα. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδῳ καὶ ἄλλων ἀρχῇ· ἐπιπλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ 2 εἶχον χώραν. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὃθεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη· πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι καὶ ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἐκάστοις, καὶ ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες. οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι, οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἰσῆς κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους δὲ 3 μᾶλλον ὥς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἑρετριέων καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἐκατέρων διέστη.

16. Ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ ἀνζηθῆναι, καὶ Ἴωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων Κῦρος καὶ ἡ Περσικὴ ἐξουσία Κροῖσον καθελούσα καὶ ὅσα ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν ἐπεστράτευσε

καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις ἐδούλωσε, Δαρεῖος δὲ ὕστερον τῷ Φοινίκῳ κρατῶν καὶ τὰς νήσους.

17. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι ἕς τε τὸ σῶμα καὶ ἕς τὸ τὸν ἰδίον οἶκον αὔξειν δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύνατο μάλιστα τὰς πόλεις ᾤκουν, ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ εἴ τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἐκάστοις [οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλείστον ἐχώρησαν δυνάμεως]. οὕτω πανταχόθεν ἢ Ἑλλάς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο μήτε κοινῇ φανερόν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

18. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλείστοι καὶ τελευταῖοι πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἢ γὰρ Λακεδαιμόνων μετὰ τῆρ κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων ἐπὶ πλείστον ὦν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα ὅμως ἐκ παλαιοτάτου καὶ ἠννομήθη καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν· ἔτη γὰρ ἔστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἕς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται, καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν), μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἢ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὐθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ 2 στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε. καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἱ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἠγήσαντο δυνάμει προύχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνασκευασάμενοι ἕς τὰς ναῦς ἐσβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρὸς τε Ἀθη-

ναίους καὶ Λακεδαιμονίους οἳ τε ἀποστάντες βασιλέως Ἑλληνας καὶ οἳ ξυμπολεμήσαντες· δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἰσχυρον γὰρ οἳ μὲν κατὰ γῆν, οἳ δὲ θναυσί. καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὀμαιχιμία, ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἳ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴτινές που διασταίεν, πρὸς τοῦτους ἤδη ἐχώρουν. ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.

19. Καὶ οἳ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἡγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσασσι θεραπέυοντες, Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἦνθησαν.

20. Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα ἠῦρον, χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι. οἳ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἦν ἐπιχώρια σφίσιν ἢ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἴππαρχον οἶονται ὑφ' Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννου ὄντα ἀποθανεῖν καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι Ἰππίας μὲν πρᾶσβύτατος ὢν ἤρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἴππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκέλευε τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχορήμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἰππία μεμνηῦσθαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδότης, βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδύ-

νεῦσαι, τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐδ' χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται, ὡς περ τοὺς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἐκάτερον, ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πάποτε. οὕτως ἀπαλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.

21. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὅμως τοιαῦτα ἂν τις νομίζων μάλιστα ἂ διηλθὼν οὐχ ἀμαρτάνοι, καὶ οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασιν περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μείζον κοσμοῦντες μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει ἢ ἀληθέστερον, ὅντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνευικηκότα, ἠρῆσθαι δὲ ἡγήσαμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιὰ εἶναι ἀποχρώντως. καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσασμένων δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμάζοντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὅμως μείζων γεγενημένος αὐτῶν.

22. Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτῆν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν. ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστ' εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται. τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν καὶ παρὰ τῶν ἄλ-

λων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἕκαστου ἐπεξελεθῶν. 3 ἐπιπόνως δὲ ἠῦρίσκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις οὐ ταῦτ' ἀπερὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἐκατέ- 4 ρων τις εὐνόιας ἢ μνήμης ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθᾶδες αὐτῶν ἀτερπέστερον φανεῖται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὐθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει. [κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.]

23. Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μηδικόν, καὶ τοῦτο ὁμῶς δυοῖν ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι ταχεῖαν τὴν κρίσιν ἔσχε. τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆ- 2 κός τε μέγα προὔβη, παθήματά τε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. οὔτε γὰρ πόλεις τοσαῖδε ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρ- 3 βάρων, αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δὲ αἱ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἀλισκόμεναι), οὔτε φυγα- 4 τοσαῖδε ἀνθρώπων καὶ φόνος, ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πό- 3 λεμον, ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάξειν, τὰ τε πρότερον ἀκοῆ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι, οὐ ἐπὶ πλείστου ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλλοῦ τε ἐκλείψεις, αἱ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν, ἀνχομοί τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι καὶ ἀπ' αὐ- 5 τῶν καὶ λιμοὶ καὶ ἢ οὐχ ἥμισυ βλάβασα καὶ μέρος τι φθείρασα ἢ λοιμώδης νόσος· ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦ- 4 δε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθη- 5 ναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι λύσαντες τὰς τριακοντούτεϊς 5 σπονδὰς αἱ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἄλωσιν. διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφο- 5 ράς, τοῦ μή τινα ζητῆσαί ποτε ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος

τοῖς Ἑλλησι κατέστη. τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφα-6
 σιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ τοὺς Ἀθηναίους ἠγοῦμαι με-
 γάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαι-
 μονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δ' ἐς τὸ φανερόν
 λεγόμεναι αἰτίαι αἰδ' ἦσαν ἐκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες
 τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.

24. Ἐπιδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰό-
 νιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβα-
 ροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπώκισαν μὲν Κερκυραῖοι, 2
 οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φαλῖος Ἐρατοκλείδου, Κορίνθιος γέ-
 νος, τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ
 τῆς μητροπόλεως κατακληθεῖς. ξυνώκισαν δὲ καὶ Κοριν-
 θίων τινὲς καὶ τοῦ ἄλλου Δωρικοῦ γένους. προελθόντος 3
 δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἢ τῶν Ἐπιδαμνίων πόλις μεγάλη
 καὶ πολυάνθρωπος. στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη 4
 πολλά, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων
 βαρβάρων ἐφθάρησαν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἔστε-
 ρήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δὴ 5
 μὸς αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατούς, οἱ δὲ ἀπελθόντες
 μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλήξοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατὰ τε
 γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδά- 6
 μνιοὶ ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέ-
 σβεις ὡς μητρόπολιν οὔσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν
 φθειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι
 καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ ἰκέ- 7
 ται καθεξόμενοι ἐς τὸ Ἡραῖον ἐδέοντο. οἱ δὲ Κερκυραῖοι
 τὴν ἰκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

25. Γινόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσι ἀπὸ
 Κερκύρας τιμωρίαν οὔσαν ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο θέσθαι τὸ
 παρόν, καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήρουντο εἰ
 παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμω-
 ρίαν τινὰ πειροῦντο ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς

ἀνεῖλε παραδοῦναι καὶ ἡγεμόνας ποιῆσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν, τὸν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν διαφθειρομένους, ἀλλ' ἐπαμῦναι.

3 Κορίνθιοι δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἦσσαν ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι

4 αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι· οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς κἂν χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκείνῳ τὸν χρόνον ὁμοῖα τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῶ δὲ καὶ πολὺ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι, καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενολήσιν τῆς Κερκύρας κλέος ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς· (ἢ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι· τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπήρχον αὐτοῖς ὅτε ἦρχοντο πολεμεῖν·)

26. πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορίνθιοι ἐπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὄφελίαν, οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν φρουρούς.

2 ἐπορευθήσαν δὲ περὶ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίαν οὔσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι. Κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ἦσθοντο τοὺς τε οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἦκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον τὴν τε ἀποικίαν Κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθύς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ τοὺς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς (ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρ-

κυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες, τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προῖσχύμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάργειν) τοὺς τε φρουροὺς οὓς Κορίνθιοι ἐπεμψαν καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν. οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν. ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φυγάδων ὡς κατὰξοντες, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μὴ, ὡς πολεμίους χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπέειπον, οἱ μὲν Κερκυραῖοι (ἔστι δ' ἴσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

27. Κορίνθιοι δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν, καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἐκήρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι· εἰ δέ τις τὸ παρ' αὐτίκα μὲν μὴ ἐθέλοι ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλείοντες πολλοὶ καὶ οἱ τὰργύριον καταβάλλοντες. ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὅκτῳ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων τέσσαρσι. καὶ Ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἱ παρέσχον πέντε, Ἐρμιονῆς δὲ μίαν καὶ Τροιζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα καὶ Ἀμπρακιῶται ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ἤτησαν καὶ Φλιασίους, Ἠλείους δὲ ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχίλιοι ὀπλίται.

28. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν, ἐλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουροὺς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποι-

οὔνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πό-
 ρεσιν αἷς ἂν ἀμφοτέρω ξυμβῶσιν· ὁποτέρων δ' ἂν δι-
 κασθῆ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν. ἤθελον δὲ
 3 καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ
 εἶων ποιεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθῆσεσθαι ἔφα-
 σαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βού-
 λονται, ἑτέρουσ τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελίας ἕνεκα.
 4 οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἦν τὰς τε ναῦς καὶ
 τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπαγάγωσι, βουλευσε-
 σθαι· πρότερον δὲ οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς μὲν πολιορκεῖ-
 5 σθαι, αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον,
 ἦν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν
 ταῦτα· ἐτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ
 χώραν, σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

29. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ' ἐπει-
 δὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ ξύμμαχοι παρήσαν,
 προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προερούντα
 Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δις-
 χιλίοις τε ὀπλίταις ἐπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον, Κερκυ-
 2 ραίοις ἐναντία πολεμήσοντες· ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν
 Ἄριστεὺς ὁ Πελλίχου καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου καὶ Τι-
 μάνωρ ὁ Τιμάνθους, τοῦ δὲ πεζοῦ Ἀρχέτιμος τε ὁ Εὐ-
 3 ρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου. ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν
 Ἄκτιῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνός
 ἐστίν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερ-
 κυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ ἀπε-
 ροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν,
 ζευξάντες τε τὰς παλαιὰς ὥστε πλωίμους εἶναι καὶ τὰς
 4 ἄλλας ἐπισκευάσαντες. ὥς δὲ ὁ κήρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐ-
 δὲν εἰρηναίου παρὰ τῶν Κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς
 ἐπεπλήρωντο οὔσαι ὀγδοήκοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπί-
 δαμνον ἐπολιόρκουν), ἀνταναγαγόμενοι καὶ παραταξά-

μενοι ἐνανυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ 5 πολὺ καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογία ὥστε τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δῆσαντας ἔχειν ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

30. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμῃ τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον. ὕστερον δέ, ἐπειδὴ οἱ Κο- 2 ρίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἠσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις. τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον 3 μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἐφθειρον, μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιούτι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιάν, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσαι σφίσι φίλαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ 4 καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμῃ ναυσὶ τε καὶ πεζῶ. ἐπέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θῆρος τοῦτο ἀντικαθεξόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἐκάτεροι.

31. Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν ὕστερον οἱ Κορίνθιοι ὄργῃ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον ἐναντηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἐκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῶ πέ-

2 θουτες. πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἐν-σπονδοὶ οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους γενέσθαι
 3 καὶ ὠφελίαν τινὰ πειραῶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκεισθαι. οἱ δὲ Κορινθιοὶ πυνθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ τὸ Ἀττικὸν προσγενόμενον ἐμπόδιον
 4 γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον ἢ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

32. „Δίκαιον, ᾧ Ἀθηναῖοι, τοὺς μήτε εὐεργεσίας μεγάλης μήτε ξυμμαχίας προυφειλομένης ἤκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μὴ, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ
 2 τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίξεσθαι ἦν ἀτυχῶσι. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύον-
 3 τες ἔχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς. τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρὸς τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον.
 4 Ἡ ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενὸς πω ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἐκούσιοι γενόμενοι νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἤκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἐρήμοι δι' αὐτὸ καθέσταμεν. καὶ περιέσθηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμη ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη.
 5 τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεψάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ μείζου παρασκευῆ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὤρ-

μηται καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνου
δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἐσό-
μεθα ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντὸς
ἐπικουρίας δεῖσθαι, καὶ ξυγγνώμη, εἰ μὴ μετὰ κακίας, δό-
ξης δὲ μᾶλλον ἁμαρτία τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνη ἑναν-
τία τολμῶμεν.

33. „Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἢ ξυντυχία
κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικου-
μένοις καὶ οὐχ ἑτέροισι βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιή-
σεσθε, ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξά-
μενοι ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυροῦν τὴν χά-
ριν καταθήσεσθε, ναυτικόν τε κεκτῆμεθα πλὴν τοῦ παρ'
ὑμῖν πλεῖστον. καὶ σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα²
ἢ τίς τοῖς πολεμοῖς λυπηροτέρα, εἰ ἢ ὑμεῖς ἂν πρὸ πολ-
λῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμῆσασθε δύναμιν ὑμῶν
προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν ἀτεπάγγελτος, ἄνευ κιν-
δύνων καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτὴν καὶ προσέτι φέρουσα
ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετὴν, οἷς δὲ ἐπαμνεῖτε χάριν,
ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύϊν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ
ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς
ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἦσσαν διδόντες
ἢ ληψόμενοι παραγίγνονται. τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὄνπερ³
χρήσιμοι ἂν εἴμεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἶεται ἔσεσθαι, γνώ-
μης ἁμαρτάνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους
φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμησεῖοντας καὶ τοὺς Κορινθίους
δυναμένους παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας καὶ προ-
καταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν,
ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ κατ' αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων στῶμεν
μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἀμάρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς
αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. ἡμέτερον δ' αὖ ἔργον προτερεῖν⁴
τῶν μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν,
καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν.

34. „Ἦν δὲ λέγωσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθόντων ὡς πᾶσα ἀποικία εἴ μὲν πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριοῦται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοιοι 2 τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. ὡς δὲ ἡδίκουν σαφές ἐστι. προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου εἰς κρίσιν πολέμῳ μᾶλλον ἢ τῷ Ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα 3 μετελθεῖν. καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἂν πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτη τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν· ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη.

35. „Αὐσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς 2 δεχόμενοι ἡμᾶς μηδετέρων ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμ- 3 μαχεῖ, ἐξεῖναι παρ' ὑποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. καὶ δεινὸν εἰ τοῖσδε μὲν ἀπὸ τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥμισυ ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας εἴρξουσιν καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοθεν ποθεν ὠφελίας, εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται πει- 4 σθέντων ὑμῶν ἂν δεόμεθα. πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτία ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἔξομεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύον- 5 τας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας ἀπάσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε ἢν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κἀκείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν καθ' ὅτι ἂν πεισθῆτε ὠφελίαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς 6 δεξαμένους βοηθεῖν. πολλὰ δέ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπέλομεν, τὰ ξυμφέροντα ἀποδείκνυμεν, καὶ μέγιστον ὅτι οἱ τε αὐτοὶ πολέμοιοι ἡμῖν ἦσαν (ὅπερ σαφεστάτη πίστις).

καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι· καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἠπειρωτίδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἢ ἀλλοτριώσις, ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον ἔαν κεκτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μή, ὅστις ἐχρυσώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

36. „Καὶ ὅτῳ τάδε ξυμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γινώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξάμενον ἀσθενὲς ὄν πρὸς ἰσχύοντα τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμα οὐ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηναίων βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὸ αὐτίκα περισκοπῶν ἐνδοιάξῃ χωρίον προσλαβεῖν ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦνται τε καὶ πολεμοῦνται. τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κείται,² ὥστε μῆτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἔᾶσαι Πελοποννησίοις ἐπελθεῖν τό τε ἐνθένδε πρὸς τὰ κεί παραπέμψαι, καὶ ἐς τᾶλλα ξυμφορώτατόν ἐστι. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε³ ξύμπασιν καὶ καθ' ἕκαστον, τῶν δ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἑλλησι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων, τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταῦτόν ἐλθεῖν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέραις ἀγωνίζεσθαι.“
Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε.

37. „Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικοῦμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ

ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἰέναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξιώσιν
 ἀσφαλέστερον προειδῆτε καὶ τὴν τῶνδε χρεῖαν μὴ ἀλο-
 2 γίστως ἀπώσθητε. Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον
 οὐδενός πω δεξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργία καὶ οὐκ ἀρε-
 τῇ ἐπετήδευσαν, ξύμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς
 3 τὰδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν οὔτε παρακαλοῦντες αἰ-
 σχύνεσθαι. καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα, αὐτάρκη θέσειν κει-
 μένη, παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάπτουσί τινας μάλ-
 λου ἢ κατὰ ξυνθήκας γίγνεσθαι, διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς
 πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκη καταί-
 4 ρουτας δέχεσθαι. κὰν τούτῳ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον οὐχ
 ἵνα μὴ ξυναδικήσωσιν ἐτέροις προβέβληνται, ἀλλ' ὅπως
 κατὰ μόνας ἀδικῶσι καὶ ὅπως ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι βιά-
 ζωνται, οὗ δ' ἂν λάθωσι πλεόν ἔχωσιν, ἦν δὲ πού τι
 5 προσλάβωσιν ἀναισχυντῶσι. καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὥσ-
 περ φασίν, ἀγαθοί, ὅσῳ ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας,
 τόσῳ δὲ φανερωτέραν ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ
 δεχομένοις τὰ δίκαια δεικνύουσι.

38. „Ἄλλ' οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς τοι-
 οἶδε εἰσὶν, ἄποικοι δὲ ὄντες ἀφεστᾶσί τε διὰ παντὸς καὶ
 νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν
 2 ἐκπεμφθεῖεν. ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φάμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ
 τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίσει, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε
 3 εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι
 4 τιμῶσιν ἡμᾶς καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα· καὶ
 δῆλον ὅτι, εἰ τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ' ἂν
 μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, οὐδ' ἐπεστρατεύομεν
 5 ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι. καλὸν δ'
 ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀρ-
 γῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχροὺν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα·
 6 ὕβρει δὲ καὶ ἐξουσίᾳ πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε
 ἡμαρτήκασι καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὖσαν κακουμένην

μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἐλόντες βίᾳ ἔχουσι.

39. „Καὶ φασὶ δὴ δίκη πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι, ἦν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι καθιστάντα. οὗτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἤκουσιν, οὐ τὰκεῖ μόνον αὐτοὶ ἀμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς· οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἡδικήμεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσι, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες τῆς ὠφελίας νῦν μεταδώσετε, καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἀπογενόμενοι τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἔξετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.

40. „Ὡς μὲν οὖν αὐτοὶ τε μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἷδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ δεδήλωται· ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε μαθεῖν χρῆ. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων λοῦσιν ἢ ξυνηθήκη ἐστίν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερωῶν ἀσφαλείας δεῖται, καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῦσι, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἄν. οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντι ἐνσπόνδων πολέμιοι. ἀνάγκη γάρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους. καί-4 τοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδῶν στήναι ἀμφοτέρους, εἰ δὲ μὴ, τούναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν λέναι

(Κορινθίοις μὲν γε ἐνσπονδοί ἐστε, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακαχῆς πώποτ' ἐγένεσθε), καὶ τὸν νόμον μὴ καθ-
 5 βιστάναι ὥστε τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. οὐδὲ
 γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποστάντων ψῆφον προσεδέμεθα ἐν-
 10 αντιὰν ὑμῖν, τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμέ-
 νων εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερώς δὲ ἀντείπομεν τοὺς
 15 βπροσῆκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. εἰ γὰρ τοὺς
 κακόν τι δρωῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανείται καὶ ἅ
 20 τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον
 ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

41. „Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν,
 ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ
 ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλά-
 25 πτειν οὐδ' αὐ φίλοι ὥστ' ἐπιχρηῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν
 ἐν τῷ παρόντι φαρὲν χρῆναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανί-
 30 σαντές ποτε πρὸς τὸν Αἰγυνητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πό-
 λεμον παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐερ-
 γεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοπον-
 35 νησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγυνητῶν
 μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν, καὶ ἐν καιροῖς
 τοιούτοις ἐγένετο, οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ' ἐχθροὺς
 40 τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ
 τὸ νικᾶν· φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἣν
 καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἢ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἣν
 καὶ τύχη φίλος ᾧν, ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεία χειρὸν τίθενται
 φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

42. „Ὡν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρε-
 5 σβυτέρου αὐτὰ μαθῶν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύ-
 νεσθαι, καὶ μὴ νομίση δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμ-
 10 φορα δέ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. τό τε γὰρ ξυμφέρον
 ἐν ᾧ ἄν τις ἐλάχιστα ἀμαρτάνῃ μάλιστα ἔπεται, καὶ τὸ
 15 μέλλον τοῦ πολέμου ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κε-

λεύουσιν ἀδικεῖν ἐν ἀφανεί ἐτι κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας αὐτῷ φανεράν ἐχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσιν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον· ἢ³ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν ἐλάσσων ἦ, δύναται μείζον ἐγκλημα λῦσαι. μηδ' ὅτι ναυτικοῦ ξυμμα-⁴χίαν μεγάλην διδόασι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχρωτέρα δύναμις ἢ τῷ ἀντίκα φανερωῖ ἐπαρθέντας διὰ κινδύνων τὸ πλεον ἔχειν.

43. „Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαιμόνι αὐτοὶ προείπομεν, τοὺς σφετέρους ξυμμαχούς αὐτόν τινα κολάξειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρῃ ψήφῳ ὀφεληθέντας τῇ ὑμετέρῃ ἡμᾶς βλάψαι. τὸ δ' ἴσον ἀνταπόδοτε, γνόντες τοῦτον ἐκείνου² εἶναι τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ὁ τε ὑπουργῶν φίλος μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστὰς ἐχθρός. καὶ Κερκυραίους τούσδε μῆτε ξυμ-³μάχους δέχεσθε βία ἡμῶν μῆτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιοῦντες τὰ προσήκοντά τε δράσετε καὶ τὰ⁴ ἄριστα βουλευσέσθε ὑμῖν αὐτοῖς.“

44. Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εἶπον. Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δις ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρῃ οὐχ ἦσσαν τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἰ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δὲ ἐποίησαντο τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, εἴαν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἢ Ἀθήνας ἢ τοὺς τούτων ξυμμαχούς. ἐδόκει² γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὡς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσούτον, ξυγκρούειν δὲ ὅτι μά-

λιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὖσιν, ἦν τι δέη, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς πόλεμον καθιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κείσθαι.

45. Τοιαύτη μὲν γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθούς· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμόνιός τε ὁ Κίμωνος καὶ Διοτίμος ὁ Στρομβίχου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων· οὕτω δὲ κωλύειν κατὰ δύναμιν. προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἔνεκα τὰς σπονδάς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνουῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν.

46. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσι πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ἡλείων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δῶδεκα καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ Ἀνακτορίων μία, αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνενηκοντα· στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός. ἐπειδὴ δὲ προσέμιξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἡπίερω ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Ἐφύρη. ἐξίησι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτήν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἑπωνυμίαν ἔχει· ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρῖζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ἣν ἐν τὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἡπίερου ἐνταῦθα ὁρμίζονται τε καὶ στρατόπεδον ἐποίησαντο.

47. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ἤσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς, ἃν ἤρχε Μεικιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύβατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἱ καλοῦνται Σύβοτα· καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρήσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμμῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ² ὁ πεξὸς ἦν καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὀπλίται βεβοηθηκότες. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἡπίερω πολλοὶ τῶν⁸ βαρβάρων παραβεβοηθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἡπειρῶται ἀεὶ ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.

48. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαι ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός, καὶ ἅμα ἕω πλέοντες καθο-²ρῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσ-³σοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπέιχον, τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ἃν ἤρχε τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἷς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο. Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν⁴ κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον καὶ αἱ Ἀμπρακιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι, εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων εἶχον.

49. Συμμιζαντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέροις ἤρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὀπλίτας ἔχοντες ἀμφοτέροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς, τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ² ὁμοίως, πεξομαχία δὲ τὸ πλεόν προσφερῆς οὕσα. ἐπειδὴ³ γὰρ προσβάλοιεν ἀλλήλοις, οὐ βραδίως ἀπελύοντο ὑπὸ τε πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν καὶ μᾶλλον τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀπλίταις ἐς τὴν νίκην, οἱ κα-

ταστάντες ἐμάχοντο ἡσυχάζουσῶν τῶν νεῶν· διέκπλοι δ' οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλεον ἐναυμάχου ἢ 5 ἐπιστήμῃ. πανταχῇ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος καὶ ταραχῶδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ἧ αἱ Ἀττικάι νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴ πῃ πιέζοιντο, φόβου μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ οὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγολετήν πρόρρησιν τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει. οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἰκοσιναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἡπειρον μέχρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκράντες ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνάς ἐρήμους καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἦσσαντό τε καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτου· ἢ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺν εὐίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἰκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὀρῶντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρου, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τι· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη καὶ διεκέρκιστο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

50. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἴλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν ἄς καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεῦειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωορῆν, τοὺς τε αὐτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι ὅτι ἦσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα, ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιζαν ἀλλήλοις, οὐ ῥαδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο ὅποιοι ἐκράτου ἢ ἐκρατοῦντο· ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἑλλησι πρὸς Ἑλληνας νεῶν

πλήθει μερίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ 3
κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν,
πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτρέ-
ποντο, καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν ὥστε προσκομίσει
πρὸς τὰ Σύβοτα, οἱ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρ-
βάρων προσεβεβοηθήκει· ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς Θε-
σπρωτίδος λιμὴν ἐρήμος. τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὐτῶν
ἄθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλωί- 4
μοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ
αὐτοὶ ἀντεπέπλεον, δεισαντες μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρω-
σιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν ὀψὲ καὶ ἐπεπαιάνιστο αὐτοῖς 5
ὥς ἐς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν
ἐκρούοντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλε-
ούσας, ἃς ὕστερον τῶν δέκα βοηθούσας ἐξέπεμψαν οἱ Ἀθη-
ναῖοι, δεισαντες, ὅπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυ-
ραῖοι καὶ αἱ σφέτεροι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὧσι.

51. Ταύτας οὖν προιδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑποτο-
πήσαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι, οὐχ ὅσας ἐώρων ἀλλὰ πλεί-
ους, ὑπανεχώρουν. τοῖς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον γὰρ 2
μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἐωρῶντο καὶ ἐθαύμαζον
τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους, πρὶν τινες ιδόν-
τες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι. τότε δὲ καὶ αὐτοὶ
ἀνεχώρουν (ξυνεσκόταξε γὰρ ἤδη), καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀπο-
τραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἡ ἀπαλ- 3
λαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύ-
κτα. τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπεδενομένοις ἐπὶ τῇ Λευ- 4
κίμμη αἱ εἴκοσι νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν αὐταί, ὧν ἦρχε
Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἀνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ
τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι κατέπλεον
ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῶ ὕστερον ἢ ὠφθησαν. οἱ δὲ 5
Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νύξ) ἐφοβήθησαν μὴ πολέμια ὧσιν.
ἔπειτα δὲ ἐγνωσαν, καὶ ὤρμισαντο.

52. Τῇ δ' ὑστεραία ἀναγκάσθην αἶ τε Ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλώιμοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὤρμουν, βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. οἱ δὲ τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους ἠσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες, ὀρώντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἀκραιφνεῖς καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεβηκότα, αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὐδὲν τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ· τοῦ δὲ οἰκαδὲ πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν ὅπη κομισθήσονται, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἔωσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

53. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐσβιβάσαντας ἄνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πείραν ποιήσασθαι. πέμψαντές τε ἔλεγον τοιαῦτα· „Ἄδικεῖτε, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδάς λύνοντες· ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρομένοις ἐμποδῶν ἴστασθε ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε εἰ ποὶ βουλόμεθα πλεῖν καὶ τὰς σπονδάς λύετε, ἡμᾶς τούσδε λαβόντες πρῶτον χρῆσασθε ὡς πολεμίους.“ οἱ μὲν δὲ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν στρατόπεδον ὅσον ἐπήκουσεν ἀνεβόησεν εὐθύς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτείνειν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιαῦτα ἀπεκρίναντο· „Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ᾧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδάς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὔσι βοηθοὶ ἦλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποὶ βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων, οὐ περιοψόμεθα κατα τὸ δυνατόν.“

54. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν

Κορίνθιοι τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσκευάζοντο καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἡπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὰ τε ναύαγια καὶ νεκρούς ἀνείλουντο τὰ κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ ἀνέμου, ὅς γε νόμιμος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῆ, καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηκότες. γνώμη δὲ ἐκάτεροι τοιαῦδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο· Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε καὶ ναύαγια πλείστα καὶ νεκρούς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτούς ναύαγια καὶ νεκρούς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθηναῖοι, οὐκ ἀντεπέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἐκάτεροι νικᾶν ἤξιον.

55. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὃ ἔστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἶλον ἀπάτη (ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων), καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκήτορας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκον· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν οἱ ἦσαν δοῦλοι ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες ἐφύλασσον καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν· ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσις ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.

56. Μετὰ ταῦτα δ' εὐθύς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν γὰρ Κορινθίων πρᾶσσόντων ὅπως τιμωρήσονται αὐτούς, ὑποτοπήσαντες τὴν ἐχθρὰν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτιδαιάτας, οἷ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν καὶ ὁμήρους δοῦναι, τοὺς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι οὐς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορινθιοὶ ἐπεμπον, δείσαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπὸ τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τοὺς τε ἄλλους ἐπὶ Θράκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.

57. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτιδαιάτας οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεσκευάζοντο εὐθύς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν· οἷ τε γὰρ Κορινθιοὶ φανερωῶς ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐπε-
3 πολέμητο ξύμμαχος πρότερον καὶ φίλος ᾧν. ἐπολεμάθη δέ, ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Διέρδῳ κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιουμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαν-
4 το. δεδιῶς τε ἐπρασσεν ἐς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο τῆς Ποτιδαίας ἔνεκα ἀπο-
5 στάσεως· προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις ξυναποστήναι, νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχοι ὅμορα ὄντα χωρία, ἔᾶον ἂν τὸν πόλε-
6 μον μετ' αὐτῶν ποιείσθαι. ᾧν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι καὶ βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστελλούτες καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, Ἀρχεστράτου τοῦ Αὐκομήδους μετ' ἄλλων τεσσάρων στρατηγούντος), ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτιδαιατῶν τε ὁμήρους

λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

58. Ποτιδαιῖται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν, ἔλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα μετὰ Κορινθίων, [ἔπρασσον] ὅπως ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἣν δέη, ἐπειδὴ ἕκ τε Ἀθηναίων ἕκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν ἠῦροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφῶς ὁμοίως ἐπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἣν ἐπὶ Ποτιδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες. καὶ Περγίκκας πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θαλάσση πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυμθον μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾗ. καὶ οἱ μὲν ἀνφικίζοντό τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

59. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Ποτιδαιαν καὶ τὰλλα ἀφεστηκότα. νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρὸς τε Περγίκκαν πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐξέπεμποντο, καὶ καταστάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

60. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτιδαιῖας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῶ χωρίῳ καὶ οἰκείον τὸν κίνδυνον ἠγούμενοι πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθέλοντας καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῶ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χι-

λίους τούς πάντας ὀπλίτας καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους.
 2 ἔστρατήγει δὲ αὐτῶν Ἀριστεύς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φι-
 λίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥμιστοι οἱ πλείστοι ἐκ Κορίνθου στρα-
 τιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτιδαιαταῖς
 3 αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος. καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέ-
 ρα ὕστερον ἐπὶ Θράκης ἢ Ποτίδαια ἀπέστη.

61. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθύς ἡ ἀγγελία
 τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστᾶσι, καὶ πέμπουσιν, ὡς ἦσθοντο
 καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστεύς ἐπιπαριόντας, δισχιλίους ἑαντῶν
 2 Καλλίαν τὸν Καλλιᾶδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν· οἱ
 ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς
 προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ἠρηκότας καὶ Πύδναν πο-
 3 λιορκοῦντας. προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν
 ἐπολιόρκησαν μὲν, ἔπειτα δὲ ξύμβασιν ποιησάμενοι καὶ
 ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκην, ὡς αὐτοὺς
 κατήπειγεν ἡ Ποτίδαια καὶ ὁ Ἀριστεύς παρεληλυθώς,
 4 ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Βέ-
 ροιαν ἀκείθεν ἐπὶ Στρέψαν καὶ πειράσαντες πρῶτον
 τοῦ χωρίου καὶ οὐχ ἐλόντες, ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς
 τὴν Ποτίδαιαν τρισχιλίους μὲν ὀπλίταις ἑαντῶν, χωρὶς δὲ
 τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἵππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδό-
 νων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Πανσανίου· ἅμα δὲ νῆες
 παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ' ὀλίγον δὲ προλόντες τρι-
 ταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνον καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

62. Ποτιδαιᾶται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστεύς Πελοπον-
 νῆσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύον-
 το πρὸς Ὀλύμπου ἐν τῷ ἰσθμῷ καὶ ἀγορὰν ἕξω τῆς πο-
 2 λεως ἐπεποίητο. στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ παντὸς οἱ
 ξύμμαχοι ἤρηντο Ἀριστεά, τῆς δὲ ἵππου Περδίκκην· ἀπ-
 ἔστη γὰρ εὐθύς πάλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ ξυνεμάχει τοῖς
 Ποτιδαιαταῖς, Ἰόλαον ἀνθ' αὐτοῦ καταστήσας ἄρχοντα.

ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως, τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρα-³
τόπεδον ἔχοντι ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους,
ἦν ἐπίωσι, Χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμαχούς
καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππον ἐν Ὀλύμπῳ μέ-
νειν, καὶ ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσι, κατὰ νότου
βοηθοῦντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. Καλ-⁴
λίας δ' αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς καὶ οἱ ξυνάρχον-
τες τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ξυμμαχῶν ὀλί-
γους ἐπὶ Ὀλύμπου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἰργασί τοὺς
ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν, αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατό-
πεδον ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ⁵
ἰσθμῷ ἐγένοντο καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζο-
μένους ὡς ἐς μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί, καὶ οὐ
πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον. καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστέως 6
κέραι καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν Κορινθίων τε καὶ τῶν
ἄλλων λογάδες ἔτρεψαν τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐπεξῆλθον
διώκοντες ἐπὶ πολὺ· τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον τῶν τε Πο-
τιδαιατῶν καὶ τῶν Πελοποννησίων ἡσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

63. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεύς ἀπὸ τῆς διώξεως,
ὡς ὄρα τὸ ἄλλο στρατεύμα ἡσσημένον, ἠπόρησε μὲν ὀπο-
τέρωσε διακινδυνεύσῃ χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύμπου ἢ
ἐς τὴν Ποτίδαιαν· ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ'
ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν
Ποτίδαιαν, καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσ-
σης βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μὲν τινὰς ἀπο-
βαλῶν, τοὺς δὲ πλείους σώσας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύμπου 2
τοῖς Ποτιδαιαταῖς βοηθοί (ἀπεῖχε δὲ ἐξήκοντα μάλιστα
σταδίου καὶ ἔστι καταφανές), ὡς ἡ μάχη ἐρίγνεται καὶ
τὰ σημεῖα ἦρθη, βραχὺ μὲν τι προῆλθον ὡς βοηθήσου-
τες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππῆς ἀντιπαρετάξαντο ὡς κωλύ-
σοντας· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγί-

γνετο καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώρου ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους· ἰπ-
3 πῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην τρο-
παῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόν-
δους ἀπέδοσαν τοῖς Ποτιδαιάταις· ἀπέθανον δὲ Ποτι-
δαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακο-
σίων, Ἀθηναίων δὲ αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ
Καλλίας ὁ στρατηγός.

64. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι
ἀποτείχισαντες ἐφρούρου· τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτεί-
χιστον ἦν· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἐν τε τῷ ἰσθμῷ
φρουρεῖν καὶ ἐς τὴν Παλλήνην διαβάντες τειχίζειν, δε-
διότες μὴ σφίσι οἱ Ποτιδαιᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι γιγνο-
2 μένοις διχα ἐπιθῶνται. καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει
Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὔσαν, χρόνῳ ὕστε-
ρον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν
καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν· ὃς ἀφικόμενος
ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἐξ Ἀφύτιος ὀρμώμενος προσήγαγε
τῇ Ποτιδαίᾳ τὸν στρατόν, κατὰ βραχὺ προῖων καὶ κεί-
3 ρων ἅμα τὴν γῆν· ὡς δ' οὐδεὶς ἐπέξῃει ἐς μάχην, ἀπε-
τείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος· καὶ οὕτως ἤδη κατὰ
κράτος ἡ Ποτιδαία ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο καὶ ἐκ
θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις.

65. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτείχισθείσης αὐτῆς καὶ ἐλπίδα
οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας, ἦν μὴ τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ
ἄλλο παρὰ λόγον γίγνηται, ξυμβούλευε μὲν πλὴν πεν-
τακοσίων ἄνεμον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως
ἐπὶ πλεόν ὁ στος ἀντίσχη, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόν-
των εἶναι· ὡς δ' οὐκ ἐπειθε, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις
παρασκευάζειν καὶ ὅπως τὰ ἐξωθεν ἔξει ὡς ἄριστα, ἐκ-
2 πλουν ποιεῖται λαθῶν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων· καὶ
παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι τὰ τε ἄλλα ξυνεπολέμει καὶ

Σερμυλιῶν λοχίσας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν, ἐς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασσεν ὄπη ὠφελία τις γενήσεται. μετὰ δὲ τῆς Ποτιδαίας τὴν ἀποτείχισιν Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδήγου καὶ ἔστιν ἂ καὶ πολιόμενα εἶλεν.

66. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὐταὶ προσεγεγένητο ἐς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις ὅτι τὴν Ποτιδαίαν ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιόρκουν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν καὶ ἐλθόντες σφίσι ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτιδαιατῶν. οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμος πω ξυνεβῆναι, ἀλλ' ἔτι ἀνακωχὴ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορινθιοὶ ἔπραξαν.

67. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσι ἐνόησαν καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθύς ἐς τὴν Λακεδαιμόνα τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβόων ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων ὅτι σπονδὰς τε λευκότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. Αἰγυνηταὶ τε φανερωῶς μὲν οὐ προσβευόμενοι, δε- 2 διότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δέ, οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνήγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδὰς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσπαρακαλέ- 3 σαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἰ τίς τι ἄλλο ἔφη ἡδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλή- 4 ματα ἐποιούντο ὡς ἕκαστοι καὶ Μεγαρήϊς, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἰργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγο- 5 ρᾶς παρὰ τὰς σπονδὰς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι οἱ Κο-

ρίνθιοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἑάσαντες πρῶτον παροξύναι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπέειπον τοιάδε.

68. „Τὸ πιστὸν ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους, ἣν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἑκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἔνεκεν τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους τούσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν ὅσα καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι. καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδόσι προσεδει· νῦν δὲ τί δεῖ μακροηγοεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὄρατε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμμαχοῖς, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε πολεμήσονται; οὐ γὰρ ἂν Κέρκυραν τε ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶχον καὶ Ποτίδαιαν ἐπολιόρκουν· ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίου πρὸς τὰ ἐπὶ Θράκης ἀποχρῆσθαι, ἢ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίους.

69. „Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἑάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στήσαι τείχῃ, ἐς τότε τε αἰεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἔλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους· οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾶ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἔλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ

νῦν γε ξυνήλθομεν καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ
 οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅ τι ἀμυνόμε-
 θα· οἱ γὰρ δορῶντες βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας
 ἤδη καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα οἷα 3
 ὁδοῖ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι καθ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς
 πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον
 ὑμῶν ἦσσαν θαρσοῦσι, γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυ-
 ρῶς ἐγκείμενοι. ἡσυχάζετε μὲν γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ᾧ 4
 Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινά, ἀλλὰ τῇ μελλήσει
 ἀμυνόμενοι, καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὐξήσιν τῶν
 ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. καίτοι ἐλέγε- 5
 σθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ᾧ ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει.
 τὸν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον
 ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως
 προαπαντῆσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἑκάς, ὥσπερ
 ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελ-
 θεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας καὶ ἐς
 τύχας πρὸς πολλῶν δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆ-
 ναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὐτῶν τὰ
 πλείω σφαλέντα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ
 ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν
 τιμωρίᾳ περιγεγενημένους· ἐπεὶ αἶ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες
 ἤδη τινὰς πού καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι ἐφθει-
 ραν. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἐχθρὰ τὸ πλεόν ἢ αἰτία νομίση 6
 τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἀμαρ-
 τανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

70. „Καὶ ἅμα, εἶπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομίζομεν
 εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγά-
 λων τῶν διαφερόντων καθεστῶτων, περὶ ᾧ οὐκ αἰσθά-
 νεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε πρὸς
 οἷους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν
 διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἔσται. οἱ μὲν γε νεωτεροποιοὶ καὶ 2

ἐπινοῆσαι ὄξεις καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ ὃ ἂν γινῶσιν· ὑμεῖς
 δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σφῆζειν καὶ ἐπιγινῶναι μηδὲν καὶ ἔρ-
 3 γῳ οὐδὲ τὰναγκαῖα ἐξικέσθαι. αὐθις δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ
 δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ
 τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως
 ἐνδεᾶ προᾶξαι τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦ-
 4 σαι τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἰεσθαι ἀπολυθῆσεσθαι. καὶ
 μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς
 ἐνδημοτάτους· οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἂν τι κτᾶ-
 5 σθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐπελθεῖν καὶ τὰ ἐτοιμα ἂν βλάψαι. κρα-
 τοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται καὶ νι-
 6 κώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώ-
 μασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ γνώ-
 7 μη δὲ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πρᾶσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς. καὶ ἃ μὲν
 ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν οἰκεία στέρεσθαι ἠγοῦν-
 ται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται ὀλίγα πρὸς τὰ μέλ-
 λοντα τυχεῖν πράξαντες, ἦν δ' ἄρα του καὶ πείρα σφα-
 λῶσιν, ἀντεπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρεῖαν· μό-
 νοι γὰρ ἔχουσιν τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι
 διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γινῶσι.
 8 καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ
 αἰῶνος μοχθοῦσι, καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρ-
 χόντων διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἠγεῖ-
 σθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα προᾶξαι, ξυμφορὰν τε οὐχ ἦσσαν
 9 ἠσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπουρον· ὥστε εἴ τις
 αὐτοὺς ξυνελῶν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς
 ἔχειν ἠσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔαν, ὀρθῶς
 ἂν εἴποι.

71. „Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πό-
 λεως, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε καὶ οἰεσθε τὴν ἠσυ-
 χίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν, οἳ
 ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πρᾶσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἦν

ἀδικῶνται, δῆλοι ᾧσι μὴ ἐπιτρέφοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε τοὺς ἄλλους καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἴσον νέμετε. μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦν-
2
τες ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ', ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσα-
μεν, ἀρχαιοτρόπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς
ἐστίν. ἀνάγκη δὲ ὥσπερ τέχνης αἰεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρα-
3
τεῖν· καὶ ἡσυχάζουσα μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄρι-
στα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζόμενοις ἰέναι πολλῆς καὶ ἐπι-
τεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πο-
λυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται.

„Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὠρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· 4
νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτιδαίαιταις, ὥσπερ ὑπεδέξα-
σθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν,
ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθρίστοις
προῆσθε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ
ξυμμαχίαν τρέψητε. δρωῶμεν δ' ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς 5
θεῶν τῶν ὀρκίων οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομέ-
νων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἔρημίαν ἄλλοις προσ-
ιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσωσι. βου-
λομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ 6
ὅσῃα ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν
ἄλλους εὔροιμεν. πρὸς τὰδε βουλευέσθε εὖ, καὶ τὴν Πε-
λοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέ-
ρες ὑμῖν παρέδοσαν.“

72. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθη-
ναίων ἔτυχε γὰρ πρῆσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ
περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ἦσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν
αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν
ἐγκλημάτων περὶ μηδὲν ἀπολογησομένους, ᾧν αἱ πόλεις
ἐνεκάλου, δηλωῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐ-
τοῖς βουλευτέον εἶη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. καὶ ἅμα
τὴν σφετέρην πόλιν ἐβούλουτο σημεῖναι ὅση εἶη δύνα-

μιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδесαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἴσχυ² χάξειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύει. οἱ δ' ἐκέλευόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

73. „Ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἐπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ καταβοήν οὐκ ὀλίγην οὔσαν ἡμῶν παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίννοιτο), ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χειρὸν βουλευσῆσθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντός λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν ἅ κεκτῆμεθα, ἢ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν.
² καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἅκοι μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀελ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. καὶ γὰρ ὅτε ἐδρωῶμεν, ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκῶ³ μεθα. ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως πρὸς οἷαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βου⁴ λευομένοις ὁ ἄγων καταστήσεται. φημὲν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεῖ ἐν Σαλαμῖνι ξυνναυμαχήσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλ⁵ λήλοισ ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποί-

ησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὐ-
σης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ
ἀνεχώρησε.

74. „Τοιούτου μέντοι ξυμβάντος τούτου καὶ σαφῶς
δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγμα-
τα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα,
ἀριθμὸν τε νεῶν πλείστον καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνε-
τάτατον καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μὲν γε ἐς τὰς
τετρακοσίας ὀλίγω ἑλάσσους [τῶν] δύο μοιρῶν, Θεμιστο-
κλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι
ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτοὶ
διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς
ἐλθόντων. προθυμίαν δὲ καὶ πολὺν τολμηροτάτην ἐδεί- 2
ξαμεν, οἳ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν
ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων ἠξιώσαμεν ἐκλιπόν-
τες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες μηδ' ὡς τὸ
τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν μηδὲ σκε-
δασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ' ἐσβάντες ἐς τὰς
ναῦς κινδυνεύσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν οὐ προε-
τιμωρήσατε. ὥστε φάμεν οὐχ ἦσσαν αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς 3
ἢ τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν
πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείξατε
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν, ἐβοηθήσατε (ὅτε γοῦν
ἡμεν ἔτι σῶοι, οὐ παρεγένεσθε)· ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τε τῆς οὐκ
οὔσης ἔτι ὀρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχεΐα ἐλπιδὶ οὐ-
σης κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ
ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ πρόσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ,
δείσαντες, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῆς χώρας, ἢ μὴ ἐτολμή-
σαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφθαρμένοι,
οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμα-
χεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πρά-
γματα ἢ ἐβούλετο.

75. „Ἄρ' ἄξιοι ἔσμεν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς γε ἣς ἔχομεν τοῖς Ἑλλησι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακεῖσθαι; καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐθελησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστῆναι· ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἕς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελίας. καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι, τοῖς πολλοῖς ἀπηχθήμενους καὶ τινων καὶ ἤδη ἀποστάντων κατεστραμμένων, ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγγυνοῦτο· πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον, τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρι κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

76. „Ἦμεῖς γοῦν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπέου τρόπου, εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνείμεν, ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιοῦτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰ καθεστῶτος τὸν ἦσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοι τε ἅμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, μέχρι οὗ τὰ ξυμφέροντα λογίζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθε, ὃν οὐδεὶς παρρατυχὸν ἰσχύι τι κτήσασθαι προθεῖς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετραπέτο. ἐπαινείσθαι τε ἄξιοι, οἵτινες χρησάμενοι τῇ

ἀνθρωπεῖα φύσει ὥστε ἐτέρων ἄρχειν δικαιοτέροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γεγένηται. ἄλλους γ' ἂν οὖν 4 οἰόμεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα εἴ τι μετριάξομεν, ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλεόν ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη.

77. „Καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς ξυμμάχους δίκαις καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἄλλοθι πού ἀρχὴν ἔχου- 2 σι καὶ ἦσσαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετροῖς οὔσι διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίξεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς 3 ἀπὸ τοῦ ἴσου ὀμιλεῖν, ἦν τι παρὰ τὸ μὴ οἶεσθαι χρῆναι ἢ γνώμῃ ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὀπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλεόνος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχου- σιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρῶτης ἀποθήμενοι τὸν νόμον φανερωῶς ἐπλεονεκτοῦμεν. ἐκείνως δ' οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεῶν τὸν ἦσ- σω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. ἀδικούμενοί τε, ὡς εἰσικεν, 4 οἱ ἀνθρώποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν τοῦ Μῆδου δεινότερα 5 τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἢ δὲ ἡμέτερα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ αἰετὸ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἂν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα 6 ἂν τὴν εὐνοίαν ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε μεταβάλοιτε, εἶπερ οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου ἠγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε. ἀμικτα γὰρ τά τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε καὶ προσέτι εἰς ἕκαστος ἐξιῶν οὔτε τούτοις χρῆται οὔθ' οἷς ἢ ἄλλη Ἑλλάς νομίζει.

78. „Βουλευέσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχεῶν,

καὶ μὴ ἀλλοτριαῖς γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰ-
κεῖον πόνον προσθήσθε. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον
2 ὄσος ἐστὶ πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· μηκνυό-
μενος γὰρ ἐς τύχας φιλεῖ τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὧν ἴσους
τε ἀπέχομεν καὶ ὀποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται.
3 βίοντες τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρό-
τερον ἔχονται, ἢ χρῆν ὕστερον δοῦναι, κακοπαθοῦντες δὲ
4 ἤδη τῶν λόγων ἄπτονται. ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τσιανύ-
τη ἁμαρτία ὄντες οὐτ' αὐτοὶ οὐθ' ὑμᾶς ὀρωῶντες λέγομεν
ὑμῖν, ἕως ἔτι ἀνθαίρετος ἀμφοτέροις ἢ εὐβουλία, σπου-
δάς μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, τὰ δὲ διά-
φορα δίκη λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνηθήκην· ἢ θεοὺς τοὺς
ὀρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι
πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ἢ ἂν ὑψηγῆσθε.“

79. Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν τε
ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς
τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστη-
σάμενοι πάντας ἐβουλευόντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν
2 παρόντων. καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰ γνώμαι
ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη καὶ πολεμητέα
εἶναι ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐ-
τῶν, ἀνῆρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε
τοιάδε.

80. „Καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι,
ὡ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὀρῶ,
ὥστε μήτε ἀπειρία ἐπιθυμῆσαι τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν
πολλοὶ πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίζοντα.
2 εὐροῖτε δ' ἂν τόνδε περὶ οὗ νῦν βουλευέσθε οὐκ ἂν ἐλά-
χιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο.
3 πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ τοὺς ἀστυγείτο-
νας παρόμοιος ἡμῶν ἢ ἀλκή, καὶ διὰ ταχέων οἶόν τε ἐφ'
ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας οἱ γῆν τε ἕκασ ἐχουσι καὶ

προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται, πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ ὄπλοις καὶ ὄχλῳ ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἐνὶ γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἐστίν, ἐτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι, πῶς χρὴ πρὸς τούτους ῥαδίως πόλεμον ἄρασθαι καὶ τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκευόους ἐπειχθῆναι; πότερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἦσσοις ἄ ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῶ ἐτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν οὔτε ἐτοιμίως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.

81. „Τάχ' ἂν τις θαρσοίη ὅτι τοῖς ὄπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν δηοῦν ἐπιφοιτῶντες. τοῖς δὲ ἄλλῃ γῆ ἐστὶ πολλὴ ἧς ἄρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης ἂν δέονται ἐπάξονται. εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφίστάναι πειρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν, τὸ πλέον οὔσι νησιαῖταις. τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρατήσομεν ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν ἀφ' ἧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλέω. κὰν τούτῳ οὐδὲ καταλύεσθαι ἐτι καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ ὀδοῶμεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. μὴ γὰρ δὴ ἐκείνη ὅ γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἦν τὴν γῆν αὐτῶν τέμωμεν. δέδοικα δὲ μᾶλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν· οὕτως εἰκὸς Ἀθηναίους φρονήματι μῆτε τῇ γῆ δουλεῦσαι μῆτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

82. „Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθητῶς αὐτοὺς κελεύω τοὺς τε ξυμμάχους ἡμῶν ἔαν βλάπτειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὄπλα μὲν μῆπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιασθαι μῆτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας μῆθ' ὡς ἐπιτρέψομεν, κὰν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαργυρέσθαι ξυμμάχων τε προσαγωγῇ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἰ

ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα (ἀνεπίφθονον δέ, ὅσοι ὡσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλεύομεθα, μὴ Ἑλληνας μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι), καὶ τὰ αὐτῶν 2 ἅμα ἐκποριζώμεθα. καὶ ἦν μὲν ἑσακούσσι τι πρεσβευμένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα· ἦν δὲ μή, διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν ἄμεινον ἤδη, ἦν δοκῆ, πεφραγμένοι ἴμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἤδη τήν τε παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαίνοντας μάλλον ἢ εἰκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχοντες καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὐπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι. 4 μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὄμηρον ἔχειν καὶ οὐχ ἦσσον ὄσφ ἄμεινον ἐξείργασται· ἦς φεῖδεσθαι χρὴ ὡς ἐπὶ πλεῖστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας 5 αὐτούς ἀληπτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτήν, ὁρᾶτε ὅπως μὴ αἰσχίον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννησῶ 6 πράξωμεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν οἶόν τε καταλῦσαι· πόλεμον δὲ ξύμπαντας ἀραμένους ἔνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι καθ' ὅτι χωρήσει, οὐ βῆδιον εὐπρεπῶς θέεσθαι.

83. „Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ πολλοὺς μιᾶ πόλει μὴ ταχύ 2 ἐπελθεῖν δοκεῖτω εἶναι. εἰσι γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὄπλων τὸ πλεόν, ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὄπλα ὠφελει, 3 ἄλλως τε καὶ ἡπειρώταις πρὸς θαλασσίους. πορισώμεθα οὖν πρῶτον αὐτήν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα, οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλεόν ἐπ' ἀμφοτέρα τῆς αἰτίας ἔξομεν, οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προῖδωμεν.

84. „Καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύδοντές τε γὰρ σχολαίτερον

ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν, καὶ ἅμα
 ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παντὸς νεμόμεθα.
 καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι· 2
 νοὶ γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυβρίζομεν καὶ ξυμ-
 φοραῖς ἥσσον ἐτέρων εἴκομεν, τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξο-
 τρουνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ
 ἐπαιρόμεθα ἠδονῆ, καὶ ἦν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παρ-
 οξύνη, οὐδὲν μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπίσθημεν. πολε- 3
 μικοὶ τε καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκόσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν
 ὅτι αἰδῶς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐ-
 ψυχία, εὐβουλοὶ δὲ ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπερο-
 ψίας παιδευόμενοι καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ
 ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν
 ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμ-
 φόμενοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι, νομίζειν δὲ τὰς τε δια-
 νοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι καὶ τὰς προσπιπτού- 4
 σας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς. αἰεὶ δὲ ὡς πρὸς εὐβουλενο-
 μένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρασκευαζώμεθα· καὶ οὐκ
 ἐξ ἐκείνων ὡς ἀμαρτησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ'
 ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων, πολὺ τε διαφέ-
 ρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ
 εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

85. „Ταύτας οὖν ἄς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδοσαν
 μελέτας καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν μὴ
 παρῶμεν, μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεῖ μορίῳ ἡμέρας περὶ
 πολλῶν σωμαμάτων καὶ χρημάτων καὶ πόλεων καὶ δόξης
 βουλευσώμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. ἔξεστι δ' ἡμῖν μᾶλλον 2
 ἐτέρων διὰ ἰσχύιν. καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν
 περὶ τῆς Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμμαχοί φα-
 σιν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων αὐτῶν δίκας
 δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ'
 ἀδικοῦντα λέναι. παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα.

ταῦτα γὰρ κράτιστα βουλευσεσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερώτατα.“

3 Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε· παρελθὼν δὲ Σθενελαΐδας τελευταῖος, εἰς τῶν ἐφόρων τότε ᾧν, ἔλεξε ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

86. „Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ γινώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἄξιοι εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγέννηται. ἡμεῖς δὲ ὁμοιοὶ καὶ τότε καὶ νῦν ἔσμεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἦν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμεθα ἀδικουμένους οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν· οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἥμῃν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει 4 καὶ παντὶ σθένει. καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλεύεσθαι ἀδικουμένους μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μελλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλεύεσθαι. ψηφίσεσθε οὖν, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἕατε μείζους γίνεσθαι, μήτε τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.“

87. Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφισεν αὐτὸς ἔφορος ᾧν 2 ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ (κρίνουσι γὰρ βοῆ καὶ οὐ ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγινώσκειν τὴν βοήν ὀποτέρα μείζων, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερώς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὀρμησαί ἔλεξεν· „Ὅτῳ μὲν ὑμῶν, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς

ἐκεῖνο τὸ χωρίον,“ δείξας τι χωρίον αὐτοῖς, „ὄτω δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα.“ ἀναστάντες δὲ διέστησαν, 3 καὶ πολλῶ πλείους ἐγένοντο οἷς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους εἶπον ὅτι 4 σφίσι μὲν δοκοῦεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἣν δοκῇ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ’ οἴκου διαπραξάμε- 5 νοι ταῦτα, καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον ἐφ’ ἅπερ ἦλθον χρηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας, 6 τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ τῶν τριακοντουτίδων σπονδῶν προκεχωρηκυῖων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

88. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι, οὐ τοσοῦτον τῶν ξυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις ὅσον φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μείζον δυνηθῶσιν, ὀρῶντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἦδη ὄντα.

89. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς ηὐξήθησαν. ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαι 2 ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες καὶ ναυσι καὶ πεζῶ ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ’ οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι, ἦδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλείας, ὑπομειναντες Σηστὸν ἐπολιόρκουν Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐπιχειμάσαντες εἶλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρ- 3 βαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθύς ὅθεν

ὑπεξέθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν περιουσίαν κατασκευήν, καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο καὶ τὰ τείχη· τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχεία εἰστήκει καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ πεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

90. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸ μέλλον ἤλθον πρεσβεία, τὰ μὲν καὶ αὐτοὶ ἦδιον ἂν ὄρῳντες μῆτ' ἐκείνους μῆτ' ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα, τὸ δὲ πλεόν τῶν ξυμμαχῶν ἔξοτρυνόντων καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρὶν οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν 2 Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. ἤξιουν τε αὐτοὺς μὴ τειχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον ὅσοις εἰστήκει ξυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους, τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὑποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὐθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυροῦ ποθεῖν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὀρμᾶσθαι· τὴν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν ἱκανὴν εἶναι ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμῆν.

3 οἱ δ' Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέους γνώμῃ τοὺς μὲν Λακεδαιμόνιους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθύς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἐλομένους πρέσβεις μὴ εὐθύς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσοῦτου ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἱκανὸν ἄρῳσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους· τειχίζειν δὲ πάντας πανδημει τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, φειδομένους μῆτε ἰδίου μῆτε δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθ-

4 αἰροῦντας πάντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας καὶ ὑπειπών,

5 τᾶλλα ὅτι αὐτὸς τάκει πράξει, ᾤχετο. καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἔλθων οὐ προσήει πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε

καί προυφασίζετο. καὶ ὁπότε τις αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅ τι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινόν, ἔφη τοὺς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δέ τινος οὕσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι, προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἤξειν καὶ θαυμάζειν ὡς οὕτω πάρευσιν.

91. Οἱ δὲ ἀκούοντες τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπέειδοντο διὰ φιλίαν αὐτοῦ, τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τειχίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρῆ ἀπιστῆσαι. γνούς δὲ ἐκεῖνος² κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας οὔτινες χρηστοὶ καὶ πιστῶς ἀπαγγελοῦσι σκεψάμενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν, καὶ περὶ αὐτῶν ὁ³ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει κελεύων ὡς ἤκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν καὶ μὴ ἀφεῖναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν (ἤδη γὰρ καὶ ἤκον αὐτῷ οἱ ξυμπρέσβεις, Ἀβρωνιχὸς τε ὁ Λυσικλέους καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκανῶς τὸ τεῖχος). ἔφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς, ὁπότε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν. οἱ τε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὥσπερ⁴ ἐπεστάλη κατεῖχον, καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα δὴ φανερῶς εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετελείχεται ἤδη ὥστε ἱκανῆ εἶναι σφῆξιν τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ δέ τι βούλονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι, πρεσβεύεσθαι παρὰ σφᾶς, ὡς πρὸς διαγιννώσκοντας [τὸ λοιπὸν] ἰεναῖ⁵ τὰ τε σφίσι αὐτοῖς ξύμφορα καὶ τὰ κοινά. τήν τε γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι⁵ καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι, ἄνευ ἐκείνων ἔφασαν γνόντες τολμῆσαι, καὶ ὅσα αὐτῷ μετ' ἐκείνων βουλευέσθαι, οὐδενὸς ὕστεροι γνώμη φανῆναι. δοκεῖν οὖν σφίσι καὶ νῦν⁶ ἄμεινον εἶναι τὴν ἐαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας ξυμμαχους ὠφελιμώτερον ἔσεσθαι· οὐ γὰρ οἶόν τ' εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρα-⁷

σκευῆς ὁμοίον τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλευέσθαι. ἢ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι ξυμμαχεῖν ἢ καὶ τὰδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν.

92. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες ὄργην μὲν φανεράν οὐκ ἐποιοῦντο τοῖς Ἀθηναίοις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ, ἀλλὰ γνώμῃς παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν τὰ μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον), τῆς μέντοι βουλήσεως ἀμαρτάνοντες ἀδήλως ἤχθοντο. οἳ τε πρέσβεις ἑκατέρωθεν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.

93. Τὴν τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ δῆλη ἡ οἰκοδομία ἐτι καὶ νῦν ἐστίν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο. οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται καὶ οὐ ξυνειργασμένων ἐστίν ἢ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι ποτε προσέφερον, πολλαὶ τε στήλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. μειζῶν γὰρ ὁ περίβολος πανταχῆ ἐξήχθη τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κινουῦντες ἠπείγοντο. ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν (ὑπῆρκε δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἢς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις ἤρξε), νομίζων τό τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφρεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικούς γεγεννημένους μέγα προσφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν (τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστὶ), καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθύς ξυγκατεσκεύαζε. καὶ ὠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τείχους ὅπερ νῦν ἐτι δηλὸν ἐστὶ περὶ τὸν Πειραιᾶ· δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντία ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπήγον. ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνοικοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἐξωθεν καὶ μολίβδῳ δεδεμένοι. τὸ δὲ ὕψος ἡμισυ μάλιστα ἐτελέσθη

οὐ διανοεῖτο. ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφι- 6
 στάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβουλὰς, ἀνθρώπων τε ἐνό-
 μιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχραιοτάτων ἀρκέσειν τὴν φυλα-
 κήν, τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. ταῖς γὰρ 7
 ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο, ἰδῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βα-
 σιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἐφοδον εὐπορωτέ-
 ραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν· τὸν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον
 ἐνόμιζε τῆς ἀνω πόλεως, καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις
 παρήνει, ἣν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάντας
 ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθη- 8
 ναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν καὶ τᾶλλα κατεσκευά-
 ζοντο εὐθύς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

94. Πausανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνος
 στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν
 ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριά-
 κοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος. καὶ ἐστρά- 2
 τευσαν ἐς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο,
 καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων καὶ ἐξεπολιόρ-
 κησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.

95. Ἦδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἱ τε ἄλλοι Ἕλληνες
 ἤχθοντο καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως
 νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
 ἠξίουσαν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγε-
 νές καὶ Πausανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἣν πον βιάζεται. οἱ δὲ 2
 Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον τὴν
 γνώμην ὡς οὐ περιοφόμενοι τᾶλλά τε καταστησόμενοι ἢ
 φαίνοντο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι 3
 μετεπέμποντο Πausανίαν ἀνακρινούσντες ὧν πέρι ἐπνυ-
 θάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ
 τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μάλ-
 λον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. ξυνέβη τε αὐτῷ κα- 4
 λείσθαι τε ἅμα καὶ τοὺς ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἐχθεὶ παρ'

Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἑστρατιωτῶν. ἐλθῶν δὲ εἰς Λακεδαίμονα τῶν μὲν ἰδίᾳ πρὸς τινα ἀδικημάτων ἠϋθύνθη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥμισυ Μηδισμὸς καὶ ἑξήκοι σαφέστατον εἶναι. καὶ ἐκείνῳ μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρκιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξυμμαχοὶ τὴν ἡγεμονίαν. οἱ δὲ αἰσθόμενοι ἀπῆλθον, καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόντες χεῖρους γίνωνται, ὅπερ καὶ ἐν τῷ Πανσανίᾳ ἐνεῖδον, ἀπαλλαξέοντες δὲ καὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἱκανοὺς ἐξηγεσθαι καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.

96. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκόντων τῶν ξυμμάχων διὰ τὸ Πανσανίου μῖσος, ἔταξαν ἅς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον καὶ ἅς ναῦς· πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνασθαι ἃν ἔπαθον δηοῦντας τὴν βασιλείῃς χάραν. καὶ Ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίους κατέστη ἀρχή, οἱ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ἀνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρακόσια τάλαντα καὶ ἐξήκοντα, ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς καὶ αἱ ξύνοδοι εἰς τὸ ἱερὸν ἐγίνοντο.

97. Ἠγούμενοι δὲ αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμάχων καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων τοσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρὸς τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους ξυμμάχους νεωτερίζοντας καὶ Πελοποννησίων τοὺς αἰεὶ προστυγχάνοντας ἐν ἐκάστῳ. ἔγραψα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τόδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἄπασιν

ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χωρίον καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθεσαν ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά· τούτων δὲ ὅσπερ κατέφητο ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη· ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων ἐν οἴῳ τρόπῳ κατέστη.

98. Πρῶτον μὲν Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐχόντων πολιορκία εἶλον καὶ ἠνδραπόδισαν Κίμανος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος. ἔπειτα Σκυῖρον τὴν ἐν τῷ Αἰ-2 γαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν καὶ ᾤκισαν αὐτοί. πρὸς δὲ Καρυστίους αὐτοῖς ἄνευ τῶν ἄλλων 3 Εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο, καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν. Ναξίους δὲ ἀποστάσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν 4 καὶ πολιορκία παρεστήσαντο. πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχίς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστη ξυνέβη.

99. Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων καὶ μέγιστα αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἐκδειαὶ καὶ λειποστράτιον εἰ τῷ ἐγένετο· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἐπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰωθόσιν οὐδὲ βουλομένοις ταλαιπῶρεν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. ἦσαν δὲ πῶς καὶ ἄλ-2 λως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ οὔτε ξυνεστράτεον ἀπὸ τοῦ ἴσου, ῥᾶδιόν τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους· ὧν αὐτοὶ αἰτίοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι· διὰ γὰρ τὴν ἀπόκησιν ταύτην τῶν στρα- 3 τειῶν οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ᾧσι, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν, καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ἠϋξέτο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἣν ἐκεῖνοι ξυμφέροιεν, αὐτοὶ δέ, ὅποτε ἀποσταίεν, ἀπαράσκειοι καὶ ἄπειροὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

100. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων

καὶ τῶν ξυμμαχῶν πρὸς Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφοτέρω Ἀθηναῖοι Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος, καὶ εἴλου τριήρεις Φοινίκων καὶ διέφθειραν ὅσας πάσας ἐς διακοσίας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ξυνέβη Θάσιους αὐτῶν ἀποστῆναι διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θράκῃ ἐμποριῶν καὶ τοῦ μετάλλου, ἃ ἐνέμοντο. καὶ ναυσι μὲν ἐπὶ Θάσον πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν· ἐπὶ δὲ Στυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμαχῶν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδοὺς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν, ἃς εἶχον Ἡδωνοί, προελθόντες δὲ τῆς Θράκης ἐς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἡδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρακῶν ξύμπαντες, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ Ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον.

101. Θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχαις καὶ πολιορκούμενοι Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐπαμῦναι ἐκέλευον ὡς ἐβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικὴν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔμελλον, διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἰλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιόικων Θουριάται τε καὶ Αἰθαιῆς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. πλείστοι δὲ τῶν Εἰλωτῶν ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ἢ καὶ Μεσσηνιοὶ ἐκλήθησαν οἱ πάντες. πρὸς μὲν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίοις· Θάσιοι δὲ τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι ὠμολόγησαν Ἀθηναίοις τεῖχός τε κατελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τὴν τε ἡπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

102. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμῆκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους καὶ Ἀθηναίους· οἱ δ' ἦλθον Κίμωνος στρατη-

γοῦντος πλήθει οὐκ ὀλίγω. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέ-
 σαντο ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι, τοῖς δὲ πο-
 λιορκίας μακροῦς καθεστηκυίας τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο·
 βία γὰρ ἂν εἶλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς
 στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ
 ἐγένετο. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βία οὐχ
 ἠλίσκετο, δέισαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν
 νεωτεροποιίαν, καὶ ἄλλοφύλους ἅμα ἠγρησάμενοι, μὴ τι,
 ἢν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτε-
 ρίσωσι, μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν, τὴν μὲν ὑπο-
 ψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ ὅτι οὐδὲν προσδέονται
 αὐτῶν ἔτι. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι ἁ
 λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλὰ τινος ὑπόπτου γενομένου,
 καὶ δεινὸν ποιησάμενοι καὶ οὐκ ἀξιόσαντες ὑπὸ Λακεδαι-
 μονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθύς ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέν-
 τες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς
 Ἀργείοις τοῖς ἐκείνων πολεμίοις ξύμμαχοι ἐγένοντο, καὶ
 πρὸς Θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὄρκοι καὶ ξυμ- +
 μαχία κατέστη.

103. Οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύ-
 ναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
 ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι καὶ μη-
 δέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· ἢν δὲ τις ἀλίσκηται, τοῦ λα-
 βόντος εἶναι δοῦλον. ἢν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακε- 2
 δαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἰκέτην τοῦ Διὸς τοῦ
 Ἰθωμήτα ἀφιέναι. ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ γυ- 3
 ναῖκες, καὶ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἐχθρος ἤδη
 τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατῴκισαν, ἢν ἔτυχον
 ἠρηκότες νεωστὶ Λοκρῶν τῶν Ὀξολῶν ἐχόντων. προσ- 4
 εχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν Λα-
 κεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς
 ὄρων πολέμῳ κατεῖχον. καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ

Πηγάς, καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τα ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν καὶ ἐφρούρουν αὐτοί. καὶ Κορινθίοις μὲν οὐχ ἤκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

104. Ἰνάρως δὲ ὁ Ψαμμίτιχον, Αἴβυς, βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ὀρμώμενος ἐν Μαρείας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως ἀπέστησεν Αἰγύπτου τὰ πλέω ἀπὸ βασιλέως Ἀρταξέρξου, καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατεύομενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων) ἤλθον ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον, καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν πρὸς τὸ τρίτον μέρος ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος ἐπολέμουν· ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

105. Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβαῖσιν ἐς Ἀλιᾶς πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδανρούς μάχῃ ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐνανμάχησαν ἐπὶ Κερκυραεῖα Πελοποννησίων ναυσὶ, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. ² πολέμου δε καταστάντος πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοις μετὰ ταῦτα ναυμαχία γίγνεται ἐπ' Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγινήτῶν, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέροις παρήσαν, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι, καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν καὶ ἐπολιόρκουν Λεωκράτους ³ τοῦ Στροίβου στρατηγοῦντος. ἔπειτα Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγινήταις ἐς μὲν τὴν Αἰγιναν τριακοσίους ὀπλίτας πρότερον Κορινθίαν καὶ Ἐπιδανρίαν ἐπικούρους διεβίβασαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανείας κατέλαβον καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμμάχων, νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν ἐν τε Αἰγίνῃ ἀπούσης στρα-

τιᾶς πολλῆς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ· ἦν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπὸ Αἰγίνης ἀναστήσεσθαι αὐτούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν 4 πρὸς Αἰγίνην στρατεύματα οὐκ ἐκίνησαν, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἳ τε πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ Μέγαρα Μυρωνίδου στρατηγοῦντος. καὶ 5 μάχης γενομένης ἰσορρόπου πρὸς Κορινθίους διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἑκάτεροι οὐκ ἔλασσον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι (ἐκράτησαν 6 γὰρ ὄμως μᾶλλον) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων τροπαῖον ἔστησαν· οἱ δὲ Κορίνθιοι κακιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρων καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέραις ὕστερον δώδεκα μάλιστα ἐλθόντες ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθήσαντες ἐν τῶν Μεγάρων τούς τε τὸ τροπαῖον ἰσάντας διαφθείρουσι καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν. #

106. Οἱ δὲ νικῶμενοι ὑπεχώρουν, καὶ τι αὐτῶν μέγος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ ἐπέπεσον ἐς του χωρίον ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεργον καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γνόντες κα- 2 τὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὀπλίταις καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐσελθόντας, καὶ πάθος μέγα τοῦτο Κορινθίοις ἐγένετο. τὸ δὲ πλήθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ' οἶκον.

107. Ἦρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη ἐς θάλασσαν Ἀθηναῖοι οἰκοδομεῖν, τὸ τε Φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. καὶ Φωκίων στρατευσάντων 2 ἐς Δωριᾶς τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοιὸν καὶ Κυτίνιον καὶ Ἐρινεόν, καὶ ἐλόντων ἐν τῶν πολισμάτων τούτων οἱ Λακεδαιμόνιοι Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πλειστοάνακτος τοῦ Πανσανίου βασιλέως, νέου ὄντος ἔτι, ἡγουμένου ἐβοήθησαν τοῖς Δωριεῦσιν ἐαυτῶν τε πεντακοσίοις καὶ χίλλοις ὀπλίταις καὶ τῶν ξυμμάχων

μυρίοις, καὶ τοὺς Φωκέας ὁμολογίᾳ ἀναγκάσαντες ἀπο-
 3 δοῦναι τὴν πόλιν ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ κατὰ θάλασσαν
 μὲν αὐτούς, διὰ τοῦ Κρισαίου κόλπου εἰ βούλοιντο πε-
 ραιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαντες ἐμελλον κω-
 λύσειν· διὰ δὲ τῆς Γερανείας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐ-
 τοῖς Ἀθηναίων ἐχόντων Μέγαρον καὶ Πηγὰς πορεύεσθαι·
 δύσδοξός τε γὰρ ἢ Γεράνεια καὶ ἐφρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθη-
 ναίων· καὶ τότε ἠσθάνοντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτη
 4 κωλύσειν. ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέ-
 ψασθαι ὅτῳ τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύσονται. τὸ δέ
 τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπήγον αὐτοὺς κρύφα ἐλ-
 πίσαντες δῆμόν τε καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκο-
 5 δομούμενα. ἐβροήθησαν δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι παν-
 δημεὶ καὶ Ἀργείων χίλιοι καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς
 ἕκαστοι· ξύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρακισχίλιοι καὶ μύ-
 6 ριοι. νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν ὅπῃ διέλθωσιν ἐπεστράτευ-
 σαν αὐτοῖς, καὶ τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως ὑποψία.
 7 ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ
 ξυμμαχικόν, οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακε-
 δαιμονίους.

108. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρα τῆς Βοιωτίας
 ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ φόνος ἐγέ-
 2 νετο ἀμφοτέρων πολὺς. καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐς τὴν
 Μεγαρίδα ἐλθόντες καὶ δενδροτομήσαντες πάλιν ἀπῆλ-
 θον ἐπ' οἴκου διὰ Γερανείας καὶ Ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ
 δευτέρῃ καὶ ἐξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν
 3 ἐς Βοιωτοὺς Μυρωνίδου στρατηγοῦντος, καὶ μάχῃ ἐν Οἰ-
 νοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες τῆς τε χώρας ἐκρά-
 τησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖ-
 χος περιεῖλον καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀποντιῶν ἑκατὸν ἄνδρας
 ὁμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον, τὰ τε τείχη τὰ ἑαν-
 4 τῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν. ὠμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγινῆται

μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις τείχη τε περιελόντες καὶ ναῦς
 παραδόντες φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. καὶ 5
 Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι Τολμίδου τοῦ
 Τολμαίου στρατηγοῦντος, καὶ τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμο-
 νίων ἐνέπηρσαν καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἶλον καὶ
 Σικυωνίους ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

109. Οἱ δ' ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι
 ἐπέμενον καὶ αὐτοῖς πολλαὶ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν.
 τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ 2
 βασιλεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρ-
 σην χρήματα ἔχοντα, ὅπως ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πει-
 σθέντων τῶν Πελοποννησίων ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι
 Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προουχῶρει καὶ τὰ χρήματα 3
 ἄλλως ἀνηλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρη-
 μάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἐκομίσθη, Μεγάβυζον δὲ τὸν
 Ζωπύρου πέμπει ἄνδρα Πέρσην μετὰ στρατιᾶς πολλῆς·
 ὃς ἀφικόμενος κατὰ γῆν τοὺς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς 4
 ξυμμάχους μάχῃ ἐκράτησε καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε
 τοὺς Ἕλληνας καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατ-
 ἔκλησε· καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ ἕξ μῆνας,
 μέχρι οὐ ξηράνας τὴν διώρυχα καὶ παρατρέψας ἄλλη τὸ
 ὕδωρ τὰς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε καὶ τῆς νῆσου
 τὰ πολλὰ ἤπειρον, καὶ διαβὰς εἶλε τὴν νῆσον πεζῇ.

110. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη
 ἕξ ἔτη πολεμήσαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι
 διὰ τῆς Αἰβύης ἐς Κυρῆνην ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι
 ἀπώλοντο. Αἰγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλείᾳ ἐγένετο πλην 2
 Ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἔλεσι βασιλέως· τοῦτον δὲ διὰ μέ-
 γεθος τε τοῦ ἔλους οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν καὶ ἅμα μαχιμω-
 τατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἔλειοι. Ἰνάρωσ δὲ ὁ Αἰβύων 3
 βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προ-
 δούσα λιφθεὶς ἀνεσταυρώθη. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ 4

τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλείουσαι ἐς Αἴγυπτον ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων οὐδέν· καὶ αὐτοῖς ἐκ τε γῆς ἐπιπесόντες πεξοὶ καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον 5 πάλιν. τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατείαν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

111. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως φεύγων ἐπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν· καὶ παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκίας ὄντας ξυμμάχους Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουσι ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὄπλων (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον), τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἶλον, οὐδ' ἄλλο προυχώρει αὐτοῖς οὐδὲν ἄν ἔνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ' ἀπεχώρησαν 2 πάλιν Ὀρέστην ἔχοντες ἄπρακτοι. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάντες (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγὰς) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγούντος, καὶ ἀποβάντες Σικυωνίων τοὺς προσμύξαντας μάχῃ ἐκράτησαν. καὶ εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς καὶ διαπλεύσαντες 3 πέραν, τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν καὶ ἐπολιόρκουν, οὐ μέντοι εἶλόν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

112. Ὑστερον δὲ διαλιπόντων ἐτῶν ἰριῶν σπονδαὶ 2 γίγνονται Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις πενταέτεις. καὶ Ἑλληνικοῦ μὲν πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων Κίμωνος στρατηγούντος. καὶ ἐξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ' αὐτῶν ἐπλευσαν, Ἀμυρταίου μεταπέμποντος τοῦ ἐν τοῖς ἔλεσι βασιλέως, αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρκουν. Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομέ-

νου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου· καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμίνας τῆς ἐν Κύπρῳ Φοίνιξι καὶ Κίλιξι ἐνανυμάχησαν καὶ ἐπεξομάχησαν ἅμα, καὶ νικήσαντες ἀμφοτέρω ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθούσαι μετ' αὐτῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν 5 ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν, καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ παρέδωκαν Δελφοῖς· καὶ αὐθις ὕστερον Ἀθηναῖοι ἀποχωρησάντων αὐτῶν στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδωκαν Φωκεῦσι.

113. Καὶ χρόνου ἐγγενομένου μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαιρώνειαν καὶ ἄλλ' ἅττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἑαυτῶν μὲν χιλίοις ὀπλίταις, τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἐκάστοις ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα, πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος. καὶ Χαιρώνειαν ἐλόντες ἀπεχώρουν φυλακὴν καταστήσαντες. πορευομένοις δὲ αὐ- 2 τοῖς ἐν Κορωνείᾳ ἐπιτίθενται οἱ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιωτῶν καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν καὶ Εὐβοέων φυγάδες καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν· καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον. καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶ- 3 σαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες καὶ οἱ ἄλλοι 4 πάντες αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.

114. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῶ ὕστερον Εὐβοία ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων. καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων, ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀπέστηκε καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων, πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπιγαγόμενοι δὲ Κορινθίους καὶ Σικωνίους καὶ Ἐπιδαυρίους ἀπέστησαν οἱ Μεγαρῆς. ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ

2 τάχος ἐκόμιξε τὴν στρατιάν ἐκ τῆς Εὐβοίας. καὶ μετὰ τοῦ-
το οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θρι-
ῶξες ἐσβαλόντες ἐδήωσαν Πλειστοάνακτος τοῦ Πανσανίου
βασιλέως Λακεδαιμονίων ἡγουμένου, καὶ τὸ πλεον οὐκ-
3 ἐτι προελθόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθηναῖοι
πάλιν ἐς Εὐβοίαν διαβάντες Περικλέους στρατηγοῦντος
κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογίαν κατε-
εστήσαντο, Ἐστιαίας δὲ ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον

115. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπὸ Εὐβοίας οὐ πολλῷ ὕστε-
ρον σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
ξυμμαχούς τριακοντούτους, ἀποδόντες Νίσαιαν καὶ Πη-
γὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν· ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι
Πελοποννησίων.

2 Ἐκτῷ δὲ ἔτει Σαμίους καὶ Μιλησίοις πόλεμος ἐγένετο
περὶ Πριήνης· καὶ οἱ Μιλησίοι ἐλασσόμενοι τῷ πολέμῳ
παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες κατεβόων τῶν Σαμίων. ξυν-
επελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιω-
3 ται νεωτερίσαι βουλόμενοι τὴν πολιτείαν. πλεύσαντες
οὖν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα δημοκρα-
τίαν κατέστησαν καὶ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων πεν-
τήκοντα μὲν παῖδας, ἴσους δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς
4 Ἀἴμνον καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τῶν
δὲ Σαμίων ἦσαν γὰρ τινες οἱ οὐχ ὑπέμενον, ἀλλ' ἐφυγον
ἐς τὴν ἠπειρον, ξυνθήμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνα-
τωτάτοις καὶ Πισσούθῃ τῷ Ὑστάσποτι ξυμμαχίαν, ὃς
εἶχε Σάρδεις τότε, ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἐς ἑπτακο-
5 σίους διεβήσαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. καὶ πρῶτον μὲν
τῷ δήμῳ ἐπανέστησαν καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων, ἔπει-
τα τοὺς ὁμήρους κλέψαντες ἐκ Ἀἴμνου τοὺς αὐτῶν ἀπ-
έστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς Ἀθηναίων καὶ τοὺς
ἄρχοντας οἱ ἦσαν παρὰ σφίσιν ἐξέδωσαν Πισσούθῃ, ἐπι

τε Μίλητον εὐθύς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. ξυναπέ-
στησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Βυζάντιοι.

116. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἤσθοντο, πλεύσαντες ναυσὶν
ἐξήκοντα ἐπὶ Σάμου ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ
ἐκρήσαντο (ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ Καρίας ἐς προσκοπήν
τῶν Φοινισσῶν νεῶν οὐχόμεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου καὶ Λέ-
σβου περιαγγέλλουσαι βοηθεῖν), τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ
καὶ τέσσαρσι Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγοῦντος
ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγία τῇ νήσῳ Σαμίων ναυσὶν ἐβ-
δομήκοντα, ἃν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες (ἔτυχον δὲ αἱ
πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι), καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι.
ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηναίων νῆες τεσ-
σαράκοντα καὶ Χίων καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ
ἀποβάντες καὶ κρατοῦντες τῷ πεζῷ ἐπολιόρχουν τρισὶ
τείχεσι τὴν πόλιν καὶ ἐκ θαλάσσης ἅμα. Περικλῆς δὲ λα-
βῶν ἐξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν ὄχητο κατὰ τά-
χος ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοίνισ-
σαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν· ὄχητο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σά-
μου πέντε ναυσὶ Σιτησαγόρας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.

117. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἑξαπιναίως ἐκπλουν
ποιησάμενοι ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες τὰς τε
προφυλακίδας ναῦς διέφθειραν καὶ ναυμαχοῦντες τὰς
ἀνταναγομένης ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ'
ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τέσσαρας καὶ δέκα καὶ
ἐσεκομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. ἐλθόντος δὲ 2
Περικλέους πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλήσθησαν. καὶ ἐκ τῶν
Ἀθηναίων ὕστερον προσεβοήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ
μετὰ Θουκυδίδου καὶ Ἄγνωτος καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴ-
κοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους, ἐκ δὲ Χίου
καὶ Λέσβου τριάκοντα. καὶ ναυμαχίαν μὲν τινα βραχεῖαν 3
ἐποίησαντο οἱ Σάμιοι, ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν ἐξε-
πολιορκήθησαν ἐνάτῳ μηνὶ καὶ προσεχώρησαν ὁμολογία,

τειχός τε καθελόντες καὶ ὀμήρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. ξυνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι ὡσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.

118. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίννεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα, τὰ τε Κερκυραϊκὰ καὶ τὰ Ποτιδαιατικὰ καὶ ὅσα πρόφασις τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη. 2 ταῦτα δὲ ξύμπαντα ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντηκόντα μάλιστα μεταξὺ τῆς Ξέρξου ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τὴν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν κατεστήσαντο καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὔτε ἐκώλουν εἰ μὴ ἐπὶ βραχύ, ἠσύχαζόν τε τὸ πλεόν τοῦ χρόνου, ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς λέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξιμυρόμενοι, πρὶν δὴ ἢ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρητο καὶ τῆς ξυμμαχίας αὐτῶν ἤπτουτο. τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάση προθυμίᾳ καὶ καθαιρετέα ἢ ἰσχύς, ἣν δύνωνται, ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον.

3 Αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστυ λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν, πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται. ὁ δὲ ἀνείλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος. ¶

119 Αὐτίς δὲ τοὺς ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψήφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χορὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβεων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας καὶ ξυνόδου γενομένης οἱ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους

τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι, καὶ οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἐκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῆ Ποτιδαίᾳ μὴ προδιαφθαρῆ, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαῦδε.

120. „Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους, ᾧ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἰδία ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν² οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατρωκημένους εἰδέναι χρὴ ὅτι, τοῖς κάτω ἢ μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἔξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὠραίων καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἡπείρῳ δίδωσι, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι, προσδέχεσθαι δὲ ποτε, εἰ τὰ κάτω προοῖντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἦσσαν νῦν βουλεύεσθαι. διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον⁸ ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἔστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὐ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἠδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιςτ' ἂν ἀφαι-⁴ ρεθείη τῆς φαστάνης τὸ τερπνὸν δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνω-⁵ σθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ ἔτι πλέω ἂ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοῦ-
ναντλον αἰσχροῶς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὁμοῖα

τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέροχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

121. „Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυνόμεθα Ἀθηναίους, καταδησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἔς τὰ παραγγελλόμενα ἴοντας, ναυτικόν τε, ὧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἴοι τ' ἐσμέν μισθῷ μελίζουσι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι. μῖα τε νίκη ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἀλίσκονται· εἰ δ' ἀντίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλείονι χρόνῳ τὰ ναυτικά, καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἔς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δῆπου περιεσόμεθα. ὃ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδασκῆναι· ὃ δ' ἐκείνοι ἐπιστήμη προύχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἔστι μελέτη. χρήματα δ' ὥστ' ἔχειν ἔς αὐτὰ, οἴσομεν· ἢ δεινὸν ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῷ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σφῆξεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν.

122. „Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, ξυμμαχῶν τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὐδα τῶν προσόδων αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ, ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἂν τις νῦν προῖδοι. ἤμιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνου· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσκρι-

λήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω παταίει. ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι, εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκά-2
στοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὄρων διαφοραί, οἷστον ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ
καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι· ὥστε εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι
καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστν μιᾷ γνώμῃ ἀμυνόμεθα
αὐτούς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται. καὶ τὴν
ἦσαν, εἰ καὶ δεινόν τῳ ἀκούσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέ-
ρουσαν ἢ ἀντικρὺ δουλείαν· ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθηῖται 3
αἰσχροῦν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς
κακοπαθεῖν. ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῦμεν ἂν πάσχειν ἢ διὰ
θειλίαν ἀνέχεσθαι καὶ τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι,
οὐ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς
βεβαιοῦμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἐῷμεν ἐγκαθεστάναι πό-
λιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχου ἀξιοῦμεν καταλύειν. καὶ 4
οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπ-
ήλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ
πεφενγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάβασαν κατα-
φρόνησιν κεχωρήκατε, ἢ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν τὸ
ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται.

123. „Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον
ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἐπει-
τα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαι-
πωρεῖν· πάτριον γὰρ ὑμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶ-
σθαι· καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν
καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε (οὐ γὰρ δίκαιον ἂ τῇ ἀπο-
ρίᾳ ἐκτῆθῃ τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι), ἀλλὰ θαρσοῦντας
λέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρῆσαν-
τος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης
Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ
ᾠφελίᾳ. σπονδὰς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἄς γε καὶ ὁ 2
θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραβεβάσθαι, ἡδίκημέ-

ναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

124. „Ὡστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούμενων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταῦτά ξυμφέροντα καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτιδαιάταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὔσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ Ἴώνων πολιορκουμένοις, οὗ πρότερον ἦν τοῦναντίον, καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν, ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ' εἰ γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀφίχθαι, ὧς ἄνδρες ξυμμαχοί, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ 3 πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον. καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησάμεθα ἐπελθόντες, καὶ αὐτοὶ τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἑλληνας ἐλευθερώσωμεν.“ Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

125. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ' ἀπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν ὅσοι παρήσαν ἐξῆς καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ 2 πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ αὐτοῖς ἐνθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκευοῖς οὔσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἐκάστοις ἢ πρόσφορα ἦν καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. ὅμως δὲ καθισταμένοις ὧν ἔδει ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀτικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερώς.

125. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς

Ἀθηναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσιν ὅτι με-
 γίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἦν μὴ τι ἐσακούωσι.
 καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι 2
 ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ· τὸ
 δὲ ἄγος ἦν τοιούδε. Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης ἀνὴρ Ἀθη- 3
 ναῖος τῶν πάλαι εὐγενῆς τε καὶ δυνατός· ἐγεγαμήκει δὲ
 θυγατέρα Θεαγένους Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ' ἐκεῖνοι
 τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι 4
 ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ
 ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ παρά 5
 τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀνα-
 πείσας, ἐπειδὴ ἐπῆλθον Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ,
 κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἑορ-
 τὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν
 Ὀλύμπια νενικηκότι. εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθί που ἢ 6
 μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε τό τε
 μαυτεῖον οὐκ ἐδήλου (ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ
 καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως,
 ἐν ἣ πανδημεὶ θύουσι, πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα
 ἐπιχώρια)· δοκῶν δὲ ὀρθῶς γιννώσκειν ἐπεχείρησε τῷ
 ἔργῳ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθησάν τε πανδη- 7
 μεὶ ἐκ τῶν ἀργῶν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπο-
 λιόρκουν. χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ Ἀθηναῖοι τρυχό- 8
 μενοι τῇ προσεδρεῖα ἀπῆλθον οἱ πολλοί, ἐπιτρέψαντες
 τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκρά-
 τορσι διαθεῖναι ἢ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσι· τότε δὲ τὰ
 πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἔπρασσον. οἱ δὲ 9
 μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον σίτου
 τε καὶ ὕδατος ἀπορία. ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς 10
 αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο καὶ τινες
 καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βω-
 μὸν ἰκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀνυστήσαντες δὲ αὐτοὺς 11

οὐ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἐώρων ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μὴδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγαρόντες ἀπέκτειναν· καθεξομένους δὲ τινας καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκείνοί τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων.

12 ἦλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους, ἦλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων, τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατηλθόν μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.

127. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον ἐλαύνειν δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα καὶ νομίζοντες ἐκπεσότος αὐτοῦ ῥᾶον ἂν σφίσι 2 προχωρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἠλπίζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέ- 3 ρος ἔσται ὁ πόλεμος. ὦν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἕγων τὴν πολιτείαν ἠγαντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ οὐκ εἶα ὑπεῖκειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ἄρμα τοὺς Ἀθηναίους.

128. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἰλώτων ἰκέτας ἀπαγαρόντες διέφθειραν· δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν 2 σεισμὸν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιούδε. ἐπειδὴ Πανσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ κριθεῖς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκ

ἐτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἐρμιονίδα
 ἄνευ Δακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλησποντον, τῷ μὲν
 λόγῳ ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βα-
 σιλέα πράγματα πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐνεχεί-
 ρησεν, ἐφιέμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ 4
 τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο καὶ τοῦ παντὸς πρά-
 γματος ἀρχὴν ἐποίησατο· Βυζάντιον γὰρ ἑλῶν τῇ προτέρᾳ 5
 παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆ-
 δοι αὐτὸ καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ ξυγγενεῖς
 [οἱ] ἐάλωσαν ἐν αὐτῷ), τότε τούτους οὓς ἔλαβεν ἀποπέμ-
 πει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέ-
 δρασαν αὐτόν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου τοῦ Ἐρε- 6
 τριέως, ὅπερ ἐπέτρψε τό τε Βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμα-
 λώτους. ἐπεμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα
 αὐτῷ· ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνευ-
 ρέθη. „Πανσανίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης τούσδε τέ σοι 7
 χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει δορὶ ἑλῶν, καὶ γνώ-
 μην ποιοῦμαι, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆ-
 μαι καὶ σοὶ Σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχεί-
 ριον ποιῆσαι. δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πράξει μετὰ
 σοῦ βουλευόμενος. εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει, πέμπε
 ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λό-
 γους ποιησόμεθα.“

129. Τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἦσθη
 τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου
 ἐπὶ θάλασσαν καὶ κελεύει αὐτόν τὴν τε Δασκυλτιν σα-
 τραπείαν παραλαβεῖν Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα, ὃς πρό-
 τερον ἦρχε, καὶ παρὰ Πανσανίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστο-
 λὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ ὡς τάχιστα διαπέμψαι καὶ τὴν
 σφραγίδα ἀποδεῖξαι καί, ἣν τι αὐτῷ Πανσανίας παραγ-
 γέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς ἄριστα
 καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφικόμενος τά τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσ- 2

περ εἶρητο καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν· ἀντεγεγραπτο δὲ τάδε. „Ὁδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Πανσανία· καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου ἔσωσας κείτῃ σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἔσαι ἀνάγραφτος, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. καὶ σε μήτε νῦξ μῆθ' ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὧν ἐμοὶ ὑπισχνεῖ, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεκωλύσθω μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴ ποι δεῖ παραγίγνεσθαι, ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάξου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὅν σοι ἔπεμψα, προᾶσσε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ ὅπη κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔξει ἀφοτέροις.“

130. Ταῦτα λαβὼν ὁ Πανσανίας τὰ γράμματα, ὦν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῶ τότε μᾶλλον ἦρτο καὶ οὐκέτι ἐδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ βιοτεῦναι, ἀλλὰ σκευᾶς τε Μηδικᾶς ἐνδυόμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῆει καὶ διὰ τῆς Θωράκης πορευόμενος αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρουν, τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθετο καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἐδύνατο, ἀλλ' ἔργοις βραχεῖσι προυδήλου ἅ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐδέπειτα ἐμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν τε αὐτὸν παρεῖχε καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρήτο ἐς πάντας ὁμοίως ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι· διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἦκιστα ἢ ξυμμαχία μετέστη.

131. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἐρμιονίδι νηὶ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας οὐ κελευσάντων αὐτῶν τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν, καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βία ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωάδας ἰδρυθεὶς πράσσαν τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν μοιρὴν ποιούμενος, οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον,

ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἔφοροι καὶ σκντάλην εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι, εἰ δὲ μὴ, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν. ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἤμιστα ὑπο-²πτος εἶναι καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν ἀνεχώρει τὸ δεύτερον εἰς Σπάρτην. καὶ εἰς μὲν τὴν εἰρ-κτὴν ἐσπίπτει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐφόρων (ἔξεστι δὲ τοῖς ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο), ἔπειτα διαπραξάμενος ὕστερον ἐξῆλθε καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν εἰς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν.

132. Καὶ φανερόν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιάται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ οὔτε ἢ πᾶσα πόλις, ὅτῳ ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα καὶ ἐν τῷ παρόντι τιμὴν ἔχοντα (Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι ἀνεψιὸς ἂν ἐπετροπέυεν), ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε τῆ² τε παρανομία καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων μὴ ἴσος βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι, τὰ τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπουν εἴτι που ἐξεδεδιήτητο τῶν καθεστῶτων νομίμων καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδά ποτε τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων ἀκροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγεῖον τόδε·

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,

Παυσανίας Φοῖβῳ μνημ' ἀνέθηκε τόδε.

τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλασαν εὐθύς³ τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα· τοῦ μέντοι Παυσανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῶ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ· ἐπυρθάνοντο δὲ καὶ εἰς τοὺς Εἰλωτας πράσσειν τι αὐτόν,⁴ καὶ ἦν δὲ οὕτως· ἐλευθέρωσίν τε γὰρ ὑπισχεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτείαν, ἣν ξυνεπαναστῶσι καὶ τὸ πᾶν ξυγκατερ-

δ γάσονται. ἀλλ' οὐδ' ὡς οὐδὲ τῶν Ἑλλώτων μηνυταῖς τισι πιστεύσαντες ἤξιῶσαν νεώτερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτόν, χρώμενοι τῷ τρόπῳ ὧπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτούς, μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιαίου ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων βουλευσαί τι ἀνήκεστον, πρὶν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολὰς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικὰ ποτε ὦν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτὴς γίγνεται· δεῖσας κατὰ ἐνθύμησίν τινα ὅτι οὐδεὶς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο, καὶ παραποησάμενος σφραγίδα, ἵνα, ἢν ψευστῇ τῆς δόξης ἢ καὶ ἐκείνός τι μεταγράψαι αἰτήσῃ, μὴ ἐπιγνῶ, λύει τὰς ἐπιστολὰς, ἐν αἷς ὑπονοήσας τι τοιοῦτο προσεπεστάλθαι καὶ αὐτὸν ἠΰρην ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

133. Τότε δὴ οἱ ἔφοροι δεῖξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Πανσανίου τι λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἱκέτου οἰχομένου καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν [τε] ἐφόρων ἐντός τινος ἔκρυψε, καὶ Πανσανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας ἤσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τὰ τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα καὶ τᾶλλ' ἀποφαίνοντος καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλεῖα διακουίαις παραβάλοιτο, προτιμηθεῖν δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν, κἀκείνου αὐτὰ ταῦτα ξυνομολογοῦντος καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἔωντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀξιούντος ὡς τάχιστα πορευέσθαι καὶ μὴ τὰ πρᾶσσόμενα διακωλύειν.

134. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ ἔφοροι, βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν

ἐποιοῦντο. λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθῆσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἐνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γυνῶναι ἐφ' ᾧ ἔχῳρει, ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοία, πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου χωρῆσαι δρόμῳ καὶ προκαταφυγεῖν· ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ τέμενος. καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος τάλαιπωροίη, ἠσύχαζεν. οἱ δὲ τὸ παραντίκα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφείλον καὶ τὰς θύρας, ἐνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ ἀπολαβόντες ἔσω, ἀπυκδομήσαν, προσκαθεζόμενοι τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῶ. καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν ὥσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκῆ- 8
ματι, αἰσθόμενοι τε ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνου ὄντα καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν ἐμέλ- 4
λησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδα οὐπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλλειν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξει. ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τὸν τε τάφον ὑστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὐπερ ἀπέθανε (καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στῆλαι δηλοῦσι), καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς ὃν τὸ πεπραγμένον δύο σώματα ἀνθ' ἐνὸς τῇ Χαλκιοίκῳ ἀποδοῦναι. οἱ δὲ ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ Πανσανίου ἀνέθεσαν.

135. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος κρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν αὐτό. τοῦ δὲ 2
δὲ Μηδισμοῦ τοῦ Πανσανίου Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, ξυνεπηγιῶντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς ἠῦρισκον ἐκ τῶν περὶ Πανσανίαν ἐλέγχων, ἠξίουσαν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν. οἱ δὲ πει- 3
σθέντες (ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἄργει, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐτοίμων ὄντων ξυν-
διώκειν ἄνδρας οἷς εἴρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν.

136. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος φεύγει ἐν Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὣν αὐτῶν εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόντων Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν ὥστε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἀπέχθεσθαι, διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἠπειρον τὴν καταντικρῦ. καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων κατὰ πύστιν ἢ χωροίη, ἀναγκάζεται κατὰ τι ἄπορον παρὰ Ἄδμητον τὸν Μολοσσῶν βασι-
 3 λέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον, καταλῦσαι. καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχει ἐπιδημῶν, ὁ δὲ τῆς γυναικὸς ἰκέτης γενόμενος διδάσκειται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθέζεσθαι ἐπὶ τὴν
 4 ἐστίαν. καὶ ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου δηλοῖ τε ὅς ἐστι καὶ οὐκ ἀξιοῖ, εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου πολλῷ ἀσθενέστερος ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν, γενναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι. καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρεῖας τινὸς καὶ οὐκ ἐς τὸ σῶμα σφάζεσθαι ἐναντιωθῆναι, ἐκείνου δ' ἂν εἰ ἐκδοίη αὐτόν (εἰπὼν ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται), σωτηρίας ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι.

137. Ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε αὐτὸν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος (ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο, καὶ μέγιστον ἦν ἰκέτευμα τοῦτο) καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι καὶ πολλὰ εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει βουλόμενον ὡς βασιλέα πορευθῆναι ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν περὶ ἐς Πύδναν
 2 τὴν Ἀλεξάνδρου. ἐν ἣ ὀλκάδος τυχῶν ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας καὶ ἐπιβάς καταφέρεται χειμῶνι ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον ὃ ἐπολιόρκει Νάξου. καὶ (ἦν γὰρ ἀγνώστους τοῖς ἐν τῇ νηί) δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ δι' ἃ φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει αὐτόν, ἔφη εἶναι ὅτι χρημάσι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι μηδὲνα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεῶς μέχρι πλοῦς γένηται· πειθομένῳ δ'

αὐτῷ χάριν ἀπομνήσεσθαι ἀξίαν. ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ
 τε ταῦτα καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ
 στρατοπέδου ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον. καὶ ὁ Θε- 3
 μιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει (ἦλθε
 γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἐκ τε Ἀθηναίων παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ
 Ἄργους ἃ ὑπεξέκειτο), καὶ μετὰ τῶν κάτω Περσῶν ινὸς
 πορευθεὶς ἄνω ἐσπέμπει γράμματα ἐς βασιλέα Ἀρταξέρ-
 ξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ βασιλεύοντα. ἐδήλου δ' ἡ γραφὴ 4
 ὅτι „Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ, ὃς κακὰ μὲν πλείστα Ἑλ-
 λήνων εἰργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν
 σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἡμννόμην, πολὺ δ' ἔτι
 πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί, ἐκείνῳ δὲ
 ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. καὶ μοι εὐερ-
 γεσία ὀφείλεται (γράψας τὴν ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν
 τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσ-
 εποιήσατο, τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν), καὶ νῦν ἔχων σε
 μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρεμι διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλ-
 λήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπι-
 σχῶν αὐτός σοι περὶ ὧν ἦκω δηλώσαι.“

138. Βασιλεὺς δέ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτοῦ τὴν
 διάνοιαν καὶ ἐκέλευε ποιεῖν οὕτως. ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν
 ἐπέσχε τῆς Περσίδος γλώσσης ὅσα ἐδύνατο κατενόησε καὶ
 τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας· ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν 2
 ἐνιαυτὸν γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας καὶ ὅσος οὐδεὶς πῶ
 Ἑλλήνων διὰ τε τὴν προὑπάρχουσαν ἀξίωσιν καὶ τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ ἐλπίδα ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν, μάλιστα δὲ
 ἀπὸ τοῦ πείραν διδοῦς ξυνητὸς φαίνεσθαι. ἦν γὰρ ὁ Θε- 3
 μιστοκλῆς, βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, καὶ δια-
 φερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἐτέρου ἄξιος θαυμάσαι· οί-
 κεία γὰρ ξυνέσει, καὶ οὔτε προμαθῶν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὔτ'
 ἐπιμαθῶν, τῶν τε παραχοῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κρά-
 τιστος γνῶμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλείστον τοῦ γε-

νησομένον ἄριστος εἰκαστής· καὶ ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἴός τε, ὧν δὲ ἄπειρος εἶη, κρῖναι ἰκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο, τό τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἐτι προεώρα μάλιστα. καὶ τὸ ξύμπαν εἶπεῦν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι κράτιστος δὴ οὗτος αὐτο-
 4 σχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. νοσήσας δὲ τελευτᾶ τὸν βίον· λέγουσι δὲ τινες καὶ ἐκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτόν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ
 5 ὑπέσχετο. μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἢ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Λάμψακον δὲ οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι), Μυοῦντα δὲ
 6 ὄψον. τὰ δὲ ὅσα φασι κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε κελεύσαντος ἐκείνου καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. τὰ μὲν κατὰ Πανσανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων οὕτως ἐτελεύτησεν.

139. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποτιδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον καὶ Ἀλγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ μάλιστα γε πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελούσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἶρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ μηδὲ τῇ Ἀττικῇ
 2 ἀγορᾷ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὔτε τᾶλλα ὑπήκουον οὔτε τὸ ψήφισμα καθήρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπερασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἰερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑπο-
 3 δοχὴν τῶν ἀφισταμένων. τέλος δὲ ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβων ἐκ Λακεδαίμονος, Ῥαμφίου τε καὶ

Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ἂν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τὰδε ὅτι, „Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε“, ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἀπάντων βουλευσαμένους ἀποκρίνασθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφοτέρω γινόμενοι ταῖς γνώμας καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ [παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατάτατος, παρῆναι τοιάδε.]

140. „Τῆς μὲν γνώμης, ὧ Ἀθηναῖοι, αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι μὴ εἶκιν Πελοποννησίους, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παραπλήσια ξυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαίῳ τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἣν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν, ἢ μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἡσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου· διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν πὰρὰ λόγον ξυμβῆ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν 2 τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλευόντες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἡκιστα. εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλήλοις διδόναι καὶ δεχέσθαι, ἔχειν δὲ ἑκατέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω ἤτησαν οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεῖσι. Ποτιδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ Αἰ-3 γιναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα

καθαιρείν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἶδε ἤκοντες καὶ τοὺς Ἑλλη-
 4νας προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφίεναι. ὑμῶν δὲ μη-
 δεῖς νομίση περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψή-
 φισμα μὴ καθέλοιμεν, ὅπερ μάλιστα προύχονται εἰ καθ-
 αιρεθείη, μὴ ἂν γίνεσθαι τὸν πόλεμον, μηδ' ἐν ὑμῖν
 5 αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. τὸ
 γὰρ βραχὺ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ
 πείραν τῆς γνώμης, οἷς εἰ ξυγγωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεί-
 ζον εὐθύς ἐπιταχθήσεσθε ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακού-
 σαντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐ-
 τοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεισθαι.

141. „Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν πρὶν τι
 βλαβῆναι, ἢ εἰ πολεμήσομεν, ὡς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶ-
 ναι, καὶ ἐπὶ μεγάλη καὶ ἐπὶ βραχεῖα ὁμοίως προφάσει μὴ
 εἰζόντες μηδὲ ξὺν φόβῳ ἔζοντες ἂ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ
 αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δι-
 καίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσο-
 2 μένη. τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐκατέροις ὑπαρχόντων
 ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἔξομεν γυνῶτε καθ' ἕκαστον ἀκούου-
 3 τες. αὐτουργοὶ τε γὰρ εἰσι Πελοποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ
 οὔτε ἐν κοινῷ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρονίων πο-
 λέμων καὶ διαποντίων ἄπειροι διὰ τὸ βραχεῶς αὐτοῖ ἐπ'
 4 ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς
 πληροῦντες οὔτε πεζὰς στρατιάς πολλάκις ἐκπέμπειν δύ-
 νανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐ-
 τῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης εἰργόμενοι *
 5 αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον ἢ αἱ βίαιοι ἐσ-
 φοραὶ ἀνέχονσι. σώμασί τε ἐτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν
 ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες
 ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον μὴ
 οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκόσ,
 6ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηκύνηται. μάχη μὲν γὰρ μιᾶ πρὸς

ἀπαντας Ἑλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μήτε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρώμενοι παραχρημά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι, πάντες τε ἰσόψηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελῆς γίνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μά-7
 λιστα τιμωρήσασθαί τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεία φθειραί. χροῖοι τε ξυγιόντες ἐν βραχεὶ μὲν μορίῳ σκοποῦσι τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλέονι τὰ οἰκεία πρᾶσ-
 σουσι· καὶ ἕκαστος οὐ παρά τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέλειν δέ τιμι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προῖ-
 δεῖν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λαν-
 θάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.

142. „Μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύ-
 σονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ
 δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. καὶ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιτεί-2
 χις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆναι. τὴν μὲν 3
 γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευά-
 σασθαι, ἤπου δὴ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ οὐχ ἥσσον ἐκείνοις
 ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων· φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, 4
 τῆς μὲν γῆς βλάπτοιεν ἄν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ ἀυ-
 τομολίαις, οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τε κω-
 λυεῖν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων καί, ἥπερ ἰσχύο-
 μεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. πλέον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ 5
 κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας ἢ ἐκείνοι ἐκ τοῦ κατ'
 ἡπειρον ἐς τὰ ναυτικά. τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας 6
 γενέσθαι οὐ ραδίως αὐτοῖς προσγενήσεται. οὐδὲ γὰρ 7
 ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθύς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείρ- 8
 γασθέπω· πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ
 προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολ-
 λαῖς ναυσὶν αἰεὶ ἐφορμεῖσθαι, ἄξιον ἄν τι δοῦεν; πρὸς 8
 μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας κἂν διακινδυνεύσειαν πλή-

θει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες, πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι, καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχη, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι.

143. „Εἰ τε καὶ κινήσαντες τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων μισθῷ μείζονι πειρῶντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων ἐσβάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει καὶ, ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἢ ἄλλη Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τὴν τε αὐτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἡσσοнос ἅμα ἐλπίδος ὀλίγων ἡμερῶν ἔνεκα μέγαλου μισθοῦ δόσεως ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι. καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε ὦν περ ἐκείνοις ἐμεμψάμην ἀπὸ ἡλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μέγαλα ἔχειν. ἦν τ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεξῆ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνῳ πλευσοῦμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννήσου μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί, ἡμῖν δὲ ἐστὶ γῆ πολλή καὶ ἐν νήσοις καὶ κατ' ἡπειρον· μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. σκέψασθε δέ· εἰ μὲν γὰρ ἡμεν νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρῆ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίας ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῷ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι (κρατήσαντές τε γὰρ αὐθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχοῦμεθα καὶ ἦν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ζυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἰκα-

ναῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν), τὴν τε ὀλόφουρσιν μὴ οἰκισῶν καὶ γῆς ποιησθαι, ἀλλὰ τῶν σωματῶν· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. καὶ εἰ ᾤμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελεθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δηῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις ὅτι τούτων γε ἔνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

144. „Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἣν ἐθέλητε ἀρχῆν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφοβῆμαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἀμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ² ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἣν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμαχῶν (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε), τὰς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα καὶ ὅταν κἀκεῖνοι ταῖς αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἐκάστοις ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνηθείας, πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμννούμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῆδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. εἰ-³ δέναι δὲ χρὴ ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν· ἣν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεχόμεθα, ἥσσον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔξομεν· ἐκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγιστα τιμαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πατέρες⁴ ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμη τε πλείονι ἢ τύχῃ καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά· ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι

καὶ τοῖς ἐπιγυνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι.“

145. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινέειν αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε ὡς ἔφρασε καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκη δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἐτοῖμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.

146. Αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροισι πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρῳ. ἐπεμίγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὗ· σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Β.

Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθ' ἐνδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἐκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίγνυντο ἐτι ἀκηρυκτεῖ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

2. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἰτριάκοντούτεις σπονδαὶ αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἰερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθόδωρου ἐτι τέσσαρας μῆνας ἄρχον-

τος Ἀθηναίους, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ
 καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους
 τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγ-
 γελὸς τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσ-
 ἤλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς
 Βοιωτίας, οὗσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ 2
 καὶ ἀνέφξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες Ναυκλείδης τε
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἔνεκα δυνάμεως ἄν-
 δρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσι ὑπεναντίους διαφθεί-
 ραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίους προσποιῆσαι. ἐπραξαν δὲ 3
 ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου ἀνδρὸς Θηβαίων
 δυνατωτάτου. προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πό-
 λεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν, ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖ-
 σαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ
 καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ἦ καὶ ῥᾶον ἔλαθον ἐσελθόν-
 τες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θήμενοι δὲ ἐς τὴν 4
 ἀγορὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπέειθοντο ὥστ'
 εὐθύς ἔργου ἔχεσθαι καὶ λέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν.
 γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτη-
 δείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγα-
 γεῖν. καὶ ἀνεῖπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πά-
 τρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ'
 αὐτοῦς τὰ ὄπλα, νομίζοντες σφίσι ῥαδίως τούτῳ τῷ τρό-
 πῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ἦσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς
 Θηβαίους καὶ ἑξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, κα-
 ταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῶ πλείους ἐσεληλυθένα
 (οὐ γὰρ ἐώρων ἐν τῇ νυκτί), πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν
 καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἠσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπει-
 δή ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δὲ πως ταῦ- 2
 τα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνό-
 μισαν ἐπιθήμενοι ῥαδίως κρατήσκειν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν

Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνηλέγοντο διορύσσου-
 τες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ
 τῶν ὁδῶν φανεροὶ ᾧσιν λόντες, ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὑπο-
 ζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ἦ, καὶ
 τᾶλλα ἐξήρτυον ἢ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα
 ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοῖμα ἦν,
 φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν
 ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσα-
 λεωτέροις οὐσί προσφέρωνται καὶ σφίσι ἐκ τοῦ ἴσου γί-
 γνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἤσσουν ᾧσι
 τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλόν
 τε εὐθύς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἠπατημένοι, ξυνηστρέφοντό τε
 ἐν σφίσι αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς ἢ προσπίπτοιεν ἀπ-
 2εωθοῦντο. καὶ δις μὲν ἢ τρις ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολ-
 λῶ θορῦβῳ αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν
 καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλο-
 λυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ
 ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθη-
 σαν καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν
 ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῶ τῶν διόδων ἢ χρῆ
 σωθῆναι (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα
 ἦν), ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύ-
 3γειν, ᾧστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν τε Πλαταιῶν τις
 τὰς πύλας ἢ ἐσῆλθον καὶ αἵπερ ἦσαν ἀνεωγμέναι μόναι,
 ἐκλήψε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς
 4τὸν μοχλόν, ᾧστε μηδὲ ταύτῃ ἔτι ἐξοδὸν εἶναι. διωκόμε-
 νοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος
 ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθά-
 ρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς
 δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλόν

ἔξηλθον οὐ πολλοί (αἰσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο), ἄλλοι δὲ ἄλλη τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖ- 5
στον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν
ἐς οἰκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι
ἀνεωγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ
οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὁρῶντες 6
δὲ οἱ Πλαταιῆς αὐτοὺς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο εἶτε
κατακαύσωσιν ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρησάντες τὸ οἰκημα,
εἶτε τι ἄλλο χρήσονται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι 7
τῶν Θεβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυν-
ἔβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ
ὄπλα χρήσασθαι ὅ τι ἂν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλα- 8
ταία οὕτως ἐπεπράγασαν.

5. Οἱ δὲ ἄλλοι Θεβαῖοι οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς πα-
ραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἶτι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσ-
εληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ζηθείσης
περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια 2
τῶν Θεβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενό-
μενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ
γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρῦη μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβα-
τὸς ἦν πορευόμενός τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις 3
διαβάντες ὑστερον παρεγένοντο, ἦδη τῶν ἀνδρῶν τῶν
μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. ὥς δ' 4
ἦσθοντο οἱ Θεβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς
ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν (ἦσαν γὰρ καὶ ἀνθρωποι
κατὰ τοὺς ἀγρούς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκίτου τοῦ
κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου)· ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴτινα
λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἦν ἄρα τύχωςί τινες
ἔξωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διεννοοῦντο· οἱ δὲ Πλα- 5
ταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦ-
τόν τι ἐσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξέ-
πενψαν παρὰ τοὺς Θεβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πε-

ποιημένα ὀσίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τὰ τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ 6 τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐκ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθύς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἦν τι ξυμβαίνωσι, καὶ 7 ἐπομόσαι οὐ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

6. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἕς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς 2 Θηβαίοις, τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα ἢ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθύς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἕς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν 3 ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἰεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξήει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων· καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ἤδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος ἤρρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρ- 4 μένους. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἕς Πλάταιαν σῖτόν τε ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

7. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ λευ-
 μένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευά-
 ζοντο ὡς πολεμήσοντες, παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες
 πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἰ
 ποθὲν τινα ὠφελίαν ἤλπιζον ἐκότεροι προσλήψεσθαι, πό-
 λεις τε ξυμμαχίδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαν-
 τῶν δυνάμεως. καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ²
 ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τὰ κείνων ἐλο-
 μένοις ναῦς ἐπέταξαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν
 πόλεων, ὡς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν
 ἔσομένων, καὶ ἀργύριον φητὸν ἐτοιμάζειν, τὰ τ' ἄλλα
 ἠσυχάζοντας καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μιᾶ νηὶ ἕως ἂν
 ταῦτα παρασκευασθῆ. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν τε ὑπάρχουσαν³
 ξυμμαχίαν ἐξήταζον καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μάλ-
 λον χωρία ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ
 Ἀκαρνανίαν καὶ Ζάκυνθον, ὄρωντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ'
 εἴη βεβαίως, πέριξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.

8. Ὀλίγον τε ἐπευόουν οὐδὲν ἀμφοτέρω, ἀλλ' ἔρ-
 ρωντο ἐς τὸν πόλεμον οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι γὰρ
 πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται, τότε δὲ καὶ νεότης
 πολλὴ μὲν οὐσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ' ἐν ταῖς³
 Ἀθήναις οὐκ ἀκουσίως ὑπὸ ἀπειρίας ἤπτετο τοῦ πολέ-
 μου. ἢ τε ἄλλη Ἑλλὰς πᾶσα μετέωρος ἦν ξυνιουσῶν τῶν
 πρώτων πόλεων. καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγοντο, πολλὰ²
 δὲ χρησμολόγοι ἦθον ἐν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν καὶ
 ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸς³
 τούτων, πρότερον οὐπω σεισθεῖσα ἀφ' οὗ Ἑλληνες μέ-
 μνηται. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενή-
 σεσθαι σημῆναι· εἴ τέ τι ἄλλο τοιοῦτότροπον ξυνέβη γε-
 νέσθαι, πάντα ἀνεξητεῖτο. ἢ δὲ εὐνοια παρὰ πολὺ ἐποίει⁴
 τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἄλλως

τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις εἴ τι δύναίτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ τε κεκωλυσθαι ἐδόκει ἐκάστῳ τὰ πράγματα ᾧ μὴ τις αὐτὸς παρῆσται. οὕτως ἐν ὄργῃ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι.

9. Παρασκευῇ μὲν οὖν τοιαύτῃ καὶ γνώμῃ ὥρμητο. πόλεις δ' ἐκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε ξύμμαχοι· Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν (τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν· Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν μόνοι ξυνεπολέμουν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες), ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαρῆς, Φωκῆς, Λοκροί, Βοιωτοί, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυώνιοι, Πελληνῆς, Ἡλεῖοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἰππέας δὲ Βοιωτοί, Φωκῆς, Λοκροί· αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεξὸν παρείχον. αὕτη Λακεδαιμονίων ξυμμαχία· Ἀθηναίων δὲ Χιοί, Λέσβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσηνιοὶ οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρνάνων οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὔσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε, Καρία ἢ ἐπὶ θαλάσῃ, Δωριῆς Καρσί πρόσοικοι, Ἴωνία, Ἑλλήσποντος, τὰ ἐπὶ Θράκης, νῆσοι ὅσαι ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, πᾶσαι αἱ ἄλλαι [Κυκλάδες] πλὴν Μήλου καὶ Θήβρας. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χιοί, Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεξὸν καὶ χρήματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἐκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν.

10. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι τά τε

ἐπιτήδεια οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἔκδημον ἔχειν, ὡς ἐσβα-
 λοῦντες ἐς τὴν Ἀττικὴν. ἐπειδὴ δὲ ἐκάστοις ἐτοῖμα γί-
 γνοιτο κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον, ξυνηῆσαν τὰ δύο
 μέρη ἀπὸ πόλεως ἐκάστης ἐς τὸν ἰσθμὸν. καὶ ἐπειδὴ πᾶν³
 τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς
 τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγείτο τῆς ἐξόδου ταύτης,
 ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς
 μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρήνει τοιάδε.

11. „Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ οἱ
 πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελο-
 ποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ προ-
 σβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὅμως δὲ τῆσδε οὐ-
 πω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ
 πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ
 ἄριστοι στρατεύοντες. δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέ-
 ρων χείρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐν-
 δεεστέρους. ἢ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῆδε τῇ ὀρμῇ ἐπῆρται καὶ
 προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων
 ἐχθὸς πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. οὐκ οὐν χρὴ, εἴ τω καὶ³
 δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ
 ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα
 ἀμελέστερόν τι παρασκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πό-
 λεως ἐκάστης ἠγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὐτὸν ἀεὶ
 προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἤξειν. ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν⁴
 πολέμων καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχει-
 ρήσεις γίνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς
 ἄμεινον ἡμύνατο τοὺς πλέονας διὰ τὸ καταφρονοῦντας
 ἀπαρασκευοὺς γενέσθαι. χρὴ δὲ ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν⁵
 γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δὲ ἔργῳ δεδιότας πα-
 ρασκευάζεσθαι. οὕτω γὰρ πρὸς τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναν-
 τίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, πρὸς τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφα-
 λέστατοι. ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω⁶

πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην, ὥστε χρῆ καὶ πάνυ ἐλπίζειν διὰ μάχης λέναι αὐτούς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὠρημηται ἐν ᾧ οὐπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῆ ὄρωσιν ἡμᾶς δηροῦντάς τε καὶ τὰ κείνων φθειρουτας. πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς ὄμμασι καὶ ἐν τῷ παραντίκα ὄραῦν πάσχοντάς τι ἄηθες ὄργῃ προσπίπτει· καὶ οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι θυμῷ πλείστα ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηροῦν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὄραῦν. ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφοτέρα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἔπεσθ' ὅπῃ ἂν τις ἡγήται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλλιστον γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέστατον πολλοὺς ὄντας ἐνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.“

12. Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ Ἀρχίδαμος Μελησίππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἰ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι ὄρωντες ἤδη σφᾶς ἐν ὀδῷ ὄντας. 2οὶ δὲ οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκῆνα κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων· ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὄρων εἶναι αὐθημερόν, τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἦν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ 3 ἀγωγούς, ὅπως μηδεὺς ξυγγένηται. ὁ δὲ ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὄροισι ἐγένετο καὶ ἔμελλε διαλύσεσθαι, τοσούδε εἰπὼν ἐπορεύετο ὅτι „Ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλησι μεγάλων κα- 4 κῶν ἄρξει.“ ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ

Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδῶσουσιν, οὕτω δὴ ἄρας τῷ στρατῷ προυχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. Βοιω- 5 τοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἰππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρατεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδήουν.

13. Ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ξυλληγομένων τε ἐς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος αὐτός, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπη καὶ μὴ δηώσῃ, ἢ καὶ Λακεδαιμονίων κελυσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄγῃ ἐλαύνειν προεῖπον ἔνεκα ἐκείνου, προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν οἱ ξένος εἶη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο, τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἦν ἄρα μὴ δηώσῃσιν οἱ πολέμιοι ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφήσιν αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι. παρήγει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρό- 2 τερον, παρασκευάζεσθαι τε ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι, ἐς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικόν, ἧπερ ἰσχύουσιν, ἐξαρτύεσθαι, τὰ τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμη καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. Ὀθαρσεῖν τε ἐκέλευε 3 προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων (τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἐς

τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὰλλα οἰκοδομημα-
 4 τα καὶ ἐς Ποτιδαίαν ἀπανηλώθη), χωρὶς δὲ χρυσοῦ ἀσή-
 μων καὶ ἀργυρίου ἐν τε ἀναθήμασιν ἰδίους καὶ δημοσίοις
 καὶ ὅσα ἱερὰ σκευὴ περὶ τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας
 καὶ σκῦλα Μηδικὰ καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσο-
 νος ἢ πεντακοσίων τάλαντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλ-
 λων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρῆσεσθαι
 αὐτοῦς, καὶ ἦν πάννυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς
 θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσοῖς· ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ
 ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσοῦ ἀπέ-
 φθου καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν. χρῆσαμένους τε ἐπὶ
 σωτηρίᾳ ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστήσαι πάλιν.
 6 χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτοῦς· ὀπλίτας δὲ
 7 τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρου-
 ρίοις καὶ τῶν παρ' ἑπαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων· το-
 σοῦτοι γὰρ ἐφύλασσαν τὸ πρῶτον ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσ-
 βάλοιεν, ἀπὸ τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ
 μετοίκων ὅσοι ὀπλίται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τεί-
 χους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλου
 τοῦ ἄστεως καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς
 καὶ τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ ὁ καὶ ἀφύλακτον ἦν,
 τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ· τὰ δὲ μα-
 κρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν
 τὸ ἕξωθεν ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνυχίᾳ ἐξή-
 κοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ
 8 ὄν ἡμισυ τούτου. ἱππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χι-
 λίους ξὺν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξό-
 9 τας, καὶ τριήρεις τὰς πλωίμους τριακοσίας. ταῦτα γὰρ
 ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε
 ἢ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἐμελλε Πελοποννησίων ἐσεσθαι καὶ
 ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷα περ
 εἰώθει Περικλῆς ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

14. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπίθοντό τε καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παιδάς καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν· πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὐβοίαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ ἀεὶ εἰωθέναι τοὺς 2 πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἢ ἀνάστασις ἐγίνετο.

15. Ξυνεβεβήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἐτέρων μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἢ Ἀττικῇ ἐς Θησέα ἀεὶ κατὰ πόλεις ὤκειτο πρυτανεῖά τε ἐχούσας καὶ ἄρχοντας, καὶ ὁπότε μὴ τι δεῖσειαν, οὐ ξυνῆσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλευόντο· καὶ τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὡσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, 2 γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς τὰ τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τὰ τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν, ἐν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανετον, ξυνώκισε πάντας, καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἑκάστους ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἢ ἀπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ Θησέως τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελεῖ ποιοῦσι. τὸ δὲ πρὸ 3 τούτου ἢ ἀκρόπολις ἢ νῦν οὖσα πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ· τὰ 4 γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστὶ, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἴδρυνται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὸ Πύθιον καὶ τὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ὧς τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὡσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν νομίζουσιν.

5 ἴθρυνται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα. καὶ τῇ κρήνῃ τῇ
 νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων Ἐννεακρού-
 νῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι φανερωῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν
 Καλλιρρόῃ ὠνομασμένη, ἐκεῖνοί τε ἐγγὺς οὔσῃ τὰ πλεί-
 στου ἄξια ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε
 6 γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆ-
 σθαι. καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτῃ κατοίκησιν καὶ
 ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.

16. Τῇ τε οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῳ
 οἰκῆσει[μετεῖχον]οὶ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυμφικίσθησαν,
 διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων
 καὶ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ
 γενόμενοι τε καὶ οἰκῆσαντες, οὐ ῥαδίως τὰς μεταναστά-
 σεις ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατα-
 2 σκευὰς μετὰ τὰ Μηδικὰ· ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφε-
 ρον οἰκίας τε καταλείποντες καὶ ἱερὰ ἅ διὰ παντὸς ἦν αὐ-
 τοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δίαιτάν τε
 μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὐ-
 τοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

17. Ἐπειδὴ τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μὲν τισιν
 ὑπῆρχον οἰκῆσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων κατα-
 φυγή, οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τε ἐρῆμα τῆς πόλεως ᾤκησαν καὶ
 τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἡρώα πάντα πλὴν τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ
 Ἑλευσινίου καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστὸν ἦν· τό τε Πε-
 λασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπά-
 ρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν καί τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκρο-
 τελεύτιον τοιούδε διεκώλυε, λέγον ὡς „τὸ Πελασγικὸν
 ἀργὸν ἄμεινον“, ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξ-
 2 κῆθη. καὶ μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τούναντίον ξυμβῆναι ἢ
 προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ
 ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἢ
 ἀνάγκη τῆς οἰκῆσεως, δι' οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προ-

ἦδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτε αὐτὸ κατοικισθησόμενον. κατε-
 σκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ καὶ
 ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνηλθόντας
 αὐτοὺς ἢ πόλις, ἀλλ' ὕστερον δὴ τὰ τε μακρὰ τεῖχη ὦκη-
 σαν κατανειμάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά. ἅμα δὲ⁴
 καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἤπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγεί-
 ροντες καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἔξαρ-
 τύοντες. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

18. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προῶν ἀφί-
 κητο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνὴν πρῶτον, ἧπερ ἔμελλον ἐσβα-
 λεῖν. καὶ ὡς ἕκαθ' ἔξοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ
 τείχῃ ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ· ἢ γὰρ²
 Οἰνὴ οὕσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτε-
 τείχιστο καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο ὁπότε
 πόλεμος καταλάβοι. τὰς τε οὖν προσβολὰς ἠντρεπίζοντο
 καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. αἰτίαν τε οὐκ³
 ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ
 ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις
 ἐπιτήδειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδὴ τε
 ξυνηλέγετο ὁ στρατὸς, ἢ τε ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενο-
 μένη καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἢ σχολαιότης διέβαλεν
 αὐτόν, μάλιστα δὲ ἢ ἐν τῇ Οἰνῇ ἐπίσχεσις. οἱ γὰρ Ἀθη-⁴
 ναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ
 Πελοποννησῖοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάντα ἔτι ἔξω
 καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύτῃ
 μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν.
 ὁ δὲ, προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους τῆς
 γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν πε-
 ριδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνείχεν.

19. Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ Οἰνῇ καὶ πᾶ-
 σαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν, οἱ τε Ἀθη-
 ναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρουκύνοντο, οὔτω δὴ ὀρμήσαντες ἀπ'

αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταία ἐσελθόντων τῶν Θηβαίων γε-
 νόμενά ἡμέρα ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ
 σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἤγειτο δὲ
 2 Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ
 καθεζόμενοι ἔτεμνον πρῶτον μὲν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριά-
 σιον πεδίον, καὶ τροπὴν τινα τῶν Ἀθηναίων ἰππέων περὶ
 τοὺς Ρεῖτους καλουμένους ἐποίησαντο. ἔπειτα προηώ-
 ρουν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος διὰ Κρωπειᾶς
 ἕως ὑφίκοντο ἐς Ἀχαρνάς, χῶρον μέγιστον τῆς Ἀτι-
 κῆς τῶν δήμων καλουμένων. καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸν
 στρατόπεδόν τε ἐποίησαντο χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες
 ἔτεμνον.

20. Γνώμη δὲ τοιαῦδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περὶ τε
 τὰς Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μεῖναι καὶ ἐς τὸ πε-
 2 οῦδιον ἐκείνη τῇ ἐσβολῇ οὐ καταβῆναι· τοὺς γὰρ Ἀθηναί-
 ουσ ἤλπιξεν, ἀκμάζοντάς τε νεότητι πολλῇ καὶ παρε-
 σκευασμένους ἐς πόλεμον ὡς οὐπω πρότερον, ἴσως ἂν
 3 ἐπέξελθεῖν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιιδεῖν τμηθῆναι. ἐπει-
 δὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον οὐκ
 ἀπήντησαν, πείραν ἐποιεῖτο περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμε-
 4 νος εἰ ἐπεξίσσιν· ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χῶρος ἐπιτήδειος
 ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς μέγα
 μέρος ὄντες τῆς πόλεως (τρισχίλιοι γὰρ ὀπλίται ἐγένον-
 το) οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα,
 ἀλλ' ὀρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς μάχην· εἴ τε καὶ μὴ
 ἐπέξελθοιεν ἐκείνη τῇ ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον
 ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδίον τεμεῖν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν
 πόλιν χωρῆσεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας ἐστερημένους
 τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως προθύμους ἕσεσθαι ὑπὲρ τῆς
 τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δὲ ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ.
 5 τοιαύτη μὲν διανοία ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν
 21. Ἀθηναῖοι δὲ μέχρι μὲν οὐ περὶ Ἐλευσίνα καὶ τὸ

Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν, καὶ τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προῖέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Πανσανίου Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θριάζε στρατῷ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθῶν (διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν). ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρ-
 2 νᾶς εἶδον τὸν στρατὸν ἐξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκός, γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ, ὃ οὐπω ἐωράκεσαν οἱ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν τὰ Μηδικά, δεινὸν ἐφαίνετο καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν. κατὰ ζυστάσεις τε γιγνώμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν κελεύοντες ἐξιέναι, οἱ δὲ τινες οὐκ ἐῶντες. χρησμολόγοι τε ἦδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ἕκαστος ὄργητο. οἱ τε Ἀχαρ-
 νῆς οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμνετο, ἐνήγον τὴν ἔξοδον μάλιστα. παντὶ τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὄργῃ εἶχον, καὶ ὧν παρήνεσε πρότερον ἐμέμνητο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὧν οὐκ ἐπεξάγοι, αἰτιὸν τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

22. Περικλῆς δὲ ὄρῶν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας, πιστεύων δὲ ὄρθῶς γιννώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν οὐδὲ ζύλλογον οὐδένα, τοῦ μὴ ὄργῃ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν, τὴν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον ἐδύνατο εἶχεν. Ἰππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ προδρομούςους ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν· καὶ Ἰππομαχία τις ἐνεγένετο βραχεῖα

ἐν Φρουρίοις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἐνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοί, μέχρι οὐ προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὀπλιτῶν τροπῇ ἐγένετο αὐτῶν καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί· ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον τῇ ὑστεραία ἔστησαν. ἢ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ζυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀφίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισάιοι, Φαρσάλιοι, [Παράσιοι], Κρανῶνιοι, Πυράσιοι, Γυρτῶνιοι, Φεραῖοι. ἠγοῦντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσης Πολυμήδης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως ἐκάτερος, ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων· ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

23. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῆσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδήουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλησσοῦ ὄρους. ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῆ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον ἄσπερ παρεσκευάζοντο καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους· ἐστρατήγει δὲ Καρκίνος τε ὁ Ξενοτίμου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. καὶ οἱ μὲν ἄραντες τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι χρόνον ἐμμεῖναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσον εἶχον τὰ ἐπιτήδεια ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, οὐχ ἢπερ ἐσέβαλον· παριόντες δὲ Ὠρωπὸν τὴν γῆν τὴν Γραϊκὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδήωσαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

24. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τά-

λαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένοις χωρὶς θῆσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἦν δέ τις εἶπη ἢ ἐπιψηφίση κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἦν μὴ οἱ πολέμιοι νηίτη στρατῶ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέη ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις τε μετ' αὐτῶν 2 ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποίησαντο, κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἑκαστον τὰς βελτίστας καὶ τριηράρχους αὐταῖς, ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἦν δέη.

25. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατον ναυσὶ περὶ Πελοπόννησου Ἀθηναῖοι καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν, πεντήκοντα ναυσὶ προσβεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοι τινες τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἄλλα τε ἑκάκουν περιπλέοντες καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες τῷ τείχει προσέβαλον, ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνότων. ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασιδάς ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιατῆς, φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὀπλιτῶν ἑκατόν. διαδραμῶν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἐσκεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον, ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τε πόλιν περιεποίησε καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτου τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπηνέθη ἐν Σπάρτῃ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραυτες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἥλειας ἐς Φειὰν ἐδήουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ προσβεβοηθησαστας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἥλιδος τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἥλειῶν μάχη ἐκράτησαν. ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα, οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς

οἱ οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι κατὰ γῆν χωρήσαντες τὴν Φειὰν δαίρουσι. καὶ ὕστερον αἷ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν, καὶ τῶν Ἡλείων ἡ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβεβοηθήκει. παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδήουν.

26. Ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακὴν ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλει-
2 νίου. καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ ἐδήωσε καὶ Θρόνιον εἶλεν, ὁμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλόπη τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

27. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τού-
τῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι αὐτούς τε καὶ παῖδας καὶ γυ-
ναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσιν αἰτίους εἶναι· καὶ τὴν Αἰγίαν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο, τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποί-
2 κους ἔχειν. καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῶ ἐς αὐτὴν
2 τοὺς οἰκήτορας. ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακε-
δαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατὰ τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμόν καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστα-
σιν. ἡ δὲ Θυρεᾶτις γῆ μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνι-
κῆς ἔστιν ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐν-
ταῦθα ᾤκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

28. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νομηνία κατὰ σελήνην, ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενό-
2 μενος μηνοειδῆς καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

29. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν Πύθειο, ἄνδρα Ἀβδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλης, δυνά-
2 μενον παρ' αὐτῷ μέγα οἱ Ἀθηναῖοι, πρότερον πολέμιον

νομίζοντες, πρόξενον ἐποίησαντο καὶ μετεπέμψαντο, βου-
 λόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρῳ, Θρακῶν βασιλέα,
 ξύμμαχον γενέσθαι. ὁ δὲ Τήρης οὗτος ὁ τοῦ Σιτάλκου πα-
 τὴρ πρῶτος Ὀδρυσαῖς τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλείου
 τῆς ἄλλης Θρακῆς ἐποίησε· πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνο-
 μόν ἐστι Θρακῶν. Τηρεὶ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίουος
 ἀπ' Ἀθηναίων σχόντι γυναιῖκα προσήκει ὁ Τήρης οὗτος οὐ-
 δέν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θρακῆς ἐγένοντο, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυ-
 λία τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς ὁ Τηρεὺς ὤκει, τό-
 τε ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν
 Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐπραξαν· πολλοῖς δὲ καὶ
 τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνοσ μνήμῃ Δαυλιᾶς ἢ ὄρνις ἐπώνο-
 μασται. εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς
 θυγατρὸς διὰ τοσοῦτου ἐπ' ὠφελία τῇ πρὸς ἀλλήλους
 μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρυσᾶς ὁδοῦ. Τήρης
 δὲ οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων βασιλεύς τε πρῶτος ἐν κρά-
 τει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. οὗ δὴ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ξύμμαχον ἐποίησαντο, βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ
 Θρακῆς χωρία καὶ Περδίκκαν ξυνεξελεῖν αὐτόν. ἐλθῶν
 τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τὴν τε τοῦ Σιτάλκου
 ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθη-
 ναῖον, τὸν τε ἐπὶ Θρακῆς πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν·
 πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμπειν στρατιὰν Θρακίαν Ἀθη-
 ναίοις ἱππέων τε καὶ πελταστῶν. ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν
 Περδίκκαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Θέρμην ἀντὶ ἔπεισεν ἀπο-
 δοῦναι· ξυνεστράτευσέ τ' εὐθύς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκι-
 δέας μετ' Ἀθηναίων καὶ Φορμίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκῃς
 τε ὁ Τήρῳ, Θρακῶν βασιλεύς, ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθη-
 ναίοις καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βα-
 σιλεύς.

30. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες
 περὶ Πελοπόννησον Σόλλιον τε Κορινθίων πόλισμα αἰ-

ροῦσι καὶ παραδιδόασι Παλαιρεῦσιν Ἀκαρνανῶν μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι· καὶ Ἀστακόν, ἧς Εὐάρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος καὶ ἐξέλασαντες αὐτὸν 2 τὸ χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. ἐπὶ τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον πλεύσαντες προσηγάγοντο ἄνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα τετράπολις οὕσα, Παλῆς, Κράνιοι, Σαματοί, 3 Προυνναῖοι. ὕστερον δ' οὐ πολλῶ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

31. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι πανδημί, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγούντος. καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσίν (ἔτυχον γὰρ ἐν Αἰγίνῃ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι) ὡς ἦσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾶ ἐν Μεγάροις ὄντας, ἐπλευσαν παρ' αὐτοὺς καὶ ξυνεμίχθησαν. 2 στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως καὶ οὐπω νενοσηκυίας· μυρίων γὰρ ὀπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι, χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν, μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὀπλιτῶν, χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὄμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. δηώσαντες 3 δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα καὶ Ἰππέων καὶ πανστρατιᾶ, μέχρι οὗ Νίσαια ἐάλω ὑπ' Ἀθηναίων.

32. Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων φρουρίον τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος ἢ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσος, ἐρήμη πρότερον οὕσα, τοῦ μὴ ληστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὐβοίαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ

μετὰ τὴν τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρη-
σιν ἐγένετο.

33. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἐὐαρχος ὁ Ἀκαρ-
νάν, βουλόμενος ἐς τὴν Ἀστακὸν κατελθεῖν, πείθει Κο-
ρινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίοις καὶ χιλίοις
ὀπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας, καὶ αὐτὸς ἐπικού-
ρους τινὰς προσεμισθώσατο· ἤρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐ-
φραμίδας τε ὁ Ἀριστωνύμου καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους
καὶ Εὐμαχος ὁ Χρύσιδος. καὶ πλεύσαντες κατήγαγον· καὶ
τῆς ἄλλης Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἅ χωρία
βουλόμενοι προσποιήσασθαι καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ
ἐδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. σχόντες δ' ἐν τῷ παρά-
3 πλῶ ἐς Κεφαλληνίαν καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν
Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς
ἄνδρα τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσ-
δοκῆτοις τῶν Κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι
ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ
νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε
τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν
2 ὅσα προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν
ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος ἦν τι βούλη-
ται· ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορὰ ἦ, λάρνακας κυπαρισσίας
3 ἄγουσιν ἅμαξαι φυλῆς ἐκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὅσα
ἦς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἔστρω-
μένη τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυν-
4 εκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναι-
κες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμε-
ναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἔστιν ἐπὶ τοῦ
5 καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως, καὶ αἶε ἐν αὐτῷ θά-
πτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι·
ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρῖναντες αὐτοῦ καὶ τὸν

6 τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνὴρ ἠρημένος
 ὑπὸ τῆς πόλεως ὃς ἂν γνώμη τε δοκῆ μὴ ἀξύνετος εἶναι
 καὶ ἀξιωματι προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἐπαινὸν τὸν πρέ-
 7 πουτα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι· καὶ
 διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅποτε ξυμβαίῃ αὐτοῖς, ἐχρῶντο
 8 τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξαν-
 θίππου ἠρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προ-
 ελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένου,
 ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλειστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιαύδε.

35. „Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκίτων ἤδη ἐπαι-
 νοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς κα-
 λὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θάπτομένοις ἀγορεύεσθαι
 αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἄρκουν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν
 ἔργῳ γενναίων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, οἷα καὶ
 νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα
 ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι
 2 εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ
 μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βε-
 βαιοῦται. ὅ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὐνοὺς ἀκροατῆς τάχ' ἂν
 τι ἐνδεεστερώς πρὸς ἅ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νο-
 μίσειε δηλοῦσθαι, ὅ τε ἄπειρος ἔστιν ἅ καὶ πλεονάζεσθαι,
 διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι
 γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἐπαινοὶ εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι,
 ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δοῦσαι
 τι ὧν ἤκουσε· τῷ δ' ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες
 3 ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκι-
 μάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρῆ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ
 πειραῶσθαι ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυ-
 χεῖν ὡς ἐπὶ πλειστον.

36. „Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρώτων· δι-
 καιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρόπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν
 τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν αἰεὶ οἱ

αὐτοὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέρων δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι 2 ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσῃν ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς 3 οἶδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεσθηκυῖα ἡλικίᾳ ἐπηρεξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὦν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτῆθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἡμυνάμεθα, μακροηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, εἰσώσω· ἀπὸ δὲ οἴας τε ἐπιτηδεύσεως ἦλθον ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἴας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἴων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἐπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

37. „Χρῶμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἄλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὥς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκίμει, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πέναν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀξιμίους μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθῆθόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄν-

των ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κένται καὶ ὅσοι ἄγραφοὶ ὄντες αἰσχύνῃ ὁμολογουμένην φέρουσι.

38. „Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διετεθίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἢ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέροχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

39. „Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τὴν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείρογομέν τινα ἢ μαθημάτων ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἂν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελῆθῃ, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεόν καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἴφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθύς νεοὶ ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέροχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνεμένως δαισιώμενοι οὐδὲν ἤσσοι ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑκάστους, μετὰ πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλεῖω κρατοῦμεν. ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δέ που μορῖφ τινὶ προσμίξωσι, κρατήσαντές τε τινὰς ἡμῶν πάντας ἀύχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἠσσησθαι. καίτοι εἰ ῥαθυμῶ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεόν ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν

τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκαμνεῖν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.

40. „Φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἰσχίον. ἐνι τε² τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε μῆδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομεν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἠγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφε-³ρόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις — ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἠδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀπο-⁴τρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώ-⁴μεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρωῦντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σῶζειν· ὁ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδῶς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμ-⁵φέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν.

41. „Ἐυνελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕναστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χα-
ρίτων μάλιστα ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρκές παρέχε-

2 σθαί. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλ-
 λον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἢ δύναμις τῆς πόλεως,
 3 ἢν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη
 γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείστων ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη
 οὔτε τῷ πολεμῶ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων
 κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ'
 4 ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι
 ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ
 τοῖς ἔπειτα θανμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι
 οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ ἀντίκα
 τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει,
 ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατόν τῇ ἡμετέρῃ
 τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα
 5 κακῶν τε ἀγαθῶν αἰδία ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύ-
 τῆς οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαι-
 ρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπο-
 μένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

42. „Διὸ δὴ καὶ ἐμήκνυα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδα-
 σκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ Ἰσοῦ ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα
 καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν
 2 ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείοις καθιστάς. καὶ
 εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ
 τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολ-
 λοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν
 ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη
 τε μνηύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἢ νῦν τῶνδε κατα-
 3 στροφή. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς
 πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτιθέσθαι·
 ἀγαθῶ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ἀφέλησαν
 4 ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτῳ τις τὴν ἐτι
 ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλπίδι,
 ὡς κὰν ἐτι διαφυγῶν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ

δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες, καὶ κινδύνων ἅμα τύνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιούντες πεποιθέναι· καὶ ἑαυτῶν τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἠγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σφίξεσθαι, τὸ μὲν αἰσχροὺν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ ἀπηλλάγησαν.

43. „Καὶ οἶδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῖδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρῆ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιούν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διανοίαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἦν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χειρὸν αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἐνεστίν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἔραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυρόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιούντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προέεμνοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγῆρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιροῦ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνου ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐιδιαιτᾶται. οὓς νῦν 4

ὕμεις ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς
 5 πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιοτέρου ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστ' ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἢ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἦν τι
 6 πταίσωσιν. ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ [ἐν τῷ] μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γινόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

44. „Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθῆσομαι. ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὐτυχές, οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαι τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη.
 2 χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαι-
 3 ρεθῆ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνώμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἕκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἕκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν.
 4 ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τὸν τε πλείονα κέρδος ὄν ηἵνυχαιτε βίον ἠγεσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνου, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασί, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

45. „Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὀρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα· τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἶωθεν ἐπαι-

νεῦν, καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοιοί, ἀλλ' ὀλίγω χείρους κριθείητε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστω εὐνοία τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν² ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχεία παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἢ δόξα καὶ ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ἦ.

46. „Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσία ἢ πόλις μέχρι ἡβῆς θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδε τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων προτιθεῖσα· ἄθλα γὰρ οἷς κέεται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὄν² προσήκει ἕκαστος ἀποχωρεῖτε.“

47. Τοιοῦσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ· καὶ διελθόντος αὐτοῦ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτα. τοῦ δὲ θέρους εὐθύς ἀρχομένου Πελοπον-² νήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθεξόμενοι ἐδήρουν τὴν γῆν. καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλὰς πῶ ἡμέρας³ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκήψαι καὶ περὶ Λήμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωροῖς, οὐ μὲντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν⁴ τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοία, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῆσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία· ὅσα τε πρὸς ἰεροῖς ἰκέτευσαν ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν,

τελευτῶντες τε αὐτῶν ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικῶμενοι.

48. Ἦρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. 2 ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἑξαπιναιῶς ἐνέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἤψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὐπω ἦσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο καὶ ἔθνησκον 3 πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος γιννώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἄστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἰκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ οἶόν τε ἐρίγνετο λέξω καὶ ἀφ' ὧν ἄν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὐθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδῶς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

49. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὁμολογεῖτο ἐκ πάντων, μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγγα- 2 νευ ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπέκρίθη. τοὺς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης ὑγιεῖς ὄντας πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθθήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε, καὶ τὰ ἐντός, ἢ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐ- 3 θυὺς αἱματώδης ἦν καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἠφίει· ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπερίγνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινε ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίξειεν, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμένοι εἰσὶν ἐπῆσαν, καὶ αὐταὶ μετὰ ταιπρωρίας μεγάλης. λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπεσε κενή,

σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφή-
 σαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῶ ὕστερον. καὶ τὸ μὲν ἕξωθεν⁵
 ἀπτομένῳ σῶμα οὐτ' ἄγαν θερμὸν ἦν οὔτε χλωρόν, ἀλλ'
 ὑπέρυθρον, πελιτνόν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἔλκεσιν
 ἐξηθητικός· τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο ὥστε μήτε τῶν πάνυ
 λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόων τὰς ἐπιβολὰς μήδ' ἄλλο τι
 ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι, ἥδιστα τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρόν σφᾶς
 αὐτοὺς ῥίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἡμελημένων ἀν-
 θρώπων καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ ξυν-
 εχόμενοι· καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστικήκει τό τε πλεόν καὶ
 ἔλασσον ποτόν. καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ⁶
 ἀγρυπνία ἐπέκειτο διὰ παντός. καὶ τὸ σῶμα, ὅσον περ
 χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζει, οὐκ ἐμαραίνεται, ἀλλ' ἀν-
 εἶχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἡ διεφθείροντο οἱ
 πλείστοι ἐναταῖοι καὶ ἐβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος,
 ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως, ἢ εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος
 τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ἐλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυ-
 ρᾶς ἐγγιγνομένης καὶ διαρροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτού-
 σης οἱ πολλοὶ ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενεῖα ἀπεφθείροντο.
 διεξῆει γὰρ διὰ παντός τοῦ σώματος ἀνωθεν ἀρξάμενον⁷
 τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἰδρυθὲν κακόν, καὶ εἴ τις ἐκ τῶν
 μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐ-
 τοῦ ἐπεσήμαινε· κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἄκρας⁸
 χεῖρας καὶ πόδας, καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέ-
 φευγον, εἰσὶ δ' οἱ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τοὺς δὲ καὶ λήθη
 ἐλάμβανε παραντίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως καὶ
 ἡγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

50. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νό-
 σου τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύ-
 σιν προσέπιπτεν ἐκάστῳ καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα
 ἄλλο τι ὄν ἢ τῶν ξυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετρά-
 ποδα ὅσα ἀνθρώπων ἄπτεται πολλῶν ἀτάφων γιγνομέ-

2 νων ἢ οὐ προσήει ἢ γευσάμενα διεφθείρετο τεκμηριον
 δέ· τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφῆς ἐγένετο,
 καὶ οὐχ ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν·
 οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἰσθησιν παρεῖχον τοῦ ἀποβαίνοντος
 διὰ τὸ ξυνδιδαιτᾶσθαι.

51. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι
 ἀτοπίας, ὡς ἐκάστῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἐτέρῳ πρὸς
 ἕτερον γιγνόμενον, τοιοῦτον ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. καὶ
 ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰω-
 2 θότων· ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. ἔθνησκον
 δὲ οἱ μὲν ἀμελεία, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι. ἔν τε
 οὐδὲ ἔν κατέστη ἱάμα, ὡς εἶπεῖν, ὅ τι χρῆν προσφέρου-
 τας ὠφελεῖν· τὸ γὰρ τῷ ξυννεγκόν ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε.
 3 σῶμά τε αὐταρκες ὄν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος
 πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνήρει καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ
 4 θεραπευόμενα. δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ ἢ τε
 ἀθυμία, ὁπότε τις αἰσθοίτο κάμνων (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλ-
 πιστον εὐθύς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῶ μᾶλλον προ-
 5 ἴεντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀντειχον), καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ'
 ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι ὥσπερ τὰ πρόβατα
 6 ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. εἴτε
 γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο
 ἐρήμοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορία τοῦ θερα-
 πεύσοντος· εἴτε προσίοιεν, διεφθείροντο, καὶ μάλιστα οἱ
 ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνη γὰρ ἠφείδουν σφῶν
 αὐτῶν, ἐσιόντες παρὰ φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις
 τῶν ἀπογιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκα-
 6 μνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. ἐπὶ πλεόν δὲ
 ὄμως οἱ διαπεφευγότες τὸν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονού-
 μενον ᾠκτιζοντο διὰ τὸ προειδέναι τε καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν
 τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δις γὰρ τὸν αὐτόν, ὥστε καὶ κτεί-
 νειν, οὐκ ἐπελάμβανε. καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλ-

λων καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεὶ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήματός ποτε ἔτι διαφθαρήναι.

52. Ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστν, καὶ οὐχ ἡσσον τοὺς ἐπελθόντας. οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, 2 ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρα ἔτους διαιτωμένων ὁ φθόρος ἐγίγνετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας ἡμιθνήτες τοῦ ὕδα- 3 τος ἐπιθυμία. τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἑναποθνησκόντων· ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅ τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως. νόμοι τε 4 πάντες ξυνεταράχθησαν οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς, ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. καὶ πολλοὶ ἐς ἄναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδείων διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν· ἐπὶ πυρᾶς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νήσαντας οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφήπτον, οἱ δὲ καομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὄν φέροιεν ἀπῆσαν.

53. Πρῶτον τε ἤρξε καὶ ἐς τὰλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλέον ἀνομίας τὸ νόσημα. ἔραον γὰρ ἐτόλμα τις ἢ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὀρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τὰ κείνων ἐχόντων. ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς 2 τὸ τερπνὸν ἡξίου ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. καὶ τὸ μὲν προσταλαιπω- 3 ρεῖν τῷ δόξαντι καλῶ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται. ὅ τι δὲ ἤδη τε ἡδὺ καὶ πανταχόθεν τὸ ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ

καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπέργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὄραῖν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιούς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπροσθεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

54. Τοιοῦτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων καὶ γῆς ἕξω θηουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ οἷα εἰκὸς ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἄδεσθαι, „ἤξει Δωρικὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ.“
 3 ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ἀνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμὸν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρησθαι· οἱ γὰρ ἀνθρώποι πρὸς ἅ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἦν δὲ γε οἷμαί ποτε ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος καὶ ξυμβῆ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ἄσονται.
 4 μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν εἰ χρή πολεμεῖν ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιννόμενα ἤκαζον ὁμοῖα εἶναι· ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὃ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν
 5 ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενόμενα.

55. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρείου, οὗ τὰ ἀργύρεα μέταλλά ἐστιν Ἀθηναίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ἢ πρὸς Πελοπόννησον ὄρα, ἔπειτα

δὲ τὴν πρὸς Εὐβοίαν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. Περι-
κλῆς δὲ στρατηγὸς ὢν καὶ τότε περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπέξειέ-
ναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὥσπερ καὶ
ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

56. Ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν
παραλίαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελο-
ποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἔτοίμα ἦν, ἀνήγετο.
ἦγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὀπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους 2
καὶ ἵππέας τριακοσίους ἐν ναυσὶν ἰππαγωγοῖς πρῶτον
τότε ἐκ τῶν παλαιῶν νεῶν ποιηθεῖσαις· ξυνεστρατεύου-
το δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν. ὅτε δὲ 3
ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους
κατέλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. ἀφικόμενοι 4
δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν
πολλήν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα μὲν
ἦλθον τοῦ ἐλεῖν, οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. ἀναγαγόμε- 5
νοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἔτεμον τὴν τε Τροιζηνίδα γῆν
καὶ τὴν Ἀλιάδα καὶ τὴν Ἑρμιονίδα· ἔστι δὲ πάντα ταῦτα
ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν 6
ἀφίκοντο ἐς Πρασιάς, τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσ-
σιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἶλον
καὶ ἐπόρθησαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρη-
σαν. τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ
Ἀττικῇ ὄντας, ἀλλ' ἀνακεχωρηκότας.

57. Ὅσον δέ τε χρόνον οἱ Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ
γῇ τῇ Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευον ἐπὶ τῶν
νεῶν, ἡ νόσος ἐν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἐφθαιρε
καὶ ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ ἐλέχθη τοὺς Πελοποννησίους
δείσαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπνυθάνοντο τῶν αὐτομόλων
ὄτι ἐν τῇ πόλει εἴη καὶ θάπτοντας ἅμα ἡσθάνοντο, θᾶσ-
σοι ἐκ τῆς γῆς ἐξελεθεῖν. τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλειεστόν τε 2

χρόνον ἐνέμειναν καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον· ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

58. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἄγνων ὁ Νικίου καὶ Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου, ξυστράτηγοι ὄντες Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιὰν ἥπερ ἐκείνος ἐχρήσατο ἐστράτευσαν εὐθύς ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θυράκης καὶ Ποτίδαιαν ἔτι πολιορκουμένην, ἀφικόμενοι δὲ μηχανάς τε τῇ Ποτιδαίᾳ προσέφερον καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἐλεῖν. προηχώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἴρεσις τῆς πόλεως οὔτε τὰλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως· ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάννυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθείρουσα τὴν στρατιάν ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἄγνωνι στρατιᾶς, ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου ὑγιαίνοντας. Φοριῶν δὲ καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν Ἄγνων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὀπλιτῶν χιλίους καὶ πενήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις· οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτίδαιαν.

59. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἦ τε γῆ αὐτῶν ἐτέμνητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας, καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτία εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπωκότες, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὠρμητο ξυγχωρεῖν· καὶ πρέσβεις τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἀπρακτοὶ ἐγένοντο. πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. ὁ δὲ ὁρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιῶντας ἄπερ αὐτὸς ἠλπίζε, ξύλλογον ποιήσας (ἔτι δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο θαρσύναι τε καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς

γνώμης πρὸς τὸ ἥπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστήσαι. παρελθὼν δὲ ἔλεξε τοιάδε.

60. „Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμὲ γεγένηται (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας) καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἔνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμψωμαι εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴ-κετε. ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθου-2 μένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολι-τῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. καλῶς μὲν 3 γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἤσσειν ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχοῦσῃ πολλῶ μᾶλλον διασφίζεται. ὁπότε οὖν πόλις 4 μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἶα τε φέρειν, εἰς δὲ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρή πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ ὁ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε· ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκ-πεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε, καὶ ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς οἱ ξυν-έγνωτε δι' αἰτίας ἔχετε. καίτοι ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ ὀργί-5 ζεσθε ὃς οὐδενὸς οἴομαι ἤσσειν εἶναι γυνῶναι τε τὰ δέον-τα καὶ ἐρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσειν. ὃ τε γὰρ γνοὺς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ 6 καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὃ τ' ἔχων ἀμφοτέρω, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράξοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τού-του ἐνὸς ἂν πωλοῖτο. ὥστ' εἰ μοι καὶ μέσως ἠγοῦμενοι 7 μᾶλλον ἐτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπέισθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην.

61. „Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἴρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐ-τυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἴξαντας εὐθύς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγῶν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίστα-2

τεταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκόῳ, ἀσφαλῶς δουλεύειν.

64. „Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παρ-
 άγεσθε μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, ᾧ καὶ αὐτοὶ ξυνδιέ-
 γνωτε πολεμεῖν, εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντιοὶ ἔδρασαν
 ἅπερ εἰκὸς ἦν μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν, ἐπιγε-
 γένηται τε πέρα ἂν προσεδεχόμεθα ἢ νόσος ἦδε, πρᾶγμα
 μόνου δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρείσσου γεγενημένον. καὶ
 δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ δι-
 καίως, εἰ μὴ καὶ ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξῃτε ἐμοὶ ἀνα-
 θήσετε· φέρειν τε χρὴ τὰ τε δαιμόνια ἀναγκαίως τὰ τε
 ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῆδε τῆ
 πόλει πρότερόν τε ἦν νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ. γνωῖτε
 δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις
 διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἰκεῖν, πλείστα δὲ σώματα καὶ
 πόρους ἀνηλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ
 μέχρι τοῦδε κεκτημένην, ἧς ἔς αἰδίου τοῖς ἐπιγιγνομένοις,
 ἦν καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ
 ἐλασσοῦσθαι), μνήμη καταλελείπεται, Ἑλλήνων τε ὅτι
 Ἕλληνας πλείστων δὴ ἤρξαμεν καὶ πολέμοις μεγίστοις
 ἀντέσχομεν πρὸς τε ξύμπαντας καὶ καθ' ἐκάστους, πό-
 λιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ᾠκήσαμεν.
 4 καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τι
 βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει· εἰ δέ τις μὴ κέκτηται,
 φθονήσει. τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρ-
 ὄντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἐτέρων ἠξίωσαν ἄρ-
 χειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρ-
 θῶς βουλευέται. μῖσος γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἢ δὲ
 παραυτίκα τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνη-
 στος καταλείπεται. ὑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προ-
 γνόντες ἐς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχροὺν τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμ-
 φότερα κτήσασθε, καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυ-

κεύεσθε μήτε ένδηλοι έστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι, ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμη μὲν ἤκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν.“

65. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὠρμηντο, ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἔλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἑλασσόνων ὀρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελεσί κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐξημίωσαν χρήμασιν. ὕστερον δ' αὐτίς οὐ πολλῶ, ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἶλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεία ἕκαστος ἤλγει ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη, ἐπεὶ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἔς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἔφη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἔς τὸνναντίον ἐπραξαν καὶ ἄλλα ἕξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἰδία κέρδη κακῶς ἔς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς συμμαχοὺς ἐπολίτευσαν, ἃ κατορθούμενα μὲν

τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφελία μᾶλλον ἦν, σφαλέντα δὲ
 8 τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. αἷτιον δ' ἦν
 ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ,
 χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε
 τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ
 ἢ αὐτὸς ἤγε, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τῆν
 δύναμιν πρὸς ἡδονὴν τι λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει
 9 καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. ὁπότε γοῦν αἰσθητό τι αὐ-
 τοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας, λέγων κατέπλησ-
 σεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι, καὶ δεδιότας αὐτὸν ἀλόγως ἀντικα-
 θίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν δημο-
 10 κρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. οἱ δὲ ὕστε-
 ρον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες καὶ ὀρεγόμε-
 νοι τοῦ πρώτου ἕκαστος γίνεσθαι ἐτράποντο καθ'
 11 ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. ἐξ ὧν ἄλλα
 τε πολλά, ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ, ἡμαρ-
 τήθη καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς, ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης
 ἀμαρτημα ἦν πρὸς οὓς ἐπῆσαν, ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες οὐ
 τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες, ἀλλὰ κα-
 τὰ τὰς ἰδίας διαβολὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας τὰ
 τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποιοῦν καὶ τὰ περὶ τὴν
 12 πόλιν πρώτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. σφαλέντες δ' ἐν
 Σικελίᾳ ἄλλη τε παρασκευῇ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι
 μορίῳ καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες ὁμοῦς δέκα
 μὲν ἔτη ἀντειχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις
 καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ' αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμαχῶν ἔτι
 τοῖς πλείοσιν ἀφεστηκόσι, Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως
 παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς παρεῖχε χρήματα Πελοποννη-
 σίοις ἐς τὸ ναυτικόν· καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ
 ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλη-
 13 ζαν τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε ἀπ' ὧν αὐ-

τὸς προέγνω καὶ πάνυ ἄν ῥαδίως περιγενέσθαι τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ.

66. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κεῖται ἀντιπέρας Ἡλίδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἄποικοι καὶ Ἀθηναίοις ξυνεμάχουν. ἐπέ-²πλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι ὀπλίται καὶ Κνημος Σπαρτιάτης ναύαρχος. ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδήωσαν τὰ πολλά. καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

67. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀριστεὺς Κορίνθιος καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις Ἀνήριστος καὶ Νικόλαος καὶ Στρατόδημος καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας καὶ Ἀργεῖος Ἰδία Πόλλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἴ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρω ἐς Θράκην, βουλόμενοι πείσαι τε αὐτόν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν, οὗ ἦν στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν, καὶ ἦπερ ὠρμητο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἐμελλεν ὡς βασιλέα ἀναπέμψειν. παρατυχόντες² δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις Λεάρχος Καλλιμάχου καὶ Ἀμεινιάδης Φιλήμονος παρὰ τῷ Σιτάλκῃ πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον, Σιτάλκου υἱόν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσι, ὅπως μὴ διαβάντες ὡς βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψωσιν. ὁ δὲ πεισθεὶς³ πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θράκης ἐπὶ τὸ πλοῖον ᾧ ἐμελλον τὸν Ἑλλησπόντον περαιώσειν, πρὶν ἐσβαλεῖν ξυλλαμβάνει, ἄλλους ξυμπέμψας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου, καὶ ἐκέλευσεν ἐκείνοις παραδοῦναι· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. ἀφικομένων δὲ αὐ-⁴τῶν δείσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστεά μὴ αὐτίς σφᾶς

ἔτι πλείω κακουργῆ διαφυγῶν, ὅτι καὶ πρὸ τούτων τὰ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἅ εἰπεῖν αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον, δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν ὀλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλεόντας ἀποκτείναντες καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. πάντας γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσους λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας καὶ τοὺς μηδὲ μεθ' ἐτέρων.

68. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ θέρους τελευτῶντος, καὶ Ἀμπρακιῶται αὐτοὶ τε καὶ τῶν βαρβάρων πολλοὺς ἀναστήσαντες ἐστράτευσαν ἐπ' Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. ἐχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἐκτίσε μετὰ τὰ Τρωικὰ οἰκαδε ἀναχωρήσας καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρειω ἐν τῷ Ἀμπρακιῶ κόλπῳ, ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν οἰκήτορας. ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι Ἀμπρακιώτας ὁμόρους ὄντας τῇ Ἀμφιλοχικῇ ξυνοίκους ἐπηγάγοντο, καὶ ἠλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων· οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφίλοχοι βάρβαροί εἰσιν. ἐκβάλλουσιν οὖν τοὺς Ἀργεῖους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ καὶ αὐτοὶ ἴσχουσι τὴν πόλιν. οἱ δ' Ἀμφίλοχοι γενομένου τούτου διδώσιν ἑαυτοὺς Ἀκαρναῖσι, καὶ προσπαρακαλέσαντες ἀμφοτέροι Ἀθηναίους, οἱ αὐτοῖς Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἐπεμψαν καὶ

ναῦς τριάκοντα, ἀφικομένου δὴ τοῦ Φορμίωνος αἰροῦσι κατὰ κράτος Ἄργος καὶ τοὺς Ἀμπρακιώτας ἠνδραπόδισαν, κοινῇ τε ὤκισαν αὐτὸ Ἀμφίλοχοι καὶ Ἀκαρυνῆες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον Ἀθηναίοις καὶ 8 Ἀκαρυνᾶσιν. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς 9 Ἀργείους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποίησαντο, ὕστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ Ἄργος τῆς μὲν χώρας ἐκράτουν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

69. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον καὶ Φορμίωνα στρατηγόν, ὃς ὀρμώμενος ἐκ Ναυπάκτου φυλακὴν εἶχε μῆτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδένα μῆτ' ἐσπλεῖν, ἐτέρας δὲ ἕξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας καὶ Μελήσανδρον στρατηγόν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολογῶσι καὶ τὸ ληστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ ἐῷσιν αὐτόθεν ὀρμώμενον βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν ὀλκιάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἠπείρου. ἀναβάς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ 2 τῶν ξυμμάχων ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελήσανδρος ἀποθνήσκει καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τι διέφθειρε νικηθεὶς μάχη.

70. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτιδιαῖται ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ' αἶ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὃ τε σίτος ἐπελελοίπει, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας καὶ τινες καὶ ἀλλήλων ἐγέγευντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντι τε τῷ

Εὐριπίδου καὶ Ἐστιοδώρω τῷ Ἀριστοκλείδου καὶ Φανο-
 2 μάχῳ τῷ Καλλιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὁρῶντες μὲν
 τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινοῦ, ἀνα-
 λωκυίας τε ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς τὴν πο-
 3 λιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελεθεῖν αὐτοὺς καὶ
 παίδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπικούρους ξὺν ἐνὶ ἱματίῳ,
 γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν, καὶ ἀργύριόν τι ῥητὸν ἔχοντας
 4 ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκι-
 δικήν καὶ ἕκαστος ἧ ἑδύνατο. Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρα-
 τηγοὺς ἐπητιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμι-
 ζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἧ ἐβούλοντο) καὶ ὕστε-
 ρον ἐποίκους ἑαυτῶν ἐπεμψαν ἐς τὴν Ποτίδαιαν καὶ κατ-
 5 ῶκισαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ τὸ δεύ-
 τερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης
 ξυνέγραψεν.

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστρά-
 τευσαν δ' ἐπὶ Πλαταιαν· ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξι-
 δάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ καθίσας τὸν στρα-
 τὸν ἐμελλε δηῶσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθύς πρέ-
 2 σβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε. „Ἀρχίδαμε
 καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐδὲν δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν
 οὔτε πατέρων ὧν ἐστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύον-
 τες. Πανσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος,
 ἔλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλή-
 νων τῶν ἐθελήσαντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μά-
 χης ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ
 Διὶ ἔλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμά-
 χους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν
 ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαι τε μηδένα ποτὲ
 ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν
 3 τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν

πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδωσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τὰ ναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἤκατε. μάρτυρας δὲ θεοὺς τοὺς τε ὄρκιους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῴους καὶ ἡμετέρους ἐγγωρόους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, εἴν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Πανσανίας ἐδικαίωσεν.“

72. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· „Δίκαια λέγετε, ὧ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἣν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Πανσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομείσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ’ Ἀθηναίοις, παρασκευή τε τοσῆδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. ἣς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμεῖνατε τοῖς ὄρκοις· εἰ δὲ μή, ἅπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προουκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔσθε μηδὲ μεθ’ ἐτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδ’ ἐτέρους. καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει.“ Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ φηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων, παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ’ ἐκείνοις εἶεν· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἣ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὐτοὶ σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· „ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίαν ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακε-

δαιμονίοις καὶ γῆς ὄρους ἀποδέξατε καὶ δένδρα ἀριθμῶ
τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατόν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν·
αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλε-
μος ᾗ. ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἃ ἂν
παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην,
ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανῆ
ἔσεσθαι.“

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσηλθον αὐτοῖς ἐς τὴν πόλιν,
καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλου-
ται ἃ προκαλεῖται Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καὶ ἦν
πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπεί-
σασθαι σφίσι ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δοῦν. ὁ δὲ
ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κοιμισθῆναι καὶ τὴν
2 γῆν οὐκ ἔτεμνευ. ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς
τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν
3 ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιαῦτα· „Οὐτ' ἐν
τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὃ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι
ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι
ἀδικουμένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ
δύναμιν. ἐπισκήπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὄρκων οὓς οἱ
πατέρες ᾤμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν.“

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλα-
ταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέ-
χεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὄρκωντας καὶ ἄλλο
πάσχοντας ὅ τι ἂν ξυμβαίῃ· ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ'
ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν
2 ἔστιν ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναν-
το, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν
καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος βασιλεὺς κατέστη,
3 λέγων ὧδε· „Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἡρώες,
ξυνίστορες ἔστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων
δὲ τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἦλθο-

μεν, ἐν ἧ ὁ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἑναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλησιν, οὔτε νῦν, ἢν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφύρουσι νομίμως.“

75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν, καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδροισιν ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐτι ἐξιέναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην αἴρεσιν ἐσεσθαι ἀντῶν στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου. ξύλα 2 μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρωκοδόμου ἑκατέρωθεν, φορηθὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μη διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρου δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυν- 3 ἐχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σίτον αἰρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξυναγοὶ ἐκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὄρωντες τὸ χῶμα 4 αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ἢ προσεχοῦτο, ἐσωκοδόμου ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ξύνδεσμος 5 δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα· καὶ προκαλύμματα εἶχε δέρρις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ἦρε- 6 το δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους ἢ προσέπιπτε τὸ χῶμα ἐσεφόρου τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς κα-
λάμου πηλὸν ἐνειλλόντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον,
2 ὅπως μὴ διαχεόμενον ὥσπερ ἡ γῆ φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτη
ἀποκληγόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς
πόλεως ὀρούξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα
ὑφείλκον ἀνῆις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον
ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἦσσαν ἀνύτειν
ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἰζάνοντος
3 αἰ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνων-
ται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξηῦρον τόδε·
τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ
τὸ χῶμα, ἐνθεν δὲ καὶ ἐνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ
βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν
προσχωκόμενον, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ'
ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους ἀνῆις πρὸς αὐτὸ χοῦν,
καὶ προχωροῦντας ἴσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν
4 ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἅμα δὲ τῇ χάσει καὶ μηχαν-
νάς προσήγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι, μίαν μὲν ἢ
τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα
ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐφόβησεν,
ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἄς βρόχους τε περιβάλλοντες
ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες
ἀλύσεισι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν
ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ
τοῦ τείχους ἀνεκλύσαντες ἐγκαρσίας, ὁπότε προσπεσεῖ-
σθαί πη μέλλοι ἢ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς
ταῖς ἀλύσεισι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἢ δὲ ρύμη ἐμπί-
πτουσα ἀπεκαύλιξε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἶ τε μηχαν-
ναὶ οὐδὲν ἠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνε-
το, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν
ἐλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο.

πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι εἰ δύναιτο πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξει τὴν πόλιν, οὐσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες³ δὲ ὕλης φακέλλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλείστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἤψαν τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη ὅσην οὐδεὶς⁴ πω ἐς γε ἐκείνου τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἦδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιέας τᾶλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνευμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὄπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τότε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ⁵ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες, περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἐξῶθεν ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ² πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἄρκτούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἡμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσαν) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖ-³ κας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἄχρηστον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλειμμένοι τε-

τρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὄγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα
4 καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες ὅτε
ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν
τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ
Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

79. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιῶν
ἐπιστρατεία Ἀθηναῖοι δισχιλίους ὀπλίταις ἑαυτῶν καὶ
ἵππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ
Θρᾷκης καὶ Βοττιαίους ἀκμάζοντος τοῦ σίτου· ἐστρατή-
2 γει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ
ὑπὸ Σπάρτῳ τὴν Βοττικὴν τὸν σίτον διέφθειραν.
ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπὸ τινῶν ἐνδοθεν
πρασσόντων· προσπεμψάντων δὲ ἐς Ὀλύμπου τῶν οὐ-
ταῦτα βουλομένων ὀπλίται τε ἦλθον καὶ στρατιὰ ἐς φυ-
λακὴν· ἧς ἐπεξεληθούσης ἐκ τῆς Σπαρτώλου ἐς μάχην
3 καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ μὲν
ὀπλίται τῶν Χαλκιδέων καὶ ἐπίκουροί τινες μετ' αὐτῶν
νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν
Σπάρτῳ, οἱ δὲ ἵππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ νι-
4 κῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἵππεας καὶ ψιλοὺς. εἶχον δὲ
τινας οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρουσίδος γῆς κα-
λουμένης. ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσιν
5 ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύμπου. καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρ-
τώλου ψιλοὶ ὡς εἶδον, θαρσύναντες τοῖς τε προσγιγνο-
μένοις καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἠσθῶντο, ἐπιτίθενται αὐτοῖς
μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἵππέων καὶ τῶν προσβοηθησάντων
τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις
6 ὡς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὁπότε μὲν
ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδοσαν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐνέκειν-
το καὶ ἐσηκόντιζον. οἳ τε ἵππῆς τῶν Χαλκιδέων προσιπ-
πεύοντες ἤδοκοίη προσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥμισυ φοβήσαν-
τες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολὺ.

καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτίδαιαν καταφεύγουσι, 7
καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι ἐς
τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ· ἀπέ-
θανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι καὶ οἱ στρα-
τηγοὶ πάντες. οἱ δὲ Χαλκιδῆς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν
τε ἔστησαν καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι
διελύθησαν κατὰ πόλεις.

80. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῶ ὕστερον τούτων,
Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶ-
σαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι πείθουσι
Λακεδαιμονίους ναυτικόν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς
ξυμμαχίδος καὶ ὀπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν,
λέγοντες ὅτι, ἦν ναυσὶ καὶ πεξῶ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν,
ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρ-
νανίων ῥαδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου
καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι
ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοίως περὶ Πελοπόννησον· ἐλπίδα δ'
εἶναι καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πει- 2
σθέντες Κνημον μὲν ναύαρχον ἐτι ὄντα καὶ τοὺς ὀπλίτας
ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθύς πέμπουσι, τῷ δὲ ναυτικῷ πε-
ριήγγειλαν παρασκευασαμένῳ ὡς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευ-
κάδα. ἦσαν δὲ Κορίνθιοι ξυμπροθυμούμενοι μάλιστα 3
τοῖς Ἀμπρακιώταις ἀποίκους οὔσι. καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν
ἐκ τε Κορίνθου καὶ Σικυῶνος καὶ τῶν ταύτη χωρίων ἐν
παρασκευῇ ἦν, τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀμπρακίας πρό-
τερον ἀφικόμενον ἐν Λευκάδι περιέμενε. Κνημος δὲ καὶ 4
οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὀπλίται ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν λα-
θούντες Φορμίωνα, ὃς ἦρχε τῶν εἴκοσι νεῶν τῶν Ἀττι-
κῶν αἰ' περὶ Ναύπακτον ἐφρούρουν, εὐθύς παρεσκευά-
ζοντο τὴν κατὰ γῆν στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρήσαν Ἐλ- 5
λήνων μὲν Ἀμπρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι
καὶ οὗς αὐτὸς ἔχων ἦλθε χίλιοι Πελοποννησίων, βάρβαροι

δὲ Χάονες χίλιοι ἀβασίλευτοι, ὧν ἠγοῦντο ἐπετησίᾳ
 προστασία ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φάωτος καὶ Νικάνωρ.
 ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτοὶ ἀβασίλευ-
 6 τοι. Μολοσσοὺς δὲ ἤγε καὶ Ἄτιντᾶνας Σαβύλινθος, ἐπί-
 τροπος ὦν Θαρύπου τοῦ βασιλέως, ἐτι παιδὸς ὄντος, καὶ
 Παραναίους Ὅροιδος, βασιλεὺς ὦν. Ὁρέσται δὲ χίλιοι,
 ὧν ἐβασίλευεν Ἀντίοχος, μετὰ Παραναίων ξυνεστρατεύ-
 7 οντο Ὅροίδῳ Ἀντιόχου ἐπιτρέψαντος. ἐπεμφε δὲ καὶ
 Περδίκκας κρῦφα τῶν Ἀθηναίων χίλους Μακεδόνων,
 8 οὐ ὕστερον ἤλθον. τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορευέτο Κνημος,
 οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν· καὶ διὰ τῆς
 Ἀργείας ἰόντες Λιμναίαν, κώμην ἀτείχιστον, ἐπόρθησαν.
 ἀφικνοῦνται τε ἐπὶ Στράτον, πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρ-
 νανίας, νομίζοντες, εἰ ταύτην πρώτην λάβοιεν, ῥαδίως
 ἂν σφίσι τᾶλλα προσχωρήσαι.

81. Ἀκαρνᾶνες δὲ αἰσθόμενοι κατὰ τε γῆν πολλὴν
 στρατιὰν ἐσβεβληκυῖαν ἐκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς
 πολεμίους παρεσομένους, οὔτε ξυνεβοήθουν ἐφύλασσόν
 τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι, παρά τε Φορμίωνα ἐπεμπον κε-
 λεύοντες ἀμύνειν· ὁ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι ναυτικοῦ
 ἐκ Κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν Ναύπακτον ἐρήμην
 ἀπολιπεῖν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τρία
 τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν
 Στρατιῶν πόλιν, ὅπως ἐγγὺς στρατοπεδευσάμενοι, εἰ μὴ
 λόγῳ πείθοιεν, ἔργῳ πειρῶντο τοῦ τείχους. καὶ μέσον
 μὲν ἔχοντες προσῆσαν Χάονες καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι,
 ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ οἱ με-
 τὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνημος καὶ οἱ Πελοποννήσιοι
 καὶ Ἀμπρακιῶται· διετχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων καὶ
 ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἐωρῶντο. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι
 τε προσῆσαν καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπε-
 δεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ· οἱ δὲ Χάονες σφίσι τε αὐτοῖς

πιστεύοιτες καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνη ἡπειρωτῶν
μαχιμώτατοι εἶναι οὗτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλα-
βεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων
ἐνόμισαν αὐτοβοεῖ ἂν τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ αὐτῶν τὸ ἔρ-
γον γενέσθαι. γνόντες δ' αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἔτι προσ-
5 ιόντας καὶ ἠγησάμενοι, μεμονωμένων εἰ κρατήσειαν, οὐκ
ἂν ἔτι σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσελθεῖν, προλοχί-
ζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις, καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν,
ἕκ τε τῆς πόλεως ὁμόσε χωρήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν
προσπίπτουσι. καὶ ἐς φόβον καταστάντων διαφθείρονται 6
τε πολλοὶ τῶν Χαόνων, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι ὡς εἶδον
αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατ-
έστησαν. τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον 7
ἦσθετο τῆς μάχης, διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν αὐτοὺς καὶ
στρατόπεδον οἰθηθῆναι καταληψομένους ἐπέιγεσθαι. ἐπεὶ 8
δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐ-
τοὺς καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα ἠσύχαζον αὐτοῦ
τὴν ἡμέραν, ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρα-
τίων διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρνᾶνας ξυμβεβοηθη-
κέναι, ἀποθεὺν δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀπορίαν καθι-
στάντων· οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὄπλων κινηθῆναι. δοκοῦσι δ'
οἱ Ἀκαρνᾶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

82. Ἐπειδὴ δὲ νύξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας ὁ Κνήμος
τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμόν, ὃς ἀπ-
έχει σταδίους ὀγδοήκοντα Στράτου, τοὺς τε νεκροὺς κο-
μίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπα-
ραγενομένων κατὰ φιλίαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς πρὶν
τὴν ξυμβοηθῆειαν ἐλθεῖν. κάκειθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον
ἕκαστοι. οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς
πρὸς τοὺς βαρβάρους.

83. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμα-
χων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικόν, ὃ ἔδει παρα-

γενέσθαι τῷ Κνήμῳ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνανες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στρατῷ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν 2' Ἀθηναίων αἱ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ οὐκ ἂν οἴομενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντας τε ἐώρων αὐτούς, παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἠπειρον διαβαλλόντων ἐπὶ Ἀκαρνανίας κατείδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι, οὕτω δὲ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. 4 στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων οἱ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ 5 Ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλου τῶν νεῶν ὡς μέγιστον οἰοί τ' ἦσαν μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρόρας μὲν ἔξω, ἔσω δὲ τὰς πρύμνας, καὶ τὰ τε λεπτὰ πλοῖα ἃ ξυνέπλει ἐντὸς ποιοῦνται καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεύσας, ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχείος παραγιγνόμενοι, εἴ πη προσπίπτοιεν οἱ ἐναντιοί.

84. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυνηῆγον ἐς ὀλίγον, ἐν χρῶ ἅει παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν· προεῖρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ ἐπιχειρεῖν πρὶν 2 ἂν αὐτὸς σημήνη. ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῆ πεζήν, ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς

ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν, εἴ τ' ἐκπνεύσειεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλει καὶ εἰώθει γίνεσθαι ἐπὶ τὴν ἕω, οὐδένα χρόνον ἤσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίνεσθαι. ὥς δὲ τό τε πνεῦμα κατῆει καὶ αἱ 3 νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὔσαι ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηὶ προσέπιπτε καὶ τοῖς κοντοῖς διεωθοῦντο, βοῆ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῆ τε καὶ λοιδορία οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων οὔτε τῶν κελευστῶν, καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἄνθρωποι ἄπειροι τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον· τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ἢ χωρήσειαν διέφθειρον, καὶ κατέστησαν ἐς ἀλκὴν μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κα- 4 ταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες τοὺς τε ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι ἐς Μολύκρειον ἀπέπλεον, καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον. παρ- 5 ἐπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθύς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος Κυνῆμος καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ἃς ἔδει ταύταις ξυμμίξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

85. Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς Τιμοκράτη καὶ Βρασίδαν καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἰργεσθαι τῆς θα-

2 λάσσης. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμα-
 χίας πειρασαμένοις πολὺς ὁ παράλογος εἶναι καὶ οὐ το-
 σούτῳ ᾤοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι
 δέ τινα μαλακίαν, οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ
 πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι' ὀλίγου μελέτης. ὀργῇ
 3 οὖν ἀπέστειλλον. οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμου ναῦς τε
 περιήγγελλον κατὰ πόλεις καὶ τὰς προὔπαρχούσας ἐξηρ-
 4 τύνοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς
 τὰς Ἀθήνας τὴν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ
 περὶ τῆς ναυμαχίας ἣν ἐνίκησαν φράσσοντας, καὶ κελεύων
 αὐτῷ ναῦς ὅτι πλεῖστας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι, ὡς καθ'
 5 ἡμέραν ἐκάστην ἐλπίδος οὔσης αἰεὶ ναυμαχήσειν. οἱ δὲ
 ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ, τῷ δὲ κομίζονται αὐτὰς
 προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. Νικίας
 γὰρ Κρηῆς Γορτύνιος, πρόξενος ὢν, πείθει αὐτοὺς ἐπὶ
 Κυδωνίαν πλεῦσαι, φάσκων προσποιήσειν αὐτὴν, οὔσαν
 πολεμίαν· ἐπήγε δὲ Πολιχνίταις χαριζόμενος ὁμόροις τῶν
 6 Κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰς ναῦς ᾤχετο ἐς Κρή-
 την καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδήθη τὴν γῆν τῶν Κυδω-
 νιατῶν, καὶ ὑπὸ ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν
 οὐκ ὀλίγον χρόνον.

86. Οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ,
 ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο, παρεσκευα-
 σμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν
 Ἀχαικόν, οὔπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελο-
 2 ποννησίων προσεβεβοηθήκει. παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορ-
 μίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικὸν καὶ ὠρμίσατο ἐξω αὐ-
 3 τοῦ ναυσίν εἴκοσιν, αἴσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο
 μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον
 ἐστὶν ἀντιπέρας τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· διέχετον δὲ ἀπ'
 ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ
 4 Κρισαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ

Ἀχαιῶν οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὠρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθώρμου ἀλλήλοισι 5 μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνώμην ἔχοντες οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενά, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. ἔπειτα ὁ Κνήμος καὶ ὁ Βρασίδης καὶ 6 οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοί, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι πρὶν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἦσαν φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας παρεκελεύσαντο καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

87. „Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ᾧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἰ τις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τὸ ἐκφοβῆσαι. τῆ τε γὰρ 2 παρασκευῇ ἐνδεὴς ἐγένετο, ὥσπερ ἴστε, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν· ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι, καὶ πού τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἐσφηλεν. ὥστε οὐ κα- 3 τὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἠσθῆσθαι προεγένετο, οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθῆναι, ἔχον δὲ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογία, τῆς γε ξυμπορᾶς τῷ ἀποβάντι ἀμβλύνεσθαι, νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, καὶ μὴ ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου παρόντος προβαλλομένους εἰκότως ἂν ἐν τιμῇ κακοὺς γενέσθαι. ὑμῶν δὲ οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπε- 4 ται ὅσον τόλμη προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρίαν μὲν ἔχουσα καὶ μνήμην ἔξει ἐν

τῶ δεινῶ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία
 τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. φόβος γὰρ μνήμην ἐκ-
 5 πλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς μὲν
 οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξα-
 σθε, πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἥσσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκευοι
 6 τότε τυχεῖν. περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πληθὸς τε νεῶν καὶ
 πρὸς τῇ γῆ οἰκεία οὔση ὀπλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ
 δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων
 7 τὸ κράτος ἐστίν. ὥστε οὐδὲ καθ' ἓν εὐρίσκομεν εἰκότως
 ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον,
 νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει.
 8 θαρσοῦντες οὖν καὶ κυβερνῆται καὶ ναῦται τὸ καθ' ἑαυ-
 τὸν ἕκαστος ἔπεσθε, χώραν μὴ προλείποντες ἢ ἂν τις
 9 προσταχθῇ. τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν
 ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν καὶ οὐκ ἐνδώσομεν
 πρόφασιν οὐδενὶ κακῶ γενέσθαι· ἦν δὲ τις ἄρα καὶ βου-
 ληθῇ, κολασθῆσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ
 τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς.“

88. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες
 παρεκελεύσαντο. ὁ δὲ Φορμίων δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν
 τῶν στρατιωτῶν ὀρρωδίαν καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ πλῆθος
 τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι ἐφοβοῦντο,
 ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσῦναί τε καὶ παραΐνεσιν ἐν τῶ
 2 παρόντι ποιήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ αἰεὶ αὐτοῖς ἔλεγε
 καὶ προπαρεσκευάζε τὰς γνώμας ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος
 νεῶν τοσοῦτον, ἦν ἐπιπλήη, ὅ τι οὐχ ὑπομενετέον αὐ-
 τοῖς ἐστί· καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσι αὐτοῖς
 τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν μηδένα ὄχλου Ἀθηναῖοι
 3 ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. τότε δὲ πρὸς τὴν
 παροῦσαν ὄψιν ὄρων αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπό-
 μνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν, καὶ ξυγκαλέσας τοὺς
 Ἀθηναίους ἔλεξε τοιάδε

89. „Ὅρων ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνεκάλεσα, οὐκ ἄξιῶν τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὄρωδιᾳ εἶχειν. οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ 2 προνευικήσθαι καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὁμοιοὶ ἡμῖν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο· ἔπειτα ὧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσῆκον σφίσιν ἀνδρείοις εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεξῶ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορθού- 3 τετες, καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσειν τὸ αὐτό. τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται, εἰ- 3 περ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ, ἐπεὶ εὐψυχία γε οὐδὲν προφέρουσι, τῷ δὲ ἐκάτεροι ἐμπειρότεροι εἶναι θρασύτεροί ἐσμεν. Λακεδαιμόνιοί τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων 4 διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκουτας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἂν ποτε ἐπεχείρησαν ἡσθηθέντες παρὰ πολὺ αὐθις ναυμαχεῖν. μὴ δὴ αὐτῶν τὴν 5 τόλμαν δείσητε. πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλέω φόβον παρέχετε καὶ πιστότερον κατὰ τε τὸ προνευικῆναι καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγοῦνται μὴ μέλλοντάς τι ἄξιον τοῦ παρὰ πολὺ 6 πράξειν ἀνθίστασθαι ἡμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλεί- 6 ουσ, ὥσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει τὸ πλεον πῖσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῶ ὑποδεεστέρων καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι, μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. ἂ λογιζόμενοι οὗτοι τῷ οὐκ εἰκότι 7 πλεον πεφοβῆνται ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. 7 πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων τῇ 7 ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἂ καὶ τῇ ἀτολίᾳ· ὧν οὐδετέρον ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἐκῶν εἶναι 8 8 ποιήσομαι οὐδ' ἐσπλεύσομαι ἐς αὐτόν. ὄρω γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἢ στενοχωρία οὐ ξυμφέρει. οὔτε γὰρ 9 9 ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρὴ ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόσ-

οψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὔτε ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν
 δέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀναστρο-
 φαί, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν, ἀλλ' ἀνά-
 γκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι, καὶ
 9 ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίνονται. τούτων
 μὲν οὖν ἐγὼ ἔξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν· ὑμεῖς
 δὲ εὐτακτοὶ παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες τά τε παραγγελ-
 λόμενα ὀξέως δέχεσθε, ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορ-
 μήσεως οὔσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ
 πλείστου ἠγείσθε, ὃ ἔς τε τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν
 ξυμφέρει καὶ ναυμαχίᾳ οὐχ ἦκιστα, ἀμύνασθε δὲ τούσδε
 10 ἀξίως τῶν προειργασμένων. ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ
 καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ ἢ
 ἐγγυτέρω καταστῆσαι Ἀθηναίοις τὸν φόβον περὶ τῆς θα-
 11 λάσσης. ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς ὅτι νενικήκατε αὐτῶν
 τοὺς πολλοὺς. ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ
 γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι.“

90. Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύετο. οἱ δὲ
 Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον
 ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω
 προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἔφ' ἔπλεον, ἐπὶ τεσ-
 σάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς, ἐπὶ τὴν ἑαντῶν γῆν ἔσω ἐπὶ
 τοῦ κόλπου, δεξιῶ κέρα ἠγουμένῳ, ὥσπερ καὶ ὄρμουν·
 2 ἐπὶ δ' αὐτῷ εἴκοσι ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεύσας, ὅπως, εἰ
 ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων
 καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν
 πλείοντα τὸν ἐπίπλου σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαν-
 3 τῶν κέρως, ἀλλ' αὐταὶ αἱ νῆες περικλήσειαν. ὁ δέ, ὅπερ
 ἐκεῖνοι προσεδέχοντο, φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ
 ὄντι, ὡς ἐώρα ἀναγομένους αὐτούς, ἄκων καὶ κατὰ σπου-
 δὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν
 4 Μεσσηνίων παρεβοήθει. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι

κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῆ, ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἐνὸς ἄφνω ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μεταπηδὸν ἔπλεον ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. τῶν δὲ 5 ἔνδεκα μὲν αἶπερ ἡγοῦντο ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρως τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέεσάν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγούσας καὶ διέφθειραν, ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. καὶ τῶν νεῶν τι- 6 νας ἀναδούμενοι εἶλκον κενάς (μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἶλον ἤδη), τὰς δὲ τινὰς οἱ Μεσσήνιοι παραβοηθήσαντες καὶ ἐπεσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπιβάντες ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἐλκομένας ἤδη.

91. Ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν τε καὶ διέφθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἰκοσι νῆες αὐτῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς ἔνδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἶπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν. καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς νεῶς προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον, καὶ ἰσχουσαι ἀντίπρωροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον παρεσκευάζοντο ἀμυνόμενοι, ἦν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέωσιν. οἱ δὲ παραγενόμενοι ὕστερον ἐπαιάνιζόν τε ἅμα πλείοντες ὡς νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε Λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. ἔτυχε 3 δὲ ὀλκὰς ὁμοῦσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀττικὴ ναῦς φθάσασα τῇ Λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμβαλλει μέσῃ καὶ καταδύει. τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις γενομένου τούτου 4 ἀπροσδοκῆτου τε καὶ παρὰ λόγον φόβος ἐπίπτει· καὶ ἅμα ἀτάκτως διακόντες διὰ τὸ κρατεῖν αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύμφο-

ρον δρω̄ντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι, αἱ δὲ καὶ ἐς βράχεια ἀπειρία χωρίων ὤκειλαν.

92. Τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε καὶ ἀπὸ ἐνὸς κελεύσματος ἐμβοήσαντες ἐπ' αὐτοὺς ὤρμησαν. οἱ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἀμαρτήματα καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθεν περ 2 ἀνηγάροντο. ἐπιδιακόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς τε ἐγγυὺς οὔσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἐξ καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλουτο ἄς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῆ διαφθείραντες τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ 3 ἐξώργησαν. ἐπὶ δὲ τῆς Λευκαδίας νεῶς, ἣ περὶ τὴν ὀλκάδα κατέδν, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἣ ναῦς διεφθείρετο, ἔσφαξεν αὐτόν, καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν 4 Ναυπακτίων λιμένα. ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν ὅθεν ἀναγαγόμενοι ἐκράτησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναυάρια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν ἀνείλουτο, καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπουδα ἀπέδοσαν. ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον, ὡς νε- 5 νικηκότες, τῆς τροπῆς, ἄς πρὸς τῇ γῆ ναῦς διεφθείραν· καὶ ἦν τερ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίου τὸ Ἀχαικὸν 6 παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ ταῦτα φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς κόλπον τὸν Κρῖσαῖον καὶ Κόρινθον πάντες πλὴν Λευ- 7 καδίων. καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἰκοσι ναυσίν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίῳ παραγενέσθαι, οὐ πολλῶ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

93. Πρὶν δὲ διαλύσαι τὸ ἐς Κόρινθόν τε καὶ τὸν Κρῖσαῖον κόλπον ἀναχωρήσαν ναυτικόν, ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδης καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννησίων

ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος ἐβούλοντο διδαξάντων Μεγαρέων ἀποπειράσαι τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων· ἦν δὲ ἀφύλακτος καὶ ἄκρηστος, εἰκότως, διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν 2 ναυτῶν ἕκαστον τὴν κάρην καὶ τὸ ὑπηρέσιον καὶ τὸν τροπωτῆρα πεξῆ ἵεναι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀφικομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας τοῦ νεωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον αὐτόθι οὔσαι, πλεῦσαι εὐθύς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ· οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσειν 3 ἐν αὐτῷ οὐδὲν οὔτε προσδοκία οὐδεμία μὴ ἂν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως ἐπιπλεύσειαν, ἐπεὶ οὔτ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν, οὔτ' εἰ διεννοοῦντο, μὴ οὐκ ἂν προαισθῆσθαι. ὥς δὲ ἐδοξεν αὐτοῖς, 4 καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διεννοοῦντο, καταδείσαντες τὸν κίνδυνον (καὶ τις καὶ ἄνεμος λέγεται αὐτοὺς κωλύσαι), ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα ὄρων· καὶ φρουρίον ἐπ' αὐτοῦ ἦν καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν. τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενάς, τὴν τε ἄλλην Σαλαμίνα ἀπροσδοκῆτοῖς ἐπιπεσόντες ἐπόρθουν.

94. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας φρουκοὶ τε ἤρουντο πολέμιοι καὶ ἐκπληξίς ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσω. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἐς τὸν Πειραιᾶ ᾤοντο τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεὶ τὴν τε Σαλαμίνα ἠρῆσθαι ἐνόμιζον καὶ παρὰ σφᾶς ὅσον οὐκ ἐσπλεῖν αὐτοὺς· ὅπερ ἂν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνήσαι, ῥαδίως ἂν ἐγένετο, καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσε. βοηθήσαντες δὲ ἅμ' ἡμέρα πανδημεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν 2

Πειραιᾷ ναῦς τε καθεῖλκον καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα ἐπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. 3οί δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ἤσθοντο τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμίνας τὰ πολλὰ καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἐπλεον· ἔστι γὰρ ὅτι καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου καθελκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζοί· οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμίνι ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοί· καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἅμα τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

95. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρῳ Ὀδρυσῆς, Θρακῶν βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχέσεις τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπράξει, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι. ὅτε γὰρ Περδίκκας αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθηναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ πολέμῳ πιεζόμενον καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πολέμιον ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἃ ὑπεδέξατο οὐκ ἐπετέλει· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὠμολογῆκει ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο τὸν ἐπὶ Θράκης Χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα τὴν ἐφοδὸν ἐποιεῖτο καὶ τὸν τε Φιλίππου υἱὸν Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε καὶ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, οἳ ἔτυχον παρόντες τούτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἄγνωνα· ἔδει γὰρ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναυσὶ τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστη ἐπὶ τοὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

96. Ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὀρμώμενος

πρώτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἴμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρακίας ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης ἐς τὸν Εὐξείνιον τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἔπειτα τοὺς ὑπερβάντι Αἴμον Γέτας καὶ ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατώκητο· εἰσὶ δ' οἱ Γέται καὶ οἱ ταύτη, ὁμοροὶ τε τοῖς Σκύθαις καὶ ὁμόσκενοι, πάντες ἰπποτοξόται. παρε-
 2 κάλει δὲ καὶ τῶν ὄρεινῶν Θρακῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιοφόρων, οἱ Αἴοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλείστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν μισθῶ ἐπειθεν, οἱ δ' ἐθελονταὶ ξυνηκολούθουν. ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριαῖνας³ καὶ Λαιαίους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικά, ἃν ἦρχε, καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν· μέχρι γὰρ Λαιαίω Παιόνων καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκόμβρου ὄρους δι' Ἀγριαίων καὶ Λαιαίων ρεῖ, ὠρίζετο ἢ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παίονας αὐτονόμους ἤδη· τὰ δὲ πρὸς⁴ Τριβαλλοὺς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τρηῆρες ὠρίζον καὶ Τιλαταῖοι· οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκόμβρου ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίον δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ. ρεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὄθενπερ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἐβρος· ἔστι δὲ ἐρημον τὸ ὄρος καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης.

97. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἢ Ὀδρουσῶν μέγεθος ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον [τὸν] μέχρι Ἰστροῦ ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἢ γῆ τὰ ξυντομάτατα, ἣν ἀεὶ κατὰ πρύμναν ἴσθῆται τὸ πνεῦμα, νηὶ στρογγύλῃ τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἴσων νυκτῶν· ὁδῶ δὲ τὰ ξυντομάτατα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἰστρον ἀνῆρ εὐζώνος ἐνδεκαταῖος τελεῖ. τὰ μὲν πρὸς θά-
 2 λασσαν τοσαύτη ἦν, ἐς ἠπειρον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου ἐς Λαιαίους καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἐρίγνεται) ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν

3 καὶ δέκα ἀνύσαι. φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὅσον προσῆξαν ἐπὶ Σεύθου, ὃς ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας πλεῖστον δὴ ἐποίησε, τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις, ἃ χρυσὸς καὶ ἄργυρος εἶη· καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο, χωρὶς δὲ ὅσα ὑφαντά τε καὶ λεία καὶ ἡ ἄλλη κατασκευή, καὶ οὐ μόνον αὐτῶ, ἀλλὰ καὶ τοῖς παραδυναστεύουσί τε καὶ γενναίοις Ὀδρου-
 4 σῶν. κατεστήσαντο γὰρ τοῦναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θραξί, λαμβάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι, καὶ αἰσχίον ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν· ὁμως δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι ἐπὶ πλεον αὐτῶ ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἦν προᾶξι οὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα. ὥστε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ βασιλεία ἰσχύος.
 5 τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰουίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδω καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ, ἰσχύι δὲ μάχης καὶ στρατοῦ πλήθει πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν τῶν Σκυθῶν.
 6 ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἐν πρὸς ἐν οὐκ ἔστιν ὃ τι δυνατὸν Σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι. οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην εὐβουλίαν καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

98. Σιτάλκης μὲν οὖν βασιλεύων χώρας τοσαύτης παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. καὶ ἐπειδὴ αὐτῶ ἐτοῖμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης ἐρήμου ὄρους, ὃ ἔστι μεθόριον Σιντῶν καὶ Παιόνων. ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ τῇ ὁδῷ ἦν πρότερον αὐτὸς ἐποίησατο τεμῶν τὴν ὕλην, 2 ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσε. τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρουσῶν διόντες ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Σιντοὺς καὶ Μαιδούς. διελθόντες δὲ αὐτὸ ἀφίκοντο ἐς

Δόβηρον τὴν Παιονικὴν. πορευομένῳ δὲ αὐτῷ ἀπεγίννε- 3
το μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ εἰ μὴ τι νόσῳ, προσεγίννετο
δέ. πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρακῶν ἀπαράκλητοι
ἐφ' ἀρπαγὴν ἠκολούθουν, ὥστε τὸ πᾶν πλήθος λέγεται
οὐκ ἔλασσον πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι· καὶ τού- 1
του τὸ μὲν πλέον πεζὸν ἦν, τριτημόριον δὲ μάλιστα ἰπ-
πικόν. τοῦ δ' ἰππικοῦ τὸ πλείστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρεί-
χοντο καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται. τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαιρο-
φόροι μαχμιάτατοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνο-
μοι καταβάντες, ὁ δὲ ἄλλος ὄμιλος ξύμμικτος πλήθει
φοβερώτατος ἠκολούθει.

99. Ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοβήρῳ καὶ παρε-
σκευάζοντο ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω
Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἤρχε. τῶν γὰρ Μακεδόνων 2
εἰσὶ καὶ Ἀνγκησταὶ καὶ Ἐλιμιῶται καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνω-
θεν, ἃ ξύμμαχα μὲν ἐστί τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας
δ' ἔχει καθ' αὐτά. τὴν δὲ περὶ θάλασσαν νῦν Μακεδο- 3
νίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι
αὐτοῦ, Τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἄργους, πρῶτον
ἐκτήσαντο καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν
Πιερίας Πίερας, οἱ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάργαιον πέραν
Στρομόνος ᾤκησαν Φάργητα καὶ ἄλλα χωρία (καὶ ἔτι καὶ
νῦν Πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἢ ὑπὸ τῷ Παργαίῳ πρὸς
θάλασσαν γῆ), ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης Βοττιαίους,
οἱ νῦν ὄμοροι Χαλκιδέων οἰκοῦσι· τῆς δὲ Παιονίας παρὰ 4
τὸν Ἄξιον ποταμὸν στενὴν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν
μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο, καὶ πέραν Ἄξιον
μέχρι Στρομόνος τὴν Μυγδονίαν καλουμένην Ἠδῶνας
ἐξελάσαντες νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν 5
Ἐορδίας καλουμένης Ἐορδούς, ὧν οἱ μὲν πολλοὶ ἐφθά-
ρησαν, βραχὺ δὲ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατάρχηται, καὶ
ἐξ Ἀλμωπίας Ἀλμωπας. ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων 6

ἔθνων οἱ Μακεδόνες οὗτοι ἃ καὶ νῦν ἐτι ἔχουσι, τὸν τῷ Ἀνθεμουῦντα καὶ Γρηστωνίαν καὶ Βισαλτίαν καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν. τὸ δὲ ξύμπαν Μακεδονία καλεῖται καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν ὅτε Σιτάλκης ἐπῆει.

100. Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι ἐς τε τὰ καρτερὰ καὶ 2 τὰ τείχη ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ ἐσεκομίσθησαν. ἦν δὲ οὐ πολλά, ἀλλὰ ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς βασιλεὺς γενόμενος τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε καὶ τᾶλλα διεκόσμησε τὰ τε κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις καὶ ὄπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσοι ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βασιλῆς ὅκτω οἱ πρὸ αὐ- 3 τοῦ γενόμενοι. ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὐσαν ἀρχήν, καὶ εἶλεν Εἰδομενῆν μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ καὶ Ἀταλάντην καὶ ἄλλα ἄττα χωρία ὁμολογία διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα, τοῦ Φιλίππου υἱέος, παρόντος· Εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρησαν μὲν, ἐλεῖν 4 δὲ οὐκ ἐδύνατο. ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προυχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης καὶ Κύρρου. ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν καὶ Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τὴν τε Μυγδονίαν καὶ Γρηστωνίαν καὶ Ἀνθεμουῦντα 5 ἐδῆον. οἱ δὲ Μακεδόνες πεζῶ μὲν οὐδὲ διεννοοῦντο ἀμύνεσθαι, ἵππους δὲ προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, ὅπη δοκοίη, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον 6 ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρακῶν. καὶ ἦ μὲν προσπέσοιεν, οὐδεὶς ὑπέμενευ ἄνδρας ἰππέας τε ἀγαθοὺς καὶ τεθωρακισμένους, ὑπὸ δὲ πλήθους περικληθόμενοι αὐτοὺς πολλαπλασίω τῷ ὀμίλῳ ἐς κίνδυνον καθίστασαν· ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἤγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλεόν κινδυνεύειν.

101. Ὁ δὲ Σιτάλκης πρὸς τε τὸν Περδίκκην λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσε καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρήσαν ταῖς ναυσίν, ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἤξειν, δῶρα δὲ καὶ πρέσβεις ἐπεμψαν αὐτῷ, ἕς τε τοὺς Χαλκιδικᾶς καὶ Βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμπει, καὶ τειχῆρεις ποιήσας ἐδήου τὴν γῆν. καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς² χώρους τούτους οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ καὶ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσαλῶν καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. ἐφοβήθησαν³ δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρωᾶκες ὅσοι περὶ εἶχον, Πανατοὶ καὶ Ὀδόμαντοι καὶ Δρωῖοι καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ' εἰσὶ πάντες. παρέσχε δὲ λόγον καὶ⁴ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας μὴ ὑπ' αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσασιν. ὁ δὲ τὴν τε Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν καὶ Μακε-⁵δονίαν ἅμα ἐπέχων ἐφθειρε· καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε, καὶ ἡ στρατιὰ σιτόν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπεῖθεται ὑπὸ Σεύθου τοῦ Σπαρδάκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος καὶ μέγιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένου, ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν. τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν καὶ χρήματα ἐπ' αὐτῇ προσποιεῖται. καὶ⁶ ὁ μὲν πεισθεὶς καὶ μέγας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτῶ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ' οἶκον· Περδίκκας δὲ ὕστερον Στρατονικήν τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο.

102. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι τοῦδε τοῦ χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου ἐστράτευσαν, παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀστακοῦ καὶ ἀποβάντες, ἕς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρ-

νανίας τετρακοσίοις μὲν ὀπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν
 νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, καὶ ἔκ τε Στράτου
 καὶ Κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων ἄνδρας οὐ δοκοῦντας
 βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς
 Κόροντα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς.
 2 ἐς γὰρ Οἰνιάδας αἰεὶ ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ἀκαρ-
 νάνων οὐκ ἐδόκει δυνατὸν εἶναι χειμῶνος ὄντος στρα-
 τεύειν· ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους
 διὰ Δολοπίας καὶ Ἀγραιῶν καὶ Ἀμφιλόχων καὶ διὰ τοῦ
 Ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἄνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν,
 ἐς θάλασσαν δ' ἐξίει παρ' Οἰνιάδας καὶ τὴν πόλιν αὐ-
 τοῖς περιλιμνάζων, ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χει-
 3 μῶνι στρατεύειν. κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινά-
 δων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ Οἰνιαδῶν, τοῦ Ἀχελῷου τῶν
 ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς
 προσχοῖ αἰεὶ καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἰὲν ἠπείρωνται, ἐλπίς δὲ
 4 καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινὶ ἂν χρόνῳ τοῦτο παθεῖν· τό-
 τε γὰρ ρεῦμά ἐστι μέγα καὶ πολὺ καὶ θολερόν, αἶ τε νῆ-
 σοι πυκναὶ καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως τῷ μὴ σκεδάν-
 νυσθαι ξύνδεσμοι γίνονται, παραλλάξ καὶ οὐ κατὰ στοί-
 χον κείμεναι, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος
 5 ἐς τὸ πέλαγος. ἐρῆμοι δ' εἰσὶ καὶ οὐ μεγάλοι. λέγεται δὲ
 καὶ Ἀλκμαίῳ τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν με-
 τὰ τὸν φόνου τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν
 χρῆσαι οἰκεῖν, ὑπειπόντα οὐκ εἶναι λύσειν τῶν δειμάτων
 πρὶν ἂν εὐρῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικήσῃται ἥτις ὅτε
 ἐκτενε τὴν μητέρα μήπω ὑπὸ ἡλίου ἐωρᾶτο μηδὲ γῆ ἦν,
 6 ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. ὁ δ' ἀπορῶν, ὡς
 φασι, μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχε-
 λῷου, καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανῆ ἂν κεῖσθαι δίαίτα τῷ σώ-
 ματι ἀφ' οὐπερ κτείνας τὴν μητέρα οὐκ ὀλίγον χρόνου
 ἐπλανᾶτο. καὶ κατοικισθεῖς ἐς τοὺς περὶ Οἰνιάδας τόπους

ἔδυνάστευσέ τε καὶ ἀπὸ Ἀκαρναῖος παιδὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἔπωνυμίαν ἐγκατέλιπε. τὰ μὲν περὶ Ἀλκμαίωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν.

103. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων ἄραντες ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Ναύπακτον ἅμα ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, τοὺς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἱ ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς ἄς εἶλον. καὶ ὁ χειμῶν 2 ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Γ.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἤγειτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήκουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων ἰππέων ὅπη παρείκοι, καὶ τὸν πλείστον ὄμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὀπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον οὗ εἶχον 2 τὰ σιτία ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθύς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουλευθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διανοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ 2 λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει

ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σίτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γάρ, ὄντες αὐτοῖς διάφοροι, καὶ Μηθυναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσις, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπέιγονται· καὶ εἰ μὴ τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένοι καὶ ἀκμάζοντες) μέγα μὲν ἔργον ἠγοῦντο εἶναι Λέσβου προσπολεμῶσασθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μείζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μὲντοι καὶ πέμπσαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, 2 δεισαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἕξαιπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· Κλειππίδης δὲ ὁ Δεινίου 3 τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἕξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ἣ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπιχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω, καὶ ἦν μὲν ξυμβῆ ἢ πεῖρα, — εἰ δὲ μὴ, Μυτιληναίοις εἶπειν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελείν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ὄχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἕξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποίησαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηναίων διαβὰς ἐς Εὐβοίαν καὶ περὶ ἐπὶ Γεφαιστὸν ἐλθὼν, ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, πλεῖον χρησάμενος

καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλούεντα ἐξ-⁶ ἤλθον τὰ τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσαν.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς εἴρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκειοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ² ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἐκπλου μὲν τινα ἐποίησαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιτο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέ- ³ ξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ᾧσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ⁴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἓνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἰ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ⁵ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οὐ ὥρμον ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λα- ⁶ κεδαίμονα ταλαιπῶρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἐπρασσον ὅπως τις βοήθεια ἦξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἤλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μὲν τινα πανδημεῖ ² ἐποίησαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχῃ ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσαν ἔχοντες οἱ

Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηγύλισαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσι
 3 αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἠσύχαζον, ἐκ
 Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι εἰ
 4 προσγένοιτό τι κινδυνεύειν (καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Ἀά-
 κων ἀφικνεῖται καὶ Ἐρμαιώνας Θηβαῖος, οἱ προαπεστά-
 λησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν
 τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον
 ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην
 καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν).

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν
 Μυτιληναίων ἠσυχίαν ξυμμαχούς τε προσεκάλουν, οἱ
 πολὺ θάσσον παρήσαν ὀρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν
 Λεσβίων, καὶ περιορισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως
 ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως, καὶ
 τοὺς ἐφόρους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο
 2 καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιλη-
 ναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιλη-
 ναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λεσβιοὶ προσβεβηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ
 περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύ-
 σταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἢ Μα-
 λέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

7. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου
 Ἀθηναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριά-
 κοντα καὶ Ἀσώπιον τὸν Φορμίωνος στρατηγόν, κελευ-
 σάντων Ἀκαρνανῶν τῶν Φορμίωνός τινα σφίσι πέμψαι
 2 ἢ υἷὸν ἢ ξυγγενῆ ἄρχοντα. καὶ παραπλεύουσαι αἱ νῆες τῆς
 3 Δακωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐφόρθησαν. ἔπειτα τὰς
 μὲν πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν ἐπ' οἴκου ὁ Ἀσώ-
 πιος, αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον,
 4 καὶ ὕστερον Ἀκαρνανᾶς ἀναστήσας πανδημεὶ στρατεύει
 ἐπ' Οἰνιάδας καὶ ταῖς τε ναυσὶ κατὰ τὸν Ἀχελῷον ἐπλευσε
 5 καὶ ὁ κατὰ γῆν στρατὸς ἐδήγου τὴν χώραν. ὡς δ' οὐ προσ-

εχώρουν, τὸν μὲν πεζὸν ἀφήσιν, αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς Λευκάδα καὶ ἀπόβασιν ἐς Νήρικον ποιησάμενος ἀναχωρῶν διαφθείρεται αὐτὸς τε καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος ὑπὸ τῶν αὐτόθεν τε ξυμβοηθησάντων καὶ φρουρῶν τινῶν ὀλίγων. καὶ ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀποπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκομίσαντο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεῶς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλευσῶνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς ἢ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιαῦδε.

9. „Τὸ μὲν καθεστὸς τοῖς Ἑλλησι νόμιμον, ὃ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἴσμεν· τοὺς γὰρ ἀφιστάμενους ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ξυμμαχίαν τὴν πρὶν ἀπολείποντας οἱ δεξάμενοι, καθ' ὅσον μὲν ὠφελοῦνται, ἐν ἡδονῇ ἔχουσι, νομίζοντες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ τοῦ φίλων χείρους ἡγοῦνται. καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξίωσις² ἐστίν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἳ τε ἀφιστάμενοι καὶ ἀφ' ὧν διακρίνοιντο ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες καὶ εὐνοία, ἀντίπαλοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει, πρόφασίς τε ἐπιεικῆς μηδεμία ὑπάρχοι τῆς ἀποστάσεως· ὃ ἡμῖν καὶ Ἀθηναίοις οὐκ ἦν. μηδὲ τῷ χείρους δόξωμεν εἶναι εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμῶμενοι ὑπ' αὐτῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα.

10. „Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον, ἄλλως τε καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι, τοὺς λόγους ποιησόμεθα, εἰδότες οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην οὔτε κοινωσίαν πόλεσιν ἐς οὐδέν, εἰ μὴ μετ' ἀρετῆς δοκούσης ἐς ἀλλήλους γίνονται καὶ τᾶλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν

γὰρ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν
 2 ἔργων καθίστανται. ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις ξυμμαχία ἐγένε-
 νετο πρῶτον ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πο-
 3 λέμου, παραμεινάντων δὲ ἐκείνων πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν
 ἔργων. ξύμμαχοι μέντοι ἐγενόμεθα οὐκ ἐπὶ καταδουλώ-
 4 σει τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ
 τοῦ Μήδου τοῖς Ἑλλησι. καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου
 ἠγοῦντο, προθύμως εἰπόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐωρῶμεν αὐ-
 5 τοὺς τὴν μὲν τοῦ Μήδου ἔχθραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν
 ξυμμάχων δούλωσιν ἐπαγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἦμεν.
 6 ἀδύνατοι δὲ ὄντες καθ' ἓν γενόμενοι διὰ πολυψηφίαν
 ἀμύνεσθαι οἱ ξύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν καὶ
 Χίων· ἡμεῖς δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνό-
 ματι ξυνεστρατεύσαμεν. καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἴχομεν ἠγε-
 μόνας Ἀθηναίους, παραδείγμασι τοῖς προγιγνομένοις
 χρώμενοι· οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς οὓς μὲν μεθ' ἡμῶν
 ἐνσπόνδους ἐποίησαντο καταστρέψασθαι, τοὺς δὲ ὑπο-
 λοίπους, εἶποτε ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι τοῦτο.

11. „Καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν ἅπαντες, βεβαιό-
 τεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ
 ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλοῦντες,
 χαλεπώτερον εἰκότως ἐμελλον οἴσειν καὶ πρὸς τὸ πλεῖον
 ἤδη εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισουμένου, ἄλλως
 τε καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐγίγνοντο καὶ ἡμεῖς
 ἐρημότεροι. τὸ δὲ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς ξυμ-
 μαχίαν· ὁ γὰρ παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ προ-
 ἔχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται. αὐτόνομοι τε ἐλείφθημεν
 οὐ δι' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν εὐπρεπεῖα τε
 λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰσχύος τὰ πράγματα
 ἐφαίνετο καταληπτά. ἅμα μὲν γὰρ μαρτυροῦν ἐχρῶντο μὴ
 ἂν τοὺς γε ἰσοψηφους ἄκοντας, εἰ μὴ τι ἠδίκουν οἷς ἐπ-
 ἦσαν, ξυστρατεύειν· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ τὰ κράτιστα ἐπὶ

τε τοὺς ὑποδεεστέρους πρώτους ξυνεπήγρον καὶ τὰ τελευταῖα λιπόντες τοῦ ἄλλου περιηρημένου ἀσθενέστερα ἐμελλον ἔξειν. εἰ δὲ ἀφ' ἡμῶν ἤρξαντο, ἐχόντων ἔτι τῶν πάντων αὐτῶν τε ἰσχὺν καὶ πρὸς ὃ τι χρὴ στήναι, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο. τό τε ναυτικὸν ἡμῶν παρδείχεται τινὰ φόβον μὴ ποτε καθ' ἓν γενόμενον ἢ ὑμῖν ἢ ἄλλῳ τῷ προσθέμενον κίνδυνον σφίσι παράσχη· τὰ δὲ καὶ ἀπὸ 5 θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν καὶ τῶν αἰεὶ προεστώτων περιεργινόμεθα. οὐ μέντοι ἐπὶ πολὺ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν 6 θυνηθῆναι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε κατέστη, παραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.

12. „Τίς οὖν αὕτη ἢ φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία πιστή, ἐν ἣ παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα, καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποιοῦμεν· ὃ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὐνοία πίστιν βεβαιοῖ, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυσὸν παρεῖχε, δεῖε τε τὸ πλεόν ἢ φιλία κατεχόμενοι ζύμμαχοι ἦμεν· καὶ ὁποτέρους θᾶσσον παράσχοι ἀσφάλεια θάρσος, οὗτοι πρότεροί τι καὶ παραβήσεσθαι ἐμελλον. ὥστε εἴ τῳ δοκοῦμεν ἀδικεῖν προαποστάντες διὰ τὴν 2 ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταναμείναντες σαφῶς εἰδέναι εἴ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκοπεῖ. εἰ γὰρ δυνατοὶ ἦμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντεπιβου- 3 λεῦσαι, καὶ ἀντιμελλῆσαι τι ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου [ἐπ' ἐκείνοις εἶναι], ἐπ' ἐκείνοις δὲ ὄντος αἰεὶ τοῦ ἐπιχειρεῖν καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι δεῖ τὸ προαμύνασθαι.

13. „Τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας, ὧ Λακεδαιμόνιοι καὶ ζύμμαχοι, ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γινῶναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἱκανὰς δὲ ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινα τρέψαι, βουλομένους μὲν καὶ πάλαι, ὅτε ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ἡμᾶς περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξαμένων κωλυθέν-

τας· νῦν δὲ ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προυκαλέσαντο, εὐθύς ὑπη-
 κούσαμεν, καὶ ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι διπλὴν ἀπόστα-
 σιν, ἀπὸ τε τῶν Ἑλλήνων μὴ ξὺν κακῶς ποιεῖν αὐτοὺς
 μετ' Ἀθηναίων, ἀλλὰ ξυνελευθεροῦν, ἀπὸ τε Ἀθηναίων
 μὴ αὐτοὶ διαφθαρεῖναι ὑπ' ἐκείνων ἐν ὑστέρω, ἀλλὰ προ-
 2 ποιῆσαι. ἡ μὲντοι ἀπόστασις ἡμῶν θᾶσσον γεγένηται καὶ
 ἀπαράσκευος· ἢ καὶ μᾶλλον χρὴ ξυμμάχους δεξαμένους
 ἡμᾶς διὰ ταχέων βοηθίαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαίνησθε
 ἀμύνοντές τε οἷς δεῖ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους βλά-
 3 πτοντες. καιρὸς δὲ ὡς οὔπω πρότερον. νόσφ' τε γὰρ ἐφθά-
 ραται Ἀθηναῖοι καὶ χρημάτων δαπάνη, νῆές τε αὐτοῖς
 αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσίν, αἱ δ' ἐφ' ἡμῖν τετάχεται,
 4 ὥστε οὐκ εἰκόσ αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν, ἦν ὑμεῖς
 ἐν τῷ θέρει τῶδε ναυσί τε καὶ πεζῷ ἅμα ἐπεσβάλητε τὸ
 δεύτερον, ἀλλ' ἢ ὑμᾶς οὐκ ἀμυνοῦνται ἐπιπλέοντας ἢ
 5 ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται. νομίση τε μηδεὶς ἄλλο-
 τρίας γῆς πέρι οἰκεῖον κίνδυνον ἔξειν. ὧ γὰρ δοκεῖ μα-
 κρὰν ἀπειναι ἢ Λέσβος, τὴν ὠφελίαν αὐτῷ ἐγγύθει
 παρέξει. οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ὡς τις
 6 οἶεται, ἀλλὰ δι' ἣν ἢ Ἀττικὴ ὠφελείται. ἔστι δὲ τῶν γρη-
 μάτων ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ἡ πρόσοδος, καὶ ἔτι μειζων
 ἔσται, εἰ ἡμᾶς καταστρέφονται· οὔτε γὰρ ἀποστήσεται
 ἄλλος τὰ τε ἡμέτερα προσγενήσεται, πάθοιμὲν τ' ἂν δει-
 7 νότερα ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες. βοηθησάντων δὲ ὑμῶν
 προθύμως πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικὸν ἔχουσαν μέ-
 γα, οὔτε γὰρ ὑμῖν μάλιστα προσδεῖ, καὶ Ἀθηναίους ῥᾶον
 καθαιρήσετε ὑφαιροῦντες αὐτῶν τοὺς ξυμμάχους (θρα-
 σύτερον γὰρ πᾶς τις προσχωρήσεται), τὴν τε αἰτίαν ἀπο-
 φεύξεσθε ἣν εἴχετε μὴ βοηθεῖν τοῖς ἀφισταμένοις. ἦν δ'
 ἐλευθεροῦντες φαίνησθε, τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιό-
 τερον ἔξετε.

14. „Ἀίσχυνθέντες οὖν τὰς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς

ἐλπίδας καὶ Δία τὸν Ὀλύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ Ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν, ἐπαμύνατε Μυτιληναίοις ξύμμαχοι γενόμενοι, καὶ μὴ προῆσθε ἡμᾶς, ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφελίαν ἅπασι δάσοντας, ἔτι δὲ κοινοτέραν τὴν βλάβην, εἰ μὴ πεισθέντων ὑμῶν σφαλησόμεθα. γί-
γνεσθε δὲ ἄνδρες οἴουσπερ ὑμᾶς οἱ τε Ἕλληνες ἀξιοῦσι καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται.“

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποίησαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὄλκους παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ ὡς ὑπεροῖσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυν-
ελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστία τοῦ στρατεύειν.

16. Ἀσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἰοί τε εἶσι μὴ κινουῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ραδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἰππέων καὶ πεντακοσιομεδύμων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου ἢ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὀρῶντες 2 πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ρηθέντα ἠγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρήσαν καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ

τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν
 περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.
 3 ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὅτι πέμψουσιν ἐς τὴν
 Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν
 πλήθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδα, ὃς ἐμελλεν
 4 ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκα-
 τὸν ναυσίν, ἔπειδῆ καὶ ἐκείνους εἶδον

17. Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὃν αἱ νῆες ἔπλεον
 ἐν τοῖς πλείστοι δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνεργοὶ κάλλει ἐγέ-
 νοντο, παραπλήσια δὲ καὶ ἔτι πλείους ἀρχομένου τοῦ
 2 πολέμου. τὴν τε γὰρ Ἀττικὴν καὶ Εὐβοίαν καὶ Σαλαμίνα
 ἑκατὸν ἐφύλασσον καὶ περὶ Πελοπόννησον ἕτεροι ἑκατὸν
 ἦσαν, χωρὶς δὲ αἱ περὶ Ποτιδαίαν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χω-
 ρίοις, ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίνοντο ἐν ἐνὶ θέρει διακό-
 3 σιαὶ καὶ πεντήκοντα. καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ὑπα-
 νήλωσε μετὰ Ποτιδαίας. τὴν τε γὰρ Ποτιδαίαν δίδραχ-
 μοὶ ὀπλίται ἐφρούρουσαν (αὐτῷ γὰρ καὶ ὑπηρέτη δραχμὴν
 ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας), τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι, ὧν οὐκ
 ἐλάσσους διεπολιόρκησαν, ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ
 4 Φορμίωνος, οἱ προαπῆλθον· νῆές τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν
 μισθὸν ἔφερον. τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπανηλώθη
 τὸ πρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ πλείστοι ἐπληρώθησαν.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ
 Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν ἐπὶ Μήθυμναν ὡς
 προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπί-
 κουροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἔπειδῆ οὐ προυχώ-
 ρει ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας
 καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύ-
 ταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλ-
 2 θον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μήθυμναῖοι ἀνα-
 χωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀντισσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς
 γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν

ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα,³ τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἰργεῖν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἀν-⁴τερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῶ τείχει· φρούρια δὲ ἐστὶν οἷ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατακοδόμηται. καὶ ἡ μὲν⁵ Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἰργετο καὶ ὁ χειμῶν ἤρχετο γίνεσθαι.

19. Προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες τότε πρῶτον ἐσφορὰν διακόσια τάλαντα ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἄργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. ὁ δὲ ἄλλα τε ἠργυρολόγει καὶ περιέπλει, καὶ² τῆς Καρίας ἐκ Μυοῦντος ἀναβάς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναιτῶν, αὐτὸς τε διαφθείρεται καὶ τῆς [ἄλλης] στρατιᾶς πολλοί.

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖς τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένου τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαϊμάχου, ὃς καὶ ἐστρατῆγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπάκνησάν πως τὸν² κίνδυνον μέγαν ἠγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἰκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοι-

ᾧδε. κλίμακας ἐποιήσαντο Ἰσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων·
 ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἧ ἔτυχε
 πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαηλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἤρι-
 θμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἐμελλον οἱ μὲν
 τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀλη-
 θοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ
 ἅμα οὐ πολὺν ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥαδίως καθορωμένου ἐς
 4 ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν
 κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰ-
 κάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιούδε τῇ
 οἰκοδομήσει. εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλα-
 ταιῶν καὶ εἴ τις ἐξῶθεν ἀπ' Ἀθηναίων ἐπίοι, διεῖχον δὲ
 οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ
 οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰ-
 κήματα διανενημμένα ᾠκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνεχῆ ὥστε
 ἔν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν.
 3 διὰ δέκα δὲ ἐπάλλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλα-
 τεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ
 οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύρ-
 4 γου, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διήεσαν. τὰς οὖν νύκτας,
 ὁπότε χειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλξεις ἀπέλειπον,
 ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγα-
 νῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ πε-
 ριεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δ' ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες
 νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἅμα ἀσέληνον ἐξῆσαν· ἡγοῦν-
 το δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν
 τὴν τάφρον διέβησαν ἢ περιεῖχεν αὐτούς, ἐπειτα προσ-
 ἔμιξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας,
 ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ
 ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτούς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ

κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως 2
 τὰ ὄπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι.
 ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν πύδα
 μόνον ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πη- 3
 λόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλ-
 ξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας
 φέροντες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξι-
 φιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἠγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κο-
 ροίβου καὶ πρῶτος ἀνέβη. μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἐξ 4
 ἐφ' ἐκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον. ἔπειτα ψιλοὶ ἄλ-
 λοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κα-
 τόπιον τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶον προσβαί-
 νοιεν, καὶ ἔμελλον δῶσειν ὅποτε πρὸς τοῖς πολεμίοις
 εἶεν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἦσθοντο οἱ ἐκ τῶν 4
 πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀν-
 τιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα
 δοῦπον ἐποίησε. καὶ αὐτίκα βοή ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον 5
 ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ἦδει ὅτι ἦν τὸ δεινὸν σκο-
 τεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει
 τῶν Πλαταιῶν ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλον
 τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες
 αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἤκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν
 ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοή- 6
 θεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν
 ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐ- 7
 τῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἐξω
 τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν. φρουκτοὶ τε ἤρουντο ἐς τὰς Θή-
 βας πολέμιοι· παρανίσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλα- 8
 ταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρουκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρε-
 σκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς
 φρουκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἢ καὶ μὴ βοηθοῦεν, ἄλλο τι
 νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ

ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβηθήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἐκ-
 τέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τὰς
 τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μη-
 δένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ
 τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας
 πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ
 κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ
 οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπ-
 2 ἀλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ
 δὲ διακομιζόμενος αἰεὶ ἴστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου
 καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοη-
 θῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως.
 3 ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χα-
 λεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τά-
 φρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμ-
 4 πάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐώρων μᾶλ-
 λον ἐκ τοῦ σκοτίου ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου,
 καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ
 ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἦσσαν διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶν-
 το, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι δια-
 5 βάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός
 τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ'
 οἷος ἀπηλιώτου [ἢ βορέου] ὕδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νύξ
 τοιοῦτῳ ἀνέμῳ ὑποιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπε-
 ποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο
 δὲ καὶ ἡ διάφρευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ
 μέγεθος.

24. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώ-
 ρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδόν, ἐν δεξιᾷ ἔχου-

τες το τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρώων, νομίζοντες ἥκιστ' ἄν
 σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπήσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς
 πολεμίους· καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν
 πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν
 φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ²
 ἑπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν,
 ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ἦσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν
 ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιᾶς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὁρῶν
 διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακό-
 σιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο
 ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἰς δ' ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ
 τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ³
 ἐγένοντο τῆς βοηθείας πανσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως
 Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ
 ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς πε-
 ρίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπέν-
 δοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς
 ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως
 ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος
 τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς
 Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐ-
 τῆς πεξῆ κατὰ χαράδραν τινα, ἣ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περι-
 τείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ
 ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν
 ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται ἄς ἔδει βοη-
 θῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα
 καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιλη-
 ναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἦσσαν εἶχον
 τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὃ τε χειμῶν ἐτελεύτα οὐ-
 τως, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν
 Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἄρχοντα Ἀλκίδα, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἦσσαν ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεύσαις 2 ἐπιβοηθήσωσιν. ἤγειτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱὸς βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὲ ἀδελφὸς ὦν. ἐδήλωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ τε πρότερον τετμημένα εἴ τι ἐβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις 4 μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινε αὐτοῖς ὦν προσεδέχοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῆτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἶ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἦκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὰδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίζει τὸν δῆμον πρότερον 3 ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξιών τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῆτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερόν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγκωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γινόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὗτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθῆσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύουσιν, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν

ἔξεῖναι βουλευῆσαι περὶ Μυτιληναίων ὁποῖον ἂν τι βούλωνται καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθῃσι, Πάχητα μῆτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μῆτε ἀνδραποδίσαι μῆτε ἀποκτείνειναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξη. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν³ Ἀντισσαν τριήρεις προσεκτῆσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλείοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαστοὶ κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Ἀήλῳ ἔσχον, προσμύξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυυθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ² σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἐμβατον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκυία ἑπτὰ ὅτ' ἐς τὸ Ἐμβατον κατέπλευσαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλευόντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἐλεξεν αὐτοῖς Τεντίαπλος ἀνὴρ Ἡλεῖος τάδε.

30. „Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν. κατὰ γὰρ² τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἢ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὕσα· εἰκὸς δὲ καὶ

τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκό-
 3 των διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ
 νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν
 4 ὑπόλοιπος εὖνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ
 μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι
 εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρα-
 τηγὸς ἐν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν
 ἐπιχειροίη, πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο.“

31. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα. ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες παρήκουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφίχθαι), καὶ τὴν πρόσδοτον ταύτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων [ἦν] ἀφέλωσι καὶ ἅμα, ἦν ἐφορμῶσιν, αὐτοῖς σαπάνη [σφίσι] γίγνηται· πείσειν τε οἰεσθαι καὶ Πισ-
 2 σουθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὃ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχето, ἀλλὰ τὸ πλείστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμίξει.

32. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει· καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τητίων τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ πλοῦν
 2 εἰλήφει ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διεφθαιρεν οὔτε χειρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ξυμμαχούς· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φίλιαν προσάξεισθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολε-
 3 μίους ἔξειν. καὶ ὃ μὲν ἐπέισθη τε καὶ Χίων ἄνδρας ὄσους εἶχεν ἔτι ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὀρῶντες

γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώ-
ρουν μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην
εἶχον μὴ ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς
Πελοποννησίων εἰς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος
καὶ φρυγὴν ἐποιεῖτο· ὤφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ
Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὄρμῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηναίων
ἔτυχον πλέουσαι), καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ
πελάγους ὡς γῆ ἐκούσιος οὐ στήσων ἄλλη ἢ Πελοπον-
νήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἤλθε μὲν καὶ
ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχό-
θεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος
ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς
μὴ διενουοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς
πόλεις· αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε
Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς³
ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου
ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανε-
χώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέ-
τυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν
στρατόπεδον ποιῆσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμη-
σιν παρασχεῖν.

34. Παραπλέων δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κο-
λοφωνίων, οὗ κατώκηντο Κολοφώνιοι τῆς ἄνω πόλεως
ἐαλωκυίας ὑπὸ Ἰταμάνους καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ στά-
σιν ἰδίᾳ ἐπαχθέντων· ἐάλω δὲ μάλιστα αὕτη ὅτε ἡ δευ-
τέρα Πελοποννησίων ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐγίνετο.
ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ οἱ καταφυγόντες καὶ κατοικήσαντες²
αὐτόθι αὐθις στασιάσαντες, οἱ μὲν παρὰ Πισσοῦθνον
ἐπικούρους Ἀρκάδων τε καὶ τῶν βαρβάρων ἐπαγαγόμε-
νοι ἐν διατειχίσματι εἶχον καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως Κο-
λοφωνίων οἱ μηδίσαντες ξυνεσελθόντες ἐπολίτευον, οἱ δὲ

ὑπέξελθόντες τούτους καὶ ὄντες φυγάδες τὸν Πάχητα
 3 ἐπάγονται. ὁ δὲ προκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἴππιαν τῶν
 ἐν τῷ διατειχίσματι Ἀρκάδων ἄρχοντα, ὥστε, ἦν μηδὲν
 ἀρέσκον λέγει, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν
 καὶ ὑγιαῖ, ὁ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν, ὁ δ' ἐκείνον μὲν ἐν
 φυλακῇ ἀδέσμω εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν τῷ τειχίσματι
 ἐξαπιναίως καὶ οὐ προσδεχομένων αἰρεῖ, τοὺς τε Ἀρκά-
 δας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνήσαν διαφθεῖρει· καὶ τὸν
 Ἴππιαν ὕστερον ἐσαγαγὼν ὥσπερ ἐσπείσατο, ἐπειδὴ ἐν-
 4 δον ἦν, ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. Κολοφωνίους δὲ
 Νότιον παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων. καὶ ὕστερον
 Ἀθηναῖοι οἰκιστὰς πέμψαντες κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους
 κατῴκισαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόντες πάντας ἐκ τῶν πό-
 λεων, εἰ πού τις ἦν Κολοφωνίων.

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε
 Πύρραν καὶ Ἐρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν
 ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει
 ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων
 ἄνδρας ἅμα οὓς κατέθετο καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτῷ αἰτιος
 2 ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς
 στρατιᾶς τὸ πλεόν. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο
 τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ἢ αὐτῷ
 ἐδόκει.

36. Ἀφικόμενων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου
 οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθύς ἀπέκτειναν, ἔστιν
 ἂν παρεχόμενον τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ
 2 ἐπολιορκοῦντο) ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν
 ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς
 οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἠβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖ-
 κας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστα-
 σιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο, καὶ

προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὀρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἴωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεύσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθύς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὧμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνωσθαι, πόλιν ὄλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ' ἦσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ δὲ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὐτίς γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥᾶον, διότι καὶ ἐκείνοις ἐνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεον τῶν πολιτῶν αὐτίς τινὰς σφίσιν ἀποδοῦναι βουλευσασθαι. καταστάσης δ' ὁ εὐθύς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνώμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλειαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενηκῆκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δῆμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐτίς ἔλεγε τοιαύδε.

37. „Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔργων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρα περὶ Μυτιληναίων μεταμελεία. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οἰκτῶ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἠγγείσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους· οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξη

πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις
 χρωμένη πόλις κρείσσω ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις,
 ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης
 μετὰ ἀκολασίας, οἳ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς
 τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς
 4 πόλεις. οἳ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σφωάτεροι βούλονται
 φαίνεσθαι τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνε-
 σθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώ-
 μην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις·
 οἳ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἑξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν
 τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς
 εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου
 5 μᾶλλον ἢ ἀγωνιστὰι ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρὴ καὶ
 ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαι-
 ρομένους παρὰ τὸ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινέειν.

38. „Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυ-
 μάξω μὲν τῶν προθέντων αὐθις περὶ Μυτιληναίων λέ-
 γειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποησάντων, ὅ ἐστι πρὸς
 τῶν ἡδίκηκότων μᾶλλον (ὁ γὰρ παθῶν τῷ δρᾶσαντι
 ἀμβλυτέρῳ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν
 ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον [ὄν] μάλιστα τὴν τιμω-
 ρίαν ἀναλαμβάνει), θαυμάξω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντε-
 ρῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδι-
 κίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς
 2 τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δήλου ὅτι ἢ τῷ
 λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ
 ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπε-
 3 πὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παρὰ γειν πειράσεται. ἢ δὲ πό-
 λις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων τὰ μὲν ἄθλα ἑτέροις δίδω-
 4 σιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς
 κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν
 λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλ-

λοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθέν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπα- 5 τᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν ἀεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰσθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλό- 6 μενος δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ, ὁξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι καὶ προαισθῆσθαι τε πρό- 7 θυμοι [εἶναι] τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα· ζητοῦντές τε ἄλλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ 7 ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων λιανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἠδονῇ ἠσσωμένοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς εἰοκότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βου- 8 λευομένοις.

39. Ὡς ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαί-
νω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἠδίκηκότας
ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμε- 2
τέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες
ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες
μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς
ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ
οὐκ ἄφρακτοὶ ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦν-
τες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοιαῦτα εἰργά-
σαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσαν τε καὶ ἐπανέστη-
σαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν (ἀπόστασις μὲν γε τῶν βίαιόν
τι πασχόντων ἐστίν), ἐξήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτά-
των ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν
ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. πα- 3
ράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμποραὶ ἐγένον-
το, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παρ-

οὔσα εὐδαιμονία παρέσχευ ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤραυτο, ἰσχὺν ἀξιῶσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾤηθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἐλθῆ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν· καὶ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ῥᾶον ἀπαθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι μὴδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὕπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαναμάζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία προστεθῆ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἠγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὄντινα οὐ βραχεία προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρως ἢ ἢ σφαλέντι μὴδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαμβάντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερησέσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν.

40. „Οὐκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστήν

οὔτε χρήμασιν ἄνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρω-
 πίνως λήφονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες
 δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ 2
 μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μετα-
 γνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἄξυμφο-
 ρωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ,
 ἁμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀν- 3
 τιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὐτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγ-
 κης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους· οἳ τε τέρποντες λόγῳ
 ῥήτορες ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ
 ἐν ᾧ ἢ μὲν πόλις βραχέα ἤσθησα μεγάλα ζημιώσεται, αὐ-
 τοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήφονται· καὶ
 ἢ ἐπιεικεία πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοι-
 πὸν ἔσσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους τε καὶ
 οὐδὲν ἦσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἐν δὲ ξυνελῶν 4
 λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους
 καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν
 οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιοῦσεσθε. εἰ
 γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοιτε.
 εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ
 τὸ εἰκὸς τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύε-
 σθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι.
 τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητό- 5
 τεροι οἱ διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι,
 ἐνθυμηθέντες ἂ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας
 ἡμῶν, ἄλλως τε καὶ προὑπάρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ 6
 οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται
 καὶ διολλύναι, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπο-
 μένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθῶν χαλεπώ-
 τερος διαφυγῶν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. μὴ οὖν προ-
 δόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα
 τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε

αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα, μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ 3 δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τότε γὰρ ἦν γυνῶσιν, ἧσσαν τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις.“

41. Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθῶν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

42. „Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὐθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινῶ, νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ 2 ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγρεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πείσαι εὐ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγρεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὐ δὲ διαβαλῶν ἐκπλή- 3 ξαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προσκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατηγιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίνε- 4 ται καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἢ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων. καὶ πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνατούς λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῷ πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν

πεισθεῖεν ἁμαρτάνειν. χροῆ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην 5
μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου
φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ
τε πλεῖστα εὖ βουλευόντι μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ
μηδ' ἔλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώ-
μης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ' ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὅς
τε κατορθῶν ἤμιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι
παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὅς τε μὴ ἐπιτυχάν
ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ, χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγε-
σθαι τὸ πλῆθος.

43. Ὡν ἡμεῖς τἀναντία δρωμεν, καὶ προσέτι ἦν τις
καὶ ὑποπεύηται κέρδους μὲν ἔνεκα τὰ βέλτιστα δ' ὅμως
λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκίσεως τῶν κερ-
δῶν τὴν φανεράν ἀφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα.
καθέστηκε δὲ τἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέως λεγόμενα μηδὲν 2
ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τὸν τε
τὰ δεινότερα βουλόμενον πείσαι ἀπάτη προσάγεσθαι τὸ
πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευδόμενον πιστὸν
γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι 3
ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ δι-
δοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπετεύεται ἀφανῶς πη
πλέον ἔξειν. χροῆ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε 4
ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν
δι' ὀλίγου σκοπούντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν
παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρό-
ασιν. εἰ γὰρ ὅς τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλά- 5
πτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν
ἦντινα τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος
μίαν γνώμην ζημιούτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, εἰ
πολλὰ οὔσαι ξυνεξήμαρτον.

44. Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιλη-
ναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδι-

κίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας. ἦν τε γὰρ ἀποφῆνω πάννυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἔαν, εἰ τῇ πόλει 3 μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλευέσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο ὁ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἦσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυρίζο- 4 μενος τὰναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἔμοῦ ἀπάσασθαι. δικαιοτέρος γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχα ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν

45. „Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημία πρόκειται καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἑλασσόνων ἀμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω καταγνοῦς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπι- 2 βουλευέματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν. πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἦσσω τῇ δοκῆσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν ἢ οἰκείαν 3 ἢ ἄλλων ξυμμαχία τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασι γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἦσσον ἀδικοῦντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κείσθαι αὐτάς, παραβαιομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἰ πολλὰ ἀνή- 4 κουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὐρετέον ἐστὶν ἢ τότε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἢ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἢ δ' ἔξουσία ὑβρεῖ τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἰ δ'

ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. ἢ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρωσ ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἡγούμενος, ἢ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροτιζῶν, ἢ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὀρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκῆτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐκ ἦσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλεόν τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐθείας, ὅστις οἴεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὀρωμένης προθύμως τι πρᾶξι ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ.

46. „Οὐκ οὐτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐγγύφ πιστεύσαντας χεῖρον βουλευσασθαι, οὐτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἀμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἢν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὔσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἴεσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκία τε παρατενεῖσθαι ἐς τοῦ σχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πᾶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἢν ἐλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄν- 4 τας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἑξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὄρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυ-

ούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς
 δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς
 5 ἐπιμελείας. οὗ νῦν τὰναντία δρωῦντες, ἦν τινα ἐλεύθε-
 ρον καὶ βία ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀπο-
 στάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἴομεθα χρῆναι τιμωρεῖ-
 6 σθαι. χρῆ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα
 κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ
 προκαταλαμβάνειν ὅπως μὴδ' ἐς ἐπίνοϊαν τούτου ἴωσι,
 κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν.

47. „Ἰμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτά-
 2 νοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν
 πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστὶ καὶ ἢ οὐ ξυναφίσταται
 τοῖς ὀλίγοις ἢ, ἐὰν βιασθῆ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πο-
 λέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλη-
 3 θος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ δια-
 φθερεῖτε τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε
 τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἐκὼν παρ-
 ἔδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας
 κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀν-
 θρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς πό-
 λεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι προδειξάντων
 4 ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κείσθαι
 καὶ τοῖς μὴ. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι,
 ὅπως ὁ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι μὴ πολέμιον γένη-
 5 ται. καὶ τοῦτο πολλῶν ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθ-
 ἑξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὖς
 μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ
 ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκειται ἐν αὐτῷ δυνατόν
 ὃν ἅμα γίνεσθαι.

48. „Ἰμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μῆτε
 οἴκτω πλέον νείμαντες μῆτ' ἐπιεικεία, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἔω
 προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πεῖθε-

σθῆ μοι Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικούοντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους εἶναι οἰκεῖν. τὰδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη² φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών.“

49. Τοιαῦτα δὲ ὁ Διοδότος εἶπε. ῥηθειςῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθύς ἄλλην ἀπέστειλλον, κατὰ² σπουδὴν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὗρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν· προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβειων³ τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιστα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσαιεν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἡσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες, οἶνω καὶ ἐλαίῳ ἄλφιστα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἤροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐθενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς⁴ μὲν προτέρας νεῶς οὐ σπουδῇ πλεύσεως ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἐφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρᾳ αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἤλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως Κλέωνος γνώμη διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι· ἦσαν δὲ ὀλίγωι πλείους χιλίων. καὶ Μυτιληναίων τείχη καθείλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ² ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροῦς ἐξείλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμ-

φαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι του κλήρου ἐκά-
 στου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μυᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν
 3 γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίσματα οἱ
 Ἀθηναῖοι ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον
 ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

51. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τὴν Λέσβον ἄλωσιν
 Ἀθηναῖοι Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγοῦντος ἐστρά-
 τευσαν ἐπὶ Μινώαν τὴν νῆσον, ἣ κεῖται πρὸ Μεγάρων·
 ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ πύργον ἐνοικοδομήσαντες οἱ Μεγαρήϊς
 2 φρουρίῳ. ἐβούλετο δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι'
 ἐλάσσοнос τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ
 τῆς Σαλαμῖνος εἶναι, τοὺς τε Πελοποννησίους, ὅπως μὴ
 ποιῶνται ἐκπλους αὐτόθεν λανθάνοντες τριήρων τε, οἴου
 καὶ τὸ πρὶν γενόμενον, καὶ ληστῶν ἐκπομπαῖς, τοῖς τε
 3 Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν. ἔλῶν οὖν ἀπὸ τῆς Νι-
 σαίας πρῶτον δύο πύργῳ προέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσ-
 σης καὶ τὸν ἐσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώ-
 σας ἀπετείχιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἡπείρου, ἣ κατὰ γέφυραν
 διὰ τευάγους ἐπιβοήθεια ἦν τῇ νήσῳ οὐ πολὺ διεχούσῃ
 4 τῆς ἡπείρου. ὥς δὲ τοῦτο ἐξειργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλί-
 γαις, ὕστερον δὲ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τεῖχος ἐγκαταλιπὼν καὶ
 φρουρὰν ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ.

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους του-
 του καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σίτον οὐδὲ δυνάμενοι
 πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῶδε
 2 τρόπῳ. προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο
 ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθέ-
 νειαν αὐτῶν βία μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν (εἰρημένον γὰρ
 ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό
 ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροτεν ὅσα πολέμῳ χωρία
 ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλά-
 ταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων), προσπέμπει

δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη 3 ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ) παρέδοσαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμίᾳ προετέθη, 4 ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθόν[τι]εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δ' ἔλεγον αἰ- 5 τησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστυμάχον τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων. καὶ ἐπελθόντες 6 ἔλεγον τοιάδε.

53. „Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιματέραν δὲ τινα ἔσσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τόν 2 τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπετεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης ἢ χρὴ ἀντιπεῖν (ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἡτησάμεθα) τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίνε- 3 ται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄποροι 3 καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ᾖ. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πει- 4 θῶ. ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι

μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε ὠφελούμεθ' ἄν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκατ-
γνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἤσους εἶναι τῶν ὑμετέρων
ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ
διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.

54. „Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε
τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας,
τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν
2 πειρασόμεθα. φαιμέν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἴ
τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμαχοὺς ἐν τῷ πολέμῳ
τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἴ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε,
οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομί-
ζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύ-
3 σαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ
γεγενημέθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ
ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνου
4 Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἠπειρώταί τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν
ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχη τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῆ γενομένη
παρεγεγόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πανσανία· εἴτε τι ἄλλο κατ'
ἐκείνου τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι,
5 πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὧ Λακεδαι-
μόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν
Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀπο-
στάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς
ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν.

55. „Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἤξιώ-
σαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγεγόμεθα ὕστερον. ὑμεῖς δὲ
αἴτιοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιά-
σαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε
τραπέσθαι ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικουν-
2 τω. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ
3 ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἴ δ' ἀποστῆναι

Ἀθηναίων οὐκ ἠθέλησαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θεβαίους ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὖ παθῶν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάργετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἴεναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἷτιοι εἴ τι μὴ καλῶς ἐδράτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

56. ,Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας 2 ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι λερομηνία ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ ἀντίκα χρησίμω ὑμῶν 3 τε καὶ ἐκείνων πολεμῶ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ἀφέλιμοι δο- 4 κοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί· ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερον ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρ- 5 τηται, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἐφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τι- 6 μηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρεῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ

ὕμᾱς κερδαλέως. καίτοι χρη ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γινώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰ βέβαιοι τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραυτίκα πού ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται.

57. „Προσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα, (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν) ὁρᾶτε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνώναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν 2 τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράφαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικη- 3 σία διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπώλλυμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλάτοις Θηβαίων ἡσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῶ διαφθαρή- 4 ναι, νῦν δὲ θανάτου κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελει οὐδεῖς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἢ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ᾗτε.

58. „Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἔνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας καμθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνώναι εἰ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπέισθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν οὓς μὴ ὑμῖν πρόπει, σῶφρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν

αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα²
 διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκληϊαν αὐτοῦ ἀφανίσει.
 οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὖ-
 νους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμά-³
 των ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἂν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες
 ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους (ὁ δὲ
 νόμος τοῖς Ἑλλησι μὴ κτείνειν τούτους), ἐτι δὲ καὶ εὐερ-
 γέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πα-⁴
 τέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μή-
 δων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκα-
 στον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα
 τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὠραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέ-
 ροντες, εὐνοὶ μὲν ἐκ φιλλας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχ-
 μοις ποτὲ γενομένοις. ὦν ὑμεῖς τὸναντίον ἂν δράσαιτε,
 μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθε δέ· Παυσανίας μὲν γὰρ⁵
 ἔθαπτεν αὐτοὺς νομιζῶν ἐν γῆ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ'
 ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν
 τὴν Πλαταιίδα Θηβαῖδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολέμῳ
 τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ
 ξυγγενεῖς ἀτίμους γερωῶν ὦν νῦν ἰσχυροσι καταλείψετε;
 πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ἣ ἠλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες δου-
 λώσετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν
 ἐρημοῦτε, καὶ θυσίας τὰς πατέριους τῶν ἐσσαμένων καὶ
 κτισάντων ἀφαιρήσεσθε.

59. „Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὧ Λακεδαιμόνιοι,
 τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς
 προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἄλλο-
 τρίας ἔνεκα ἐχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι,
 φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτω σώφροσι
 λαβόντας, μὴ ὦν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανο-
 οῦντας, ἀλλ' οἴοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμη-
 τον τὸ τῆς ξυμποραῆς ὧτινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι.

- 2 ἡμεῖς τε, ὡς πρόεπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεῖα προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινούς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβωάμενοι πείσαι τάδε· προφερόμενοι ὄρκους οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ᾤμοσαν μὴ ἀμνημονεῖν ἰκέται γιγνώμεθα ὑμῶν τῶν πατρῶων τάφων, καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηῶτας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι. ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης ἢ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν.
- 3 ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ᾧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, πανόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῷ τελευτηῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν. καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἑᾶσαι ἡμᾶς ἀ-
- 4 τοὺς ἐλέσθαι. ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες οἱ προθυμώτατοι περὶ τοὺς Ἑλληνας γενόμενοι Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως ἰκέται ὄντες, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτήρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι.“

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι δείσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοί τι ἐνδῶσι, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρωτήμα ἀποκρισεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

61. „Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἤτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἕξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ἤτιαμένων πολλήν

τὴν ἀπολογίαὺν καὶ ἔπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῆ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἄληθές περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε. ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμίκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἐσχομεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἕξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἐβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον.

62. „Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνου Βοιωτῶν οὐ μηδίσει, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγᾶλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσει 2 μὲν αὐτοὺς οὐ φαμὲν διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας μόνους αὐτῶν Βοιωτῶν ἀττικίσει. καίτοι σκέψασθε ἐν οἴῳ 3 εἶδει ἐκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἐπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δὲ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἐτι μᾶλλον σπήσειν, 4 εἰ τὰ τοῦ Μῆδου κρατήσῃ, κατέχοντες ἰσχύϊ τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτῳ οὔσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἐπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἡμαρτεν. ἐπειδὴ γοῦν ὅτε Μῆδος 5 ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρὴ Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν περὶ αὐτοῖς ποιείσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ, εἰ μαχόμενοι

ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευὴν ὄσσην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμαχῶν. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα.

63. „Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἠδικήκατε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφραίνειν. ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκουτες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανή γε ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καὶ τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλευέσθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἐτι εἴλεσθε μάλ-
3 λον τὰ Ἀθηναίων. καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἰσχρὸν καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλομένους τὴν
4 Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἴσθη αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας.

64. „Ἀλλὸν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκα μόνου οὐκ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτά βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τὰ-
2 ναντία. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελείσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ

δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παρα-3 βάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Ἀλγινῆτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκουτες ἔχοντές τε τοὺς νόμους οὔσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευ- ταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μὴδ' ἐτέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες 4 ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἑλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε; καὶ ἂ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἂ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μη-5 δισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν.

65. „Ἄ δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι (παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ Ἰερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν), οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τε τὴν 2 πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πά- τρια καταστήσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔθ' ἡμεῖς· πολῖ- 3 ται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοῖξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμῶς κομίσαντες ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν,

σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἄλλοτριοῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασιν δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους.

66. „Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἠδίκησαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰένα 2 πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἔδοκοῦμέν 4 τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ, λόγοις τε πείθειν ὥστε ἐξελεθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁμοίως ἀλογοῦμεν (κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα ἔπασχον), οὓς δὲ χεῖρας προῖσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτείνειν ψευθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἦν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρα- 4 νομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιούτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. οὐκ, ἦν γε οὔτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθῆσεσθε.

67. „Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδητέ δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον 2 τετιμωρημένοι, καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἄς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ ἀσχροῦν τι δοῶσι διπλάσιας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἀμαρτάνουσι.

μηδὲ ὀλοφυρμῶ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε
τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι καὶ τὴν σφετέραν
ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῶ δεινό-3
τερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρ-
μένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγον-
τες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι
καὶ οἰκλαὶ ἐρήμοι πολλῶ δικαιοτέραν ὑμῶν ἰκετείαν
ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι 4
τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων· οἱ
δὲ δικαίως, ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ 5
τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους
ξυμμαχοὺς ἐκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προ-
παθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκη κρίναντες
καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἐννομα
γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προἰσχύμενοι,
ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς
παραδόντες. ἀμύνατε οὖν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ 6
τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν
ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι
γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν
ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλησι παράδειγμα οὐ λόγων
τοὺς ἀγῶνας προθήσουτες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν
ὄντων βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ
λόγοι ἐπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίνονται. ἀλλ' 7
ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς
τοὺς ξύμπαντας διαγνωμάς ποιήσησθε, ἧσσόν τις ἐπ'
ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσῃ.

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμό-
νιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσις ὀρθῶς
ἔξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι,
διότι τὸν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ
τὰς παλαιὰς Πανσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἦσυ-

χάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἂ πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προεί-
 χοντο αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, [ὡς] οὐκ ἐδέξαν-
 το, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἕκασπονδοὶ ἤδη
 ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὐθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον
 παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ
 τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσὶν,
 ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαίρετον
 2 ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν
 οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν,
 3 οἳ ξυνεπολιορκοῦντο· γυνακκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν
 δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν τινα [Θηβαῖοι] Μεγαρέων ἀν-
 δράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα
 φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστε-
 ρον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμε-
 λίων ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγῶγιον διακοσίων
 ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνω-
 θεν, καὶ ὄροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρή-
 σαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλα, χαλκὸς
 καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἡρᾷ,
 καὶ νεῶν ἑκατόμποδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν
 δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ
 4 ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλα-
 ταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο
 Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι
 5 τότε καθιστάμενον ᾠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ
 Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων
 ξύμμαχοι ἐγένοντο οὕτως ἐτελεύτησεν.

69. Αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησίων
 αἱ Λεσβίοις βοηθοὶ ἐλθοῦσαι, ὡς τότε φεύγουσαι διὰ
 τοῦ πελάγους ἐκ τε τῶν Ἀθηναίων ἐπιδιωχθεῖσαι καὶ
 πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι καὶ ἀπ' αὐτῆς σποράδες
 πρὸς τὴν Πελοπόννησον κλητηνέχθησαν, καταλαμβάνου-

σιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ τρεῖς καὶ δέκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Βρασίδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβουλον Ἀλκίδα ἐπεληλυθότα. ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμό- 2 νιοι ὡς τῆς Λέσβου ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στασιάξουσιν, δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις παρόντων Ἀθηναίων περὶ Ναύπακτον, πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι ἐκ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, ὅπως προφθάσωσι καὶ παρεσκευάζοντο ὃ τε Βρασίδας καὶ ὁ Ἀλκίδας πρὸς ταῦτα.

70. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν, ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγνημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίους Κέρκυραν προσποιῆσαι. καὶ ἔκρασσον οὗτοι ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. καὶ ἀφικομένης Ἀτ- 2 τικῆς τε νεῶς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγούσων καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίους δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθε- 3 λοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστίκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην. λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. ὁ δὲ ἀποφυγῶν 4 ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημίᾳ δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερά ἰκε- 5 τῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὢν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι. οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπνυθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστι, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς

Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἔξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρηκατ-
ἐφυγον ἔτι παροῦσαν.

71. Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥμιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέ-
χεσθαι ἄλλ' ἢ μιᾶ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλεόν πολέμιον ἡγεῖσθαι. ὥς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν
2 γνώμην. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις
περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὥς ξυνέφερε καὶ
τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείδοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον
πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφὴ γένηται.

72. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὥς
νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες καὶ ὅσους ἔπεισαν κατέθεντο
2 ἐς Αἴγινα. ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ
πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμο-
νίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ καὶ μαχόμενοι ἐνί-
3 κησαν. ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρό-
πολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ
ξυλλεγεῖς ἰδρῦθη καὶ τὸν Ἰλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ
τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὐπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν,
καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἠπειρον.

73. Τῇ δ' ὑστερατὰ ἠεροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς
τοὺς ἀγρούς περιέπεμπον ἀμφοτέροι, τοὺς δούλους πα-
ρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ
μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον,
τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

74. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὐτῆς γίνεται, καὶ
νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προέχων· αἱ

τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρουβον. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δειλὴν ὄψιαν ² δείσαντες οἱ ὄλργοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἄλλοτριᾶς, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρεῖναι, εἰ ἄνεμος ἐπέγενετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. καὶ οἱ μὲν παυσά- ³ μνοι τῆς μάχης ὡς ἐκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἠπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

75. Τῇ δ' ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Δι-
τρέφους, Ἀθηναίων στρατηγός, παραγίγνεται βοηθῶν
ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακο-
σίοις ὀπίλοις· ζύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυ-
χωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρι-
ναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς
πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους ὥστε
τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. καὶ ὁ μὲν ταῦ- ²
τα πράξας ἐμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἳ δὲ τοῦ δήμου προ-
στάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι
καταλιπεῖν, ὅπως ἦσόν τι ἐν κινήσει ὧσιν οἱ ἐναντίοι,
ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν.
καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἳ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς ³
τὰς ναῦς. δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπο-
πεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερόν. Νι- ⁴
κόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. ὡς δ'
οὐκ ἐπειθεν, ὁ δῆμος ὀπισθεῖς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ,
ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιᾶς διανοομένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν

ἀπιστία, τὰ τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκάλυψε, διέ-
 5 φθειραν ἄν. ὄρωντες δ' οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίξου-
 σιν ἐς τὸ Ἡραῖον ἰκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τε-
 τρακοσίων. ὁ δὲ δῆμος δείσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνί-
 στησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ
 Ἡραίου νῆσον καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκείσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

76. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτη ἡ πέμ-
 πτη ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομι-
 δὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν
 ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφοροι οὔσαι, παραγίγνονται τρεῖς
 καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλικίδας, ὅσπερ καὶ πρό-
 τερον, καὶ Βρασίδης αὐτῶν ξύμβουλος ἐπέπλει. ὄρμισά-
 μνοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἔφ' ἐπέπλεον
 τῇ Κερκύρῳ.

77. Οἱ δὲ πολλῶν θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τὰ τ' ἐν
 τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἐξή-
 κοντα ναῦς καὶ τὰς αἰε πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς
 ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε εἶσαι πρῶ-
 τον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγε-
 2 νέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες
 αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἠντομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἄλ-
 λήλοισι οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο· ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν
 3 ποιουμένων. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν
 εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς
 δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν
 ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

78. Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας
 προσπίπτοντες ἐταλαιπωροῦντο καθ' αὐτούς· οἱ δ' Ἀθη-
 ναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἀθρό-
 αῖς μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυ-
 τοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύ-

ουσι μίαν ναῦν. καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐ-
τῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. γνόντες δὲ οἱ 2
πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυ-
πάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι· καὶ γενόμεναι ἀθρόοι αἱ
νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. οἱ δ' 3
ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν
Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἐαυ-
τῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένωι
τῶν ἐναντίων. ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη 4
ἐτελεῦτα ἐς ἡλίου δύσιν.

79. Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύ-
σαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς
ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι,
τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ
τὴν πόλιν ἐφύλασσον. οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλ- 2
μησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρισκαίδεκα δὲ
ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἠπει-
ρον ὄθενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ' ὕστεραία ἐπὶ μὲν τὴν 3
πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ
καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασιδου παραινοῦντος, ὡς λέγε-
ται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευ-
κίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς.

80. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεῆς
γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἰκέταις ἤσαν
ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. καὶ
τινας αὐτῶν ἐπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν
γὰρ ὅμως τριάκοντα. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου 2
ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτι
αὐτοῖς ἐφρουκτωρήθησαν ἐξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσ-
πλεύουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι
τὴν στασιν καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελ-

λούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

81. Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερευεγκίντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλευούσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἄς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ἰλλυρικὸν λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἐπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἐπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπέισθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειραν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγχοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύνατο ἀνηλοῦντο. ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἄς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσι βουλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἶον φιλεῖ ἐν τῷ τοιοῦτῳ γίνεσθαι, οὐδὲν ὅ τι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

82. Οὕτως ὠμὴ ἡστάσις προυχώρησε, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο· ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἶπεν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν

ἐκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δῆμων προστάταις τοὺς Ἀθηναί-
 οὺς ἐπάγεσθαι καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους· καὶ
 ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν οὐδ' ἐτοίμων
 παρακαλεῖν αὐτούς, πολεμουμένων δὲ καὶ ξυμμαχίας
 ἅμα ἐκατέρους τῇ τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσι αὐ-
 τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσει ὀφθίως αἱ ἐπαγωγὰ τοῖς
 νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο. καὶ ἐπέπεσε πολ- 2
 λὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν
 καὶ αἰεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἦ,
 μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαιότερα καὶ τοῖς εἰδεσι διηλλαγμένα, ὡς
 ἂν ἕκασται αἱ μεταβολαὶ τῶν ξυντυχιῶν ἐφιστῶνται. ἐν
 μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἱ τε πόλεις καὶ
 οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκου-
 σίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπο-
 ρίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ
 παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. ἔστασίαξέ τε οὖν 3
 τὰ τῶν πόλεων καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά που πύσσει τῶν
 προγενομένων πολὺν ἐπέφερε τὴν υπερβολὴν τοῦ καινοῦ-
 σθαι τὰς διανοίας τῶν τ' ἐπιχειρήσεων περικτεχνήσει καὶ
 τῶν τιμωριῶν ἀτοπία. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὄνο- 4
 μάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοσύνῃ. τόλμα μὲν
 γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ
 προμηθῆς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάδρου
 πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν· τὸ
 δ' ἐμπλήκτως ὄξυν ἀνδρὸς μοίρα προσετέθη, ἀσφαλεῖα δὲ
 τὸ ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρόφασις εὐλόγος. καὶ ὁ 5
 μὲν χαλεπαίνων πιστὸς αἰεὶ, ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ ὑπο-
 πτος. ἐπιβουλεύσας δὲ τις τυχῶν ξυνετὸς καὶ ὑπονοήσας
 ἔτι δεινότερος· προβουλεύσας δὲ ὅπως μηδὲν αὐτῶν δε-
 ῆσει, τῆς τε ἐταιρίας διαλυτῆς καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπε-
 πληγμένους. ἀπλῶς δὲ ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακὸν τι
 δοῦν ἐπηνεῖτο, καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον.

6 καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἐταιρικοῦ ἄλλοτριώτερον
 ἐγένετο διὰ τὸ ἐτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾶν·
 οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελίας αἱ τοιαῦται
 ξύνοδοι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξία. καὶ τὰς
 ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεϊς οὐ τῷ θείῳ νόμῳ μᾶλλον ἐκρα-
 7 τύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τι παρανομῆσαι. τὰ τε ἀπὸ τῶν ἐναν-
 τίων καλῶς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῆ, εἰ πρού-
 χοιεν, καὶ οὐ γενναιότητι. ἀντιτιμωρήσασθαι τέ τινα περὶ
 πλείονος ἢν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ ὄρκοι εἴ ποῦ ἄρα
 γένοιτο ξυναλλαγῆς, ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἐκα-
 τέρω διδόμενοι ἰσχυρον οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν·
 ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρα-
 κτον, ἢ διον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφα-
 νοῦς, καὶ τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτη περιγε-
 νόμενος ξυνέσεως ἀγώνισμα προσελάμβανε. ῥᾶον δ' οἱ
 πολλοὶ κακοῦργοι ὄντες δεξιοὶ κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγα-
 8 θοί, καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται. πάν-
 των δ' αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ ἢ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτι-
 μίαν· ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονεικεῖν καθισταμένων
 τὸ πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες μετ' ὀνό-
 ματος ἑκάτεροι εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολι-
 τικῆς καὶ ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμήσει, τὰ μὲν
 κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἅθλα ἐποιοῦντο, παντὶ δὲ τρό-
 πῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι ἐτόλμησάν τε
 τὰ δεινότερα, ἐπεξήεσάν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους, οὐ
 μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῇ πόλει ξυμφόρου προστιθέντες,
 ἐς δὲ τὸ ἑκατέροις ποῦ αἰεὶ ἡδονὴν ἔχον ὀρίζοντες, καὶ ἢ
 μετὰ ψήφου ἀδίκου καταγνώσεως ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ
 κρατεῖν ἐτοιμοὶ ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐκπιμπλά-
 ναι. ὥστε εὐσεβεῖα μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον, εὐπρεπεῖα
 δὲ λόγου οἷς ξυμβαλή ἐπιφθόνως τι διαπραξάσθαι, ἄμει-
 νον ἤκουον. τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων

ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι διεφθείροντο.

83. Οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῷ Ἑλληνικῷ, καὶ τὸ εὐήθες, οὗ τὸ γενναῖον πλείστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν· οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς οὔτε ὄρ-²κος φοβερός, κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῶ ἐς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου, μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσκόπουν ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. καὶ οἱ φανυλότεροι γνώμην ὡς τὰ³ πλείω περιεγίγνοντο· τῷ γὰρ δεδιέναι τό τε αὐτῶν ἐνδεῆς καὶ τὸ τῶν ἐναντίων ξυνετόν, μὴ λόγοις τε ἤσους ὧσι καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσῃσι προεπιβουλεύμενοι, τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. οἱ⁴ δὲ καταφρονοῦντες ἂν προαισθῆσθαι, καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν ἢ γνώμῃ ἔξεστιν, ἄφρακτοι μᾶλλον διεφθείροντο.

84. [Ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολήθη, καὶ ὅποσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλεόν ἢ σωφροσύνη ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμυνόμενοι δράσειαν, πενίας δὲ τῆς εἰωθυίας ἀπαλλαξιόντες τινες, μάλιστα δ' ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν, παρὰ δίκην γινώσκουσιν, οἳ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξία, ἀπὸ ἴσου δὲ μάλιστα ἐπιόντες, ἀπαιδευσία ὀργῆς πλείστον ἐκφερόμενοι ὡμῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν. ξυνταραχθέντος τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν² τοῦτον τῇ πόλει καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἢ ἀνθρωπεία φύσις, εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν, ἀσμένῃ ἐδήλωσεν ἀκρατῆς μὲν ὀργῆς οὔσα, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προύχοντος· οὐ γὰρ ἂν τοῦ τε ὀσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προτιθέσαν τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν, ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσιν ἰσχὺν εἶχε τὸ φθονεῖν.

3 ἀξιοῦσί τε τοὺς κοινούς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἄνθρωποι νόμους, ἀφ' ὧν ἅπασιν ἐλπίς ὑπόκειται σφαλῆσι κἂν αὐτοὺς διασώζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι, εἴ ποτε ἄρα τις κινδυνεύσας τινὸς δεήσεται αὐτῶν.]

85. Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν Κερκυραῖοι τοιαύταις ὀργαῖς ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο, καὶ ὁ Εὐρυμέδων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν·
 2 ὕστερον δὲ οἱ φεύγοντες τῶν Κερκυραίων (διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πεντακοσίους) τείχη τε λαβόντες, ἃ ἦν ἐν τῇ ἡπίρῳ, ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς καὶ ἐξ αὐτῆς ὀρμώμενοι ἐλήζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ καὶ πολλὰ ἔβλαπτον,
 3 καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα καὶ Κόρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὥς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσσετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρασκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον
 4 ἑξακόσιοι μάλιστα οἱ πάντες, καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες, ὅπως ἀπόγνοια ἢ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς, ἀναβάντες ἐς τὸ ὄρος τὴν Ἰστώνην, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι ἔφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν.

86. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀθηναῖοι εἰκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν καὶ Λάχητα τὸν Μελανώπου στρατηγὸν αὐτῶν καὶ Χαροιάδην τὸν Εὐφιλήτου.
 2 οἱ γὰρ Συρακόσιοι καὶ Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλους καθέδρασαν. ξύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἦσαν πλὴν Καμαριναίων αἱ ἄλλαι Δωρίδες πόλεις, αἵπερ καὶ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε· τοῖς δὲ Λεοντίνοις αἱ Χαλκιδικαὶ πόλεις καὶ Καμάρινα· τῆς δὲ Ἰταλίας Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν,
 3 Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς Λεοντίνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι κατὰ τε πα-

λαιὴν ξυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν, πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς· ὑπὸ γὰρ τῶν Συρακοσίων τῆς τε γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέμψαν⁴ οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σίτον ἐς τὴν Πελοπόννησον ἄγεσθαι αὐτόθεν, πρόπειραν τε ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἶη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι. καταστάντες οὖν⁵ ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ξυμμαχῶν. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

87. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τὸ δεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιποῦσα μὲν οὐδένα χρόνον τὸ παντάπασιν, ἐγένετο δὲ τις ὅμως διακωχή. παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ² δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη, ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν. τετρακοσίων γὰρ ὀπλιτῶν³ καὶ τετρακισχιλίων οὐκ ἐλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων καὶ τριακοσίων ἰππέων, τοῦ δὲ ἄλλου ὄχλου ἀνεξεύρετος ἀριθμὸς. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τότε σεισμοὶ⁴ τῆς γῆς ἐν τε Ἀθήναις καὶ Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Βοιωτοῖς καὶ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῶ τῷ Βοιωτίῳ.

88. Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους καλουμένας· θερούς γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπιστρατεύειν. νέμονται δὲ Λιπαραῖοι αὐτάς,² Κνιδίων ἄποικοι ὄντες. οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μέγαλη, καλεῖται δὲ Λιπάρα· τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὀρμώμενοι γεωργοῦσι, Διδύμην καὶ Στρογγύλην καὶ Ἰεράν. νομίζουσι δὲ οἱ ἐκείνη ἀνθρωποὶ ἐν τῇ Ἰεραῖ ὡς ὁ³ Ἡφαιστος χαλκεύει, ὅτι τὴν νύκτα φαίνεται πῦρ ἀναδιδούσα πολὺ καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν. κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὴν Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν, ξύμμαχοι δ' ἦσαν Συρακοσίων. τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν,⁴

ὥς οὐ προσεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ Ῥήγιον. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ πέμπτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

89. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ ἦλθον ὥς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες Ἄργιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου, Λακεδαιμονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν 2 ἀπειράποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους, τῶν σεισμῶν κατεχόντων, τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις ἢ θάλασσα ἐπανελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρότερον οὔσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀνα- 3 δραμόντες. καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία γίνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν 4 ἀνεῖλκυσμένων τὴν ἐτέραν κατέαξεν. ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησις τις, οὐ μέντοι ἐπέκλυσε γε· καὶ σεισμὸς τοῦ τείχους τι κατέβαλε καὶ τὸ πρυ- 5 τανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιούτου, ἧ ἰσχυρότατος ὁ σεισμὸς ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένης βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἄνευ δὲ σειρμοῦ οὐκ ἂν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι.

90. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμουν μὲν καὶ ἄλλα, ὥς ἐκάστοις ξυνέβαινε, ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ αὐτοὶ οἱ Σικελιωῖται ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ξὺν τοῖς σφετέροις ξυμμάχοις· ἃ δὲ λόγου μάλιστα ἄξια ἢ μετὰ τῶν Ἀθηναίων οἱ ξύμμαχοι ἐπραξαν ἢ πρὸς τοὺς 2 Ἀθηναίους οἱ ἀντιπολέμιοι, τούτων μνησθήσομαι. Χαροιάδου γὰρ ἤδη τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθυνηκός

ὑπὸ Συρακοσίων πολέμῳ, Λάχης ἄπασαν ἔχων τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσε μετὰ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ Μυλᾶς τὰς τῶν Μεσσηνίων. ἔτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων φρουροῦσαι καὶ τινα καὶ ἐνέδραν πεποιημένοι τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ³ ξύμμαχοι τοὺς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι καὶ διαφθεροῦσι πολλοὺς, καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες ἠνάγκασαν ὁμολογίᾳ τὴν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι καὶ ἐπὶ Μεσσήνην ξυστρατεῦσαι. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων οἱ Μεσ⁴σήνιοι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων προσεχώρησαν καὶ αὐτοὶ ὁμήρους τε δόντες καὶ τὰ ἄλλα πιστὰ παρασχόμενοι.

91. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα μὲν ναῦς ἔστειλαν περὶ Πελοπόννησον, ὧν ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλκισθένους καὶ Προκλῆς ὁ Θεοδώρου, ἐξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον καὶ δισχιλίους ὀπλίτας, ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου. τοὺς γὰρ Μηλίους ὄντας² νησιώτας καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν λέναι ἐβούλοντο προσαγαγέσθαι. ὥς δὲ αὐ³τοῖς δηουμένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρουν, ἄραντες ἐκ τῆς Μήλου αὐτοὶ μὲν ἐπλευσαν ἐς Ὠρωπὸν τῆς πέραν γῆς, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθὺς ἐπορεύοντο οἱ ὀπλίται ἀπὸ τῶν νεῶν περὶ ἐς Τανάγραν τῆς Βοιωτίας. οἱ δ' ἐκ τῆς⁴ πόλεως πανδημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἰππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρατηγούντος καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλέους, ἀπὸ σημείου ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. καὶ στρατοπε⁵δευσάμενοι τάντην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανάγρα ἐδήουν καὶ ἐνηυλίσαντο. καὶ τῇ ὑστεραῖα μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐπεξελθόντας τῶν Ταναγραίων καὶ Θηβαίων τινὰς προσβεβοηθηκότας καὶ ὄπλα λαβόντες καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ παραπλεύσας ὁ Νικίας ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ τῆς⁶

Λοκρίδος τὰ ἐπιθαλάσσια ἔτεμε καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἶκον.

92. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχίνι ἀποικίαν καθίσταντο ἀπὸ τοιαύσδε 2 γυνώμης. Μηλιῆς οἱ ξύμπαντες εἰσὶ μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἰερῆς, Τραχίνιοι· τούτων δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ Οἰταίων ὁμόρων ὄντων, τὸ πρῶτον μελλήσαντες Ἀθηναίους προσθεῖναι σφᾶς αὐτούς, δεισαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι πιστοὶ ᾧσι, πέμπουσιν ἐς Λακεδαίμονα, 3 ἐλόμενοι πρεσβευτὴν Τισαμενόν. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ Δωριῆς, ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεόμενοι· ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ αὐτοὶ 4 ἐφθείροντο. ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι γυνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν, τοῖς τε Τραχινίοις βουλόμενοι καὶ τοῖς Δωριεῦσι τιμωρεῖν. καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι· ἐπὶ τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι ἄν, ὥστ' ἐκ βραχείος τὴν διάβασιν γίνεσθαι, τῆς τε ἐπὶ Θοράκης παρόδου χρησίμως ἔξειν. τό τε ξύμπαν 5 ᾧρημυτο τὸ χωρίον κτίζειν. πρῶτον μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήρουντο, κελεύοντος δὲ ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἔπεσθαι πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἔθνῶν. οἰκισταὶ δὲ τρεῖς Λακεδαιμονίων ἠγήσαντο, Λέων καὶ Ἀλκίδας καὶ Δαμά- 6 γων. καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς, ἣ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀπέχουσα Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ θαλάσσης εἴκοσι. νεωρίά τε παρεσκευάζοντο καὶ εἰρξαν τὸ κατὰ Θερμοπύλας κατ' αὐτὸ τὸ στενόν, ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἴη.

93. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικιζομένης τὸ πρῶτον ἔδειςάν τε καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ

μάλιστα καθίστασθαι, ὅτι βραχύς ἐστὶν ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας. ἔπειτα μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη· οὐ γὰρ ἐγένετο ἀπ' αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. αἴτιον δὲ ἦν· οἱ τε Θεσσαλοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτη² χωρίων καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῆ ἐκτίζετο, φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλη ἰσχύϊ παροικῶσιν, ἐφθειρον καὶ διὰ παντὸς ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκαταστάτοις, ἕως ἐξετρούχωσαν γενομένους τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλούς (πᾶς γάρ τις Λακεδαιμονίων οἰκίζόντων θαρσαλέως ἦει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν)· οὐ μέντοι ἦκιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν³ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματά τε ἐφθειρον καὶ ἐς ὀλιγανθρωπίαν κατέστησαν, ἐκφοβήσαντες τοὺς πολλούς, χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἂ οὐ καλῶς ἐξηγούμενοι, ὥστε ῥᾶον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσσοικοι ἐπεκράτουν.

94. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν ἐν τῇ Μήλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατείχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι περὶ Πελοπόννησον ὄντες πρῶτον ἐν Ἑλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρουρούς τινας λοχῆσαντες διεφθειραν, ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζουσι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνᾶσί τε πᾶσιν, οἱ πανδημεὶ πλήν Οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίοις καὶ Κεφαλλῆσι καὶ Κερκυραίων πεντεκαίδεκα ναυσί. καὶ οἱ μὲν Λευκά-²διοι, τῆς τε ἕξω γῆς δηουμένης καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ, ἐν ἧ καὶ ἡ Λευκάς ἐστι καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πλήθει βιαζόμενοι ἠσύχαζον· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες ἠξίουσι Δημοσθένη τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτειχίζειν αὐτούς, νομίζοντες ῥαδίως τ' ἂν ἐκπολιορκῆσαι πόλεώς τε αἰεὶ σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. Δημοσθένης δ' ἀνα-³πέιθεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς καλὸν αὐτῷ στρατιᾶς τοσαύτης ξυνειλεγμένης Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὔσι, καὶ ἦν κρατήση αὐτῶν, ῥαδίως καὶ τὸ ἄλλο ἠπειρωτικὸν τὸ ταύτη Ἀθη-

4 ναίους προσποιήσιν. τὸ γὰρ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ
 τῶν Αἰτωλῶν καὶ μάχιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κάμας ἀτει-
 χίστους, καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ, καὶ σκευῆ ψιλῆ χρώμε-
 5 νον οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ξυμβοηθῆσαι, κατα-
 στραφῆναι. ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον μὲν Ἀποδω-
 τοῖς, ἔπειτα δὲ Ὀφιουεῦσι, καὶ μετὰ τούτους Εὐρυτάσιν,
 ὅπερ μέριστον μέρος ἐστὶ τῶν Αἰτωλῶν, ἀγνωστότατοι
 δὲ γλῶσσαν καὶ ὁμοφάγοι εἰσίν, ὡς λέγονται. τούτων
 γὰρ ληφθέντων ῥαδίως καὶ τᾶλλα προσχωρήσιν.

95. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς καὶ μά-
 λιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως τοῖς
 ἠπειρώταις ξυμμάχοις μετὰ τῶν Αἰτωλῶν δύνασθαι ἂν
 κατὰ γῆν ἐλθεῖν ἐπὶ Βοιωτοὺς διὰ Λοκρῶν τῶν Ὀξολῶν
 ἐς Κυτίνιον τὸ Λωρικόν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσόν,
 ἕως καταβαίῃ ἐς Φωκέας, οἱ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν
 Ἀθηναίων ἀεὶ ποτε φιλίαν ξυστρατεύσειν ἢ κἂν βίᾳ προσ-
 αχθῆναι (καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὁμορος ἢ Βοιωτία ἐστίν).
 ἄρας οὖν ξύμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευκάδος
 2 ἀκόντων Ἀκαρνάνων παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον. κοινάσας
 δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ἀκαρνᾶσιν, ὡς οὐ προσεδέξαντο διὰ
 τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτείχισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρα-
 τιᾷ, Κεφαλλῆσι καὶ Μεσσηνίοις καὶ Ζακυνθίοις καὶ Ἀθη-
 ναίων τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν
 (αὶ γὰρ πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπῆλθον νῆες)
 3 ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλοῦς. ὠρᾶτο δὲ ἐξ Οἰνεῶνος τῆς
 Λοκρίδος. οἱ δὲ Ὀξόλαι οὗτοι Λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν,
 καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις
 ἐς τὴν μεσόγειαν. ὄντες γὰρ ὁμοροὶ τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ
 ὁμόσκευοι μεγάλη ἀφελία ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες
 μάχης τε ἐμπειρία τῆς ἐκείνων καὶ χωρίων.

96. Αὐλισάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ
 Νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ Ἡσίδοδος ὁ ποιητῆς λέγεται ὑπὸ

τῶν ταύτη ἀποθανεῖν, χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν, ἥμα τῇ ἑφ' ἄρας ἐπορεύετο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. καὶ αἰρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ποιτανίαν καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροκύλειον καὶ τῇ τρίτῃ Τεῖχιον, ἔμενέ τε αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος ἀπέπεμψε· τὴν γὰρ γνώμην εἶχε τᾶλλα καταστρεψάμενος οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο ξυγχωρεῖν, ἐς Ναύπακτον ἐπαναχωρήσας στρατεῦσαι ὕστερον. τοὺς δὲ Αἰτωλοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἢ παρασκευὴ οὔτε ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεβουλεύετο, ἐπειδὴ τε ὁ στρατὸς ἐσεβεβλήκει, πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες, ὥστε καὶ οἱ ἐσχατοὶ Ὀφιονέων οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες Βωμιῆς καὶ Καλλιῆς ἐβοήθησαν.

97. Τῷ δὲ Δημοσθένει τοιόνδε τι οἱ Μεσσήνιοι παρήνουν, ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον· ἀναδιδάσκοντες αὐτὸν τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἰη ῥαδίᾳ ἢ αἴρεσις λέναι ἐκέλευον ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κώμας καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν ξύμπαντες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται, τὴν δ' ἐν ποσὶν αἰεὶ πειρασθαι αἰρεῖν. ὁ δὲ τούτοις τε πεισθεὶς καὶ τῇ τύχῃ ἐλπίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἠναντιοῦτο, τοὺς Λοκροὺς οὐκ ἀναμείνας οὖς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι (ψιλῶν γὰρ ἀκοντιστῶν ἐνδεῆς ἦν μάλιστα) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγίτιον, καὶ κατὰ κράτος αἰρεῖ ἐπιών. ὑπέφυγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν χωρίων ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὄγδοηκοντα σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ (βεβοηθηκότες γὰρ ἦδη ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον) προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν καὶ ἐσηκόντιζον, καὶ ὅτε μὲν ἐπίοι τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὑπεχώρουν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐπέκειντο· καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύτη ἡ μάχη, διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαί. ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἦσους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

98. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ βέλη αὐ-
 τοῖς καὶ οἰοί τε ἦσαν χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀντεῖχον· τοξενόμε-
 νοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ ἄνθρωποι ψιλοὶ ἀνεστέλλοντο· ἐπειδὴ
 δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν
 καὶ αὐτοὶ ἐκεκμήκασαν καὶ ἐπὶ πολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυν-
 εχόμενοι, οἷ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω
 δὴ τραπόμενοι ἔφευγον, καὶ ἐσπίπτοντες ἐς τε χαράδρας
 ἀνεκβάτους καὶ χωρῖα ὧν οὐκ ἦσαν ἔμπειροι διεφθεί-
 ροντο· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμῶν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν Χρόμων ὁ
 2 Μεσσήνιος ἐτύγχανε τεθνηκώς. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἐσακοντί-
 ζοντες πολλοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἰ-
 ροῦντες ἄνθρωποι ποδώκεις καὶ ψιλοὶ διεφθειρον, τοὺς
 δὲ πλείους τῶν ὁδῶν ἀμαρτάνοντας καὶ ἐς τὴν ὕλην
 ἐσφερομένους, ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομισάμενοι
 3 περιεπύμπρασαν· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ
 τοῦ ὀλέθρου τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀθηναίων, μόλις τε
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος, ὅθεν
 4 περ καὶ ὠρμήθησαν, οἱ περιγεγόμενοι κατέφυγον. ἀπέ-
 θανον δὲ τῶν τε ξυμμάχων πολλοὶ καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων
 ὀπλίται περὶ εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοσοῦτοι μὲν
 τὸ πλῆθος καὶ ἡλικία ἢ αὐτῇ οὗτοι βέλτιστοι δὴ ἄνδρες
 ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων πόλεως διεφθάρη-
 5 σαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Προκλῆς. τοὺς
 δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν
 καὶ ἀναχωρήσαντες ἐς Ναύπακτον ὕστερον ἐς τὰς Ἀθή-
 νας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. Δημοσθένης δὲ περὶ
 Ναύπακτον καὶ τὰ χωρῖα ταῦτα ὑπελείφθη, τοῖς πε-
 πραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

99. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ Σικε-
 λίαν Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἐς τὴν Λοκρίδα ἐν ἀποβάσει
 τέ τινα τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν καὶ
 περιπόλιον αἰρουῖσιν ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἀληκι ποταμῷ.

100. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Αἰτωλοὶ προπέμψαντες πρότερον ἔς τε Κόρινθον καὶ ἔς Λακεδαίμονα πρέσβεις, Τόλοφόν τε τὸν Ὀφιονέα καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρύτανα καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀποδατόν, πειθοῦσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγὴν. καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχιλίους ὀπλίτας τῶν ξυμμαχῶν. τούτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Τραχτι πόλεως τότε νεοκτίστου οὔσης· Σπαρτιάτης δ' ἦρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς καὶ ξυνηκολούθουν αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδαῖος οἱ Σπαρτιάται.

101. Ξυλληγέμετος δὲ τοῦ στρατεύματος ἔς Δελφοὺς ἐπεκηρυκεύετο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Ὀξόλαις· διὰ τούτων γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἔς Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Ἀθηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. ξυνέπρασσον δὲ μά-² λιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Ἀμφισσῆς, διὰ τὸ τῶν Φωκέων ἐχθὸς δεδιότες· καὶ αὐτοὶ πρῶτον δόντες ὀμήρους καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεισαν δοῦναι, φοβουμένους τὸν ἐπιόντα στρατόν, πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ὀμήρους αὐτοῖς Μυονέας (ταύτῃ γὰρ δυσεσβολώτατος ἡ Λοκρίς), ἔπειτα Ἴπνέας καὶ Μεσσαπίους καὶ Τριταιέας καὶ Χαλαίους καὶ Τολοφώνους καὶ Ἡσίοιους καὶ Οἰανθέας. οὗτοι καὶ ξυνεστράτευον πάντες. Ὀλπαῖοι δὲ ὀμήρους μὲν ἔδοσαν, ἠκολούθουν δὲ οὐ· καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδοσαν ὀμήρους πρὶν αὐτῶν εἶλον κάμην Πόλιν ὄνομα ἔχουσαν.

102. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο πάντα καὶ τοὺς ὀμήρους κατέθετο ἔς Κυτίνιον τὸ Λωρικόν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον διὰ τῶν Λοκρῶν, καὶ πορευόμενος Οἰνεῶνα αἰρεῖ αὐτῶν καὶ Εὐπάλιον· οὐ γὰρ προσεχώρησαν. γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ, καὶ οἱ Αἰτωλοὶ² ἅμα ἤδη προσβεβοηθηκότες, ἐδήουν τὴν γῆν καὶ τὸ προὔστειον ἀτελείστον ὃν εἶλον· ἐπὶ τε Μολύκρειον ἐλθόν-

τες, τὴν Κορινθίων μὲν ἀποικίαν, Ἀθηναίων δὲ ὑπήκοου, αἰροῦσι. Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος (ἔτι γὰρ ἐτύγγανεν ὦν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναυπάκτου) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ καὶ δείσας περὶ αὐτῆς, ἔλθων πείθει Ἀκαρναῖνας, χαλεπῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν, βοηθῆσαι Ναυπάκτῳ. καὶ πέμπουσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὀπλίτας, οἳ ἐσελθόντες περιεποήσαν τὸ χωρίον. δεινὸν γὰρ ἦν μὴ μεγάλου ὄντος τοῦ τεύχους, ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχωσιν. Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ἤσθοντο τὴν στρατιάν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀδύνατον ὄν τὴν πόλιν βιά ἐλεῖν, ἀνεχώρησαν οὐκ ἐπὶ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα καὶ Πλευρῶνα καὶ ἐς τὰ ταύτη χωρία καὶ ἐς Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας. οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἔλθόντες πρὸς αὐτοὺς πείθουσιν ὥστε μετὰ σφῶν Ἄργει τε τῷ Ἀμφιλοχικῷ καὶ Ἀμφιλοχία τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρῆσαι καὶ Ἀκαρνανία, ἅμα λέγοντες ὅτι, ἦν τούτων κρατήσωσι, πᾶν τὸ ἡπειρωτικὸν Λακεδαιμονίοις ξύμμαχον καθεστήξει. καὶ ὁ μὲν Εὐρύλοχος πεισθεὶς καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφελὺς ἠσύχαζε τῷ στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς Ἀμπρακιώταις ἐκστρατευσαμένοις περὶ τὸ Ἄργος δέοι βοηθεῖν. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

103. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων ξυμμάχων καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακοσίων καὶ ξύμμαχοι ὄντες ἀποστάντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακοσίων ξυνεπολέμου, ἐπ' Ἴνῆσαν τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακόσιοι εἶχον, προσέβαλλον, καὶ ὡς οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν, ἀπῆσαν. ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέροισι Ἀθηναίων τοῖς ξυμμάχοις ἀναχωροῦσιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ τειχίσματος Συρακόσιοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσί τε μέρος τι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέ-

κτειναν οὐκ ὀλίγους. καὶ μετὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ 3
 Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποβάσεις τινὰς
 ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καικίνον ποταμὸν τοὺς προσβοη-
 θοῦντας Λοκρῶν μετὰ Προξένου τοῦ Καπάτωνος ὡς
 τριακοσίους μάχη ἐκράτησαν καὶ ὄπλα λαβόντες ἀπεχώ-
 ρησαν.

104. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν
 Ἀθηναῖοι κατὰ χρησμὸν δὴ τινα. ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ
 Πεισίστρατος ὁ τύραννος πρότερον αὐτήν, οὐχ ἅπασαν,
 ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τοῦ Ἰερού ἐφειωρᾶτο τῆς νήσου· τότε δὲ
 πᾶσα ἐκαθάρθη τοιῶδε τρόπῳ. θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν 2
 τεθνεώτων ἐν Δῆλῳ, πάσας ἀνείλον, καὶ τὸ λοιπὸν προ-
 εἶπον μῆτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ μῆτε ἐντίκτειν,
 ἀλλ' ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομίζεσθαι. ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήνεια
 τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον ὥστε Πολυκράτης ὁ Σαμίων
 τύραννος, ἰσχύσας τινὰ χρόνον ναυτικῶ καὶ τῶν τε ἄλ-
 λων νήσων ἄρξας καὶ τὴν Ῥήνειαν ἐλὼν ἀνέθηκε τῷ
 Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ ἀλύσει δῆσας πρὸς τὴν Δῆλον. καὶ
 τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίη-
 σαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ Δήλια. ἦν δὲ ποτε καὶ τὸ πάλαι με- 3
 γάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἰώνων τε καὶ περικτιό-
 νων νησιωτῶν· ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν,
 ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες, καὶ ἀγῶν ἐποιεῖτο αὐ-
 τόθι καὶ γυμνικός καὶ μουσικός, χοροὺς τε ἀνῆγον αἰ-
 πόλεις. δημοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος ὅτι τοιαῦτα ἦν ἐν τοῖς 4
 ἔπεσι τοῖσδε, ἃ ἔστιν ἐκ προοιμίου Ἀπόλλωνος·

ἄλλοτε Δῆλῳ, Φοῖβε, μάλιστά γε θυμὸν ἐτέρφθης,
 ἔνθα τοι ἐλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται
 σὺν σφοδρῶν τεκέεσσι γυναιξὶ τε σὴν ἐς ἀγυιάν
 ἔνθα σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὄρχηστῷ καὶ ἀοιδῇ
 μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν καθέσωσιν ἀγῶνα.
 ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγῶν ἦν καὶ ἀγωνιούμενοι ἐφοίτων 5

ἐν τοῖσδε αὖ̄ δηλοῖ, ἃ̄ ἐστὶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου. τὸν γὰρ Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου ἐς τάδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη·

ἄλλ' ἄγεθ', ἰλήκοι μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξύν,
χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι. ἐμεῖο δὲ καὶ μετόπισθε
μνήσασθ' ὅπποτε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
ἐνθάδ' ἀνείρηται ταλαπείριος ἄλλος ἐπελθὼν·
„ὦ κοῦραι, τίς δ' ὑμῖν ἀνὴρ ἡδιστος ἀοιδῶν
ἐνθάδε πωλεῖται καὶ τέφρ' ἔρπεσθε μάλιστα;“
ὑμεῖς δ' εὖ μάλ' ἀπᾶσαι ὑποκρίνασθ' εὐφήμως·
„Τυφλὸς ἀνὴρ, οἴκει δὲ Χίῳ ἐνὶ παιπαλοέσση.“

6 τὸσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ἦν καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ Δήλῳ· ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιαῖται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἔπεμπον, τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλεῖστα κατελύθη ὑπὸ ξυμφορῶν, ὡς εἰκός, πρὶν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν καὶ ἱπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν.

105. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀμπρακιῶται, ὥσπερ ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιὰν κατέσχον, ἐστρατεύονται ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν τρισχιλίους ὀπίταις, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν καταλαμβάνουσιν Ὀλπας, τεῖχος ἐπὶ λόφου ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσῃ, ὃ ποτε Ἀκαρνᾶνες τειχισάμενοι κοινῶ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργείων πόλεως, ἐπιθαλασσίας 2 οὔσης, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες οἱ μὲν ἐς Ἄργος ξυμβοηθῶν, οἱ δὲ τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὃ Κρηναὶ καλεῖται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχου Πελοποννησίους μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιῶτας διελθόντες, ἐστρατοπεδεύσαντο. 3 πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ Δημοσθένη τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων στρατηγήσαντα, ὅπως σφίσιν ἡγεμῶν γίννηται, καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων αἰ̄ ἔτυχον περὶ

Πελοπόννησον οὔσαι, ὧν ἦρχεν Ἀριστοτέλης τε ὁ Τιμοκράτους καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντιμνήστου. ἀπέστειλαν δὲ καὶ 4 ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ὀλπας Ἀμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεῖ, δεδιότες μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχου οὐ δύνανται διελθεῖν τοὺς Ἀκαρνανας καὶ σφίσιν ἢ μονωθεῖσιν ἢ μάχη γένηται ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ ἢ ἀσφαλές.

106. Οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχου Πελοποννήσιοι ὡς ἦσθοντο τοὺς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώτας ἦκοντας, ἄραντες ἐκ τοῦ Προσχίου ἐβοήθουν κατὰ τάχος, καὶ διαβάντες τὸν Ἀχελῶον ἐχώρουν δι' Ἀκαρνανίας, οὔσης ἐρήμου διὰ τὴν ἐς Ἄργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρατίων πόλιν καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην Ἀκαρνανίαν. καὶ διελθόντες τὴν 2 Στρατίων γῆν ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας καὶ αὐτῆς Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα, ἔπειτα διὰ Λιμναίας· καὶ ἐπέβησαν τῆς Ἀγραίων, οὐκέτι Ἀκαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι λα- 3 βόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὃ ἐστὶν Ἀγραϊκόν, ἐχώρουν δι' αὐτοῦ καὶ κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργεῖαν νυκτὸς ἤδη, καὶ διεξεληθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ Κορήναις Ἀκαρνανίων φυλακῆς ἔλαθον καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώταις.

107. Γενόμενοι δὲ ἀθρόοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην καὶ στρατόπεδον ἐποίησαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν οὐ πολλῶ ὅσπερον παραγίνονται ἐς τὸν Ἀμπρακικὸν βοηθοῦντες τοῖς Ἀργείοις, καὶ Δημοσθένης Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίδους ὀπλίτας, ἐξήκοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. καὶ 2 αἱ μὲν νῆες περὶ τὰς Ὀλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσσης ἐφώρουν· οἱ δὲ Ἀκαρνανες καὶ Ἀμφιλόχων ὀλίγοι (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βία κατεῖχοντο) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνεληλυθότες παρεσκευάζοντο ὡς μα-

χοούμενοι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντός ξυμμαχικοῦ αἰροῦνται Δημοσθένη μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. ὁ δὲ προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς Ὀλπης ἐστρατοπεδεύσατο· χαράδρα δ' αὐτοὺς μεγάλη διείργε. καὶ ἡμέρας μὲν πέντε ἡσύχαζον, τῇ δ' ἕκτη ἐτάσσοντο ἀμφοτέροι ὡς ἐς μάχην. καὶ (μείζον γὰρ ἐγένετο καὶ περιέσχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον) ὁ Δημοσθένης δείσας μὴ κυκλωθῆ ἰοχιζεῖ ἐς ὁδόν τινα κοίλην καὶ ἰοχιμῶδη ὀπίστας καὶ ψιλούς ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξανασταίντες οὗτοι κατὰ νότου γίνωνται. ἐπεὶ δὲ παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ἦσαν ἐς χεῖρας, Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσσηνίων καὶ Ἀθηναίων ὀλίγων· τὸ δὲ ἄλλο Ἀκαρναῆνες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεῖχον καὶ Ἀμφιλόχαν οἱ παρόντες ἀκοντισταί· Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Ἀμπρακιῶται ἀναμῖξ τεταγμένοι πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες ἀθρόοι ἦσαν, ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένη.

108. Ὡς δ' ἐν χερσὶν ἦδη ὄντες περιέσχον τῷ κέρα οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἐκυκλοῦντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρναῆνες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νότου προσπίπτουσί τε καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλεον τοῦ στρατεύματος καταστῆσαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον καὶ ὁ κράτιστον ἦν διαφθειρόμενον, πολλῶ μᾶλλον ἐφοβοῦντο. καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ὄντες ταύτῃ μετὰ 2 τοῦ Δημοσθένους τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐξῆλθον. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ κατ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸ Ἄργος ἀπεδίωξαν· καὶ γὰρ μαχιμῶ- 3 τατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. ἐπ-

αναχωροῦντες δὲ ὡς εἴρωον τὸ πλεόν νευικημένον καὶ οἱ ἄλλοι Ἀκαρυνᾶνες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσφύζοντο ἐς τὰς Ὀλπας, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν, ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ μαλιστα ξυντεταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτα ἐς ὄψε.

109. Μενεδαῖος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ Εὐρυλόχου τεθνεῶτος καὶ Μακαρίου αὐτὸς παρειληφὼς τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορῶν μεγάλης ἡσσης γεγενημένης ὄτῳ τρόπῳ ἢ μένων πολιορκήσεται, ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλημένος, ἢ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρυνᾶνων στρατηγοῖς, καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα ἀναιρέσεως. οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν καὶ τρο- 2 παῖον αὐτοὶ ἔστησαν καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίους μάλιστα ἀποθανόντας ἀνείλοντο· ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐσπέισαντο ἅπασι, κρύφα δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατήγων Ἀκαρυνᾶνων σπένδονται Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαῖῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βουλόμενος ψιλῶσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρον ὄχλον τὸν ξενικόν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνη χρήζων Ἕλληνας ὡς καταπροδόντες τὸ ἑαυτῶν προυργιαίτερον ἐποίησαντο. καὶ οἱ μὲν τοὺς τε νεκροὺς 3 ἀνείλοντο καὶ διὰ τάχους ἔθαπτον, ὥσπερ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἀποχώρησιν κρύφα οἷς ἐδέδοτο ἐπεβούλευον.

110. Γῶ δὲ Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρυνᾶσιν ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανδημεῖ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ τῶν Ὀλπῶν ἀγγελίαν ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους τοῖς ἐν Ὀλπαῖς ξυμίξαι, εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγενημένων. καὶ πέμπει εὐ- 2

θὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τι τὰς ὁδοὺς προλοχιούοντας καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ' αὐτούς.

111. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἔσπειστο πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμόν καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξελεθόντες ὑπαπῆσαν κατ' ὀλίγους, ἅμα ξυλλέγοντες ἐφ' ἃ ἐξῆλθον δῆθεν προκεχωρηκότες δὲ ἤδη ἀποθεν τῆς Ὀλπης θᾶσσον 2 ἀπεχώρουν. οἱ δ' Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι ἕσοι μονοῦμενοι ἐτύγχανον οὕτως, ἀθρόοι ξυυελθόντες ὡς ἐγνωσαν ἀπιόντας, ὥρμησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἔθρον δρόμῳ, ἐπι- 3 καταλαβεῖν βουλόμενοι. οἱ δὲ Ἀκαρνανες τὸ μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπιέναι ἀσπόνδους ὁμοίως καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἐπεδίωκον, καὶ τινὰς αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντας καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς ἡκόντισέ τις, νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν Μαντινέας καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, 4 τοὺς δ' Ἀμπρακιῶτας ἔκτεινον. καὶ ἦν πολλὴ ἔρις καὶ ἄγνοια εἴτε Ἀμπρακιώτης τίς ἐστίν εἴτε Πελοποννήσιος. καὶ ἐς διακοσίους μὲν τινὰς αὐτῶν ἀπέκτειναν· οἱ δ' ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν Ἀγραῖδα, ὄμορον οὔσαν, καὶ Σαλύνθιος αὐτούς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγραίων φίλος ὢν ὑπεδέξατο.

112. Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται ἀφικνουῦνται ἐπ' Ἰδομένην. ἐστὸν δὲ δύο λόφῳ ἢ Ἰδομένη ὑψηλῷ· τούτοις τὸν μὲν μείζω νυκτὸς ἐπιγενομένης οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἐλαθόν τε καὶ ἐφθασαν προκαταλαβόντες, τὸν δ' ἐλάσσω 2 ἔτυχον οἱ Ἀμπρακιῶται προαναβάντες καὶ ἠύλισαντο. ὁ δὲ Δημοσθένης δειπνήσας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ ἐσπέρας εὐθύς, αὐτὸς μὲν τὸ ἥμισυ ἔχων ἐπὶ τῆς 3 ἐσβολῆς, τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν Ἀμφιλοχικῶν ὁρῶν. καὶ ἅμα ὄρθρῳ ἐπιπίπτει τοῖς Ἀμπρακιώταις ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς

καὶ οὐ προησθημένοις τὰ γεγενημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσασι τοὺς ἑαυτῶν εἶναι· καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους 4 πρῶτους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε καὶ προσαγορεύειν ἐκέλευε, Δωρίδα τε γλῶσσαν λέντας καὶ τοῖς προφύλαξι πίστιν παρεχομένους, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθορωμένους τῇ ὄψει νυκτὸς ἔτι οὔσης. ὡς οὖν ἐπέπεσε τῷ 5 στρατεύματι αὐτῶν, τρέπουσι, καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὤρμησαν. προκατειλημμένων δὲ τῶν ὀδῶν, καὶ ἅμα τῶν 6 μὲν Ἀμφιλόχων ἐμπείρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς καὶ ψιλῶν πρὸς ὀπλίτας, τῶν δὲ ἀπείρων καὶ ἀνεπιστημόνων ὅπη τράπωνται, ἐσπίπτοντες ἕς τε χαράδρας καὶ τὰς προλελοχισμένας ἐνέδρας διεφθείροντο. καὶ ἐς πᾶσαν ἰδέαν 7 χωρήσαντες τῆς φυγῆς ἐτρέποντό τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πολὺ ἀπέχουσιν, καὶ ὡς εἶδον τὰς Ἀττικὰς ναῦς παραπλεύσας ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ, προσένευσαν, ἡγησάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ κρείσσον εἶναι σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν, εἰ δεῖ, διαφθαρῆναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐχθίστων Ἀμφιλόχων. οἱ μὲν οὖν 8 Ἀμπρακιῶται τοιοῦτῳ τρόπῳ κακωθέντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν πόλιν· Ἀκαρυᾶνες δὲ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς καὶ τροπαῖα στήσαντες ἀπεχώρησαν ἐς Ἄργος.

113. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κῆρυξ ἀπὸ τῶν ἐς Ἀργαίους καταφυγόντων ἐκ τῆς Ὀλπης Ἀμπρακιωτῶν, ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν οὓς ἀπέκτειναν ὑστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε μετὰ τῶν Μαντινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξῆσαν ἄσπονδοι. ἰδὼν δ' ὁ κῆρυξ τὰ 2 ὄπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀμπρακιωτῶν ἐθανύμαξε τὸ πλῆθος· οὐ γὰρ ἤδει τὸ πάθος, ἀλλ' ὤρετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι. καὶ τις αὐτὸν ἤρετο ὅ τι θανυμάξοι καὶ ὅπόσοι αὐ- 3 τῶν τεθνᾶσιν, οἰόμενος αὐτὸν ὁ ἐρωτῶν εἶναι τὸν κῆρυκα

ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομέναις. ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα ὑπολαβῶν δ' ὁ ἐρωτῶν εἶπεν· „Οὔκουν τὰ ὄπλα ταυτὶ φαίνεται, ἀλλὰ πλεον ἢ χιλίων.“ αὐτὸς δὲ εἶπεν ἐκεῖνος· „Οὐκ ἄρα τῶν μετ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν.“ ὁ δ' ἀπεκρίνατο· „Εἶπερ γε ὑμεῖς ἐν Ἰδομένῃ χθὲς ἐμάχεσθε.“ „Ἄλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμεθα χθὲς, ἀλλὰ πρόην ἐν τῇ ἀποχωρήσει.“ „Καὶ μὲν δὴ τούτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθήσασι τῆς Ἀμπρακιωτῶν ἐμαχόμεθα.“

5 ὁ δὲ κῆρυξ ὡς ἤκουσε καὶ ἔγνω ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διέφθαρται, ἀνοιμώξας καὶ ἐκπλαγεὶς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν ἀπῆλθεν εὐθύς ἄπρακτος καὶ

6 οὐκέτι ἀπῆτει τοὺς νεκρούς. πάθος γὰρ τοῦτο μιᾷ πόλει Ἑλληνίδι ἐν Ἰσαις ἡμέραις μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο. καὶ ἀριθμὸν οὐκ ἔγραψα τῶν ἀποθανόντων, διότι ἄπιστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Ἀμπρακίαν μὲν τοὶ οἶδα ὅτι, εἰ ἐβουλήθησαν Ἀκαρναῆνες καὶ Ἀμφίλοχοι Ἀθηναίοις καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι ἐξελεῖν, αὐτοβοεῖ ἂν εἶλον· νῦν δ' ἔδεισαν μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπότεροι σφίσι πάροικοι ᾧσι.

114. Μετὰ δὲ ταῦτα τρίτον μέρος νεύμαντες τῶν σκύλων τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πόλεις διείλοντο. καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλεοντα ἔάλω, τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς Ἀττικοῖς ἰεροῖς Δημοσθένει ἐξηρέθησαν τριακόσiai πανοπλῖαι, καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευσε· καὶ ἐγένετο ἅμα αὐτῷ μετὰ τὴν τῆς Αἰτωλίας ξυμφορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως ἀδεστέρα ἢ κάθοδος. ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύπακτον. Ἀκαρναῆνες δὲ καὶ Ἀμφίλοχοι ἀπελθόντων Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους τοῖς ὡς Σαλύνθιον καὶ Ἀγραιοὺς καταφυγούσιν Ἀμπρακιώταις καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐδπέισαντο ἐξ Οἰνιαδῶν οἵπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ

Σαλυνθίου. καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμ-³
μαχίαν ἐποιήσαντο ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρναῆνες καὶ Ἀμφίλοχοι
πρὸς Ἀμπρακιάτας ἐπὶ τοῖσδε ὥστε μήτε Ἀμπρακιάτας
μετὰ Ἀκαρναῶν στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους μήτε
Ἀκαρναῆνας μετὰ Ἀμπρακιωτῶν ἐπ' Ἀθηναίους, βοηθεῖν
δὲ τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι Ἀμπρακιάτας ὅποσα ἢ
χωρία ἢ ὀμήρους Ἀμφιλόχων ἔχουσι, καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον
μὴ βοηθεῖν πολέμιον ὄν Ἀκαρναῆσι. ταῦτα ξυνθήμενοι ⁴
διέλυσαν τὸν πόλεμον. μετὰ δὲ ταῦτα Κορίνθιοι φυλα-
κὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν ἐς τριακοσίους
ὀπλίτας καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθύκλέους ἄρχοντα· οἱ
κομιζόμενοι χαλεπῶς διὰ τῆς ἡπείρου ἀφίκοντο. τὰ μὲν
κατ' Ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο.

115. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χει-
μῶνος ἐς τε τὴν Ἰμεραίαν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐκ τῶν
νεῶν μετὰ τῶν Σικελῶν ἄνωθεν ἐσβεβληκότων ἐς τὰ
ἔσχατα τῆς Ἰμεραίας καὶ ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους ἐπλευ-
σαν. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς Ῥήγιον Πυθόδωρον τὸν Ἴσο-²
λόχου, Ἀθηναίων στρατηγόν, καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς
ναῦς διάδοχον ὧν ὁ Λάχης ἦρχεν. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ³
ξύμμαχοι πλεύσαντες ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν
σπίσι πλεόσι ναυσί· τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ Συρα-
κόσιοι ἐκράτουν, τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργό-
μενοι παρεσκευάζοντο ναυτικὸν ξυναγείροντες ὡς οὐ
περιοψόμενοι. καὶ ἐπλήρουν ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθη-
ναῖοι ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς, ἅμα μὲν ἡγούμενοι θαῤ-
σον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθήσεσθαι, ἅμα δὲ βουλό-
μενοι μελέτην τοῦ ναυτικοῦ ποιεῖσθαι. τὸν μὲν οὖν ἕνα ⁵
τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσί,
Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστρατίδου καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν
Θοικλέους ἐπὶ τῶν πλειόνων νεῶν ἀποπέμψειν ἔμελλον.
ὁ δὲ Πυθόδωρος ἤδη ἔχων τὴν τοῦ Λάχης τῶν νεῶν ⁶

ἀρχὴν ἐπλευσε τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον ὃ πρότερον Λάχης εἶλε· καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν Λοκρῶν ἀνεχώρησεν.

116. Ἐρρῦη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἕαρ τοῦτο ὁ ῥυαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἰτνῆς, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον. καὶ γῆν τινα ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ἐπὶ τῇ Αἰτνῇ τῷ ὄρει ²οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει θυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ρεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρις γεγενῆσθαι τὸ ρεῦμα ἀφ' οὗ ³Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο, καὶ ἕκτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Δ.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους περὶ σίτου ἐκβολὴν Συρακοσίων δέκα νῆες πλεύσασαι καὶ Λοκρίδες ἴσαι Μεσσηνήνῃ τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων, καὶ ἀπέστη Μεσσηνήνῃ Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἳ μὲν Συρακόσιοι ὄρωντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐξ αὐτοῦ ὀρμώμενοί ποτε σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν, οἳ δὲ Λοκροὶ κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἳ Λοκροὶ πανστρατιᾶ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις, ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων, οἳ ἦσαν παρ' αὐτοῖς· τὸ γὰρ Ῥηγίον ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐστασίαζε καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν

τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι, ἧ καὶ μᾶλλον ἐπε-
τίθεντο. δηώσαντες δὲ οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρη- 4
σαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουν· καὶ ἄλλαι αἱ πλη-
ρούμεναι ἔμελλον αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι τὸν πόλε-
μον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

2. Ἐπὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἤρος, πρὶν τὸν
σιτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέ-
βαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἠγεῖτο δὲ Ἄγρις ὁ Ἀρχιδάμου,
Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήουν τὴν
γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν
ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγούς τοὺς
ὑπολοίπους Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα· Πυθόδωρος
γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο ἐς Σικελίαν. εἶπον 3
δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ
πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἱ ἐληστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὄρει
φυγᾶδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἐξήκοντα
παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ καὶ λιμοῦ
ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχῆσειν ῥα-
δίως τὰ πράγματα. Δημοσθένης δὲ ὄντι ἰδιώτῃ μετὰ τὴν 4
ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας αὐτῷ δεηθέντι εἶπον
χρηῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἣν βούληται, περὶ τὴν Πε-
λοπόννησον.

3. Καὶ ὡς ἐγένοντο πλείοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν
καὶ ἐπυνθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρα ἤδη εἰσὶ τῶν
Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἠπεί-
γοντο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον
πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἄδει τὸν
πλοῦν ποιεῖσθαι· ἀντιλεγόντων δὲ κατὰ τύχην χειμῶν
ἐπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. καὶ ὁ 2
Δημοσθένης εὐθύς ἠξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον (ἐπὶ τού-
τῳ γὰρ ξυνέπλευσε), καὶ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν
ξύλων τε καὶ λίθων καὶ φύσει καρτερόν ὄν καὶ ἐρήμον

αὐτό τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας· ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ἢ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὔση γῆ, καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοποννήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκίους ὄντας αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον καὶ ὁμοφάνους τοῖς Λακεδαιμονίοις πλεῖστ' ἂν βλάπτειν ἔξ αὐτοῦ ὄρωμένους καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἔσεσθαι.

4. Ὡς δὲ οὐκ ἐπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγούς οὔτε τοὺς στρατιώτας, ὕστερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινῶσας, ἡσύχαζεν ὑπὸ ἀπλοίας, μέχρι αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις σχολάζουσιν ὄρη ἐνέπεσε περισταῖσιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίον. καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο, σιδήρια μὲν λιθουργαῖα οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι· καὶ τὸν πηλόν, εἶπον δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορία ἐπὶ τοῦ νότου ἔφερον ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὴν χεῖρα ἐς 3 τοῦπίσω ξυμπλέκοντες, ὅπως μὴ ἀπιπίπτοι. παντὶ τε τρόπῳ ἠπείρουτο φθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι πρὶν ἐπιβοηθῆσαι· τὸ γὰρ πλεόν τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερόν ὑπῆρχε καὶ οὐδὲν ἔδει τείλους.

5. Οἱ δὲ ἑορτὴν τινα ἔτυχον ἄγοντες, καὶ ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγορῖᾳ ἐποιοῦντο, ὡς ὅταν ἐξέλθωσιν ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς ἢ ἁδίδως ληψόμενοι βία· καὶ τι καὶ αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἂν ἐπέσχε. 2 τευχίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἠπειρὸν καὶ ἂ μάλιστα ἔδει ἐν ἡμέραις ἔξ τὸν μὲν Δημοσθένη μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσι, ταῖς δὲ

πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἠπειγόντο.

6. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου, νομίζοντες μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἄγρις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον· ἅμα δὲ πρῶ ἐσβαλόντες καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος ἐσπάνιζοι τροφῆς τοῖς πολλοῖς, χειμῶν τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν ἐπίεσε τὸ στράτευμα. ὥστε 2 πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρήσαι τε θάσσον αὐτοὺς καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

7. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Ἀθηναίων στρατηγὸς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Θράκης Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων πλῆθος προδιδομένην κατέλαβε. καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων ἐξεκρούσθη τε καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν.

8. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς Πελοποννησίων οἱ Σπαρτιαῖται αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιόικων εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον, τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐρίγνετο ἢ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ' ἑτέρας στρατείας. περιήγγελλον δὲ καὶ 2 κατὰ τὴν Πελοπόννησον βοηθεῖν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πύλον καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρα ναῦς σφῶν τὰς ἐξήκοντα ἐπεμψαν, αἱ ὑπερνεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον· παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δημο- 3 σθένης δὲ προσπλεόντων ἔτι τῶν Πελοποννησίων ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις παρεῖναι ὡς τοῦ

4 χωρίου κινδυνεύοντος. καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον
 κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαι-
 μόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες
 κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες ῥαδίως ἀ-
 ρῆσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον καὶ ἀνθρώ-
 5 πων ὀλίγων ἐνότων. προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ
 Ζακύνθου τῶν Ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν ἐν νῷ εἶχον, ἣν
 ἄρα μὴ πρότερον ἔλωσι, καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμένος
 ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ἦ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς
 6 αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία καλουμένη τὸν τε λι-
 μένα, παρατείνουσα καὶ ἐγγυὲς ἐπικειμένη, ἔχυρόν ποιεῖ
 καὶ τοὺς ἔσπλους στενοὺς, τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουν
 κατὰ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῇ δὲ
 πρὸς τὴν ἄλλην ἡπειρον ὀκτῶ ἢ ἐννέα· ὑλώδης τε καὶ
 ἀτριβῆς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν καὶ μέγεθος περὶ πεντε-
 7 καίδεκα σταδίους μάλιστα. τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς
 ναυσὶν ἀντιπρόροις βύξην κλήσειν ἐμελλον· τὴν δὲ νῆ-
 σον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι
 ποιῶνται, ὀπίστας διεβίβασαν εἰς αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν
 8 ἡπειρον ἄλλους ἔταξαν· οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τὴν
 τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι τὴν τε ἡπειρον, ἀπόβασιν
 οὐκ ἔχουσαν· τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω τοῦ ἔσπλου
 πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα οὐχ ἔξειν ὄθεν ὀρμώμενοι
 ὠφελήσουσι τοὺς αὐτῶν, σφεῖς δὲ ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ
 κινδύνου ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον κατὰ τὸ εἰκός, σίτου
 τε οὐκ ἐνότος καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημέ-
 νον. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν
 νῆσον τοὺς ὀπίστας ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν
 λόχων. καὶ διεβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ δια-
 δοχὴν, οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταληφθέντες εἰκοσι καὶ
 τετρακόσιοι ἦσαν καὶ Εἰλωτες οἱ περὶ αὐτούς· ἦρχε δ'
 αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

9. Δημοσθένης δὲ ὄρων τοὺς Λακεδαιμονίους μέλ-
 λοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα καὶ πεζῶ παρεσκευά-
 ζετο καὶ αὐτός, καὶ τὰς τριήρεις αἴπερ ἦσαν αὐτῶ ἀπὸ
 τῶν καταλειφθεισῶν ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τείχισμα προσ-
 εσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὠπλισεν ἀσπίσι τε
 φαύλαις καὶ οἰσυνίαις ταῖς πολλαῖς· οὐ γὰρ ἦν ὄπλα ἐν
 χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ ληστρικῆς
 Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον, οἱ ἔτυχον
 παραγενόμενοι. ὄπλιταί τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς
 τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχορήτο μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς 2
 μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὠπλισμένων ἐπὶ τὰ
 τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν
 ἠπειρον ἔταξε, προειπῶν ἀμύνασθαι τὸν πεζόν, ἣν προσ-
 βάλη· αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἐξήκοντα ὄπλί-
 τας καὶ τοξότας ὀλίγους ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν
 θάλασσαν, ἣ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν
 ἀποβαίνειν ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ
 πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθε-
 νεστάτου ὄντος ἐπισπάσεσθαι αὐτοὺς ἠγεῖτο [προθυμή- 3
 σεσθαι]· οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντές ποτε ναυσὶ κρατηθῆ-
 σεσθαι οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν
 ἀπόβασιν ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίνεσθαι. κατὰ τοῦτο 4
 οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὄπλί-
 τας ὡς εἰρῶν, ἣν δύνηται, καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε.

10. „Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου,
 μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιαῦδε ἀνάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δο-
 κεῖν εἶναι, ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δει-
 νόν, μᾶλλον δὲ ἀπερισκέπτως εὐελπίς ὁμοίσε χωρῆσαι
 τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενόμενος. ὅσα γὰρ
 ἐς ἀνάγκην ἀφίεται ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἦκιστα ἐνδε-
 χόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ 2
 τὰ πλεῖα ὄρω πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἣν ἐθέλωμέν τε μείναι

καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλαγέντες τὰ ὑπάρχοντα
 3 ἡμῖν κρείσσω καταπροδοῦναι. τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσ-
 ἔμβατον ἡμέτερον νομίζω (μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον
 γίννεται, ὑποχωρήσασι δὲ καίπερ χαλεπὸν ὄν εὐπορον
 ἔσται μηδενὸς κωλύοντος καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον
 ἔξομεν μὴ ῥαδίως αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως,
 ἣν καὶ ὑφ' ἡμῶν βιάζεται· ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾶστοι
 4 εἰσιν ἀμύνεσθαι, ἀποβάντες δὲ ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη), τό τε πλη-
 θος αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι· κατ' ὀλίγον γὰρ μα-
 χεῖται καίπερ πολὺ ὄν ἀπορία τῆς προσορμίσσεως, καὶ οὐκ
 ἐν γῆ στρατός ἐστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ' ἀπὸ νεῶν,
 5 αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσῃ ξυμβῆναι. ὥστε
 τὰς τούτων ἀπορίας ἀντιπάλους ἠγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ
 πλήθει, καὶ ἅμα ἄξιῳ ὑμᾶς, Ἀθηναίους ὄντας καὶ ἐπι-
 σταμένους ἐμπειρία τὴν ναυτικὴν ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν
 ὄτι, εἴ τις ὑπομένει καὶ μὴ φόβῳ ῥοθίου καὶ νεῶν δεινό-
 τητος κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἂν ποτε βιάζοιτο, καὶ
 αὐτοὺς νῦν μείναι τε καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν
 ῥαχίαν σφῆξιν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ χωρίον.“

11. Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακελευσαμένου
 οἱ Ἀθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλλον καὶ ἐπικαταβαίντες
 2 ἐτάξαντο παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
 ἄραυτες τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχί-
 σματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα, οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ
 τρισὶ· ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας ὁ Κρα-
 τησικλέους, Σπαρτιάτης. προσέβαλλε δὲ ἤπερ ὁ Δημο-
 3 σθένης προσεδέχετο. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν,
 ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης, ἡμύνοντο· οἱ δὲ κατ' ὀλίγας
 ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσσχεῖν, καὶ ἀνα-
 παύοντες ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυ-
 4 μίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευσμῶ, εἴ πως ὠσά-
 μενοι ἔλοιεν τὸ τεῖχοςμα. πάντων δὲ φανερώτατος Βρα-

σίδας ἐγένετο. τριηραρχῶν γὰρ καὶ ὄρων τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴ πη καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρέψωσιν, ἐβόα λέγων ὡς οὐκ σίκος εἴη ξύλων φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιδεῖν τεῖχος πεπονημένους, ἀλλὰ τὰς τε σφετέρᾳς ναῦς βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν καταγνύναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλαντας δὲ καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάντας τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

12. Καὶ ὁ μὲν τοὺς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε καὶ τον ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκείλαι τὴν ναῦν ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν· καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ ἐλειποψύχησέ τε καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξίρεσιν ἢ ἀσπίς περιερρούη ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο ὃ ἔστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι προθυμοῦντο μὲν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν 2 ἀποβῆναι τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων καὶ οὐδὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη 3 ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὔσαν ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐπολεῖ τῆς δόξης ἐν τῷ τότε τοῖς μὲν ἡπειρώταις μάλιστα εἶναι καὶ τὰ περὶ κρατίστοις, τοῖς δὲ θαλασσίοις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν.

13. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὕστεραίας μέρος τι προσβολὰς ποιησάμενοι ἐπέπανντο· καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινὰς ἐς Ἀσί-

νην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχειν,
 2 ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὔσης ἐλεῦν ἂν μηχαναῖς. ἐν τούτῳ
 δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνου-
 ται πεντήκοντα· προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων
 3 τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου καὶ Χίαι τέσσαρες. ὡς
 δὲ εἶδον τὴν τε ἡπειρον ὀπλιτῶν περίπλεων τὴν τε νῆ-
 σον, ἐν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλεύσας,
 ἀπορήσαντες ὄπη καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρωτὴν
 τὴν νῆσον, ἢ οὐ πολὺ ἀπέχει ἐρῆμος οὔσα, ἐπλευσαν καὶ
 ἠύλισαντο, τῇ δ' ὑστεραία παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυ-
 μαχίαν ἀνήγοντο, ἣν μὲν ἀντεκπεῦν ἐθέλωσι σφίσι ἐς
 τὴν εὐρυχωρίαν, εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσούμενοι.
 4 καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο οὔτε ὁ διενοήθησαν, φράξαι
 τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες, ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ
 γῆ τὰς τε ναῦς ἐπλήρουν καὶ παρεσκευάζοντο, ἣν ἐσπλή-
 τισ, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ σμικρῷ ναυμαχῆσόντες.

14. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες καθ' ἑκάτερον τὸν ἐσ-
 πλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετ-
 εώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες
 ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχέος
 ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δ' ἔλαβον καὶ μίαν τούτων
 αὐτοῖς ἀνδράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῆ καταπεφευ-
 γυῖαις ἐνέβαλλον. αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνά-
 γεσθαι ἐκόπτοντο· καὶ τινὰς καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἰλ-
 2 κων τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὥρμημένων. ἃ ὄρωντες οἱ Λα-
 κεδαιμόνιοι καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτι περ αὐτῶν
 οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθουν, καὶ
 ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν τοῖς ὄπλοις ἀνθελ-
 κων ἐπιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν· καὶ ἐν τούτῳ κεκωλῶ-
 σθαι ἐδόκει ἕκαστος ᾧ μὴ τι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν.
 3 ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἐκυ-
 τέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς· οἱ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι

ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ὡς εἶπεν, ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐνανυμάχουν, οἳ τε Ἀθηναῖοι κρατοῦντες καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπὶ πλείστον ἐπέξελθεῖν ἀπὸ νεῶν ἐπέξομάχουν. πολὺν τε πόνον παρασχόντες ἀλλή-⁴λοις καὶ τραυματίσαντες διεκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεῖσων διέ-⁵σωσαν. καταστάντες δὲ ἐκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδωκαν καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθύς περιέπλεον καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων· οἱ δ' ἐν τῇ ἡπείρῳ Πελοποννήσιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἕμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

15. Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἡγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλη τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον βουλευεῖν παραχρημα ὁρῶντας ὅ τι ἂν δοκῇ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὄν τι-²μωρεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως καὶ τοὺς ἀνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

16. Δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον ἐγγιγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε, Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς ἐνανυμάχησαν καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραί, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τεχνίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, Ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σίτον ἕαν τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμονίους ἐκπέμπειν τακτὸν καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας ἐκάστω Ἀττικὰς ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλας οἴνου καὶ κρέας, θε-

2 ράποντι δὲ τούτων ἡμίσεια· ταῦτα δὲ ὀρώντων τῶν Ἀθη-
 ναίων ἐσπέμπειν καὶ πλοτον μηδὲν ἐσπλεῖν λάθρα· φη-
 3 λάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Ἀθηναίους μηδὲν ἦσσαν, ὅσα
 μὴ ἀποβαίνοντας, καὶ ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοπον-
 2 νησίων στρατῷ μῆτε κατὰ γῆν μῆτε κατὰ θάλασσαν. ὅτι
 δ' ἂν τούτων παραβαίνωσιν ἐκότεροι καὶ ὀτιοῦν, τότε
 λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἐσπεισθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οὗ
 ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων πρέ-
 σβεις· ἀποστείλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους καὶ πᾶ-
 λιν κομίσει. ἐλθόντων δὲ τὰς τε σπονδάς λελύσθαι ταύ-
 3 τας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας οἷα σπερ
 3 ἂν παραλάβωσιν. αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο,
 καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν οὕσαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ
 πρέσβεις ἀπεστάλησαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας
 ἔλεξαν τοιάδε.

17. „Ἐπεμψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι, ὧ Ἀθηναῖοι,
 περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅτι ἂν ὑμῖν τε
 ὠφέλιμον ὄν τὸ αὐτὸ πείθωμεν καὶ ἡμῖν ἐς τὴν ξυμφο-
 ρὰν ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἶσιν.
 2 τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηκυ-
 νοῦμεν, ἀλλ' ἐπιχώριον ὄν ἡμῖν οὐ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι
 μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, πλείοσι δὲ ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ἢ διδά-
 3 σκοντάς τι τῶν προύργου λόγοις τὸ δέον πράσσειν. λά-
 βετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολεμίως μηδ' ὡς ἀξύνετοι διδασκό-
 4 μενοι, ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλευσασθαι πρὸς εἰ-
 4 δότας ἡγησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παροῦσαν ἐξε-
 στι καλῶς θεῖσθαι, ἔχουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι
 δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθως τι ἀγα-
 θὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων· αἰεὶ γὰρ τοῦ πλεονος
 ἐλπίδι ὀρέγονται διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκῆτως εὐτυ-
 5 χῆσαι. οἷς δὲ πλείοσται μεταβολαὶ ἐπ' ἀμφοτέρα ξυμβεβή-
 κωσι, δίκαιοί εἰσι καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις.

ὃ τῇ τε ὑμετέρῃ πόλει δι' ἐμπειρίαν καὶ ἡμῶν μαλιστ' ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος προσείη.

18. „Γνωτῆ δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες, οἵτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἤκομεν παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε δυνάμεως ἐνδεία ἐπάθομεν αὐτὸ οὔτε 2 μείζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν ἀελ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει. ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παροῦσαν νῦν θώμην πόλεως τε καὶ τῶν προσγεγενημένων καὶ τὸ τῆς τύχης οἶσθαι ἀεὶ μεθ' ὑμῶν ἔσεσθαι. σωφρόνων δὲ ἀν- 4 δρῶν οἵτινες ἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο (καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέρου- το), τὸν τε πόλεμον νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἂν τις αὐτοῦ μέρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτῳ ξυνεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσονται· καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίοντες διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθομένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιτο. ὃ νῦν ὑμῶν, ὧ' Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς 5 πρᾶξαι, καὶ μήποτε ὕστερον, ἣν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, ἃ πολλὰ ἐνδέχεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι, ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

19. „Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν καὶ ἄλλην φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀνδρας, καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βία διαφύγοιεν παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν. νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύεσθαι 2

βεβαίως, οὐκ ἦν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τα πλέω τοῦ πολεμίου κατ' ἀνάγκην ὄροισ ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῆ, ἀλλ' ἦν, παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἐπιεικὲς, καὶ ἀρετῇ αὐτὸν νικήσας παρὰ 3 ἅ προσεδέχετο μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφείλων γὰρ ἤδη ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡς βιασθεῖς, ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετῇν, ἐτοιμότερός ἐστιν αἰσχύνη ἐμμένειν οἷς ξυνέθετο. καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχθρούς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί τε τοῖς μὲν ἐκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησαῖσθαι μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

20. „Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτέ, ἔχει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγῇ, πρὶν τι ἀνήκεστον διὰ μέσου γενόμενον ἡμᾶς καταλαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη αἰδιδιον ὑμῖν ἐχθραν πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ὑμᾶς δὲ στερηθῆναι ὧν νῦν προ- 2 καλούμεθα. ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινος τῆς ξυμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης διαλλαγῶμεν, καὶ αὐτοί τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἐλώμεθα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν ἀνάπαυσιν κακῶν ποιήσωμεν· οἳ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέρους ἡγήσονται. πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσεως δὲ γιγνομένης, ἧς νῦν ὑμεῖς τὸ πλεόν κύριοι ἐστε, τὴν χάριν ὑμῖν 3 προσθήσουσιν. ἦν τε γινώτε, Λακεδαιμονίοις ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε προκαλεσαμένων, 4 χαρισαμένοις τε μᾶλλον ἢ βιασαμένοις. καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόητα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι· ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτ' ἀλεγόντων τό γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι ὑποδεέστερον ὄν τὰ μέγιστα τιμήσει.“

21. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν

ἐπιθυμῆν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένους δέξεσθαι τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἤδη σφίσι ἐνόμιζον ἐτοιμοὺς εἶναι, ὅπου-
 ταν βούλωνται ποιείσθαι πρὸς αὐτούς, τοῦ δὲ πλείονος ἄφροντο. μάλιστα δὲ αὐτούς ἐνήγε Κλέων ὁ Κλεινέτου, 3
 ἄνθρωπος δημαγωγὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὧν καὶ τῷ πλή-
 θει πιθανώτατος· καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ
 μὲν ὄπλα καὶ σφῶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας
 πρῶτον κομισθῆναι Ἀθήναζε, ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας
 Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιξίηνα καὶ
 Ἀγαίαν, ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτέρας
 ξυμβάσεως Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς
 καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μᾶλλον σπονδῶν, κομίσασθαι
 τοὺς ἄνδρας καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὅπόσον ἂν δοκῇ
 χρόνον ἀμφοτέροις.

22. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον,
 ξυνέδρους δὲ σφίσι ἐκέλευον ἐλέσθαι οὔτινες λέγοντες
 καὶ ἀκούοντες περὶ ἐκάστου ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν
 ὅτι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς 2
 ἐνέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μὲν καὶ πρότερον οὐδὲν ἐν
 νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτούς, σαφὲς δ' εἶναι καὶ νῦν, οὔ-
 τινες τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ
 ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίνεσθαι· ἀλλὰ εἴ τι ὑγιᾶς
 διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λα- 3
 κεδαιμόνιοι οὔτε σφίσι οἷόν τε ὄν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴ
 τι καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς
 τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες,
 οὔτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ προυκα-
 λούντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄπρακτοι.

23. Ἀφικομένων δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθύς αἱ σπον-
 δαὶ αἱ περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπή-

τουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐγκλήματα
 ἔχοντες ἐπίδρομὴν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον καὶ
 ἄλλα οὐκ ἀξιώλογα δοκοῦντα εἶναι οὐκ ἀπεδίδοσαν,
 ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἔαν καὶ ὀτιοῦν παραβαθῆ,
 λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντέλεγόν
 τε καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν ἀπελθόντες
 2 ἐς πόλεμον καθίσταντο. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέ-
 ρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν ἐναν-
 τίαιν αἰεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας (τῆς δὲ νυ-
 κτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμουν, πλην τὰ πρὸς τὸ πέλαγος,
 ὁπότε ἄνεμος εἴη· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς εἰκοσι νῆες
 ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακὴν, ὥστε αἱ πᾶσαι ἑβδομήκοντα
 ἐγένοντο), Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἡπίρῳ στρατο-
 πεδευόμενοι καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει, σκο-
 ποῦντες καιρὸν εἴ τις παραπέσοι ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

24. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Συρακόσιοι καὶ οἱ
 ξύμμαχοι πρὸς ταῖς ἐν Μεσσηνίᾳ φρουρούσαις ναυσὶ τὸ
 ἄλλο ναυτικὸν ὃ παρεσκευάζοντο προσκομίσαντες τὸν
 2 πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσηνίας (καὶ μάλιστα ἐνήγον
 οἱ Λοκροὶ τῶν Ῥηγίνων κατὰ ἔχθραν, καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσ-
 3 εβεβλήκεσαν πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν), καὶ ναυμαχίας
 ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὀρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς
 μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλού-
 4 σαις ἤξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ
 κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἠλπίζον περὶ τε καὶ
 ναυσιν ἐφορμοῦντες ῥαδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν
 ἰσχυρὰ τὰ πράγματα ἂν γίνεσθαι· ξύνεγγυς γὰρ κει-
 μένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας τῆς τε Μεσ-
 σσηνίας τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις οὐκ ἂν εἶναι ἐφορ-
 5 μεῖν καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἡ με-
 ταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσηνίας, ἥπερ βραχύτατον
 Σικελία τῆς ἡπίρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κλη-

θείσα τοῦτο, ἣ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στε-
νότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν, τοῦ τε Τυρσηνικοῦ
καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἢ θάλασσα ἐς αὐτὸ καὶ
φοῶδης οὔσα εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

25. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξυμ-
μαχοὶ ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠναγκάσθη-
σαν ὄψε τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέον-
τος, ἀντεπαναγόμενοι πρὸς τε Ἀθηναίων ναῦς ἐκκαίδεκα
καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ. καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων 2
διὰ τάχους ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι ἔτυχον ἐς τὰ οἰκία
στρατόπεδα, τό τε ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ, μίαν
ναῦν ἀπολέσαντες· καὶ νῦξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. μετὰ δὲ 3
τοῦτο οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ῥηγίνων, ἐπὶ δὲ τὴν
Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης ξυλλεγεῖσθαι αἱ τῶν Συρακοσίων
καὶ ξυμμαχῶν νῆες ὥρμουσι καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν.
προσπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι ὀρώντες τὰς 4
ναῦς κενὰς ἐνέβαλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθεῖσθαι μίαν
ναῦν αὐτοὶ ἀπώλεσαν τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμβησάντων.
καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Συρακοσίων ἐσβάντων ἐς τὰς ναῦς 5
καὶ παραπλεόντων ἀπὸ κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὐθις
προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων καὶ
προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι. καὶ ἐν τῷ 6
παράπλῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιοῦτοτρόπῳ γενομένη οὐκ
ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακόσιοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν
ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Καμαρίνης 7
ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακοσίοις ὑπὲρ Ἀρχίου καὶ
τῶν μετ' αὐτοῦ, ἐπλευσαν ἐκεῖσε· Μεσσήνιοι δ' ἐν τού-
τῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν
ἐπὶ Νύξῳ τὴν Χαλκιδικὴν ὁμορον οὔσαν. καὶ τῇ πρώτῃ 8
ἡμέρᾳ τειχόρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους ἐδήκον τὴν
γῆν, τῇ δ' ὑστεραία ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ
τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν τὴν γῆν ἐδήκον, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς

9 τὴν πόλιν ἐσέβαλλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον, θαρσύναντες καὶ παρακλυτούμενοι ἐν ἑαυτοῖς ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ τρέψαντες ἀπέκτεινάν τε ὑπὲρ χιλίους καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν 10 ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες τοὺς πλείστους διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην ὕστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρόθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθύς καὶ οἱ ξύμμαχοι μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην ὡς κεκακωμένην ἐστράτευσον, καὶ προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπέειραν, ὁ δὲ περὶ πρὸς τὴν πό- 11 λιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἱ μετὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροί, ἑξαπιναίως προσπεσόντες τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολὺ καὶ ἀπέκτειναν πολλούς. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοήθουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι· καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. 12 μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες ἄνευ τῶν Ἀθηναίων κατὰ γῆν ἐστράτευσον ἐπ' ἀλλήλους.

26. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρχουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρα- 2 τόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἐπίπονος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ σίτου τε ἀπορία καὶ ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οἱ πλείστοι ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἔπινον οἶον εἰ- 3 κὸς ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις

ἐγίγνετο, καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἔχουσῶν ὄρμον αἰ μὲν σίτου
 ἐν τῇ γῇ ἤροῦντο κατὰ μέρος, αἰ δὲ μετέωροι ᾠρμον.
 ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος παρεῖχε παρὰ λόγον ἐπι- 4
 γιγνόμενος, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν,
 ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ καὶ ὕδατι ἀλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον 5
 δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν
 σιτόν τε τὸν βουλόμενον ἀηλεμένον καὶ οἶνον καὶ τυ-
 ρὸν καὶ εἴ τι ἄλλο βρωῖμα, οἶον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέρῃ,
 τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ καὶ τῶν Ἑλλώτων τῶ ἐσαγα-
 γόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐβῆγον ἄλλοι τε πα- 6
 ρακινδυνεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Εἰλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ
 τῆς Πελοποννήσου ὀπόθεν τύχοιεν καὶ καταπλέοντες ἐτι-
 νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. μάλιστα δὲ ἐτή-
 ρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι· ῥᾶον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν
 τριήρων ἐλάνθανον, ὅποτε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἄπο-
 ρον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν, τοῖς δὲ ἀφειδῆς ὁ κατά-
 πλους καθεισθῆκει· ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα
 χρημάτων, καὶ οἱ ὀπλῖται περὶ τὰς κατάρσεις τῆς νήσου
 ἐφύλασσαν. ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἠλίσκοντο.
 ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕψυδροι, 8
 καλωδίῳ ἐν ἄσκοις ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην
 καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον· ὧν τὸ πρῶτον λανθανόν-
 των φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. παντί τε τρόπῳ ἐκάτεροι 9
 ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθά-
 νειν σφᾶς.

27. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς
 στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται καὶ σίτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι
 ἐσπλεῖ, ἠπόρουν καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμῶν τὴν
 φυλακὴν ἐπιλάβοι, ὀρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ
 τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην ἅμα ἐν
 χωρίῳ ἐρήμῳ καὶ οὐδ' ἐν θέρει οἰοί τε ὄντες ἰκαίᾳ περι-
 πέμπειν, τὸν τε ἐφορμον χωρίων ἀλιμένων ὄντων οὐκ

ἐσόμενον, ἀλλ' ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενη-
 σεσθαι τοὺς ἄνδρας ἢ τοῖς πλοίοις ἂ τὸν σίτον αὐτοῖς ἢ γε
 2 χρεμῶνα τηρήσαντας ἐκπλευσεσθαι. πάντων δὲ ἐφοβοῦν-
 το μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν
 αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσι ἐπικηρουκεύεσθαι· καὶ
 μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. Κλέων δὲ γνοὺς
 αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμενης τῆς ξυμ-
 βάσεως οὐ τάληθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. παρ-
 αινοῦντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι,
 κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ἠρέθη κατάσκοπος αὐτὸς
 4 μετὰ Θεαγένους ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκα-
 σθήσεται ἢ ταῦτ' ἀλέγειν οἷς διέβαλλεν ἢ τὰναντία εἰπὼν
 ψευδῆς φανήσεσθαι, παρήγει τοῖς Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐ-
 τοὺς καὶ ὠρμημένους τι τὸ πλεόν τῇ γνώμῃ στρατεύειν,
 ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν μηδὲ διαμέλλειν
 καιρὸν παριέντας, εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγ-
 5 γελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. καὶ ἐς Νικίαν τὸν
 Νικηράτου στρατηγὸν ὄντα ἀπεσήμαινε, ἐχθρὸς ὢν καὶ
 ἐπιτιμῶν, ῥᾶδιον εἶναι παρασκευῆ, εἰ ἄνδρες εἶεν οἱ
 στρατηγοί, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ αὐ-
 τὸς γ' ἂν, εἰ ἦρχε, ποιῆσαι τοῦτο.

28. Ὁ δὲ Νικίας τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑποθορυβη-
 σάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλεῖ, εἰ ῥᾶδιον
 γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέ-
 λευεν ἦν τινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶ-
 2 ναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ
 μόνον ἀφιέναι ἐτοῖμος ἦν, γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδω-
 σείοντα ἀνεχώρει καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον στρα-
 τηγεῖν, δεδιὼς ἤδη καὶ οὐκ ἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμη-
 3 σαι ὑποχωρῆσαι· αὐτὸς δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε καὶ ἐξίστατο
 τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποι-
 εῖτο. οἱ δέ, οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων

ὑπέφευγε τὸν πλοῦν καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων πλείν. ὥστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἔξαπαλλαγῆ, ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθὼν οὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους πλεύσεσθαι τε λαβῶν ἓκ μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, Αἰγυπιοὺς δὲ καὶ Ἰμβρίους τοὺς παρόντας καὶ πελταστὰς οἳ ἦσαν ἓκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίουσ· ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ἄξειν Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἐνέπεσε μὲν τι καὶ γέλωτος τῇ 5 κουφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμένοις δ' ὅμως ἐγίνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τευξέσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγῆσεσθαι, ὃ μᾶλλον ἤλπιζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμης Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσεσθαι.

29. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ψηφισαμένον Ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἓνα προσελόμενος, Δημοσθένη, τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένη προσ- 2 ἔλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἳ γὰρ στρατιῶται κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες ὤρμητο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχεν. πρότερον μὲν γὰρ οὗ- 3 σης αὐτῆς ὑλώδους ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτριβοῦς διὰ τὴν αἰετοειδέα ἐφοβεῖτο καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι· πολλῶ γὰρ ἂν στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἐφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἀμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι, τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἀμαρτήματα, ὥστε

προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκῆταις ἢ βούλοιντο· ἐπ'
 4 ἐκείνοις γὰρ ἂν εἶναι τὴν ἐπιχείρησιν. εἰ δ' αὖ ἐς διασὺ
 χωρίον βιάζοιτο ὁμοσεῖ ἰέναι, τοὺς ἐλάσσους, ἐμπείρους
 δὲ τῆς χώρας, κρείσσους ἐνόμιζε τῶν πλεόνων ἀπείρων·
 λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον πολὺ ὄν δια-
 φθειρόμενον, οὐκ οὔσης τῆς προσόψεως ἢ χρῆν ἀλλήλοις
 ἐπιβοηθεῖν.

30. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους, ὃ διὰ τὴν ὕλην
 2 μέρος τι ἐγένετο, οὐχ ἤμιστα αὐτὸν ταῦτα ἐσῆει. τῶν δὲ
 στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς
 νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ
 προφυλακῆς καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης
 ἄκοντος ἐπεὶ ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου τὸ πολὺ
 3 αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν, οὕτω δὴ τοὺς τε Λακεδαιμο-
 νίους μᾶλλον κατιδῶν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον
 ἐλάσσοσι τὸν σῆτον αὐτοὺς ἐσπέμπειν, τὴν τε νῆσον
 εὐαποβατωτέραν οὔσαν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων τοὺς
 Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδῆν ποιεῖσθαι, τὴν ἐπιχείρησιν
 παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγύς
 4 ξυμμάχων καὶ τὰ ἄλλα ἐτοιμάζων. Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε
 προπέμψας ἄγγελον ὡς ἤξων καὶ ἔχων στρατιάν ἣν ἠτή-
 σατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. καὶ ἅμα γενόμενοι πέμπουσι
 πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον κήρυκα, προ-
 καλούμενοι εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ
 ἄνδρας σφίσι τά τε ὄπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν πα-
 ραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρία τηρήσονται, ἕως ἂν
 τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ.

31. Οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραι
 ἐπέσχον, τῇ δ' ὑστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλί-
 γας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς
 ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν, ἐκ τε τοῦ
 πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες

ὀπλῖται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτήριον τῆς νήσου. ᾧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρῶ- 2 τῇ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὀπλῖται, μέσον δὲ καὶ ὀμαλώτατόν τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλείστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε, μέρος τέ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τὸ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἐκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον καὶ ἐκ τῆς γῆς ἤμιστα ἐπίμαχον· καὶ γὰρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν λίθων λογάδην πεποιημένον, ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν.

32. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρῶτους φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθύς διαφθείρουσιν, ἐν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὄπλα καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, ολομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος ἐς ἔφορον τῆς νυκτὸς πλεῖν. ἅμα δὲ ἔφω γιγνομένη καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς 2 ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἑβδομήκοντα καὶ ὀλίγων πλειόνων πάντες πλὴν θαλαμίων, ὡς ἕκαστοι ἐσκενασμένοι, τοξόται δὲ ὀκτακόσιοι καὶ πελτασται οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον πάντες πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. Δημοσθένους δὲ τάξαντος διέστησαν κατὰ δια- 3 κοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ' ἢ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ἦ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις καὶ μὴ ἔχουσι πρὸς ὃ τι ἀντιτάξονται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένων. κατὰ νότον τε αἰεὶ ἔμελλον αὐτοῖς, ἢ 4 χωρήσειαν, οἱ πολέμιοι ἔσεσθαι ψιλοὶ καὶ οἱ ἀπορώτατοι, τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόναις ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκὴν· οἷς μὴδὲ ἐπελθεῖν οἶόν τε ἦν·

φεύγοντες τε γὰρ ἐκράτουν καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοιαύτη μὲν γνώμη ὁ Δημοσθένης τό τε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν.

33. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν καὶ ὅπερ ἦν πλείστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό τε πρῶτον φυλακτήριοι διεφθαρμένον καὶ στρατὸν σφίσις ἐπιόντα, ξυνετάξαντο καὶ τοῖς ὀπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπῆσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν· ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθειστήκεσαν, ² ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νότου· τοῖς μὲν οὖν ὀπλίταις οὐκ ἐδυνήθησαν προσμιῖξαι οὐδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρῆσασθαι. οἱ γὰρ ψιλοὶ ἐκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπῆσαν, ἀλλ' ἠσύχαζον· τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἧ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκείοντο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύνοντο, ἀνθρώποι κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες ῥαδίως τῆς φυγῆς χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐδύνατο διώκειν ὄπλα ἔχοντες.

34. Χρόνον μὲν οὖν τινα ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ἢ προσπίπτειεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλείστον εἰληφότες πολλαπλάσιοι φαινόμενοι καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθύς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες καὶ ἐμβοήσαντες ἀθρόοι ὄρμησαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ² ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ ἐκπληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυ-

μένης ἐχώρει πολὺς ἄνω, ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ ἅμα φερομένων. τό τε ἔργον ἔνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις καθίστατο. οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναπέκλειστο βαλλομένων, εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προοραῖν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελλόμενα οὐκ ἔσακούοντες, κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστῶτος καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλπίδα καθ' ὃ τι χρὴ ἀμνημένους σωθῆναι.

35. Τέλος δὲ τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν διὰ τὸ αἰεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὃ οὐ πολὺ ἀπέχε, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἔνταῦθα ἤδη 2 πολλῶ ἔτι πλέονι βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πολλοὶ διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν ταύτη φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν ὡς ἀμνηνούμενοι ἤπερ ἦν ἐπίμαχον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπι- 3 σπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχύι οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας ᾤσασθαι ἐπειρῶντο, καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαι- 4 πωρούμενοι ἀμφοτέροι ὑπὸ τε τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου ἀντεῖχον, πειρῶμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι· ὄραον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡμύναντο ἢ ἐν τῷ πρίν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

36. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέωνι καὶ Δημοσθένει ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῶ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν περιέειναι κατὰ νότου

αὐτοῖς ὁδῶ ἢ ἂν αὐτὸς εὕρη, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφο-
 2 δον. λαβῶν δὲ ἅ ἡτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὀρμήσας, ὥστε
 μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ αἰεὶ παρεῖκον τοῦ κρημνώ-
 δους τῆς νήσου προβαίνων καὶ ἢ οἱ Λακεδαιμόνιοι χω-
 ρίου ἰσχύι πιστεύσαντες οὐκ ἐφύλασσαν, χαλεπῶς τε καὶ
 μόλις περιελθὼν ἔλαθε, καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης
 ἀναφανείς κατὰ νότου αὐτῶν τοὺς μὲν τῷ ἀδοκῆτῳ
 ἐξέπληξε, τοὺς δὲ ἅ προσεδέχοντο ἰδόντας πολλῶ μᾶλλον
 8 ἐπέρρωσε. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοι τε ἀμφοτέ-
 ρωθεν ἤδη καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὡς
 μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις (ἐκεῖνοί τε
 γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρη-
 σαν, οὗτοί τε), ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες οὐκέτι ἀντεῖχον,
 ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ ἀσθενεῖα σωματίων
 διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουν
 ἤδη τῶν ἐφόδων.

37. Γνοὺς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης ὅτι, εἰ καὶ
 ὀποσονοῦν μᾶλλον ἐνδῶσουσι, διαφθαρησομένους ἀν-
 τοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ
 τοὺς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βουλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτοὺς Ἀθη-
 ναίοις ζῶντας, εἰ πως τοῦ κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπι-
 κλασθεῖεν τῇ γνώμῃ [τὰ ὄπλα παραδοῦναι] καὶ ἤσσηθεῖεν
 2 τοῦ παρόντος δεινοῦ. ἐκήρυξάν τε εἰ βούλοιντο τὰ ὄπλα
 παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίοις ὥστε βουλευσαί
 ὅ τι ἂν ἐκείνοις δοκῆ.

38. Οἱ δὲ ἀκούσαντες παρήκαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλει-
 στοι καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν δηλοῦντες προσέεσθαι τὰ
 κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς
 ξυνηλθὼν ἐς λόγους ὃ τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ
 ἐκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων
 τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκότος, Ἐπιτάδου, τοῦ δὲ μετ'
 αὐτὸν Ἰππαγρέτου ἐφηρημένου ἐν τοῖς νεκροῖς ἐτι ζῶντος

κειμένου ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφηρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴ τι ἐκείνοι πάσχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ Στύφων 2 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὅτι βούλονται διακηρυκεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἡπειρῷ Λακεδαιμονίους ὅτι χρὴ σφᾶς ποιεῖν. καὶ ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Ἀθη- 3 ναίων καλούντων ἐκ τῆς ἡπείρου κήρυκας καὶ γενομένων ἐπερωτήσεων δις ἢ τρίς ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἡπείρου Λακεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν ὅτι „οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐ- τοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν βουλευέσθαι, μηδὲν αἰσχροὺν ποιοῦντας.“ οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὄπλα παρέδοσαν καὶ σφᾶς αὐτούς. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέ- 4 ραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπατοῦν στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν καὶ τοὺς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδουσαν ἐς φυλακὴν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἑλθ- 5 φθησαν τοσοῖδε· εἴκοσι μὲν ὀπλίται διεβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. καὶ Σπαρτιαῖται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδία ἦν.

39. Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων 2 περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπῆσαν, εἰσιτοδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο· καὶ ἦν σίτος ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστερώς ἐκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ 3

Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἐκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος καίπερ μανιώδης οὔσα ἢ ὑπόσχεσις ἀπέβη· ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέστη.

40. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο· τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῶ οὔτ' ἀνάγκη οὐδεμιᾶ ἤξιουν τὰ ὄπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας καὶ μαχομένους ὡς ἐδύνατο 2 ἀποθνήσκειν. ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους, καὶ τινος ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἓνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ ἀγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον, λέγων τὸν οἰστόν, εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίνωσκε, δῆλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι διεφθείρετο.

41. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν· ἦν δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν 2 ἐσβάλλουσιν, ἐξαγαρόντες ἀποκτεῖναι. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσηνιοὶ ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἐλήξοντο τὴν Λακωνικὴν καὶ πλείστα 3 ἔβλαπτον ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ ληστείας καὶ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἰλώτων ἀντομολούντων καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθῆ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ θραδίως ἔφερον, ἀλλὰ, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἐνδηλοὶ εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπ्रेसβεύοντο παρ' αὐτοὺς καὶ ἐπειρῶντο τὴν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. 4 οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις φοιτῶντων

αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύ-
λον γενόμενα.

42. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα εὐθύς Ἀθη-
ναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀρδοήκοντα
καὶ δισχιλλοῖς ὀπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἐν ἱππαρωγοῖς ναυσὶ
διακοσίοις ἱππεύσιν· ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ξυμμαχῶν
Μιλήσιοι καὶ Ἄνδριοι καὶ Καρύστιοι, ἐστρατήγει δὲ Νι-
κίας ὁ Νικηράτου τρίτος αὐτός. πλείοντες δὲ ἅμα ἕφ' 2
ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ρεῖτου ἐς τὸν αἰγιαλὸν
τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγειος λόφος ἐστίν, ἐφ' ὃν
Δωριῆς τὸ πάλαι ἰδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις
ἐπολέμουν, οὓσιν Αἰολεῦσι· καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ
Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου
ἔνθα αἱ νῆες κατέσχον ἢ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδί-
ους ἀπέχει, ἢ δὲ Κορινθίων πόλις ἐξήκοντα, ὁ δὲ ἰσθμὸς
εἰκοσι. Κορίνθιοι δὲ προπυθόμενοι ἐξ Ἄργους ὅτι ἡ 3
στρατιὰ ἦξει τῶν Ἀθηναίων ἐκ πλείονος, ἐβοήθησαν ἐς
ἰσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ· καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ
καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί·
οἱ δ' ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἱ κα-
τασχέσουσιν. ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς καταπλεύ- 4
σαντες καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόντες τοὺς
ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχρεῖᾳ, ἦν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν
Κρομμυῶνα ἴωσιν, ἐβοήθουν κατὰ τάχος.

43. Καὶ Βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο
γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν λόχον ἦλθεν
ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην φυλάξων ἀτείχιστον οὖσαν,
Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλλεν. καὶ πρῶτον μὲν 2
τῷ δεξιῷ κέρα τῶν Ἀθηναίων εὐθύς ἀποβεβηκότε προδ
τῆς Χερσονήσου οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ
τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ καὶ ἐν
χερσὶ πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ 3

Καρυστίων (οὔτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι) ἔδεξαντό τε τοὺς Κορινθίους καὶ ἐώσαντο μόλις· οἱ δὲ ὑποχωρήσαντες πρὸς αἰμασιάν (ἦν γὰρ τὸ χωρίον πρόσ-
 4 αυτες πᾶν) βάλλοντες τοῖς λίθοις καθύπερθεν ὄντες καὶ
 παιανίσαντες ἐπῆσαν αὐτοῖς, δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθη-
 5 ναίων ἐν χερσὶν ἦν πάλιν ἡ μάχη. λόχος δὲ τις τῶν Κο-
 ρινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέρας ἑαυτῶν ἔτρεψε
 τῶν Ἀθηναίων τὸ δεξιὸν κέρας καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν
 5 θάλασσαν· πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἱ τε
 Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Καρύστιοι, τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον
 ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο ξυνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν
 κέρας τῶν Κορινθίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὦν κατὰ τὸ
 εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἠμύνετο· ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς
 ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσειν.

44. Χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντείχον οὐκ ἐνδιδόντες
 ἀλλήλοις· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἰππῆς
 ἀφέλιμοι ξυμμαχόμενοι, τῶν ἐτέρων οὐκ ἐχόντων ἵπ-
 2 πους) ἐτράποντο οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν
 λόφον καὶ ἔθεντο τὰ ὄπλα καὶ οὐκέτι κατέβαινον, ἀλλ'
 2 ἠσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ
 πλεῖστοί τε αὐτῶν ἀπέθανον καὶ Λυκόφρων ὁ στρατηγός.
 ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ τούτῳ τῷ τρόπῳ οὐ κατὰ δίωξιν πολ-
 3 λὴν οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη, ἐπα-
 3 ναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἰδρύθη. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι,
 ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπῆσαν ἐς μάχην, τοὺς τε νεκροὺς
 ἐσκύλευον καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνηροῦντο, τροπαῖόν τε
 4 εὐθέως ἔστησαν. τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἱ ἐν
 τῇ Κεγχρειᾷ ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμυῶνα
 πλεύσωσι, τούτοις οὐ κατάδηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ
 ὄρους τοῦ Ὀνείου· κονιορτὸν δὲ ὡς εἶδον καὶ ὡς ἔγνω-
 σαν, ἐβοήθουν εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως
 πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγεννημένον.

ιδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας καὶ 5
 νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγειτόνων Πελοποννησίων
 βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς,
 ἔχοντες τὰ σκυλεύματα καὶ τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς πλὴν
 δυοῖν, οὓς ἐγκατέλιπον οὐ δυνάμενοι εὐρεῖν. καὶ ἀναβάν- 6
 τες ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νή-
 σους, ἐκ δ' αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι τοὺς νεκροὺς οὓς
 ἐγκατέλιπον ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κο-
 ρινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων
 δὲ ὀλίγω ἐλάσσους πεντήκοντα.

45. Ἄραυτες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλευσαν
 αὐθημερὸν ἐς Κρομμυῶνα τῆς Κορινθίας· ἀπέχει δὲ τῆς
 πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων. καὶ καθορμισάμενοι
 τὴν τε γῆν ἐδήλωσαν καὶ τὴν νύκτα ηὔλισαντο. τῇ δ' ὕστε- 2
 ραία παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον καὶ
 ἀπόβασιν τινα ποιησάμενοι ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν
 μεταξὺ Ἐπιδάουρου καὶ Τροιζῆνος, καὶ ἀπολαβόντες τὸν
 τῆς Χερσονήσου ἰσθμὸν ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστί,
 καὶ φρούριον καταστησάμενοι ἐλήστευον τὸν ἔπειτα χρό-
 νον τὴν τε Τροιζηνίαν γῆν καὶ Ἀλιάδα καὶ Ἐπιδαυρίαν.
 ταῖς δὲ ναυσίν, ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευ-
 σαν ἐπ' οἴκου.

46. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῦτα ἐγίνετο, καὶ
 Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν
 ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρ-
 κυραν ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν
 τῷ ὄρει τῆς Ἰσθμῆς Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἳ τότε
 μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς καὶ πολλὰ
 ἔβλαπτον. προσβαλόντες δὲ τὸ μὲν τεῖχος εἶλον, οἳ δὲ 2
 ἄνδρες καταπεφηνότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι ξυνέ-
 βησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ
 σφῶν τὰ ὄπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον δια-

3 γυνῶναι. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυ-
 χίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρι οὗ
 Ἀθήναζε πεμφθῶσιν, ὥστ' ἐὰν τις ἀλῶ ἀποδιδράσκων,
 4 ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ τοῦ δήμου προστά-
 ται τῶν Κερκυραίων, δειδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς ἐλ-
 5 θόντας οὐκ ἀποκτείνωσι, μηχανῶνται τοιόνδε τι· τῶν ἐν
 τῇ νήσῳ πείθουσί τινας ὀλίγους, ὑποπέμφαντες φίλους
 καὶ διδάξαντες ὡς κατ' εὖνοιαν δὴ λέγειν ὅτι κράτιστον
 αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἐτοι-
 μάσειν· μέλλειν γὰρ δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων
 παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.

47. Ὡς δὲ ἐπεισαν καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον ἐκ-
 πλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυτό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς
 2 Κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο δὲ τοῦ
 τοιούτου οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέ-
 σθαι καὶ τοὺς τεχνησαμένους ἀδεέστερον ἐργχειρῆσαι, οἱ
 στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄνδρας
 μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς
 Σικελίαν ἐπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς ἄγουσι προσποιήσαι.
 3 παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ἐς οἴκημα μέγα
 κατεῖρξαν, καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας
 διῆγον διὰ δυοῖν στοίχοιν ὀπλιτῶν ἐκατέρωθεν παρατε-
 ταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους καὶ παιομένους
 καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἴ ποῦ τις
 τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπε-
 τάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.

48. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἐξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ
 οἴκῳ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραν-
 τες (ῥῶντο γὰρ αὐτοὺς μεταστήσοντάς ποι ἄλλοσε ἄγειν).
 ὡς δὲ ἦσθοντο καὶ τις αὐτοῖς ἐδήλωσε, τοὺς τε Ἀθηναίους
 ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐκέλευον σφᾶς, εἰ βούλονται, αὐτοὺς
 διαφθεῖρειν, ἐκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἦθελον ἐξιέναι,

οὐδ' ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διεν- 2 οὔντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήμα- τος καὶ διελόντες τὴν ὀροφὴν ἔβαλλον τῷ κεράμφῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡς ἐδύναντο καὶ 3 ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον, οἰστούς τε οὐς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες καὶ ἐκ κλινῶν τινῶν, αἱ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι, τοῖς σπάρτοις καὶ ἐκ τῶν ἱματίων παραιρήματα ποιοῦντες ἀπαγχόμενοι· παντί 4 τε τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτός (ἐπεγένετο γὰρ νύξ τῷ πα- θήματι) ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω διεφθάρησαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὴ 4 ἡμέρα ἐγένετο, φορηηδὸν ἐπὶ ἀμάξας ἐπιβαλόντες ἀπή- γαγον ἔξω τῆς πόλεως. τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τει- χίσματι ἐάλωσαν, ἠνδραπόδισαν. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ 5 οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρη- σαν, καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε· οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοι- 6 πον τῶν ἐτέρων ὅ τι καὶ ἀξιόλογον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐς 6 τὴν Σικελίαν, ἵναπερὶ τὸ πρῶτον ὄρμηντο, ἀποπλεύσαν- τες μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἐπολέμουν.

49. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι καὶ Ἀκαρνᾶνες ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους στρατευσάμενοι Ἀνακτό- ριον Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμ- πρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίαν· καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρνᾶνες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

50. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου, εἰς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρα- τηγός, αἱ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς ξυμμάχους, Ἀρτα- φέρην, ἄνδρα Πέρσην, παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Λακεδαίμονα ξυλλαμβάνει ἐν Ἡϊόνι τῇ ἐπὶ Στρομόνι.

2 καὶ αὐτοῦ κομισθέντος οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολάς μεταγραφάμενοι ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων κεφάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους, οὐ γιννώσκειν ὃ τι βούλονται· πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβεων οὐδένα ταῦτά λέγειν· εἰ οὖν βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου 3 ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν δὲ Ἀρταφέρνη ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Ἔφεσον καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πνυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα (κατὰ γὰρ τοῦτου τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

51. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν κελυσάντων Ἀθηναίων καὶ ὑποπτυσάντων ἐς αὐτούς τι νεωτεριεῖν, ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστις καὶ βεβαιότητα ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφῶν νεώτερον βουλευσείν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕβδομον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

52. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νομηγίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Ἰσταμένου ἔσεισε. καὶ οἱ Μυτιληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὀρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ μισθωσάμενοι ἐκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἰρουῦσι Ροίτειον· καὶ λαβόντες δισχιλίους στατήρας Φωκαῖτας ἀπέδοσαν πάλιν, οὐδὲν ἀδικήσαντες· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ Ἄντανδρον στρατεύσαντες προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀκταίας καλουμένας, ἃς πρότερον Μυτιληναίων νεμομένων Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον, καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ἵπαρχόντων καὶ τῆς Ἰδης

ἐπικειμένης, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ) ῥαδίως ἀπ' αὐτῆς ὀρμώμενοι τὴν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπειρῷ Αἰολικὰ πόλεις χερσώσεσθαι. καὶ οἱ⁴ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

53. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει ἐξήκοντα ναυσὶ καὶ δισχιλίαις ὀπλίταις ἰππεῦσί τε ὀλίγοις καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαρόντες ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρέφους καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. τὰ δὲ Κύθηρα νῆσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ² Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν αὐτόσε κατὰ ἔτος, ὀπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον αἰεὶ καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ὀκλάδων προσβολή, καὶ λησταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἤσσον ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ἥπερ μόνου οἴον τ' ἦν κακουργεῖσθαι· πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

54. Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ δέκα μὲν ναυσὶ καὶ δισχιλίαις Μιλησίων ὀπλίταις τὴν ἐπὶ θαλάσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἰρουῦσι, τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νῆσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσῃ πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ ἤρουν εὐθύς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μὲν τινα χρόνον² ὑπέστησαν οἱ Κυθηριοὶ, ἔπειτα τραπόμενοι κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν, καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν καὶ τοὺς ξυνάρχοντας Ἀθηναίους ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν πλὴν θανάτου. ἦσαν δὲ τινες καὶ γενόμενοι τῷ³ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρὸς τινὰς τῶν Κυθηρίων, διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τό τε παραντίκα καὶ τὸ ἔπειτα τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς· ἀνέστησαν γὰρ αὖ

οὐκ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους τε ὄντας καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα παραλαβόντες καὶ τῶν Κυθήρων φυλακὴν ποιησάμενοι ἐπλευσαν ἕς τε Ἀσίνην καὶ Ἔλος καὶ τὰ πλείστα τῶν περὶ θάλασσαν, καὶ ἀποβάσεις ποιούμενοι καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἶη ἐδήουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτὰ.

55. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἕς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις τοιαύτας ποιήσεσθαι, ἀθρόα μὲν οὐδαμῶς τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν, ὀπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκασταχόσε ἔδει, καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐπὶ τῇ νήσῳ πάθους ἀνεπιπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης καὶ Κυθήρων καὶ πανταχόθεν σφῶς περιεστῶτος πολέμου ταχέος καὶ ἀπροφυλάκτου, ὥστε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἰππέας τετρακοσίους κατέστησαν καὶ τοξότας, ἕς τε τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο, ξυνεστῶτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς ναυτικῶ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον αἰεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκῆσεώς τι πράξειν. καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλὰ καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς ἐκπληξιν μεγίστην παρεῖχε, καὶ ἐδέδισαν μήποτε αὐτῶν ἄξυμφορὰ τις αὐτοῖς περιτύχη οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ. ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἕς τὰς μάχας ἦσαν καὶ πᾶν ὅτι κινήσειαν ᾤοντο ἀμαρτήσεσθαι διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τοῦ κακοπραγεῖν.

56. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δηοῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ' ἑκάστην φρουρὰν

γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἠγού-
μενοι εἶναι καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ· μία δὲ φρουρά, ἥπερ καὶ
ἠμύνατο περὶ Κοτύρταν καὶ Ἀφροδιτίαν, τὸν μὲν ὄχλου
τῶν ψιλῶν ἐσκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ
ὀπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν, καὶ ἄνδρες τέ τι-
νες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι καὶ ὄπλα ἐλήφθη, τροπαῖόν
τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κυθήρα. ἐκ δὲ 2
αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Ἐπίδανρον τὴν Λιμηράν, καὶ
δηώσαντες μέρος τι τῆς γῆς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἣ
ἐστὶ μὲν τῆς Κυνοσουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ
τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς. νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν
Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν διὰ τε
τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Ἑλλώτων
τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας καὶ ὅτι Ἀθηναίων ὑπακού-
οντες ὁμῶς πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰετῶσταν.

57. Προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν Ἀθηναίων οἱ Αἰγι-
νήται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ὁ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες τεῖ-
χος ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ἣ ᾠκουν, ἀπε-
χώρησαν, ἀπέχουσαν σταδίους μάλιστα δέκα τῆς θαλάσ-
σης. καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρά μία τῶν περὶ 2
τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ
τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν δεομένων τῶν Αἰγινήτων, ἀλλ' αὐ-
τοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλῆσθαι· ἀνα-
χωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμα-
χοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατασχόν- 3
τες καὶ χωρήσαντες εὐθύς πάσῃ τῇ στρατιᾷ αἰρουῦσι τὴν
Θυρέαν. καὶ τὴν τε πόλιν κατέκαυσαν καὶ τὰ ἐνόοντα ἔξε-
πόρθησαν, τοὺς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθά-
ρησαν, ἄγοντες ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν ἄρχοντα
ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν
Πατροκλέους· ἐξωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δὲ τινας 4
καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφα-

λείας ἔνεκα μεταστῆσαι. καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρίους οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν, Αἰγινητάς δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἐάλωσαν διὰ τὴν προτέραν αἰεὶ ποτε ἔχθραν, Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

58. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ Γελώοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους· εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιωῖται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις, ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴ πως ξυναλλαγεῖεν. καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνώμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφοτέρα, διαφερομένων καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον, καὶ Ἐρμιοκράτης ὁ Ἐρμωνος Συρακόσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτούς, ἐς τὸ κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

59. „Οὔτε πόλεως ὦν ἐλαχίστης, ὧ Σικελιωῖται, τοὺς λόγους ποιήσομαι οὔτε πονουμένης μάλιστα τῷ πολέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ Σικελίᾳ πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ὡς χαλεπὸν τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακροηγοροίῃ; οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθία ἀναγκάζεται αὐτὸ δρᾶν, οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηται τι πλεον σχήσειν, ἀποτρέπεται. ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρδη μείζω φαίνεσθαι τῶν δεινῶν, οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τι ἐλασσοῦσθαι· αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ τύχοιεν ἐκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραινέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. ὃ καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθομένοις πλείστον ἂν ἄξιον γένοιτο· τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι τό τε πρῶτον ἐπολεμήσαμεν καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα κατ-

αλλαγῆναι, καὶ ἦν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἐκάστῳ ἔχοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

60. „Καίτοι γινῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ τῶν ἰδίων μό-
νον, εἰ σωφρονοῦμεν, ἢ ξύννοδος ἔσται, ἀλλ' εἰ ἐπιβου-
λευομένην τὴν πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Ἀθη-
ναίων δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι· καὶ διαλλακτὰς πολὺ
τῶν ἑμῶν λόγων ἀναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους
νομίσαι, οἳ δύνανται ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων τάς
τε ἀμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν, ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ
ὀνόματι ἐννόμῳ ξυμμαχίας τὸ φύσει πολέμιον εὐπρεπῶς
ἔς τὸ ξυμφέρον καθίστανται. πόλεμον γὰρ αἰρομένων²
ἡμῶν καὶ ἐπαγομένων αὐτούς, ἄνδρας οἳ καὶ τοὺς μὴ
ἐπικαλουμένους αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσι, κακῶς τε ἡμᾶς
αὐτοὺς ποιοῦντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρχῆς ἅμα
προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκόσ, ὅταν γινῶσιν ἡμᾶς τετρο-
χωμένους, καὶ πλέονί ποτε στόλῳ ἐλθόντας αὐτούς τάδε
πάντα πειράσασθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.

61. „Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἐκάστους, εἰ σωφρονοῦμεν,
χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπικτωμένους μᾶλλον ἢ τὰ ἐτοιμα-
βλάπτοντας ξυμμαχούς τε ἐπάγεσθαι καὶ τοὺς κινδύνους
προσλαμβάνειν, νομίσαι τε στάσιν μάλιστα φθείρειν τὰς
πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ξύμπαντες μὲν
ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πόλεις δὲ διέσταμεν. ἂ χρὴ γινόν-²
τας καὶ ἰδιώτην ἰδιώτη καταλλαγῆναι καὶ πόλιν πόλει,
καὶ πειράσθαι κοινῇ σφίξειν τὴν πᾶσαν Σικελίαν, παρ-
εστάναι δὲ μηδεὺς ὡς οἱ μὲν Δωριῆς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς
Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν τῇ Ἰάδι ξυγγενεῖα ἀσφαλές.
οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι δίχα πέφυκε, τοῦ ἑτέρου ἔχθει³
ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἂ
κοινῇ κεκτῆμεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλκιδι-⁴
κοῦ γένους παρακλήσει· τοῖς γὰρ οὐδεπώποτε σφίσι κατὰ
τὸ ξυμμαχικὸν προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλλον

5 τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέσχοντο. καὶ τοὺς μὲν Ἀθη-
 ναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι πολλὴ ξυγ-
 γνώμη, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ
 τοῖς ὑπακούειν ἐτοιμοτέροις οὖσι· πέφνκε γὰρ τὸ ἀν-
 θρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἰκοντος, φυλάσ-
 8 σεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. ὅσοι δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ μὴ ὀρ-
 θῶς προσκοποῦμεν, μὴδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον ἤκει
 κρίνας, τὸ κοινῶς φοβερόν ἅπαντας εὖ θέσθαι, ἀμαρ-
 7 τάνομεν. τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο, εἰ πρὸς
 ἀλλήλους ξυμβαῖμεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὀρμῶνται
 8 Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. καὶ οὕτως
 οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνη δὲ διαφοραὶ ἀπραγμόνως
 παύονται, οἳ τ' ἐπικλήτοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες εὐ-
 λόγως ἀπρακτοὶ ἀπίασι.

62. „Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγα-
 2 θὸν εὖ βουλευομένοις εὐρίσκεται· τὴν δὲ ὑπὸ πάντων
 ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν
 ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἰ τῷ τι ἔστιν ἀγα-
 θὸν ἢ εἰ τῷ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχίαν μᾶλλον ἢ πόλεμον τὸ
 μὲν παῦσαι ἂν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τι-
 μὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνότερας ἔχειν τὴν εἰρήνην,
 ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἂν τις διέλθοι ὥσπερ περὶ
 τοῦ πολεμεῖν; ἂ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους
 ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὐτοῦ τινα σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' ἀν-
 3 τῶν προιδεῖν. καὶ εἰ τις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ ἢ βίᾳ
 πράξειν οἴεται, τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω,
 γνοὺς ὅτι πλείους ἤδη, καὶ τιμωρίαις μετιόντες τοὺς ἀδι-
 κοῦντας καὶ ἐλπίσαντες ἕτεροι δυνάμει τιμὴν πλεονεκτή-
 σειν, οἳ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύναντο ἀλλ' οὐδ' ἐσώθησαν,
 τοῖς δ' ἀντὶ τοῦ πλεόν ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν
 4 ξυνέβη. τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως, ὅτι καὶ ἀδι-
 κείται· οὐδὲ ἰσχυρὸς βέβαιον, διότι καὶ εὐελπι. τὸ δὲ ἀστά-

θμητον τοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ πλείστον κρατεῖ, πάντων τε σφαλερώτατον ὃν ὅμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται· ἐξ ἴσου γὰρ δεδιότες προμηθία μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα.

63. „Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέκμαρτον δέος καὶ διὰ τὸ ἤδη φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους, κατ' ἀμφοτέρα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἔλλιπές τῆς γνώμης ἂν ἕκαστός τις φήθημεν πράξειν ταῖς κωλύμασι ταύταις ἱκανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφεστῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χάρας ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς αἰδίου ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλείστον σπεισάμενοι τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὐτοὺς ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμπαν τε δὴ γνώμεν πειθόμενοι μὲν ἔμοι πόλιν ἔξουτες ἕκαστος ἐλευθέρων, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δρωῖντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα· ἦν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ τοῦ τιμωρησθαι τίνα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθρίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρῆ κατ' ἀνάγκην γιγνώμεθα.

64. „Καὶ ἐγὼ μὲν, ἄπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχόμενος καὶ ἐπιῶν τῷ μᾶλλον ἢ ἀμυνούμενος ἀξιῶ προἰδόμενος αὐτῶν ξυγχαρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι, μηδὲ μωρὰ φιλονεικῶν ἠγεῖσθαι τῆς τε οἰκειάς γνώμης ὁμοίως αὐτοκράτωρ εἶναι καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἠσπᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλλους δικαίῳ ταυτό μοι ποιῆσαι, ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰσχροὺν οἰκείους οἰκείων ἠσπᾶσθαι, ἢ Δωριέα τινὰ Δωριέως ἢ Χαλκιδέα τῶν ξυγγενῶν, τὸ δὲ ξύμπαν γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μιᾶς χώρας καὶ περιορῶντος καὶ ὄνομα ἐν κεκλημένους Σικελιάτας· οἱ πολεμήσομέν τε, οἶμαι, ὅταν ξυμβῆ, καὶ

ξυγκωρησόμεθα γὰρ πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς λόγοις κοι-
 4 νοῖς χρώμενοι. τοὺς δὲ ἄλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι
 αἰεὶ, ἦν σωφρονῶμεν, ἀμννούμεθα, εἴπερ καὶ καθ' ἐκά-
 στους βλαπτόμενοι ξύμπαντες κινδυνεύομεν· ξυμμάχους
 5 δὲ οὐδέποτε τὸ λοιπὸν ἐπαξόμεθα οὐδὲ διαλλακτάς. τάδε
 γὰρ ποιοῦντες ἐν τε τῷ παρόντι δυοῖν ἀγαθοῖν οὐ στε-
 ρήσομεν τὴν Σικελίαν, Ἀθηναίων τε ἀπαλλαγῆναι καὶ
 οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλευ-
 θέραν νεμούμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων ἡσσον ἐπιβουλευο-
 μένην.

65. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος πειθόμενοι
 οἱ Σικελιώται αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηνέχθη-
 σαν γνώμη ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου ἔχοντες ἅ-
 ἕκαστοι ἔχουσι, τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι
 2 ἀργύριον τακτὸν τοῖς Συρακοσίοις ἀποδοῦσιν· οἱ δὲ τῶν
 Ἀθηναίων ξύμμαχοι παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέ-
 λει ὄντας εἶπον ὅτι ξυμβήσονται καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται
 κάκεινοις κοιναί. ἐπαινεσάντων δὲ αὐτῶν ἐποιοῦντο τὴν
 ὁμολογίαν, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ
 3 ταῦτα ἐκ Σικελίας. ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγούς οἱ ἐν
 τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν φυγῇ ἐξημίωσαν, Πυθόδο-
 ρον καὶ Σοφοκλέα, τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα
 ἐπράξαντο, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψα-
 σθαι δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. οὕτω τῇ παρουσίᾳ
 εὐτυχίᾳ χρώμενοι ἤξιλον σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ
 καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτερα μεγάλη τε ὁμοίως
 καὶ ἐνδεεστέρα παρασκευῇ κατεργάζεσθαι. αἰτία δ' ἦν ἡ
 παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα
 ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

66. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Μεγαρήσ οἱ ἐν τῇ πόλει
 πιεζόμενοι ὑπὸ τε Ἀθηναίων τῷ πολέμῳ, αἰεὶ κατὰ ἔτος
 ἕκαστον δις ἐσβαλλόντων πανστρατιᾶ ἐς τὴν χώραν, καὶ

ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἱ στασιασάντων ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους χαλεποὶ ἦσαν ληστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χορὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθείρειν. οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω τὸν θροῦν αἰσθόμενοι φανε-² ρῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουσαν τοῦτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ³ δυνατὸν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς, Ἴπποκράτη τε τὸν Ἀρίφρονος καὶ Δημοσθένη τὸν Ἀλκισθένους, βουλούμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. ξυνέβησάν τε⁴ πρῶτα μὲν τὰ μακρὰ τεῖχη ἐλεῖν Ἀθηναίους (ἣν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν τὸν λιμένα αὐτῶν), ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ἧ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουσαν βεβαιότητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι· ῥᾶον δ' ἤδη ἔμελλον προσχωρήσειν τούτου γεγεννημένου.

67. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπὸ τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκευάστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινώαν τὴν Μεγαρέων νῆσον ὀπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν Ἴπποκράτης ἤρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλίνθοντο τὰ τεῖχη καὶ ἀπεῖχεν οὐ πολὺ· οἱ δὲ² μετὰ τοῦ Δημοσθένους τοῦ ἐτέρου στρατηγοῦ Πλαταιῆς τε ψιλοὶ καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνήδρευσαν ἐς τὸ Ἐννάλιον, ὃ ἐστὶν ἔλασσον ἄποθεν. καὶ ἦσθετο οὐδεὶς εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην. καὶ³ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίννεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιούνδε ἐποίησαν. ἀκάτιον ἀμφηρικὸν ὡς λησταί, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν τῶν πυ-

λῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἀμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ
 τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν
 καὶ ἐκπλεῖν· καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι πάλιν αὐτὸ τῇ ἀμάξῃ
 κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως
 τοῖς ἐκ τῆς Μινώας Ἀθηναίοις ἀφανῆς δὴ εἴη ἡ φυλακή,
 4 μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. καὶ τότε
 πρὸς ταῖς πύλαις ἤδη ἦν ἡ ἄμαξα, καὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ
 τὸ εἰωθὸς ὡς τῷ ἀκατίῳ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ
 ξυυδημάτων τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες ἔθειον δρόμῳ ἐκ τῆς
 ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ξυγκλησθῆναι πάλιν
 τὰς πύλας καὶ ἕως ἔτι ἡ ἄμαξα ἐν αὐταῖς ἦν, κάλυμα
 οὔσα προσθῆναι· καὶ αὐτοῖς ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες
 5 Μεγαρῆς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσι. καὶ πρῶ-
 του μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένη Πλαταιῆς τε καὶ περι-
 πολοὶ ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖον ἐστὶ, καὶ εὐθύς ἐν-
 τὸς τῶν πυλῶν (ἦσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννή-
 σιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκρά-
 τησαν καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ὀπλίταις ἐπιφερομένοις
 βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον.

68. Ἐπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἤδη ὁ αἰὲ ἐντὸς
 2 γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι
 φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἡμύνοντο ὀλίγοι,
 καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν, οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατ-
 ἔστησαν, φοβηθέντες ἐν νυκτί τε πολεμίων προσπεπτα-
 κότων καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων
 νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκένας.
 3 ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἀφ' ἑαυτοῦ
 γνώμης κηρύξαι τὸν βουλόμενον εἶναι Μεγαρέων μετὰ
 Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὄπλα. οἱ δ' ὡς ἤκουσαν, οὐκέτι
 ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι
 4 κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἕρ' ἐάλωκότων ἤδη
 τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβουμέ-

νων οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες καὶ ἄλλο μετ'
 αὐτῶν πληθὸς, ὃ ξυνήδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς
 πύλας καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην. ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς τῶν 5
 πυλῶν ἀνοιχθεισῶν ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους, αὐτοὶ δὲ
 διάδηλοι ἐμελλον ἔσεσθαι· λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως
 μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐρίγνετο τῆς
 ἀνοιξέως· καὶ γὰρ [οἱ] ἀπὸ τῆς Ἐλευσίνας κατὰ τὸ ξυγκεί-
 μενον τετρακισχίλιοι ὀπλιῖται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππῆς
 ἑξακόσιοι [οἱ] τὴν νύκτα πορευόμενοι παρήσαν. ἀηλιμ- 6
 μένων δὲ αὐτῶν καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας καταγο-
 ρεῦει τις ξυνειδῶς τοῖς ἑτέροις τὸ ἐπιβούλευμα. καὶ οἱ
 ξυστραφέντες ἀνδρῶι ἦλθον καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὔτε
 ἐπεξιέναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο ἰσχύοντες μᾶλ-
 λον τολμῆσαι) οὔτε ἐς κίνδυνον φανερόν τὴν πόλιν κατ-
 αγαγεῖν· εἴ τε μὴ πείσεται τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσε-
 σθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ'
 ὡς τὰ βέλτιστα βουλευόντες ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ
 τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες, ὥστε οὐκ ἐγένετο
 τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρῶξι ὃ ἐμελλον.

69. Γνόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι
 ἐναντίωμά τι ἐγένετο καὶ τὴν πόλιν βία οὐχ οἷοί τε ἔσου-
 νται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθύς περιετείχιζον, νομίζον-
 τες, εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι τινὰς ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ
 τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι (παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ
 τῶν Ἀθηναίων ταχὺ καὶ λιθουργοὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια),
 ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοῦ τείχους ὃ εἶχον καὶ διοικοδομήσαν-
 τες τὸ πρὸς Μεγαρέας, ἀπ' ἐκείνου ἑκατέρωθεν ἐς θά-
 λασσαν τῆς Νισαίας, τάφρον τε καὶ τείχη διελομένη ἢ
 στρατιά, ἐκ τε τοῦ προαστείου λίθοις καὶ πλίνθοις χρώ-
 μενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην ἀπεσταύρουν
 εἴ πη δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ προαστείου ἐπάλλξεις
 λαμβάνουσαι αὐταὶ ὑπῆρχον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν

3 ἡμέραν ὄλην εἰργάζοντο· τῇ δ' ὑστεραία περὶ δειλὴν τὸ
 τεῖχος ὅσον οὐκ ἀπετετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ δει-
 σαντες, σίτου τε ἀπορία (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἀνω πό-
 λεως ἐχρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομίζοντες
 ταχὺ ἐπιβοηθήσειν τοὺς τε Μεγαρέας πολεμίους ἡγού-
 μενοι, ξυνέβησαν τοῖς Ἀθηναίοις ρητοῦ μὲν ἕκαστον ἀρ-
 γυρίου ἀπολυθῆναι ὅπλα παραδόντας, τοῖς δὲ Λακεδαι-
 μονίοις, τῷ τε ἄρχοντι καὶ εἰ τις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι
 Ἀθηναίους ὅτι ἂν βούλωνται. ἐπὶ τούτοις ὁμολογήσαν-
 4 τες ἐξῆλθον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τεῖχη ἀπορρή-
 ξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως καὶ τὴν Νίσαιαν
 παραλαβόντες τὰλλα παρεσκευάζοντο.

70. Βρασίδης δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦ-
 τον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυνῶνα καὶ Κόρινθου
 ᾧν, ἐπὶ Θωράκης στρατείαν παρασκευαζόμενος. καὶ ὡς
 ἦσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἄλωσιν, δείσας περὶ τε τοῖς ἐν τῇ
 Νισαίᾳ Πελοποννησίοις καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῆ, πέμ-
 πει ἕς τε τοὺς Βοιωτοὺς κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾶ
 ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκον (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος
 ὄνομα τοῦτο ἔχουσα ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γεραναίᾳ), καὶ αὐ-
 τὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορι-
 θίων ὀπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικωνίων δὲ
 ἑξακοσίους καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι
 ἦσαν, οἰόμενος τὴν Νίσαιαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλω-
 2 τον. ὡς δὲ ἐπύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδί-
 σκον ἐξελθῶν), ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν
 ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει
 λαθῶν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν, βου-
 λόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα εἰ δύναιτο ἔργῳ τῆς Νι-
 σαίας πειρᾶσαι, τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πό-
 λιν ἐσελθῶν βεβαιώσασθαι. καὶ ἡξίου δέξασθαι σφᾶς
 λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νίσαιαν.

71. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγῶν αὐτοὺς ἐκβάλλη, οἱ δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπιθῆται σφίσι καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὐτὴν οὔσα ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Ἀθηναίων ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασιν τὸ μέλλον περιδεῖν. ἤλπιζον γὰρ καὶ τὴν μάχην ἐκάτεροι ἔσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων, καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρως ἔχειν, οἷς τις εἴη εὖνους, κρατήσασιν προσχωρήσαι· ὁ δὲ Βρασίδας ὡς οὐκ ἐπειθευ, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ ἄλλο στρατεύμα.

72. Ἄμα δὲ τῇ ἔφ' οἱ Βοιωτοὶ παρήσαν, διανενομημένοι μὲν καὶ πρὶν Βρασίδαυ πέμψαι βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μεγαρά, ὡς οὐκ ἄλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιᾶσιν· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῶ μᾶλλον ἐρρώσθησαν, καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ δισχιλίους ὀπλίτας καὶ ἱππέας ἑξακοσίους τοῖς πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύματος, ὀπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὀπλιτῶν περὶ τὴν Νίσαιαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδίου ἐσκεδασμένων, οἱ ἱππῆς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκῆτοις ἐπιπεσόντες τοῖς ψιλοῖς ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν (ἐν γὰρ τῷ πρὸ τοῦ οὐδεμῖα βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμῶθεν ἐπῆλθεν)· ἀντεπεξέλασαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ἦσαν, καὶ ἐγένετο ἱπομαχία ἐπὶ πολὺ, ἐν ἣ ἄξιοῦσιν ἐκάτεροι οὐχ ἦσσαν γε νέεσθαι. τὸν μὲν γὰρ ἱππαρχον τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντας οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποκτείναντες ἐσκύλευσαν καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν καὶ τροπαῖον ἔστησαν· οὐ μὲντοι ἐν γε τῷ παντὶ ἔργῳ

βεβαίως οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

73. Μετὰ δὲ τοῦτο Βρασίδας καὶ τὸ στρατεύμα ἐχώρου ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον παραταξάμενοι ἠσύχαζον, οἴομενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιορωμένους ὁποτέρων 2 ἡ νίκη ἔσται. καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφοτέρα ἔχειν, ἅμα μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἐκόντας ἄρξαι, ἐπειδὴ γε ἐν φανερωῖ ἔδειξαν ἐτοῖμοι ὄντες ἀμύνεσθαι καὶ αὐτοῖς ὡσπερ ἀκονιτὶ τὴν νικῆν ἐδικαίωσαν ἀνατίθεσθαι, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοῖς 3 Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν ὡσπερ ἠσσηθέντων στέρηθῆναι εὐθύς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουλευθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἅμαχῆ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν 4 ἕνεκα ἦλθον· ὅπερ καὶ ἐγένετο. οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τεῖχη ἐξελθόντες, ἠσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προεκεχωρήκει, ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρον ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ ὀπλιτικοῦ βλαφθῆναι, τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν, χρόνον δὲ ἐπισχόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν καὶ αὐθις οἱ Πελοποννήσιοι ὄθενπερ ὠρμήθησαν· οὕτω δὲ τῷ μὲν Βρασίδα αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπο τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελήσαντων μάχεσθαι, θαρσοῦν-

τες μᾶλλον ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας καὶ δεξάμενοι κατα-
πεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων
ἐς λόγους ἔρχονται.

74. Καὶ ὕστερον ὁ μὲν διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων
κατὰ πόλεις ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον τὴν
ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵναπερ καὶ τὸ πρῶ-
τον ὄρητο· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρήs, ἀποχωρησάν- 2
των καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμά-
των πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον, εἰδότες ὅτι
ἄφθνησαν εὐθύς ὑπεξῆλθον, οἱ δὲ ἄλλοι κοινολογησά-
μενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις κατάγουσι τοὺς ἐκ
Πηγῶν, ὀρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις μηδὲν μνησικα-
κήσειν, βουλευσείν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. οἱ δὲ ἐπειδὴ 3
ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο καὶ ἐξετάσιν ὄπλων ἐποίησαντο,
διαστήσαντες τοὺς λόχους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ
οἱ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους,
ἄνδρας ὡς ἑκατόν, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν
δῆμον ψῆφον φανεράν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν,
ἐκτειναν, καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν
πόλιν. καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γε- 4
νομένη ἐκ στάσεως μετὰστασις ξυνέμεινεν.

75. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν
Μυτιληναίων, ὥσπερ διενοοῦντο, μελλούσης κατασκευ-
άξεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοί, Δη-
μόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλήσποντον (ὁ γὰρ
τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσε-
πεπλεύκει) ὡς ἡσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου
καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Ἄναια ἐπὶ
τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων κατα-
στάντες τοὺς τε Πελοποννησίους ἀφέλουν ἐς τὰ ναυτικὰ
κυβερνήτας πέμποντες καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς
ταραχὴν καθίστασαν καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο· οὕτω

δὴ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν καὶ πλεύσαντες, μάχη τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντιάνδρου² ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὀρμίσας ἐς τὸν Κάληκα ποταμὸν ἀπόλλυσι τὰς ναῦς ὕδατος ἄνωθεν γενομένου καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ ρεύματος. αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ πεξῆ διὰ Βιθυνῶν Θορακῶν, οἳ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται ἐς Καλχηδόνα τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου Μεγαρέων ἀποικίαν.

76. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθύς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ Ἴπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιωτία πράγματα ἀποτινῶν ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον καὶ ἐς δημοκρατίαν ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστα ἄνδρὸς φυχάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη.³ Σίφας μὲν ἐμελλόντινες προδώσειν· αἱ δὲ Σίφαι εἰσι τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσιδίῳ. Χαιρώνειαν δέ, ἣ ἐς Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιωτίον, ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν, καὶ οἱ Ὀρχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσον τὰ μάλιστα καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου· ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας πρὸς τῇ Φανότιδι τῆς Φωκίδος, καὶ Φωκέων μετειχόντινες.⁴ τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δῆλιον καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Ταυαγραίᾳ πρὸς Εὐβοίαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν, ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ δητῇ γίνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμποηθήσασιν ἐπὶ τὸ Δῆλιον οἱ Βοιωτοὶ ἄθροοι, ἀλλ' ἐπὶ⁵ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινούμενα. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πείρα καὶ τὸ Δῆλιον τειχισθεῖν, ῥαδίως ἤλπιζον, εἰ

καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοι τι τῶν κατὰ τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων καὶ ληστευομένης τῆς γῆς καὶ οὔσης ἐκάστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς οὐ μνεῖν κατὰ χάραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον.

77. Ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο· ὁ δὲ Ἴπποκράτης αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε καιρὸς εἴη, ἐμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτοὺς, τὸν δὲ Δημοσθένη προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας Ἀκαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλείοι ἐπὶ τὰς Σίφας ὡς προδοθησομένης· ἡμέρα δ' αὐτοῖς εἴρητο ἢ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. καὶ ὁ μὲν 2 Δημοσθένης ἀφικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπὸ τε Ἀκαρνάνων πάντων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνη πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους στρατεύσας πρῶτον καὶ προσποησάμενος τᾶλλα ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέη, ἀπαντησόμενος.

78. Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὀπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχίνι καὶ, προπέμφσαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους ἀξιοῦντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιάν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας Πάναιρός τε καὶ Δῶρος καὶ Ἴππολοχίδας καὶ Τορύλαος καὶ Στρόφακος, πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι 2 Θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ ἐκ Λαρίσσης Νικονίδας, Περδίκα ἐπιτήδειος ὢν. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὔπορον ἦν διέναι ἄνευ ἀγωγῶν καὶ μετὰ ὀπλων γε δὴ, καὶ τοῖς

πᾶσί γε ὁμοίως Ἑλλήσιν ὑποπτον καθειστήκει τὴν τῶν
 πέλας μὴ πείσαντας διέναι· τοῖς τε Ἀθηναίοις αἰεὶ ποτε
 3 τὸ πλήθος τῶν Θεσσαλῶν εὖνον ὑπῆρχεν. ὥστε εἰ μὴ
 δυναστεία μᾶλλον ἢ ἰσονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ
 Θεσσαλοί, οὐκ ἂν ποτε προῆλθεν, ἐπεὶ καὶ τότε πορευο-
 μένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τάναντία τούτοις
 βουλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεὶ ποταμῷ ἐκάλουν καὶ ἀδικεῖν
 4 ἔφασαν ἄνευ τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον. οἱ δὲ
 ἄγοντες οὔτε ἀκόντων ἔφασαν διάξειν, αἰφνιδίου τε πα-
 ραγευόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν. ἔλεγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ
 Βρασίδας τῇ Θεσσαλῶν γῆ καὶ αὐτοῖς φίλος ὦν ἰέναι, καὶ
 Ἀθηναίοις πολεμίοις οὔσι καὶ οὐκ ἐκείνοις ὄπλα ἐπιφέ-
 ρειν, Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἐχθρὰν
 οὔσαν ὥστε τῇ ἀλλήλων γῆ μὴ χρῆσθαι, νῦν τε ἀκόντων
 ἐκείνων οὐκ ἂν προελθεῖν (οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι), οὐ
 5 μέντοι ἀξιοῦν γε εἰργεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἀκούσαντες ταῦτα
 ἀπῆλθον· ὁ δὲ κελεύοντων τῶν ἀγωγῶν, πρὶν τι πλεον
 ξυστῆναι τὸ κωλύσον, ἐχώρει οὐδὲν ἐπισχῶν δρόμῳ. καὶ
 ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρμησεν, ἐς
 Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπι-
 δανῷ ποταμῷ, ἐκεῖθεν δὲ ἐς Φάκιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐς
 6 Περραιβίαν. ἀπὸ δὲ τούτου ἤδη οἱ μὲν τῶν Θεσσαλῶν
 ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον, οἱ δὲ Περραιβοὶ αὐτόν, ὑπήκοοι
 ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν ἐς Ἄϊον τῆς Περδίκκου
 ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοῦς
 πόλισμα κεῖται.

79. Τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας
 διέδραμε πρὶν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφί-
 2 κητο ὡς Περδίκκην καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆς
 Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων ηὔτύχει, δεισαντες
 οἱ τε ἐπὶ Θράκης ἀφεστῶτες Ἀθηναίων καὶ Περδίκκας
 ἐξήγαγον τὸν στρατόν, οἱ μὲν Χαλκιδῆς νομίζοντες ἐπὶ

σφᾶς πρῶτον ὀρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους (καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι ξυνεπήγον κρούφα), Περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὦν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Ἀθηναίων καὶ μάλιστα βουλόμενος Ἀρριβατον τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ αὐτοῖς,³ ὥστε ῥᾶον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία.

80. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῆ, ἥλιπον ἀποτρέφειν αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν στρατιάν, ἄλλως τε καὶ ἐτοίμων ὄντων τρέφειν τε καὶ ἐπὶ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων. καὶ² ἅμα τῶν Εἰλωτῶν βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μὴ τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν· ἐπεὶ καὶ τότε ἐπραξαν, φοβούμενοι αὐτῶν τὴν³ σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος (ἀεὶ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἰλωτας τῆς φυλακῆς περὶ μάλιστα καθειστήκει)· προεῖπον αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμοῖς γεγενῆσθαι σφίσις ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερῶσυντες, πείραν ποιούμενοι καὶ ἡγρούμενοι τούτους σφίσις ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ προκρί-⁴ναντες ἐς δισχιλίους οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον ὡς ἡλευθερωμένοι, οἱ δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτοὺς καὶ οὐδεὶς ἦσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδῃ αὐ-⁵τῶν ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὀπλίτας, τοὺς δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῶ πείσας ἐξήγαγεν.

81. Αὐτόν τε Βρασίδαν βουλόμενον μάλιστα Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν. προθυμῆθησαν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς, ἄνδρα ἐν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστή-

ριον εἶναι ἐς τὰ πάντα καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθε πλείστον
 2 ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον. τό τε γὰρ παρα-
 τικά ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς
 πόλεις ἀπέστησε τὰ πολλά, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἶλε τῶν
 χωρίων, ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίνεσθαι ξυμβαί-
 νειν τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν, ἀνταπόδοσιν
 καὶ ἀποδοχὴν χωρίων καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πε-
 λοποννήσου λώφησιν· ἐς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον μετὰ
 τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον ἢ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύν-
 εσις, τῶν μὲν πείρα αἰσθομένων, τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάν-
 των, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἀθηναίων ξυμ-
 8 μάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν
 καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς ἐλπίδα ἐγκατέλιπε
 βέβαιον ὥς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσιν.

82. Τότε δ' οὖν ἀφικομένου αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης
 οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὸν τε Περγίκαν πολέμιον
 ποιοῦνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ
 τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλέονα κατεστήσαντο.

83. Περγίκα δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιάν εὐθύς
 λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως στρατεύει ἐπὶ Ἀρρι-
 βαῖον τὸν Βρομεροῦ, Ἀγκηστῶν Μακεδόνων βασιλέα,
 ὁμορον ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὔσης καὶ βουλόμενος
 2 καταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ
 Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδας λόγοις
 ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀρριβαῖον
 3 ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἣν δύνηται, ποιῆσαι. καὶ γὰρ
 τι καὶ Ἀρριβαῖος ἐπεκηρυκεύετο, ἐτοιμὸς ἂν Βρασίδα
 μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν· καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις
 ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ Περγίκα
 τὰ δεινὰ, ἵνα προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν
 4 χρῆσθαι. ἅμα δέ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ
 Περγίκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὥς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ

αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσοι, ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδης τὰ τοῦ Ἀρριβαίου ἡξίου πράσσειν. Περδικκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἔφη Βρασίδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ἂν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνοι πολέμων, ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ξυνέσται Ἀρριβαίῳ. ὁ δὲ ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ξυγγίγνεται, καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδικκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεος τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

84. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει εὐθύς ὁ Βρασίδης ἔχων καὶ Χαλκιδέας ἐπὶ Ἀκάνθου τὴν Ἀνδριῶν ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγῆτου ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἳ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ξυνεπάγοντες καὶ ὁ δῆμος. ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δέξασθαι τε αὐτὸν μόνου καὶ ἀκούσαντας βουλεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστάς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.

85. „Ἡ μὲν ἐκπεμψίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὧ Ἀκάνθιοι, γεγένηται τὴν αἰτίαν ἐπαληθεύουσα ἢ ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν Ἀθηναίοις, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα πολεμήσειν· εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομεν, σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου δόξης, ἢ διὰ τάχους αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου ἠλπίσσαμεν Ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῆν ἡμῖν γὰρ, ὅτε παρέσχευ, ἀφιγμένοι καὶ μετὰ ὑμῶν πειρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. θαυμάζω δὲ τῇ τε ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν καὶ εἰ μὴ ἀσμένους ὑμῖν ἀφίγμαι. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι οἰόμενοί τε παρὰ ξυμμάχους καὶ πρὶν ἔργῳ ἀφικέσθαι τῇ γοῦν γνώμῃ ἡξίειν καὶ βουλομένοις ἐσεσθαι, κίνδυνον [τε] τοσόνδε ἀνερρί-

ψαμεν διὰ τῆς ἀλλοτριᾶς πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες
 5 καὶ πᾶν τὸ πρόθυμον παρεχόμενοι· ὑμεῖς δὲ εἴ τι ἄλλο
 ἐν νῶ ἔχετε ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμετέρῃ αὐτῶν ἔλευ-
 6 θερίᾳ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. καὶ γὰρ
 οὐ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀντίστασθε, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω,
 ἥσσόν τις ἔμοι πρόσσεισι, δυσχερὲς ποιούμενοι εἰ ἐπὶ οὖς
 πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιόχρεων παρεχομένους
 καὶ ξύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε· καὶ τὴν αἰ-
 7 τίαν οὐχ ἕξω πιστὴν ἀποδεικνύουσα, ἀλλ' ἢ ἀδίκου τὴν
 ἔλευθερίαν ἐπιφέρειν ἢ ἀσθενῆς καὶ ἀδύνατος τιμωρῆ-
 8 σαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἣν ἐπίωσιν, ἀφίχθαι. καίτοι
 στρατιᾷ γε τῇδ' ἣν νῦν ἐγὼ ἔχω ἐπὶ Νίσαιαν ἔμοῦ βοη-
 θήσαντος οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι πλείονες ὄντες προσ-
 9 μίξαι, ὥστε οὐκ εἰκὸς νηίτη γε αὐτοὺς τῶ ἐν Νισαίᾳ
 στρατῶ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς ἀποστείλαι.

86. „Αὐτός τε οὐκ ἐπὶ κακῶ, ἐπ' ἔλευθερώσει δὲ τῶν
 Ἑλλήμων παρελήλυθα, ὄρκους τε Λακεδαιμονίων κατα-
 λαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις ἢ μὴν οὖς ἂν ἐγῶγε προσ-
 10 ἀγάγωμαι ξυμμάχους ἔσεσθαι αὐτονόμους, καὶ ἅμα οὐχ
 ἵνα ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν ἢ βία ἢ ἀπάτη προσλαβόν-
 11 τες, ἀλλὰ τούναντίον ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων
 12 ξυμμαχήσουσες. οὐκ οὐκ ἀξιῶ οὐτ' αὐτὸς ὑποπτεύεσθαι,
 πίστει γε διδούς τὰς μεγίστας, οὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος
 13 νομισθῆναι, προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσύναντας. καὶ εἴ τις
 14 ἰδίᾳ τινὰ δεδιῶς ἄρα, μὴ ἐγὼ τισι προσθῶ τὴν πόλιν,
 ἀπρόθυμός ἐστι, πάντων μάλιστα πιστευσάτω. οὐ γὰρ
 15 ξυστασιάσων ἦκω, οὐδ' ἂν σαφῆ τὴν ἔλευθερίαν νομίζω
 ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον παρὲς τὸ πλεον τοῖς ὀλίγοις ἢ
 τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι. χαλεπωτέρᾳ γὰρ ἂν
 τῆς ἄλλοφύλου ἀρχῆς εἴη, καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις
 οὐκ ἂν ἀντι πόνων χάρις καθίσταται, ἀντι δὲ τιμῆς καὶ
 δόξης αἰτία μᾶλλον· οἷς τε τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήμασι

καταπολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. ἀπάτη γὰρ εὐπρεπεῖς αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βία ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιοῦσαι, ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλή. οὕτω πολλὴν περιωπὴν τῶν ἡμῶν ἐς τὰ μέγιστα διαφόρων ποιούμεθα.

87. „Καὶ οὐκ ἂν μείζω πρὸς τοῖς ὄρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ οἷς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα δόκησιν ἀναγκαίαν παρέχεται ὡς καὶ ξυμφέρει ὁμοίως ὡς εἶπον. εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα προῖσχομένου ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὐνοὶ δ' ὄντες ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι διωθεῖσθαι καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίνδυνον ὑμῶν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι, οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτήν, τούτοις καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσαναγκάζειν, μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἦκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δηρῶν πειράσομαι βιάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀδικεῖν ἔτι νομιῶ, προσεῖναι δὲ τί μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὐλογον, τῶν μὲν Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ εὐνῶ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ ὑμῶν χρήμασι φερομένοις παρ' Ἀθηναίους βλάπτονται, οἱ δὲ Ἕλληνες ἵνα μὴ κωλύονται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλαγῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τὰδ' ἐπράσσομεν, οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτία τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. οὐδ' αὖ ἀρχῆς ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἐτέρους σπεύδοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῦμεν εἰ ξύμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες ὑμᾶς τοὺς ἐναντιούμενους περιδοίμεν. πρὸς ταῦτα βουλευέσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τε Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας καὶ αἰδίου δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τὰ τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι.“

88. Ὁ μὲν Βρασίδης τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Ἀκάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφοτέρα, κρύφα διαψηφισάμενοι, διὰ τε τὸ ἐπαγωγὰ εἶπεῖν τὸν Βρασίδαν καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίων, καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὄρκοις οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὁμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἢ μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγάγῃται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν. καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ Στάγειρος Ἀνδρῶν ἀποικία ξυναπέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

89. Τοῦ δ' ἐπιγιννομένου χειμῶνος εὐθύς ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἰπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς οὖσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένη ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δῆλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν ἐς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρυᾶνας καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίνεται μνησθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου, ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτέως, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοῖς· καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (οὐ γὰρ πῶ Ἰπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῆ ὄν) προκαταλαμβάνονται αἱ τε Σίφαι καὶ ἡ Χαιρῶνεια. ὡς δὲ ἦσθοντο οἱ πράσσοντες τὸ ἀμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

90. Ὁ δὲ Ἰπποκράτης ἀναστήσας Ἀθηναίους πανδημί, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δῆλιον, ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν Δῆλιον ἐτείχιζε τοιῶδε τρόπῳ [τὸ ἱερὸν τοῦ 2 Ἀπόλλωνος]. τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν ἔσκαπτου, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τέ-

χοὺς τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερόν ἐσέβαλλον καὶ λίθους ἅμα καὶ πλύνθου ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιροῦντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔργον. πύργους τε ξυλλίνους κατέστησαν ἢ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν· ἦπερ γὰρ ἦν στοὰ κατεπεπτώκει. ἡμέρα δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ ὡς οἰκοθεν ὄρωμεσαν 3 ταύτην τε εἰργάζοντο καὶ τὴν τετάρτην καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου. ἔπειτα, ὡς τὰ πλεῖστα ἀπετετέλεστο, τὸ 4 μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἶον δέκα σταδίους ὡς ἐπ' οἴκου πορευόμενον, καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθύς ἐχώρουν, οἱ δ' ὀπλίται θήμενοι τὰ ὄπλα ἠσύχαζον· Ἰπποκράτης δὲ ὑπομένων ἔτι καθίστατο φυλακᾶς τε καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι.

91. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσαν καὶ ἠσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἱ εἰσιν ἔνδεκα, οὐ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσὶ (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς Ὀρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὄπλα), Παγώνδας ὁ Αἰολάδου βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ βουλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι καὶ νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἐκάστους κατὰ λόχους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὄπλα, ἔπειθε τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν ἀγῶνα ποιῆσθαι, λέγων τοιάδε.

92. „Χρῆν μὲν, ὡ ἄνδρες Βοιωτοί, μηδ' ἐς ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων ὡς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίοις, ἦν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλάβωμεν αὐτούς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. τὴν γὰρ Βοιωτίαν ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες

τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν, καὶ εἰσὶ
 δῆπου πολέμιοι ἐν ᾧ τε ἂν χωρὶς καταληφθῶσι καὶ ὄθεν
 2 ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. νυνὶ δ' εἰ τῶ καὶ ἀσφαλέ-
 στερον ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. οὐ γὰρ τὸ προμηθές,
 οἷς ἂν ἄλλος ἐπίη, περὶ τῆς σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται
 3 λογισμὸν καὶ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ
 ὄρεγόμενος ἐκῶν τινι ἐπέρχεται. πάτριόν τε ὑμῖν στρα-
 τὸν ἀλλόφυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν
 πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ καὶ προσέτι ὁμό-
 4 ρους ὄντας πολλῶ μάλιστα δεῖ. πρὸς τε γὰρ τοὺς ἀστυ-
 γείτουας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται,
 καὶ πρὸς τούτους γε δῆ, οἳ καὶ μὴ τοὺς ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς ἀποθεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐπὶ
 τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; (παράδειγμα δὲ ἔχομεν τοὺς
 τε ἀντιπέρας Εὐβοέας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ πολὺ
 ὡς αὐτοῖς διακείται) καὶ γινῶναι ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ
 5 πλησιόχωροι περὶ γῆς ὄρων τὰς μάχας ποιοῦνται, ἡμῖν
 δὲ ἐς πᾶσαν, ἣν νικηθῶμεν, εἰς ὄρος οὐκ ἀντίλεκτος πα-
 5 γήσεται· ἐσελθόντες γὰρ βία τὰ ἡμέτερα ἔξουσι. τοσοῦ-
 τῶ ἐπικινδυνότεραν ἐτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχο-
 μεν. εἰώθασι τε οἱ ἰσχύος πον θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ
 Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ
 ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνομενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν,
 τὸν δὲ ἔξω ὄρων προαπαντῶντα καί, ἣν καιρὸς ἦ, πολέ-
 6 μου ἄρχοντα ἥσσον ἐτοίμως κατέχειν. πείραν δὲ ἔχομεν
 ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε· νικήσαντες γὰρ ἐν Κορωνείᾳ ἀν-
 τούς, ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον, πολλήν
 7 ἄδειαν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κατεστήσαμεν. ὦν χρὴ
 μνησθέντας ἡμᾶς τοὺς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς
 πρὶν ἔργοις, τοὺς τε νεωτέρους πατέρων τῶν τότε ἀγα-
 θῶν γενομένων παῖδας πειραῖσθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσ-
 ηκούσας ἀρετάς, πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν

ἔσεσθαι, οὗ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσιαμένοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσδε καὶ δεῖξαι ὅτι ὧν μὲν ἐφίενται πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθων, οἷς δὲ γεινναῖον τὴν τε αὐτῶν ἀεὶ ἔλευθεροῦν μάχῃ καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἀπίασιν.“

93. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας ἐπεισεν ἵνα ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. καὶ κατὰ τάχος ἀναστήσας ἤγε τὸν στρατόν· ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν. ἐπεὶ δὲ προσέμιξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίστας ὄθεν λόφου ὄντος μεταξὺ οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔτασσε τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ² δὲ Ἰπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δῆλιον ὡς αὐτῷ ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει ἐς τὸ στρατεύμα κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι, καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἰππέας περὶ τὸ Δῆλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν, εἴ τις ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοιτο ἐν τῇ μάχῃ. Βοιω-³ τοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους· καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου καὶ ἔθεντο τὰ ὄπλα, τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὀπλίται ἑπτακισχίλιοι μάλιστα καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἰππῆς δὲ χίλιοι καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν⁴ κέρασ Ἰθηβαῖοι καὶ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· μέσοι δὲ Ἀλιάρτιοι καὶ Κορωνάοι καὶ Κωπαιῆς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς καὶ Ταναγραῖοι καὶ Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρα ἑκατέρω οἱ ἰππῆς καὶ ψιλοὶ ἦσαν. ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἴκοσι Ἰθηβαῖοι ἐτάξαντο, οἱ δὲ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν.

94. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὀπλίται ἐπὶ ὀκτῶ πᾶν τὸ

στρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις, ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρα. ψιλοὶ δὲ ἐκ παρασκευῆς μὲν ὠπλισμένοι οὔτε τότε παρήσαν οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον, ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοι τε πολλοὶ ἠκολούθησαν, ἅτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον ὄρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεστῶτων δὲ ἐς τὴν τάξιν καὶ ἤδη μελλόντων ξυνιέναι, Ἴπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριῶν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων παρεκελεύετό τε καὶ ἔλεγε τοιαῦδε.

95. „Ὡ Ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν ἢ παραίνεσις γίνυται, τὸ ἴσον δὲ πρὸς γε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν. παραστῆ δὲ μηδενὶ ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ οὐ προσῆκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναρριπτοῦμεν. ἐν γὰρ τῇ τούτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ὁ ἀγὼν ἔσται· καὶ ἦν νικήσωμεν, οὐ μὴ ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλωσιν, ἐν δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκτιᾶσθε καὶ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθεροῦτε. χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἀγάλλεται, καὶ τῶν πατέρων, οἳ τούσδε μάχῃ κρατοῦντες μετὰ Μυρωνίδου ἐν Οἰνοφύτοις τὴν Βοιωτίαν ποτὲ ἔσχον.“

96. Τοιαῦτα τοῦ Ἴπποκράτους παρακελευομένου καὶ μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον οὐκέτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοὶ, παρακελευσαμένου καὶ σφίσις ὡς διὰ ταχέων καὶ ἐνταῦθα Παγώνδου, παιανίσαντες ἐπῆσαν ἀπὸ τοῦ λόφου. ἀντεπῆσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προσέμιξαν δρόμῳ. καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἤλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε· θύακες γὰρ ἐκώλυσαν. τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ

καὶ ὠθισμῶ ἀσπίδων ξυνειστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον 3
 τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι μέσου ἤσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ ἐπέσαν τοὺς τε ἄλλους ταύτη καὶ οὐχ ἥμιστα
 τοὺς Θεσπιάας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρα-
 τεταγμένων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθά-
 ρησαν Θεσπιάων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν· καί
 τινες καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες
 ἠγνόησάν τε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτη 4
 ἤσσᾶτο τῶν Βοιωτῶν καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε,
 τὸ δὲ δεξιόν, ἧ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων
 καὶ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν. καὶ 5
 ξυνέβη Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἰππέων
 ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπόνει τὸ εὐώνυμον
 αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως τὸ νικῶν τῶν Ἀθη-
 ναίων κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φόβον
 καταστῆναι· καὶ ἀμφοτέρωθεν ἦδη, ὑπὸ τε τοῦ τοιοῦτου 6
 καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων καὶ παραρρηγνύντων,
 φυγὴ καθειστήκει παντὸς τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων.
 καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δῆλιόν τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμη- 7
 σαν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς Πάρνηθα τὸ
 ὄρος, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. Βοι- 8
 ωτοὶ δὲ ἐφεπόμενοι ἐκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἰππῆς οἱ τε
 αὐτῶν καὶ οἱ Λοκροί, βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γι-
 γνομένης· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον ῥᾶον τὸ πλη-
 θος τῶν φεγγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ τε ἐκ 9
 τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου φυλακὴν ἐγκαταλι-
 πόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὁμῶς εἶτι) ἀπεκομίσθησαν κατὰ
 θάλασσαν ἐπ' οἴκου.

97. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ τροπαῖον στήσαντες καὶ τοὺς ἑαυ-
 τῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς τοὺς τε τῶν πολεμίων σκυλεύ-
 σαντες καὶ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν ἐς τὴν
 Τάναγραν, καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον ὡς προσβαλοῦν-

2 τες. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κῆρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς
νεκροὺς ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῶ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέφας
καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ
πάλιν, καταστὰς ἐπὶ Ἀθηναίους ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιω-
3 τῶν, ὅτι οὐ δικαίως δρᾷσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα
τῶν Ἑλλήνων· πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς λόντας ἐπὶ τὴν
ἀλλήλων ἱερῶν τῶν ἐνούτων ἀπέχεσθαι, Ἀθηναίους δὲ
Δήλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βε-
βήλῳ δρωῖσι πάντα γίνεσθαι αὐτόθι, ὕδωρ τε ὃ ἦ ἀψαυ-
στον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρυβι χρῆσθαι, ἀνασπᾶ-
4 σαντας ὑδρεύεσθαι· ὥστε ὑπὲρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν
Βοιωτοῦς, ἐπικαλουμένους τοὺς ὁμοχέτας δαίμονας καὶ
τὸν Ἀπόλλω, προαγορεύειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόν-
τας ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

98. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος οἱ Ἀθηναῖοι πέμ-
ψαντες παρὰ τοὺς Βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα τοῦ μὲν
ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν οὔτε τοῦ λοιποῦ ἐκόν-
τες βλάψειν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ,
ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀδικοῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύ-
2 νωνται. τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι, ὧν ἂν ἦ τὸ
κράτος τῆς γῆς ἐκάστης ἦν τε πλέονος ἦν τε βραχυτέρας,
τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ γίνεσθαι, τρόποις θεραπευόμενα
3 οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰσθόσι καὶ δύνωνται. καὶ γὰρ Βοιω-
τοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαν-
τες τινα βία νέμονται γῆν, ἀλλοτρίοις ἱεροῖς τὸ πρῶτον
4 ἐπελθόντας οἰκεῖα νῦν κεκτῆσθαι, καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπὶ
πλέον δυνηθῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν·
νῦν δέ, ἐν ᾧ μέρει εἰσὶν, ἐκόντες εἶναι ὡς ἐκ σφετέρου
5 οὐκ ἀπιέναι. ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν οὐκ
αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους προτέρους ἐπὶ
τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι.
6 πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τὸ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι κατειργό-

μενον ξύγγνωμόν τι γίνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἀμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμούς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκη κακοῖς ὀνομασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασιν. τοὺς τε νεκροὺς πολὺ μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἄξιοῦντας ἀποδιδόναί ἀσεβεῖν ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ πρόποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσιν εἰ-8
πεῖν μὴ ἀπιούσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς (οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ἣ δὲ δορὶ ἐκτῆσαντο), ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπένδουσιν ἀναιρεῖσθαι.

99. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσὶν, ἀπιόντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα, εἰ δὲ ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτοὺς γινώσκειν τὸ ποιητέον, νομίζοντες τὴν μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ἣ τοὺς νεκροὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κείσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βία σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν· οὐδ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων· τὸ δὲ „ἐκ τῆς ἑαυτῶν“ εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι „ἀπιόντας καὶ ἀπολαβεῖν ἢ ἀπαιτούσιν.“ ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

100. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθύς μεταπεμψάμενοι ἐκ τε τοῦ Μηλιέως κόλπου ἀκοντιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην Κορινθίων τε δισχιλλίων ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρουρῶν καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δῆλιον καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι, ἄλλω τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ μηχανὴν προσήγαγον, ἥπερ εἶλεν αὐτό, τοιάνδε. κεραίαν μεγάλην δίχα πρόσαντες ἐκόλλα-2
ναν ἅπασαν, καὶ ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλόν, καὶ ἐπ' ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἀλύσεισι καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθ-
εῖτο, καὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου.

3 προσῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἀμάξαις τῷ τείχει, ἣ μάλιστα τῇ
 ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ἀκοδόμητο· καὶ ὁπότε εἶη ἐγγύς,
 φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς
 4 κεφαλῆς ἐφύσων. ἣ δὲ πνοὴ ἰούσα στεγανῶς ἐς τὸν λέ-
 βητα, ἔχοντα ἀνθρακᾶς τε ἡμμένους καὶ θείον καὶ πίσ-
 σαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην καὶ ἦψε τοῦ τείχους, ὥστε
 μηδένα ἐπ' αὐτοῦ ἔτι μείναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυ-
 γὴν καταστῆναι καὶ τὸ τείχισμα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀλῶναι.
 5 τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλήφθη-
 σαν· τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐσβὰν ἀπε-
 κομίσθη ἐπ' οἶκου.

101. Τοῦ δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέν-
 τος μετὰ τὴν μάχην καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κήρυκός
 οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γεγενημένων ἐλθόντος οὐ πολὺ
 ὕστερον αὐτῆς περὶ τῶν νεκρῶν ἀπέδωσαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ
 2 οὐκέτι ταῦτ' ἀπεκρίναντο. ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν
 τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντακοσίων, Ἀθηναίων δὲ ὀλί-
 γῳ ἐλάσσους χιλίων καὶ Ἰπποκράτης ὁ στρατηγός, ψιλῶν
 δὲ καὶ σκευοφόρων πολὺς ἀριθμὸς.

3 Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ Δημοσθένης ὀλίγῳ
 ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς
 προδοσίας πέρι οὐ προουχώρησεν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τῶν νεῶν, τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ Ἀργαίων καὶ Ἀθη-
 ναίων τετρακοσίους ὀπλίτας, ἀπόβασιν ἐποιήσατο ἐς τὴν
 4 Σικυωνίαν. καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι βοη-
 θήσαντες οἱ Σικυῶνιοι τοὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν καὶ
 κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς
 δὲ ζῶντας ἔλαβον. τροπαῖον δὲ στήσαντες τοὺς νεκροὺς
 ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

5 Ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλκης Ὀδρυσῶν βασιλεὺς ὑπὸ
 τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τρι-
 βαλλοὺς καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαραδίου

ἀδελφιδούς ὧν αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Ὀδρουσῶν τε καὶ τῆς ἄλλης Θράκης ἥσπερ καὶ ἐκεῖνος.

102. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδης ἔχων τοὺς ἐπὶ Θράκης ξυμμάχους ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ Ἀθηναίων ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον 2 τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν ἐπέειρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων βασιλέα Δαρείου, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἡδῶνων ἐξεκρούσθη, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἱ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρακῶν. καὶ αὐθις ἐνὸς δέοντι τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες 3 οἱ Ἀθηναῖοι, Ἄγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἡδῶνας ἐξελάσαντες ἐκτίσαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. ὠρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἡιό- 4 νος, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Ἀμφίπολιν Ἄγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν, τείχει μακροῦ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν περιφανῆ ἐς θάλασσαν τε καὶ τὴν ἠπειρον ὥκισεν.

103. Ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδης ἄρας ἐξ Ἀρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπορεύετο τῷ στρατῷ. καὶ ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Ἀυλῶνα καὶ Βρομίσκον, ἧ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξήησιν ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμῶν δὲ ἦν καὶ ὑπένιφεν. ἧ καὶ μᾶλλον ὠρ- 2 μησε, βουλόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀμφιπόλει πλὴν τῶν προδιδόντων. ἦσαν γὰρ Ἀργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκή- 3 τορες (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι Ἀνδρῶν ἀποικοὶ) καὶ ἄλλοι οἱ ξυνέπρασσον ταῦτα, οἱ μὲν Περδίκκῃ πειθόμενοι, οἱ δὲ Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι, ἐγγύς τε προσοι- 4 κοῦντες καὶ ἀεὶ ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες ὑποπτοὶ καὶ

ἐπιβουλευοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς καὶ Βρασίδης ἦλθεν, ἔπραξάν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἑμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις, καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει καὶ ἀποστάντες τῶν Ἀθηναίων ἐκείνη τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρὸ ἕω 5 ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλεον τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο τείχη ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δὲ τις βραχεῖα καθειστήκει· ἦν βιασάμενος ῥαδιῶς ὁ Βρασίδης, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὔσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσῶν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἀμφιπολιτῶν οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθύς εἶχε.

104. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω πολλῶν μὲν ἀλίσκομένων, τῶν δὲ καὶ καταφευγόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολιταὶ ἐς θόρυβον μέγαν κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὑπο- 2 πτοι ὄντες. καὶ λέγεται Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθύς χωρῆσαι πρὸς 3 τὴν πόλιν, δοκεῖν αὖ ἐλεῖν. νῦν δὲ ὁ μὲν ἰδρύσας τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμε, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ 4 τῶν ἔνδου ὡς προσεδέχετο ἀπέβαινε, ἠσύχασεν· οἱ δ' ἐναντιοὶ τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θράκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃς τὰδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον (ἔστι δὲ ἡ νῆσος Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστα πλοῦν), κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἐπὶ τὰ ναυσὶν αἰ ἔτυχον παροῦσαι ἐπλει, καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν τὴν Ἀμφίπολιν, πρὶν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μή, τὴν Ἠϊόνα προκαταλαβῶν.

105. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδης δεδιὼς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν καὶ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κηϊσίην τε ἔχειν τῶν χρυσειῶν μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράκη καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἡπειρωτῶν, ἠπειγέτο προκατασχεῖν, εἰ δύναίτο, τὴν πόλιν, μὴ ἀφικνουμένου αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν Ἀμφιπολιτῶν, ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, οὐκέτι προσχωροῦν. καὶ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποίητο, κήρυγμα τόδε ἀνειπῶν, Ἀμφιπολιτῶν καὶ Ἀθηναίων τῶν ἐνόντων τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ τῆς Ἰσῆς καὶ ὁμοίας μετέχοντα μένειν, τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα ἀπιέναι τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον πέντε ἡμερῶν.

106. Οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαντες ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας, ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον. καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκειοὶ ἔνδον ἦσαν· καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσι εἶναι τὰ δεινὰ καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει, ὁ δὲ ἄλλος ὄμιλος πόλεώς τε ἐν τῷ Ἰσῶ οὐ στερισκόμενοι καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. ὥστε 2 τῶν πρᾶσσόντων τῷ Βρασίδῃ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτά, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἐώρων τετραμμένον καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐκέτι ἀκροώμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ τρόπῳ 3 παρέδωκαν, ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὄψε κατέπλεον ἐς τὴν Ἡϊόνα. καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν 4 Βρασίδης ἄρτι εἶχε, τὴν δὲ Ἡϊόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἔω ἂν εἶχετο.

107. Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἱονίᾳ καθίστατο, ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα, ἣν ἐπὶ ὁ Βρασίδης, καὶ τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἔξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἐπιχωρῆσαι
 2 ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδὰς· ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν Ἱόναν κατὰ τε τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴ πως τὴν προύχουσαν ἄκρην ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν κρατοίη τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν
 3 ἐξηρτύετο. καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, Ἡδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ τοῦ Ἡδῶνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ Γαληψὸς οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ Οἰσύμη· εἰσὶ δὲ αὐταὶ Θασίων ἀποικίαι. παρῶν δὲ καὶ Περγόκκας εὐθύς μετὰ τὴν ἄλωσιν ξυγκαθίστη ταῦτα.

108. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις αὐτοῖς ἦν ὠφέλιμος ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυνμόνος ἦν πάροδος Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἱόναν τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προσελθεῖν· τότε δὲ ῥάδια ἤδη [ἐνομίζετο] γεγενῆ-
 2 σθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. ὁ γὰρ Βρασίδης ἐν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων
 3 τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθεῖη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἄλωσιν καὶ ἃ παρέχεται, τὴν τε ἐκείνου προῆτητα, μάλιστα δὲ ἐπήρθησαν ἐς τὸ νεωτερίζειν, καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες καὶ βο-
 4 λόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι. καὶ γὰρ καὶ

ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Ἀθηναίων
 δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον ὕσῃ ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ
 πλεόν βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ ἢ προνοία ἀσφαλεῖ,
 εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι οὐ μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι ἀπε-
 ρισκεπτῶ διδόναι, ὃ δὲ μὴ προσίενται λογισμῶ αὐτοκρά-
 τορι διωθεῖσθαι. ἅμα δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς 5
 νεωστὶ πεπληγμένων καὶ τοῦ Βρασίδου ἐφορκὰ καὶ οὐ
 τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς αὐτῶ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ
 στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάρσουν
 καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέ- 6
 γιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα καὶ ὅτι τὸ πρῶ-
 τον Λακεδαιμονίων ὀργάντων ἐμελλον πειράσασθαι, κιν-
 δυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἐτοιμοὶ ἦσαν. ὧν αἰσθόμενοι οἱ
 μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι,
 διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις, ὃ δὲ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέ-
 μενος στρατιάν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε καὶ αὐτὸς ἐν
 τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. οἱ δὲ 7
 Λακεδαιμόνιοι τὰ μὲν καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀν-
 δρῶν οὐχ ὑπηρέτησαν αὐτῶ, τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλ-
 λον τοὺς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι καὶ
 τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

109. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Μεγαρῆς τε τὰ μακρὰ
 τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἐλόντες ἐς
 ἔδαφος, καὶ Βρασίδας μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἄλωσιν ἔχων
 τοὺς ξυμμάχους στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην.
 ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προύχουσα, 2
 καὶ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον
 πέλαγος. πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν Ἀνδρῶν ἀποικίαν 3
 παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὐβοίαν πέλαγος
 τετραμμένην, τὰς δὲ ἄλλας Θυσσὸν καὶ Κλεωνὰς καὶ
 Ἀκροθώους καὶ Ὀλόφυξον καὶ Λῖον· αἱ οἰκοῦνται ξυμ- 4
 μίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων, καὶ τι καὶ Χαλκι-

δικὸν ἐνὶ βραχύ, τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικόν, τῶν καὶ Ἀἰμυρόν ποτε καὶ Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικόν καὶ Κρηστῶνικόν καὶ Ἡδῶνες· κατὰ δὲ μικρὰ
 5 πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδῃ, Σάνη δὲ καὶ Δίου ἀντέστη, καὶ αὐτῶν τὴν χώ-
 ραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδήγου.

110. Ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, εὐθύς στρατεύει ἐπὶ Το-
 ρωνίην τὴν Χαλκιδικήν, κατεχομένην ὑπὸ Ἀθηναίων·
 καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἐτοιμοὶ ὄντες τὴν
 πόλιν παραδοῦναι. καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ
 ὄρθρον τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ὃ
 2 ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν
 ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς
 ἐμφρουροῦντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πρᾶσσοντες αὐτῷ εἰδότες
 ὅτι ἤξει, καὶ προελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι
 ἐτήρουν τὴν πρόσοδον, καὶ ὡς ἤσθοντο παρόντα, ἐσκο-
 μίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλούς
 ἑπτὰ (τοσοῦτοι γὰρ μόνον ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶτον
 ταχθέντων οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυ-
 σίστρατος Ὀλύμπιος), οἳ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέ-
 λαγος τεύχους καὶ λαθόντες τοὺς τε ἐπὶ τοῦ ἀνώτατα
 φυλακτηρίου φρουρούς, οὔσης τῆς πόλεως πρὸς λόφον,
 ἀναβάντες διέφθειραν καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλῖδα
 διήρουν.

111. Ὁ δὲ Βρασίδης τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἠσύχαζεν
 ὀλίγον προελθὼν, ἑκατὸν δὲ πελταστὰς προπέμπει, ὅπως,
 ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν καὶ τὸ σημεῖον ἀρθεῖν ὃ
 2 ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν χρόνου ἐγγι-
 γνομένου καὶ θαυμάζοντες κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς
 τῆς πόλεως προσελθόντες· οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἐνδο-
 θεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθόντων, ὡς αὐτοῖς
 ἦ τε πυλῖς διήρητο καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι τοῦ

μοχλοῦ διακοπέντος ἀνεφύγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαρόντες ἐσεκόμισαν, ὅπως κατὰ νότον καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότας ἔξαπίνης φοβήσειαν, ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρός, ὡς εἶρητο, ἀνέσχον καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορᾶν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

112. Καὶ ὁ Βρασίδης ἰδὼν τὸ ξύνθημα ἔθει δρόμῳ, ἀναστήσας τὸν στρατὸν ἐμβοήσαντά τε ἀθρόον καὶ ἐκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντα. καὶ οἱ μὲν κατὰ τὰς πύλας εὐθύς ἐσέπιπτον, οἱ δὲ κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἱ ἔτυχον τῷ τείχει πεπτωκότι καὶ οἰκοδομουμένῳ πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκείμεναι. Βρασίδης μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθύς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτρέπετο, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἐλείν αὐτήν· ὁ δὲ ἄλλος ὄμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυντο.

113. Τῶν δὲ Τορωναίων γιγνομένης τῆς ἀλώσεως τὸ μὲν πολὺ οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες καὶ οἷς ταῦτα ἤρθεκε μετὰ τῶν ἐσελθόντων εὐθύς ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὀπλίται καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ἤσθοντο, οἱ μὲν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν πεξῆ, οἱ δὲ ἐς τὰς ναῦς, αἱ ἐφρούρουν δύο, καταφυγόντες διασφύζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον, ὃ εἶχον αὐτοὶ καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν 3 Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι.

114. Γεγεννημένης δὲ ἡμέρας ἤδη καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης ὁ Βρασίδης τοῖς μὲν μετὰ τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποιήσατο τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα ἀδεῶς πολιτεύειν, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυκα προσπέμψας ἐξιέναι

ἐκέλευσεν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑποσπόνδους καὶ τὰ ἑαυτῶν
 2 ἔχοντας ὡς οὔσης Χαλκιδέων. οἱ δὲ ἐκλείπειν μὲν οὐκ
 ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσι ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς
 νεκροὺς ἀνελεῖσθαι. ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ
 αὐτός τε τὰς ἐγγύς οἰκίας ἐκρατύνατο καὶ Ἀθηναῖοι τὰ
 3 σφέτερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας ἔλεξε
 τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλήσια, ὅτι οὐ δίκαιον εἴη οὔτε
 τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως χεί-
 ρους οὐδὲ προδότας ἠγείσθαι (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ οὐδὲ
 χρήμασι πεισθέντας δρᾶσαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ
 ἐλευθερίᾳ τῆς πόλεως), οὔτε τοὺς μὴ μετασχόντας οἰεσθαι
 μὴ τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι· ἀπῆχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν
 4 οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ κήρυγμα ποιή-
 σασθαι τούτου ἔνεκα τοῖς παρ' Ἀθηναίους καταπεφευ-
 γόσιν, ὡς ἠγούμενος οὐδὲν χείρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ·
 οὐδ' ἂν σφῶν πειρασάμενους αὐτοὺς τῶν Λακεδαιμο-
 νίων δοκεῖν ἦσσαν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιοτέρα
 πράσσουσιν, εὖνους ἂν σφίσι γενέσθαι, ἀπειρίᾳ δὲ νῦν
 5 πεφοβῆσθαι. τοὺς τε πάντας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευσεν
 ὡς βεβαίους τε ἐσομένους ξυμμάχους καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε
 ἤδη ὅ τι ἂν ἀμαρτάνωσιν αἰτίαν ἔχοντας· τὰ δὲ πρότερα
 οὐ σφεῖς ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλλων
 κρεισσόνων, καὶ ξυγγνώμην εἶναι εἴ τι ἠναντιοῦντο.

115. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἰπὼν καὶ παραθαρσύνας
 διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ
 Ληκύθῳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἡμύναντό τε ἐκ φάυλου τειχί-
 2 σματος καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλλξεις ἔχουσῶν, καὶ μίαν μὲν
 ἡμέραν ἀπεκρούσαντο· τῇ δ' ὑστεραία μηχανῆς μελλού-
 σης προσάξεσθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ' ἧς πῦρ
 ἐνήσειεν διεννοοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ
 προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ἢ φῶντο μάλιστα αὐ-
 τοὺς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν καὶ ἦν ἐπιμαχώτατον,

πύργον ξύλινον ἐπ' οἶκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν καὶ λίθους μεγάλους, ἄνθρωποι τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἶκημα 3 λαβὸν μείζον ἄχθος ἐξαπίνης κατερράγη καὶ ψόφου πολλοῦ γενομένου τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὄρωντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν, οἱ δὲ ἄποθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίζαντες ταύτη ἐαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον φυγῇ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὤρμησαν.

116. Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ἦσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλλξεις καὶ τὸ γιγνόμενον ὄρων, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ εὐθύς τὸ τεῖχος λαμβάνει, καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε διέφθειρε. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς τε πλοίοις 2 καὶ ταῖς ναυσὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον εἰς Παλλήνην διεκομίσθησαν· ὁ δὲ Βρασίδας (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηναῖς ἱερόν, καὶ ἔτυχε κηρύξας, ὅτε ἔμελλε προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δάσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἄλωσιν γενέσθαι, τὰς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν εἰς τὸ ἱερόν καὶ τὴν Λήκυθον καθελὼν καὶ ἀνασκευάσας τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ 3 λοιπὸν τοῦ χειμῶνος ἅ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευε· καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

117. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαυσίον, νομίζαντες Ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποστῆσαι οὐδὲν πρὶν παρασκευάσαιτο καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅμα εἰ καλῶς σφίσι βίη ἐχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω, Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἠγούμενοι ἅπερ ἔδεισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐ-

τοὺς πειρασιμένους ξυναλλαγῆναί τε καὶ τοὺς ἄνδρας
 σφίσιν ἀποδόντας σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω
 2 χρόνον. τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο
 κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας ἠτύχει, καὶ ἔμελλον ἐπὶ
 μείζον χωρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος
 τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι κιν-
 3 δυνεύειν [καὶ κρατήσειν]. γίννεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς
 τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἤδε.

118. „Περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ
 Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βουλό-
 μενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους.
 2 τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ καὶ τοῖς ξυμμάχοις
 τοῖς παροῦσι· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας πείσειν φασὶν
 3 ἐς δύναμιν προσκηρυκευόμενοι. περὶ δὲ τῶν χρημάτων
 τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσο-
 μεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι
 καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς
 4 πατρίοις νόμοις χρώμενοι πάντες. περὶ μὲν οὖν τούτων
 ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ ταῦτα·
 τάδε δὲ ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις, ἐάν
 σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν
 ἐκατέρους ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς μὲν ἐν τῷ Κο-
 ρυφασίῳ ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως μένοντας,
 τοὺς δὲ ἐν Κυθήροις μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμα-
 χίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς,
 τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινῶᾳ μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν
 ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν Πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ
 Ποσειδάωνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου εὐθὺς ἐπὶ τὴν
 γέφυραν τὴν ἐς Μινῶαν (μηδὲ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμ-
 μάχους ὑπερβαίνειν τὴν ὁδὸν ταύτην), καὶ τὴν νῆσον,
 ἣν περ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχοντας, μηδὲ ἐπιμισγομένους
 μηδετέρους μηδετέρωσσε, καὶ τὰ ἐν Τροίξῃνι, ὅσα περ νῦν

ἔχουσι καὶ οἷα ξυνέθεντο πρὸς Ἀθηναίους. καὶ τῇ θα- 5
 λάσση χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ τὴν
 ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πλεῖν
 μὴ μακροῦ νηί, ἄλλω δὲ κωπήρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια
 τάλαντα ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ καὶ ἀκο- 6
 λούθοις, ὁπόσοις ἂν δοκῇ, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου
 καὶ δικῶν ἐς Πελοπόννησον καὶ Ἀθήνας εἶναι σπονδὰς εἶναι
 ἰούσι καὶ ἀπιοῦσι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.
 τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, 7
 μήτε ἐλεύθερον μήτε δοῦλον, μήτε ἡμᾶς μήτε ὑμᾶς. δι- 8
 κας τε διδόναι ὑμᾶς τε ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ πά-
 τρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας ἄνευ πολέμου. τοῖς 9
 μὲν Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ
 δέ τι ὑμῖν εἴτε κάλλιον εἴτε δικαιότερον τούτων δοκεῖ
 εἶναι, ἴοντες ἐς Λακεδαίμονα διδάσκετε· οὐδενὸς γὰρ
 ὑποστήσονται, ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι οὔτε οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἴοντες τέλος ἔχοντες ἴον-
 των, ἥπερ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνι- 11
 αὐτὸν ἔσονται. ἔδοξε τῷ δήμῳ. Ἀκαμαντὶς ἐπρυτάνευε,
 Φαίνιππος ἐγραμμάτευε, Νικιάδης ἐπεστάτει. Λάχης
 εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων, ποιείσθαι τὴν ἐκεχει-
 ρίαν, καθὰ ξυγγωροῦσι Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι
 αὐτῶν· καὶ ὠμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι 12
 ἐνιαυτόν, ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ δέκα
 τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἴοντας 13
 ὡς ἀλλήλους πρέσβεις καὶ κήρυκας ποιείσθαι τοὺς λό-
 γους, καθ' ὅ τι ἔσται ἢ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκκλησίαν 14
 δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς πρυτάνεις πρῶ-
 τον περὶ τῆς εἰρήνης βουλευσασθαι Ἀθηναίους καθ' ὅ τι
 ἂν ἐσῆ ἢ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πολέμου.
 σπείσασθαι δὲ ἀντίκα μάλα τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς
 παρούσας ἢ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνιαυτόν.

119. Ταῦτα ξυνέθεντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμαχοῖς, καὶ ᾤμωσαν Λακε-
δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μὴνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γερα-
2 στίου δωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακε-
δαιμονίων μὲν οἷδε· Ταῦρος Ἐχετιμίδα, Ἀθήναιος Πε-
ρικλείδα, Φιλοχαρίδας Ἐρυξίδαῖδα· Κορινθίων δὲ Αἰνέας
ᾠκύτου, Εὐφραμίδας Ἀριστωναύμου· Σικωνίων δὲ Λα-
μότιμος Ναυκράτους, Ὀνάσιμος Μεγακλέους· Μεγαρέων
δὲ Νίκασος Κεκάλου, Μενεκράτης Ἀμφιδώρου· Ἐπι-
3 δαυρίων δὲ Ἀμφίας Εὐπαῖδα· Ἀθηναίων δὲ οἱ στρατη-
γοὶ Νικόστρατος Λιτρέφους, Νικίας Νικηράτου, Αὐτο-
κλῆς Τολμαίου. ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία αὕτη ἐγένετο, καὶ
ξυνῆσαν ἐν αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παν-
τὸς ἐς λόγους.

120. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἰς ἐπήρχοντο Σκιώ-
νη ἐν τῇ Παλλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς
Βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ
Πελοποννήσου, πλείονας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώ-
τους κατενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο τῷ χειμῶνι ᾧ
2 ἐχρήσαντο Ἀχαιοί, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. ἀποστᾶσι δ' αὐ-
τοῖς ὁ Βρασίδης διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην, τριή-
ρει μὲν φίλῃ προπλευσῆσθαι, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄποθεν
ἐφεπόμενος, ὅπως, εἰ μὲν τινι τοῦ κέλητος μείζονι πλοίῳ
περιτυγγάνοι, ἢ τριήρης ἀμύνη αὐτῷ, ἀντιπάλου δὲ ἄλ-
λης τριήρους ἐπιγενομένης οὐ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων
τρέψεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν δια-
3 σῶσειν. περαιωθεὶς δὲ καὶ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιω-
ναίων ἔλεγεν ἅ τε ἐν τῇ Ἀκάνθῳ καὶ Τορώνῃ, καὶ προσ-
ἔτι φάσκων ἀξιοτάτους αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου, οἵτινες τῆς
Παλλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων
Ποτίδαιαν ἐχόντων καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται
αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ οὐκ

ἀνέμειναν ἀτολίμια ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερώως οἰκείου ἀγαθοῦ· σημεῖόν τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομῆναι, εἴτε τεθήσεται κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ ἠγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους καὶ τᾶλλα τιμήσειν.

121. Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις καὶ θαρσήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πρᾶσσόμενα, τὸν τε πόλεμον διενουῦντο προθύμως οἶσειν καὶ τὸν Βρασίδαν τὰ τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο καὶ δημοσίᾳ μὲν χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδησαν ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐταινίου τε καὶ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῆ. ὁ δὲ τό τε παραντίκα φυλακὴν² τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν διέβη πάλιν καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ στρατιὰν πλείω ἐπεραίωσε, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποτιδαίας ἀποπειρᾶσαι, ἠγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον καὶ βουλόμενος φθάσαι· καὶ τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι.

122. Καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις· ἐν τούτῳ δὲ τριῆρι οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτόν, Ἀθηναίων μὲν Ἀριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ Ἀθήναιος. καὶ ἡ μὲν στρατιὰ² πάλιν διέβη ἐς Τορώνην, οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην, καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θοράκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. Ἀριστώνυμος δὲ³ τοῖς μὲν ἄλλοις κατήνει, Σκιωναίους δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδης δὲ ἀντέλεγε πολλὰ, ὡς πρότερον, καὶ οὐκ ἠφίει τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀπήγγειλεν ἐς⁴ τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθύς ἐτοιμοὶ ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ

Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παραβήσασθαι ἔφρασαν αὐτοὺς τὰς σπονδάς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦντο Βρασίδα πιστεύοντες, δίκη τε ἐτοιμοὶ ἦσαν περὶ αὐτῆς
 5 κρῖνεσθαι. οἱ δὲ δίκη μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα, ὄργην ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη[ῦντες] ἄξιουσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν
 6 Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες. εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν· δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. ψήφισμά τ' εὐθύς ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ τᾶλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

123. Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ἐρετριῶν ἀποικία. καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδης, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φανερωῶς προσεχώρησαν· ἔστι γὰρ ἅ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς
 2 Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τὴν τε τοῦ Βρασίδου γνώμην ὀρωῶντες ἐτοιμῆν, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιωνῆς ὅτι οὐ προυδίδου, καὶ ἅμα τῶν πρᾶσσόντων σφίσιν ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν οὐκέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς φοβουμένων τὸ κατάδηλον καὶ
 3 καταβιασασμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθύς πυθόμενοι, πολλῶ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες,
 4 παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρως τὰς πόλεις. καὶ Βρασίδης προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλου αὐτῶν ὑπεκκομίζει ἐς Ὀλυνθον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὀπλίτας διέπεμψε καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδέων, ἄρχοντά τε τῶν ἀπάντων Πολυδαμίδαν. καὶ οἱ μὲν τὰ περὶ σφᾶς αὐτοὺς, ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Ἀθηναίων, κοινῇ ἠύτρεπίζοντο.

124. Βρασίδης δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ στρατεύουσι ἅμα ἐπὶ Ἀρριβαίου τὸ δεύτερον εἰς Λύγκον. καὶ ἦγον ὁ μὲν ὧν ἐκράτει Μακεδόνων τὴν δύναμιν καὶ τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ὀπλίτας, ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιλοίποις τῶν Πελοποννησίων Χαλκιδέας καὶ Ἀκανθίους καὶ τῶν ἄλλων κατὰ δύναμιν ἐκάστων. ζύμπαν δὲ τὸ ὀπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων τρισχίλιοι μάλιστα, ἰππῆς δ' οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου εἰς χιλίους, καὶ ἄλλος ὄμιλος τῶν βαρβάρων πολὺς. ἐσβαλόντες δὲ εἰς τὴν Ἀρριβαίου καὶ εὐρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυγκηστὰς, ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. καὶ ἐχόντων τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἐκατέρωθεν, 3 πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἰππῆς εἰς αὐτὸ καταδραμόντες ἰπομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδης καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων πρότερον ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἰππέων τῶν Λυγκηστῶν ὀπλιτῶν καὶ ἐτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαρόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον καὶ ἔτρεψαν τοὺς Λυγκηστὰς, καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες πρὸς τὰ μετέωρα ἠσύχαζον. μετὰ δὲ τοῦτο τροπαίου στήσαντες δύο 4 μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες, οἳ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἦξειν. ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προῖέναι ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρριβαίου κώμας καὶ μὴ καθῆσθαι, Βρασίδης δὲ τῆς τε Μένδης περιωρώμενος, μὴ τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τι πάθῃ, καὶ ἅμα τῶν Ἰλλυριῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μάλλον.

125. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη ὅτι καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ μετ' Ἀρριβαίου, προδόντες Περδίκκᾳ, γεγένηται. ὥστε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν διὰ τὸ δέος αὐτῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων, κυρωθὲν δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὀπηνίκα χρῆ ὀρμαῖσθαι, νυκτός

τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθύς φοβηθέντες, ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα, ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι, καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὐπω παρῆναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν ἐχώρουν ἐπ' οἴκου, καὶ τὸν Περδίκκην τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄποθεν γὰρ πολὺ 2 ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. Βρασίδης δὲ ἅμα τῇ ἔω ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προανακεχωρηκότας, τοὺς τε Ἴλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀρριβαῖου μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον τάξιν τοὺς ὀπίστας καὶ τὸν ψιλὸν ὄμιλον ἐς μέσον λαβῶν, διενοεῖτο ἀναχω- 3 ρεῖν. ἐκδρομοὺς δέ, εἴ πη προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους, καὶ αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακοσίους τελευταῖος γνώμην εἶχεν ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων 4 πρῶτοις προσκεισομένοις ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.

126. „Εἰ μὲν μὴ ὑπάπτενον, ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες καὶ πολλοὶ ἐκπληξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως διδαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιούμην· νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει τὰ μέγιστα πειράσομαι πεί- 2 θειν. ἀγαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἐκάστοτε, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετὴν, καὶ μηδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἕτερον, οἷγε μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιούτων ἦκετε, ἐν αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους, οὐκ ἄλλωτινι κτησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρατεῖν. 3 βαρβάρους δὲ οὓς νῦν ἀπειρία δέδιδε, μαθεῖν χρῆ, ἐξ ὧν τε προηγάνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν καὶ ἀφ' ὧν

ἐγὼ εἰκάσω τε καὶ ἄλλων ἀκοῇ ἐπίσταμαι, οὐ δεινοὺς ἐσο-
 μένους. καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα τῶν πολε- 1
 μίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ ἀληθῆς προσγενομένη
 περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους· οἷς δὲ
 βεβαίως τι πρόσεστιν ἀγαθόν, μὴ προειδώς τις ἂν αὐ-
 τοῖς τολμηρότερον προσφέροίτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν 5
 μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπείροις φοβερὰν· καὶ γὰρ πλήθει ὄψεως
 δεινοὶ καὶ βοῆς μεγέθει ἀφόρητοι, ἢ τε διὰ κενῆς ἐπα-
 νάσεισις τῶν ὀπλων ἔχει τινα δῆλωσιν ἀπειλῆς. προσμί-
 ξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ ὁμοιοί· οὔτε γὰρ τάξιν
 ἔχοντες ἀσχυνθεῖεν ἂν λιπεῖν τινα χώραν βιαζόμενοι, ἢ
 τε φυγὴ καὶ ἡ ἐφοδος αὐτῶν ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ κα-
 λοῦ ἀνεξέλεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει. αὐτοκράτωρ δὲ
 μάχη μάλιστ' ἂν καὶ πρόφασιν τοῦ σφίξεσθαί τιμι προ-
 πόντως πορίσειε, τοῦ τε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν πιστότερον τὸ
 ἐκφοβήσειν ὑμᾶς ἀκινδύνως ἡγοῦνται· ἐκείνῳ γὰρ ἂν
 πρὸ τούτου ἐχρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προὑπάρχον δει- 6
 νὸν ἀπ' αὐτῶν ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ
 ἀκοῇ κατασπέρχον. ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον καί,
 ὅταν καιρὸς ἦ, κόσμῳ καὶ τάξει αὐτίς ὑπαγαγόντες, ἔς
 τε τὸ ἀσφαλὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε καὶ γνώσεσθε τὸ λοιπὸν
 ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἐφοδὸν δεξα-
 μένοις ἄποθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομ-
 ποῦσιν, οἱ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς, κατὰ πόδας τὸ εὐψυχον
 ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὄξεϊς ἐνδείκνυνται.“

127. Τοιαῦτα ὁ Βρασίδης παραινέσας ὑπήγγε τὸ στρα-
 τευμα. οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ
 προσέκειντο, νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλα-
 βόντες διαφθερεῖν. καὶ ὡς αὐτοῖς αἰ τε ἐκδρομαὶ ὄπη 2
 προσπίπτοιεν ἀπῆντων καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπι-
 κειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὀρμῇ παρὰ γνώμην
 ἀντέστησαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερομένους μὲν δεχόμενοι

ἡμύνοντο, ἡσυχάζοντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπὶ τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων οἷς ἐντύχοιεν ἔκτεινον καὶ τὴν ἐσβολήν, ἣ ἔστι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν στενὴ ἐς τὴν Ἀρριβαίου, φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὔσαν ἄλλην πῶ Βρασίδα ἀναχώρησιν καὶ προσιόντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κνυλοῦνται ὡς ἀποληψόμενοι.

128. Ὁ δὲ γνούς προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἐλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ ὡς τάχιστα ἕκαστος δύναται ἄνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἅπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἤδη ἐπόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν ἀν-
 2 τόσε προσμίξαι. καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλείων ἤδη στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων θᾶρον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο· οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἐφοβήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μετεώρου, καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν, νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτούς ἤδη
 3 καὶ διαπεφευγένοι. Βρασίδας δὲ ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν αὐθημερὸν ἀφικνεῖ-
 4 ται ἐς Ἀρρυσαν πρῶτον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς ἢ εἴ τιμι σκευεὶ ἐκπεπτωκότι, οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ξυμβῆναι, τὰ μὲν ὑπο-
 5 λύνοντες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασίδα τε πολέμιον ἐνόμισε καὶ ἐς τὸ λοιπὸν Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε, τῶν δὲ ἀναγκάων

ξυμφόρων διαναστάς ἐπρασσειν ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμβήσεται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

129. Βρασίδας δὲ ἀναχωρήσας ἐκ Μακεδονίας ἐς Τορώνην καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἦδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβάς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῃ² ἐξέπλευσαν ἐπὶ τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χιαι, ὀπλίταις δὲ χιλίοις ἑαυτῶν καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις καὶ Θραξὶ μισθωτοῖς χιλίοις καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος ὁ Λιτρέφους. ἄραν³ τες δὲ ἐκ Ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδάωνιον ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. οἱ δ' αὐτοὶ τε καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι βεβοηθηκότες Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι, ξύμπαντες δὲ ἑπτακόσιοι ὀπλίται, καὶ Πολυδαμίδας ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἕξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. καὶ αὐτοῖς Νικίας⁴ μὲν, Μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλούς καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν ἑξήκοντα καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας, κατὰ ἀτραπὸν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι καὶ τραυματιζόμενος ὑπ' αὐτῶν οὐκ ἐδυνήθη βιάσασθαι· Νικόστρατος δὲ ἄλλη ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ καὶ πάνυ ἐθορυβήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων νικηθῆναι. καὶ ταύ⁵τη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὥς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

130. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλεύσαν-

τες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης τό τε προάστειον εἶλον καὶ τὴν
 ἡμέραν ἅπασαν ἐδήρουν τὴν γῆν οὐδενὸς ἐπεξιόντος (ἦν
 γάρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει), οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν
 Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.
 2 καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ
 στρατοῦ προῖων ἅμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν Σκιωναίων τὴν
 γῆν ἐδήρουν, Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς κατὰ τὰς ἄνω
 πύλας, ἧ' ἐπὶ Ποτιδαίας ἔρχονται, προσεκάθητο τῇ πό-
 3 λει. ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις
 καὶ ἐπικούροις ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ ὄπλα κείμενα) δια-
 τάσσει τε ὡς ἐς μάχην καὶ παρήνει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξιέ-
 4 ναι. καὶ τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος κατὰ
 τὸ στασιωτικὸν ὅτι οὐκ ἐπέξεισιν οὐδὲ δεοίτο πολεμεῖν,
 καὶ ὡς ἀντεῖπεν ἐπισπασθέντος τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτοῦ καὶ
 θορυβηθέντος, ὁ δῆμος εὐθύς ἀναλαβὼν τὰ ὄπλα περι-
 οργῆς ἔχωρει ἐπὶ τε Πελοποννησίους καὶ τοὺς ἐναντία
 5 σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας. καὶ προσπεσόντες τρέπου-
 σιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν
 πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων· ᾤθησαν γὰρ ἀπὸ
 προειρημένου τινὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι.
 6 καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρη-
 σαν, κατέφυγον, ἦνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον· οἱ
 δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς
 τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν, ἅτε οὐκ
 ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ ὡς κατὰ
 κράτος ἐλόντες διήρπασαν, καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατ-
 7 ἔσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθεῖρεσθαι. καὶ
 τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσ-
 περ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσι αὐτοῖς εἰ
 τινὰς ἠγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως· τοὺς δ' ἐν
 τῇ ἀκροπόλει ἀπετείχισαν ἐκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν
 καὶ φυλακὴν ἐπεκαθίσαντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μέν-
 δην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἔχωρουν.

131. Οἱ δὲ ἀντεπεξελθόντες αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι
 ἰδρῦθησαν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ
 2 ἔλοιεν οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἐγίνετο σφῶν περιτείχισις. προσ-
 βαλόντες δ' αὐτῷ κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι καὶ μάχῃ

ἐκκρούσαντες τοὺς ἐπόντας ἐστρατοπεδεύσαντό τε καὶ ἐς τὸν περιτειχισμόν, τροπαίου στήσαντες, παρεσκευάζοντο. καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπίκουροι βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόντες οἱ πλείστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιῶνῃ στρατόπεδον ἐσηλθον ἐς αὐτήν.

132. Περιτειχισομένης δὲ τῆς Σκιῶνῃς Περγίκαας τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθύς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. καὶ ἐτύγχανε γὰρ τότε Ἰσαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων περὶ πορεύσειν ὡς Βρασίδαυ, ὁ δὲ Περγίκαας, ἅμα μὲν κελεύουτος τοῦ Νικίου, ἐπειδὴ ξυμβεβήκει, ἐνδηλὸν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος αἰετοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στρατεύμα καὶ τὴν παρασκευὴν, ὥστε μὴδὲ πειραῶσθαι Θεσσαλῶν. Ἰσαγόρας³ μέντοι καὶ Ἀμεινίας καὶ Ἀριστεύς αὐτοῖ τε ὡς Βρασίδαυ ἀφίκοντο, ἐπιθεῖν πεμφάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῶν παρανόμως ἀνδραξέξῃγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἀρχοντας καθιστάναι καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαυ μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Πασιτελίδαυ δὲ τὸν Ἠγησάνδρου ἐν Τορώνῃ.

133. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες ἀττικισμόν, βουλόμενοι μὲν καὶ αἰετοῖς, παρεστηκὸς δὲ ῥᾶον ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅτι ἦν αὐτῶν ἀνθος ἀπωλώλει. καὶ ὁ νεῶς² τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἀργεῖ κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς Ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ στέμματα καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε ἐλαθευ ἀφθέντα πάντα καὶ καταφλεχθέντα. καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθύς τῆς³ νυκτὸς δεῖσασα τοὺς Ἀργεῖους ἐς Φλιοῦντα φεύγει· οἱ δὲ ἄλλην Ἱερειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεστή-

σαντο Φαιειίδα ὄνομα. ἔτη δὲ ἡ Χρυσίς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτώ καὶ ἕνατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπέφευγει. καὶ ἡ Σικιώνη τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετείχειστό τε παντελῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

134. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Μαντινῆς δὲ καὶ Τεγεᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικίῳ τῆς Ὀρεσθίδος, καὶ νίκη ἀμφιδήριτος ἐγένετο· κέρως γὰρ ἐκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ' αὐτοὺς τροπαία τε ἀμφοτέροι ἐστῆσαν καὶ σκῦλα ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν.
2 διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἐκατέροις καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης γενομένης καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον οἱ Τεγεᾶται μὲν ἐπηυλίσαντό τε καὶ εὐθύς ἐστῆσαν τροπαῖον, Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολίωνα καὶ ὕστερον ἀντέστησαν.

135. Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασιδάς τελευτῶντος καὶ πρὸς ἕαρ ἤδη Ποτιδαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλιμακα προσθεῖς μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε· τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο· ἔπειτα μέντοι εὐθύς αἰσθομένων, πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιάν καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἕνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

THUCYDIDIS
DE BELLO PELOPONNESIACO
LIBRI OCTO.

ITERUM RECOGNOVIT ET PRAEFATUS EST

GODOFREDUS BOEHME.

VOL. II. LIB. V—VIII. INDEX.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXVIII.

THE CYCLES

DR. RICHARD B. SPENCER

LEIPZIG

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ADNOTATIO CRITICA.

5, 2, 2 τὸν Κολοφωνίων codd. Emend. Pluygers. — 3 ὅτι οὐδὲ codd. Emend. Pp. — δέκα τὸν codd. Emend. Pp. — 3, 1 περιέπλεον ἐς codd. (praeter unum) et Bh. — 5, 2 codd. et Bh. τοῖς κομιζομένοις (unus προσκομ.). Emend. Mnk. Articulum seclisit St. cum aliis. — 3 Ἰππωνιάτας καὶ Μεδμαλους St. de conii. Weidneri ducta e Strabone, non improbabili illa quidem, quanquam nomina satis longe recedunt a codd. Thuc. — 6, 3 αὐτόθεν seclisi cum Kr. et St. Tres codd. deteriores om., duo alii dant αὐτὸν. — 7, 2 ξυνῆλθον codd. Emend. Dobr. — καὶ οὐ βουλόμενος interpunctione separavit St., interpretationem secutus Schuetzii, cui obstat me iudice collocatio pronominis αὐτοῦς. cf. ad 4, 63, 1. — 4 οὐ κατῆλθεν codd. (aliquot deter. οὐκ ἀπῆλθεν). Emend. Haack. — 9, 6 ξυνταχθῆναι codd. Emend. Kr. — 8 μάλιστ' ἂν St. Sed post ἐλπὶς non opus videtur particula; vid. Madvig Adv. I, 178 sq. — Post νομίσατε e Stobaeo et schol. τρία add. St.; idem secl. τὸ ante αἰσχύν. de conii. Rsk. — 10, 3 τοῖς seclisi cum St. auctore Kr. — 4 σχολή codd. paene omnes, non apte ad sententiam. — 7 καὶ ante ἐξαπίνης, omissum in duobus codd., secl. Bh., defendit St. — 11, 1 περιεῖρξαντες St. ob 1, 106, 1 περιεῖργον. — 14, 4 Κυνοσοῦριαν. De forma v. ad 4, 56, 2. — 15, 1 ὁμοίους St. de conii. Bk., quae vix magis satis facit quam volg. Alii alia conii. — 2 ἐνδεξομένους codd. paene omn. et Bh. Adsentior nunc in hac re Stahljo quaest. gramm. 9. — 16, 1 τότε δὲ codd. (praeter duo deter.) et Bh. — τὴν ἡγεμονίαν codd. Emend. L. Dindorf. μάλιστ' αὐτὴν St. de sua conii. — 2 εὐλάξειν codd. et St. Emend. Cob. — 3 δοκοῦσαν Bh. St. cum volg. Codd. optt. δοκοῦσαν ἕως vel δόκησιν ἕως, al. δόκησιν ἐς s. εἰς, al. δόκησιν, quae discrepantiae ex δοκοῦσαν casu ortae esse non possunt, possunt ex δοκήσεως,

ut unus cod. in marg. δώρων δόκησις pecuniarum acceptarum existimatio s. suspicio recte dicitur; cf. 3, 43, 1 τῆς οὐ βεβαίου δοκίσεως τῶν κερδῶν. — 18, 1 καὶ ἰέναι seclusi cum Kr. et St. — 2 Μέθανα St. Vid. ad 4, 45, 2. — 8 Σερμυλιῶν St., cuius vid. adn. 1, 65, 2. — 9 ἐξ ἐκάστης πόλεως codd. et Bh. Emend. Ullrich. Vid. Bh. — ἐμμένω cod. Emend. F. Portus. — 11 Ἰσθμῶ codd. Emend. idem. — Ἀθήνησι unus cod., ut voluit Haack. Bh. ut volg. — 19, 2 Πλειστοάναξ, Ἄγρις add. Arnold. e 24, 1 coll. 23, 4. — 20, 2 τὴν ἀπαρ. τῶν ὄν. St. transposuit post σημαίν. de Arnoldi coni. ut audaciori, ita durissime statuente accusativum a κατὰ suspensum. — 21, 3 κατελιημμένας codd. Emend. plures. — 22, 1 δέξασθαι codd. Vid. praef. — 2 violentissime St. νομίσαντες — οὐ secl. et quae sequuntur infra πρὸς γὰρ — χωρεῖν in parenthesis redacta transposuit post δεινούς εἶναι. Ipse conieceram μόλις pro μάλιστ'. Mdv. ante ἐπειδὴ inseri vult ἐπιτίθεσθαι. — 23, 1 καὶ Ἀθηναῖοι post Λακεδαιμόνιοι addi voluit F. Portus. — ἦν δέ τινες codd. Emend. ipse coll. 5, 47, 3. 8, 18, 1. 37, 1. — 25, 1 post ἄλλη add. τε et ante καὶ ἅμα lenius interp. St. coni. inutili. — 26, 5 αἰδοῦσθαι optt. codd. et Bh. dubia forma. — 27, 1 ἡ ξυμμαχία hic et 48, 1 pro αἱ ξυμμαχίαι et 79, 1 τᾶς ξυμμαχίας pro τᾶν ξυμμαχιᾶν dedit St. ob ceteros locos contra codd., illud de coni. Herw., hoc de Bk. et Cob. At ferimus ὄρκος et ὄρκοι in eadem re posita (ut taceam Πλάταια et Πλαταιαί, Ὀλπη et Ὀλπαι), et in hoc simus difficiliore? Scilicet non oportet uno omnia pectine subigi. — αὐτὰς St. de coni. Cf. tamen 6, 10, 2. 2, 96, 1. — 2 καὶ ante οἱ secl. St. de coni. Kampii. Sed vix poterat librario, qui sic scriptum invenisset, in mentem venire a priore καὶ apodosin incipere et alterum addere. — 31, 2 καὶ λυσάντων codd. καταλυσάντων St. de Kr. coni., qua accepta, quod λύειν τὸν πόλεμον non dicitur, καὶ tamen servandum putavi. — 6 περιορώμενοι ὑπὸ corruptum videtur, quia usitata in passivo contemnendi notio ab h. l. aliena est. Haas. coni.

τὰ ἀπό, St. secl. ὑπὸ τῶν Λακ. — 32, 5 τούτων secl. St. auctore Dobr. Ego non offendo. — 35, 1 Θυσσόν. Vid. ad 4, 109, 1. — ἐν τῇ Ἐπιτομῇ Δικτυδίου codd. paene omn. Emend. Didot. et Bergk., fort. etiam melius Mnk. Ἀθωαίδη Ἀκτῆ Διῆς, quod ap. Steph. Byz. extat Ἀθωαίς. — 4 ὑπετόπενον codd. et Bh., quam formam ter redeuntem confusam esse ex ὑπετόπουν et ὑπόπτενον vidit Mnk. — 6 Μεσσηνίους τε codd. Emend. Rsk. — 7 τε καὶ secl. Kr. de coni., Εἰλωτας quoque St.; unde talia addi potuerint, neuter docere conatus est. — 36, 1 ταῦτα codd. Emend. Rsk. — Utrumque ἄν additum cum St. Vid. praef. Prius iam Pp. suppleverat. — Ἀθηναίων de coni. secl. St., quo sublato tota sententia friget. — ἡγουμένους idem de coni., quae ita demum necessaria esset, si ephori ipsi non idem sensissent ac populus. Nunc cf. 8, 32, 1 et alia. — 2 post Βοιωτοὺς lacunam notavit St., excidisse posse dicens παρασκευάζειν. Ego, ut 3, 51, 2, duas structuras in unam coniunctas esse statuo. — 38, 1 ἀμύνειν codd. Emend. Bk. 3 μετὰ τῶν codd. et Bh. Emend. St. coll. 36, 1. — 40, 1 ἦκοντο aut ἴκοντο codd. Emend. Kr. — 41, 2 Κυνουρίας St. Vid. ad 4, 56, 2. — 44, 1 τὴν κατὰ θάλασσαν secl. St. de coni. non necessaria. — 45, 1 ταῦτα codd. et Bh. Emend. St. — 46, 1 τῶν — ἡπατημένων secl. St. de infelici Herw. coni. — 47, 2 ὄπλα δὲ μὴ codd. Emend. Kr. — 5 μηδὲ κατὰ θάλασσαν secl. St. auctore Kr. — 7 αὐτῇ codd. Emend. Duker. αὐτῆς Bh. cum. Kr. — 8 ἐμμένω codd. Emend. F. Portus. — αἱ ἀρτυναί codd. et St. Emend. Duker. — καὶ — ἔχοντες secl. St. de coni. Kr. — 12 ὅτι δ' ἄν codd. Emend. Bk. — 48, 1 ἡ ξυμμαχία St. Vid. ad 27, 1. — ἐγένετο idem de coni. — 49, 1 σφᾶς pro σφῶν codd. Emend. Goeller. Quamquam scrupulus residet; v. Bh. — 50, 2 θυσίας καὶ ἀγώνων secl. St. cum Kr. — 9 ἐν Αἰγίῳ St. de coni. Michaelis. — ὑπέμενον cum exspectandi notionem non habeat, conieci ἐπέμενον. — 53 ὑπὲρ βοτανίων St. cum codd. plerisque optt., ipse coniciens ὑπὲρ βοτανῶν. — 55, 4 πυθόμενοι δὲ codd. Emend.

F. Portus. — 58, 4 Ἀργείων codd. (praeter duo deter.) et St. Sed cf. 2, 19, 2. 20, 3. 21, 1. 102, 2. — 59, 3 προσελθόντες codd. optt. et Bh. — 61, 1 τῶν Ἀργείων secl. St. de coni. Herw. commoda quidem, modo origo interpretamenti monstrari possit. — ξυμμάχων seclusi cum St. de coni. Kr. — 3 κἄν ἄλλη St. de coni. Rsk., qua non videtur opus esse. — 61, 1 πρὶν ἢ codd., quod ap. Thuc. alibi non invenitur. Emend. Haas. — 2 παριόντος St. coni. probabili, „cum procul dubio verba pro Atheniensibus Alcib. fecerit“, quod idem Pp. et Kr. aliis coni. adsequi voluerunt. — 62, 2 Τεγεατῶν seclusi cum St. de coni. Herw. — 63, 3 στρατευσόμενος aut -σάμενος codd. (hoc Bh.). Emend. Herw. — 4 πολεμίας coni. Lindav. et Haas. Aut hoc probandum fuerit ob ἀπάγειν, aut id ipsum mutandum in ἐξάγειν. — 65, 2 βουλόμενον St. e Plutarcho. Mihi alterum exquisitius videtur. — 3 ἢ secl. St., alii aliter emendabant. Recte Pp.: „aliud quiddam quam quo sibi constaret“. — 4 τοὺς ξυμμάχους secl. St. de coni. Badham. et Herw. sine idonea causa. — 66, 2 locus sine dubio corruptus. St. de coni. scripsit μάλιστα δὲ et post ἐξεπλάγησαν signum lacunae posuit. Mnk. ὡς ante ὀρῶσι cum Kr. inserto et commate ante μάλιστα δὴ posito coni. ἐξεφάνησαν („die Lak. zeigten sich mehr denn je als Lak.“). Mdv. Λακεδαιμονίους („sie, d. Feinde, staunten die Lak. an“). — 68, 2 ἐδυνάμην codd. et Bh. Emend. St. — τὰ ante πλήθη inseruit St. de coni. Cl. Alii πλήθη deleverunt. — 71, 1 ποιεῖ — τοῦτο secl. St. de coni. Ego neque γὰρ offensioni esse adsentior neque 6, 36, 2 (sic enim scribendum erat) egere mutatione. — 72, 2 περιγινόμενοι St. de coni. Pp. — 4 τε, in plerisque optt. omissum, secl. St. — 77. 79. Dialectum horum capitum, in summa codd. fluctuatione admodum controversam, reliqui talem qualis est in ed. mea schol. Codd. scripturas adferre inutile duxi. St. in reliquis consentit, sed ubique terminationem in -ως et ὅσοι posuit. 77, 4 αἱ μὲν λῆν κτέ. Dedi haec verba, in quibus codd. misere titubant, de coni. Ahrens.,

quam cum cupidius quam verius impugnasset St. — nimirum Ahrens. putavit Epidauriis optionem dari, utrum sibi deferri ius iurandum (de onere sacrificii iniuste sibi imposito) an Argivos ipsos iurare vellent (esse illos sacrificio obligatos) — St. igitur de sua coni. scr. μέλην τοῖς Ἐπιδαυρίοις, ὄρκον δόμεν δὲ αὐτῶς [ὁμόσαι]. — 79, 1 κοινὰν ἐόντων codd. Emend. Valckenaer. — τᾶς ξυμμαχίας St. Vid. ad 27, 1. — 3 στρατιᾶς codd. Emend. A. Portus. — 4 τοῖς δὲ ἔταις codd. et Bh. Alterum dubitantius coni. Pp. — 80, 3 ὄντας codd. Emend. Abresch. — φρούριον codd. (praeter aliquot deter.), quod revocavit St., non recte usus ad probandam notionem „praesidii“ Xen. Anab. 1, 4, 15, ubi nihil prohibet „castella“ intellegi. — 82, 3 post πλειονος lacunam esse statuit St. Ego codd. scripturam ferri posse credo, si quidem οὐκ ἦλθον fere est „frustra exspectati sunt“. — 4 ἀγγέλων iam Porti delendum censuerunt. — 5 μέγιστον ἂν codd. (unus postea ἀφελῆσαι) et Bh. Emend. Mnk. τε — ἀφελίσειν secl. St. de coni. — 6 ξυνήδεσαν adeo languet ut pro corrupto habendum sit, sed de propositis coni. nulla placet. — 83, 4 Μακεδονίας Ἀθ. Περγάικαν codd. Emend. Goeller, cuius interpretationem confirmat St. coll. 1, 117, 2. 3. Μακεδονίαν cum duobus codd. deter. Bh. — ἀπάραντος suspectum est omnibus, certam emend. nemodum invenit. — 84 Λεσβίαις codd. plerique. Sed recte volg. Vid. Bh. — 85 ἐν ὀλίγῳ codd. quasi omn., sed aliquot γρ. ἐνὶ λόγῳ. — 90 δίκαια secl. St. de coni. G. Hermann. — πείδοντα codd. praeter duo deter. — 94 δέξαισθε primus Bk. Volg. δέξοισθε. Optt. codd. quid praebeant non liquet. — 98 ἐκβιάσαντες codd. optt. et Bh. Sed cum idem vitium in codd. recurat 6, 64, 1. 7, 60, 2, revocavi nunc volg. — μελλήσοντας codd. Emend. Rsk. — 99 τῶν ἐλευθέρων St. de coni. Volg. sic interpretor: libertate sua freti multum cunctabuntur a nobis cavere, i. e. non opus esse putabunt contra nos sese munire. — πολεμίῳν codd. praeter unum. — 105, 1 πρὸς τὸ θεῖον a multis temptatum bene vin-

dicavit St. — 2 *ἂν ταῦτό* St., motus schol. et Vallae interpretatione, quos sic legisse minime praestiterim. — 106 *ἀντῶν* St. — 108 *ἐς* secl. St. Pp. tamen quod olim id expunctum maluit, postea retractavit. *κίνδυνον βεβαιότερον* dixit Th. 3, 39, 6. — 110. Seclusa del. Pp. — 111, 1 *γένοιτο, καὶ ὑμῖν καὶ οὐκ* St. In duobus codd. *καὶ* post *ὑμῖν* omissum est. — *ἦν* — *ἔσται* corrupta esse consentiunt; emendandi labor parum successit. St. scripsit *ἦς*, quod. schol. legisse putat, et *βουλεύσασθαι* ad *ἔσται* intellegi licere opinatur, hic quidem plane discedens ab instituto suo contortas interpretationes fugiendi. Dobr. coni. *ἢ μιᾶς ἐπὶ ῥοπῆς* — *ἴσταιται* (unus cod. γρ. *ἴσταιται*). — 112, 2 *καὶ Λακ.* secl. St. praeter necessitatem; cf. 1, 80, 2. — 115, 4 *Χρήμασι* codd. praeter duo. Verum legisse videtur Valla et coni. Wass. — 116, 1 *ἱερὰ ἐν τοῖς ὄρλοις* seclusi cum St. de coni. Cob. — *ὑποτοπήσαντες* codd. Emend. Mnk. propter necessariam hic notionem „suspectandi“, cum illud sit „suspiciari“. — 3 *ὡς ταῦτα ἐγίγνετο* et ob languorem et ob insolitam collocationem merito vituperavit Pp., secl. St.

6, 1, 2. *οὔσα* pro *εἶναι* codd. Hoc primus recepit Pp., conservatum a Demetr. Phal. et compluribus imitatoribus. De inf. cf. 3, 1, 1. — 2, 1 *ᾧδε* St. cum volg. Codd. plerique *ἧδε*, pars *ἧδη*, quod recepi cum Haack. — 5 *ἀπέστειλαν* codd. Emend. Bk. — 6 *ξυνοικήσαντες* St. Sed *ξυνοίκισιν* factam esse similem atque quae narratur 2, 15, 2. 3, 2, 3, ostendunt *ἐκλιπόντες τὰ πλείω*. — 3, 1 *πρῶτοι* St. cum volg. contra optt. codd. Cf. 1, 53, 2. 2, 34, 1. — 2 *περικλυζομένη* codd. Emend. Bk. — 4, 2 *οἰκίσαι* St. de coni. Ullrich. — *ἐς Ἑλινοῦντα* (vel *ἐς Ἑλ.*) optt. codd. Emend. Duker. — 6 *ἀντοῖς* codd. Emend. Bk. — *αὐτὸ ἀνόμασε* cum plerisque optt. St. auctore Mnk. — 5, 1 *ξυνώκησαν* Bh. Si verum est *ξυνώκισαν*, hic non dicitur ut ll. ad 6, 2, 6 adlatis, sed ut 1, 24, 2 de sociis condendae coloniae. — 6, 1 *ἄρξειν* codd. Vid. praef. — *προγεγενημένοις* St. contra optt. plerosque. Cui, ut recte

monuit Pp., obstat articulus. — Ἐγχεσταίων γε St. perperam. Multo praestabat τε deleri. At non inscite statuit Sommer orationem esse ἀνακόλουθον, resumptam demum mutata structura § 3 init. — πέμψαντες codd. praeter unum. Inf. primus recepit Bk. — 7, 2 ἐξελεθόντων codd. Emend. A. Portus. — τῷ κοινῷ St. de coni. Herw. tam levi quam inutili. Mihi varietas servanda videtur; cf. ad 5, 27, 1. — ἄλλα ἢ ἂ ἄν St. Quae coni. est Rsk., in ἄλλ' ἢ ἄν mutata a Mdv. Codd. scriptura ferri potest. Vid. Bh. ad 3, 40, 2. — 10, 1 δεύτερον codd. quasi omnes; sed recte se habet volg. — 4 τάχα δ' ἄν St. cum volg. contra codd. optt. Cf. 6, 2, 4 et τάχιστ' ἄν τε 2, 63, 3. — 5 μετεώρω τε codd. et Bh. Emend. Kr. — δ' αὐτῶν codd. Emend. Rsk. — 11, 5 ἐφίεσθαι codd. optt. Sed praestat volg. — 12, 1 αὐτῶν vel αὐτοῦς codd. Emend. Bk. — ξυν-απολέσθαι codd. Emend. Rsk. — 2 νεωτέρω codd. et Bh. Recepi nunc coni. Pluygers., praesertim quae commendetur proximo οὖς. — 13, 2 codd. praeter unum vitiose τὸν πρῶτον. — 15, 4 διαθέντα codd. praeter unum. — 17, 1 πεφοβῆσθαι codd. Emend. Rsk. — 3 μονίμοις St. de Dukae coni. non improbabili. — ὅτι St. pro coniunctione et ταῦτα interpretatus τὸ ἄλλην γῆν οἰκῆσαι mihi non persuasit, quod et λαβῶν sic subiecto caret nec ταῦτα ἐτοιμάζεται illo sensu dici posse videtur. — 5 ὅσοι ἕκαστοι codd. paene omn. Emend. Duker. — 6 βαρβάρους τε codd. Emend. Bk. — 7 complures codd. optt. ὑπολείποντας, quod haud scio an praefendum sit propter ἄν πλεῖν. Alia res est 10, 1. 36, 4. — 18, 2 μὴ πως St. de coni. Haack. Sed vid. Bh. — 3 αὐτοῖς κίνδυνον εἶναι secl. St. auctore Usener. causis non idoneis. — 5 προσχωρῆ codd. praeter. duo deter. — παρέξουσιν αὐτοκράτορες codd. (unus παρέξουσιν ναυκράτορες). Emend. Valckenaer. — 6 ἀποστρέψη aut ἐπιστρ. codd. Emend. Pp. — 20, 2 οὐδὲ δεομένας — οὐτ' ἄν St. de coni. Bk. Alterum non peius mihi videtur. — 4 ἀπαρχὴ ἐσφύρεται St. cum volg. Codd. optt. aut ἀπαρχῆς aut ἀπ' ἀρχῆς φέρ. — 21, 1 εἰ ξυστῶσι St. Vid. Bh. — 2 αἰσχρὸν

— βουλ. in parenthesis redegit St., quo facto proxima melius procedunt. — καὶ οὐκ ἐν τοῖς codd. Emend. G. Hermann. St. καὶ ὅτε ἐν τοῖς de coni. Portorum; καὶ εἰ ἐν τοῖς coni. Goeller. — ξύμμαχοι, neque ad sententiam idoneum neque a Valla expressum, seclusi de coni. St. — ἀπαρτήσουτες aut ἀπαρτήσαντες codd. (illud Bh.). ἀπαντήσαντες St. de Mnk. coni. Mihi futurum hic non minus requiri videtur quam in στρατευσόμενοι, et utrumque pter. subiunctum esse primario membro ὅτι μέλλομεν πλεῖν. Stahlīi interpr. et valde contorta est et de grammatica ratione suspecta. — 23, 1 ἱππικόν pro ὀπλιτικόν St. de coni. Urlichs. — ἐκπλεῦσαι, a Valla non expressum, del. Kr. — 24, 1 prius ἢ secl. St. auctore Cob. — μάλιστα et 3 προσκλήσασθαι codd. Vid. praef. — 29, 1 εἴ τι — ἦν glossema esse iudicavi in ed. schol. idemque sensit Herw. Nunc video ferri posse, si κρίνεσθαι εἰ interpretemur „iudicium subire num“. — 3 ἀγωγὴν codd. Emend. Kr. — κομισθέντα secl. St. de coni. Herw. — 31 τῆς παρούσης φώμης scr. St. delens simul διὰ — εἰώρων audaci vero coni. — 3 τῶν τριηράρχων codd. praeter unum. Emend. Heilmann. — Seclusa, quae schol. non legit, pro interpretamento habeo cum Bloomf. et St. — 5 δημοσίαν secl. St. cum Pp. et Kr. — προσετετελέκει codd. Emend. Duker. — 33, 2 πεξικῆ codd. praeter unum. Volg. primus deseruit Bk. — 34, 4 τῆ Σικελίᾳ codd. Genetivum iam Duker. desideravit. — 35, 1 λέγεται, οἱ δὲ coni. Mdv. De mutata durius in volg. oratione cf. 24, 3. — 36, 2 αἶ post δύνανται add. St. de coni. Cl. leni quidem, sed ad Th. usum improspira; cf. 3, 37, 2. 63, 2. 4, 10, 3. — 37, 1 οὐδ' ὀπλίτας codd. Emend. Haack. — ἰσοπλήθεις St. — 2 παρὰ τοσοῦτον γινώσκω difficilia sunt ad interpretandum, sive cum olim volg. sic interpungis ut feci, sive cum recent. edd. in parenthesi ponis. Herw. coni. παρ' ὅσον. — τό τε ξύμπαν St. de coni. Sed vid. ad 3, 82, 5. — 40, 1 ἢ ἀμαθέστατοί ἐστε seclusi nunc cum St. suadentibus Pp. et Mdv. — 41, 3 τοῦ τε codd. Emend. Abresch. — 42, 1

ἀναπλέοντες codd. Emend. Valcken. — 44, 1 ἂ ἐξ codd. praeter duo meliores. — 3 πρὸς τε codd. praeter eosdem duo. St. tacitus τε secl. — 46,2 πρώτους St. de coni. Herw. At tulerunt πρώτον 48 et alibi. Valla quod vertit „primos“, non est documento eum πρώτους legisse. Cf. ad 6, 3, 1. — 3 ἐπάργυρα St. de coni. Mnk. Sed nec veri simile est in templo celeberrimo ἐπάργυρα fuisse vasa nec mirum legatis magnam argenti vim imposuisse et maiorem vero pretio praebuisse speciem. — 48 ἀπράκτως codd. Emend. Pp. — ἔχωσι codd. et Bh. Emend. St. — 49, 2 σφεῖς Bh. St. de coni. Bk. Sed cf. 7, 48, 1. 8, 46, 6. — 4 ἐφορηθέντας suspectum est etiam post St. defensionem. Conieci ἐφόρησιν τὰ. — 50, 4 Ἀθηναίων pro Ἀθηναίους codd. praeter unum. — 51, 1 ἐς τὴν πόλιν seclusi cum St. de Herw. coni. — 3 πλεύσαντες St. cum volg. Ego duo codd. optt. sequendos duxi, cum vb. compositum aptius sit. — 54, 4 τόπω codd. Emend. Levesqu. — 7 τοῦ βωμοῦ seclusi cum St. auctore Kr. — 55, 1 μόνω St. cum volg. contra codd. Cf. 56, 2. 8, 73, 4 et ad 6, 3, 1. — Ὑπερεχίδου codd. Restitui volg. cum St. auctore Mnk. — 2 πρώτη στήλη codd. (unus γρ. ἀντῆ). Emend. Pp. — 56, 2 πέμψαντας codd. praeter aliquot deter. — 57, 3 προπρωρήσεισθαι codd. Vid. praef. — παρὰ τὸ codd. (praeter unum perbonum) et St. Sed cf. 1, 20, 2. — 58, 2 πομπὰς ποιεῖν vitiose codd. (unus γρ. πέμπειν). Audacius μετὰ — ποιεῖν ut spuria secl. St. — 61, 1 καὶ τῆς — δήμου secl. St. de inani coni. Herw. — 5 σφᾶς pro σφίσι codd. Emend. Bk. Cf. ad 5, 49, 1. — 62, 1 ξὺν παντὶ codd. et Bh. Emend. Kr. — 4 ἀπεδόθησαν St. de coni. Mdv. Sed passivum significatione vendendi non minus alienum ab usu esse dicit L. Dindorf. in Steph. thes. quam activum. — 5 τῶν Σικελῶν de coni. secl. St., cui saltem genet. partitivi interpositio non debebat esse offensionis; cf. 3, 65, 3. — 64, 1 καὶ εἰ codd. plerique (duo optt. καὶ οἱ, unus καὶ). Emend. Rsk. Neque schol. neque Valla καὶ legerunt. — 3 et ἐπὶ τὸ στρατεύμα et

paulo post τὸ σφάτευμα, iam aliis suspecta, secl. St. — 65, 1 παρεσκευάσθαι del. Kr. — 66, 1 ἦμιστ' ἂν codd. Vid. praef. — 2 ἐφοδάτατον codd. Sed recte volg. — 3 Ἐλωρινήν hic et infra codd. Emend. accentum St. ex Herodiano. — 69, 2 οἶα codd. plerique omn. Sed recte volg. — 3 ξυγκαταστρεψάμενοι — ὑπακούονται cum Haack. St., illud cum uno cod., ut videtur, hoc e schol. Volg. ferri nequit. Ipse conieci ὑπακούειν ἔσται. Mdv. ὑπακούουσιν ἔσται. — 71, 2 ὥστε codd. quasi omn. — 72, 3 ἄλλως τε τοῖς et statim χειροτέχνας codd. paene omn. — 4 τὸ — καὶ secl. St. auctore Pluygers., ratione non meliore quam qua 61, 1 aut 8, 47, 2 in simili copia interpretamenta esse quidam opinantur. — 74, 2 καὶ Θραῖνας σταύρωμα (σταυρώματα) codd. Θραῖνας, ut ex adscripto χάρακας ortum, del. F. Portus. ὄρια [καὶ σταύρωμα] de acuta Pluygers. con. St., sed, quantum video, καὶ post Νάξον eis tenendum erat. — 77, 2 οὐκ ἐς αὐτόν Bh. cum volg. et parte codd. Alterum tamen melius. — 78, 1 ἐρήμος St. ut volg. contra codd. paene omn. — βεβαιώσασθαι non nullis suspectum bene defendit St. — 80, 1 δοκεῖν τῷ codd. Emend. Duker. — 82, 2 ἦμιστα δι' αὐτῶν St. de con. sensu mihi non perspicuo. Si durior casus mutatio non ferenda sit (quanquam cf. 85, 2. 91, 7), malim cum Mdv. αὐτοί, cui quod St. opponit, non est magni momenti. — 3 ὡς τὸ ἀκριβές St. de con. Kr. — 87, 4 κὰν ᾧ St. de con. Kr. — ἀδεῖ St. de Rsk. con., κινδυνεύειν secl. idem auctore Kr. Volg. quidem pro corrupta habenda. — 88, 1 εἰ seclusi cum al. de con. Rsk. — δοκῶσιν εἶναι codd. Emend. Duker. et Valcken. — 4 οἱ πολλοὶ codd. Emend. Canter. — μεσόγαιαν codd. praeter unum. — ἀεὶ οἰκήσεις codd. Emend. Bk. — ἀπεκάλυον codd. Emend. Döderlein. — 89, 2 δ' ἡμῶν codd. Emend. Rsk. — 6 ὄσφ καὶ κτέ. Enunciato truncata est et supplenda in sententiam saltem eorum quae habet schol.: ὄσφ καὶ μέγιστα ὑπ' αὐτῆς ἠδίκημαι. — 90, 3 βαρβάρων secl. St. cum Bk. — οἷς τὴν codd. Emend. Duker. —

91, 2 ἀντίσχειν Bh. cum Kr. — 5 ἐκπολεμεῖν codd. Emendavi ipse in ed. schol. itemque St. — 7 δεκατεντηρίων St., quod dubitanter coni. Mnk. et Mdv. — διαφοροουμένης suspectum est de significatione. Varia temptata sunt, nihil satis probabiliter. — 92, 5 ἔμοιγε codd. Emend. Bk. — καὶ ἂν et infra ἡγήσεσθε vel ἡγήσησθε codd. praeter duo (Vaticanum et Parisinum H), qui quidem fere inde ab hoc loco toties tam evidentiter aut soli aut paene soli veras lectiones conservarunt, ut in hac parte operis ex antiquiore et meliore exemplo descriptos esse pateat. Itaque eos sequi non dubitavi ubicunque lectionem praebent vel volgata meliorem vel non deteriore. Nam est sane ubi ipsi quoque, ut solent vel optimi, manifesta vitia traxerint partim casu partim intempestiva corrigendi sedulitate, quae quidem vitia non adnotanda duxi. Ubi iam in sequentibus scriptum est „rel.“, intellegi volo praeter Vaticanum (V) et Parisinum H (qui desinit 7, 49) aut omnes aut paene omnes; nam si forte unus alterve reliquorum cum iis consentit, id singillatim adnotare operae pretium non fuit. 94, 2 περιτυχόντες τισίν et Σικελὸν aut Σικελῶν rel. (hoc etiam Bh. St.). — 95, 2 Ἀθηναίων rel. — 96, 1 τοὺς τε rel. et Bh. St. — 3 λειμῶνα παρὰ codd. et Bh. Emend. Kr. — 97, 1 νυκτὸς ἧ̄ et καὶ ante ἔλαθον codd. et Bh. Dedi nunc cum St. coni. Pp. et Mdv. — 5 προσίοιεν codd. Emend. F. Portus. — 98, 1 prius ἱππῆς om. rel. — 99, 2 πρὸς Ἀθ. rel. — 2 ἂν posterius om. VH, qui hoc l. mihi deserendi videntur; secl. St. — 100, 1 αὐτοὺς ante οὐκ add. rel. et Bh.; secl. St. — ἐκλεκτοὺς rel. et Bh. St. Alterum saltem non deterius. — 101, 3 καὶ ὕστερον om. rel. — 4 ἐν αὐτῇ, omissum in uno cod. bono, ante καὶ positum in V (H om. καὶ) seclusi cum St. — ἔφηνον rel. — 5 φυλακῆ codd. Emend. Duker. — 102, 4 κατὰ τάχος ἀπήεσαν rel. et Bh. St. — 103, 3 γὰρ δὴ rel. et Bh. St. — 104, 2 κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς ποτε πολιτείαν sine ptepio. rel. — κατὰ — κόλπον secl. St. de probabili Goelleri coni. Ταραντῖνον coni. Pp., ἰσθμόν pro

κόλπον Bergk. — ὄσαι ἐπόνησαν rel. et Bh. — 3 πλέοντα pro προσπλέοντα rel. — 105, 1 τὰς ante πρὸς et τοὺς ante Λακ. om. rel., hoc etiam Bh. St. — ἐπολέμουν rel. — Πρασιὰν vel Πρασίαν codd. praeter V.

7, 1, 4. τοῦ Ἄρχ. et 5 τῶν τε et Σελινουντίων τινὰς rel. — 2, 3 Ἰετὰς τέ τι scripsi partim de con. Goelleri, Stephani Byz. testimonio nixa. Codd. nihil sani praebent nec tamen multum ab illo discrepant. St. Ἰετὰς τότε τι, proximum καὶ cum Herw. delens. — ἐς τὰς Ἐπιπολάς rel. et Bh. — 4 τοῦτο καιροῦ et ἐπετετέλεστο rel., hoc etiam Bh. — τοῦ κύκλου seclusi de Pp. con., St. praeterea secl. πρὸς τὸν Τρώγιλον. — 3, 1 μὲν πρῶτον et προπέμπει et 3 τῷ ἑαυτοῦ et τῷ λιμένι rel. — 4, 2 ἐπὶ θαλάσῃ rel. et Bh. — 4 ῥᾶιον, non ῥαίων neque ῥάων, ut narratur, esse in cod. Italo (A. ap. Bk.) ipse Parisiis vidi. — τῷ τῶν Συρ. secl. St. auctore Kr. — ἐπαγωγὰς rel. — 6 οἱ πολλοὶ om. rel. et Bh. — 5, 2 τῷ et 3 μὲν om. rel. — 6, 1 εἶναι σφίσι rel. — 3 διὰ τοῦτο St. cum VH. Sed vide Pp. ed. Goth. — 4 καὶ παρελθόντες — οἰκοδομίαν secl. St. de con. Bk. — μὴ ἂν ἔτι cur ferri non posse vide-retur, dixi in ed. schol., ubi con. μηκέτι. — 7, 1 μέχρι — τείχους secl. St. con. parum probabili; nam talia non solent a librariis addi. — 2 περικῆν rel. — 3 Seclusa primus in suspicionem vocavit Schaefer; et haec quidem vel maxime interpretamentum redolent. — 8, 1 ἢ μὴ rel. — ἂν post οὐδεμίαν add. St. auctore Herw., male; nam recta oratione diceret: εἰ μὴ ἀποστελοῦσιν, οὐδεμίᾳ ἐστὶν ἐλπίς. — 2 γνώμης rel. — 3 ὡς ἐπέστειλε St. de con. — τὰ post δὲ add. plerique rel.; sed quo uno loco praeter hunc invenitur διὰ φυλακῆς ἔχειν (2, 81, 4), intransitivum est. — μᾶλλον om. et pro ἢ δι' aut alterum ἤδη aut nihil habent rel. — 10 ἠρώτα et paulo post γραμματεὺς τῆς rel. — 11, 1 πολλαῖς om. VH, secl. Bh. St. Sed potuit multo facilius excidere quam addi. — 2 Γύλιππος Λακ. et ἐκ Πελ. καὶ ἀπὸ τῶν et 3 χρῆσεσθαι rel. (Ἡ χρῆσθαι). — 12, 4 ἐξουσία, in uno cod. omissum, secl. St. — 13, 2

τῶν post ναυτῶν secl. St. de coni. Pp. — μακρὰν καὶ ἰδριάν et infra αὐτοῦ ἔμπορ. rel. — αὐτομολίας codd. Recepi cum St. (quem vide) quod nuper coni. plures. — 14, 3 ὁ πόλεμος secl. cum Kr. et St., quod ter praeter h. l. διαπολεμεῖν nudum apud Th. legitur. — ὑμᾶς εἰδότας et 15, 1 αὐτοῖς βουλευέσθε et 16, 1 καὶ ναυτικὴν καὶ πεζικὴν rel. — 16, 2 καὶ ἑκατὸν unus add. H et legit Valla. — 17, 3 οἳ τε πρέσβεις αὐτοῖς et ἐν τῇ Σικελίᾳ pro ἐς τὴν Σικελίαν rel. — 18, 2 ὅτι ἐς rel. — ἐγένετο St. cum paucis codd. ἐγγένοιτο V. — 3 ἐξ Ἄργου om. rel. — Ἐπιδαύρου τι et ἐληστεύοντο codd. praeter V (Ἐπιδαύρου τε H). — 19, 1 οἱ Λακ. et 2 δὲ οὐ πολλῶ rel. — 3 ἐς ante ἕξ ακ. om. codd. praeter V. — 4 ἐν τοῖς πρώτοις codd. Emend. Reiz. — 5 αὐτοῖς οὗτοι unus V. Reliqui aut unum aut alterum om. — τὸ πρότερον rel. — 20, 1 ἄμα Δεκ. et περὶ Πελ. rel. — Ἀργείων τε codd. Emend. Rsk. — 3 ὑπελείπειτο St. de coni. — 21, 2 κατεργάσασθαι codd. Vid. praef. — 3 ἦμισι' αὐτοὺς ταῖς St. de coni. De genet. cf. 4, 10, 1. — ἐπιχειρήσειν seclusi nunc cum St. — Ante ἠπειρώτας codd. praeter V ἀλλ', quod delevi nunc auctoribus Herw. et St. — ἂν αὐτοῖς Bh. ut volg. St. et ἂν abiecit et secl. αὐτοῖς, hoc quidem de coni. Badham. — 4 πλέον διὰ et περιεσομένους et 5 τοῦ Ἐρμ. rel. — 22, 1 ante περιέπλεον codd. praeter H male inserunt καί. — 24, 2 ὥστε codd. praeter H. — τῶν ante τριηρ. om. plerique rel. — 3 μέγιστον δὲ et τὸ τῶν Ἀθ. rel. (hoc etiam Bh.). — 25, 1 οἷπερ τὰ σφέτερα rel. (unus ὥσπερ). — 9 αὖ, omissum in VH et al., secl. St. Non facile potuit addi. — διαπολεμησόμενον rel. cf. 14, 3. — 26, 2 ἄμα om. rel. — 3 παρέπλει unus H, ἐπιπαρέπλει V, ἐπέπλει rel. — ὥς pro ἕως rel. — 27, 1 τῶν Θρ. et ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ rel. (hoc etiam St.). — 2 ἐλάβανον St. cum uno V. — 3 ὑπὸ pro ἀπὸ rel. — ἐν τοῖς πρώτον St. de Bk. coni. — 5 τὸ om. codd. praeter V. — πάντα ἀπολώλει καὶ ὑποζύγια rel. et St. — 28, 1 κατὰ νῆς vitiose codd. praeter unum. — 2 ποιούμενοι pro που

rel. — 3 ἀκούσας, τὸ παρ' αὐτοῖς St. conii. non improbabili, quanquam παρ' αὐτοῖς non omnino placet, et γὰρ fortasse defendi potest. — ἐλάσσονα αὐτήν τε codd. praeter H. — τῶν Ἀθ. rel. — ὅσοι probabiliter conii. Badham. et Mdv.; etsi enim ὅσον significare potest „quatenus“, tamen hic aliquanto durius est ob praegressum τοσοῦτον. — 4 ὑπὸ τῆς rel. — 4 ἐποίησαν codd. Emend. Badham. et Herw. — 29, 1 δύνωνται et 2 ἐς τὴν T. et διέπλευσε (hoc St. quoque) et 3 ἠύλλιζετο et οὔση μεγάλη rel. — τινα codd. praeter V et paucos al. — 4 τὸ τῶν Θρακῶν secl. St. praeter necessitatem. — 5 ἦσον scr. et μᾶλλον ἐτέρως secl. St. de conii. Dobr. — 30, 1 τὴν θάλασσαν del. Herw. — 2 τοξεύματος H et unus e rel. Volg. τοῦ ξεύματος. — τε post προεκθ. om. rel. — ἐγκαταλειφθὲν St. cum duobus codd. — 4 χρησαμένην St. de conii. Rsk. dubia. — 31, 1 ἐκ pro ἐπὶ codd. quasi omn. praeter V. — εὐρών om. rel. et Bh. — 2 Ἀλυζίαν codd. et Bh. Emend. St. ex Herodiano. — 4 τὸν πόλεμον secl. St. auctore Mdv. Corruptelam agnosco, sed καταλύουσι nudum num sic poni potuerit dubito. Nec probabiliores sunt al. conii. — 32, 1 σφίσι om. rel. — διαφήσουσι aut ἀφήσουσι codd., unus διαφρήσωσι. Emend. Dobr. — 2 τινὰ om. V, τριχῆ om. plerique boni, utrumque Thomas M. Seclusi cum St. — 33, 3 ἐκ τῆς K. rel. — 34, 1 καὶ οἱ περὶ et 2 προσβεβηθηκότες et 6 καὶ pro ῥαδίως codd. praeter V. — 7 pro δι' αὐτὸ St. αὐτοὶ de conii., quia V διὰ om. et δι' αὐτὸ . . . δι' ὅπερ dici nequeat, quod quidem erunt qui non credant propter 3, 13, 4. 4, 98. 126, 4 al. — εἰ μὴ πολὺ rel. — ὅτι οὐ unus V, rel. εἰ μὴ. — 36, 3 ἀντιπρόφους γὰρ St. de conii. Rsk. — παρέχοντες pro παίοντες rel. — 4 διεκπλεῖν et ὥστε μὴ περιπλεῖν secl. St. de conii. Cob., cupidius, opinor. — 5 ἀντιπρόφω ξυγκρούσει St. de conii., nimio laevigandi studio, quod a Th. ipso plane fuisse alienum sexcenti loci demonstrant. An credibile est et hic et 67, 1 idem vitium casu invectum esse? — Pro σχήσειν St. de conii. περισχήσειν. At σχήσειν ob ipsum οὐκ ἔλασσον

σχήσειν § 3, quo respicit, tenendum; nec Vallam περισχίσειν legisse certum est. — 37, 2 γυμνητία St. cum parte codd. — ἐξέπλεον codd. praeter V. — 38, 1 οἱ et 2 τὰ om. codd. paene omnes. Illud conservavit V, hoc VH. — διαλιπούσας codd. Praesens schol. et Steph. — 39, 1 πρότερον rel. — 2 τῶν πωλουμένων cum Kr. secl. St. — παρὰ τὴν θ. μεταστῆσαι κομίσαντας codd. praeter V, cuius scripturam volgata potiore novit schol. μεταστήσαντας Kr. et St. — ἀριστοποιήσονται St. cum parte codd. Alterum V et al. — 40, 4 ἀναλίσκεσθαι St. de coni. Mdv. mihi parum probabili ob ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, cui, si quid video, aliquanto melius certe convenit ἀλίσκεσθαι. — 41, 4 πολλοὺς post τοὺς μὲν vitiose add. codd. praeter V. — 42, 1 μάλιστα omisi cum V et duobus al., quia computatio navium 20, 2. 31, 3. 5. 33, 5 memoratarum hunc ipsum numerum conficit. — 4 ἀπλοῦν τε ὄν codd. praeter V. — εἰ μὴ ἐπικρατήσειε mendose V, εἰ ἐπικρατήσειε pauci et Bh. — τε ante Ἐπιπ. et οἱ om. codd. praeter V, qui hoc habet cum γρ. — post ξυντομωτάτην itemque 86, 1 post ἀσφαλεσιτάτην St. add. ταύτην de coni. Mdv. speciosiore quam veriore; nam neque necessarium est pronomem (aut 56, 4 quoque cum Kr. scribendum est ταῦτα pro ταύτην) et omnem fidem excedit, in duobus l. geminis scribas in idem plane vitium casu incidisse. — 5 τρίβεσθαι codd. paene omn. praeter V. — 43, 1 ὥς ante ἐπενόει om. codd. praeter unum deter., eidem ante τὴν add. καὶ, quod St. cum volg. om. — 2 τοξευμάτων corruptum videtur, probabilis emendatio adhuc desideratur. — ὑπελέλειπτο codd. praeter V. — 4 ἐν προτελίγμασι om. codd. praeter V. — 5 ἀπὸ τῆς πρώτης secl. St., parum probabiliter opinatus ad τῇ παρουσίῃ ὁρμῇ adscriptum esse. — 6 ἐν νυκτὶ σφίσιν codd. praeter V. — προσέβαλλόν codd. praeter paucos. — 44, 1 ἐν τῷδε codd. paene omn. praeter V. — 4 τὸ ἐναντίον codd. praeter V. τὸ ἐξεναντίον H. — 7 κατέστησαν codd. praeter V, qui habet καθίστησαν. Emend. St. adhibito schol. Ut volg. Bh. — 8 οἱ delendum censent

recentiores. — καταβαίνοιεν pro καταβαῖεν οἱ μὲν codd. praeter V, qui οἱ μὲν cum γρ. — 45, 2 ἄνευ τῶν ἀσπίδων secl. St. de con. Pluygers. — ἀπώλοντο St. de con. Cob. satis vili, quasi vero non possit in ἀπώλλυντο descriptio quaedam pereuntium, in ἐσώθησαν effectus fugae designari. — 46 ἐπαγάγοιτο St. de con. Pluygers. — ἄλλην om. codd. praeter V et duo deter. — 47, 2 post ἄλλα codd. male add. ὅτι praeter duo meliores, quorum alter ἄλλα quoque om. — 3 διεκινδύνευσεν V et unus e melioribus. Rel. et Bh. διακινδυνεῦσαι. — ἐξιέναι codd. praeter V. — 48, 3 αὐτῶν post σφῶν secl. St. auctore Bk. Sed vid. Kr. ad Dionys. p. 340. — ἀκούοντες St. cum VH et quibusdam aliis; quae correctio scribae videtur. — 5 καὶ χρήμασι γὰρ et δισχίλια γὰρ rel. — 6 χρήμασιν, ὡς rel. ὦν sic positum videtur, quasi sequatur ἀπὸ τούτων ἀπιέναι. St. χρήμασιν ἕως con. et satis facili et ad sensum apta. Alii voluerunt φ̄ vel οἷς, quibus vel volgatam praeferam interpunctam χρήμασιν ὡς. — 49, 1 πον τὸ VH et al. codd., multi et Bh. solum τὸ. Recepi nunc cum St. con. Linwood. — μηδ' pro μὴ rel. — ναυσὶν ἢ πρότερον θαρσῆσει κρατηθεῖς rel. sensu nullo. Quod dedi, est in VH excepto μᾶλλον, quod add. v. Velsen., sed post ἅμα posuit. St. ναυσὶν, ἢ πρότερον, ἐθάρσησε κρατηθεῖς con. haud plausibili. — 2 τρέφονται rel. — 3 ἀπανίστασθαι post ἤδη transposuit St. cum Haas. non lenissime. — 4 ἐγένετο codd. plerique optt. et Bh. St. Volg. tamen praestat; cf. 1, 113, 1. 8, 9, 2. (Hic desinit cod. H.). — 50, 1 ἐς φίλια (ἐς φιλία V) codd. ἐς φιλίαν volg. Scripsi φιλία de Baueri con. firmata a Mdv. — 2 ὅθεν πρὸς Σικελίαν — πλοῦς codd., nisi quod V πλοῦν. Emendavi ipse. — δυοῖν V et volg. (per errorem servatum in ed. mea schol.; cf. ad 5, 84, 1). — 3 codd. fere omn. ἄλλο εἰ μὴ — μὴ ψηφ., quod e volg. corruptum videtur. — 51, 1 ἐγγεγεμμένοι et μήτε ναυσὶ rel. paene omn. — 2 ἀνεπαύοντο pro ἀνεπειρῶντο codd. praeter unum. — προτέρῃ et paulo post ἐφόδου codd. plerique rel., illud etiam

St. — ἀπολλύσῃ St. — 52, 2 ναῦς ἤδη rel. — 53, 2 ταύτῃ om. rel. — δυοῖν δεούσας (vel δὲ οὔσας vel δὲ οὔσας) εἴκοσιν ἄς οἱ vitiose rel. — 54 οἱ Συρ. rel. — 55, 1 στρατιᾶς codd. Emend. A. Portus. — κρείσσονος St. cum schol. et Valla. κρείσσους non egere addito ὄντες (quam additur in V hic tamen suspecto), ostendunt 3, 69, 1. 82, 1. — 56, 2 τοῦ αὐτοῦ rel. — ἄν post τοὺς μὲν add. St. Non agnosco necessitatem, si quidem recta oratione bene dici poterat φανεῖται — ἐλευθεροῦνται — ἀπολύονται — ἔσται. — 3 μόνων et paulo post μόνοι St. Cf. ad 6, 55, 1. — μέρος secl. St. auctore Kr. praeter necessitatem. — 4 λόγου codd. et Bh. Emend. Kr. — 57, 1 ἐπὶ Συρακούσας codd. et Bh. Emend. Bauer. — ἐκάστοις — ἀνάγκης vel ἀνάγκη — ἔσχευ codd. paene omn. Dedi nunc quod in ed. schol. commendaveram et probavit St. — 4 αὐτόνομοι St. de conii. mutavit in αὐτοὶ μόνοι, Mdv. delevit, uterque immemor loci 6, 85, 2, qui de Chiorum αὐτονομία dubitare non sinit. Ergo excusat se ipse Th., quod Chios neque tributo obnoxios neque obedientes, sed naves pro tributo praebentes et suo iure utentes hoc loco nominavit, id quod fecit, quia erant ἐξ Ἰωνίας. — Ἰωνές τε rel. — 5 τοῖς post Βοιωτοῖς om. codd. praeter unum. — καταντικρὺ codd. Emendavi in ed. schol. — 6 ἔφερον rel. et. St. — 8 ἐν Ναυπάκτῳ rel. — 9 γὰρ V solus et ὠφελίας cum paucis habet. — ἰέναι εἰωθότες et infra ἄκοντας rel. — 11 κατελιημμένων codd. Emend. Rsk. — 58, 3 οἱ del. Bk. Ipse conieci οἱ αὐτοὶ αὐτόνομοι. — δύναται — εἶναι, quae iam A. Portus pro spurii habuerat, seclusi nunc cum St. auctoribus L. Dindorf. et Herw. — 4 ὁ et τε om. rel. — 59, 2 καὶ οἱ ξύμμ. om. rel. — ἀγῶνα et καθ' ἑκάτερα rel. — 60, 2 ἀσθενέσι et πάσας et 5 ὁρῶν καὶ τοὺς rel. — 61, 1 ἐκάστοις — πολεμίοις „rerum conditioni prorsus repugnare“ non immerito dixit seclusitque St. — 62, 3 μὴ pro χρῆ rel. — ἀντιναυπηγεῖσθαι plerique rel. — 3 ἡμῶν St. cum sequ. coniungens. Sed cf. 64, 1. — ἐς τὸ ἀδικεῖσθαι rel. — 4

codd. plerique optt. *δικαίως ἂν αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε*, pauci om. *ἂν*, duo *μὴ*, aliquot dant *καταπροδίδοιτε* vel — *διδόητε*, unus — *δίδωτε*. Recepti nunc coni. meam in ed. schol. commendatam. St. de sua coni. dedit *δικαιοῦσαν*, cetera cum volg. — 64, 1 *ἡμῶν* codd. praeter V, qui habet *ἡ ὑμῶν*. — *πλευσουμένους* Bh. cum parte codd. et volg. — 2 *καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις* volg. contra optt. codd. — 65, 3 *πάντα ἑτοῖμα* rel. — 66, 2 *τε* post *Πελ.* et *ἤδη* post *νευικήκατε* om. rel., illud St. quoque. — 67, 1 *τὸ* ante *κρατίστους* secl. St. auctore Rsk. Sed vid. ad 36, 5. — *τὰ δέ* — *ἐλπὶς* om. rel. oculorum errore. — 2 *τὴν* *ἐκάστην* plerique rel., duo *ἐκάστην*, unus *τὴν ἑκαστον*. — 4 *ἀποκινδυνεύσει* codd. Emend. Duker. — *πράξοντες* codd. praeter duo bonos. — 68, 1 *ἐγγενησόμενον* rel. — ante *τὸ λεγόμεν.* codd. praeter unum deter. inserunt *καὶ*, quod St. secl. — 3 *ὠφελῶσι* rel. — 69, 2 *ἤδη ἦν* rel. — *αὐτοῖς* secl. St. de coni. L. Dindorf. ut commoda, ita non necessaria, cum pronomen ad milites referri liceat. — 4 *καταληφθέντα* duo codd. mediocres; rel. plerique *παραλειφθέντα* (et sic St.) vel *παραληφθέντα*, V *καταλειφθέντα* cum γο *παραλ.* Vid. Bh. — 70, 1 *αὐτοῖς ἅμα* rel. — 2 *δ' οἱ ἄλλοι Ἀθ.* fere rel., unus *δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθ.*, quod St. recepit. Ego V sequor, cum Th. quidem nusquam ἄλλοι addat, ubi belligerantes inter se opponit. *δ' οἱ Ἀθ.* Bh. cum volg. — 3 *ὅτε προσπέσοι* rel. — 4 codd. paene omn., etiam V, vitiose *ἐκβολαὶ*. — 7 *ἡ* post *δὴ* et *τε* post *κατέ* om. rel. — 8 *πόνου* om. rel. Cum V consentiunt Dionys., schol., Valla. — *ἀποχωροῦσι* rel. — *Ἀθηναίους*, iam Dukero suspectum, nunc seclusi; in oratione cum ira exclamantium talis appositio prope ridicula est. — 71, 1 *ξύστασιν* codd. et Bh. St. Emend. Duker. e schol. — 2 *λα* cuna videtur esse, quam Arnold. sic explet: *τῶν ξυμβαίνοντων περὶ τὴν μάχην ἀνώμαλον*. — 4 *αὐτῶ* secl. St. secutus aliquot codd. et Dionys. — *ὅσα ἂν* St. de coni. Herw. Thuc. si *ἂν* non posuit, verba voluit de praesenti casu intellegi, non pro loco communi accipi. — 7 *παρά-*

λογον codd. Recte Dionys. — 72, 2 ἐβουλεύοντο rel. —
 71, 1 ταῦτα καὶ ἃ St. cum aliquot codd., V ut volg., rel.
 ταῦτα καὶ ἃ καὶ. Quorum nihil verum videtur. — προ-
 φθάσαντας φυλ. rel. et St. — 2 ἀναπεπαινομένους rel. et
 St., quod debebat esse ἀναπαυομένους. — 3 μηχανᾶται,
 — χωρίων interpungunt recent. edd. exemplo Bk. Mihi
 vetus interp. magis probatur coll. 2, 75, 6. 6, 64, 1. —
 47, 2 καὶ τῶν ποταμῶν rel. — 75, 2 αἰσθεσθαι aliquot
 codd. (inter quos V) et Bh. cf. ad 5, 26, 5. — 4 ὅσον
 pro ἐς ὅσον et προλείποι rel. — ὀλίγων secl. St. Alii
 alia conii. Vid. Bh. — ἀπολειπόμενοι et μή τι πάθωσι et
 5 πάντες ἔφερον et κατὰ τὸ (pro ἕκαστος) et αὐτοί τε τὰ
 rel. — ἐπὶ pro ὑπὸ non male conii. Pluygers. idque re-
 cepit St. coll. 86, 2. — 6 καὶ ἰσομοιρίᾳ, interpunctione
 mutata, St. conii. inutili. — ἀφῆκτο codd. et Bh. Recepti
 nunc cum St. commodam Badhami conii. — 7 ante Ἑλλη-
 νικῶν articulum add. codd., teste schol. iam a veteribus
 criticis damnatum. — πεζοὺς δὲ et προσχόντας rel. —
 77, 1 καταμέμψασθαι et 2 κατὰ τὸν rel. — 4 θεοῦ codd.
 et Bh. Emend. Kr. — οἱ pro οἴοι rel. — 6 τοῦ pro του
 codd. Emend. A. Portus. — ὀχυρῶ et προπέμπετε (aut
 προπέμπεται) rel. — ἄμα pro ἄλλα St. de conii. Rsk. —
 7 τὸ δὲ rel. — 78, 2 ἐν διπλασίῳ plerique rel., qui fere
 eidem om. πρῶτον μὲν ἡγούμενον. — 3 ἐπειδὴ τε codd.
 Emend. ipse. — 6 ἐκότεροι rel. — 79, 1 ἐλθεῖν, suspectum
 compluribus, secl. St. Vallae quidem interpr. nihil probat.
 — 2 ἀνεχώρουν rel. et St. Alterum aptius fuerit de ab-
 scedentibus a τειχομαχίᾳ. — 4 αὖ om. rel. — 5 μετὰ
 ταῦτα rel. — 80, 1 καύσαντες St. cum parte codd., non
 V. — 3 ἀπὸ secl. St. auctoribus Rsk. et Dobr. — 4 καὶ
 τὸ πλεον rel. — Ἐλωρινήν Bh. Vid. ad 6, 70, 3. —
 5 παρὰ pro ἐπὶ et μετέπεμψαν (hoc Bh. quoque) et 6
 ἀποτελιζούσαν καὶ ἀπ. rel. — 81, 2 καὶ ὥσπερ plerique rel.
 — 3 ἑκατὸν, quod ante καὶ πεντ. inserit V, mihi nihil
 nisi infelix conii. librarii esse videtur non intellegentis
 epitaticum καὶ. St. corruptum suspicatur e τρεῖς (ρ' e γ'),

sed numerus exactus rerum conditioni minus convenit. — *θαῖσσόν τε γὰρ* codd. Delevi *τε*, etiam 6, 17, 6 ante *γὰρ* intrusum. — 4 *τε* post *πόνω* add. et *ἐν* ante *πολλῶ* om. rel. — *Ἀθηναῖοι* secl. St. de coni. Kr. — *ἐβάλλοντό τε* et 5 *ἐγένετο* rel. — 82, 1 *γοῦν* codd. et Bh. Probavi nunc cum St. coni. Dobr. — 3 *ἀφικνοῦνται αὐτῇ τῇ ἡμ.* rel. — 85, 1 *ξυγκομίσας* plerique rel. — *Σικελικῶ* secl. St. auctore Dobr. Defendit Pp. — *προσβολαῖς* om. rel., unus dat *ἐσβολαῖς*. — 86, 1 *ταύτην* post *ἄσφ.* add. St. cum Mdv. Vid. ad 42, 4. — *τοῦ* ante *Γυλ.* om. rel. — 4 *διὰ τοῦτο* et infra *δὴ* om. et *τε* post *πέισαντες* add. rel. — 87, 1 *καὶ ὀλίγω* om. rel. — *δίψη* St. — *ἐν τοιούτῳ* rel. et Bh. — 5 *Ἑλληνικῶ* secl. St. de coni. Kr. et Pluygers.

8, 1, 1 *ἂν* pro *ἄραν* rel. — 2, 1 post *ἄμα* rel. add. *ἡγοῦμενοι*. — 2 *αὐτοὶ* post *θέρος* om. rel. et St. Pronomen neque glossematis speciem habet et aptam sententiam praebet hanc: Confidunt subditi fore ut Ath. ipsi salvi evadere non possint, nedum ut de sociis coercendis cogitent. — 3, 1 *τῶν* post *ἀκόντων* om. rel. — 4 *αὐτῶ* om. rel. — 5, 1 *τῶν Ἀθ.*, non expressum a Valla, secl. St. cum Kr. — 3 *αὐτὸς* pro *εὐθύς* rel. — 5 *ἀποκτεῖναι* V, *ἀποκτείνειν* rel. Vid. praef. — 6, 3 *κατὰ τὴν ξενίαν* secl. St. de Herw. sententia. — 5 *Μελαγχροῖδον* St. auctore Mnk. — 7 *ἄμα δὲ τῶ ἡρι* om. rel. — *τοῦ δ'* V quoque cum rel. — *ἄνδρας Σπ. ἐς Κορ.* rel. — 8, 1 *ἐκοινωνοῦντο* codd. paene omn. — 2 *παρεσκεύασεν* et 3 *ἡμίσεας* et *διαφερομένας* rel. (unus *ἐπιφ.*). — 9, 2 *ἥσθοντο* rel. et St. — *καὶ* post *ὀλίγοι* om. rel. — 10, 2 *ἐπῆγον* rel. — 3 *καὶ τριάκοντα* seclusi cum Kr., quem vid. St. inseruit *ἐς* ante *ἐπιὰ* de coni. Westermanni. — 12, 1 *φθῆσονται πλεύς.* et *ὅταν* (pro *ὅτι*, *ἦν*) et *πέσειν* et *τὴν τε Ἀθ.* et *λέγων ἄσθ.* et *πιστότερον* rel. — 13 *αἶ* post *καὶ* om. codd. optt. et Bh. — *ξυμπολημήσασαι* rel. — 14, 2 *τε* bis male inlatum seclusi cum Kr. — *λεγομ.* pro *γενομ.* et 3 *διabάντες δὲ οἱ Κλαζ.* *εὐθύς* et *πάντες ἐν τειχ.* rel. — 15, 1

λύσαντες, deleteo proximo καί, St. de coni. Cob. Mihi verba *ἔλυσαν* — καί videntur διὰ μέσου posita esse; cf. 2, 62, 1. 3, 68, 1. 6, 101, 3. — *μὴ ὀλίγας* rel. — 2 ἦν προθ. rel. — 16, 1 ἄμα καὶ ὁ et 2 προανήγετο et 3 πολλοί (pro πεζοί) et αὐτοὶ τὸ et πόλεως πρὸς rel. — *Στάγης* solus V (cum ὁ Γάγης γρ. teste St.). Cf. Xen. Hell. 1, 2, 5. — 17, 2 τὰς τε ἀπὸ rel. — 19, 1 μετὰ ταῦτα rel. — 21 ὑπὸ τοῦ δ. plerique codd. Eieci nunc praepositionem seclusam in ed. schol. et a St. — οὔτε ἀγαγ. libri quasi omn. Emend. Bk. — 22, 1 πλήθει παρόντες, acriter attemptata a Mdv., bene defendit St. — 2 καὶ καταλ. — ἀφιστάσιν om. rel., legit Valla. — 23, 4 πεζῇ παρέπλει rel. — post *Χίαις* παρέπλει rel. add. ἐπὶ τὴν Ἀντισσαν καὶ Μήθυμναν. — 5 πεζὸν om. rel. et St. De collocatione cf. 8, 5, 5. — ἀπὸ τῶν νεῶν secl. St. de Pp. sententia. Cf. Bh. — 24, 2 ἐν Λέσβου rel. et Bh. St. — 3 Βολίσσω rel. et Bh. Alteram formam tuetur Herodian. — 4 εὐδαιμονήσαντες ἄμα rel. — 6 γοῦν V, οῦν rel. Emend. Bk. — οὗ pro οὗς St. de coni. Sed videtur e proximis participium intellegi, ut intellegitur, lenius quidem, 7, 69, 1. — 25, 2 ξενικὸν secl. St. de coni. Schaeferi. Cf. 3, 109, 2. — καὶ ξυμμ. rel. — 3 προεξάξαντες (supraser. ἄ) solus V; volg. προεξάξαντες. — 5 ἀμφοτέρων rel. — προσχωρήσειν codd. praeter unum. Vid. praef. — 26, 1 ἀπὸ Πελ. καὶ Σικ. rel., καί ante τῆς om. eidem. — Θηραμένει codd. Infra idem rectius Θηριμ. scribitur in compluribus codd. (V quoque). — Ἐλεὸν (Ἐλεον) rel. — 27, 1 Δέρον plerique rel. — οὗτ' ἄλλω codd. Emend. Bk. — 2 παρασκευασάμενοις ἔσται plerique codd., παρεσκευασμένοις V et duo al., ἐξέσται solus V. „Malim παρασκευασάμενοις (vel παρεσκευασμ.) ἀγωνίασθαι sine ἔσται, nisi potuis delendum ἐξεστίν.“ Dobr. Hoc secl. St., dativum servans. — 3 ἦ ante πον (sic V pro ποῦ) add. St. de coni. Lindav. et Herw. — 4 καιρὸς εἶη rel. — οὐκ ἐς codd. et Bh. St. Emend. Kr. — 28, 2 Ἀττικὰς ναῦς rel. — 3 νόθον — βασιλέως secl. St. auctore Herw. —

5 αὐτοὶ St. de coni. Cf. 97, 1. — 29, 1 ἐς ante φυλακῆν secl. St. cum Herw. — ἔφη δώσειν rel. — 2 nudum τάλαντα V, τρία τάλαντα rel. Emend. Mdv. — 30, 1 πάσας καὶ τὰς ἄλλας rel. — 2 ἀγαρόντες (V ἀπολιπόντες) et infra ἐπίπλουν codd. Emend. Kr. — 31, 3 προσβολὴν St. de coni. Cob. Sed cf. 4, 25, 8. — 32, 1 πρέσβεις ἀφικν. dant et ἀνθις om. et 2 ὡς post Χαλκ. add. et 3 ὁ ante Ἄστ. et τὸν om. rel. — 33, 1 ἦλθεν ἔχων rel. — 2 διεύρογοντο καὶ codd. Emend. Kr. — 3 ὑπὸ νύκτα om. rel. — 4 παρ' αὐτὸν vel παρ' αὐτῶν fere rel. — ἐκομισθῆ, non expressum a Valla, del. Kr. — 34 ὥσπερ ἰδόντες ἐπέδιωκον rel. ὥσπερ εἶχον ἰδόντες ἐδίωκον St. de sua coni. acuta sane, sed non necessaria, cum toties sequamur solum V, ubi reliquorum corruptelae causa non apertior est quam hic. — 35, 2 ὑπὸ Τισσ. codd. Emend. Palmer. — 3 ἐπὶ Τριοπίῳ et 4 ἐπελθόντες rel. — 36, 1 ὡς pro ἐς et 2 ἐπὶ pro ἔτι rel. — 37, 1 παιῖδας τοῦ β. et 2 μήτε φόρους codd. Emend. Bk. — ὁ βασ. plerique rel. — 38, 2 ἐς ante τὴν et καὶ ante γῆς om. rel. — ἐκ γῆς rel. et Bh. St. Cf. 4, 31, 2. — 3 ἐς ὀλίγον codd. et Bh. Recepti nunc cum St. coni. Dobr. — 4 ὁ Πεδ. rel. — 39, 1 prius ὑπὸ secl. St. suadente Pp. — ἔπλει pro ἐπέπλει rel. — 3 νήσω pro Σάμω rel. — 42, 4 Τέγλουσσαν vel Τεύγλουσσαν codd. Τεύτλουσσαν Wass. et rel. edd. e Steph. Byz. Τευτλοῦσσαν St. Dedi formam diserte Th. adscriptam ab Herodiano I p. 269. — 43, 2 ἅμα om. rel. et Bh. — 3 ἐνὴν codd. Emend. Bk. — 44, 2 πρὸς τὴν pro πρῶτον plerique rel. Volg. πρώτῃ. — Post Λίνδου rel. add. τε. — 45, 1 γὰρ τῷ rel. — 2 post alterum τριῶβολον St. excidisse dicit καὶ τοῦτ' οὐ ξυνεχῶς vel eiusdem sententiae verba. Non adsentior. — ἀπολείπωσιν οὐχ ὑπολιπόντες unus V. Rel. varie aberrant. — 3 prius ὥστε Rsk. auctore secl. St.; idem post ἐαντοῖ excidisse dicit ξυνεχώρησαν δὲ vel similia. Quorum neutrum probo; nam cum ἐδίδασκεν ὥστε interpretari liceat „docendo eum adduxit ut“, nihil aut abundat aut deest. — στρατηγὸς ὢν pro τε unus V, qui

statim *μόνος* om. — *ξύπαντος* rel. — 5 *ἢ* om. rel. — 46, 1 *τὸν πόλεμον διαλύσαι* rel. — *ἀεὶ* om. rel. — *αὐτῶ* St. de coni. Dukeri. Sed vid. Bh. — 2 *τὰ δεῖνα* codd. Emend. plures. Vid. Bh. — 3 *τῶν Ἑλλ.* et *τῶν βαρβ.* secl. St. Damnaverat iam Valcken. praeter necessitatem. *τῶν βαρβ.* om. V. — 5 *ναῦς φάσκων* rel. — *ξυνεπολέμει* om. eidem. — 47, 1 *τῶ βασ.* codd. Emend. Bk. — 2 *οὐδὲ δημοκρατία* secl. St. de coni. Herw. inutili. Vid. ad 6, 72, 4. — 48, 1 *τούτω* et sine *ἦλθε* et *καὶ Τισσ.* et *τε αὐτοῖς* (aut *τε αὐτοῖς*) rel. — 2 *ἐς* ante *τοὺς* et 3 *παρὰ* om. eidem. — *ἐκοινώνησαν* codd. plerique. — *καὶ σφίσι* codd. Emend. Dobr. — 4 *καὶ οὐδὲν μᾶλλον* et *ἢ ἄλλο* rel. — *τῶ τε βασ.* V, *τῶ βασ.* vel *τῶ βασ.* δὲ rel. Emend. Dobr. — *οὐκ ἔλαχ.* rel. — *πω* om. eidem. — 5 *ὑπεσχῆσθαι* codd. Emendavi ipse, nam nihildum sociis promissum est. — 49 *ξύμμαχία* codd. Emend. Haack. — 50, 1 *λεχθέντων ὑφ' αὐτοῦ* et 2 *τῶν Λακ.* rel. — 3 *αὐτοῖς μην.* codd. praeter unum. — *κοινοῦσθαι* om. rel. — *περὶ τῆς μισθ.* rel. et Bh. — 51, 3 *ταῦτα* codd. Emend. Heilmann. — *ἀπαγγείλας* aut *ἐξαγγ.* rel. — 52 *ἀπάσας τὰς* St. cum codd. satis multis, non V. — 53, 1 *τῶν Ἀθ.* secl. St. auctore Dobr. — *καὶ ἀφικ.* codd. plerique omn. — 2 *ἐκαστον κνῦτων* rel. — 3 *ὁπότε δὴ* codd. plerique. — *ἔστιν ὑμῖν* codd. Emend. Bk. — Proximas futuri formas varie deformant codd. — 55, 1 *ἢ* unus tantum cod., coni. iam Palmer. — 56, 3 *ξύμβασείοντα* codd. et Bh. Emend. Pierson. — 4 *τὸ* om. rel. — *ἠξίουν* codd. Singularem posuit Valla. — 57, 1 *ποιησόμενος* codd. plerique omn. — *ἐκπεπολεμησθαι* rel. Vid. ad 6, 91, 5. — 58, 4 *χώραν, τοὺς Λακ.* rel. — 6 ante *τελευτῶντος* codd. optt. ridiculo errore intrudunt *κωλύειν*, quod animo infixum haerebat e § 4. — 59, 1 *οὖν* rel. — 60, 3 *τὸ Τριόπιον* rel. — *εἶναι* seclusi cum St. auctore Kr. — 61, 1 *ἐς Ἑλλήσποντον* (volg. *ἐφ' Ἑλλήσποντον*) rel. — 62, 3 *προσβαλὼν* et *τότε* rel. (hoc Bh.). — 63, 1 *τὴν ναυμαχίαν* plerique rel. — 3 *αὐτῶν* del. St. cum uno cod. Cur propter praegressum *αὐτῶ*

stare nequeat, non video. — 64, 5 δοκεῖ rel. — τῆς ἀπὸ V, τὴν ὑπὸ rel. — 65, 3 προεῖργαστο unus cod. pr. m., προσειργαστο rel. et Bh. — 66, 1 μεθιστᾶναι (— ἀναί) rel. — προκσιπέτετο codd. Emend. Bauer. — 3 ὃ ἦν pro ὄν codd. Emend. A. Portus. — 5 καὶ τὸ — ἐποίησαν secl. St., non solum propter ταυτολογίαν, sed etiam propter falsam sententiam Th. abiudicans. Mihi cum verba non videantur glossematis naturam referre, hunc locum in eis numeraverim libri VIII, qui non sint extremam manum experti. — 67, 2 ἡ ante ἡμέρα om. plerique omn. — Ἀθηναῖω ἀνδρὶ εἰπεῖν St. de sua coni. non improbabili — nisi tamen vera est aliquot codd. scriptura ἀνατρέπειν hoc sensu: licere Atheniensium decretum quod quis vellet evertere s. abrogare; id quod antea extremis poenis interdictum erat. — 68, 1 οὐδενὸς ὕστερος rel. — ἃ ἂν γνοίη aut ἂν ἃ γνοίη male codd. praeter aliquot deter. — ἐκουσίως rel. — 2 αὐτός τε codd. Emend. Haack. — ἐπειδὴ κτέ. Intactam reliqui volg., quam Valla expressit. Quae codd. plerique habent: ἐπειδὴ μετέστη ἡ δημοκρατία καὶ ἐς ἀγῶνας κατέστη μετὰ τῶν τετρ. κτέ., nisi licentius purgata, ut fecit St. de coni., stare non possunt. — 3 ὁ om. rel. — 69, 1 τρόπῳ τοιῶδε ὕστερον ἤδη rel. — δ' Ἀθηναῖοι codd. Emend. plures. — 3 οἱ Ἀθ. rel. — ταῦτα pro τὰ αὐτὰ rel. et St. — 4 εἴ τι πον rel. et Bh. St. — 70, 1 δὲ seclusi nunc cum al., cum ceteri loci, ubi in apodosi ponitur, diversi sint. — 2 αὐτοῖς σφίσι plerique rel. — 71, 1 seclusa del. Dobr. et οὐτ' scr. pro οὐδὲ. — ἡσυχάσειν plerique codd. Vid. praef. — τῶν γὰρ pro τῆς τῶν codd. praeter paucos. — 2 τε post ἀνδρας om. rel. — 72, 2 καὶ τᾶλλα et τὴν αὐτῶν (vel αὐτῶν) rel. — 73, 4 μόνην St. de coni. Vid. ad 6, 55, 1. — 5 ἐν τῇ νηὶ πλείοντας cum Velseno del. St. praeter necessitatem. — 74, 3 ὁπόσοι τε ἐν rel. — 75, 2 δημοκρατηθήσεσθαι optt. omn. — ἐπικηρυκέσθαι codd. Emend. Rsk. — 76, 3 αὐτῶν ἀφ. codd. Emend. Bk. — 4 τὰς τε πολ. V, τὰς τε ἄλλας πολ. rel. — δῆ om. plerique rel. — τὸ τῶν Ἀθ. et

ἀμύνεσθαι rel. — 5 δι' ἑαυτούς τε codd. Emend. Haack. — post καὶ νῦν auctore Haas. signum lacunae posui cum St., qui haec fere supplet: ἔτι μᾶλλον, ἐπεὶ. Ipse olim conieci solum ὅτι addendum (ut καὶ νῦν ὅτι est 5, 65, 5. 8, 50, 5) aut καταστήσειν legendum esse. — 6 ἔτι εἶχον et πατρώους et αὐτούς δὲ rel. — οὔπερ plerique. — 77 πρεσβευταί cum non credibile sit hic et 86, 1 pro Attica forma πρέσβεις a. Th. usurpatum esse, recte videtur seclusa delere Herw. — 78 ὑπὸ Ἄστ. rel. — διαναναμαχεῖν rel. et St. — 79, 2 δυοῖν codd. Vid. ad 7, 50, 2. — ante ὡς plerique codd. add. καὶ (V cum γρ.). — 3 προὔπεμπτο codd. Emend. Bauer. — 4 ἐπὶ Μυκάλῃς rel. — 6 διαναναμαχηῖσαι rel. et St. — 80, 2 τε ante γὰρ om. rel. — 3 καὶ αἱ μὲν κτέ. Volg. corrupta est, corruptior etiam codd. scr., qui paene omn. αἱ δὲ πλείους habent. Non male St. prius καὶ del. et post Μίλητον statuit excidisse ἐνταῦθα ἔμειναν vel similia. — 81, 1 αἰ γε St. de coni. Mnk. — τῆς αὐτοῦ vel τῆς αὐτοῦ et 2 τῆς φυγῆς ἐπητ. (sic Bh. St.) et ἐς ἐλπίδας γε αὐτούς οὐ μικρὰς τῶν μελλ. et 3 πιστεύῃ rel. — 3 εἰ σῶς αὐτὸς scripsi nunc cum St. e complur. codd. et schol., al. codd. εἰ ὡς αὐτὸς, V εἰ ὡς αὐτούς (Bh. εἰ αὐτὸς). — αὐτοῖς pro αὐτῶ plerique optt. — 82, 1 πλεῖν τε pro καὶ πλεῖν rel. — 3 alterum ἤδη contra codd. plerosque omn. secl. St. exemplo Bk. Mihi videtur non sine vigore quodam iterari. — 83, 1 τὴν Ἄλκ. rel. et Bh. St. — 2 καὶ τὸν ἐπὶ codd. (unus τὸν ἐπὶ). Emend. Duker. — 3 πρὸς ἀλλήλους rel. — 84, 2 pro γὰρ V δὲ, sex al. om., hoc fort. recte ut in epexegesi. — 5 καὶ δι' ἄλλα rel. — 86, 1 πρεσβευταί del. Herw. Cf. ad 77. — 4 πρῶτος St. cum codd. plerisque praeter V. — σαφέστατα codd. et Bh. Emend. Dobr. — 6 κωλύει St. cum plerisque praeter V. — ἐκέλευεν ἀπαλλ. rel. — 7 κείνοι V, ἐκεῖνοι vel ἐκεῖνο rel. — 9 πέμπουσι codd. plerique omn. — οἱ ἐπειδὴ codd. Emend. Rsk. — 87, 1 καὶ τὴν Ἄλκ. et 2 ἦγε et 3 ἐς Ἄλκ. rel. (hoc Bh. St.). — τοῦ λέγεσθαι St. de coni. Pp.

Aliquot codd., inter quos V, τῷ λεγ. De τὸ λέγ. vid. ad 7, 36, 5. — 4 ἂν additum de coni. Dobr. — ἐπιφανῆς (sic Bh.) aut περὶ (πέρι) ἐπιφανῆς aut περιφανῆς codd. Emend. Rsk. Intelligendum est δοκεῖ. — 5 καταφωρᾷ unus e melioribus pr. m. Ceteri varie corrumpunt. — 88 ἐς τὴν αὐτοῦ rel. — 89, 2 ἐν πρώτοις rel. ἐν τοῖς πρώτοις St. de coni. Bk. Sed cf. 4, 105, 1. 7, 27, 3. — post πρεσβευομένους codd. praeter paucos deter. add. ἔπεμπον. — οὔτοι ἀπαλλάξειεν. Codd. οὐ τῶι, οὐ τὸ, οὔτω, οὔτω γὰρ, omn. ἀπαλλάξειεν. Dedi coniunctas Pr. et Abresch. coni., quanquam ne sic quidem locus sanatus est, cum ἀπαλλ. non possit ab interiecto ὡς ἔφασαν pendere. Mdv. coni. οὐπω ἀπαλλάξειεν ἠξίου (at dicendi notio requiritur, non postulandi), St. post ἀπαλλ. putans ἔλεγον vel simile quid excidisse lacunam notavit. — 3 τὸ σχῆμα fere rel. — 4 ἐπῆρε St. cum uno cod. — 90, 1 post Σάμω cum aliquot codd. eieci importunum ποτὲ, a St. seclusum. — ὀλιγαρχίαν pro ὁμολογίαν rel. — Ἡειωνία hic et infra plerique codd., sed V cum al. Ἡειωνεία et sic Herodian. I p. 278. — 4 ἐς αὐτὸν codd. praeter duo. — τοῦ τε ἔσπλου codd., unus τοῦ γε ἔ. Delevi particulam, a St. seclusam. — τὸ καινὸν τὸ ἐντὸς τοῦ τ. fere rel. — 5 ἐν τῷ Πειρ. secl. St. de Herw. coni. Sed additur idem 92, 4, ubi non magis erat necessarium. — 91, 1 χρόνου pro τε et 2 καὶ ἐκ Λοκρῶν rel. — 2 ἐπὶ Λᾶ unus V, aliquot εἰπίλαι, volg. deerat Λᾶ. — 3 διαβόλιμον ὄν corrupte codd. quasi omn. — δῆμον γε e schol. restituerunt recent. Codd. δῆμον τε vel δῆμον. Antea quoque pro τὰς τε ναῦς cum Rsk. legendum esse τὰς γε ναῦς ex eodem schol. colligas. — 92, 2 ἀπελθῶν (unus cod. προσελθῶν) del. Herw. (Kr. καὶ οὐ — ἀπελθῶν pro glossemate habuerat), in ἐπελθόντος mutat St. Mihi locus sanus videtur. — 4 καὶ Ἀριστ. et 5 τῶν περιπ. εις rel. — 5 ταῦτά St. de coni. Steph. — 6 ὅστις pro ὅς rel. — 9 τῷ πλήθει codd. Quod cum a sententia alienum sit, scripsi quod secundum schol. et Vallam alii proba-

verunt. Credo autem simulatae Theramenis irae veram opponi Aristarchi ideoque non verto cum St. „rei veritatem aegre ferebant“, sed cum Valla „re vera indignabantur“. — 11 *ἀν* seclusi cum Kr. et St. — nisi forte *εἶναι* excidit. — 93, 1 *ἐξεκκλησίασαν* codd. *ἐξεκλησίασαν* St. De *ἡκκλησ.* vid. Bh. — 94, 1 seclusa idoneis causis damnat St. — *πολλῶν V, ὀπλιτῶν* volg., *πολλῶν ὀπλιτῶν* rel. codd. optt. Una cum *τῶν* secl. St. — 3 *οἱ δ' οὖν* St. de Bk. coni. Mihi videtur δ' *αὖ* Atheniensium festinationem cunctationi Agesandridae bene opponere. — *ἦ* (V *ῆ*) nunc seclusi cum al. flagitante sententia. Sic *τοῦ ἰδίου* est pro *ἦ ὁ ἴδιος*. In eandem sententiam servato *ἦ* coni., quos Pp. nominat: Duker *οὐ μείζονος*, Dorvill. *μείονος*, Koen. *μείζονος ἦ τοῦ ἰδίου π.*, Dobr. denique in *ἦ* latere suspicatur *ἦδη*. — 95, 2 *βουλόμενοι ἐν τάχει* rel. — 3 *ἐς Εὐβοίαν* optt. — *ἀνήγαγε* et 5 *ἀναγόμενοι* rel. — 6 *οἱ δὲ* codd. Emend. Steph. — *ἐπιτείχισμα* rel. — *Ἐρετριαία* legitur inde a Bk., qui id ex uno cod. mediocri intulit; nam eius in ed. min. silentium videtur esse neglegentiae. *ἐν τῇ Ἐρετρῷ* etiam de agro Eretriensi recte ponitur; vid. ad 3, 91, 5. — 7 *οὐ πολλῷ ὕστερον* rel. — *τε*, om. in uno cod., recte seclusisse videtur St. — 96, 4 *ἦ εἰ* emendatio est Bk., codd. *ἦ*. — *τὰ μέγροι Εὐβοίας* rel. Secl. haec St., suspecto in difficilioribus remedio, praesertim ubi temere nescio cuius obscuritatis interpretatio fingitur. Ego nihil inepti video in Atheniensium imperio Boeotiae finibus terminato. — 5 *καὶ ναυτικῇ ἀρχῇ* rel. — 97, 1 *οἵπερ* St. de obvia sane coni. Herw. — *μηδεμιᾶ ἀρχῇ* codd. et Bh. Emend. Pp. — 99 *ἐπέπλευσαν* vel *ἀπέπλ.* codd. paene omn., red recte volg. — *αἶ* ante *καὶ* om. rel. — 100, 3 *πρώτῃ* rel. Cf. 44, 2. 22, 2. — 4 *ὅτε* pro *ὡς* rel. — 5 *αἶ* ante *Μηθ.* om. rel. — post *Μηθ.* St. add. *πέντε* de coni. Dobr. — 101, 1 *αἶ* om. rel., pauci ante *ἐκ* ponunt. — *δυσὶν ἡμέραις* codd. Emend. plures. — *οὐ* additum de coni. Haack. — 2 *Ἀργενούσαις V, Ἀργεννούσαις* rel. boni et Bh., *Ἀργινούσαις* St. In

re dubia (cf. Herodian. I, 270. II, 477) posui nunc volg. — τῆς ἠπείρου secl. St. auctore Kr. — 3 post παραπλεύσαντες plerique codd. add. τὴν Κύμαιαν, e superiori male repetitum. Secl. St. — Λέκτον multi codd., Λάρισσαν omn., Ροίτιον paene omn. — 102, 1 τὰς τῶν π. ναῦς secl. St. auctore Dobr. — 2 ποιούμενοι codd. Emend. Kr. et Dobr. — πάσαις St. de coni. Rsk. πάσας V et unus e rel. — ἠπείρου pro Ἰμβρον plerique rel. — 104, 2 ὀκτὼ καὶ ἐξήκοντα codd. Emend. Acacius, falsus tamen de altero numero. — 105, 2 τὸ Κυνὸς σῆμα secl. St. de coni. Herw., qui plerumque appositionibus vel explicationibus Thucydidem uti non patitur. — διώκειν St. contra optt. codd. Vid. ad 4, 63, 1. — 3 St. cum al. non ante τὰς, sed post ἐπεχούσας interp., ut hoc significet „aliquantum subsistere“. — ἠμύνοντο fere rel. — 106, 3 Πελληναίων plerique rel. — 108, 1 τοῖς ante Πελ. om. rel. — 2 ἄρχοντας rel., καὶ om. plerique. — 4 στρατείαν St. de coni. A. Porti valde dubia ob 7, 17, 1, ubi ea locutione aliud dici non credo. — 5 καὶ ἅμα St. de sua coni. Sed videntur iniuriis Antandriorum (ἀδικοῦμενοι) aliae opponi vexationes, velut imposita tributa. — 109, 1 τὰς διαβολὰς καὶ secl. St., una cum ἀπόσσηται, quod quidam codd. addunt, interpretis esse iudicans. Quae ad tuendam codd. scripturam dici possunt attulit Pp. — Extrema verba spuria esse primus iudicavit Dodwell.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Ε.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μὲν ἐνιαύσιοι σπονδαὶ διελέλυντο μέχρι Πυθίων· καὶ ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ Ἀθηναῖοι Δηλίου ἀνέστησαν ἐκ Δήλου, ἡγησάμενοι κατὰ παλαιὰν τινα αἰτίαν οὐ καθαρὸν ὄντας ἱερῶσθαι, καὶ ἅμα ἔλλιπὲς σφίσι εἶναι τοῦτο τῆς καθάρσεως, ἣ πρότερόν μοι δεδήλωται ὡς ἀνελόντες τὰς θήκας τῶν τεθνεώτων ὀρθῶς ἐνόμισαν ποιῆσαι. καὶ οἱ μὲν Δῆλιοι Ἀτραμύτιον Φαρνάκου δόντος αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ᾤκησαν, οὕτως ὡς ἕκαστος ᾤρητο.

2. Κλέων δὲ Ἀθηναῖος πείσας ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἐξέπλευσε μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Ἀθηναίων μὲν ὀπίτας ἔχων διακοσίους καὶ χιλίους καὶ ἵππείας τριακοσίους, τῶν δὲ ξυμμάχων πλείους, ναῦς δὲ τριάκοντα. σχῶν δὲ ἐς Σκιάνην πρῶτον ἔτι πολιορκουμένην καὶ² προσλαβὼν αὐτόθεν ὀπίτας τῶν φρουρῶν, κατέπλευσεν ἐς τὸν Κωφὸν λιμένα, τῶν Τορωναίων ἀπέχοντα οὐ πολὺ τῆς πόλεως. ἐκ δ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ὑπ' αὐ-³τομόλων ὅτι οὔτε Βρασίδης ἐν τῇ Τορώνῃ οὔτε οἱ ἐνόητες ἀξιόμαχοι εἶεν, τῇ μὲν στρατιᾷ τῇ πεξῇ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν, ναῦς δὲ περιέπεμψε δέκα ἐς τὸν λιμένα περιπλεῖν. καὶ πρὸς τὸ περιτείχισμα πρῶτον ἀφικνεῖται, ὃ προσ-⁴περιέβαλε τῇ πόλει ὁ Βρασίδης, ἐντὸς βουλόμενος ποιῆσαι τὸ προάστειον καὶ διελὼν τοῦ παλαιοῦ τείχους μίαν αὐτὴν ἐποίησε πόλιν.

3. Βοηθήσαντες δὲ ἐς αὐτὸ Πασιτελίδας τε ὁ Λακε-
THUCYDIDES. II.

δαιμόνιος ἄρχων καὶ ἡ παροῦσα φυλακὴ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων ἡμύνοντο. καὶ ὡς ἐβιάζοντο καὶ αἱ νῆες ἅμα περιέπλεον αἰ ἐς τὸν λιμένα περιπεμφθεῖσαι, δείσας ὁ Πασιτελίδας μὴ αἶ τε νῆες φθάσῃσι λαβοῦσαι ἐρήμον τὴν πόλιν καὶ τοῦ τειχίσματος ἀλισκομένου ἐγκαταληφθῆ, 2 ἀπολιπὼν αὐτὸ δρόμῳ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φθάνουσιν οἷ τε ἀπὸ τῶν νεῶν ἐλόντες τὴν Τορῶννην καὶ ὁ πεζὸς ἐπισπόμενος αὐτοβοεῖ, κατὰ τὸ διηρημένον τοῦ παλαιοῦ τείχους ξυνεσπεσῶν. καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν Πελοποννησίων καὶ Τορωναίων εὐθύς ἐν χερσὶ, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον καὶ Πασιτελίδαν τὸν ἄρχοντα. Βρασίδης δὲ ἐβροήθει μὲν τῇ Τορῶννῃ, αἰσθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν ἐαλωκυῖαν ἀνεχώρησεν, ἀποσχὼν τεσσαρά- 4 κοντα μάλιστα σταδίους μὴ φθάσαι ἐλθῶν. ὁ δὲ Κλέων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖά τε ἔστησαν δύο, τὸ μὲν κατὰ τὸν λιμένα, τὸ δὲ πρὸς τῷ τειχίσματι, καὶ τῶν Τορωναίων γυναῖκας μὲν καὶ παῖδας ἠνδραπόδισαν, αὐτοὺς δὲ καὶ Πελοποννησίουσιν καὶ εἴ τις ἄλλος Χαλκιδῆων ἦν, ξύμπαντας ἐς ἑπτακοσίους, ἀπέπεμψαν ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν Πελοποννήσιον ὕστερον ἐν ταῖς γενομέναις σπονδαῖς ἀπῆλθε, τὸ δὲ ἄλλο ἐκομίσθη ὑπ' Ὀλυνθίων, 5 ἀνὴρ αὐτ' ἀνδρὸς λυθείς. εἶλον δὲ καὶ Πάνακτον Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τείχος Βοιωτοὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρό- 6 νον προδοσίᾳ. καὶ ὁ μὲν Κλέων φυλακὴν καταστησάμενος τῆς Τορῶννης ἄρας περιέπλει τὸν Ἀθῶν ὡς ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν.

4. Φαίαξ δὲ ὁ Ἐρασιστράτου τρίτος αὐτὸς Ἀθηναίων πεμπόντων ναυσὶ δύο ἐς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πρεσβευτῆς ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέπλευσε. Λεοντίνοι γὰρ ἀπελθόντων Ἀθηναίων ἐκ Σικελίας μετὰ τὴν ξύμβασιν πολίτας τε ἐπεγράψαντο πολλοὺς καὶ ὁ δῆμος τὴν γῆν ἐπενόει ἀναδάσασθαι. οἱ δὲ δυνατοὶ αἰσθόμενοι Συ-

ρακοσίους τε ἐπάγονται καὶ ἐκβάλλουσι τὸν δῆμον. καὶ οἱ μὲν ἐπλανήθησαν ὡς ἕκαστοι· οἱ δὲ δυνατοὶ ὁμολογήσαντες Συρακοσίους καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ ἐρημώσαντες, Συρακούσας ἐπὶ πολιτείᾳ ᾤκησαν. καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν τινες διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρακουσῶν Φωκαίας τε, τῆς πόλεως τι τῆς Λεοντίνων χωρίον καλούμενον, καταλαμβάνουσι καὶ Βρικιννίας, ὃν ἔρυμα ἐν τῇ Λεοντίνῃ. καὶ τῶν τοῦ δήμου τότε ἐκπεσόντων οἱ πολλοὶ ἤλθον ὡς αὐτούς, καὶ καταστάντες ἐκ τῶν τειχῶν ἐπολέμουν. ἂ πυνθανόμενοι οἱ Ἄθη-5 ναῖοι τὸν Φαίακα πέμπουσιν, εἰ πως πείσαντες τοὺς σφίσι δυνάμεις αὐτόθι ξυμμάχους καὶ τοὺς ἄλλους, ἦν δύνωνται, Σικελιώτας κοινῇ, ὡς Συρακοσίων δύναμιν περιποιουμένων, ἐπιστρατεῦσαι, διασώσειαν τὸν δῆμον τῶν Λεοντίνων. ὁ δὲ Φαίαξ ἀφικόμενος τοὺς μὲν Καμαρι-6 ναίους πείθει καὶ Ἀκραγαντίνους, ἐν δὲ Γέλα ἀντιστάντος αὐτῷ τοῦ πράγματος οὐκέτι ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐρχεται, αἰσθόμενος οὐκ ἂν πείθειν αὐτούς, ἀλλ' ἀναχωρήσας διὰ τῶν Σικελῶν ἐς Κατάνην, καὶ ἅμα ἐν τῇ παρόδῳ καὶ ἐς τὰς Βρικιννίας ἐλθὼν καὶ παραθαρσύνας, ἀπέπλει.

5. Ἐν δὲ τῇ παρακομιδῇ τῇ ἐς τὴν Σικελίαν καὶ πάλιν ἀναχωρήσει καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τισὶ πόλεσιν ἐχρημάτισε περὶ φιλίας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Λοκρῶν ἐντυγχάνει τοῖς ἐκ Μεσσήνης ἐποίκοις ἐκπεπωκόσιν, οἱ μετὰ τὴν Σικελιωτῶν ὁμολογίαν στασιασάντων Μεσσηνίων καὶ ἐπαγαγομένων τῶν ἐτέρων Λοκροῦς ἐποικοὶ ἐξεπέμφθησαν καὶ ἐγένετο Μεσσήνη Λοκρῶν τινα χρόνου. τούτοις 2 οὖν ὁ Φαίαξ ἐντυχὼν τότε κομιζομένοις οὐκ ἠδίκησεν· ἐγεγένητο γὰρ τοῖς Λοκροῖς πρὸς αὐτὸν ὁμολογία ξυμβάσεως περὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. μόνοι γὰρ τῶν ξυμμά-3 χων, ὅτε Σικελιωταὶ ξυνηλλάσσοντο, οὐκ ἐπέσαντο Ἀθηναίοις, οὐδ' ἂν τότε, εἰ μὴ αὐτούς κατεῖχεν ὁ πρὸς

Ἰτωνέας καὶ Μελαίους πόλεμος, ὁμόρους τε ὄντας καὶ ἀποίκους. καὶ ὁ μὲν Φαίαξ ἐς τὰς Ἀθήνας χρόνῳ ὕστερον ἀφίκετο.

6. Ὁ δὲ Κλέων ὡς ἀπὸ τῆς Τορώνης τότε περιέπλευσεν ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς Ἡϊόνης Σταγείρῳ μὲν προσβάλλει Ἀνδρίων ἀποικίᾳ καὶ οὐχ εἶλε, Γαληψὸν δὲ τὴν Θασίων ἀποικίαν λαμβάνει κατὰ κράτος. 2 καὶ πέμψας ὡς Περδίκκην πρέσβεις, ὅπως παραγένοιτο στρατιᾷ κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, καὶ ἐς τὴν Θοράκην ἄλλους παρὰ Πολλῆν τὸν Ὀδομάντων βασιλέα, ἄξοντα μισθοῦ Θοράκας ὡς πλείστους, αὐτὸς ἠσύχαζε περιμένων ἐν τῇ 3 Ἡϊόνι. Βρασίδης δὲ πυνθανόμενος ταῦτα ἀντεκάθητο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ Κερδυλίῳ· ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Ἀργιλίων ἐπὶ μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ, οὐ πολὺ ἀπέχον τῆς Ἀμφιπόλεως, καὶ κατεφαίνεται πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν [αὐτόθεν] ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ· ὅπερ προσεδέχετο ποιήσειν αὐτόν, ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὑπεριδόντα σφῶν τὸ πλῆθος, τῇ παρουσίᾳ στρατιᾶ ἀναβήσεσθαι. 4 ἅμα δὲ καὶ παρεσκευάζετο Θοράκας τε μισθωτοὺς πεντακοσίους καὶ χιλίους, καὶ τοὺς Ἡδῶνας πάντας παρακαλῶν, πελταστὰς καὶ ἱππέας· καὶ Μυρκινίων καὶ Χαλκιδέων χιλίους πελταστὰς εἶχε πρὸς τοῖς ἐν Ἀμφιπόλει. τὸ δ' ὀπλιτικὸν ξύμπαν ἠθροίσθη δις χίλιοι μάλιστα, καὶ ἱππῆς Ἑλληγες τριακόσιοι. τούτων Βρασίδης μὲν ἔχων ἐπὶ Κερδυλίῳ ἐκάθητο ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Ἀμφιπόλει μετὰ Κλεαρίδου ἔτετάχατο.

7. Ὁ δὲ Κλέων τέως μὲν ἠσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκάσθη ποιῆσαι ὅπερ ὁ Βρασίδης προσεδέχετο. τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθομένων μὲν τῇ ἐδρᾷ, ἀναλογιζομένων δὲ τὴν ἐκείνου ἡγεμονίαν πρὸς οἷαν ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν μετὰ οἷα ἀνεπιστημοσύνης καὶ μαλακίας γενήσοιτο καὶ

οἰκοθεν ὡς ἄκουτες αὐτῶ ξυνεξῆλθον, αἰσθόμενος τὸν θροῦν καὶ οὐ βουλόμενος αὐτοὺς διὰ τὸ ἐν τῶ αὐτῶ καθημένους βαρύνεσθαι, ἀναλαβὼν ἦγε. καὶ ἐχρήσατο τῶ³ τρόπῳ ᾧπερ καὶ ἐς τὴν Πύλον εὐτυχήσας ἐπίστευσέ τι φρονεῖν· ἐς μάχην μὲν γὰρ οὐδὲ ἤλπισέν οἱ ἐπεξιέναι οὐδένα, κατὰ θεῖαν δὲ μᾶλλον ἔφη ἀναβαίνειν τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μείζω παρασκευὴν περιέμενευ, οὐχ ὡς τῶ ἀσφαλεῖ, ἣν ἀναγκάζεται, περισχῆσων, ἀλλ' ὡς κύκλω περιστὰς βία αἰρήσων τὴν πόλιν. ἐλθὼν τε καὶ καθίσας ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως τὸν στρατόν, αὐτὸς ἐθεῖατο τὸ λιμνωδες τοῦ Στρομῶνος καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ Θράκῃ ὡς ἔχει. ἀπιέναι τε ἐνόμιζεν, ὁπόταν βούληται, ἀμαχεί· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐφαίνετο οὐτ' ἐπὶ τοῦ τείχους οὐδεὶς οὔτε κατὰ πύλας ἐξῆει, κεκλημέναι τε ἦσαν πᾶσαι. ὥστε καὶ μηχανὰς ὅτι οὐκ ἀνῆλθεν ἔχων, ἀμαρτεῖν ἐδόκει· ἐλεῖν γὰρ ἂν τὴν πόλιν διὰ τὸ ἐρημον.

8. Ὁ δὲ Βρασίδης εὐθύς ὡς εἶδε κινουμένους τοὺς Ἀθηναίους, καταβὰς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου ἐσέρχεται ἐς τὴν Ἀμφίπολιν. καὶ ἐπέξοδον μὲν καὶ ἀντίταξιν² οὐκ ἐποιήσατο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, δεδιὼς τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ νομίζων ὑποδεεστέρους εἶναι, οὐ τῶ πλήθει (ἀντίπαλα γὰρ πως ἦν), ἀλλὰ τῶ ἀξιώματι (τῶν γὰρ Ἀθηναίων ὅπερ ἐστράτευε καθαρὸν ἐξῆλθε, καὶ Ἀημινίων καὶ Ἰμβριῶν τὸ κράτιστον), τέχνη δὲ παρεσκευάζετο ἐπιθησόμενος. εἰ γὰρ δείξειε τοῖς ἐναντίοις τό τε³ πλήθος καὶ τὴν ὄπλισιν ἀναγκαίαν οὖσαν τῶν μεθ' ἐαυτοῦ, οὐκ ἂν ἠγεῖτο μᾶλλον περιγενέσθαι ἢ ἄνευ προόψεως τε αὐτῶν καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ ὄντος καταφρονήσεως. ἀπολεξάμενος οὖν αὐτὸς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀπίλιτας,⁴ καὶ τοὺς ἄλλους Κλεαρίδα προστάξας, ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως, πρὶν ἀπελθεῖν τοὺς Ἀθηναίους, οὐκ ἂν

νομίζων αὐτοὺς ὁμοίως ἀπολαβεῖν αὐτίς μεμονωμένους, 5 εἰ τύχοι ἐλθούσα αὐτοῖς ἢ βοήθεια. ξυγκαλέσας δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας καὶ βουλόμενος παραθαρσύναι τε καὶ τὴν ἐπίνοϊαν φράσαι ἔλεγε τοιαύδε.

9. „Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπὸ μὲν οἷας χώρας ἤκο-
μεν, ὅτι αἰεὶ διὰ τὸ εὐψυχον ἐλευθέρως, καὶ ὅτι Δωριῆς
μέλλετε Ἰωσι μάχεσθαι, ὧν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἀρ-
2 κείτω βραχέως δεδηλωμένον· τὴν δὲ ἐπιχείρησιν ᾧ τρό-
πῳ διανοοῦμαι ποιεῖσθαι διδάξω, ἵνα μὴ τῷ τε κατ' ὀλί-
γον καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεὲς φαινόμενον ἀτολ-
3 μίαν παράσχη. τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάξω καταφρονήσει
τε ἡμῶν καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας ὡς ἂν ἐπεξέλθοι τις αὐ-
τοῖς ἐς μάχην, ἀναβῆναι τε πρὸς τὸ χωρίον καὶ νῦν ἀτά-
4 κτως κατὰ θέαν τετραμμένους ὀλιγωρεῖν. ὅστις δὲ τὰς
τοιαύτας ἀμαρτίας τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδὼν καὶ ἅμα
πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ
ἀπὸ τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαραταχθέντος ἢ ἐκ
5 τοῦ πρὸς τὸ παρὸν ξυμφέροντος, πλειστ' ἂν ὀρθοίτο· καὶ
τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἂ τὸν πολέμιον
μάλιστα' ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφελή-
6 σειεν. ἕως οὖν ἔτι ἀπαράσκεινοι θαρσοῦσι καὶ τοῦ ὑπ-
απιέναι πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἐμοὶ φαίνονται, τὴν
διάνοϊαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώμης καὶ
πρὶν ξυνταθῆναι μᾶλλον τὴν δόξαν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς
μετ' ἑμαντοῦ καὶ φθάσας, ἦν δύναμαι, προσπεσοῦμαι
7 δρόμῳ κατὰ μέσον τὸ στράτευμα· σὺ δέ, Κλεαρίδα, ὕστε-
ρον, ὅταν ἐμὲ ὄρας ἤδη προσκείμενον καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς
φοβοῦντα αὐτούς, τοὺς μετὰ σεαυτοῦ τοὺς τ' Ἀμφιπο-
λίτας καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους ἄγων αἰφνιδίως τὰς
πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν καὶ ἐπείγεσθαι ὡς τάχιστα ξυμ-
8 μίξαι. ἐλπίς γὰρ μάλιστα αὐτούς οὕτω φοβηθῆναι· τὸ
γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόν-

τος καὶ μαχομένοι. καὶ αὐτός τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου, ὥσπερ σε εἰκὸς ὄντα Σπαρτιάτην, καὶ ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νομίσατε εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν τὸ ἐθέλειν καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τῆδε ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἀγαθοῖς γενομένοις ἐλευθερίαν τε ὑπάρχειν καὶ Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις κεκληῖσθαι, ἢ Ἀθηναίων τε δούλοις, ἣν τὰ ἄριστα ἄνευ ἀνδραποδισμοῦ ἢ θανατώσεως πράξητε, καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν ἢ πρὶν εἴχετε, τοῖς δὲ λοιποῖς Ἑλλησι κωλυταῖς γενέσθαι ἐλευθερώσεως. ἀλλὰ μῆτε ὑμεῖς μαλακισθῆτε, ὀρῶντες περὶ ὅσων ὁ ἀγών ἐστιν, ἐγὼ τε δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὦν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελεθῆναι.“

10. Ὁ μὲν Βρασίδης τοσαῦτα εἰπὼν τὴν τε ἔξοδον παρεσκευάζετο αὐτὸς καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ Κλεαρίδα καθίστη ἐπὶ τὰς Θωρακίας καλουμένας τῶν πυλῶν, ὅπως ὥσπερ εἴρητο ἐπεξίοιεν. τῷ δὲ Κλέωνι, φανεροῦ γενομέ-2 νου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου καταβάντος καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπιφανεῖ οὔσῃ ἔξωθεν περὶ τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηναῖς θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντος, ἀγγέλλεται (προυκεχωρήκει γὰρ τότε κατὰ τὴν θείαν) ὅτι ἢ τε στρατιὰ ἅπασα φανερά τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει καὶ ὑπὸ τὰς πύλας ἵππων τε πόδες πολλοὶ καὶ ἀνθρώπων ὡς ἐξιόντων ὑποφαίνονται. ὁ δὲ ἀκούσας ἐπῆλθε· καὶ ὡς εἶδεν, οὐ βουλόμενος 3 μάχῃ διαγωνίσασθαι πρὶν οἱ καὶ τοὺς βοηθοὺς ἦκειν καὶ οἰόμενος φθῆσεσθαι ἀπελθὼν, σημαίνειν τε ἅμα ἐκέλευεν ἀναχώρησιν καὶ παρήγγειλε[τοῖς] ἀπιοῦσιν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας, ὥσπερ μόνον οἷόν τ' ἦν, ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἱόνης. ὡς δ' αὐτῷ ἐδόκει σχολῇ γίγνεσθαι, αὐτὸς 4 ἐπιστρέψας τὸ δεξιὸν καὶ τὰ γυμνά πρὸς τοὺς πολεμίους βούς ἀπῆγε τὴν στρατιάν. κὰν τούτῳ Βρασίδης ὡς ὄραε τὸν καιρὸν καὶ τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων κινούμενον,

λέγει τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι „Οἱ ἄνδρες ἡμᾶς οὐ μένουσι· δῆλοι δὲ τῶν τε δοράτων τῆ κινήσει καὶ τῶν κεφαλῶν· οἷς γὰρ ἄν τοῦτο γίννηται, οὐκ εἰώθασι μένειν τοὺς ἐπιόντας. ἀλλὰ τὰς τε πύλας τις ἀνοιγέτω ἔμοι ἄς εἴρηται, καὶ ἐπεξίωμεν ὡς τάχιστα θαρσοῦντες.“ καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ σταύρωμα πύλας καὶ τὰς πρώτας τοῦ μακροῦ τείχους τότε ὄντος ἐξελθὼν ἔθει δρόμῳ τὴν ὁδὸν ταύτην εὐθείαν ἤπερ νῦν κατὰ τὸ κατερώτατον τοῦ χωρίου ἰόντι τροπαῖον ἔστηκε, καὶ προσβαλὼν τοῖς Ἀθηναίοις, πεφοβημένοις τε ἅμα τῆ σφετέρᾳ ἀταξίᾳ καὶ τὴν τόλμαν αὐτοῦ ἐκπεπληγμένοις, κατὰ μέσον τὸ στράτευμα, τρέπει. καὶ ὁ Κλεαρίδας, ὥσπερ εἰρητο, ἅμα κατὰ τὰς Θρακίας πύλας ἐπεξελθὼν τῷ στρατῷ ἐπέφερετο. ξυνέβη τε τῷ ἀδοκίτῳ καὶ ἐξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους θοροβηθῆναι· καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρως αὐτῶν, τὸ πρὸς τὴν Ἥϊονα, ὅπερ δὴ καὶ προυκεχωρήκει, εὐθὺς ἀπορραγὲν ἔφυγε. καὶ ὁ Βρασίδης ὑποχωροῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐπιπαριῶν τῷ δεξιῷ τιτρώσκεται, καὶ πεσόντα αὐτὸν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται, οἱ δὲ πλησίον ἄραντες ἀπήνεγκαν. τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ἔμενε μᾶλλον. καὶ ὁ μὲν Κλέων, ὡς τὸ πρῶτον οὐ διανοεῖτο μένειν, εὐθὺς φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ ἀποθνήσκει, οἱ δὲ αὐτοῦ ξυστραφέντες ὀπλιταὶ ἐπὶ τὸν λόφον τὸν τε Κλεαρίδαν ἡμύνοντο καὶ δις ἢ τρις προσβαλόντα, καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἢ τε Μυρκινία καὶ ἡ Χαλκιδικὴ ἵππος καὶ οἱ πελτασταὶ περιστάντες καὶ ἐσακοντίζοντες αὐτοὺς ἔτρεψαν. οὕτω δὲ τὸ στράτευμα πᾶν ἤδη τῶν Ἀθηναίων φυγὸν χαλεπῶς καὶ πολλὰς ὁδοὺς τραπόμενοι κατὰ ὄρη, ὅσοι μὴ διεφθάρησαν ἢ αὐτίκα ἐν χερσίν ἢ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἵππου καὶ τῶν πελταστῶν, οἱ λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὴν Ἥϊονα. οἱ δὲ τὸν Βρασίδαν ἄραντες ἐκ τῆς

μάχης καὶ διασώσαντες ἐς τὴν πόλιν ἔτι ἔμπρουν ἐσεκόμισαν· καὶ ἤσθετο μὲν ὅτι νικῶσιν οἱ μεθ' αὐτοῦ, οὐ πολὺ δὲ διαλιπὼν ἐτελεύτησε. καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ ἀναχωρήσασα μετὰ τοῦ Κλεαρίδου ἐκ τῆς διώξεως νεκροὺς τε ἐσκόλευσε καὶ τροπαῖον ἔστησε.

11. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασίδαν οἱ ξύμμαχοι πάντες ξὺν ὄπλοις ἐπισπόμενοι δημοσίᾳ ἔθαψαν ἐν τῇ πόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὐσῆς· καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφίπολιται, περιέριξαν αὐτοῦ τὸ μνημεῖον, ὡς ἤρωί τε ἐντέμνουσι καὶ τιμὰς δεδώκασιν ἀγῶνας καὶ ἐτησίους θυσίας καὶ τὴν ἀποικίαν ὡς οἰκιστῇ προσέθεσαν, καταβαλόντες τὰ Ἀγνῶνεια οἰκοδομήματα καὶ ἀφανίσαντες εἴ τι μνημόσυνόν που ἔμελλεν αὐτοῦ τῆς οἰκίσεως περιέσεσθαι, νομίσαντες τὸν μὲν Βρασίδαν σωτήρᾳ τε σφῶν γεγενῆσθαι καὶ ἐν τῷ παρόντι ἅμα τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμαχίαν φόβῳ τῶν Ἀθηναίων θεραπεύοντες, τὸν δὲ Ἀγνώνα κατὰ τὸ πολέμιον τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἂν ὁμοίως σφίσι ξυμφόρως οὐδ' ἂν ἠδέως τὰς τιμὰς ἔχειν. καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις ἀπέδωσαν. ἀπέθανον δὲ Ἀθηναίων μὲν περὶ ἑξακοσίους, τῶν δ' ἐναντίων ἑπτὰ, διὰ τὸ μὴ ἐκ παρατάξεως, ἀπὸ δὲ τοιαύτης ξυντυχίας καὶ προεκφοβήσεως τὴν μάχην μᾶλλον γενέσθαι· μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν οἱ μὲν ἐπ' οἴκου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κλεαρίδου τὰ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν καθίσταντο.

12. Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελεωτῶντος Ῥαμφίας καὶ Ἀντοχαρίδας καὶ Ἐπικυδίδας Λακεδαιμόνιοι ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία βοήθειαν ἤγον ἑνακοσίων ὀπλιτῶν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχίῳ καθίσταντο ὅ τι αὐτοῖς ἐδόκει μὴ καλῶς ἔχειν. ἐνδιατριβόντων δὲ αὐτῶν ἔτυχεν ἡ μάχη αὕτη γενομένη, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

13. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθύς μέχρι μὲν

Περιὸν τῆς Θεσσαλίας διῆλθον οἱ περὶ τὸν Ῥαμφίαν, καλυόντων δὲ τῶν Θεσσαλῶν καὶ ἅμα Βρασιίδου τεθνεῶτος, ᾧπερ ἦγον τὴν στρατιάν, ἀπειράπουτο ἐπ' οἶκον, νομίσαντες οὐδένα καιρὸν εἶναι ἔτι τῶν τε Ἀθηναίων ἦσση ἀπεληλυθότων καὶ οὐκ ἀξιόχρεων αὐτῶν ὄντων δρᾶν τι ὧν κάκεινος ἐπενόει. μάλιστα δὲ ἀπῆλθον εἰδότες τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτε ἐξήεσαν, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας.

14. Ξυνέβη τε εὐθύς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἀψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πληγέντες ἐπὶ τῷ Δηλίῳ καὶ δι' ὀλίγου αὐτίθις ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ οὐκ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς θώμης πιστὴν ἔτι, ἦπερ οὐ προσεδέχοντο πρότερον τὰς σπονδάς, δοκοῦντες τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ καθυπέριτεροι γενήσεσθαι· καὶ τοὺς
 2 ξυμμάχους ἅμα ἐδέδισαν σφῶν μὴ διὰ τὰ σφάλματα ἐπαιρόμενοι ἐπὶ πλεόν ἀποστῶσι, μετεμέλοντό τε ὅτι μετὰ
 3 τὰ ἐν Πύλῳ καλῶς παρασχὸν οὐ ξυνέβησαν· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι παρὰ γνώμην μὲν ἀποβαίνοντος σφίσι τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ᾤοντο ὀλίγων ἐτῶν καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν εἰ τὴν γῆν τέμνοιεν, περιπεσόντες δὲ τῇ ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορᾷ, οἷα οὐπω ἐγεγένητο τῇ Σπάρτῃ, καὶ ληστευομένης τῆς χώρας ἐκ τῆς Πύλου καὶ Κυθήρων, αὐτομολούντων τε τῶν Εἰλώτων καὶ ἀεὶ προσδοκίας οὔσης μὴ τι καὶ οἱ ὑπομένοντες τοῖς ἔξω πίσυνοι πρὸς τὰ παρόντα σφίσι, ὥσπερ καὶ πρότερον, νεωτερί-
 4 σωσι. ξυνέβαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους αὐτοῖς τὰς τριακονταετείς σπονδάς ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι, καὶ ἄλλας οὐκ ἤθελον σπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι, εἰ μὴ τις αὐτοῖς τὴν Κυνουρούριαν γῆν ἀποδώσει· ὥστ' ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο Ἀργεῖοις καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν. τῶν τε ἐν Πελο-

πονήσῃ πόλεων ὑπόπτειόν τινας ἀποστήσεσθαι πρὸς τοὺς Ἀργείους· ὅπερ καὶ ἐγένετο.

15. Ταῦτ' οὖν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἢ ξύμβασις, καὶ οὐχ ἦσσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐπιθυμία τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι· ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιᾶται αὐτῶν πρῶτοί τε καὶ ὁμοίως σφίσι ξυγγενεῖς. ἤρξαντο μὲν οὖν καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῶν πράσσειν, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι οὐπὼς ἤθελον, εὖ φερόμενοι, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καταλύεσθαι. σφαλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ Ἀηλίῳ παραχορήμα οἱ Λακεδαιμόνιοι γνόντες νῦν μᾶλλον ἂν ἐνδεξαμένους ποιοῦνται τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν, ἐν ἣ ἔδει ξυνιόντας καὶ περὶ τοῦ πλείονος χρόνου βουλευέσθαι.

16. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν Ἀμφιπόλει ἦσσα τοῖς Ἀθηναίοις ἐγεγένητο καὶ ἐτεθνήκει Κλέων τε καὶ Βρασίδης, οἵπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἠναντιοῦντο τῇ εἰρήνῃ, ὁ μὲν διὰ τὸ εὐτυχεῖν τε καὶ τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ πολεμεῖν, ὁ δὲ γενομένης ἡσυχίας καταφανέστερος νομίζων ἂν εἶναι κακουργῶν καὶ ἀπιστότερος διαβάλλων, τότε δὴ ἕκαστέρα τῇ πόλει σπεύδοντες τὰ μάλιστα τὴν ὁμολογίαν Πλειστοάναξ τε ὁ Πανσανίου, βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, καὶ Νικίας ὁ Νικηράτου, πλείστα τῶν τότε εὖ φερόμενος ἐν στρατηγίαις, πολλῶ δὴ μᾶλλον προεθυμοῦντο, Νικίας μὲν βουλόμενος, ἐν ᾧ ἀπαθῆς ἦν καὶ ἠξιοῦτο, διασώσασθαι τὴν εὐτυχίαν, καὶ ἔς τε τὸ αὐτίκα πόνων πεπαῦσθαι καὶ αὐτὸς καὶ τοὺς πολίτας παῦσαι, καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ καταλιπεῖν ὄνομα ὡς οὐδὲν σφήλας τὴν πόλιν διεγένετο, νομίζων ἐκ τοῦ ἀκινδύνου τοῦτο ξυμβαίνειν καὶ ὅστις ἐλάχιστα τύχῃ αὐτὸν παραδίδωσι, τὸ δὲ ἀκινδύνον τὴν εἰρήνην παρέχειν· Πλειστοάναξ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόμενος περὶ τῆς καθόδου καὶ ἐς ἐνθυμίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις αἰεὶ προβαλλόμενος ὑπ'

αὐτῶν, ὁπότε τι πταίσειαν, ὡς διὰ τὴν ἐκείνου κἀθοδον
 2 παρανομηθεῖσαν ταῦτα ξυμβαίνοι. τὴν γὰρ πρόμαντιν
 τὴν ἐν Δελφοῖς ἐπηγιῶντο αὐτὸν πείσαι μετ' Ἀριστο-
 κλέους τοῦ ἀδελφοῦ ὥστε χρῆσαι Λακεδαιμονίοις ἐπὶ
 πολὺν τὰδε θεωροῖς ἀφικνουμένοις, Διὸς υἱέος ἡμιθέου τὸ
 σπέρμα ἐκ τῆς ἀλλοτρίας εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀναφέρειν· εἰ
 3 δὲ μή, ἀργυρέα εὐλάκα εὐλαξεῖν· χρόνῳ δὲ προ-
 τρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους φεύγοντα αὐτὸν ἐς Λύκαιον
 διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ δώρων δοκῆσεως ἀνα-
 χώρησιν, καὶ ἡμῖσιν τῆς οἰκίας τοῦ ἱεροῦ τότε τοῦ Διὸς
 οἰκοῦντα φόβῳ τῷ Λακεδαιμονίων, ἔτει ἐνὸς δέοντι εἰ-
 κοστῷ τοῖς ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυσίαις καταγαγεῖν ὥσπερ
 ὅτε τὸ πρῶτον Λακεδαίμονα κτίζοντες τοὺς βασιλέας καθ-
 ἴσταντο.

17. Ἀχθόμενος οὖν τῇ διαβολῇ ταύτῃ καὶ νομίζων
 ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδενὸς σφάλματος γιγνομένου καὶ ἅμα
 τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς ἄνδρας κομιζομένων κἂν αὐ-
 τὸς τοῖς ἐχθροῖς ἀνεπίληπτος εἶναι, πολέμου δὲ καθεστα-
 τος αἰὲ ἀνάγκην εἶναι τοὺς προύχοντας ἀπὸ τῶν ξυμφο-
 2 ρῶν διαβάλλεσθαι, προουθυμήθη τὴν ξύμβασιν. καὶ τόν
 τε χειμῶνα τοῦτον ἦσαν ἐς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἔαρ ἦδη
 παρασκευὴ τε προεπανεσείσθη ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων,
 περιαγγελλομένη κατὰ πόλεις ὡς ἐπὶ τειχισμόν, ὅπως οἱ
 Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἐσακούοιεν· καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν ξυνό-
 δων ἅμα πολλὰς δικαιοσύεις προενεγκόντων ἀλλήλοις ξυ-
 εχωρεῖτο ὥστε ἂ ἐκάτεροι πολέμῳ ἔσχον ἀποδόντας τὴν
 εἰρήνην ποιεῖσθαι, Νίσαιαν δ' ἔχειν Ἀθηναίους (ἀνταπ-
 αιτούντων γὰρ Πλάταιαν οἱ Θηβαῖοι ἔφασαν οὐ βία,
 ἀλλ' ὁμολογία αὐτῶν προσχωρησάντων καὶ οὐ προδόν-
 των ἔχειν τὸ χωρίον, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ
 τὴν Νίσαιαν)· τότε δὴ παρακαλέσαντες τοὺς ἑαυτῶν ξυμ-
 μάχους οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ψηφισαμένων πλὴν Βοιω-

τῶν καὶ Κορινθίων καὶ Ἡλείων καὶ Μεγαρέων τῶν ἄλλων ὥστε καταλύεσθαι (τούτοις δὲ οὐκ ἤρθεσκε τὰ πρᾶσσόμενα), ποιοῦνται τὴν ξύμβασιν καὶ ἐσπείσαντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ᾤμοσαν, ἐκεῖνοί τε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τάδε.

18. „Σπονδὰς ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κατὰ τάδε, καὶ ᾤμοσαν κατὰ πόλεις. περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν, θύειν [καὶ ἰέναι]² καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλόμενον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀδεῶς. τὸ δ' ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν τὸν ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Δελφούς αὐτονόμους εἶναι καὶ αὐτοτελεῖς καὶ αὐτοδίκους καὶ αὐτῶν καὶ τῆς γῆς τῆς ἑαυτῶν κατὰ τὰ πάτρια. ἔτη δὲ³ εἶναι τὰς σπονδὰς πεντήκοντα Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς Λακεδαιμονίων ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ὄπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πη-⁴μονῇ μῆτε Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μῆτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους, μῆτε τέχνη μῆτε μηχανῇ μηδεμιᾶ. ἦν δὲ τι διάφορον ἢ πρὸς ἀλλήλους, δικαίῳ χρήσθων καὶ ὄρκους, καθ' ὅτι ἂν ξυνθῶνται. ἀποδόντων δὲ Ἀθηναίοις Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ⁵ ξύμμαχοι Ἀμφίπολιν. ὅσας δὲ πόλεις παρέδουσαν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις, ἐξέστω ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται αὐτούς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας· τὰς δὲ πόλεις φερούσας τὸν φόρον τὸν ἐπ' Ἀριστείδου αὐτονόμους εἶναι. ὄπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν Ἀθηναίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ κακῶ, ἀποδιδόντων τὸν φόρον, ἐπειδὴ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. εἰσὶ δὲ Ἄργιλος, Στάγειρος, Ἀκανθος, Σκαῶλος, Ὀλυνθος, Σπάρτωλος. ξυμμάχους δ' εἶναι μηδετέρων, μῆτε Λακεδαιμονίων μῆτε Ἀθηναίων· ἦν δὲ Ἀθηναῖοι

πείθωσι τὰς πόλεις, βουλομένας ταύτας ἐξέστω ξυμμά-
 6 χους ποιείσθαι αὐτοὺς Ἀθηναίους. Μηκυβερναίους δὲ
 καὶ Σαναίους καὶ Σιγγαίους οἰκεῖν τὰς πόλεις τὰς ἐαν-
 7 τῶν, καθάπερ Ὀλύμπιοι καὶ Ἀκάνθιοι. ἀποδόντων δὲ
 Ἀθηναίους Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Πάνακτον.
 ἀποδόντων δὲ καὶ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίοις Κορυφάσιον
 καὶ Κύνθηρα καὶ Μεθώνην καὶ Πτελεὸν καὶ Ἀταλάντην,
 καὶ τοὺς ἄνδρας ὅσοι εἰσὶ Λακεδαιμονίων ἐν τῷ δημοσίῳ
 τῷ Ἀθηναίων ἢ ἄλλοθὶ που ὅσης Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν
 δημοσίῳ· καὶ τοὺς ἐν Σκιῶνῃ πολιορκουμένους Πελο-
 8 ποννησίων ἀφεῖναι καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι Λακεδαιμονίων
 ξύμμαχοι ἐν Σκιῶνῃ εἰσὶ καὶ ὅσους Βρασίδης ἐσέπεμψε
 καὶ εἴ τις τῶν ξυμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀθή-
 ναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ ἢ ἄλλοθὶ που ἧς Ἀθηναῖοι ἄρ-
 χουσιν ἐν δημοσίῳ. ἀποδόντων δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ
 οἱ ξύμμαχοι οὐστὶνας ἔχουσιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμ-
 8 μάχων κατὰ ταῦτά. Σκιωναίων δὲ καὶ Τορωναίων καὶ
 Σερμυλίων καὶ εἴ τινα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι,
 Ἀθηναίους βουλευέσθαι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων πό-
 9 λεων ὅ τι ἂν δοκῇ αὐτοῖς. ὄρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθη-
 ναίους πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κατὰ
 πόλεις. ὁμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἐκάτεροι τὸν
 μέγιστον, ἑπτακαίδεκα ἐκάστης πόλεως. ὁ δ' ὄρκος ἔστω
 ὅδε· „Ἐμμενῶ ταῖς ξυνθήκαις καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖσδε
 δικαίως καὶ ἀδόλως.“ ἔστω δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
 ξυμμάχοις κατὰ ταῦτά ὄρκος πρὸς Ἀθηναίους, τὸν δὲ
 10 ὄρκον ἀνανεοῦσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέρους. στήλας
 δὲ στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθή-
 11 νησι ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἐν Ἀμυκλαίῳ. εἰ δέ τι
 ἀμνημονοῦσιν ὀποτεροιοῦν καὶ ὅτου πέρι, λόγοις δικαί-
 οισ χρωμένοις εὖορκον εἶναι ἀμφοτέροις ταύτῃ μεταθεῖναι
 ὄπῃ ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις, Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις.“

19. Ἄρχει δὲ τῶν σπονδῶν ἔφορος Πλειστόλας, Ἄρτεμισίου μηνὸς τετάρτη φθίνοντος, ἐν δὲ Ἀθηναίσι ἄρχων Ἀλκαίος, Ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ἕκτη φθίνοντος. ὦμνον δὲ οἶδε καὶ ἐσπένδοντο· Λακεδαιμονίων μὲν Πλειστοάναξ, Ἄγρις, Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίονις, Μεταγένης, Ἀκανθος, Δάϊθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἀντιππος, Τέλλις, Ἀλκινίδας, Ἐμπεδίας, Μηναῖς, Λάφιλος· Ἀθηναίων δὲ οἶδε· Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Νικίας, Λάχης, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγνων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

20. Αὗται αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἅμα ἦρι, ἐκ Διονυσίων εὐθύς τῶν ἀστικῶν αὐτόδεκα ἐτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἢ ἐσβολῇ ἢ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἢ ἀρχῇ τοῦ πολέμου τοῦδε ἐγένετο. σκοπεῖται δὲ τις κατὰ τοὺς χρόνους καὶ μὴ τῶν ἑκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων πιστεύσας μᾶλλον. οὐ γὰρ ἀκριβές ἐστιν, οἷς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι καὶ ὅπως ἔτυχέ τῳ ἐπεγένετό τι. κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας ἀριθμῶν, ὥσπερ γέγραπται, εὐρήσει, ἐξ ἡμισείας ἑκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος, δέκα μὲν θέρη, ἴσους δὲ χειμῶνας τῷ πρῶτῳ πολέμῳ τῷδε γεγενημένους.

21. Λακεδαιμόνιοι δὲ (ἐλαχον γὰρ πρότεροι ἀποδιδόναί ἃ εἶχον) τοὺς τε ἄνδρας εὐθύς τοὺς παρὰ σφίσιναίχμαλώτους ἀφίεσαν καὶ πέμψαντες ἐς τὰ ἐπὶ Θωράκης πρέσβεις Ἰσχαγόραν καὶ Μηναῖν καὶ Φιλοχαρίδαν ἐκέλευον τὸν Κλεαρίδαν τὴν Ἀμφίπολιν παραδιδόναί τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοὺς ἄλλους τὰς σπονδάς, ὡς εἰρητὸν ἑκάστοις, δέχεσθαι. οἱ δ' οὐκ ἤθελον, νομίζοντες οὐκ ἐπιτηδείας εἶναι· οὐδὲ ὁ Κλεαρίδας παρέδωκε τῇ πόλιν, χαρίζομε-

νος τοῖς Χαλκιδεῦσι, λέγων ὡς οὐ δυνατὸς εἶη βία ἐκεῖ-
 3νων παραδιδόναι. ἐλθὼν δὲ αὐτὸς κατὰ τάχος μετὰ πρέ-
 σβειων αὐτόθεν ἀπολογησόμενός τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα,
 ἦν κατηγορῶσιν οἱ περὶ τὸν Ἴσχαγόραν ὅτι οὐκ ἐπέιθετο,
 καὶ ἅμα βουλόμενος εἰδέναι εἰ ἔτι μετακινήτῃ εἶη ἢ ὁμο-
 λογία, ἐπειδὴ ἠῦρε κατειλημμένους, αὐτὸς μὲν πάλιν πεμ-
 πόντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ κελευνόντων μάλιστα μὲν
 καὶ τὸ χωρίον παραδοῦναι, εἰ δὲ μὴ, ὅποσοι Πελοποννη-
 σίων ἐνεισιν ἐξαγαγεῖν, κατὰ τάχος ἐπορεύετο.

22. Οἱ δὲ ξύμμαχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ ἔτυχον
 ὄντες, καὶ αὐτῶν τοὺς μὴ δεξαμένους τὰς σπονδὰς ἐκέ-
 λενον οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιεῖσθαι. οἱ δὲ τῇ αὐτῇ προφά-
 σει, ἥπερ καὶ τὸ πρῶτον ἀπεώσαντο, οὐκ ἔφασαν δεξε-
 2σθαι, ἦν μὴ τινας δικαιότερας τούτων ποιῶνται. ὡς δ'
 αὐτῶν οὐκ ἐσήκουον, ἐκείνους μὲν ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμαχίαν ἐποιοῦντο, νομίζοντες
 ἥκιστα ἂν σφίσι τοὺς τε Ἀργεῖους, ἐπειδὴ οὐκ ἠθέλον
 Ἀμπελίδου καὶ Λίχου ἐλθόντων ἐπισπένδεσθαι, νομί-
 σαντες αὐτοὺς ἄνευ Ἀθηναίων οὐ δεινοὺς εἶναι, καὶ τὴν
 ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστ' ἂν ἠσυχάζειν· πρὸς γὰρ
 3ἂν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ ἔξῃν, χωρεῖν. παρόντων οὖν πρέ-
 σβειων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ γενομένων λόγων ξυνέ-
 βησαν, καὶ ἐγένοντο ὄρκοι καὶ ξυμμαχία ἥδε.

23. „Κατὰ τάδε ξύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι
 πεντήκοντα ἔτη· ἦν τινες ἴωσιν ἐς τὴν γῆν πολέμιοι τὴν
 Λακεδαιμονίων καὶ κακῶς ποιῶσι Λακεδαιμονίους, ἀφε-
 λεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους τρόπῳ ὁποῖῳ ἂν δύ-
 νωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηρώσαντες
 οἰχῶνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμο-
 νίοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀμφοτέρων,
 καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὴν πόλιν. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως
 2καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. καὶ ἦν τινες ἐς τὴν Ἀθηναίων

γῆν ἴωσι πολέμοι καὶ κακῶς ποιῶσιν, Ἀθηναίους ὠφελεῖν Λακεδαιμονίους τρόπον ὅτῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν. ἦν δὲ δηῶσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπ' ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὰ πόλεις. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. ἦν δὲ ἡ δουλεία ἐπανιστήται, ἐπικουρῆσαι Ἀθηναίους Λακεδαιμονίοις παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν. ὁμοῦνται δὲ ταῦτα οἵπερ καὶ τὰς ἄλλας σπονδάς ὤμνον ἐκατέρων. ἀνανεοῦσθαι δὲ κατ' ἐνιαυτὸν Λακεδαιμονίους μὲν ἰόντας ἐς Ἀθήνας πρὸς τὰ Διονύσια, Ἀθηναίους δὲ ἰόντας ἐς Λακεδαίμονα πρὸς τὰ Τρακίνθια. στήλην δὲ ἐκατέρους στήσαι, τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηναῖ. ἦν δέ τι δοκῆ Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας, ὅτι ἂν δοκῆ, εὖροκον ἀμφοτέροις εἶναι.“

24. Τὸν δὲ ὄρκον ὤμνον Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε· Πλειστοάναξ, Ἄργις, Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίονις, Μεταρένης, Ἀκανθός, Δαίθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἀντιππος, Ἀλκινάδας, Τέλλις, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος· Ἀθηναίων δὲ Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Λάχης, Νικίας, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγνων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης. Αὕτη ἡ ξυμμαχία ἐγένετο μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολὺ ὕστερον, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀπέδοσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τὸ θέρος ἦρχε τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους. ταῦτα δὲ τὰ δέκα ἔτη ὁ πρῶτος πόλεμος ξυνεχῶς γενόμενος γέγραπται.

25. Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὸν

δεκαέτη πόλεμον ἐπὶ Πλειστόλα μὲν ἐν Λακεδαιμόνιοι ἐφόρου, Ἀλκαίου δ' ἄρχοντος Ἀθήνησι, τοῖς μὲν δεξαμένοις αὐτὰς εἰρήνην ἦν, οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων τινες διεκίνουν τὰ πεπραγμένα, καὶ εὐθύς ἄλλη ταραχὴ καθίστατο τῶν ξυμμάχων πρὸς τὴν Λακε-
 2 δαίμονα. καὶ ἅμα καὶ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ Λακεδαιμόνιοι προϊόντος τοῦ χρόνου ὑποπτοὶ ἐγένοντο, ἔστιν ἐν οἷς οὐ
 3 ποιοῦντες ἐκ τῶν ξυγκειμένων ἂ εἴρητο. καὶ ἐπὶ ἕξ ἔτη μὲν καὶ δέκα μῆνας ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἐκατέρωθεν γῆν στρατεῦσαι, ἕξωθεν δὲ μετ' ἀνακωχῆς οὐ βεβαίου ἐβλαπτον ἀλλήλους τὰ μάλιστα· ἔπειτα μέντοι καὶ ἀναγκασθέντες λῦσαι τὰς μετὰ τὰ δέκα ἔτη σπονδὰς αὐτοῖς ἐς πόλεμον φανερὸν κατέστησαν.

26. Γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἐξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο, κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας, μέχρι οὗ τὴν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον. ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. καὶ τὴν διὰ μέσου ξύμβασιν εἴ τις μὴ ἀξιῶσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαιῶσει. τοῖς τε γὰρ ἔργοις ὡς διήρηται ἀθρεῖτω καὶ εὐρήσει οὐκ εἰκὸς ὄν εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι, ἐν ἧ οὔτε ἀπέδοσαν πάντα οὐτ' ἀπεδέξαντο ἂ ξυνέθεντο, ἕξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαύριον πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἀμαρτήματα ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐπὶ Θοράκης ξύμμαχοι οὐδὲν ἦσσαν πολέμιοι ἦσαν, Βοιωτοί
 3 τε ἐκεχειρίαν δεχήμερον ἤγον. ὥστε ξὺν τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷ δεκαέτει καὶ τῇ μετ' αὐτὸν ὑπόπτῳ ἀνακωχῇ καὶ τῷ ὕστερον ἕξ αὐτῆς πολέμῳ εὐρήσει τις τυσαῦτα ἔτη, λογιζόμενος κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ ἡμέρας οὐ πολλὰς παρενεγκούσας, καὶ τοῖς ἀπὸ χρησμῶν τι ἰσχυρισαμένοις
 4 μόνον δὴ τοῦτο ἐχυρῶς ξυμβάν. αἶε γὰρ ἔγωγε μέμνη-

μαι, καὶ ἀρχομένου τοῦ πολέμου καὶ μέχρι οὗ ἐτελεύτησε, προφερόμενον ὑπὸ πολλῶν ὅτι τρεῖς ἔννεα ἔτη δεοὶ γενέσθαι αὐτόν. ἐπεβίωον δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ, αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καὶ προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβέστερι εἶσομαι· καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἔμαντοῦ ἔτη εἰκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν, καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι, καὶ οὐχ ἦσσον τοῖς Πελοποννησίων διὰ τὴν φυγὴν, καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν μᾶλλον αἰσθῆσθαι. τὴν οὖν μετὰ τὰ δέκα ἔτη διαφορὰν βτε καὶ ξύγχυσιν τῶν σπονδῶν καὶ τὰ ἔπειτα ὡς ἐπολεμήθη ἐξηγήσομαι.

27. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηκοντούταις σπονδαὶ ἐγένοντο καὶ ὕστερον αἱ ξυμμαχίαι, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου πρεσβεῖαι, αἵπερ παρεκλήθησαν ἐς αὐτά, ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ' οἴκου² ἀπῆλθον, Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι πρῶτον λόγους ποιοῦνται πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων ὡς χρῆ, ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἄλλ' ἐπι καταδουλώσει τῆς Πελοποννήσου σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους τοὺς πρὶν ἐχθίστους πεποιήνται, ὁρᾶν τοὺς Ἀργείους ὅπως σωθήσεται ἡ Πελοπόννησος, καὶ ψηφίσασθαι τὴν βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων, ἣτις αὐτόνομός τε ἐστὶ καὶ δίκας ἴσας καὶ ὁμοίας δίδωσι, πρὸς Ἀργείους ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν, ἀποδείξει δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας καὶ μὴ πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ καταφανεῖς γίνεσθαι τοὺς μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος. ἔφασαν δὲ πολλοὺς προσχωρήσεσθαι μίσει τῶν Λακεδαιμονίων. καὶ οἱ μὲν Κορίνθιοι διδάξαντες ταῦτα ἀνεχώρησαν ἐπ'³ οἴκου.

28. Οἱ δὲ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ἀκούσαντες ἐπειδὴ ἀνήνεγκαν τοὺς λόγους ἐς τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὸν δῆμον,

ἐψηφίσαντο Ἀργεῖοι, καὶ ἄνδρας εἵλοντο δώδεκα πρὸς οὓς τὸν βουλόμενον τῶν Ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι πλὴν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων· τούτων δὲ μηδετέροις ἐξεῖναι ἄνευ τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων σπείσασθαι. ἐδέξαντό τε ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι μᾶλλον, ὁρῶντες τὸν τε τῶν Λακεδαιμονίων σφίσι πόλεμον ἐσόμενον (ἐπ' ἐξόδῳ γὰρ πρὸς αὐτοὺς αἱ σπονδαὶ ἦσαν) καὶ ἅμα ἐλπίσαντες τῆς Πελοποννήσου ἠγήσεσθαι. κατὰ γὰρ τὸν χρόνον τοῦτου ἦ τε Λακεδαίμων μάλιστα δὴ κακῶς ἤκουσε καὶ ὑπερώφθη διὰ τὰς ξυμφοράς, οἱ τε Ἀργεῖοι ἄριστα ἔσχον τοῖς πᾶσιν, οὐ ξυναράμενοι τοῦ Ἀττικοῦ πολέμου, ἀμφοτέροις δὲ μᾶλλον ἐνσπονδοὶ ὄντες ἐκκαρπώσαμενοι. οἱ μὲν οὖν Ἀργεῖοι οὕτως ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας τῶν Ἑλλήνων.

29. Μαντινῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν πρώτοι προσεχώρησαν, δεδιότες τοὺς Λακεδαιμονίους. τοῖς γὰρ Μαντινεῦσι μέρος τι τῆς Ἀρκαδίας κατέστραπτο ὑπήκοον, ἔτι τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου ὄντος, καὶ ἐνόμιζον οὐ περιόψεσθαι σφᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους ἄρχειν, ἐπειδὴ καὶ σχολὴν ἦγον· ὥστε ἄσμενοι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἐτράποντο, πόλιν τε μεγάλην νομίζοντες καὶ Λακεδαιμονίοις αἰεὶ διάφορον, δημοκρατουμένην τε ὥπερ
2 καὶ αὐτοί. ἀποστάντων δὲ τῶν Μαντινέων καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἐς θροῦν καθίστατο ὡς καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο, νομίσαντες πλέον τέ τι εἰδότας μεταστῆναι αὐτοὺς καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν ἄλλοις τε καὶ ὅτι ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς ἐγγράπτο εὖθορον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ὅ τι ἂν ἀμφοῖν τοῖν πόλεοιν δοκῆ, Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις.
3 τοῦτο γὰρ τὸ γράμμα μάλιστα τὴν Πελοπόννησον διεθορύβει καὶ ἐς ὑποψίαν καθίστη μὴ μετὰ Ἀθηναίων σφᾶς βούλωνται Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι· δίκαιον γὰρ εἰ-

ναι πᾶσι τοῖς ξυμμαχοῖς γεγράφθαι τὴν μετάθεσιν. ὥστε ⁴
φοβούμενοι οἱ πολλοὶ ὤρμητο πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ
αὐτοὶ ἕκαστοι ξυμμαχίαν ποιῆσθαι.

30. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν θροῦν τὸν ἐν
τῇ Πελοποννήσῳ καθεστῶτα καὶ τοὺς Κορινθίους διδα-
σκάλους τε γενομένους καὶ αὐτοὺς μέλλοντας σπείσασθαι
πρὸς τὸ Ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις ἐς τὴν Κόρινθον,
βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον, καὶ ἡτιῶντο τὴν
τε ἐσήγησιν τοῦ παντὸς καὶ εἰ Ἀργεῖοις σφῶν ἀποστάν-
τες ξύμμαχοι ἔσονται, παραβήσεσθαι τε ἔφασαν αὐτοὺς
τοὺς ὄρκους, καὶ ἤδη ἀδικεῖν ὅτι οὐ δέχονται τὰς Ἀθη-
ναίων σπονδὰς, εἰρημένον κύριον εἶναι ὃ τι ἂν τὸ πλη-
θος τῶν ξυμμαχῶν ψηφίσηται, ἣν μὴ τι θεῶν ἢ ἡρώων
κάλυμα ἦ. Κορίνθιοι δὲ παρόντων σφίσι τῶν ξυμμαχῶν, ²
ὅσοι οὐδ' αὐτοὶ ἐδέξαντο τὰς σπονδὰς (παρεκάλεσαν δὲ
αὐτοὺς αὐτοὶ πρότερον), ἀντέλεγον τοῖς Λακεδαιμονίοις,
ἃ μὲν ἠδικοῦντο, οὐ δηλοῦντες ἄντικρυς, ὅτι οὔτε Σόλ-
λιον σφίσιν ἀπέλαβον παρ' Ἀθηναίων οὔτε Ἀνακτόριον,
εἰ τέ τι ἄλλο ἐνόμιζον ἐλασσοῦσθαι, πρόσχημα δὲ ποιού-
μενοι τοὺς ἐπὶ Θράκης μὴ προδώσειν· ἠμῶσαι γὰρ αὐ-
τοῖς ὄρκους ἰδίᾳ τε, ὅτε μετὰ Ποτιδαιατῶν τὸ πρῶτον
ἀφίσταντο, καὶ ἄλλους ὕστερον. οὐκοῦν παραβαίνειν ³
τοὺς τῶν ξυμμαχῶν ὄρκους ἔφασαν οὐκ ἐσιόντες ἐς τὰς
τῶν Ἀθηναίων σπονδὰς· θεῶν γὰρ πίστεις ὁμόσαντες
ἐκείνοις οὐκ ἂν εὐορκεῖν προδιδόντες αὐτούς. εἰρησθαι
δ' ὅτι „ἣν μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κάλυμα ἦ“· φαίνεσθαι οὖν
σφίσι κάλυμα θείου τοῦτο. καὶ περὶ μὲν τῶν παλαιῶν ⁴
ὄρκων τοσαῦτα εἶπον, περὶ δὲ τῆς Ἀργείας ξυμμαχίας
μετὰ τῶν φίλων βουλευσάμενοι ποιήσειν ὅ τι ἂν δίκαιον
ἦ. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐπ' ⁵
οἶκον. ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν Κόρινθῳ καὶ Ἀργείων πρέ-
σβεις, οἳ ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἰέναι ἐς τὴν ξυμμα-

χίαν καὶ μὴ μέλλειν· οἱ δὲ ἐς τὸν ὕστερον ξύλλογον αὐ-
τοῖς τὸν παρὰ σφίσι προεῖπον ἦκειν.

31. Ἦλθε δὲ καὶ Ἠλείων πρεσβεία εὐθύς καὶ ἐποιή-
σαντο πρὸς Κορινθίους ξυμμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα ἐκέ-
θεν ἐς Ἄργος ἐλθόντες, καθάπερ προείρητο, Ἀργείων
ξύμμαχοι ἐγένοντο. διαφερόμενοι γὰρ ἐτύγγανον τοῖς
2 Λακεδαιμονίοις περὶ Λεπρέου. πολέμου γὰρ γενομένου
ποτὲ πρὸς Ἀρκάδων τινὰς Λεπρεάταις καὶ Ἠλείων παρα-
κληθέντων ὑπὸ Λεπρεατῶν ἐς ξυμμαχίαν ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ
τῆς γῆς καὶ καταλυσάντων τὸν πόλεμον, Ἠλεῖοι τὴν γῆν
νεμομένοις αὐτοῖς τοῖς Λεπρεάταις τάλαντον ἔταξαν τῷ
3 Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ ἀποφέρειν. καὶ μέχρι τοῦ Ἀττικοῦ πο-
λέμου ἀπέφερον, ἔπειτα πανσαμένων διὰ πρόφασιν τοῦ
πολέμου οἱ Ἠλεῖοι ἐπηνάγκαζον, οἱ δ' ἐτράποντο πρὸς
τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ δίκης Λακεδαιμονίοις ἐπιτρα-
πέισης, ὑποτοπήσαντες οἱ Ἠλεῖοι μὴ ἴσον ἔξειν, ἀνέντες
4 τὴν ἐπιτροπὴν Λεπρεατῶν τὴν γῆν ἔτεμον. οἱ δὲ Λακε-
δαιμόνιοι οὐδὲν ἦσσαν ἐδίκασαν αὐτονόμους εἶναι Λε-
πρεάτας καὶ ἀδικεῖν Ἠλείους, καὶ ὡς οὐκ ἐμμεινάντων
5 τῇ ἐπιτροπῇ φρουρὰν ὀπλιτῶν ἐσέπεμψαν ἐς Λέπρεον. οἱ
δὲ Ἠλεῖοι νομίζοντες πόλιν σφῶν ἀφεστηκυῖαν δέξασθαι
τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν ξυνηθήκην προφέροντες ἐν
ἧ εἰρήτῳ, ἃ ἔχοντες ἐς τὸν Ἀττικὸν πόλεμον καθίσταντό
τινες, ταῦτα ἔχοντας καὶ ἐξελθεῖν, ὡς οὐκ ἴσον ἔχοντες
ἀφίστανται πρὸς τοὺς Ἀργείους, καὶ τὴν ξυμμαχίαν, ὥσ-
6 περ προείρητο, καὶ οὗτοι ἐποιήσαντο. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ
Κορινθιοὶ εὐθύς μετ' ἐκείνους καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλ-
κιδῆς Ἀργείων ξύμμαχοι. Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρῆς τὸ
αὐτὸ λέγοντες ἡσύχαζον, περιορῶμενοι ὑπὸ τῶν Λακε-
δαιμονίων καὶ νομίζοντες σφίσι τὴν Ἀργείων δημοκρα-
τίαν αὐτοῖς ὀλιγαρχουμένοις ἦσσαν ξύμφορον εἶναι τῆς
Λακεδαιμονίων πολιτείας.

32. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡβῶντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδωσαν νέμεσθαι. Δηλίους δὲ κατήγαγον πάλιν εἰς Δῆλον, ἐνδυμούμενοι τὰς τε ἐν ταῖς μάχαις ξυμφορὰς καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος. καὶ Φωκῆς καὶ Λοκροὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. καὶ Κορίνθιοι^{2 3} καὶ Ἀργεῖοι ἤδη ξύμμαχοι ὄντες ἔρχονται εἰς Τεγέαν, ἀποστήσοντες Λακεδαιμονίων, ὁρῶντες μέγα μέρος ὄν, καὶ εἰ σφίσι προσγένειτο, νομίζοντες ἅπασαν ἂν ἔχειν Πελοπόννησον. ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφασαν ἐναντιωθῆναι οἱ Τε-⁴ γεᾶται Λακεδαιμονίοις, οἱ Κορίνθιοι μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες ἀνέβησαν τῆς φιλονεικίας καὶ ὠρῶθησαν μὴ οὐδεὶς σφίσιν ἐτι τῶν ἄλλων προσχωρῆ. ὅμως⁵ δὲ ἐλθόντες εἰς τοὺς Βοιωτοὺς ἐδέοντο σφῶν τε καὶ Ἀργείων γίγνεσθαι ξυμμάχους καὶ τᾶλλα κοινῇ πράσσειν· τὰς τε δεχημέρους ἐπισπονδᾶς, αἱ ἦσαν Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς πρὸς ἀλλήλους οὐ πολλῶ ὕστερον γενόμεναι τούτων τῶν πεντηκονταετίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ Κορίνθιοι τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι, ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον, μὴ δεχομένων δὲ Ἀθηναίων ἀπειπεῖν τὴν ἐκεχειρίαν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι ἄνευ αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ δεομένων τῶν Κο-⁶ ρινθίων περὶ μὲν τῆς Ἀργείων ξυμμαχίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον, ἐλθόντες δὲ Ἀθήναζε μετὰ Κορινθίων οὐχ ἠῦροντο τὰς δεχημέρους σπονδᾶς, ἀλλ' ἀπεκρίναντο οἱ Ἀθηναῖοι Κορινθίοις εἶναι σπονδᾶς, εἶπερ Λακεδαιμονίων εἰσὶ ξύμμαχοι. Βοιωτοὶ μὲν οὖν οὐδὲν μᾶλλον ἀπ-⁷ εἶπον τὰς δεχημέρους, ἀξιούντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων ξυνθέσθαι σφίσι· Κορινθίοις δὲ ἀνακωχῆ ἄσπονδος ἦν πρὸς Ἀθηναίους.

33. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ θέρους πανδημεῖ

ἔστράτευσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Πανσανίου Λακεδαιμονίων βασιλέως ἡγουμένου, τῆς Ἀρκαδίας ἐς Παρρασίους, Μαντινέων ὑπηκόους ὄντας, κατὰ στάσιν ἐπικαλεσαμένων σφᾶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐν Κυψέλοις τεῖχος ἀναίρησόντες, ἦν δύνωνται, ὃ ἐτείχισαν Μαντινῆς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρουν, ἐν τῇ Παρρασικῇ κείμενον ἐπὶ τῇ Σκιριτίδι 2 τῆς Λακωνικῆς. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τὴν γῆν τῶν Παρρασίων ἐδήουν, οἱ δὲ Μαντινῆς τὴν πόλιν Ἀργείοις φύλαξι παραδόντες αὐτοὶ τὴν ξυμμαχίαν ἐφρούρουν· ἀδύνατοι δ' ὄντες διασῶσαι τό τε ἐν Κυψέλοις τεῖχος καὶ τὰς ἐν Παρρασίοις πόλεις ἀπῆλθον. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοὺς τε Παρρασίους αὐτονόμους ποιήσαντες καὶ τὸ τεῖχος καθελόντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

34. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους, ἥδη ἡκόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ Θράκης μετὰ Βρασίδου ἐξελθόντων στρατιωτῶν, οὓς ὁ Κλεαρίδας μετὰ τὰς σπονδὰς ἐκόμισεν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν μετὰ Βρασίδου Εἰλαπτας μαχεσαμένους ἐλευθέρους εἶναι καὶ οἰκεῖν ὅπου ἂν βούλωνται· καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ αὐτοὺς μετὰ τῶν νεοδαμωδῶν ἐς Λέπρεον κατέστησαν, κείμενον ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἡλείας, ὄντες ἥδη διάφοροι Ἡλείοις· τοὺς δ' ἐκ τῆς νήσου ληφθέντας σφῶν καὶ τὰ ὄπλα παραδόντας, δεῖσαντες μὴ τι διὰ τὴν ξυμφορὰν νομίσαντες ἐλασσωθήσεσθαι καὶ ὄντες ἐπίτιμοι νεωτερίσωσιν, ἥδη καὶ ἀρχάς τινας ἔχοντας ἀτίμους ἐποίησαν, ἀτιμίαν δὲ τοιάνδε ὥστε μῆτε ἄρχειν μῆτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρίους εἶναι. ὕστερον δὲ αὐθις χρόνῳ ἐπίτιμοι ἐγένοντο.

35. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ Θυσσὸν τὴν ἐν τῇ Ἄθῳ 2 Ἀκτῇ Διῆς εἶλον, Ἀθηναίων οὖσαν ξύμμαχον. καὶ τὸ θέρος τοῦτο πᾶν ἐπιμιξίαι μὲν ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις, ὑπώπτενον δὲ ἀλλήλους εὐθύς μετὰ τὰς σπονδὰς οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ

τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν. τὴν γὰρ Ἀμφί-³
πολιν πρότεροι λαχόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποδιδόναι
καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀπεδεδώκεσαν, οὐδὲ τοὺς ἐπὶ Θοράκης
παρεῖχον ξυμμαχούς τὰς σπονδὰς δεχομένους οὐδὲ Βοιω-
τοὺς οὐδὲ Κορινθίους, λέγοντες αἰεὶ ὡς μετ' Ἀθηναίων
τούτους, ἦν μὴ θέλωσι, κοινῇ ἀναγκάσουσι· χρόνους
τε προύθεντο ἄνευ ξυγγραφῆς ἐν οἷς χρῆν τοὺς μὴ ἐσ-
ιόντας ἀμφοτέροις πολεμίους εἶναι. τούτων οὖν ὁρῶντες ⁴
οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔργῳ γιγνόμενον, ὑπετόπουν τοὺς
Λακεδαιμονίους μηδὲν δίκαιον διανοεῖσθαι, ὥστε οὔτε
Πύλον ἀπαιτούντων αὐτῶν ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἐκ τῆς νήσου δεσμώτας μετεμέλοντο ἀποδεδωκότες, τὰ τε
ἄλλα χωρία εἶχον, μένοντες ἕως σφίσι κάκεινοι ποιήσειαν
τὰ εἰρημένα. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔφασαν ⁵
πεποιηκέναί· τοὺς γὰρ παρὰ σφίσι δεσμώτας ὄντας Ἀθη-
ναίων ἀποδοῦναι καὶ τοὺς ἐπὶ Θοράκης στρατιώτας ἀπα-
γαγεῖν καὶ εἴ του ἄλλου ἐγκρατεῖς ἦσαν· Ἀμφιπόλεως δὲ
οὐκ ἔφασαν κρατεῖν ὥστε παραδοῦναι, Βοιωτοὺς δὲ πει-
ράσασθαι καὶ Κορινθίους ἐς τὰς σπονδὰς ἔσαγαγεῖν καὶ
Πάνακτον ἀπολαβεῖν καὶ Ἀθηναίων ὅσοι ἦσαν ἐν Βοιω-
τοῖς αἰχμάλωτοι κομειν. Πύλον μέντοι ἠξίουν σφίσιν ⁶
ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μὴ, Μεσσηνίους γε καὶ τοὺς Εἰλωτας
ἐξαγαγεῖν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀπὸ Θοράκης, Ἀθηναίους
δὲ φρουρεῖν τὸ χωρίον αὐτούς, εἰ βούλονται. πολλάκις ⁷
δὲ καὶ πολλῶν λόγων γενομένων ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἔπει-
σαν τοὺς Ἀθηναίους ὥστε ἐξαγαγεῖν ἐκ Πύλου Μεσση-
νίους καὶ τοὺς ἄλλους Εἰλωτάς τε καὶ ὅσοι ἠτύτομολήκε-
σαν ἐκ τῆς Λακωνικῆς· καὶ κατώκισαν αὐτούς ἐν Κρα-
νίοις τῆς Κεφαλληνίας. τὸ μὲν οὖν θέρος τοῦτο ἡσυχία ⁸
ἦν καὶ ἔφοδοι παρ' ἀλλήλους.

36. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος (ἔτυχον γὰρ ἔφο-
ροι ἕτεροι καὶ οὐκ ἐφ' ὧν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο ἄρχοντες

ἤδη καὶ τινες αὐτῶν καὶ ἐναντίοι σπονδαῖς) ἐλθουσῶν
 πρεσβειῶν ἀπὸ τῆς ξυμμαχίδος καὶ παρόντων Ἀθηναίων
 καὶ Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων καὶ πολλὰ ἐν ἀλλήλοις εἰ-
 πόντων καὶ οὐδὲν ξυμβάντων, ὡς ἀπῆσαν ἐπ' οἴκου,
 τοῖς Βοιωτοῖς καὶ Κορινθίοις Κλεόβουλος καὶ Ξενάρχης,
 οὗτοι οἵπερ τῶν ἐφόρων ἐβούλοντο μάλιστα διαλύσαι τὰς
 σπονδάς, λόγους ποιοῦνται ἰδίους, παραινοῦντες ὅτι μάλ-
 ιστα ταῦτά τε γιγνώσκειν καὶ πειραῖσθαι Βοιωτοὺς, Ἀρ-
 γείων γενομένους πρῶτον αὐτοὺς ξυμμάχους, αὐθις μετὰ
 Βοιωτῶν Ἀργείους Λακεδαιμονίοις ποιῆσαι ξυμμάχους·
 ζῦτῳ γὰρ ἦκιστ' ἂν ἀναγκασθῆναι Βοιωτοὺς ἐς τὰς Ἀτ-
 τικὰς σπονδάς ἐσελθεῖν· ἐλέσθαι γὰρ ἂν Λακεδαιμονίους
 πρὸ τῆς Ἀθηναίων ἐχθρας καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν
 Ἀργείους σφίσι φίλους καὶ ξυμμάχους γενέσθαι. τὸ γὰρ
 Ἄργος αἰὲν ἠπίσταντο ἐπιθυμοῦντας τοὺς Λακεδαιμονί-
 οὺς καλῶς σφίσι φίλιον γενέσθαι, ἠγρούμενοι τὸν ἔξω Πε-
 2 λοποννήσου πόλεμον ῥᾶν ἂν εἶναι. τὸ μέντοι Πάνακτον
 ἐδέοντο Βοιωτοὺς ὅπως παραδώσουσι Λακεδαιμονίοις,
 ἵνα ἀντ' αὐτοῦ Πύλον, ἣν δύνωνται, ἀπολαβόντες ῥᾶν
 καθιστῶνται Ἀθηναίοις ἐς πόλεμον.

37. Καὶ οἱ μὲν Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι ταῦτι ἐπεσταλ-
 μένοι ἀπὸ τε τοῦ Ξενάρχου καὶ Κλεοβούλου καὶ ὅσοι φί-
 λοι ἦσαν αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε ἀπαγγεῖλαι ἐπὶ
 2 τὰ κοινά, ἐκάτεροι ἀνεχώρουν. Ἀργείων δὲ δύο ἄνδρες
 τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης ἐπετήρουν ἀπιόντας αὐτοὺς καθ'
 ὁδὸν καὶ ξυγγενομένοι ἐς λόγους ἦλθον, εἴ πως οἱ Βοι-
 ωτοὶ σφίσι ξύμμαχοι γένοιτο, ὥσπερ Κορίνθιοι καὶ
 Ἠλεῖοι καὶ Μαντινῆς· νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχω-
 ρήσαντος ῥαδίως ἤδη καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδεσθαι καὶ
 πρὸς Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο, κοινῶ λόγῳ χρωμέ-
 3 νους, καὶ εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι. τοῖς δὲ τῶν Βοιωτῶν
 πρέσβεσιν ἀκούουσιν ἤρεσκε· κατὰ τύχην γὰρ ἐδέοντο

τούτων ἄνπερ καὶ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος αὐτοῖς φίλοι ἐπεστάλκεσαν. καὶ οἱ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ὡς ἤσθοντο αὐτοὺς δεχομένους τὸν λόγον, εἰπόντες ὅτι πρέσβεις πέμψουσιν ἐς Βοιωτοὺς ἀπήλθον. ἀφικόμενοι δὲ οἱ Βοιωτοὶ⁴ ἀπήγγειλαν τοῖς βοιωτάρχαις τὰ τε ἐκ τῆς Λακεδαίμονος καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ξυγγενομένων Ἀργείων· καὶ οἱ βοιωτάρχαι ἠρέσκοντό τε καὶ πολλῶ προθυμότεροι ἦσαν, ὅτι ἀμφοτέρωθεν ξυνεβεβήκει αὐτοῖς τοὺς τε φίλους τῶν Λακεδαιμονίων τῶν αὐτῶν δεῖσθαι καὶ τοὺς Ἀργείους ἐς τὰ ὁμοῖα σπεύδειν. καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον πρέσβεις παρῆ-⁵σαν Ἀργείων τὰ εἰρημμένα προκαλούμενοι· καὶ αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἐπαινέσαντες τοὺς λόγους οἱ βοιωτάρχαι καὶ πρέσβεις ὑποσχόμενοι ἀποστελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας ἐς Ἄργος.

38. Ἐν δὲ τούτῳ ἐδόκει πρῶτον τοῖς βοιωτάρχαις καὶ Κορινθίοις καὶ Μεγαρεῦσι καὶ τοῖς ἀπὸ Θράκης πρέσβεισιν ὁμοῖσαι ὄρκους ἀλλήλοις ἢ μὴν ἔν τε τῷ παρατυχόντι ἀμυνεῖν τῷ δεομένῳ καὶ μὴ πολεμήσειν τῷ μηδὲ ξυμβήσεσθαι ἄνευ κοινῆς γνώμης, καὶ οὕτως ἤδη τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Μεγαρέας (τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν) πρὸς τοὺς Ἀργείους σπένδεσθαι. πρὶν δὲ τοὺς ὄρκους γενέσθαι οἱ βοιω-²τάρχαι ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρσι βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ταῦτα, αἶπερ ἅπαν τὸ κῦρος ἔχουσι, καὶ παρήνουν γενέσθαι ὄρκους ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βούλονται ἐπ' ὠφελίᾳ σφίσι ξυνομνύναι. οἱ δ' ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν³ ὄντες οὐ προσδέχονται τὸν λόγον, δεδιότες μὴ ἐναντία Λακεδαιμονίοις ποιήσωσι τοῖς ἐκείνων ἀφροσύνησιν Κορινθίοις ξυνομνύντες· οὐ γὰρ εἶπον αὐτοῖς οἱ βοιωτάρχαι τὰ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, ὅτι τῶν τε ἐφόρων Κλεόβουλος καὶ Ξενάργης καὶ οἱ φίλοι παραινοῦσιν Ἀργείων πρῶτον καὶ Κορινθίων γενομένους ξυμμάχους ὕστερον μετ' αὐτῶν Λακεδαιμονίων γίγνεσθαι, οἴομενοι τὴν βουλήν, κὰν μὴ

εἶπασιν, οὐκ ἄλλα ψηφιεῖσθαι ἢ ἂ σφίσι προδιαγνόντες
 1 παραινούσιν. ὥς δὲ ἀντέστη τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν Κορίν-
 θιοὶ καὶ οἱ ἀπὸ Θωράκης πρέσβεις ἄπρακτοὶ ἀπῆλθον, οἱ
 δὲ βοιωτάρχαι, μέλλοντες πρότερον, εἰ ταῦτα ἐπεισαν,
 καὶ τὴν ξυμμαχίαν πειράσσεσθαι πρὸς Ἀργείους ποιεῖν,
 οὐκέτι ἐσήνεγκαν περὶ Ἀργείων ἐς τὰς βουλὰς, οὐδὲ ἐς
 τὸ Ἄργος τοὺς πρέσβεις οὓς ὑπέσχοντο ἐπεμπον, ἀμέλεια
 δὲ τις ἐνῆν καὶ διατριβὴ τῶν πάντων.

39. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ Μηκύβερναν
 Ὀλύμπιοι Ἀθηναίων φρουρούντων ἐπιδραμόντες εἶλον.
 2 Μετὰ δὲ ταῦτα (ἐγίνοντο γὰρ αἱ ἐὶ λόγοι τοῖς τε
 Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ ἃν εἶχον ἀλλήλων)
 ἐλπίζοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἰ Πάνακτον Ἀθηναῖοι πα-
 ρὰ Βοιωτῶν ἀπολάβοιεν, κομίσασθαι ἂν αὐτοὶ Πύλον,
 ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτοὺς πρεσβευόμενοι καὶ ἐδέοντο σφίσι
 Πάνακτόν τε καὶ τοὺς Ἀθηναίων δεσμώτας παραδοῦναι,
 3 ἵνα ἀντ' αὐτῶν Πύλον κομίσωνται. οἱ δὲ Βοιωτοὶ οὐκ
 ἔφασαν ἀποδώσειν, ἢν μὴ σφίσι ξυμμαχίαν ἰδίαν ποιή-
 σωνται ὥσπερ Ἀθηναίοις. Λακεδαιμόνιοι δὲ εἰδότες μὲν
 ὅτι ἀδικήσουσιν Ἀθηναίους, εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων
 μῆτε σπένδεσθαι τῷ μῆτε πολεμεῖν, βουλόμενοι δὲ τὸ
 Πάνακτον παραλαβεῖν ὡς τὴν Πύλον ἀντ' αὐτοῦ κομιού-
 μενοι, καὶ ἅμα τῶν ξυγγέαι σπενδόντων τὰς σπονδὰς
 προθυμουμένων τὰ ἐς Βοιωτούς, ἐποίησαντο τὴν ξυμ-
 μαχίαν, τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἕαρ· καὶ
 τὸ Πάνακτον εὐθύς καθηρείτο. καὶ ἐνδέκατον ἔτος τῷ
 πολέμῳ ἐτελεύτα.

40. Ἄμα δὲ τῷ ἤρι εὐθύς τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους
 οἱ Ἀργεῖοι, ὥς οἱ τε πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν οὓς ἔφασαν
 πέμψειν οὐχ ἦκον, τό τε Πάνακτον ἦσθοντο καθαιρού-
 μενον καὶ ξυμμαχίαν ἰδίαν γεγενημένην τοῖς Βοιωτοῖς
 πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔδεισαν μὴ μονωθῶσι καὶ ἐς

Λακεδαιμονίους πᾶσα ἡ ξυμμαχία χωρήσῃ· τοὺς γὰρ Βοιω-
 τοὺς ᾤοντο πεπεισθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τό τε Πάνα-
 κτον καθελείν καὶ ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς ἐσιέναι.
 τοὺς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα, ὥστε οὐδὲ πρὸς Ἀθη-
 ναίους ἐτι σφίσιν εἶναι ξυμμαχίαν ποιήσασθαι, πρότερον
 ἐλπίζοντες ἐκ τῶν διαφορῶν, εἰ μὴ μείνειαν αὐτοῖς αἱ
 πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδαί, τοῖς γοῦν Ἀθηναίοις ξύμ-
 μαχοι ἔσεσθαι. ἀποροῦντες οὖν ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι καὶ φο-
 βούμενοι μὴ Λακεδαιμονίοις καὶ Τεγεαταῖς, Βοιωτοῖς
 καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμᾶσι, πρότερον οὐ δεχόμενοι τὰς
 Λακεδαιμονίων σπονδὰς, ἀλλ' ἐν φρονήματι ὄντες τῆς
 Πελοποννήσου ἡγήσεσθαι, ἐπεμπον ὡς ἐδύναντο τάχι-
 στα ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις Εὐστροφον καὶ Ἀλσω-
 να, οἳ ἐδόκουν προσφιλέστατοι αὐτοῖς εἶναι, ἡγούμενοι,
 ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα πρὸς Λακεδαιμονίους σπον-
 δὰς ποιησάμενοι, ὅπῃ ἂν ξυγχωρῇ, ἡσυχίαν ἔχειν.

41. Καὶ οἱ πρέσβεις ἀφικόμενοι αὐτῶν λόγους ἐποι-
 οῦντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ ἂν σφίσιν αἱ
 σπονδαί γίνοντο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι ἠξίουσαν
 δίκης ἐπιτροπὴν σφίσι γενέσθαι ἢ ἐς πόλιν τινὰ ἢ ἰδιώ-
 την περὶ τῆς Κυνοσουρίας γῆς, ἣς αἰεὶ πέρι διαφέρονται
 μεθορίας οὔσης (ἔχει δὲ ἐν αὐτῇ Θυρέαν καὶ Ἀνθήνην
 πόλιν, νέμονται δ' αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι). ἔπειτα δ' οὐκ
 ἐώντων Λακεδαιμονίων μεμνησθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλ' εἰ
 βούλονται σπένδεσθαι ὥσπερ πρότερον, ἐτοιμοὶ εἶναι, οἱ
 Ἀργεῖοι πρέσβεις τάδε ὁμῶς ἐπηγάγοντο τοὺς Λακεδαι-
 μονίους ξυγχωρῆσαι, ἐν μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποιή-
 σασθαι ἔτη πεντήκοντα, ἐξεῖναι δ' ὅποτεροιδοῦν προκα-
 λεσάμενοις, μήτε νόσου οὔσης μήτε πολέμου Λακεδαιμόνιοι
 καὶ Ἀργεῖοι, διαμάχεσθαι περὶ τῆς γῆς ταύτης, ὥσπερ καὶ
 πρότερόν ποτε, ὅτε αὐτοὶ ἐκάτεροι ἠξίωσαν νικᾶν, διώ-
 κειν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω τῶν πρὸς Ἄργος καὶ Λακε-

β δαίμονα ὄρων. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μωρία εἶναι ταῦτα, ἔπειτα (ἔπεθύμουν γὰρ τὸ Ἄργος πάντως φίλιον ἔχειν) ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἤξιον καὶ ξυνεγράψαντο. ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν, ἐς τὸ Ἄργος πρῶτον ἐπαναχωρήσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει, καὶ ἦν ἀρέσκοντα ἢ ἦκειν ἐς τὰ Ῥακίνθια τοὺς ὄρκους ποιησομένους.

42. Καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ᾧ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτα ἔπρασσον οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων Ἀνδρομέδης καὶ Φαίδιμος καὶ Ἀντιμενίδας, οὓς ἔδει τὸ Πανάκτον καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρὰ Βοιωτῶν παραλαβόντας Ἀθηναίοις ἀποδοῦναι, τὸ μὲν Πανάκτον ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν αὐτῶν καθηρημένον ἡῦρον, ἐπὶ προφάσει ὡς ἦσαν ποτε Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς ἐκ διαφορᾶς περὶ αὐτοῦ ὄρκοι παλαιοὶ μηδετέρους οἰκεῖν τὸ χωρίον ἀλλὰ κοινῇ νέμειν, τοὺς δ' ἄνδρας οὓς εἶχον ἀλχυμάλωτους Βοιωτοὶ Ἀθηναίων, παραλαβόντες οἱ περὶ τὸν Ἀνδρομέδην ἐκόμισαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀπέδωκαν, τοῦ τε Πανάκτου τὴν καθαιρέσειν ἔλεγον αὐτοῖς, νομίζοντες καὶ τοῦτο ἀποδιδόναι· πολέμιον γὰρ οὐκέτι ἐν αὐτῷ Ἀθηναίοις οἰκῆσειν οὐδένα. λεγομένων δὲ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι δεινὰ ἐποιοῦν, νομίζοντες ἀδικεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦ τε Πανάκτου τῇ καθαιρέσει, ὃ ἔδει ὄρθον παραδοῦναι, καὶ πυνθανόμενοι ὅτι καὶ Βοιωτοῖς ἰδίᾳ ξυμμαχίαν πεποιήνται, φάσκοντες πρότερον κοινῇ τοὺς μὴ δεχομένους τὰς σπονδὰς προσαναγκάσειν. τὰ τε ἄλλα ἐσκόπουν ὅσα ἐξελελοίπεσαν τῆς ξυνθήκης καὶ ἐνόμιζον ἐξηπατησθαι, ὥστε χαλεπῶς πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν.

43. Κατὰ τοιαύτην δὴ διαφορὰν ὄντων τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὐτοβουλόμενοι λῦσαι τὰς σπονδὰς εὐθύς ἐνέκειντο. ἦσαν δὲ

ἄλλοι τε καὶ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, ἀνὴρ ἡλικία μὲν ἔτι τότε ὢν νέος ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει, ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώμενος· ᾧ ἐδόκει μὲν καὶ ἄμεινον εἶναι πρὸς τοὺς Ἀργείους μᾶλλον χωρεῖν, οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ φρονήματι φιλοεικῶν ἠναντιοῦτο, ὅτι Λακεδαιμόνιοι διὰ Νικίου καὶ Λάχητος ἔπραξαν τὰς σπονδὰς, ἑαυτὸν κατὰ τε τὴν νεότητα ὑπεριδόντες καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν προξενίαν ποτὲ οὐσαν οὐ τιμήσαντες, ἦν τοῦ πάππου ἀπειπόντος αὐτὸς τοὺς ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν αἰχμαλώτους θεραπεύων διενοεῖτο ἀνανεώσασθαι. πανταχόθεν τε νομίζων ἐλασ-³σοῦσθαι τό τε πρῶτον ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων εἶναι Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἵνα Ἀργεῖους σφίσι σπεισάμενοι ἐξέλωσι καὶ αὐθις ἐπ' Ἀθηναίους μόνους ἴωσι, τούτου ἔνεκα σπένδεσθαι αὐτούς, καὶ τότε, ἐπειδὴ ἡ διαφορά ἐγεγένητο, πέμπει εὐθύς ἐς Ἄργος ἰδίᾳ, κελεύων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν ξυμμαχίαν προκαλουμένους ἤκειν μετὰ Μαντινέων καὶ Ἡλείων, ὡς καιροῦ ὄντος καὶ αὐτὸς ξυμπράξων τὰ μάλιστα.

44. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγελίας καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετ' Ἀθηναίων πραχθεῖσαν τὴν τῶν Βοιωτῶν ξυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλην καθεστῶτας αὐτούς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν μὲν ἐν Λακεδαίμονι πρέσβων, οἱ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυχον ἀπόντες, ἡμέλουν, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, νομίζοντες πόλιν τε σφίσι φιλίαν ἀπὸ παλαιοῦ καὶ δημοκρατουμένην ὥσπερ καὶ αὐτοὶ καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχουσαν τὴν κατὰ θάλασσαν ξυμπολεμησείν σφίσιν, ἦν καθιστῶνται ἐς πόλεμον. ἐπεμπον οὖν² εὐθύς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμμαχίας· ξυνεπρεσβεύοντο δὲ καὶ οἱ Ἡλεῖοι καὶ Μαντινῆς. ἀφί-³κοντο δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ τάχος, δοκούντες ἐπιτήδειοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, Φιλοχαρίδας καὶ

Λέων καὶ Ἐνδιος, δεισαντες μὴ τήν τε ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι πρὸς τοὺς Ἀργείους ποιήσωνται, καὶ ἅμα Πύλον ἀπαιτήσοντες ἀντὶ Πανάκτου, καὶ περὶ τῆς Βοιωτῶν ξυμμαχίας ἀπολογησόμενοι ὡς οὐκ ἐπὶ κακῷ τῶν Ἀθηναίων ἐποιήσαντο.

45. Καὶ λέγοντες ἐν τῇ βουλῇ περὶ τε τούτων καὶ ὡς αὐτοκράτορες ἤκουσι περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφόρων, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐφόβουν μὴ καί, ἣν ἐς τὸν δῆμον ταῦτά λέγωσιν, ἐπαγάγωνται τὸ πλῆθος καὶ ἀπωσθῆ ἢ 2 Ἀργείων ξυμμαχία. μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς τοιόνδε τι ὁ Ἀλκιβιάδης· τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει, πίστιν αὐτοῖς δούς, ἣν μὴ ὁμολογήσωσιν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκράτορες ἦκειν, Πύλον τε αὐτοῖς ἀποδώσειν (πείσειν γὰρ αὐτὸς Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ νῦν ἀντιλέγειν) καὶ τᾶλλα 3 ξυναλλάξειν. βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νικίου τε ἀποστήσαι ταῦτα ἔπρασε καὶ ὅπως ἐν τῷ δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς ὡς οὐδὲν ἀληθὲς ἐν νῷ ἔχουσιν οὐδὲ λέγουσιν οὐδέποτε ταῦτά, τοὺς Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας 4 ξυμμάχους ποιήσῃ. καὶ ἐγένετο οὕτως. ἐπειδὴ γὰρ ἐς τὸν δῆμον παρελθόντες καὶ ἐπερωτώμενοι οὐκ ἔφασαν ὥσπερ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοκράτορες ἦκειν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἠνείχοντο, ἀλλὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον καταβοῶντος τῶν Λακεδαιμονίων ἐσήκουόν τε καὶ ἐτοιμοὶ ἦσαν εὐθὺς παραγαγόντες τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους ποιεῖσθαι· σεισμῷ δὲ γενομένου πρὶν τι ἐπικυρωθῆναι, ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεβλήθη.

46. Τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίᾳ ὁ Νικίας, καίπερ τῶν Λακεδαιμονίων αὐτῶν ἠπατημένων καὶ αὐτὸς ἐξηπατημένος περὶ τοῦ μὴ αὐτοκράτορας ὁμολογήσαι ἦκειν, ὅμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφη χρῆναι φίλους μᾶλλον γίνεσθαι, καὶ ἐπισχόντας τὰ πρὸς Ἀργείους πέμψαι ἔτι ὡς αὐτοὺς καὶ εἰδέναι ὅτι διανοοῦνται, λέγων ἐν μὲν τῷ

σφετέρῳ καλῶ, ἐν δὲ τῷ ἐκείνων ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι· σφίσι μὲν γὰρ εὖ ἐστῶτων τῶν πραγμάτων ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἄριστον εἶναι διασώσασθαι τὴν εὐπραγίαν, ἐκείνοις δὲ δυστυχοῦσιν ὅτι τάχιστα εὖρημα εἶναι διακινδυνεύσαι. ἔπεισέ τε πέμψαι πρέσβεις, ἃν καὶ 2 αὐτὸς ἦν, κελεύοντας Λακεδαιμονίους, εἴ τι δίκαιον διανοοῦνται, Πάνακτόν τε ὀρθὸν ἀποδιδόναι καὶ Ἀμφίπολιν, καὶ τὴν Βοιωτῶν ξυμμαχίαν ἀνεῖναι, ἣν μὴ ἐς τὰς σπονδὰς ἐσίωσι, καθάπερ εἴρητο ἄνευ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμβαίνειν. εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι καὶ σφεῖς, εἰ ἐβούλον- 3 το ἀδικεῖν, ἤδη ἂν Ἀργείους ξυμμάχους πεποιήσθαι, ὡς παρεῖναι γ' αὐτοὺς αὐτοῦ τούτου ἔνεκα. εἴ τέ τι ἄλλο ἐνεκάλουν, πάντα ἐπιστείλαντες ἀπέπεμψαν τοὺς περὶ τὸν Νικίαν πρέσβεις. καὶ ἀφικομένων αὐτῶν καὶ ἀπαγ- 4 γειλάντων τά τε ἄλλα καὶ τέλος εἰπόντων ὅτι, εἰ μὴ τὴν ξυμμαχίαν ἀνήσουσι Βοιωτοῖς μὴ ἐσιοῦσιν ἐς τὰς σπονδὰς, ποιήσονται καὶ αὐτοὶ Ἀργείους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους, τὴν μὲν ξυμμαχίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοῖς οὐκ ἔφασαν ἀνήσειν, ἐπικρατούντων τῶν περὶ τὸν Ξενάρη τὸν ἔφορον ταῦτα γίνεσθαι καὶ ὅσοι ἄλλοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, τοὺς δὲ ὄρκους δεομένου Νικίου ἀνενεώσαντο· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ πάντα ἀτελῆ ἔχων ἀπέλθῃ καὶ διαβληθῆ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, αἴτιος δοκῶν εἶναι τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδῶν. ἀναχωρήσαντός τε 5 αὐτοῦ ὡς ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος πεπραγμένον, εὐθὺς δι' ὀργῆς εἶχον, καὶ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι (ἔτυχον γὰρ παρόντες οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, παραγαρόντος Ἀλκιβιάδου), ἐποίησαντο σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς τήνδε.

47. „Σπονδὰς ἐποίησαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλεῖοι, ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἃν ἄρχουσιν ἑκάτεροι, ἀδόλους καὶ ἀβλα-

2 βεῖς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ὄπλα μὴ ἐξέστω
 ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ
 Μαντινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ὧν ἄρχουσιν Ἀθηναῖοι μήτε Ἀθηναίους καὶ
 τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντι-
 νέας καὶ τοὺς ξυμμάχους, τέχνη μηδὲ μηχανῇ μηδεμιᾶ.
 3 κατὰ τὰδε ξυμμάχους εἶναι Ἀθηναίους καὶ Ἀργείους καὶ
 Ἠλείους καὶ Μαντινέας ἑκατὸν ἔτη· ἦν πολέμιοι ἴωσιν
 ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀθηναίων, βοηθεῖν Ἀργείους καὶ Ἠλεί-
 ους καὶ Μαντινέας Ἀθήναζε, καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν
 Ἀθηναῖοι, τρόπῳ ὁποῖῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ
 δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι
 ταύτην τὴν πόλιν Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἠλείοις
 καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πό-
 λεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς
 ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾶ τῶν πόλεων, ἦν μὴ ἀπάσαις
 4 δοκῇ. βοηθεῖν δὲ καὶ Ἀθηναίους ἐς Ἄργος καὶ Μαντι-
 νειαν καὶ Ἥλιον, ἦν πολέμιοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν
 Ἠλείων ἢ τὴν Μαντινέων ἢ τὴν Ἀργείων, καθ' ὅτι ἂν
 ἐπαγγέλλωσιν αἱ πόλεις αὗται, τρόπῳ ὁποῖῳ ἂν δύνων-
 ται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἴ-
 χωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀθηναίοις καὶ
 Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἠλείοις καὶ κακῶς πάσχειν
 ὑπὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖ-
 ναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν, ἦν μὴ ἀπάσαις
 5 δοκῇ ταῖς πόλεσιν. ὄπλα δὲ μὴ εἶναι ἔχοντας διέειναι ἐπὶ
 πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρως αὐτῶν καὶ τῶν ξυμ-
 μάχων ὧν ἂν ἄρχωσιν ἕκαστοι [μηδὲ κατὰ θάλασσαν], ἦν
 μὴ ψηφισαμένων τῶν πόλεων ἀπασῶν τὴν δίοδον εἶναι,
 6 Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων καὶ Μαντινέων καὶ Ἠλείων. τοῖς
 δὲ βοηθοῦσιν ἢ πόλις ἢ πέμπουσα παρεχέτω μέχρι μὲν
 τριάκοντα ἡμερῶν σίτον, ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὴν πόλιν τὴν

ἐπαγγείλασαν βοηθεῖν, καὶ ἀπιοῦσι κατὰ ταῦτά· ἦν δὲ πλέονα βούλωνται χρόνον τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἢ πόλις ἢ μεταπεμψαμένη διδώτω σῖτον, τῷ μὲν ὀπλίτῃ καὶ ψιλῷ καὶ τοξότη τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγινάλους τῆς ἡμέρας ἐκάστης, τῷ δ' ἵππεϊ δραχμὴν Αἰγιναίαν. ἢ δὲ πόλις ἢ μεταπεμψα-7 μένη τὴν ἡγεμονίαν ἐχέτω, ὅταν ἐν τῇ αὐτῆς ὁ πόλεμος ᾖ. ἦν δὲ ποι δόξῃ ταῖς πόλεσι κοινῇ στρατεύεσθαι, τὸ ἴσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖναι πάσαις ταῖς πόλεσιν. ὁμόσαι 8 δὲ τὰς σπονδὰς Ἀθηναίους μὲν ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μαντινῆς καὶ Ἠλεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τούτων κατὰ πόλεις ὀμνύντων. ὀμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τελεῶν. ὁ δὲ ὄρκος ἔστω ὅδε·, Ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ κατὰ τὰ ξυγκείμενα δικαίως καὶ ἀβλαβῶς καὶ ἀδόλως, καὶ οὐ παραβήσομαι τέχνη οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾶ.“ ὀμνύντων δὲ 9 Ἀθήνησι μὲν ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἐνδημοὶ ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ πρυτάνεις· ἐν Ἀργεῖ δὲ ἡ βουλὴ καὶ οἱ ὀγδοήκοντα καὶ οἱ ἀρτῦναι, ἐξορκούντων δὲ οἱ ὀγδοήκοντα· ἐν δὲ Μαντινείᾳ οἱ δημιουργοὶ καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ θεωροὶ καὶ οἱ πολέμαρχοι· ἐν δὲ Ἠλιδί οἱ δημιουργοὶ [καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες] καὶ οἱ ἐξακόσιοι, ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφύλακες. ἀνανεοῦσθαι δὲ τοὺς ὄρκους Ἀθηναίους μὲν ἰύν-10 τας ἐς Ἥλιν καὶ ἐς Μαντίνειαν καὶ ἐς Ἀργος τριάκοντα ἡμέραις πρὸ Ὀλυμπίων, Ἀργείους δὲ καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας ἰόντας Ἀθήναζε δέκα ἡμέραις πρὸ Παναθηναίων τῶν μεγάλων. τὰς δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν 11 σπονδῶν καὶ τῶν ὄρκων καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναίους μὲν ἐν πόλει, Ἀργείους δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαντινέας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπίασι στήλῃν χαλκῆν κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς νυνί.

12 ἐὰν δέ τι δοκῇ ἄμεινον εἶναι ταῖς πόλεσι ταύταις προσ-
θεῖναι πρὸς τοῖς ξυγκειμένοις, ὅ τι ἂν δόξη ταῖς πόλεσιν
ἀπάσαις κοινῇ βουλευομέναις, τοῦτο κύριον εἶναι.“

48. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ αἱ ξυμμαχίαι οὕτως ἐγένον-
το· καὶ αἱ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων οὐκ ἀπεί-
2 ρηντο τούτου ἕνεκα οὐδ' ὑφ' ἐτέρων. Κορίνθιοι δὲ Ἀρ-
ργείων ὄντες ξύμμαχοι οὐκ ἐσῆλθον ἐς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ
γενομένης πρὸ τούτου Ἠλείοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντι-
νεῦσι ξυμμαχίας, τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν,
οὐ ξυνώμοσαν, ἀρκεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν πρώτην γε-
νομένην ἐπιμαχίαν, ἀλλήλοις βοηθεῖν, ξυνεπιστρατεύειν
3 δὲ μηδενί. οἱ μὲν Κορίνθιοι οὕτως ἀπέστησαν τῶν ξυμ-
μάχων καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν τὴν γνώμην
εἶχον.

49. Ὀλύμπια δ' ἐγένετο τοῦ θέρους τούτου, οἷς Ἀν-
δροσθένης Ἀρκὰς παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκα· καὶ Λα-
κεδαιμόνιοι τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ Ἠλείων εἰρχθῆσαν ὥστε μὴ
θύειν μηδ' ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτίνοντες τὴν δίκην αὐ-
τοῖς ἦν ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ νόμῳ Ἠλεῖοι κατεδικάσαντο
αὐτῶν, φάσκοντες σφῶν ἐπὶ Φύρκον τε τεῖχος ὄπλα
ἐπενεγκεῖν καὶ ἐς Λέπρεον αὐτῶν ὀπίτας ἐν ταῖς Ὀλυμ-
πιακαῖς σπονδαῖς ἐσπέμψαι. ἡ δὲ καταδίκη δισχίλια μναῖ
ἦσαν, κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναῖ, ὥσπερ ὁ νό-
2 μος ἔχει. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρέσβεις πέμψαντες ἀντέλε-
γον μὴ δικαίως σφῶν καταδικασθαι, λέγοντες μὴ ἐπηγ-
γέλθαι πῶ ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδάς, ὅτ' ἐσπέμψαν
3 τοὺς ὀπίτας. Ἠλεῖοι δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐκεχειρίαν ἤδη
ἔφασαν εἶναι (πρώτοις γὰρ σφίσιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλουσι),
καὶ ἡσυχαζόντων σφῶν καὶ οὐ προσδεχομένων ὥς ἐν
4 σπονδαῖς, αὐτοὺς λαθεῖν ἀδικήσαντας. οἱ δὲ Λακεδαιμό-
νιοι ὑπελάμβανον οὐ χρεῶν εἶναι αὐτοὺς ἐπαγγεῖλαι ἐτι

ἐς Λακεδαιμόνα, εἰ ἀδικεῖν γε ἤδη ἐνόμιζον αὐτούς, ἀλλ' οὐχ ὡς νομίζοντας τοῦτο δρᾶσαι, καὶ ὄπλα οὐδαμῶσε ἐτι αὐτοῖς ἐπενεγκεῖν. Ἥλειοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἶχοντο,⁵ ὡς μὲν οὐκ ἀδικοῦσι μὴ ἂν πεισθῆναι, εἰ δὲ βούλονται σφίσι Λέπρεον ἀποδοῦναι, τό τε αὐτῶν μέρος ἀφιέναι τοῦ ἀργυρίου καὶ ὃ τῷ θεῷ γίνεται αὐτοὶ ὑπὲρ ἐκείνων ἐκτίσειν.

50. Ὡς δ' οὐκ ἐσήκουν, αὐθις τάδε ἤξιουν, Λέπρεον μὲν μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλονται, ἀναβάντας δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυμοῦνται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἀπομόσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἢ μὴν ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδίκην. ὡς δὲ οὐδὲ² ταῦτα ἤθελον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἴργοντο τοῦ ἱεροῦ θυσίας καὶ ἀγῶνων καὶ οἴκοι ἔθουον, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ἐθεώρουν πλὴν Λεπρεατῶν. ὅμως δὲ οἱ Ἥλειοι δεδιότες³ μὴ βία θύσωσι, ξὺν ὄπλοις τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶχον· ἤλθον δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς, χίλιοι ἑκατέρων, καὶ Ἀθηναίων ἱππῆς, οἱ ἐν Ἀργεῖ ὑπέμενον τὴν ἐορτήν. δέος δ' ἐγένετο τῇ πανηγύρει μέγα μὴ ξὺν⁴ ὄπλοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ καὶ Αἰγας ὁ Ἀρκεσιλάου, Λακεδαιμόνιος, ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὸ τῶν ραβδούχων πληγὰς ἔλαβεν, ὅτι νικῶντος τοῦ ἑαυτοῦ ζεύγους καὶ ἀνακηρυχθέντος Βοιωτῶν δημοσίου κατὰ τὴν οὐκ ἐξουσίαν τῆς ἀγωνίσεως, προελθὼν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀνέδησε τὸν ἡνίοχον, βουλόμενος δηλώσαι ὅτι ἑαυτοῦ ἦν τὸ ἄρμα· ὥστε πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐπεφόβηντο πάντες καὶ ἐδόκει τι νέον ἔσεσθαι. οἱ μὲντοι Λακεδαιμόνιοι ἠσύχασάν τε καὶ ἡ ἐορτὴ αὐτοῖς οὕτω διῆλθεν. ἐς⁵ δὲ Κόρινθον μετὰ τὰ Ὀλύμπια Ἀργεῖοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀφίκοντο δεησόμενοι αὐτῶν παρὰ σφᾶς ἔλθειν. καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἔτυχον παρόντες· καὶ πολλῶν λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλὰ σεισμῷ

γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴκου. καὶ τὸ θέρος ἔτελεύτα.

51. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἡρακλεώταις τοῖς ἐν Τραχίῳ μάχῃ ἐγένετο πρὸς Αἰνιᾶνας καὶ Δόλο-
2 πας καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλῶν τινας· προσοικοῦντα γὰρ τὰ ἔθνη ταῦτα τῇ πόλει πολέμια ἦν· οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλητινὶ γῆ ἢ τῇ τούτων τὸ χωρίον ἐτειχίσθη. καὶ εὐθύς τε καθισταμένη τῇ πόλει ἠναντιοῦντο, ἐς ὅσον ἐδύναντο φθείροντες, καὶ τότε τῇ μάχῃ ἐνίκησαν τοὺς Ἡρακλεώτας, καὶ Ξενάρης ὁ Κνίδιος, Λακεδαιμόνιος, ἄρχων αὐτῶν ἀπέθανε, διεφθάρησαν δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἡρακλεωτῶν. καὶ ὁ χειμὼν ἔτελεύτα, καὶ δωδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἔτελεύτα.

52. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς ἀρχομένου τὴν Ἡράκλειαν, ὡς μετὰ τὴν μάχην κακῶς ἐφθείρετο, Βοιωτοὶ παρέλαβον, καὶ Ἠγησιππίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον ὡς οὐ καλῶς ἄρχοντα ἐξέπεμψαν. δεισαντες δὲ παρέλαβον τὸ χωρίον μὴ Λακεδαιμονίων τὰ κατὰ Πελοπόννησον θορυβουμένων Ἀθηναῖοι λάβωσι· Λακεδαιμόνιοι μὲντοι ὠργίζοντο αὐτοῖς.

2 Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων ξυμπρασσόντων ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν, καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παραλαβὼν τά τε ἄλλα ξυγκαθίστη περὶ τὴν ξυμμαχίαν διαπορευόμενος Πελοπόννησον τῇ στρατιᾷ καὶ Πατρείας τε τεῖχῃ καθεῖναι ἔπεισεν ἐς θάλασσαν καὶ αὐτὸς ἕτερον διανοεῖτο τειχίσαι ἐπὶ τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ. Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ οἷς ἦν ἐν βλάβῃ τειχισθὲν βοηθήσαντες διεκάλωσαν.

53. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἐπιδαυρίοις καὶ Ἀργείοις πόλεμος ἐγένετο, προφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος τοῦ

Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθαέως, ὃ δέον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπεμπον ὑπὲρ παραποταμίων Ἐπιδαύριοι (κυριώτατοι δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν Ἀργεῖοι). ἐδόκει δὲ καὶ ἄνευ τῆς αἰτίας τὴν Ἐπίδαυρον τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ καὶ τοῖς Ἀργείοις προσλαβεῖν, ἦν δύνωνται, τῆς τε Κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας καὶ ἐκ τῆς Αἰγίνης βραχυτέραν ἔσεσθαι τὴν βοήθειαν ἢ Σκύλλαιον περιπλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. παρεσκευάζοντο οὖν οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπίδαυρον διὰ τοῦ θυματος τὴν ἔσπραξιν ἐσβαλοῦντες.

54. Ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους πανδημεὶ ἐς Λεῦκτρα τῆς ἑαυτῶν μεθορίας πρὸς τὸ Λύκαιον, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου βασιλέως ἡγουμένου. ἦδει δὲ οὐδείς ὅποι στρατεύουσιν, οὐδὲ αἱ πόλεις ἐξ ὧν ἐπέμφθησαν. ὡς δ' αὐτοῖς τὰ δια-²βατήρια θυομένοις οὐ προουχῶρει, αὐτοὶ τε ἀπῆλθον ἐπ' οἴκον καὶ τοῖς ξυμμάχοις περιήγγειλαν μετὰ τὸν μέλλοντα (Καρνεῖος δ' ἦν μὴν, ἱερομήνια Δωριεῦσι) παρασκευάζεσθαι ὡς στρατευσομένους. Ἀργεῖοι δ' ἀναχωρη-³σάντων αὐτῶν τοῦ πρὸ τοῦ Καρνείου μηνὸς ἐξελθόντες τετράδι φθίνοντος καὶ ἄγοντες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρόνον, ἐσέβαλλον ἐς τὴν Ἐπίδαυριαν καὶ ἐδήουν. Ἐπιδαύριοι δὲ τοὺς ξυμμάχους ἐπεκαλοῦντο. ὧν τινες⁴ οἱ μὲν τὸν μῆνα προουφασίσαντο, οἱ δὲ καὶ ἐς μεθορίαν τῆς Ἐπίδαυρίας ἐλθόντες ἡσύχαζον.

55. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ Ἐπιδαύρῳ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν, ἐς Μαντίνειαν πρεσβεῖαι ἀπὸ τῶν πόλεων ξυνηλθον, Ἀθηναίων παρακαλεσάντων. καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφραμίδας ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν· σφεῖς μὲν γὰρ περὶ εἰρήνης ξυγκαθῆσθαι, τοὺς δ' Ἐπίδαυρίους καὶ τοὺς ξυμμάχους καὶ τοὺς Ἀργείους μεθ' ὅπλων ἀντιτετάχθαι· διαλυῖσαι οὖν πρῶτον χρῆναι ἀφ' ἑκατέρων ἐλθόντας τὰ στρατόπεδα, καὶ οὕτω

2 πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ πεισθέντες ὄχοντο
καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἀπήγαγον ἐκ τῆς Ἐπιδουρίας. ὕστερον
δὲ ἐς τὸ αὐτὸ ξυνηλθόντες οὐδ' ὡς ἐδυνήθησαν ξυμβῆ-
ναι, ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι πάλιν ἐς τὴν Ἐπιδουρίαν ἐσέβαλον
3 καὶ ἐδήουν. ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς
Καρύας· καὶ ὡς οὐδ' ἐνταῦθα τὰ διαβατήρια αὐτοῖς
4 ἐγένετο, ἐπανεχώρησαν. Ἀργεῖοι δὲ τεμόντες τῆς Ἐπι-
δουρίας ὡς τὸ τρίτον μέρος ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθη-
ναίων αὐτοῖς χίλιοι ἐβοήθησαν ὀπλίται καὶ Ἀλκιβιάδης
στρατηγός, πυθόμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξεστρα-
τεῦσθαι καὶ ὡς οὐδὲν ἔτι αὐτῶν ἔδει, ἀπῆλθον. καὶ τὸ
θῆρος οὕτω διῆλθεν.

56. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι
λαθόντες Ἀθηναίους φρουροὺς τε τριακοσίους καὶ Ἀρη-
σιπίδαν ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπίδουρον ἐσέπεμ-
2 ψαν. Ἀργεῖοι δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους ἐπεκάλουν
ὅτι, γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς ἐαυτῶν ἐκά-
στους μὴ εἶναι πολεμίους διέναι, ἐάσειαν κατὰ θάλασσαν
παραπλευῖσαι· καὶ εἰ μὴ κάκεινοι ἐς Πύλον κομιοῦσιν ἐπὶ
Λακεδαιμονίους τοὺς Μεσσηνίους καὶ Εἰλωτας, ἀδική-
3 σεσθαι αὐτοί. Ἀθηναῖοι δὲ Ἀλκιβιάδου πείσαντος τῇ μὲν
Λακωνικῇ στήλῃ ὑπέγραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οἱ Λακε-
δαιμόνιοι τοῖς ὄρκοις, ἐς δὲ Πύλον ἐκόμισαν τοὺς ἐκ
4 Κρανίων Εἰλωτας λήξασθαι, τὰ δ' ἄλλα ἠσύχαζον. τὸν
δὲ χειμῶνα τοῦτον πολεμούντων Ἀργείων καὶ Ἐπιδου-
ρίων μάχῃ μὲν οὐδεμίᾳ ἐγένετο ἐκ παρασκευῆς, ἐνέδραι
δὲ καὶ καταδρομαί, ἐν αἷς ὡς τύχοιεν ἐκατέρων τινὲς
5 διεφθείροντο. καὶ τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος πρὸς ἕαρ
ἤδη κλίμακας ἔχοντες οἱ Ἀργεῖοι ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἐπίδου-
ρον ὡς ἐρήμου οὔσης διὰ τὸν πόλεμον βία αἰρήσοντες·
καὶ ἄπρακτοι ἀπῆλθον. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ τρίτον
καὶ δέκατον ἔτος τῶ πολέμῳ ἐτελεύτα.

57. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους μεσοῦντος Λακεδαιμόνιοι, ὡς αὐτοῖς οἷ τε Ἐπιδαύριοι ξύμμαχοι ὄντες ἐταλαιπώρουσι καὶ τὰλλα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ μὲν ἀφειστήκει, τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχε, νομίσαντες, εἰ μὴ προκαταλήψονται ἐν τάχει, ἐπὶ πλεόν χωρήσεσθαι αὐτά, ἐστράτενον αὐτοὶ καὶ οἱ Εἰλωτες πανδημεὶ ἐπ' Ἄργος· ἠγείτο δὲ Ἄγρις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. ξυνεστράτενον δ' αὐτοῖς Τεγεᾶται καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἀρκάδων Λακεδαιμονίοις ξύμμαχοι ἦσαν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου ξύμμαχοι καὶ οἱ ἐξῴθεν ἐς Φλιοῦντα ξυνελέγοντο, Βοιωτοὶ μὲν πεντακισχίλιοι ὄπλῃται καὶ τοσοῦτοι ψιλοὶ καὶ ἱππῆς πεντακόσιοι καὶ ἄμιπποι ἴσοι, Κορίνθιοι δὲ δισχίλιοι ὄπλῃται, οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκαστοι, Φλιάσιοι δὲ πανστρατιᾷ, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων ἦν τὸ στράτευμα.

58. Ἄργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τό τε πρῶτον τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμίξει ἐχώρουσι, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοὶ. ἐβοήθησαν δ' αὐτοῖς καὶ Μαντινῆς, ἔχοντες τοὺς σφετέρους ξυμμάχους, καὶ Ἠλείων τρισχίλιοι ὄπλῃται. καὶ προϊόντες ἀπαντῶσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας. καὶ καταλαμβάνουσιν ἐκάτεροι λόφον· καὶ οἱ μὲν Ἄργεῖοι ὡς μεμονωμένοι τοῖς Λακεδαιμονίοις παρεσκευάζοντο μάχεσθαι, ὁ δὲ Ἄγρις τῆς νυκτὸς ἀναστήσας τὸν στρατὸν καὶ λαθῶν ἐπορεύετο ἐς Φλιοῦντα παρὰ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους. καὶ οἱ Ἄργεῖοι αἰσθόμενοι ἅμα ἔφ' ἐχώρουσι, πρῶτον μὲν ἐς Ἄργος, ἔπειτα ἣ προσεδέχοντο τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ τῶν ξυμμάχων καταβήσεσθαι, τὴν κατὰ Νεμέαν ὁδόν. Ἄγρις δὲ ταύτην μὲν ἦν προσεδέχοντο οὐκ ἐτρέπετο, παραγγείλας δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀρκάσι καὶ Ἐπιδαυρίοις ἄλλην ἐχώρησε χαλεπὴν καὶ κατέβη ἐς τὸ Ἄργεῖον πεδίον· καὶ Κορίνθιοι καὶ Πελληνῆς καὶ Φλιά-

σιοι ὄρθιον ἐτέραν ἐπορεύοντο· τοῖς δὲ Βοιωτοῖς καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Σικυνωίοις εἰρητο τὴν ἐπὶ Νεμέας ὁδὸν καταβαίνειν, ἣ οἱ Ἀργεῖοι ἐκάθηντο, ὅπως, εἰ οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ σφᾶς λύντες ἐς τὸ πεδίον βοηθοῖεν, ἐφεπόμενοι τοῖς ἵπποις χρῶντο. καὶ ὁ μὲν οὕτω διατάξας καὶ ἐσβαλὼν ἐς τὸ πεδίον ἐδήου Σάμινθόν τε καὶ ἄλλα.

59. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι γνόντες ἐβοηθῶν ἡμέρας ἤδη ἐκ τῆς Νεμέας, καὶ περιτυχόντες τῷ Φλιασίων καὶ Κορινθίων στρατοπέδῳ τῶν μὲν Φλιασίων ὀλίγους ἀπέκτειναν, ὑπὸ δὲ τῶν Κορινθίων αὐτοὶ οὐ πολλῷ πλείους διεφθάρθησαν. καὶ οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Μεγαρῆς καὶ οἱ Σικυνῶνιοι ἐχώρουν, ὥσπερ εἰρητο αὐτοῖς, ἐπὶ τῆς Νεμέας, καὶ τοὺς Ἀργεῖους οὐκέτι κατέλαβον, ἀλλὰ καταβάντες, ὡς ἐώρων τὰ ἑαυτῶν δηρούμενα, ἐς μάχην παρετάσσοντο. ἀντιπαρ-
3 εσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐν μέσῳ δὲ ἀπειλημμένοι ἦσαν οἱ Ἀργεῖοι· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶργον τῆς πόλεως καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καθύπερθεν δὲ Κορινθιοὶ καὶ Φλιάσιοι καὶ Πελληνῆς, τὸ δὲ πρὸς Νεμέας Βοιωτοὶ καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Μεγαρῆς. ἵπποι δὲ αὐτοῖς οὐ παρήσαν· οὐ γάρ πω οἱ Ἀθηναῖοι μόνον τῶν
4 ξυμμάχων ἦκον. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν Ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων οὐχ οὕτω δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον, ἀλλ' ἐν καλῷ ἐδόκει ἢ μάχῃ ἔσεσθαι, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους
5 ἀπειληφέναι ἐν τῇ αὐτῶν τε καὶ πρὸς τῇ πόλει. τῶν δὲ Ἀργείων δύο ἄνδρες, Θράσυλλός τε, τῶν πέντε στρατηγῶν εἷς ὢν, καὶ Ἀλκίφρων, πρόξενος Λακεδαιμονίων, ἤδη τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνιόντων προσελθόντε Ἄγιδι διελεγέσθην μὴ ποιεῖν μάχην· ἐτοίμους γὰρ εἶναι Ἀργεῖους δίκας δοῦναι καὶ δέξασθαι ἴσας καὶ ὁμοίας, εἰ τι ἐπικαλοῦσιν Ἀργεῖοις Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν σπονδὰς ποιησαμένους.

60. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες τῶν Ἀργείων ἀφ' ἑαν-

τῶν καὶ οὐ τοῦ πλήθους κελεύσαντος εἶπον· καὶ ὁ Ἄγις
 δεξάμενος τοὺς λόγους αὐτός, καὶ οὐ μετὰ τῶν πλειόνων
 οὐδὲ αὐτὸς βουλευσάμενος ἀλλ' ἢ ἐνὶ ἀνδρὶ κοινῶσας τῶν
 ἐν τέλει ξυστρατευομένων, σπένδεται τέσσαρας μῆνας ἐν
 οἷς ἔδει ἐπιτελέσαι αὐτοὺς τὰ ῥηθέντα. καὶ ἀπήγαγε τὸν
 στρατὸν εὐθύς, οὐδενὶ φράσας τῶν ἄλλων [ξυμμάχων].
 οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἶποντο μὲν ὡς ἤγετ-²
 το διὰ τὸν νόμον, ἐν αἰτία δ' εἶχον κατ' ἀλλήλους πολλῇ
 τὸν Ἄγιν, νομίζοντες ἐν καλῷ παρατυχὸν σφίσι ξυμβα-
 λεῖν καὶ πανταχόθεν αὐτῶν ἀποκεκλημένων καὶ ὑπὸ ἱπ-
 πέων καὶ πεζῶν οὐδὲν δρᾶσαντες ἄξιον τῆς παρασκευῆς
 ἀπιέναι. στρατόπεδον γὰρ δὴ τοῦτο κάλλιστον Ἑλληνι-³
 κὸν τῶν μέχρι τοῦδε ξυνηλθεν· ὠφθη δὲ μάλιστα ἕως
 ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέᾳ, ἐν ᾧ Λακεδαιμόνιοι τε παν-
 στρατιᾷ ἦσαν καὶ Ἀρκάδες καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι καὶ
 Σικυώνιοι καὶ Πελληνῆς καὶ Φλιάσιοι καὶ Μεγαρήs, καὶ
 οὗτοι πάντες λογάδες ἀφ' ἐκάστων, ἀξιόμαχοι δοκοῦντες
 εἶναι οὐ τῇ Ἀργείων μόνον ξυμμαχίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἄλλη ἔτι
 προσγενομένη. τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία⁴
 ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν τε καὶ διελύθησαν ἐπ' οἶκου
 ἕκαστοι· Ἀργεῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῷ πλείονι αἰτία⁵
 εἶχον τοὺς σπεισαμένους ἄνευ τοῦ πλήθους, νομίζοντες
 κάκεινοι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὸν Λακεδαι-
 μονίους διαπεφευγένοι· πρὸς τε γὰρ τῇ σφετέρᾳ πόλει
 καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων τὸν ἀγῶνα ἂν
 γίνεσθαι. τὸν τε Θράσυλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χα-⁶
 ράδρῳ, οὐπὲρ τὰς ἀπὸ στρατείας δίκας πρὶν ἐσιέναι κρι-
 νουσι, ἤρξαντο λεύειν. ὁ δὲ καταφυγῶν ἐπὶ τὸν βωμὸν
 περιγίγνεται· τὰ μέντοι χρήματα ἐδήμευσαν αὐτοῦ.

61. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀθηναίων βοηθησάντων χιλίων
 ὀπλιτῶν καὶ τριακοσίων ἱππέων, ὧν ἐστρατήγουν Λάχης
 καὶ Νικόστρατος, οἱ Ἀργεῖοι (ὄμως γὰρ τὰς σπονδὰς

ὄκνον λῦσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους) ἀπιέναι ἐκέ-
 λευον αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸν δῆμον οὐ προσῆγον βουλο-
 μένους χρηματίσαι, πρὶν δὴ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι (ἐπι
 2 γὰρ παρῆσαν) κατηνάγκασαν δεόμενοι. καὶ ἔλεγον οἱ
 Ἀθηναῖοι, Ἀλκιβιάδου πρεσβευτοῦ παρόντος, ἐν τε τοῖς
 Ἀργείοις καὶ ξυμμαχοῖς ταῦτα, ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἰ σπονδαὶ
 ἄνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων καὶ γένοιτο, καὶ νῦν (ἐν
 καιρῷ γὰρ παρεῖναι σφεῖς) ἄπτεσθαι χρῆναι τοῦ πολέ-
 3 μου. καὶ πείσαντες ἐκ τῶν λόγων τοὺς ξυμμάχους εὐθύς
 ἐχώρουν ἐπὶ Ὀρχομενὸν τὸν Ἀρκαδικὸν πάντες πλην
 Ἀργείων· οὗτοι δὲ ὅμως καὶ πεισθέντες ὑπελείποντο
 4 πρῶτον, ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ οὗτοι ἦλθον. καὶ προσ-
 καθεζόμενοι τὸν Ὀρχομενὸν πάντες ἐπολιόρκουν καὶ
 προσβολὰς ἐποιοῦντο, βουλόμενοι ἄλλως τε προσγενέ-
 σθαι σφίσι καὶ ὄμηροι ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν αὐτόθι ὑπὸ
 5 Λακεδαιμονίων κείμενοι. οἱ δὲ Ὀρχομένιοι δείσαντες τὴν
 τε τοῦ τείχους ἀσθένειαν καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος,
 καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐβοήθει, μὴ προαπόλωνται, ξυνέ-
 βησαν ὥστε ξύμμαχοί τε εἶναι καὶ ὀμήρους σφῶν τε αὐ-
 τῶν δοῦναι Μαντινεῦσι καὶ οὓς κατέθεντο Λακεδαιμό-
 νιοι παραδοῦναι.

62. Μετὰ δὲ τοῦτο ἔχοντες ἤδη τὸν Ὀρχομενὸν ἐβου-
 λεύοντο οἱ ξύμμαχοι ἐφ' ὃ τι χρὴ πρῶτον λέναι τῶν λοι-
 πῶν. καὶ Ἡλείοι μὲν ἐπὶ Λέπρεον ἐκέλευον, Μαντινῆς
 δὲ ἐπὶ Τεγέαν· καὶ προσέθεντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι
 2 τοῖς Μαντινεῦσι. καὶ οἱ μὲν Ἡλείοι ὀργισθέντες ὅτι οὐκ
 ἐπὶ Λέπρεον ἐψηφίσαντο, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· οἱ δὲ
 ἄλλοι ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Μαντινείᾳ ὡς ἐπὶ
 Τεγέαν ἰόντες. καὶ τινες αὐτοῖς καὶ αὐτῶν τῶν [Τεγεα-
 τῶν] ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδοσαν τὰ πράγματα.

63. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀργους
 τὰς τετραμήνους σπονδὰς ποιησάμενοι, Ἄγιν ἐν μεγάλῃ

αἰτία εἶχον οὐ χειρωσάμενον σφίσιν Ἄργος, παρασχὼν καλῶς ὡς οὐπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον. ἀθρόους γὰρ τοσούτους ξυμμάχους καὶ τοιούτους οὐ ῥάδιον εἶναι λαβεῖν. ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ ἠγγέλλετο ἐαλωκέναι,² πολλῶ δὴ μᾶλλον ἐχαλέπαινον καὶ ἐβούλευον εὐθύς ὑπ' ὀργῆς παρὰ τὸν τρόπον τὸν ἑαυτῶν ὡς χρῆ τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ κατασκάψαι καὶ δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιῶσαι. ὁ δὲ παρητεῖτο μηδὲν τούτων δραῖν· ἔργῳ γὰρ ἀγαθῶ³ ῥύσεσθαι τὰς αἰτίας στρατευόμενος· ἢ τότε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ τι βούλονται. οἱ δὲ τὴν μὲν ζημίαν καὶ τὴν κατα-⁴σκαφὴν ἐπέσχον, νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὅς οὐπω πρότερον ἐγένετο αὐτοῖς· δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτιατῶν προσεῖλοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι ἀπάγειν στρατιάν ἐκ τῆς πόλεως.

64. Ἐν τούτῳ δ' ἀφικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν ἐπιτηδείων ἐκ Τεγέας ὅτι, εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει, ἀποστήσεται αὐτῶν Τεγέα πρὸς Ἀργείους καὶ τοὺς ξυμμάχους καὶ ὅσον οὐκ ἀφέστηκεν. ἐνταῦθα δὴ βοήθεια² τῶν Λακεδαιμονίων γίγνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Εἰλωτῶν πανδημεὶ ὀξεῖα καὶ οἷα οὐπω πρότερον. ἐχώρουν δὲ ἐς Ὀρέσθειον τῆς Μαιναλίας· καὶ τοῖς μὲν Ἀρκάδων σφε-³τέροις οὐσι ξυμμάχοις προεῖπον ἀθροισθεῖσιν ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν, αὐτοὶ δὲ μέχρι μὲν τοῦ Ὀρεσθείου πάντες ἐλθόντες, ἐκεῖθεν δὲ τὸ ἕκτον μέρος σφῶν αὐτῶν ἀποπέμψαντες ἐπ' οἴκου, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον τε καὶ τὸ νεώτερον ἦν, ὥστε τὰ οἴκοι φρουρεῖν, τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἀφικνουῦνται ἐς Τεγέαν. καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον οἱ ξύμμαχοι ἀπ' Ἀρκάδων παρήσαν. πέμπουσι δὲ⁴ καὶ ἐς τὴν Κύρινθον καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας καὶ Λοκρούς, βοηθεῖν κελεύοντες κατὰ τάχος ἐς Μαντίνειαν. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐξ ὀλίγου τε ἐγένετο καὶ οὐ ῥάδιον ἦν μὴ ἀθρόοις καὶ ἀλλήλους περιμείνασι διελθεῖν τὴν πολεμῖαν

(ξυνέκληγε γὰρ διὰ μέσου) ὅμως δὲ ἠπείγοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀναλαβόντες τοὺς παρόντας Ἀρκάδων ξυμμάχους ἐσέβαλον ἐς τὴν Μαντινικὴν, καὶ στρατοπεδευσάμενοι πρὸς τῷ Ἡρακλείῳ ἐδήουν τὴν γῆν.

65. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὡς εἶδον αὐτούς, καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον παρε-
 2 τάξαντο ὡς ἐς μάχην. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθύς αὐτοῖς ἐπῆσαν· καὶ μέχρι μὲν λίθου καὶ ἀκοντίου βολῆς ἐχώρησαν· ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις Ἄγριδι ἐπεβόησεν, ὁρῶν πρὸς χωρίον καρτερὸν ἰόντας σφᾶς, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῶ ἰᾶσθαι, δηλῶν τῆς ἐξ Ἀργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν ἀνάληψιν
 3 βουλομένην εἶναι. ὁ δὲ, εἴτε καὶ διὰ τὸ ἐπιβόημα εἴτε καὶ αὐτῷ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ
 4 στράτευμα κατὰ τάχος πρὶν ξυμμίξαι ἀπῆγε. καὶ ἀφικόμενος πρὸς τὴν Τεγεᾶτιν τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν ἐς τὴν Μαντινικὴν, περὶ οὐπερ ὡς τὰ πολλὰ βλάπτουτος ὀποτέρωσσε ἂν ἐσπίπτη Μαντινῆς καὶ Τεγεᾶται πολεμοῦσιν. ἐβούλετο δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου βοηθοῦντας ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐκτροπὴν, ἐπειδὴν πύθωνται, καταβιβάσαι, τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς ξυμμάχους, καὶ ἐν τῷ ὀμαλῷ τὴν
 5 μάχην ποιεῖσθαι· καὶ ὁ μὲν τὴν ἡμέραν ταύτην μείνας αὐτοῦ περὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν· οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μὲν προῶτον καταπλαγέντες τῇ ἐξ ὀλίγου αἰφνιδίῳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον ὅ τι εἰκάσωσιν· εἶτα ἐπειδὴ ἀναχωροῦντες ἐκεῖνοί τε ἀπέκρυσαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον καὶ οὐκ ἐπηκολούθουν, ἐνταῦθα τοὺς ἑαυτῶν στρατηγούς αὐτίς ἐν αἰτία εἶχον τό τε πρότερον καλῶς ληφθέντας πρὸς Ἀργεῖ Λακεδαιμονίους ἀφεθῆναι καὶ νῦν ὅτι ἀποδιδράσκοντας οὐδεὶς ἐπιδιώκει, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν οἱ μὲν σφύζονται, σφεῖς δὲ προδίδονται. οἱ δὲ
 6 στρατηγὸς ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ παραντίκα, ὕστερον

δὲ ἀπάγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ προελθόντες εἰς τὸ ὀμαλὸν ἐστρατοπεδεύσαντο ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

66. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ξυνετάξαντο, ὡς ἐμελλον μαχεῖσθαι, ἢν περιτύχωσιν· οἱ τε Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ Ἡράκλειον πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον ἰόντες ὄρωσι δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει τε ἤδη πάντας καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας. μάλιστα δὴ Λακεδαιμόνιοι εἰς ὃ² ἐμέμνητο ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξεπλάγησαν. διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως ἢ παρασκευῆ αὐτοῖς ἐγίνετο· καὶ εὐθύς ὑπὸ σπουδῆς καθίσταντο εἰς κόσμον τὸν ἐαυτῶν, Ἀγιδος τοῦ βασιλέως ἕκαστα ἐξηγουμένου κατὰ τὸν νόμον. βα-³σιλέως γὰρ ἄγοντος ὑπ' ἐκείνου πάντα ἄρχεται, καὶ τοῖς μὲν πολεμάρχοις αὐτὸς φράζει τὸ δέον, οἱ δὲ τοῖς λοχαγοῖς, ἐκεῖνοι δὲ τοῖς πεντηκοντηῆρσιν, αὐτίς δ' οὗτοι τοῖς ἐνωμοτάρχοις, καὶ οὗτοι τῇ ἐνωμοτίᾳ. καὶ αἱ παραγγέλ-⁴σεις, ἢν τι βούλωνται, κατὰ τὰ αὐτὰ χωροῦσι καὶ ταχεται ἐπέρχονται· σχεδὸν γὰρ τι πᾶν πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσί, καὶ τὸ ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου πολλοῖς προσήκει.

67. Τότε δὲ κέρας μὲν εὐώνυμον Σκιρῆται αὐτοῖς καθίσταντο, αἰεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνοι Λακεδαιμονίων ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες· παρὰ δ' αὐτοῖς οἱ ἐπὶ Θράκης Βρασιδεῖοι στρατιῶται καὶ νεοδαμῶδεις μετ' αὐτῶν· ἔπειτ' ἤδη Λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ ἐξῆς καθίστασαν τοὺς λόχους καὶ παρ' αὐτοὺς Ἀρχάδων Ἡραιῆς, μετὰ δὲ τούτους Μαινάλιοι, καὶ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα Τεγεᾶται καὶ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι, τὸ ἔσχατον ἔχοντες, καὶ οἱ ἱππῆς αὐτῶν ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρα. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως² ἐτάξαντο· οἱ δ' ἐναντίοι αὐτοῖς δεξιὸν μὲν κέρας Μαντινῆς εἶχον ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων τὸ ἔργον ἐγίνετο, παρὰ δ'

αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι Ἀρκάδων ἦσαν, ἔπειτα Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες, οἷς ἡ πόλις ἐκ πολλοῦ ἄσκησιν τῶν ἐς τὸν πόλεμον δημοσίᾳ παρεῖχε, καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν οἱ ἄλλοι Ἀργεῖοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, Κλεωναῖοι καὶ Ὀρνεᾶται, ἔπειτα Ἀθηναῖοι ἔσχατοι τὸ εὐώνυμον κέρας ἔχοντες καὶ ἰππῆς μετ' αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι.

68. Τάξις μὲν ἦδε καὶ παρασκευὴ ἀμφοτέρων ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων μείζον ἐφάνη. ἀριθμὸν δὲ γράψαι, ἢ καθ' ἐκάστους ἑκατέρων ἢ ξύμπαντας, οὐκ ἂν δυναίμην ἀκριβῶς· τὸ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων πλῆθος διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν ἠγνοεῖτο, τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες ἐς τὰ οἰκεία πλήθη ἠπιστεῖτο. ἐκ μέντοι τοιοῦδε λογισμοῦ ἕξεστί τω σκοπεῖν τὸ Λακεδαιμονίων τότε παραγενόμενον πλῆθος·
 3 λόχοι μὲν γὰρ ἐμάχοντο ἐπὶ ἄνευ Σκιριτῶν, ὄντων ἑξακοσίων, ἐν δὲ ἐκάστῳ λόχῳ πεντηκοστῦες ἦσαν τέσσαρες, καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῷ ἐνωμοταίαι τέσσαρες. τῆς τε ἐνωμοτίας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τέσσαρες· ἐπὶ δὲ βᾶθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ὡς λοχαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὀκτώ. παρὰ δὲ ἄπαν πλὴν Σκιριτῶν τετρακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήκοντα ἄνδρες ἢ πρώτη τάξις ἦν.

69. Ἐπεὶ δὲ ξυνιέναι ἔμελλον ἤδη, ἐνταῦθα καὶ παραινέσεις καθ' ἐκάστους ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατηγῶν τοιαῖδε ἐγίνοντο, Μαντινεῦσι μὲν ὅτι ὑπὲρ τε πατρίδος ἢ μάχῃ ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅμα καὶ δουλείας, τὴν μὲν μὴ πειρασαμένοις ἀφαιρεθῆναι, τῆς δὲ μὴ αὐθις πειρασθαι· Ἀργείοις δὲ ὑπὲρ τῆς τε παλαιᾶς ἡγεμονίας καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ποτὲ ἰσομοιρίας μὴ διὰ παντὸς στερισκομένους ἀνέχεσθαι, καὶ ἄνδρας ἅμα ἐχθροὺς καὶ ἀστυγείτονας ὑπὲρ πολλῶν ἀδικημάτων ἀμύνασθαι· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις, καλὸν εἶναι μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν

ξυμμαχων ἀγωνιζομένους μηδενὸς λείπεσθαι, καὶ ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίους νικήσαντες τὴν τε ἀρχὴν βεβαιοτέραν καὶ μεῖζω ἔξουσι, καὶ οὐ μὴ ποτέ τις αὐτοῖς ἄλλος ἐς τὴν γῆν ἔλθῃ. τοῖς μὲν Ἀργείοις καὶ ξυμμαχοῖς² τοιαῦτα παρηνέθη· Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἑκάστους τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν ἐποιῶντο, εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτην πλείω σφίζουσαν ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσαν παρ-
αίνεσιν.

70. Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ἀρχῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ ἀνλητῶν πολλῶν νόμου ἐγκαθεστῶ-
των, οὐ τοῦ θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προέλθοιεν καὶ μὴ διασπασθεῖη αὐτοῖς ἡ τάξις, ὕπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν.

71. Ξυνιόντων δ' ἔτι Ἄργις ὁ βασιλεὺς τοιόνδε ἐβου-
λευσατο δρᾶσαι. τὰ στρατόπεδα ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο· ἐπὶ τὰ δεξιὰ κέρατα αὐτῶν ἐν ταῖς ξυνόδοις μᾶλ-
λον ἐξωθεῖται, καὶ περιέσχουσι κατὰ τὸ τῶν ἐναντιῶν εὐώνυμον ἀμφοτέροι τῷ δεξιῷ, διὰ τὸ φοβούμενους προσ-
στέλλειν τὰ γυμνὰ ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγμένου ἀσπίδι καὶ νομίζειν τὴν πνικνότητα τῆς ξυγκλήσεως εὐσκεπαστότατον εἶναι· καὶ ἡγεῖται μὲν τῆς αἰτίας ταύτης ὁ πρωτοστάτης τοῦ δεξιοῦ κέρως, προθυ-
μούμενος ἐξαλλάσσειν αἰεὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν, ἔπονται δὲ διὰ τὸν αὐτὸν φόβον καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ τότε περιέσχον μὲν οἱ Μαντινῆς πολὺ τῷ κέρα τῶν² Σκιριτῶν, ἔτι δὲ πλέον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεᾶται τῶν Ἀθηναίων, ὅσῳ μεῖζον τὸ στρατεύμα εἶχον. δεισας³ δὲ Ἄργις μὴ σφῶν κυκλωθῆ το εὐώνυμον, καὶ νομίσας

ἄγαν περιέχειν τοὺς Μαντινέας, τοῖς μὲν Σκιρίταις καὶ Βρασιδεῖοις ἐσήμηνεν ἐπεξαγωγόντας ἀπὸ σφῶν ἐξισῶσαι τοὺς Μαντινεῦσιν, ἐς δὲ τὸ διάκενον τοῦτο παρήγγελλεν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως δύο λόχους τῶν πολεμάρχων Ἴππονοῖδα καὶ Ἀριστοκλεῖ ἔχουσι παρελθεῖν καὶ ἐσβαλόντας πληρῶσαι, νομίζων τῷ θ' ἑαυτῶν δεξιῷ ἔτι περιουσίαν ἔσεσθαι καὶ τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας βεβαιότερον τετάξεσθαι.

72. Ξυνέβη οὖν αὐτῷ ἄτε ἐν αὐτῇ τῇ ἐφόδῳ καὶ ἐξ ὀλίγου παραγγείλαντι τὸν τε Ἀριστοκλέα καὶ τὸν Ἴππονοῖδαν μὴ θελήσαι παρελθεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸ αἰτίαμα ὕστερον φεύγειν ἐκ Σπάρτης, δόξαντας μαλακισθῆναι, καὶ τοὺς πολεμίους φθάσαι τῇ προσμίξει, καὶ κελεύσαντος αὐτοῦ, ἐπὶ τοὺς Σκιρίτας ὡς οὐ παρήλθον οἱ λόχοι, πάλιν αὐτῷ σφίσι προσμίξει, μὴ δυνηθῆναι ἔτι 2 μῆδὲ τούτους ξυγκληῆσαι. ἀλλὰ μάλιστα δὴ κατὰ πάντα τῇ ἐμπειρίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἐλασσωθέντες τότε τῇ ἀνδρίᾳ 3 ἔδειξαν οὐχ ἥσσον περιγευόμενοι. ἐπειδὴ γὰρ ἐν χερσὶν ἐγίννοντο τοῖς ἐναντίοις, τὸ μὲν τῶν Μαντινέων δεξιὸν τρέπει αὐτῶν τοὺς Σκιρίτας καὶ τοὺς Βρασιδεῖους, καὶ ἐσπεσόντες οἱ Μαντινῆς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν καὶ τῶν Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες κατὰ τὸ διάκενον καὶ οὐ ξυγκλησθὲν τοὺς Λακεδαιμονίους διέφθειρον καὶ κυκλωσάμενοι ἔτρεψαν καὶ ἐξέωσαν ἐς τὰς ἀμάξας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐπιτεταγμένων ἀπέκτεινάν τινας. 4 καὶ ταύτῃ μὲν ἥσσῶντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· τῷ δ' ἄλλῳ στρατοπέδῳ, καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ἦπερ ὁ βασιλεὺς Ἄγρις ἦν καὶ περὶ αὐτὸν οἱ τριακόσιοι ἰππῆς καλούμενοι, προσπεσόντες τῶν τε Ἀργείων τοῖς πρεσβυτέροις καὶ πέντε λόχοις ὠνομασμένοις καὶ Κλεωναίοις καὶ Ὀρνεάταις καὶ Ἀθηναίων τοῖς παρατεταγμένοις ἔτρεψαν οὐδὲ ἐς χεῖρας τοὺς πολλοὺς ὑπομείναντας, ἀλλ' ὡς ἐπῆσαν οἱ Λακε-

δαιμόνιοι, εὐθύς ἐνδόντας καὶ ἔστιν οὓς καὶ καταπατη-
θέντας τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἐγκατάληψιν.

73. Ὡς δὲ ταύτῃ ἐνεδεδώκει τὸ τῶν Ἀργείων καὶ
ξυμμάχων στράτευμα, παρερρήγνυντο ἤδη ἅμα καὶ ἐφ'
ἐκάτερα, καὶ ἅμα τὸ δεξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Τε-
γεατῶν ἐκκυκλοῦτο τῷ περιέχοντι σφῶν τοὺς Ἀθηναίους,
καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κίνδυνος περιειστήκει, τῇ μὲν
κυκλουμένους, τῇ δὲ ἤδη ἠσσημένους. καὶ μάλιστ' ἂν
τοῦ στρατεύματος ἑταλαιπώρησαν, εἰ μὴ οἱ ἱππῆς παρόν-
τες αὐτοῖς ἀφέλιμοι ἦσαν. καὶ ξυνέβη τὸν Ἄγιν, ὡς 2
ἦσθετο τὸ εὐώνυμον σφῶν ποιοῦν τὸ κατὰ τοὺς Μαν-
τινέας καὶ τῶν Ἀργείων τοὺς χιλίους, παραγγεῖλαι παντὶ
τῷ στρατεύματι χωρῆσαι ἐπὶ τὸ νικώμενον. καὶ γενομέ- 3
νου τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς παρῆλθε καὶ
ἐξέκλινεν ἀπὸ σφῶν τὸ στράτευμα, καθ' ἡσυχίαν ἐσώ-
θησαν καὶ τῶν Ἀργείων μετ' αὐτῶν τὸ ἠσσηθέν. οἱ δὲ
Μαντινῆς καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τῶν Ἀργείων οἱ λογάδες
οὐκέτι πρὸς τὸ ἐγκείσθαι τοῖς ἐναντίοις τὴν γνώμην εἶ-
χον, ἀλλ' ὀρᾶντες τοὺς τε σφετέρους νενικημένους καὶ
τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπιφερομένους ἐς φυγὴν ἐτρέπον-
το. καὶ τῶν μὲν Μαντινέων καὶ πλείους διεφθάρησαν, 4
τῶν δὲ Ἀργείων λογάδων τὸ πολὺ ἐσώθη. ἡ μὲντοι φυ-
γὴ καὶ ἀποχώρησις οὐ βίαιος οὐδὲ μακρὰ ἦν· οἱ γὰρ
Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν τοῦ τρέψαι χρονίους τὰς μάχας
καὶ βεβαίους τῷ μένειν ποιοῦνται, τρέψαντες δὲ βραχείας
καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰς διώξεις.

74. Καὶ ἡ μὲν μάχη τοιαύτη καὶ ὅτι ἐγγύτατα τού-
των ἐγένετο, πλείστου δὴ χρόνου μεγίστη δὴ τῶν Ἑλλη-
νικῶν καὶ ὑπὸ ἀξιολογωτάτων πόλεων ξυνελθοῦσα. οἱ 2
δὲ Λακεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ
ὄπλα τροπαῖον εὐθύς ἴστασαν καὶ τοὺς νεκροὺς ἐσκού-
λευον καὶ τοὺς αὐτῶν ἀνείλοντο καὶ ἀπήγαγον ἐς Τεγέαι.

οὔπερ ἐτάφησαν, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους
 8 ἀπέδωσαν. ἀπέθανον δὲ Ἀργείων μὲν καὶ Ὀρνεατῶν καὶ
 Κλεωναίων ἑπτακόσιοι, Μαντινέων δὲ διακόσιοι, καὶ
 Ἀθηναίων ξὺν Αἰγινήταις διακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ
 ἀμφοτέρω. Λακεδαιμονίων δὲ οἱ μὲν ξύμμαχοι οὐκ ἐτα-
 λαιπώρησαν ὥστε καὶ ἀξιόλογόν τι ἀπογενέσθαι· αὐτῶν
 δὲ χαλεπὸν μὲν ἦν τὴν ἀλήθειαν πυθέσθαι, ἐλέγοντο δὲ
 περὶ τριακοσίους ἀποθανεῖν.

75. Τῆς δὲ μάχης μελλούσης ἔσεσθαι καὶ Πλειστοά-
 ναξ ὁ ἕτερος βασιλεὺς ἔχων τοὺς τε πρεσβυτέρους καὶ
 νεωτέρους ἐβοήθησε· καὶ μέχρι μὲν Τεγέας ἀφίκετο,
 2 πυθόμενος δὲ τὴν νίκην ἀπεχώρησε. καὶ τοὺς ἀπὸ Κο-
 ρίνθου καὶ ἐξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους ἀπέστρεψαν πέμψαν-
 τες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἀφέντες (Κάρνεια γὰρ αὐτοῖς ἐτύγχανον ὄν-
 3 τια) τὴν ἑορτὴν ἤγον. καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τότε
 ἐπιφερομένην αἰτίαν ἐς τε μαλακίαν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ
 ξυμφορὰν καὶ ἐς τὴν ἄλλην ἀβουλίαν τε καὶ βραδυτῆτα
 ἐνὶ ἔργῳ τούτῳ ἀπελύσαντο, τύχῃ μὲν ὡς ἐδόκουν κακι-
 ζόμενοι, γνώμῃ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι ὄντες.

4 Τῇ δὲ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ξυνέβη τῆς μάχης ταύτης
 καὶ τοὺς Ἐπίδαυρίους πανδημεὶ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀργείαν
 ὡς ἐρήμον οὔσαν καὶ τοὺς ὑπολοίπους φύλακας τῶν
 5 Ἀργείων ἐξελθόντων αὐτῶν διαφθεῖραι πολλούς. καὶ
 Ἠλείων τρισχιλίων ὀπλιτῶν βοηθησάντων Μαντινεῦσιν
 ὕστερον τῆς μάχης καὶ Ἀθηναίων χιλίων πρὸς τοῖς προ-
 τέροις, ἐστράτευσαν ἅπαντες οἱ ξύμμαχοι οὗτοι εὐθύς
 ἐπὶ Ἐπίδαυρον, ἕως οἱ Λακεδαιμόνιοι Κάρνεια ἤγον, καὶ
 6 διελόμενοι τὴν πόλιν περιετείχιζον. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
 ἐξεπαύσαντο, Ἀθηναῖοι δὲ ὥσπερ προσετάχθησαν τὴν
 ἄκραν τὸ Ἡραῖον εὐθύς ἐξειργάσαντο. καὶ ἐν τούτῳ

ξυγκαταλιπόντες ἅπαντες τῷ τειχίσματι φρουρὰν ἀνεχώρησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι. καὶ τὸ θῆρος ἐτελεύτα.

76. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἀρχομένου εὐθύς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἤγαγον, ἐξεστράτευσαν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Τεγέα λόγους προύπεμπον ἐς τὸ Ἄργος ξυμβατηρίους. ἦσαν δὲ αὐτοῖς πρότερόν τε ἄνδρες ἐπιτήδειοι καὶ βουλόμενοι τὸν δῆμον τὸν ἐν Ἄργει καταλῦσαι, καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχη ἐγεγένητο, πολλῶ μᾶλλον ἐδύναντο πελθεῖν τοὺς πολλοὺς ἐς τὴν ὁμολογίαν. ἐβούλουντο δὲ πρῶτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους αὐθις ὕστερον καὶ ξυμμαχίαν, καὶ οὕτως ἤδη τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι. καὶ ἀφικνεῖται πρόξε-³νος ὢν Ἀργείων Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων δύο λόγῳ φέρων ἐς τὸ Ἄργος, τὸν μὲν καθ' ὅτι εἰ βούλονται πολεμεῖν, τὸν δ' ὡς εἰ εἰρήνην ἄγειν. καὶ γενομένης πολλῆς ἀντιλογίας (ἔτυχε γὰρ καὶ ὁ Ἄλκιβιάδης παρών) οἱ ἄνδρες οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις πρᾶσσοντες, ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες, ἐπεισαν τοὺς Ἀργείους προσδέξασθαι τὸν ξυμβατήριον λόγον. ἔστι δὲ ὅδε.

77. „Καττάδε δοκεῖ τᾶ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβalέσθαι ποττῶς Ἀργείως, ἀποδιδόντας τῶς παῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τῶς ἄνδρας τοῖς Μαιναλίοις, καὶ τῶς ἄνδρας τῶς ἐν Μαντινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας, καὶ ἐξ Ἐπιδαύρῳ ἐκβῶντας καὶ το τείχος ἀναίρουντας. αἱ δὲ κα μὴ εἰκῶντι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξ Ἐπιδαύρῳ,² πολεμίους εἶμεν τοῖς Ἀργείοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ξυμμάχοις. καὶ αἴτινα τοῖς Λακεδαιμόνιοι παῖδα³ ἔχοντι, ἀποδόμεν ταῖς πολίεσσι πάσαις. περὶ δὲ τῷ σιῶ⁴ σύματος, αἱ μὲν λῆν, τοῖς Ἐπιδαυρίοις ὄρκον δόμεν, αἱ δέ, αὐτοὺς ὁμόσαι. τὰς δὲ πόλιας τὰς ἐν Πελοποννήσῳ,⁵

καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμους εἶμεν πάσας κατὰ
 6 πάτρια. αἱ δὲ κα τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσῳ τις ἐπὶ τὰν
 Πελοπόννησον γὰρ ἢ ἐπὶ κακῶ, ἀλεξέμεναι ἀμοδι βου-
 λευσαμένους, ὅπα κα δικαιοτάτα δοκῆ τοῖς Πελοποννα-
 7 σίοις. ὅσοι δ' ἐκτὸς Πελοποννήσῳ τῶν Λακεδαιμονίων
 ξύμμαχοί ἐντι, ἐν τῶ αὐτῶ ἐσσοῦνται ἐν τῶπερ καὶ τοὶ τῶν
 8 Ἀργείων ξύμμαχοί ἐντι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. ἐπιδείξαντας
 δὲ τοῖς ξυμμάχοις ξυμβalέσθαι. αἱ κα αὐτοῖς δοκῆ. αἱ δὲ
 τι δοκῆ τοῖς ξυμμάχοις, οἴκαδ' ἀπιάλλην.“

78. Τοῦτον μὲν τὸν λόγον προσεδέξαντο πρῶτον οἱ
 Ἀργεῖοι, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τὸ στρατεύμα ἀνεχώ-
 ρησεν ἐκ τῆς Τεγέας ἐπ' οἶκον· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιμιξίας
 οὔσης ἤδη παρ' ἀλλήλους, οὐ πολλῶ ὕστερον ἔπραξαν
 αὐθις οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ὥστε τὴν Μαντινέων καὶ Ἡλείων
 καὶ τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν ἀφέντας Ἀργεῖους σπον-
 δὰς καὶ ξυμμαχίαν ποιήσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους.
 καὶ ἐγένοντο αἶδε.

79. „Καττάδε ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργεῖοις
 σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν εἶμεν πενήτηντα ἔτη, ἐπὶ τοῖς
 ἴσοις καὶ ὁμοίοις δίκας διδόντας κατὰ πάτρια· ταὶ δὲ
 ἄλλαι πόλιες ταὶ ἐν Πελοποννήσῳ κοινανέοντων τὰν
 σπονδᾶν καὶ τὰν ξυμμαχιᾶν αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλιες,
 τὰν αὐτῶν ἔχοντες, κατὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας
 2 καὶ ὁμοίας. ὅσοι δὲ ἔξω Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίοις
 ξύμμαχοί ἐντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐσσοῦνται τοῖσπερ καὶ τοὶ
 Λακεδαιμόνιοι· καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ξύμμαχοι ἐν τῶ
 αὐτῶ ἐσσοῦνται τῶπερ καὶ τοὶ Ἀργεῖοι, τὰν αὐτῶν ἔχον-
 3 τες. αἱ δὲ ποι στρατείας δέη κοινᾶς, βουλευέσθαι Λακεδαι-
 μονίως καὶ Ἀργεῖως ὅπα κα δικαιοτάτα κρίναντας τοῖς
 4 ξυμμάχοις. αἱ δὲ τι τῶν πολιῶν ἢ ἀμφίλογα, ἢ τῶν
 ἐντὸς ἢ τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσῳ, αἴτε περὶ ὄρων αἴτε
 περὶ ἄλλου τινός, διακριθῆμεν. αἱ δὲ τις τῶν ξυμμάχων

πόλις πόλει ἐρίζοι, ἐς πόλιν ἐλθεῖν, ἂν τινα ἴσαν ἀμφοῖν ταῖς πολίεσσι δοκεῖοι. τῶς δὲ ἔτας κατὰ πάτρια δικάζεσθαι.“

80. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία αὕτη ἐγεγένητο· καὶ ὁπόσα ἀλλήλων πολέμῳ ἢ εἰ τι ἄλλο εἶχον, διελύσαντο. κοινῇ δὲ ἤδη τὰ πράγματα τιθέμενοι ἐψηφίσαντο κήρυκα καὶ πρεσβείαν παρ' Ἀθηναίων μὴ προσδέχεσθαι, ἣν μὴ ἐκ Πελοποννήσου ἐξίωσι τὰ τεῖχη ἐκλιπόντες, καὶ μὴ ξυμβαίνειν τῷ μηδὲ πολεμεῖν ἄλλ' ἢ ἅμα. καὶ τὰ τε 2 ἄλλα θυμῷ ἔφερον καὶ ἐς τὰ ἐπὶ Θοράκης χωρία καὶ ὡς Περδίκκαν ἐπεμψαν ἀμφοτέροι πρέσβεις καὶ ἀνέπεισαν Περδίκκαν ξυνομόσαι σφίσι. οὐ μέντοι εὐθύς γε ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διενοεῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἐώρα· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἄργους. καὶ τοῖς Χαλκιδεῦσι τοὺς τε παλαιοὺς ὄρκους ἀνενεώσαντο καὶ ἄλλους ᾤμοσαν. ἐπεμψαν δὲ καὶ παρὰ τοὺς Ἀθηναίους 3 οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις, τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου τεῖχος κελεύοντες ἐκλιπεῖν. οἱ δ' ὄρωντες ὀλίγοι πρὸς πλείους ὄντες τοὺς ξυμφύλακας ἐπεμψαν Δημοσθένη τοὺς σφετέρους ἐξάξοντα. ὁ δὲ ἀφικόμενος καὶ ἀγῶνά τινα πρόφασιν γυμνικὸν ἐξω τοῦ φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρουρικόν, ἀπέκλησε τὰς πύλας. καὶ ὕστερον Ἐπιδαυριοῖς ἀνανεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδωσαν τὸ τεῖχοςμα.

81. Μετὰ δὲ τὴν τῶν Ἀργείων ἀπόστασιν ἐκ τῆς ξυμμαχίας καὶ οἱ Μαντινῆς, τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχοντες, ἔπειτ' οὐ δυνάμενοι ἄνευ τῶν Ἀργείων, ξυνέβησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφεῖσαν τῶν πόλεων. καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι, χίλιοι ἑκάτεροι, 2 ξυστρατεύσαντες, τὰ τ' ἐν Σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κατέστησαν αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλθόντες, καὶ μετ' ἐκεῖνα ξυναμφοτέροι ἤδη καὶ τὸν ἐν Ἄργει δῆμον κατέ-

λυσαν, καὶ ὀλιγαρχία ἐπιτηδεῖα τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη. καὶ πρὸς ἕαρ ἤδη ταῦτα ἦν τοῦ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τέταρτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

82. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου θέρους Διῆς τε οἱ ἐν Ἄθρῳ ἀπέστησαν Ἀθηναίων πρὸς Χαλκιδέας καὶ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐν Ἀχαΐᾳ οὐκ ἐπιτηδεῖως πρότερον ἔχοντα καθίσταντο. καὶ Ἀργείων ὁ δῆμος κατ' ὀλίγον ξυνιστάμενός τε καὶ ἀναθαρσήσας ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις, τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνοπαιδίας τῶν Λακεδαιμονίων. καὶ μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος, καὶ τοὺς 3 μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἐξήλασεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι, οὐκ ἤλθον ἐκ πλείονος, ἀναβαλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβουήθουν. καὶ ἐν Τεγέᾳ πυθόμενοι ὅτι νενίκηνται οἱ ὀλίγοι, προελθεῖν μὲν οὐκέτι ἠθέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγότων, ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπ' οἴκου τὰς γυμνοπαιδίας ἤγρον. 4 καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρέσβων ἀπὸ τε τῶν ἐν τῇ πόλει [ἀγγέλων] καὶ τῶν ἔξω Ἀργείων, παρόντων τε τῶν ξυμμάχων καὶ ρηθέντων πολλῶν ἀφ' ἑκατέρων ἔγνωσαν μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς στρατεύειν ἐς Ἄργος, διατριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίννοντο. ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν τούτῳ, φοβούμενος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν πάλιν προσαγόμενός τε καὶ νομίζων μένιστον δὴ σφᾶς ὠφελήσειν, τειχίζει μακρὰ τεῖχη ἐς θάλασσαν, ὅπως, ἦν τῆς γῆς εἰργωνται, ἢ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων 6 ἐπαγωγῇ τῶν ἐπιτηδεῖων ὠφελῆ. ξυνήδεσαν δὲ τὸν τειχισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι πανδημεῖ, καὶ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται, ἐτείχιζον· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς ἤλθον τέκτονες καὶ λιθουργοί. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

83. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι

ὡς ἤσθοντο τειχιζόντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ Ἄργος αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων· ὑπῆρχε δέ τι αὐτοῖς καὶ ἐκ τοῦ Ἄργους αὐτόθεν πρᾶσσόμενον. ἦγε δὲ τὴν στρατιὰν Ἄργις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως δοκοῦντα προϋπάρχειν οὐκ ἐκρουχώρησεν ἔτι· τὰ δὲ οἰκοδομούμενα τεῖχη ἐλόντες καὶ καταβαλόντες καὶ Ὑσιᾶς χωρίον τῆς Ἀργείας λαβόντες καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἅπαντας οὓς ἔλαβον ἀποκτείναντες ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. ἐστρά-³τευσαν δὲ μετὰ τοῦτο καὶ Ἀργεῖοι ἐς τὴν Φλιασίαν, καὶ δηώσαντες ἀπῆλθον, ὅτι σφῶν τοὺς φυγάδας ὑπεδέχοντο· οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἐνταῦθα κατῴκηντο. κατέκλησαν δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Μακεδόνας Ἀθηναῖοι, Περδικκὰ ἐπικαλοῦντες τὴν τε πρὸς Ἀργείους καὶ Λακεδαιμονίους γενομένην ξυνωμοσίαν καὶ ὅτι παρασκευασαμένων αὐτῶν στρατιὰν ἄγειν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ἀμφίπολιν Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγούντος ἔφευστο τὴν ξυμμαχίαν καὶ ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπάραντος· πολέμιος οὖν ἦν. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

84. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλεύσας ἐς Ἄργος ναυσὶν εἴκοσιν Ἀργείων τοὺς δοκοῦντας ἔτι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖν ἔλαβε, τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθεντο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὰς ἐγγυὺς νήσους ὧν ἦρχον· καὶ ἐπὶ Μῆλον τὴν νῆσον Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑαυτῶν μὲν τριάκοντα, Χίαις δὲ ἕξ, Λεσβίαιν δὲ δυοῖν, καὶ ὀπλίταις ἑαυτῶν μὲν διακοσίοις καὶ χιλίοις καὶ τοξόταις τριακοσίοις καὶ ἵπποτοξόταις εἴκοσι, τῶν δὲ ξυμμαχῶν καὶ νησιωτῶν ὀπλίταις μάλιστα πεντακοσίοις καὶ χιλίοις. οἱ δὲ Μῆλιοι² Λακεδαιμονίων μὲν εἰσὶν ἄποικοι, τῶν δ' Ἀθηναίων οὐκ

ἤθελον ὑπακούειν ὥσπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδετέρων ὄντες ἠσύχαζον, ἔπειτα ὡς αὐτοὺς ἠνάγκαζον οἱ Ἀθηναῖοι δηροῦντες τὴν γῆν, ἐς πόλεμον ὁφρανερόν κατέστησαν. στρατοπεδευσάμενοι οὖν ἐς τὴν γῆν αὐτῶν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ οἱ στρατηγοὶ Κλεομήδης τε ὁ Λυκομήδους καὶ Τισίας ὁ Τισιμάχου, πρὶν ἀδικεῖν τι τῆς γῆς, λόγους πρῶτον ποιησομένους ἔπεμψαν πρέσβεις. οὓς οἱ Μήλιοι πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐκ ἤγαγον, ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις λέγειν ἐκέλευον περὶ ὧν ἤκουσιν. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἔλεγον τοιάδε.

85. „Ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλῆθος οἱ λόγοι γίνονται, ὅπως δὴ μὴ ξυνεχεὶ δῆσει οἱ πολλοὶ ἐπαγωγὰ καὶ ἀνελεγκτα ἐδάπαξ ἀκούσαντες ἡμῶν ἀπατηθῶσι (γιννώσκωμεν γὰρ ὅτι τοῦτο φρονεῖ ὑμῶν ἢ ἐς τοὺς ὀλίγους ἀγωγή), ὑμεῖς οἱ καθήμενοι ἐτι ἀσφαλέστερον ποιήσατε. καθ' ἕκαστον γὰρ καὶ μὴδ' ὑμεῖς ἐνὶ λόγῳ, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδείως λέγεσθαι εὐθύς ὑπολαμβάνοντες κρίνετε καὶ πρῶτον εἰ ἀρέσκει ὡς λέγομεν εἶπατε.“

86. Οἱ δὲ τῶν Μηλίων ξύνεδροι ἀπεκρίναντο. „Ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν καθ' ἡσυχίαν ἀλλήλους οὐ ψέγεται, τὰ δὲ τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη καὶ οὐ μέλλοντα διαφέροντα αὐτοῦ φαίνεται. ὀρωμεν γὰρ αὐτούς τε κριτὰς ἤκοντας ὑμᾶς τῶν λεχθησομένων, καὶ τὴν τελευτὴν ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ εἶκός περιγενομένοις μὲν τῷ δικαίῳ καὶ δι' αὐτὸ μὴ ἐνδοῦσι πόλεμον ἡμῖν φέρουσαν, πεισθεῖσι δὲ δουλείαν.“

87. ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελλόντων λογιούμενοι ἢ ἄλλο τι ξυνήκετε ἢ ἐκ τῶν παρόντων καὶ ὧν ὄρατε περὶ σωτηρίας βουλευόμενοι τῇ πόλει, πανοίμεθ' ἄν· εἰ δ' ἐπὶ τοῦτο, λέγομεν ἄν.

88. ΜΗΛ. Εἶκός μὲν καὶ ξυγγνώμη ἐν τῷ τοιῷδε καθεστῶτας ἐπὶ πολλὰ καὶ λέγοντας καὶ δοκοῦντας τρέ-

πεσθαι· ἢ μέντοι ξύνοδος καὶ περὶ σωτηρίας ἦδε πάρεστι, καὶ ὁ λόγος ᾧ προκαλεῖσθε τρόπῳ, εἰ δοκεῖ, γιγνέσθω.

89. ΑΘ. Ἡμεῖς τοίνυν οὔτε αὐτοὶ μετ' ὀνομάτων καλῶν, ὡς ἢ δικαίως τὸν Μῆδον καταλύσαντες ἄρχομεν ἢ ἀδικούμενοι νῦν ἐπεξερχόμεθα, λόγων μῆκος ἄπιστον παρέξομεν, οὐδ' ὑμᾶς ἀξιούμεν ἢ ὅτι Λακεδαιμονίων ἄποικοι ὄντες οὐ ξυνεστρατεύσατε ἢ ὡς ἡμᾶς οὐδὲν ἡδικήκατε λέγοντας οἴεσθαι πείσειν, τὰ δυνατὰ δ' ἐξ ὧν ἐκάτεροι ἀληθῶς φρονοῦμεν διαπράσσεσθαι, ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πρᾶσσοσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσιν.

90. ΜΗΛ. Ἡ μὲν δὴ νομίζομέν γε, χρήσιμον (ἀνάγκη γάρ, ἐπειδὴ ὑμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ξυμφέρον λέγειν ὑπέθεσθε) μὴ καταλύειν ὑμᾶς τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ ἀεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένῳ εἶναι τὰ εἰκότα δίκαια, καὶ τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσαντά τινα ὠφελῆσθαι. καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἦσσαν τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἐπὶ μεγίστῃ τιμωρίᾳ σφαλέντες ἂν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοισθε.

91. ΑΘ. Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἣν καὶ πανθῆ, οὐκ ἀθυμοῦμεν τὴν τελευτήν· οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν (ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγών), ἀλλ' ἦν οἱ ὑπήκοοί που τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσι. καὶ περὶ μὲν τούτου ἡμῖν ἀφείσθω κινδύ-²νεύεσθαι· ὡς δὲ ἐπ' ὠφελίᾳ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ νῦν τοὺς λόγους ἐροῦμεν τῆς ὑμετέρας πόλεως, ταῦτα δηλώσομεν, βουλόμενοι ἀπόνως μὲν ὑμῶν ἄρξαι, χρησίμως δ' ὑμᾶς ἀμφοτέροις σωθῆναι.

92. ΜΗΛ. Καὶ πῶς χρήσιμον ἂν ξυμβαίῃ ἡμῖν δουλεῦσαι, ὥσπερ καὶ ὑμῖν ἄρξαι;

93. ΑΘ. Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότατα παθεῖν ὑπακούσαι ἂν γένοιτο, ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαίνομεν ἂν.

94. ΜΗΛ. Ὡστε ἡσυχίαν ἄγοντάς ἡμᾶς φίλους μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε;

95. ΑΘ. Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς βλάπτει ἢ ἔχθρα ὑμῶν ὅσον ἢ φιλία μὲν ἀσθενείας, τὸ δὲ μῖσος δυνάμεως παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλούμενον.

96. ΜΗΛ. Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἰκόσ, ὥστε τοὺς τε μὴ προσήκοντας καὶ ὅσοι ἄποικοι ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχείρωνται ἐς τὸ αὐτὸ τιθέασιν;

97. ΑΘ. Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦνται, κατὰ δύναμιν δὲ τοὺς μὲν περιγίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἐπιέναι· ὥστε ἔξω καὶ τοῦ πλεόνων ἀρξαι καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν διὰ τὸ καταστραφῆναι ἂν παράσχοιτε, ἄλλως τε καὶ νησιῶται ναυκρατόρων καὶ ἀσθενέστεροι ἐτέρων ὄντες εἰ μὴ περιγένοισθε.

98. ΜΗΛ. Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν; δεῖ γὰρ αὖ καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων ἡμᾶς ἐκβιβάσαντες τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ ὑπακούειν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῖν χρήσιμον διδάσκοντας, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ ξυμβαῖνον, πειρᾶσθαι πείθειν. ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέροις ξυμμαχοῦσι, πῶς οὐ πολεμώσεσθε αὐτούς, ὅταν ἐς τάδε βλέψαντες ἡγήσωνται ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς ἤξειν; κἂν τούτῳ τί ἄλλο ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πολεμίους μεγαλύνετε, τοὺς δὲ μηδὲ μελλήσαντας γενέσθαι ἄκοντας ἐπάγεσθε;

99. ΑΘ. Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινοτέρους, ὅσοι ἡπειρῶνται που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ

τοὺς νησιώτας τέ που ἀνάγκτους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους. οὗτοι γὰρ πλεῖστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς προὔπτου κίνδυνου καταστήσειαν.

100. ΜΗΛ. Ἦπου ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ παυθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνενυσιν ποιοῦνται, ἡμῖν γε τοῖς ἔτι ἐλευθέροις πολλή κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι ἐπεξελθεῖν.

101. ΑΘ. Οὐκ, ἦν γε σωφρόνως βουλευήσθε· οὐ γὰρ περὶ ἀνδραγαθίας ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μὴ αἰσχύνην ὄφλειν, περὶ δὲ σωτηρίας μᾶλλον ἢ βουλή πρὸς τοὺς κρείσσονας πολλῶ μὴ ἀντίστασθαι.

102. ΜΗΛ. Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔστιν ὅτε κοινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρου ἐκατέρων πλῆθος. καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθύς ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἔτι καὶ στηῆναι ἐλπίς ὀρθῶς.

103. ΑΘ. Ἐλπίς δέ, κινδύνῳ παραμύθιον οὔσα, τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάβῃ, οὐ καθεῖλε· τοῖς δ' ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι (δάπανος γὰρ φύσει) ἅμα τε γιννώσκειται σφαλέντων καὶ ἐν ὄτῳ ἔτι φυλάσσεται τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν οὐκ ἐλλείπει. ὃ ὑμεῖς ἀσθενεῖς τε καὶ ἐπὶ ῥοπῆς μιᾶς ὄντες μὴ βούλεσθε παθεῖν, μηδὲ ὁμοιωθῆναι τοῖς πολλοῖς, οἷς παρὸν ἀνθρωπείως ἔτι σφῆζεσθαι, ἐπειδὴν πιεζομένους αὐτοὺς ἐπιλίπωσιν αἱ φανεραὶ ἐλπίδες, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται, μαντικὴν τε καὶ χρησμούς καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ' ἐλπίδων λυμαίνεται.

104. ΜΗΛ. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς, εὖ ἴστε, νομίζομεν πρὸς δύναμιν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται, ἀγωνίζεσθαι· ὅμως δὲ πιστεύομεν τῇ μὲν τύχῃ ἐκ τοῦ θείου μὴ ἐλασσωσεσθαι, ὅτι ὅσοι

πρὸς οὐ δικαίους ἰστάμεθα, τῆς δὲ δυνάμεως τῷ ἑλλείποντι τὴν Λακεδαιμονίων ἡμῖν ξυμμαχίαν προσέσεσθαι, ἀνάγκην ἔχουσαν, καὶ εἰ μὴ του ἄλλου, τῆς γε ξυγγενείας ἔνεκα καὶ αἰσχύνῃ βοηθεῖν. καὶ οὐ παντάπασι οὕτως ἀλόγως θρασυνόμεθα.

105. ΑΘ. Τῆς μὲν τοίνυν πρὸς τὸ θεῖον εὐμενείας οὐδ' ἡμεῖς οἴομεθα λελείψεσθαι. οὐδὲν γὰρ ἔξω τῆς ἀνθρωπείας τῶν μὲν ἐς τὸ θεῖον νομίσεως τῶν δ' ἐς σφᾶς αὐτοὺς βουλήσεως δικαιοῦμεν ἢ πράσσομεν. ἡγούμεθα γὰρ τό τε θεῖον δόξῃ, τὸ ἀνθρώπειόν τε σαφῶς διὰ παντὸς ὑπὸ φύσεως ἀναγκαίας, οὗ ἂν κρατῆ, ἄρχειν. καὶ ἡμεῖς οὔτε θέντες τὸν νόμον οὔτε κειμένῳ πρῶτοι χρησάμενοι, ὄντα δὲ παραλαβόντες καὶ ἐσόμενον ἐς αἰὲν καταλείψοντες χρώμεθα αὐτῷ, εἰδότες καὶ ὑμᾶς ἂν καὶ ἄλλους ἐν τῇ αὐτῇ δυνάμει ἡμῖν γενομένους δρωῦντας ἂν αὐτό. καὶ πρὸς μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος οὐ φοβούμεθα ἐλασσωσεσθαι· τῆς δὲ ἐς Λακεδαιμονίους δόξης, ἣν διὰ τὸ αἰσχρὸν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε αὐτούς, μακαρίσαντες ὑμῶν τὸ ἀπειρόκακον οὐ ζηλοῦμεν τὸ ἄφρον. Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς σφᾶς μὲν αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιχώρια νόμιμα πλείστα ἀρετῇ χρῶνται· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πολλὰ ἂν τις ἔχων εἶπειν ὡς προσφέρονται, ξυνελὼν μάλιστα ἂν δηλώσειεν ὅτι ἐπιφανέστατα ὦν ἴσμεν τὰ μὲν ἡδέα καλὰ νομίζουσι, τὰ δὲ ξυμφέροντα δίκαια καίτοι οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας νῦν ἀλόγου σωτηρίας ἢ τοιαύτη διάνοια.

106. ΜΗΛ. Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἤδη καὶ μάλιστα πιστεύομεν τῷ ξυμφέροντι αὐτῶν Μηλίου ἀποίκους ὄντας μὴ βουλήσεσθαι προδόντας τοῖς μὲν εὖνοις τῶν Ἑλλήνων ἀπίστους καταστήναι, τοῖς δὲ πολεμίοις ὠφελίμους.

107. ΑΘ. Οὐκουν οἴεσθε τὸ ξυμφέρον μὲν μετὰ ἀσφα-

λείας εἶναι, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν μετὰ κινδύνου δρᾶ-
σθαι· ὃ Λακεδαιμόνιοι ἤκιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τολμῶσιν.

108. ΜΗΛ. Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους τε ἡμῶν ἔνεκα
μᾶλλον ἡγούμεθ' ἂν ἐγχειρίσασθαι αὐτούς, καὶ βεβαι-
τέρους ἢ ἐς ἄλλους νομιεῖν, ὅσῳ πρὸς μὲν τὰ ἔργα τῆς
Πελοποννήσου ἐγγὺς κείμεθα, τῆς δὲ γνώμης τῷ ξυγγε-
νεῖ πιστότεροι ἐτέρων ἐσμέν.

109. ΑΘ. Τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις οὐ
τὸ εὖνουν τῶν ἐπικαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἦν τῶν
ἔργων τις δυνάμει πολὺ προύχη· ὃ Λακεδαιμόνιοι καὶ
πλεῖον τι τῶν ἄλλων σκοποῦσι. τῆς γοῦν οἰκείας παρα-
σκευῆς ἀπιστία καὶ μετὰ ξυμμάχων πολλῶν τοῖς πέλας
ἐπέρχονται· ὥστε οὐκ εἰκὸς ἐς νῆσόν γε αὐτούς ἡμῶν
ναυκρατόρων ὄντων περαιωθῆναι.

110. ΜΗΛ. Οἱ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιεν πέμψαι· πολὺ
δὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος, δι' οὗ τῶν κρατούντων ἀπορω-
τερος ἢ λῆψις ἢ τῶν λαθεῖν βουλομένων ἢ σωτηρία. καὶ 2
εἰ τοῦδε σφάλλοιντο, τράποιντ' ἂν καὶ ἐς τὴν γῆν ὑμῶν
καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων, ὅσους μὴ Βρασιδάς
ἐπῆλθε· καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης μᾶλλον ἢ τῆς
οἰκειότερας [ξυμμαχίδος τε καὶ γῆς] ὁ πόνος ὑμῶν ἔσται.

111. ΑΘ. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις ἂν τι γέ-
νοιτο καὶ ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι οὐδ' ἀπὸ μιᾶς
πώποτε πολιορκίας Ἀθηναῖοι δι' ἄλλων φόβον ἀπεχώρη-
σαν. ἐνθυμούμεθα δὲ ὅτι φήσαντες περὶ σωτηρίας βου- 2
λεύσειν οὐδὲν ἐν τοσοῦτῳ λόγῳ εἰρήκατε ᾧ ἄνθρωποι ἂν
πιστεύσαντες νομίσειαν σωθῆσθαι, ἀλλ' ὑμῶν τὰ μὲν
ἰσχυρότατα ἐλπιζόμενα μέλλεται, τὰ δ' ὑπάρχοντα βραχεία
πρὸς τὰ ἤδη ἀντιτεταγμένα περιγίγνεσθαι. πολλήν τε
ἀλογίαν τῆς διανοίας παρέχετε, εἰ μὴ μεταστησάμενοι ἔτι
ἡμᾶς ἄλλο τι τῶνδε σαφρονέστερον γνώσεσθε. οὐ γὰρ 3
δὴ ἐπὶ γε τὴν ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προύπτοις κινδύνοις

πλείστα διαφθείρουσαν ἀνθρώπους αἰσχύνην τρέψεσθε. πολλοὺς γὰρ προορωμένοις ἔτι ἐς οἷα φέρονται τὸ αἰσχρὸν καλούμενον ὀνόματος ἐπαγωγῷ δυνάμει ἐπεσπάσατο, ἥσσηθεῖσι τοῦ ῥήματος, ἔργῳ ξυμφοραῖς ἀνηκέστοις ἐκόντας περιπεσεῖν καὶ αἰσχύνην αἰσχίῳ μετὰ ἀνοίας ἢ τύχης ¹ προσλαβεῖν. ὃ ὑμεῖς, ἦν εὖ βουλευήσθε, φυλάξεσθε καὶ οὐκ ἀπρεπὲς νομιεῖτε πόλεώς τε τῆς μεγίστης ἥσασθαι μέτρια προκαλουμένης, ξυμμάχους γενέσθαι ἔχοντας τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ὑποτελεῖς, καὶ δοθείσης αἰρέσεως πολέμου πέρι καὶ ἀσφαλείας μὴ τὰ χεῖρω φιλονεικῆσαι· ὡς οἴτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἰκουσι, τοῖς δὲ κρείσσοσι καλῶς προσφέρονται, πρὸς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοί εἶσι, πλείστ' ² ἂν ὀρθοῖντο. σκοπεῖτε οὖν καὶ μεταστάντων ἡμῶν καὶ ἐνθυμεῖσθε πολλάκις ὅτι περὶ πατρίδος βουλευέσθε, ἦν μιᾶς πέρι καὶ ἐς μίαν βουλὴν τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται.

112. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι μετεχώρησαν ἐκ τῶν λόγων· οἱ δὲ Μήλιοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενόμενοι, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς παραπλήσια καὶ ἀντέλεγον, ἀπεκρίναντο τάδε. „Οὔτε ἄλλα δοκεῖ ἡμῖν ἢ ἅπερ καὶ τὸ πρῶτον, ὃ Ἀθηναῖοι, οὐτ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως ἐπτακόσια ἔτη ἤδη οἰκουμένης τὴν ἐλευθερίαν ἀφαιρησόμεθα, ἀλλὰ τῇ τε μέχρι τοῦδε σφζούσῃ τύχῃ ἐκ τοῦ θείου αὐτὴν καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Λακεδαιμονίων τιμωρία πιστεύοντες ³ πειρασόμεθα σφζεσθαι. προκαλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι μὲν εἶναι, πολέμιοι δὲ μηδετέροις, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν ἀναχωρῆσαι σπονδὰς ποιησαμένους αἴτινες δοκοῦσιν ἐπιτήδειοι εἶναι ἀμφοτέροις.“

113. Οἱ μὲν δὴ Μήλιοι τσαυτὰ ἀπεκρίναντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διαλυόμενοι ἤδη ἐκ τῶν λόγων ἔφασαν· „Ἄλλ' οὖν μόνοι γε ἀπὸ τούτων τῶν βουλευμάτων, ὡς ἡμῖν δοκεῖτε, τὰ μὲν μέλλοντα τῶν ὀρωμένων σαφέστερα κρι-

νετε, τὰ δὲ ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι ὡς γιγνόμενα ἤδη θεᾶσθε, καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον δὴ παραβηβλημένοι καὶ πιστεύσαντες πλεῖστον καὶ σφαλῆσεσθε. “

114. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐς τὸ στρατεύμα· οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ὑπῆκουον οἱ Μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθύς ἐτράποντο καὶ διελόμενοι κατὰ πόλεις περιετείχισαν κύκλῳ τοὺς Μηλίους. καὶ ὕστερον φυλακὴν σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων² καταλιπόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀνεχώρησαν τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ. οἱ δὲ λειπόμενοι παραμένοντες ἐπολιόρκουν τὸ χωρίον.

115. Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ λοχισθέντες ὑπὸ τε Φλιασίων καὶ τῶν σφετέρων φυγάδων διεφθάρησαν ὡς ὄγδοήκοντα. καὶ οἱ ἐκ τῆς Πύλου Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων πολ-²λὴν λείαν ἔλαβον. καὶ Λακεδαιμόνιοι δι’ αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ’ ὡς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκήρυσαν δὲ εἷτις βούλεται παρὰ σφῶν Ἀθηναίους λῆξεσθαι. καὶ³ Κορίνθιοι ἐπολέμησαν ἰδίων τινῶν διαφορῶν ἕνεκα τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δ’ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἡσύχαζον. εἶλον⁴ δὲ καὶ οἱ Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος τὸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προσβαλόντες νυκτός, καὶ ἄνδρας τε ἀπέκτειναν καὶ ἐσενεγκάμενοι στίον τε καὶ ὅσα πλεῖστα ἐδύνατο χρήσιμα ἀναχωρήσαντες ἡσύχαζον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἄμεινον τὴν φυλακὴν τὸ ἔπειτα παρεσκευάζοντο. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

116. Τοῦ δ’ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι μελλήσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν στρατεύειν, ὡς αὐτοῖς τὰ διαβατήρια [ἱερὰ ἐν τοῖς ὀρίοις] οὐκ ἐγίγνετο, ἀνεχώρησαν. καὶ Ἀργεῖοι διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐν τῇ πόλει τινὰς ὑποπτεύσαντες τοὺς μὲν ξυνέλαβον, οἱ δ’ αὐτοὺς

2 καὶ διέφυγον. καὶ οἱ Μήλιοι περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους
 αὐθις καθ' ἑτερόν τι τοῦ περιτειχίσματος εἶλον τῶν Ἀθη-
 3 ναίων, παρόντων οὐ πολλῶν τῶν φυλάκων. καὶ ἐλθού-
 σης στρατιᾶς ὕστερον ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄλλης, ὡς ταῦτο
 ἐγίγνετο, ἧς ἦρχε Φιλοκράτης ὁ Δημέων, καὶ κατὰ κρά-
 τος ἤδη πολιορκούμενοι, γενομένης καὶ προδοσίας τινὸς
 ἀφ' ἑαυτῶν, ξυνεχώρησαν τοῖς Ἀθηναίοις ὥστ' ἐκείνους
 4 περὶ αὐτῶν βουλευῆσαι. οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὄσους
 ἠβῶντας ἔλαβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν.
 τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ᾤκισαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακο-
 σίους πέμψαντες.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Σ'.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὐθις μεί-
 ζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχηςτος καὶ Εὐρυμέδοντος
 ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, εἰ δύναιντο,
 ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν
 ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων,
 καὶ ὅτι οὐ πολλῶ τινι ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνηροῦντο
 2 ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. Σικελίας γὰρ περίπλους μὲν
 ἔστιν ὀλκάδι οὐ πολλῶ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν, καὶ
 τοσαύτη οὕσα ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θα-
 λάσσης διειργεται τὸ μὴ ἠπειρος εἶναι.

2. Ὠκισθῆ δὲ ἤδη τὸ ἀρχαῖον καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε
 τὰ ξύμπαντα. παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς
 χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε
 γένους ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὀπόθεν ἐσηλθον ἢ ὅποι ἀπεχώρη-

σαν· ἀρκεῖτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται καὶ ὡς ἕκαστος
 πη γινώσκει περὶ αὐτῶν. Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶ-2
 τοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοὶ φασί, καὶ
 πρότεροι διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὐρί-
 σκεται, "Ἰβηρες ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ τοῦ
 ἐν Ἰβηρίᾳ ὑπὸ Λιγύων ἀναστάντες. καὶ ἀπ' αὐτῶν Σι-
 κανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, πρότερον Τρινακρία κα-
 λουμένη· οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἐσπέραν τὴν
 Σικελίαν. Ἰλίον δὲ ἀλίσκομένου τῶν Τρώων τινὲς δια-3
 φυγόντες Ἀχαιοὺς πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν Σικε-
 λίαν, καὶ ὄμοροι τοῖς Σικανοῖς οἰκήσαντες ξύμπαντες μὲν
 "Ἐλυμοὶ ἐκλήθησαν, πόλεις δ' αὐτῶν "Ἐρυξ τε καὶ "Ἐγε-
 στα. προσέξυνφκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Φωκέων τινὲς τῶν
 ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶνι ἐς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα ἐς
 Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες. Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰτα-4
 λίας (ἐνταῦθα γὰρ ᾤκουν) διέβησαν ἐς Σικελίαν, φεύ-
 γοντες "Οπικας, ὡς μὲν εἰκὸς καὶ λέγεται, ἐπὶ σχεδιῶν,
 τηρήσαντες τὸν πορθμὸν κατιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν
 δὲ καὶ ἄλλως πως ἐσπλεύσαντες. εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ
 Ἰταλίᾳ Σικελοί· καὶ ἡ χώρα ἀπὸ Ἰταλοῦ, βασιλείας τινὸς
 Σικελῶν, τοῦνομα τοῦτο ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνο-
 μάσθη. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Σικελίαν στρατὸς πολλὸς τοὺς 5
 τε Σικανοὺς κρατοῦντες μάχῃ ἀνέστειλαν πρὸς τὰ μεσημ-
 βρινὰ καὶ ἐσπέρια αὐτῆς καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν
 νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι, καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ᾤκη-
 σαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν, ἔτη ἑγγὺς τριακόσια πρὶν
 "Ἑλληνας ἐς Σικελίαν ἐλθεῖν· ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ
 τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νῆσου ἔχουσιν. ᾤκουν δὲ καὶ Φοί-6
 νικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θα-
 λάσῃ ἀπολαβόντες καὶ τὰ ἐπικείμενα νησιδία ἐμπορίας
 ἕνεκεν τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς· ἐπειδὴ δὲ οἱ "Ἕλληνες
 πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεσέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω

Μοτύην καὶ Σολόευντα καὶ Πάνορμον ἐγγύς τῶν Ἐλύμων
 ξυνοικίσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχία τε πίσυνοι τῇ τῶν
 Ἐλύμων καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδῶν
 Σικελίας ἀπέχει. βάρβαροι μὲν οὖν τοισοῖδε Σικελίαν καὶ
 οὕτως ᾤκησαν.

3. Ἑλλήνων δὲ πρῶτον Χαλκιδῆς ἐξ Εὐβοίας πλεῦ-
 σαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ Νάξου ᾤκισαν καὶ
 Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πό-
 λεώς ἐστίν, ἰδρῦσαντο, ἐφ' ᾧ, ὅταν ἐκ Σικελίας θεωροί
 2 πλέωσι, πρῶτον θύουσι. Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχομένου
 ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ᾤκισε, Σι-
 κελούς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου, ἐν ἣ νῦν οὐκέτι
 περικλυζομένη ἢ πόλις ἢ ἐντός ἐστίν· ὕστερον δὲ χρόνῳ
 3 καὶ ἡ ἔξω προστειχισθεῖσα πολυάνθρωπος ἐγένετο. Θου-
 κλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς ἐκ Νάξου ὀρηθηθέντες ἔτει πέμ-
 πτω μετὰ Συρακούσας οἰκισθεῖσας Λεοντίνας τε, πο-
 λέμῳ τοὺς Σικελούς ἐξελάσαντες, οἰκίζουσι καὶ μετ' αὐ-
 τοὺς Κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ Καταναῖοι ἐποιήσαντο
 Εὐάραχον.

4. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λάμις ἐκ Μεγάρων
 ἀποικίαν ἄγων ἐς Σικελίαν ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακίου
 τε ποταμοῦ Τρώτιλόν τι ὄνομα χωρίου οἰκίσας καὶ ὕστε-
 ρον αὐτόθεν τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐς Λεοντίνας ὀλίγον χρό-
 νον ξυμπολιτεύσας καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσῶν καὶ Θάψου
 οἰκίσας αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς Θάψου
 ἀναστάντες Ἰβλωνος βασιλέως Σικελοῦ προδόντος τὴν
 χώραν καὶ καθηγησαμένου Μεγαρέας ᾤκισαν τοὺς Ἰβλαί-
 2 οὺς κληθέντας. καὶ ἔτη οἰκήσαντες πέντε καὶ τεσσαρά-
 κοντα καὶ διακόσια ὑπὸ Γέλωνος τυράννου Συρακοσίων
 ἀνέστησαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ χώρας. πρὶν δὲ ἀναστῆναι,
 ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκῆσαι, Πάμιλλον πέμ-
 ψαντες Σελινοῦντα κτίζουσι, καὶ ἐκ Μεγάρων τῆς μητρο-

πόλεως οὔσης αὐτοῖς ἐπελθὼν ξυγκατόκισε. Γέλαν δὲ³
 Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἐντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους
 ἀγαρόντες κοινῇ ἔκτισαν ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ
 μετὰ Συρακουσῶν οἰκισιν. καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα
 ποταμοῦ τοῦνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον οὐ νῦν ἢ πόλις
 ἐστὶ καὶ ὃ πρῶτον ἔτειχίσθη Λίνδιοι καλεῖται· νόμιμα δὲ
 Δωρικά ἐτέθη αὐτοῖς. ἔτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτῶ καὶ ἑκατὸν⁴
 μετὰ τὴν σφετέρην οἰκισιν Γελῶσι Ἀκράγαντα ὤκισαν,
 τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ἀκράγαντος ποταμοῦ ὀνομάσαν-
 τες, οἰκιστὰς δὲ ποιήσαντες Ἀριστόνου καὶ Πυστίλου,
 νόμιμα δὲ τὰ Γελῶν δόντες. Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν⁵
 ἀπὸ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς πόλεως ληστῶν
 ἀφικομένων ὤκισθη, ὕστερον δὲ καὶ ἀπὸ Χαλκίδος καὶ
 τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλήθος ἐλθὼν ξυγκατενεύμαντο τὴν
 γῆν· καὶ οἰκιστὰὶ Περιήρης καὶ Κραταιμένης ἐγένοντο
 αὐτῆς, ὁ μὲν ἀπὸ Κύμης, ὁ δὲ ἀπὸ Χαλκίδος. ὄνομα δὲ
 τὸ μὲν πρῶτον Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα,
 ὅτι δρεπανοειδὲς τὴν ἰδέαν τὸ χωρίον ἐστὶ (τὸ δὲ δρέπα-
 νον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν), ὕστερον δὲ αὐτοὶ μὲν
 ὑπὸ Σαμίων καὶ ἄλλων Ἰώνων ἐκπίπτουσιν, οἱ Μήδους
 φεύγοντες προσέβαλον Σικελίᾳ, τοὺς δὲ Σαμίους Ἀνα-⁶
 ξίλας Ῥηγίνων τύραννος οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκβαλὼν καὶ
 τὴν πόλιν αὐτὸς ξυμμίκτων ἀνθρώπων οἰκίσας Μεσσή-
 νην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος ἀντωνόμασε.

5. Καὶ Ἰμέρα ἀπὸ Ζάγκλης ὤκισθη ὑπὸ Εὐκλείδου
 καὶ Σίμου καὶ Σάκωνος, καὶ Χαλκιδῆς μὲν οἱ πλεῖστοι ἦλ-
 θον ἐς τὴν ἀποικίαν, ξυνώκισαν δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκ Συρα-
 κουσῶν φυγάδες, στάσει νικηθέντες, οἱ Μυλητίδαι κα-
 λούμενοι· καὶ φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε Χαλκιδέων καὶ
 Δωρίδος ἐκράθη, νόμιμα δὲ τὰ Χαλκιδικὰ ἐκράτησεν.
 Ἄκραι δὲ καὶ Κασμένοι ὑπὸ Συρακουσίων ὤκισθησαν,²
 Ἄκραι μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεσι μετὰ Συρακούσας, Κασμέ-

3 ναι δὲ ἐγγὺς εἴκοσι μετὰ Ἴακρας. καὶ Καμάρινα τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακοσίων ᾠκίσθη, ἔτεσιν ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Συρακουσῶν κτίσιν· οἰκιστὰὶ δὲ ἐγένοντο αὐτῆς Δάσκων καὶ Μενέκωλος. ἀναστάτων δὲ Καμαριναίων γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακοσίων δι' ἀπόστασιν, χρόνῳ Ἰπποκράτης ὕστερον Γέλας τύραννος, λύτρα ἀνδρῶν Συρακοσίων αἰχμαλώτων λαβὼν τὴν γῆν τὴν Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος κατώκισε Καμάρινα. καὶ αὐτίς ὑπὸ Γέλωνος ἀνάστατος γενομένη τὸ τρίτον κατωκίσθη ὑπὸ Γελῶων.

6. Τοσαῦτα ἔθνη Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων Σικελίαν ᾠκει, καὶ ἐπὶ τοσύνδε οὕσαν αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύειν ᾠρηντο, ἐφιέμενοι μὲν τῇ ἀληθεστάτῃ προφάσει τῆς πάσης ἄρξαι, βοηθεῖν δὲ ἅμα εὐπρεπῶς βουλόμενοι τοῖς ἑαυτῶν ξυγγενέσι καὶ τοῖς προσγεγεννημένοις ξυμμά-
2 χοις. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξώρησαν Ἐγεσταίων τε πρέσβεις παρόντες καὶ προθυμότερον ἐπικαλούμενοι. ὁμοροὶ γὰρ ὄντες τοῖς Σελινουντίοις ἐς πόλεμον καθέστασαν περὶ τε γαμικῶν τιῶν καὶ περὶ γῆς ἀμφισβητήτου, καὶ οἱ Σελινούντιοι Συρακοσίους ἐπαγόμενοι ξυμμάχους κατεῖργον αὐτοὺς τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὥστε τὴν γενομένην ἐπὶ Λάχητος καὶ τοῦ προτέρου πολέμου Λεοντίων οἱ Ἐγεσταῖοι ξυμμαχίαν ἀναμιμνήσκοντες τοὺς Ἀθηναίους, ἐδέοντο σφίσι ναῦς πέμψαντας ἐπαμῦναι, λέγοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ κεφάλαιον, εἰ Συρακόσιοι Λεοντίους τε ἀναστήσαντες ἀτιμώρητοι γενήσονται καὶ τοὺς λοιποὺς ἔτι ξυμμάχους αὐτῶν διαφθείροντες αὐτοὶ τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικελίας σχήσουσι, κίνδυνον εἶναι μήποτε μεγάλη παρασκευῆ Δωριῆς τε Δωριεῦσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ ἅμα ἄποικοι τοῖς ἐκπέμψασι Πελοποννησίοις βοηθήσαντες καὶ τὴν ἐκείνων δύναμιν ξυγκαθέλωσι· σῶφρον δ' εἶναι μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἔτι

ξυμμάχων ἀντέχειν τοῖς Συρακοσίοις, ἄλλως τε καὶ χρήματα σφῶν παρεξόντων ἐς τὸν πόλεμον ἱκανά. ὧν ἀκού-³οντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν τε Ἐγεσταιῶν πολλάκις λεγόντων καὶ τῶν ξυναγορευόντων αὐτοῖς, ἐψηφίσαντο πρέσβεις πέμψαι πρῶτον ἐς τὴν Ἐγεσταν περὶ τε τῶν χρημάτων σκεψομένους εἰ ὑπάρχει, ὥσπερ φασίν, ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα πρὸς τοὺς Σελινουντίους ἐν ὅτῳ ἐστὶν εἰσομένους.

7. Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀπεστάλησαν ἐς τὴν Σικελίαν. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων στρατεύσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν τῆς τε γῆς ἔτεμον οὐ πολλὴν καὶ σίτον ἀνεκομίσαντό τινα ζεύγη κομίσαντες, καὶ ἐς Ὀρνεὰς κατοικίσαντες τοὺς Ἀργείων φυγάδας καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς ὀλίγους, καὶ σπεισάμενοί τινα χρόνον ὥστε μὴ ἀδικεῖν Ὀρνεάτας καὶ Ἀργείους τὴν ἀλλήλων, ἀπεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐπ' οἴκου. ἐλθόντων δὲ² Ἀθηναίων οὐ πολλῷ ὕστερον ναυσὶ τριάκοντα καὶ ἑξακοσίοις ὀπλίταις, οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρατιᾶ ἐξελθόντες τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρκουν· ὑπὸ δὲ νύκτα, ἀυλισαμένου τοῦ στρατεύματος ἄποθεν, ἐκδιδράσκουσιν οἱ ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. καὶ τῇ ὕστεραία οἱ Ἀργεῖοι ὡς ἤσθοντο, κατασκάψαντες τὰς Ὀρνεὰς ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ' οἴκου.

Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ὁμορον Μακεδονία ἰππέας κα-³τὰ θάλασσαν κομίσαντες Ἀθηναῖοι σφῶν τε αὐτῶν καὶ Μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι φυγάδας ἐκακούργουν τὴν Περδίκκου. Λακεδαιμόνιοι δὲ πέμψαντες παρὰ Χαλκιδεάς⁴ τοὺς ἐπὶ Θράκης, ἄγοντας πρὸς Ἀθηναίους δεχημέρους σπονδάς, ξυμπολευεῖν ἐκέλευον Περδίκκα· οἱ δ' οὐκ ἤθε

λον. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἕκτου καὶ δέκατου ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

8. Τοῦ δ' ἐπιγιννομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἦκον ἐκ τῆς Σικελίας καὶ οἱ Ἐγεσταῖοι μετ' αὐτῶν ἄγοντες ἐξήκοντα τάλαντα ἀσήμου ἀργυρίου ὡς ἐς ἐξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν, ἃς ἔμελλον ² δεήσεσθαι πέμπειν. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν ποιήσαντες καὶ ἀκούσαντες τῶν τε Ἐγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβεων τὰ τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ οὐκ ἀληθῆ, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ὡς εἰη ἑτοῖμα ἔν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς, ἐψηφίσαντο ναῦς ἐξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγὸς αὐτοκράτορας Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίου καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους, βοηθοὺς μὲν Ἐγεσταίοις πρὸς Σελινουσίους, ξυγκατοικίσει δὲ καὶ Λεουτίνοισι, ἣν τι περιγίγνηται αὐτοῖς τοῦ πολέμου, καὶ τὰλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ ³ πρᾶξι ὅπῃ ἂν γινώσκωσιν ἄριστα Ἀθηναίοις. μετὰ δὲ τοῦτο ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἐκκλησία αὐθις ἐγίνετο, καθ' ὃ τι χρῆ τὴν παρασκευὴν ταῖς ναυσὶ τάχιστα γίνεσθαι καὶ τοῖς ⁴ στρατηγοῖς, εἰ του προσδέοιντο, ψηφισθῆναι ἐς τὸν ἔκπλου. καὶ ὁ Νικίας ἀκούσιος μὲν ἠρημένος ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς βεβουλευσθαι, ἀλλὰ προφάσει βραχεία καὶ εὐπρεπεῖ τῆς Σικελίας ἀπάσης, μεγάλου ἔργου, ἐφίεσθαι, παρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο καὶ παρήνει τοῖς Ἀθηναίοις τοιάδε.

9. „Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας ἦδε ξυνελέγη, καθ' ὃ τι χρῆ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν· ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεία βουλῇ περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσι ἀλλοφύ- ² λοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἄρασθαι. καίτοι ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ἦσσον ἐτέρων

περὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι ὀρθωδῶ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίας προνοῆται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' ἑαυτὸν βούλοιοτο ὀρθοῦσθαι. ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην οὔτε νῦν, ἀλλὰ ἣ ἂν γινώσκω βέλτιστα, ἐρῶ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς τρόπους τοὺς ὑμετέρους ἀσθενῆς ἂν 3 μου ὁ λόγος εἴη, εἰ τὰ τε ὑπάρχοντα σφῆξιν παραινοίην καὶ μὴ τοῖς ἐτοιμοῖς περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ μελλόντων κινδυνεύειν· ὡς δὲ οὔτε ἐν καιρῷ σπεύδετε οὔτε ῥᾴδιά ἐστι κατασχεῖν ἐφ' ἃ ὥρμησθε, ταῦτα διδάξω.

10. „Φημί γὰρ ὑμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε ὑπολιπόντας καὶ ἑτέρους ἐπιθυμεῖν ἐκεῖσε πλεύσαντας δεῦρο ἐπαγαγέσθαι. καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενομένας ὑμῖν 2 σπονδὰς ἔχειν τι βέβαιον, αἱ ἡσυχαζόντων μὲν ὑμῶν ὀνόματι σπονδαὶ ἔσονται (οὔτω γὰρ ἐνθῆνδε τε ἄνδρες ἐπραξαν αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων), σφαλέντων δέ που ἀξιόχρεω δυνάμει ταχέϊαν τὴν ἐπιχείρησιν ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ποιήσονται, οἷς πρῶτον μὲν διὰ ξυμφορῶν ἢ ξύμβασις καὶ ἐκ τοῦ αἰσχύονος ἢ ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο, ἔπειτα ἐν αὐτῇ ταύτῃ πολλὰ τὰ ἀμφισβητούμενα ἔχομεν. εἰσὶ 3 δ' οἱ οὐδὲ ταύτην πω τὴν ὁμολογίαν ἐδέξαντο, καὶ οὐχ οἱ ἀσθενέστατοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἄντικρυς πολεμοῦσιν, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ Λακεδαιμονίους ἔτι ἡσυχάζειν δεχημέροις σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται. τάχα ἂν δ' ἴσως, εἰ δίχα 4 ἡμῶν τὴν δύναμιν λάβοιεν, ὅπερ νῦν σπεύδομεν, καὶ πάνν ἂν ξυνεπιθοῖντο μετὰ Σικελιωτῶν, οὓς πρὸ πολλῶν ἂν ἐτιμήσαντο ξυμμάχους γενέσθαι ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. ὥστε χρὴ σκοπεῖν τινα αὐτὰ καὶ μὴ μετεώρῳ τῇ πόλει 5 ἀξιοῦν κινδυνεύειν καὶ ἀρχῆς ἄλλης ὀρέγεσθαι πρὶν ἢν ἔχομεν βεβαιωσώμεθα, εἰ Χαλκιδικῆς γε οἱ ἐπὶ Θράκης, ἔτη τοσαῦτα ἀφεςτῶτες ἀφ' ἡμῶν, ἔτι ἀχείρωτοι εἰσὶ καὶ

ἄλλοι τινὲς κατὰ τὰς ἡπείρους ἐνδοιαστῶς ἀκροῶνται. ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταίοις δὴ οὔσι ξυμμάχοις ὡς ἀδικουμένοις ὀξέως βοηθοῦμεν, ὅφ' ὧν δ' αὐτοὶ πάλαι ἀφεστῶτων ἀδικούμεθα, ἔτι μέλλομεν ἀμύνεσθαι.

11. „Καίτοι τοὺς μὲν κατεργασάμενοι κἂν κατάσχοι-
μεν· τῶν δ' εἰ καὶ κρατήσαιμεν, διὰ πολλοῦ γε καὶ πολ-
λῶν ὄντων χαλεπῶς ἂν ἄρχειν δυναίμεθα. ἀνόητον δ'
ἐπὶ τοιούτους λέναι ὧν κρατήσας τε μὴ κατασχῆσει τις
καὶ μὴ κατορθώσας μὴ ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρῆσαι
ἔσται. Σικελιῶται δ' ἂν μοι δοκοῦσιν, ὡς γε νῦν ἔχουσι,
καὶ ἔτι ἂν ἦσσαν δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἄρξειαν αὐτῶν
Συρακόσιοι, ὅπερ οἱ Ἐγεσταῖοι μάλιστα ἡμᾶς ἐκφοβοῦσι.
νῦν μὲν γὰρ κἂν ἔλθοιεν ἴσως Λακεδαιμονίων ἕκαστοι
χάριτι, ἐκείνως δ' οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι·
ὧ γὰρ ἂν τρόπῳ τὴν ἡμετέραν μετὰ Πελοποννησίων
ἀφέλωνται, εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ
τοῦ αὐτοῦ καθαιρεθῆναι. ἡμᾶς δ' ἂν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες
μάλιστα μὲν ἐκπεπληγμένοι εἴεν, εἰ μὴ ἀφικοίμεθα, ἔπει-
τα δὲ καὶ εἰ δεῖξαντες τὴν δύναμιν δι' ὀλίγου ἀπέλθοι-
μεν· εἰ δὲ σφαλεῖμέν τι, τάχιστ' ἂν ὑπεριδόντες μετὰ
τῶν ἐνθάδε ἐπιθοῖντο. τὰ γὰρ διὰ πλείστου πάντες ἴσμεν
θανμαζόμενα καὶ τὰ πείραν ἤμιστα τῆς δόξης δόντα.
ὅπερ νῦν ὑμεῖς, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
ξυμμάχους πεπόνθατε· διὰ τὸ παρὰ γνώμην αὐτῶν πρὸς
ἃ ἐφοβεῖσθε τὸ πρῶτον περιγεγενῆσθαι, καταφρονήσαν-
τες ἤδη καὶ Σικελίας ἐφίεσθε. χρὴ δὲ μὴ πρὸς τὰς τύχας
τῶν ἐναντίων ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὰς διανοίας κρατήσαν-
τας θαρσεῖν, μηδὲ Λακεδαιμονίους ἄλλο τι ἠγγῆσασθαι ἢ
διὰ τὸ αἰσχροὺν σκοπεῖν, ὅτῳ τρόπῳ ἔτι καὶ νῦν, ἣν δύ-
νωνται, σφήλαντες ἡμᾶς τὸ σφέτερον ἀπρεπὲς εὖ θήσου-
ται, ὅσῳ καὶ περὶ πλείστου καὶ διὰ πλείστου δόξαν ἀρε-
ιγῆς μελετῶσιν. ὥστε οὐ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἐγεσταίων

ἡμῖν ἀνδρῶν βαρβάρων ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλ' ὅπως πόλιν δι' ὀλιγαρχίας ἐπιβουλεύουσαν ὀξέως φυλαξώμεθα.

12. „Καὶ μεμνησθαι χρὴ ἡμᾶς ὅτι νεωστὶ ἀπὸ νόσου μεγάλης καὶ πολέμου βραχὺ τι λελωφῆκαμεν, ὥστε καὶ χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ἠὺξῆσθαι· καὶ ταῦτα ὑπὲρ ἡμῶν δίκαιον ἐνθάδε εἶναι ἀναλοῦν, καὶ μὴ ὑπὲρ ἀνδρῶν φηγάδων τῶνδε ἐπικουρίας δεομένων, οἷς τό τε ψεύσασθαι καλῶς χρήσιμον, καὶ τῷ τοῦ πέλας κινδύνῳ, αὐτῶν λόγους μόνον παρασχομένους, ἢ κατορθώσαντας χάριν μὴ ἀξίαν εἰδέναι ἢ πταίσαντάς που τοὺς φίλους ξυναπολέσαι. εἰ τέ τις ἄρχειν ἄσμενος αἰρεθεὶς παραινεῖ ὑμῖν ἐκπλεῖν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως τε καὶ νεώτερος ἔτι ὢν ἐς τὸ ἄρχειν, ὅπως θαυμασθῆ μὲν ἀπὸ τῆς ἵπποτροφίας, διὰ δὲ πολυτέλειαν καὶ ὠφεληθῆ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μηδὲ τούτῳ ἐμπαράσχητε τῷ τῆς πόλεως κινδύνῳ ἰδίᾳ ἐλλαμπρύνεσθαι, νομίσατε δὲ τοὺς τοιοῦτους τὰ μὲν δημόσια ἀδικεῖν, τὰ δὲ ἰδία ἀναλοῦν, καὶ τὸ πρᾶγμα μέγα εἶναι καὶ μὴ οἷον νεωτέρους βουλευσασθαί τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσασθαι.

13. „Οὓς ἐγὼ ὄρων νῦν ἐνθάδε τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ παρακελευστοὺς καθημένους φοβοῦμαι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἀντιπαρακελεύομαι μὴ καταισχυνηθῆναι, εἰ τῷ τις παρακάθηται τῶνδε, ὅπως μὴ δόξει, εἰ μὴ ψηφίζηται πολεμεῖν, μαλακὸς εἶναι, μηδ', ὅπερ ἂν αὐτοὶ πάθοιεν, δυσέρωτας εἶναι τῶν ἀπόντων, γνόντας ὅτι ἐπιθυμία μὲν ἐλάχιστα κατορθοῦνται, προνοία δὲ πλεῖστα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς μέγιστον δὴ τῶν πρὶν κίνδυνον ἀναρριπτούσης, ἀντιχειροτονεῖν καὶ ψηφίζεσθαι τοὺς μὲν Σικελιώτας οἷσπερ νῦν ἦροις χρωμένους πρὸς ἡμᾶς, οὐ μεμptoῖς, τῷ τε Ἰονίῳ κόλπῳ, παρὰ γῆν ἣν τις πλέῃ, καὶ τῷ Σικελικῷ, διὰ πελάγους, τὰ αὐτῶν νεμομένους καθ'

2 αὐτοὺς καὶ ξυμφέρεσθαι· τοῖς δ' Ἐγεσταίοις ἰδίᾳ εἰπεῖν, ἐπειδὴ ἄνευ Ἀθηναίων καὶ ξυνῆψαν πρὸς Σελινουντίους τὸ πρῶτον πόλεμον, μετὰ σφῶν αὐτῶν καὶ καταλύεσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν ξυμμάχους μὴ ποιείσθαι, ὥσπερ εἰώθαμεν, οἷς κακῶς μὲν πράξασιν ἀμνοῦμεν, ὠφελίας δ' αὐτοὶ δεηθέντες οὐ τευξόμεθα.

14. „Καὶ σύ, ᾧ πρῦτανι, ταῦτα, εἶπερ ἡγεῖ σοι προσήκειν κήδεσθαι τε τῆς πόλεως καὶ βούλει γενέσθαι πολίτης ἀγαθός, ἐπιψήφισε καὶ γνώμας προτίθει αὐτίς Ἀθηναίοις, νομίσας, εἰ ὀρωδεῖς τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τοσῶνδ' ἂν μαρτύρων αἰτίαν σκεῖν, τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι, καὶ τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, ὅς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλεῖστα ἢ ἕκων εἶναι μηδὲν βλάβη.“

15. Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα εἶπε· τῶν δὲ Ἀθηναίων παριόντες οἱ μὲν πλεῖστοι στρατεύειν παρήνουν καὶ τὰ 2 ἐψηφισμένα μὴ λύειν, οἱ δὲ τινες καὶ ἀντέλεγον. ἐνῆγε δὲ προθυμότεα τὴν στρατείαν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε Νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι, ὦν καὶ ἐς τὰ ἄλλα διάφορος τὰ πολιτικὰ καὶ ὅτι αὐτοῦ διαβόλως ἐμνήσθη, καὶ μάλιστα στρατηγήσαι τε ἐπιθυμῶν καὶ ἐλπίζων Σικελίαν τε δι' αὐτοῦ καὶ Καρχηδόνα λήψεσθαι καὶ τὰ ἰδία 3 ἅμα εὐτυχήσας χρήμασί τε καὶ δόξῃ ὠφελήσειν. ὦν γὰρ ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀστῶν, ταῖς ἐπιθυμίαις μείζουσιν ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἐχρήτο ἕς τε τὰς ἵπποτροφίας καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας· ὅπερ καὶ καθείλεν ὕστερον 4 τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἥκιστα. φοβηθέντες γὰρ αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα παρανομίας ἐς τὴν δίκαιαν καὶ τῆς διανοίας ὦν καθ' ἐν ἑκάστον ἐν ὅτῳ γίγνοιτο ἐπρασσει, ὡς τυραννίδος ἐπιθυμοῦντι πολέμιοι καθέστασαν, καὶ δημοσίᾳ κράτιστα διαθέντι τὰ τοῦ πολέμου ἰδίᾳ ἕκαστοι τοῖς ἐπιτηδεύμα-

σιν αὐτοῦ ἀχθεσθέντες καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες οὐ διὰ μακροῦ ἔσφηλαν τὴν πόλιν. τότε δ' οὖν παρελθὼν τοῖς 5 Ἀθηναίοις παρήγει τοιάδε.

16. „Καὶ προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων, ὧ Ἀθηναῖοι, ἄρχειν (ἀνάγκη γὰρ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι, ἐπειδὴ μου Νικίας καθήφατο), καὶ ἄξιός ἑμα νομίζω εἶναι. ὦν γὰρ πέρι ἐπιβόητός εἰμι, τοῖς μὲν προγόνοις μου καὶ ἐμοὶ δόξαν φέρει ταῦτα, τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὠφελίαν. οἱ γὰρ Ἕλληνες 2 καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνόμισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπιάζε θεωρίας, πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπεπολεμησθαι, διότι ἄρματα μὲν ἑπτὰ καθῆκα, ὅσα οὐδεὶς πω ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἐγενόμην καὶ τᾶλλα ἀξίως τῆς νίκης παρεσκευασάμην. νόμῳ μὲν γὰρ τιμῆ τὰ τοιαῦτα, ἐκ δὲ τοῦ δρωμένου καὶ δύναμις ἑμα ὑπονοεῖται. καὶ ὅσα 3 αὖ ἐν τῇ πόλει χορηγίαις ἢ ἄλλῳ τῷ λαμπρύνομαι, τοῖς μὲν ἀστοῖς φθονεῖται φύσει, πρὸς δὲ τοὺς ξένους καὶ αὕτη ἰσχὺς φαίνεται. καὶ οὐκ ἄχρηστος ἦδ' ἡ ἄνοια, ὅς ἂν τοῖς ἰδίοις τέλεσι μὴ ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ὠφελῇ, οὐδέ γε ἄδικον ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονοῦντα 4 μὴ ἴσυν εἶναι, ἐπεὶ καὶ ὁ κακῶς πράσσων πρὸς οὐδένα τῆς ξυμφορᾶς ἰσομοιρεῖ· ἀλλ' ὥσπερ δυστυχοῦντες οὐ προσαγορευόμεθα, ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω καὶ ὑπὸ τῶν εὐπραγούντων ὑπερφρονούμενος, ἢ τὰ ἴσα νέμων τὰ ὁμοῖα ἀνταξιούτω. οἶδα δὲ τοὺς τοιούτους, καὶ ὅσοι 5 ἐν τινος λαμπρότητι προέσχον, ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ λυπηροὺς ὄντας, τοῖς ὁμοίοις μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυνόντας, τῶν δὲ ἔπειτα ἀνθρώπων προσποίησίν τε ξυγγενείας τισὶ καὶ μὴ οὔσαν καταλιπόντας, καὶ ἧς ἂν ὧσι πατρίδος, ταύτῃ αὐχῆσιν, ὡς οὐ περὶ ἀλλοτριῶν οὐδ' ἀμαρτόντων, ἀλλ' ὡς περὶ σφετέρων τε καὶ κυλὰ πραξάντων. ὦν ἐγὼ ὀρεγόμενος καὶ διὰ ταῦτα 6

τὰ ἴδια ἐπιβωόμενος τὰ δημόσια σκοπεῖτε εἰ του χεῖρου μεταχειρίζω. Πελοποννήσον γὰρ τὰ δυνατώτατα ξυστήσας ἄνευ μεγάλου ὑμῖν κινδύνου καὶ δαπάνης Λακεδαιμονίους ἐς μίαν ἡμέραν κατέστησα ἐν Μαντινείᾳ περὶ τῶν ἀπάντων ἀγωνίσασθαι· ἐξ οὗ καὶ περιγεγόμενοι τῇ μάχῃ οὐδέπω καὶ νῦν βεβαίως θαρσοῦσιν.

17. „Καὶ ταῦτα ἡ ἐμὴ νεότης καὶ ἄνοια παρὰ φύσιν δοκοῦσα εἶναι ἐς τὴν Πελοποννησίων δύναμιν λόγοις τε πρόπουσιν ὠμίλησε καὶ ὀργῇ πίστιν παρασχομένη ἔπεισε. καὶ νῦν μὴ πεφόβησθε αὐτήν, ἀλλ' ἕως ἐγὼ τε ἔτι ἀκμάζω μετ' αὐτῆς καὶ ὁ Νικίας εὐτυχῆς δοκεῖ εἶναι, ἀποχρησασθε τῇ ἑκατέρου ἡμῶν ὠφελίᾳ. καὶ τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν μὴ μεταγινώσκετε ὡς ἐπὶ μεγάλην δύναμιν ἐσόμενον. ὄχλοις τε γὰρ ξυμμίκτοις πολυανδρουῦσιν αἱ πόλεις καὶ ῥαδίας ἔχουσι τῶν πολιτειῶν τὰς μεταβολὰς 2 καὶ ἐπιδοχάς. καὶ οὐδεὶς δι' αὐτὸ ὡς περὶ οἰκείας πατρίδος οὔτε τὰ περὶ τὸ σῶμα ὄπλοις ἐξήρτυται οὔτε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ νομίμοις κατασκευαῖς· ὅ τι δὲ ἕκαστος ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν οἴεται ἢ στασιάζων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λαβὼν ἄλλην γῆν, μὴ κατορθώσας, οἰκήσειν, ταῦτα ἐτοιμάζεται. 4 καὶ οὐκ εἰκὸς τὸν τοιοῦτον ὄμιλον οὔτε λόγου μῆ γνῶμη ἀκροᾶσθαι οὔτε ἐς τὰ ἔργα κοινῶς τρέπεσθαι· ταχὺ δ' ἂν ὡς ἕκαστοι, εἰ τι καθ' ἡδονὴν λέγοιτο, προσχωροῖεν, 5 ἄλλως τε καὶ εἰ στασιάζουσιν, ὥσπερ πυνθανόμεθα. καὶ μὴν οὐδ' ὀπλῖται οὔτ' ἐκείνοις ὅσοι περ κομποῦνται, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνες διεφάνησαν τοσοῦτοι ὄντες ὅσους ἕκαστοι σφᾶς αὐτοὺς ἠρίθμουν, ἀλλὰ μέγιστον δὴ αὐτοὺς ἐψευσμένη ἢ Ἑλλάς μόλις ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἱκανῶς 6 ὠπλίσθη. τὰ τε οὖν ἐκεῖ ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι τοιαῦτα καὶ ἔτι εὐπορώτερα ἔσται· βαρβάρους γὰρ πολλοὺς ἔξομεν οἱ Συρακοσίων μίσει ξυνεπιθήσονται αὐτοῖς· καὶ τὰ ἐνθάδε οὐκ ἐπικωλύσει, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς

βουλευησθε. οί γάρ πατέρες ἡμῶν τοὺς αὐτοὺς τούτους 7
οὔσπερ νῦν φασὶ πολεμίους ὑπολιπόντας ἂν ἡμᾶς πλεῖν
καὶ προσέτι τὸν Μῆδον ἐχθρὸν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐκτῆ-
σαντο, οὐκ ἄλλω τινὶ ἢ τῇ περιουσίᾳ τοῦ ναυτικοῦ ἰσχύ- 8
οντες. καὶ νῦν οὔτε ἀνέλπιστοὶ πῶ μᾶλλον Πελοποννή-
σιοι ἐς ἡμᾶς ἐγένοντο, εἴ τε καὶ πάνυ ἐρρωνται, τὸ μὲν
ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν, κἂν μὴ ἐκπλεύσωμεν, ἱκανοὶ
εἶσι, τῷ δὲ ναυτικῷ οὐκ ἂν δύναιτο βλάπτειν· ὑπόλοι-
πον γὰρ ἡμῖν ἐστὶν ἀντίπαλον ναυτικόν.

18. „Ὡστε τί ἂν λέγοντες εἰκὸς ἢ αὐτοὶ ἀποκνοῖμεν
ἢ πρὸς τοὺς ἐκεῖ ξυμμαχους σκηπτόμενοι μὴ βοηθοῖμεν;
οἷς χρεῶν, ἐπειδὴ γε καὶ ξυνωμόσαμεν, ἐπαμύνειν καὶ μὴ
ἀντιτιθέναι ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνοι ἡμῖν. οὐ γὰρ ἵνα δεῦρο ἀν-
τιβοηθῶσι προσεθέμεθα αὐτούς, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐκεῖ
ἐχθροῖς ἡμῶν λυπηροὶ ὄντες δεῦρο κωλύωσιν αὐτοὺς ἐπι- 2
έναι. τὴν τε ἀρχὴν οὕτως ἐκτησάμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ὅσοι 2
δὴ ἄλλοι ἤρξαν, παραγιγνόμενοι προθύμως τοῖς αἰεὶ ἢ
βαρβάροις ἢ Ἑλλήσιν ἐπικαλουμένοις, ἐπεὶ, εἴγε ἡσυχά-
ζοιεν πάντες ἢ φυλοκρινοῖεν οἷς χρεῶν βοηθεῖν, βραχὺ
ἂν τι προσκτώμενοι αὐτῇ περὶ αὐτῆς ἂν ταύτης μᾶλλον
κινδυνεύοιμεν. τὸν γὰρ πρῶτον οὐ μόνου ἐπιόντα
τις ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ μὴ ὅπως ἐπεισὶ προκαταλαμβάνει.
καὶ οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα ἄρ- 3
χειν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδήπερ ἐν τῷδε καθέσταμεν, τοῖς
μὲν ἐπιβουλεύειν, τοὺς δὲ μὴ ἀνιέναι, διὰ τὸ ἀρχθῆναι
ἂν ὑφ' ἐτέρων αὐτοῖς κίνδυνον εἶναι, εἴ μὴ αὐτοὶ ἄλλων
ἄρχοιμεν. καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέου ὑμῖν τοῖς
ἄλλοις τὸ ἡσυχον, εἴ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοίου
μεταλήψεσθε. λογισάμενοι οὖν τέδε μᾶλλον αὐξήσειν, 4
ἐπ' ἐκεῖνα ἦν ἴωμεν, ποιῶμεθα τὸν πλοῦν, ἵνα Πελο-
ποννησίων τε στορέσωμεν τὸ φρόνημα, εἴ δόξομεν ὑπερ-
ιδόντες τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡσυχίαν καὶ ἐπὶ Σικελίαν

πλεῦσαι· καὶ ἅμα ἢ τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐκεῖ προσγενομένων, πάσης τῷ εἰκότι ἄρξομεν, ἢ κακώσομέν γε Συρακοσίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ξύμμαχοι ὠφελησόμεθα. 5 τὸ δὲ ἀσφαλές, καὶ μένειν, ἦν τι προχωρῆ, καὶ ἀπελθεῖν, αἱ νῆες παρέξουσιν· ναυκράτορες γὰρ ἐσόμεθα καὶ 6 ξυμπάντων Σικελιωτῶν. καὶ μὴ ὑμᾶς ἢ Νικίου τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διάστασις τοῖς νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποτρέψῃ, τῷ δὲ εἰωθότι κόσμῳ, ὥσπερ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἅμα νέοι γεραιτέροις βουλευόντες ἐς τάδε ἦσαν αὐτά, καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πειραῶσθε προαγαγεῖν τὴν πόλιν, καὶ νομίσατε νεότητα μὲν καὶ γῆρας ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι, ὁμοῦ δὲ τό τε φαῦλον καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ πάνυ ἀκριβές ἂν ξυγκραθὲν μάλιστ' ἂν ἰσχύειν, καὶ τὴν πόλιν, ἂν μὲν ἡσυχάζῃ, τρίψασθαι τε αὐτὴν περὶ αὐτὴν ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ πάντων τὴν ἐπιστήμην ἐγγηράσασθαι, ἀγωνιζομένην δὲ αἰεὶ προσλήψασθαι τε τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸ ἀμύνεσθαι οὐ 7 λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ μᾶλλον ξύνηθες ἔξειν. παράπαν τε γινώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα τάχιστ' ἂν μοι δοκεῖν ἀπραγμοσύνης μεταβολῇ διαφθαρῆναι, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν οἳ ἂν τοῖς παροῦσιν ἦθεσι καὶ νόμοις, ἦν καὶ χεῖρῳ ἦ, ἥκιστα διαφόρως πολιτεύωσιν.“

19. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐκείνου τε καὶ τῶν Ἑγεσταίων καὶ Λεοντίνων φυγάδων, οἳ παρελθόντες ἐδέοντό τε καὶ τῶν ὀρκίων ὑπομιμνήσκοντες ἰκέτεον βοηθῆσαι σφίσι, πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον ὠρμηντο στρατεύειν. καὶ ὁ Νικίας γνοὺς ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων οὐκ ἂν ἔτι ἀποτρέψειε, παρασκευῆς δὲ πλήθει, εἰ πολλὴν ἐπιτάξειε, τάχ' ἂν μεταστήσειεν αὐτούς, παρελθὼν αὐτοῖς αὐθις ἔλεγε τοιαῦδε.

20. „Ἐπειδὴ πάντως ὄρω ὑμᾶς, ὧ Ἀθηναῖοι, ὠρμη-
 μένους στρατεύειν, ξυνενέγκοι μὲν ταῦτα ὡς βουλόμεθα,
 ἐπὶ δὲ τῷ παρόντι ἅ γινώσκω σημανῶ. ἐπὶ γὰρ πόλεις, 2
 ὡς ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, μέλλομεν ἰέναι μεγάλας καὶ
 οὔθ' ὑπηκόους ἀλλήλων οὔτε δεομένας μεταβολῆς, ἢ ἂν
 ἐκ βιαίου τις δουλείας ἄσμενος ἐς ῥάα μετάστασιν χω-
 ροίῃ, οὔδ' ἂν τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν εἰκότως ἀντ' ἔλευ-
 θερίας προσδεξαμένους, τό τε πλῆθος, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ,
 πολλὰς τὰς Ἑλληνίδας. πλὴν γὰρ Νάξου καὶ Κατάνης, 3
 ἄς ἐλπίζω ἡμῖν κατὰ τὸ Λεοντίων ξυγγενὲς προσέσε-
 σθαι, ἄλλαι εἶδιν ἑπτὰ, καὶ παρεσκευασμένοι τοῖς πᾶσιν
 ὁμοιοτρόπως μάλιστα τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει, καὶ οὐχ ἥκιστα
 ἐπὶ ἄς μᾶλλον πλέομεν, Σελινοῦς καὶ Συράκουσαι. πολ- 4
 λοι μὲν γὰρ ὀπλῆται ἐνεῖσι καὶ τοξόται καὶ ἀκοντισταί,
 πολλαὶ δὲ τριήρεις καὶ ὄχλος ὁ πληρώσων αὐτάς. χρήμα-
 τὰ τ' ἔχουσι, τὰ μὲν ἰδία, τὰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἔστι
 Σελινουντίοις· Συρακοσίοις δὲ καὶ ἀπὸ βαρβάρων τινῶν
 ἀπ' ἀρχῆς φέρεται. ᾧ δὲ μάλιστα ἡμῶν προέχουσιν, ἵπ-
 πους τε πολλοὺς κέκτηνται καὶ σίτῳ οἰκείῳ καὶ οὐκ
 ἐπακτῷ χρῶνται.

21. „Πρὸς οὖν τοιαύτην δύναμιν οὐ ναυτικῆς καὶ
 φάυλου στρατιᾶς μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ πεζὸν πολὺν ξυμ-
 πλεῖν, εἴπερ βουλόμεθα ἄξιόν τι τῆς διανοίας δρᾶν καὶ
 μὴ ὑπὸ ἱππέων πολλῶν εἰργεσθαι τῆς γῆς, ἄλλως τε καὶ
 ἢ ξυστῶσιν αἱ πόλεις φοβηθεῖσαι καὶ μὴ ἀντιπαράσχω-
 σιν ἡμῖν φίλοι τινὲς γενόμενοι ἄλλοι ἢ Ἐγεσταῖοι ᾧ
 ἀμυνόμεθα ἱππικόν (αἰσχροὺς δὲ βιασθέντας ἀπελθεῖν 2
 ἢ ὕστερον ἐπιμεταπέμπεσθαι, τὸ πρῶτον ἀσκέπτως βου-
 λευσαμένους), αὐτόθεν δὲ παρασκευῇ ἀξιοχρεῶ ἐπιέναι,
 γνόντας ὅτι πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν
 πλεῖν, καὶ οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ στρατευσόμενοι καὶ ἐν τοῖς
 τῆδε ὑπηκόοις [ξύμμαχοι] ἤλθετε ἐπὶ τινα, ὅθεν ῥάδιαι αἱ

κομιδαί ἐκ τῆς φιλίας ὧν προσέδει, ἀλλ' ἐς ἀλλοτρίαν πᾶσαν ἀπαντήσουτες, ἐξ ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερινῶν ἄγγελον ῥᾶδιον ἔλθειν.

22. „Ὀπλίτας τε οὖν πολλοὺς μοι δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς ἄγειν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, τῶν τε ὑπηκόων καὶ ἦν τινα ἐκ Πελοποννήσου δυνάμεθα ἢ πείσαι ἢ μισθῶν προσαγαγέσθαι, καὶ τοξότας πολλοὺς καὶ σφενδονήτας, ὅπως πρὸς τὸ ἐκείνων ἱππικὸν ἀντέχωσι, ναυσί τε καὶ πολὺ περιεῖναι, ἵνα καὶ τὰ ἐπιτήδεια ῥᾶον ἐσκομιζώμεθα, τὸν δὲ καὶ αὐτόθεν σῆτον ἐν ὀλκάσι, πυρούς καὶ πεφρυγμένας κριθάς, ἄγειν καὶ σιτοποιοὺς ἐκ τῶν μυλώνων πρὸς μέρος ἠναγκασμένους ἐμμίσθους, ἵνα, ἦν που ὑπὸ ἀπλοίας ἀπολαμβάνωμεθα, ἔχη ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια (πολλὴ γὰρ οὕσα οὐ πάσης ἐστὶ πόλεως ὑποδέξασθαι), τὰ τε ἄλλα ὅσον δυνατὸν ἐτοιμάσασθαι καὶ μὴ ἐπὶ ἐτέροις γίνεσθαι, μάλιστα δὲ χρήματα αὐτόθεν ὡς πλεῖστα ἔχειν. τὰ δὲ παρ' Ἐγεσταίων, ἃ λέγεται ἐκεῖ ἐτοῖμα, νομίζατε καὶ λόγῳ ἂν μάλιστα ἐτοῖμα εἶναι.

23. „Ἦν γὰρ αὐτοὶ ἔλθωμεν ἐνθένδε μὴ ἀντίπαλον μόνον παρασκευασάμενοι, πλήν γε πρὸς τὸ μάχιμον αὐτῶν τὸ ὀπλιτικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλοντες τοῖς πᾶσι, μόλις οὕτως οἷοί τε ἐσόμεθα τῶν μὲν κρατεῖν, τὰ δὲ καὶ
2 διασῶσαι. πόλιν τε νομίσαι χρῆ ἐν ἀλλοφύλοις καὶ πολεμίοις οἰκιοῦντας λέναι, οὓς πρέπει τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἢ ἂν
κατάσχωσιν εὐθύς κρατεῖν τῆς γῆς ἢ εἰδέναι ὅτι, ἦν
3 σφάλλωνται, πάντα πολέμια ἔξουσιν. ὅπερ ἐγὼ φοβούμενος καὶ εἰδὼς πολλὰ μὲν ἡμᾶς δέον εὖ βουλευσασθαι, ἔτι δὲ πλείω εὐτυχήσαι, χαλεπὸν δὲ ἀνθρώπους ὄντας, ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύχῃ παραδοὺς ἑμαντὸν βούλομαι ἐκ-
πλεῖν, παρασκευῇ δὲ ἀπὸ τῶν εἰκότων ἀσφαλῆς [ἐκπλεῦ-
4 σαι] ταῦτα γὰρ τῇ τε ξυμπάσῃ πόλει βεβαιότατα ἡγοῦ-

μαι καὶ ἡμῖν τοῖς στρατευσομένοις σωτήρια. εἰ δέ τῳ ἄλλως δοκεῖ, παρήμι αὐτῷ τὴν ἀρχήν.“

24. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα εἶπε, νομίζων τοὺς Ἀθηναίους τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων ἢ ἀποτρέψειν ἢ, εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστ' ἂν οὕτως ἀσφαλῶς ἐκπλεῦσαι. οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ πλοῦ οὐκ ἐξηρέ-²θησαν ὑπὸ τοῦ ὀκλώδους τῆς παρασκευῆς, πολὺ δὲ μᾶλλον ὠρμηγτο καὶ τὸνναντίον περιέστη αὐτῷ· εὐ τε γὰρ παραινέσαι ἔδοξε καὶ ἀσφάλεια νῦν δὴ καὶ πολλὴ ἔσθαι. καὶ ἔρως ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐκπλεῦσαι·³ τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις ὡς ἢ καταστρεφόμενοις ἐφ' ἃ ἔπλεον ἢ οὐδὲν ἂν σφαλεῖσαν μεγάλην δύναμιν, τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπούσης πότῳ ὄψεως καὶ θεωρίας, καὶ εὐέλπιδες ὄντες σωθήσεσθαι· ὁ δὲ πολὺς ὁμιλος καὶ στρατιώτης ἐν τε τῷ παρόντι ἀργύριον οἴσειν καὶ προσκτιήσεσθαι δύναμιν ὅθεν αἰδίου μισθοφορὰν ὑπάρξειν. ὥστε διὰ τὴν ἄγαν τῶν πλειόνων ἐπιθυμίαν, εἴ τῳ ἄρα⁴ καὶ μὴ ἤρесе, δεδιῶς μὴ ἀντιχειροτονῶν κακόνους δόξειεν εἶναι τῇ πόλει ἡσυχίαν ἤγε.

25. Καὶ τέλος παρελθὼν τις τῶν Ἀθηναίων καὶ παρακαλέσας τὸν Νικίαν οὐκ ἔφη χρῆναι προφασίζεσθαι οὐδὲ διαμέλλειν, ἀλλ' ἐναντίον ἀπάντων ἤδη λέγειν ἦντινα αὐτῷ παρασκευὴν Ἀθηναῖοι ψηφίσονται. ὁ δὲ ἄκων² μὲν εἶπεν, ὅτι καὶ μετὰ τῶν ξυναρχόντων καθ' ἡσυχίαν μᾶλλον βουλευσοίτο, ὅσα μέντοι ἤδη δοκεῖν αὐτῷ, τριήρεσι μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑκατὸν πλευστέα εἶναι (αὐτῶν δ' Ἀθηναίων ἔσθαι ὀπλιταγωγούς ὅσαι ἂν δοκῶσι, καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ξυμμάχων μεταπεμπτέας εἶναι), ὀπλίταις δὲ τοῖς ξύμπασιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πεντακισχιλίων μὲν οὐκ ἐλάσσοσιν, ἦν δέ τι δύνωνται, καὶ πλείοσι· τὴν δὲ ἄλλην παρασκευὴν ὡς κατὰ λόγον καὶ τοξοτῶν τῶν αὐτόθεν καὶ ἐκ Κρήτης καὶ σφενδοῖ·

τῶν καὶ ἦν τι ἄλλο πρόπον δοκῆ εἶναι ἐτοιμασάμενοι ἄξειν.

26. Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο εὐθύς αὐτοκράτορας εἶναι καὶ περὶ στρατιᾶς πλήθους καὶ περὶ τοῦ παντὸς πλοῦ τούτους στρατηγούς πράσσειν ἢ ἂν αὐτοῖς 2δοκῆ ἄριστα εἶναι Ἀθηναίοις. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ παρασκευὴ ἐγίνετο, καὶ ἔς τε τοὺς ξυμμαχούς ἐπεμπον καὶ αὐτόθεν καταλόγους ἐποιοῦντο. ἄρτι δ' ἀνειλήφει ἡ πόλις ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ ξυνεχοῦς πολέμου ἔς τε ἡλικίας πλήθος ἐπιγεγενημένης καὶ ἔς χρημάτων ἄθροισιν διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, ὥστε ῥᾶον πάντα ἐπορίζετο. καὶ οἱ μὲν ἐν παρασκευῇ ἦσαν.

27. Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἡ τετραγῶνος ἐργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίῳ προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς) μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. 2 καὶ τοὺς δρᾶσαντας ἦδει οὐδεὶς, ἀλλὰ μεγάλοις μηνύτροις δημοσίᾳ οὗτοί τε ἐζητοῦντο καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο, καὶ εἴ τις ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγενημένον, μηνύειν ἀδεῶς 3 τὸν βουλόμενον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων. καὶ τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον· τοῦ τε γὰρ ἔκπλου οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων καὶ δήμου καταλύσεως γεγενῆσθαι.

28. Μηνύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμαῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγενημέναι, καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὡς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει· ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπητιῶντο. καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι ἐμποδῶν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι, καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγάλυνον καὶ ἐβόων ὡς

ἐπὶ δήμου καταλύσει τά τε μυστικά καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπή γένοιτο καὶ οὐδὲν εἴη αὐτῶν ὅ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.

29. Ὁ δ' ἐν τε τῷ παρόντι πρὸς τὰ μηνύματα ἀπελογεῖτο καὶ ἑτοιμος ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι, εἴ τι τούτων εἰργασμένος ἦν (ἤδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἐπεπόριστο), καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἰργαστο, δίκην δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθείη, ἄρχειν. καὶ ἐπεμαρτύρητο μὴ ἀπόντος πέρι αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι, ἀλλ' ἤδη ἀποκτείνειν, εἰ ἀδικεῖ, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἴη μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας, πρὶν διαγνῶσι, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτῳ στρατεύματι. οἱ δ' ἐχθροὶ δεδιότες τό τε στρα-³τευμα μὴ εὖνουν ἔχη, ἦν ἤδη ἀγωνίζηται, ὅ τε δῆμος μὴ μαλακίζηται, θεραπεύων ὅτι δι' ἐκεῖνον οἱ τ' Ἀργεῖοι ξυνεστράτευον καὶ τῶν Μαντινέων τινές, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπενδον, ἄλλους ῥήτορας ἐνιέντες οἱ ἔλεγον νῦν μὲν πλεῖν αὐτὸν καὶ μὴ κατασχεῖν τὴν ἀναγωγὴν, ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι ἐν ἡμέραις φηταῖς, βουλόμενοι ἐκ μείζονος διαβολῆς, ἦν ἔμελλον ῥᾶον αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μετὰ πέμπτον κομισθέντα αὐτὸν ἀγωνίσασθαι. καὶ ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην.

30. Μετὰ δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ἐγίνετο ἐς τὴν Σικελίαν. τῶν μὲν οὖν ξυμμαχῶν τοῖς πλείστοις καὶ ταῖς σιταγωγαῖς ὀλκάσι καὶ τοῖς πλοίοις καὶ ὄση ἄλλη παρασκευὴ ξυνείπετο πρότερον εἰρητο ἐς Κέρκυραν ξυλλέγεσθαι, ὡς ἐκεῖθεν ἀθρόοις ἐπὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν τὸν Ἰόνιον διαβαλοῦσιν· αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι καὶ εἰ τινες τῶν ξυμμαχῶν παρῆσαν ἐς τὸν Πειραιᾶ καταβάντες ἐν ἡμέρᾳ φητῇ ἅμα ἔω ἐπλήρουν τὰς ναῦς ὡς ἀναξόμενοι. ξυγκατέβη δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἅπας, ὡς εἰπεῖν, ὁ δ' ἐν τῇ πόλει καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, οἱ μὲν ἐπιχώριοι τοῦς

σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι προπέμποντες, οἱ μὲν ἑταίρους, οἱ δὲ υἱέας, καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα λόντες καὶ ὀλοφνυμῶν, τὰ μὲν ὡς κτήσονται, τοὺς δ' εἰ ποτε ὄψονται, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς σφετέρας ἀπεστέλλονται.

31. Καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὡς ἤδη ἔμελλον μετὰ κινδύνων ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, μᾶλλον αὐτοὺς ἐσῆει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν· ὅμως δὲ τῇ παρουσίᾳ ῥώμῃ διὰ τὸ πλῆθος ἐκάστων ὦν ἐώρων τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν. οἱ δὲ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος ὄχλος κατὰ θεῖαν ἤκεν ὡς ἐπὶ ἀξιόχρεων καὶ ἄπιστον διάνοιαν. παρασκευὴ γὰρ αὕτη, πρώτη ἐκπλεύσασα μιᾶς πόλεως δυνάμει Ἑλληνικῇ, πολυτελεστάτη δὴ καὶ εὐπρεπεστάτη τῶν ἐς ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο. ἀριθμῷ δὲ νεῶν καὶ ὀπλιτῶν καὶ ἡ ἐς Ἐπίδαυρον μετὰ Περικλέους καὶ ἡ αὐτὴ ἐς Ποτίδαιαν μετὰ Ἄγνωνος οὐκ ἐλάσσων ἦν· τετρακίς γὰρ χίλιοι ὀπλίται αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τριακόσιοι ἱππῆς καὶ τριῆρεις ἑκατὸν καὶ Λεσβίων καὶ Χίων πεντήκοντα καὶ ξύμμαχοι ἔτι πολλοὶ ξυνέπλευσαν· ἀλλὰ ἐπὶ τε βραχεὶ πλῶ ὠρμήθησαν καὶ παρασκευῇ φαύλῃ, οὗτος δὲ ὁ στόλος ὡς χρόνιός τε ἐσόμενος καὶ κατ' ἀμφοτέρα, οὗ ἂν δέη, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἔξαρθυθείς, τὸ μὲν ναυτικὸν μεγάλαις δαπάναις τῶν τε τριηράρχων καὶ τῆς πόλεως ἐκπονηθέν, τοῦ μὲν δημοσίου δραχμῆν τῆς ἡμέρας τῷ ναύτῃ ἐκάστῳ διδόντος καὶ ναῦς παρασχόντος κενᾶς ἐξήκοντα μὲν ταχείας, τεσσαράκοντα δὲ ὀπιταγωγούς καὶ ὑπηρεσίας ταύταις τὰς κρατίστας, τῶν δὲ τριηράρχων ἐπιφορὰς τε πρὸς τῷ ἐκ δημοσίου μισθῷ διδόντων τοῖς θρανίοις τῶν ναυτῶν [καὶ ταῖς ὑπηρεσίαις] καὶ τὰλλα σημείοις καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένων, καὶ ἐς τὰ μακρότατα προθυμηθέντος ἐνὸς ἐκάστου ὅπως αὐτῷ τιμὴ εὐπρεπεῖα τε ἢ ναῦς μάλιστα προέξει καὶ τῷ

ταχυναυτεῖν, τὸ δὲ πεζὸν καταλόγοις τε χρηστοῖς ἐκκριθὲν καὶ ὄπλων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν μεγάλη σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλληθῆν. ξυνέβη δὲ πρὸς τε⁴ σφᾶς αὐτοὺς ἅμα ἔριν γενέσθαι, ὧς τις ἕκαστος προσετάχθη, καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἐπίδειξιν μᾶλλον εἰκασθῆναι τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας ἢ ἐπὶ πολεμίους παρασκευῆν. εἰ γάρ τις ἐλογίσατο τὴν τε τῆς πόλεως⁵ ἀνάλωσιν δημοσίαν καὶ τῶν στρατευομένων τὴν ἰδίαν, τῆς μὲν πόλεως ὅσα τε ἤδη προετετελέκει καὶ ἂ ἔχοντας τοὺς στρατηγοὺς ἀπέστειλε, τῶν δὲ ἰδιωτῶν ἅ τε περὶ τὸ σῶμά τις καὶ τριήραρχος ἐς τὴν ναῦν ἀνηλώκει καὶ ὅσα ἔτι ἔμελλεν ἀναλώσειν, χωρὶς δ' ἂ εἰκὸς ἦν καὶ ἄνευ τοῦ ἐκ τοῦ δημοσίου μισθοῦ πάντα τινὰ παρασκευάσασθαι ἐφόδιον ὡς ἐπὶ χρόνιον στρατεῖαν, καὶ ὅσα ἐπὶ μεταβολῇ τις ἢ στρατιώτης ἢ ἔμπορος ἔχων ἔπλει, πολλὰ ἂν τάλαντα εὐρέθη ἐκ τῆς πόλεως τὰ πάντα ἐξαγόμενα. καὶ ὁ στόλος οὐχ ἦσσαν τόλμης τε θάμβει καὶ ὄψεως⁶ λαμπρότητι περιβόητος ἐγένετο ἢ στρατιᾶς πρὸς οὓς ἐπῆσαν ὑπερβολῇ, καὶ ὅτι μέγιστος ἤδη διάπλους ἀπὸ τῆς οἰκείας καὶ ἐπὶ μεγίστη ἐλπίδι τῶν μελλόντων πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἐπεχειρήθη.

32. Ἐπειδὴ δὲ αἱ νῆες πλήρεις ἦσαν καὶ ἐσέκειτο πάντα ἤδη ὅσα ἔχοντες ἔμελλον ἀνάξασθαι, τῇ μὲν σάλπιγγι σιωπῇ ὑπεσημάνθη, εὐχὰς δὲ τὰς νομιζόμενας πρὸ τῆς ἀναγωγῆς οὐ κατὰ ναῦν ἐκάστην, ξύμπαντες δὲ ὑπὸ κήρυκος ἐποιοῦντο, κρατῆράς τε κεράσαντες παρ' ἅπαν τὸ στράτευμα καὶ ἐκπώμασι χρυσοῖς τε καὶ ἀργυροῖς οἷ τε ἐπιβάται καὶ οἱ ἄρχοντες σπένδοντες. ξυνεπηύχοντο δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ὁ ἐκ τῆς γῆς τῶν τε πολιτῶν καὶ εἰ τις ἄλλος εὐνους παρῆν σφίσι. παιανίσαντες δὲ καὶ τελεώσαντες τὰς σπουδὰς ἀνήγοντο, καὶ ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες ἀμιλλαν ἤδη μέχρι Αἰγίνης ἐποι-

οὖντο. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν, ἔνθαπερ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα τῶν ξυμμαχῶν ξυνελέγετο, ἠπειγόντο ἀφικέσθαι.

3 Ἐς δὲ τὰς Συρακούσας ἠγγέλλετο μὲν πολλαχόθεν τὰ περὶ τοῦ ἐπίπλου, οὐ μέντοι ἐπιστεύετο ἐπὶ πολὺν χρόνον οὐδέν. ἀλλὰ καὶ γενομένης ἐκκλησίας ἐλέχθησαν τοιοῖδε λόγοι ἀπὸ τε ἄλλων, τῶν μὲν πιστευόντων τὰ περὶ τῆς στρατείας τῆς τῶν Ἀθηναίων, τῶν δὲ τὰ ἐναντία λεγόντων, καὶ Ἐρμοκράτης ὁ Ἐρμωνος παρελθὼν αὐτοῖς, ὡς σαφῶς οἰόμενος εἰδέναι τὰ περὶ αὐτῶν, ἔλεγε καὶ παρήνει τοιάδε.

33. „Ἄπιστα μὲν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινές, δόξω ὑμῖν περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν, καὶ γινώσκω ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες οὐ μόνου οὐ πείθουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι· ὅμως δὲ οὐ καταφοβηθεὶς ἐπισχίσω κινδυνευούσης τῆς πόλεως, πείθων γε ἑμαυτὸν σαρφέ-
 2 στερόν τι ἐτέρου εἰδῶς λέγειν. Ἀθηναῖοι γὰρ ἐφ' ἡμᾶς, ὃ πάνυ θαυμάζετε, πολλῇ στρατιᾷ ὄρμηται καὶ ναυτικῇ καὶ πεζῇ, πρόφασιν μὲν Ἐγεσταίων ξυμμαχία καὶ Λεοντίνων κατοικίσει, τὸ δὲ ἀληθὲς Σικελίας ἐπιθυμία, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἠγούμενοι, εἰ ταύτην
 3 σχοῖεν, ῥαδίως καὶ τᾶλλα ἔξειν. ὡς οὖν ἐν τάχει παρεσομένων, ὁρᾶτε ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ὅτῳ τρόπῳ κάλλιστα ἀμυνεῖσθε αὐτούς, καὶ μήτε καταφρονήσαντες ἄφρακτοι ληφθήσεσθε μήτε ἀπιστήσαντες τοῦ ξύμπαντος ἀμελή-
 4 σετε. εἰ δὲ τῷ καὶ πιστά, τὴν τόλμαν αὐτῶν καὶ δύναμιν μὴ ἐκπλαγῆ. οὔτε γὰρ βλάπτειν ἡμᾶς πλείω οἰοί τε ἔσονται ἢ πάσχειν, οὐδ' ὅτι μεγάλῳ στόλῳ ἐπέρχονται, ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πρὸς τε τοὺς ἄλλους Σικελιώτας πολὺ ἄμεινον (μᾶλλον γὰρ ἐθελήσουσιν ἐκπλαγέντες ἡμῖν ξυμμαχεῖν), καὶ ἢν ἄρα ἢ κατεργασώμεθα αὐτούς ἢ ἀπράκτους

ᾧν ἐφρίενται ἀπώσωμεν (οὐ γὰρ δὴ μὴ τύχασί γε ᾧν προσ-
 δέχονται φοβοῦμαι), κάλλιστον δὴ ἔργων ἡμῖν ξυμβήσε-
 ται καὶ οὐκ ἀνέλπιστον ἔμοιγε. ὀλίγοι γὰρ δὴ στόλοι με-
 5 γάλοι ἢ Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν
 ἀπάραντες κατώρθωσαν. οὔτε γὰρ πλείους τῶν ἐνοικούν-
 των καὶ ἀστυγειτόνων ἔρχονται (πάντα γὰρ ὑπὸ δέους
 ξυνίσταται), ἣν τε δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐν ἄλλο-
 τρία γῆ σφαλῶσι, τοῖς ἐπιβουλευθεῖσιν ὄνομα, κἂν περὶ
 σφίσις αὐτοῖς τὰ πλείω πταίσωσιν, ὅμως καταλείπουσιν.
 ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι αὐτοὶ οὗτοι, τοῦ Μήδου παρὰ λόγον 6
 πολλὰ σφαλέντος, ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἦει ηὐ-
 ξήθησαν, καὶ ἡμῖν οὐκ ἀνέλπιστον τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι.

34. „Θαρσοῦντες οὖν τὰ τε αὐτοῦ παρασκευαζώμεθα
 καὶ ἐς τοὺς Σικελοὺς πέμποντες τοὺς μὲν μᾶλλον βεβαιώ-
 σάμεθα, τοῖς δὲ φιλίαν καὶ ξυμμαχίαν πειρώμεθα ποιεῖ-
 σθαι, ἐς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν πέμπωμεν πρέσβεις, δη-
 λοῦντες ὡς κοινὸς ὁ κίνδυνος, καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως
 ἢ ξυμμαχίαν ποιώμεθα ἡμῖν ἢ μὴ δέχονται Ἀθηναίους.
 δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς Καρχηδόνα ἄμεινον εἶναι πέμψαι. οὐ²
 γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς, ἀλλ' αἰεὶ διὰ φόβου εἰσὶ μὴ ποτε
 Ἀθηναῖοι αὐτοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθωσιν, ὥστε τάχ' ἂν
 ἴσως νομίσαντες, εἰ τὰδε προήσονται, κἂν σφεῖς ἐν πόμφ
 εἶναι, ἐθελήσειαν ἡμῖν ἦτοι κρύφα γε ἢ φανερωῶς ἢ ἐξ ἐνός
 γέ του τρόπου ἀμῦναι. δυνατοὶ δ' εἰσὶ μάλιστα τῶν νῦν,
 βουληθέντες· χρυσὸν γὰρ καὶ ἄργυρον πλείστον κέκτην-
 ται, ὅθεν ὅ τε πόλεμος καὶ τᾶλλα εὐπορεῖ. πέμπωμεν δὲ 3
 καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ ἐς Κόρινθον δεόμενοι δεῦρο
 κατὰ τάχος βοηθεῖν καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον κινεῖν. ὃ δὲ μᾶ- 4
 λιστα ἐγὼ τε νομίζω ἐπίκαιρον, ὑμεῖς τε διὰ τὸ ξύνηθες
 ἦσυχον ἦκιστ' ἂν ὀξέως πείθοισθε, ὅμως εἰρήσεται. Σικε-
 λιῶται γὰρ εἰ θέλοιμεν ξύμπαντες, εἰ δὲ μὴ, ὅτι πλείστοι
 μεθ' ἡμῶν, καθελκύνσαντες ἅπαν τὸ ὑπάρχον ναυτικὸν

μετὰ δυοῖν μηνοῖν τροφῆς ἀπαντῆσαι Ἀθηναίοις ἐς Τάραντα καὶ ἄκραν Ἰαπυρίαν, καὶ δῆλον ποιῆσαι αὐτοῖς ὅτι οὐ περὶ τῆς Σικελίας πρότερον ἔσται ὁ ἀγὼν ἢ τοῦ ἐκείνους περαιωθῆναι τὸν Ἰόνιον, μάλιστα ἂν αὐτοὺς ἐκπλήξαιμεν καὶ ἐς λογισμὸν καταστήσαιμεν ὅτι ὀρμώμεθα μὲν ἐκ φιλίας χάρας φύλακες (ὑποδέχεται γὰρ ἡμᾶς Τάρας), τὸ δὲ πέλαιος αὐτοῖς πολὺ περαιουῖσθαι μετὰ πάσης τῆς παρασκευῆς, χαλεπὸν δὲ διὰ πλοῦ μῆκος ἐν τάξει μεῖναι, καὶ ἡμῖν ἂν εὐεπίθετος εἴη, βραδεῖά τε καὶ κατ' ὀλίγον προσπίπτουσα. εἰ δ' αὖ τῷ ταχυναυτοῦντι ἀθροωτέρῳ κουφίσαντες προσβάλοιεν, εἰ μὲν κώπαις χρήσαιντο, ἐπιθοίμεθ' ἂν κεκμηκόσιν, εἰ δὲ μὴ δοκοίη, ἔστι καὶ ὑποχωρῆσαι ἡμῖν ἐς Τάραντα. οἱ δὲ μετ' ὀλίγων ἐφοδίων ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ περαιωθέντες ἀποροῖεν ἂν κατὰ χωρία ἐρημα, καὶ ἢ μένοντες πολιορκοῦντο ἂν ἢ πειρώμενοι παραπλεῖν τήν τε ἄλλην παρασκευὴν ἀπολίποιν ἂν καὶ τὰ τῶν πόλεων οὐκ ἂν βέβαια ἔχοντες, εἰ ὑποδέξοιντο, ἀθυμοῖεν. ὥστ' ἔγωγε τούτῳ τῷ λογισμῷ ἡγοῦμαι ἀποκληρομένους αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀπᾶραι ἀπὸ Κερκύρας, ἀλλ' ἢ διαβουλευσαμένους καὶ κατασκοπαῖς χρωμένους ὁπόσοι τ' ἐσμὲν καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, ἐξωσθῆναι ἂν τῇ ὥρᾳ ἐς χειμῶνα, ἢ καταπλαγέντας τῷ ἀδοκίῳ καταλῦσαι ἂν τὸν πλοῦν, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατηγῶν, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἄκοντος ἡγουμένου καὶ ἀσμένου ἂν πρόσφασιν λαβόντος, εἴ τι ἀξιοῦσθαι ἀφ' ἡμῶν ὀφθείη. ἀγγελλοίμεθα δ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τὸ πλεῖον· τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἰ γινῶμαι ἴστανται, καὶ τοὺς προεπιχειροῦντας ἢ τοῖς γε ἐπιχειροῦσι προδηλοῦντας ὅτι ἀμυνοῦνται μᾶλλον πεφόβηται, ἰσοκινδύνους ἢ ἡγούμενοι. ὅπερ ἂν νῦν Ἀθηναῖοι πάθοιεν. ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὡς οὐκ ἀμυνομένους, δικαίως κατεργνωκότες ὅτι αὐτοὺς οὐ μετὰ Λακεδαιμονίων ἐφθείρομεν· εἰ δ'

ἴδοιεν παρὰ γνώμην τολμήσαντας, τῷ ἀδοκῆτῳ μᾶλλον ἂν καταπλυγείεν ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει. περθεσθε οὖν, μάλιστα μὲν ταῦτα τολμήσαντες, εἰ δὲ μή, ὅτι τάχιστα τᾶλλα ἐς τὸν πόλεμον ἐτοιμάξουσιν, καὶ παραστήναι παντὶ τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀλλῇ δεικνυσθαι, τὸ δ' ἤδη τὰς μετὰ φόβου παρασκευὰς ἀσφαλεστάτας νομίσαντας ὡς ἐπὶ κινδύνου πρᾶσσειν χρησιμώτατον ἂν ξυμβῆναι. οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐπέροχονται καὶ ἐν πλῶ εὖ οἶδ' ὅτι ἤδη εἰσὶ καὶ ὅσον οὐπω πάρειςιν.“

35. Καὶ ὁ μὲν Ἐρμοκράτης τοσαῦτα εἶπε. τῶν δὲ Συρακοσίων ὁ δῆμος ἐν πολλῇ πρὸς ἀλλήλους ἐριδι ἦσαν, οἱ μὲν ὡς οὐδενὶ ἂν τρόπῳ ἔλθοιεν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδ' ἀληθῆ ἔστιν ἃ λέγει, τοῖς δέ, εἰ καὶ ἔλθοιεν, τί ἂν δράσειαν αὐτοὺς ὅτι οὐκ ἂν μείζον ἀντιπάθοιεν; ἄλλοι δὲ καὶ πάνυ καταφρονοῦντες ἐς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρᾶγμα. ὀλίγον δ' ἦν τὸ πιστεῦον τῷ Ἐρμοκράτει καὶ φοβούμενον τὸ μέλλον. παρελθὼν δ' αὐτοῖς Ἀθηναγόρας, ὃς δῆμου² τε προστάτης ἦν καὶ ἐν τῷ παρόντι πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς, ἔλεγε τοιάδε.

36. „Τοὺς μὲν Ἀθηναίους ὅστις μὴ βούλεται οὕτω κακῶς φρονησαι καὶ ὑποχειρίους ἡμῖν γενέσθαι ἐνθάδε ἔλθοντας, ἢ δειλός ἐστιν ἢ τῇ πόλει οὐκ εὖνους· τοὺς δ' ἀγγέλλοντας τὰ τοιαῦτα καὶ περιφόβους ὑμᾶς ποιοῦντας τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας, εἰ μὴ οἴονται ἐνδηλοὶ εἶναι. οἱ γὰρ δεδιότες ἰδίᾳ τι βούλονται² τὴν πόλιν ἐς ἔκπληξιν καθιστάναι, ὅπως τῷ κοινῷ φόβῳ τὸ σφέτερον ἐπηλυγάζωνται. καὶ νῦν αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι τοῦτο δύνανται· οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου, ἐκ δὲ ἀνδρῶν, οἵπερ ἀεὶ τάδε κινουῦσι, ξύγκεινται. ὑμεῖς δὲ ἦν εὖ βου-³λεύθηθε, οὐκ ἐξ ὧν οὗτοι ἀγγέλλουσι σκοποῦντες λογιεῖσθε τὰ εἰκότα, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἄνθρωποι δεινοὶ καὶ πολ-

λῶν ἔμπειροι, ὥσπερ ἐγὼ Ἀθηναίους ἀξιῶ, δράσειαν. οὐ γὰρ αὐτοὺς εἰκὸς Πελοποννησίου τε ὑπολιπόντας καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μήπω βεβαίως καταλελυμένους ἐπ' ἄλλον πόλεμον οὐκ ἐλάσσω ἐκόντας ἐλθεῖν, ἐπεὶ ἔγωγε ἀγαπᾶν οἶομαι αὐτοὺς ὅτι οὐχ ἡμεῖς ἐπ' ἐκείνους ἐρχόμεθα, πόλεις τοσαῦται καὶ οὕτω μεγάλαι.

37. „Εἰ δὲ δὴ, ὥσπερ λέγονται, ἔλθοιεν, ἱκανωτέραν ἡγοῦμαι Σικελίαν Πελοποννήσου διαπολεμῆσαι ὅσῳ κατὰ πάντα ἄμεινον ἐξήρτυται, τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν αὐτὴν τῆς νῦν στρατιᾶς, ὡς φασιν, ἐπιούσης, καὶ εἰ δις τοσαύτη ἔλθοι, πολὺ κρείσσω εἶναι· οἷς γ' ἐπίσταμαι οὐθ' ἵππους ἀκολουθήσοντας οὐδ' αὐτόθεν πορισθησομένους εἰ μὴ ὀλίγους τινὰς παρ' Ἐγεσταίων, οὐθ' ὀπίπτας ἰσοπληθεῖς τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ νεῶν γε ἐλθόντας. μέγα γὰρ τὸ καὶ αὐταῖς ταῖς ναυσὶ κούφαις τοσοῦτον πλοῦν δεῦρο κομισθῆναι, τὴν τε ἄλλην παρασκευὴν ὅσῃν δει² ἐπὶ πόλιν τοσὴνδε πορισθῆναι, οὐκ ὀλίγην οὔσαν. ὥστε παρὰ τοσοῦτον γιγνώσκω· μόλις ἂν μοι δοκοῦσιν, εἰ πόλιν ἐτέραν τοσαύτην ὅσαι Συράκουσαι εἰσιν ἔλθοιεν ἔχοντες καὶ ὁμορον οἰκήσαντες τὸν πόλεμον ποιοῖντο, οὐκ ἂν παντάπασι διαφθαρήναι, ἥπου γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελία (ξυστήσεται γὰρ) στρατοπέδῳ τε ἐκ νεῶν ἰδρυθέντι καὶ ἐκ σκηριδίων καὶ ἀναγκαίας παρασκευῆς οὐκ ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱππέων ἐξιόντες. τὸ δὲ ξύμπαν οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς τῆς γῆς ἡγοῦμαι· τοσοῦτῃ τὴν ἡμετέραν παρασκευὴν κρείσσω νομίζω.

38. „Ἀλλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οἱ τε Ἀθηναῖοι γιγνώσκοντες τὰ σφέτερα αὐτῶν εὖ οἶδ' ὅτι σῶξουσιν, καὶ ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιούσιν, οὓς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλ' αἰεὶ ἐπίσταμαι ἥτοι λόγοις γε τοιοῦσδε καὶ ἔτι τούτων κακουροτέροις ἢ ἐργοῖς βουλομένους καταπλήξαντας τὸ ὑμέτερον πλῆθος

αὐτοὺς τῆς πόλεως ἄρχειν. καὶ δέδοικα μένιοι μήποτε
πολλὰ πειρῶντες καὶ κατορθώσωσιν· ἡμεῖς δὲ κακοί,
πρὶν ἐν τῷ παθεῖν ὤμεν, προφυλάξασθαι τε καὶ αἰσθό-
μενοι ἐπεξελθεῖν. τοιγάρτοι δι' αὐτὰ ἢ πόλις ἡμῶν ὀλι-
γάκις μὲν ἡσυχάζει, στάσεις δὲ πολλὰς καὶ ἀγῶνας οὐ
πρὸς τοὺς πολεμίους πλείονας ἢ πρὸς αὐτὴν ἀναιρεῖται,
τυραννίδας δὲ ἔστιν ὅτε καὶ δυναστείας ἀδίκους. ὦν ἐγὼ⁴
πειράσομαι, ἢν γε ὑμεῖς ἐθέλητε ἐπεσθαι, μήποτε ἐφ'
ἡμῶν τι περιδεῖν γενέσθαι, ὑμᾶς μὲν τοὺς πολλοὺς πεί-
θων, τοὺς δὲ τὰ τοιαῦτα μηχανωμένους κολάζων, μὴ μό-
νον αὐτοφώρους (χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν), ἀλλὰ καὶ
ὦν βούλονται μὲν δύνανται δ' οὐ (τὸν γὰρ ἐχθρὸν οὐχ
ὦν δρᾶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς διανοίας προαμύνεσθαι χρή,
εἴπερ καὶ μὴ προφυλαξάμενός τις προπείσειται), τοὺς δ'
αὐ' ὀλίγους τὰ μὲν ἐλέγχων, τὰ δὲ φυλάσσων, τὰ δὲ καὶ
διδάσκων· μάλιστα γὰρ δοκῶ ἂν μοι οὕτως ἀποτρέπειν
τῆς κακουργίας. καὶ δῆτα, ὃ πολλὰκις ἐσκεψάμην, τί καὶ⁵
βούλεσθε, ὧ νεώτεροι; πότερον ἄρχειν ἤδη; ἀλλ' οὐκ
ἐννομον. ὁ δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ὑμᾶς μᾶλλον
ἢ δυναμένους ἐτέθη ἀτιμάζειν. ἀλλὰ δὴ μὴ μετὰ πολλῶν
ἰσονομεῖσθαι; καὶ πῶς δίκαιον τοὺς αὐτοὺς μὴ τῶν αὐ-
τῶν ἀξιούσθαι;

39. „Φήσει τις δημοκρατίαν οὔτε ξυνητὸν οὔτ' ἴσον
εἶναι, τοὺς δ' ἔχοντας τὰ χρήματα καὶ ἄρχειν ἄριστα βελ-
τίστους. ἐγὼ δὲ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομά-
σθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος, ἔπειτα φύλακας μὲν ἄριστους
εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλευῆσαι δ' ἂν βέλτι-
στα τοὺς ξυνητούς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς
πολλούς, καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ τὰ μέρη καὶ ξύμ-
παντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖν. ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν²
κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δ' ὠφελίμων οὐ
πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν ἀφελομένην ἔχει· ἃ

ὑμῶν οἳ τε δυνάμενοι καὶ οἳ νέοι προθυμοῦνται, ἀδύνατα ἐν μεγάλῃ πόλει κατασχεῖν.

40. „Ἄλλ’ ἔτι καὶ νῦν, ὧ πάντων ἀξυνετώτατοι, εἰ μὴ μανθάνετε κακὰ σπεύδοντες, [ἢ ἀμαθέστατοί ἐστε] ἄν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων, ἢ ἀδικιώτατοι, εἰ εἰδότες τολμᾶτε· ἀλλ’ ἦτοι μαθόντες γε ἢ μεταγνόντες τὸ τῆς πόλεως ξύμπασι κοινὸν αὐξέετε, ἡγησάμενοι τοῦτο μὲν ἂν καὶ ἴσων καὶ πλεόν οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν ἤπερ τὸ τῆς πόλεως πλήθος μετασχεῖν, εἰ δ’ ἄλλα βουλήσεσθε, καὶ τοῦ παντὸς κινδυνεῦσαι στερηθῆναι· καὶ τῶν τοιῶνδε ἀγγελιῶν ὡς πρὸς 2 αἰσθητέους καὶ μὴ ἐπιτρέψοντας ἀπαλλάγητε. ἢ γὰρ πόλις ἦδε, καὶ εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτοὺς ἀξίως αὐτῆς, καὶ στρατηγοὶ εἰσιν ἡμῖν οἳ σκέφονται αὐτά. καὶ εἰ μὴ τι αὐτῶν ἀληθές ἐστίν, ὥσπερ οὐκ οἶομαι, οὐ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀγγελίας καταπλαγεῖσα καὶ ἐλομένη ὑμᾶς ἄρχοντας αὐθαίρετον δουλείαν ἐπιβαλεῖται, αὐτὴ δ’ ἐφ’ αὐτῆς σκοποῦσα τοὺς τε λόγους ἀφ’ ὑμῶν ὡς ἔργα 3 δυνάμενους κρινεῖ καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐλευθερίαν οὐχὲκ τοῦ ἀκούειν ἀφαιρεθήσεται, ἐκ δὲ τοῦ ἔργου φυλασσομένη μὴ ἐπιτρέπειν πειράσεται σφῆξιν.“

41. Τοιαῦτα μὲν Ἀθηναγόρας εἶπε. τῶν δὲ στρατηγῶν εἷς ἀναστὰς ἄλλον μὲν οὐδένα ἔτι εἶασε παρελθεῖν, 2 αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἔλεξε τοιάδε. „Διαβολὰς μὲν οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι, πρὸς δὲ τὰ ἐσαγγελλλόμενα μᾶλλον ὀραῖν, ὅπως εἷς τε ἕκαστος καὶ ἡ ξύμπασα πόλις καλῶς 3 τοὺς ἐπιόντας παρασκευασόμεθα ἀμύνεσθαι. καὶ ἦν ἄρμμηδὲν δεήσῃ, οὐδεμία βλάβη τοῦ γε τὸ κοινὸν κοσμηθῆναι καὶ ἵπποις καὶ ὄπλοις καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς ὁ πόλεμος 4 ἀγάλλεται. τὴν δ’ ἐπιμέλειαν καὶ ἐξέτασιν αὐτῶν ἡμεῖς ἔξομεν καὶ τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν ἅμα ἐς τε κατασκοπὴν καὶ ἦν τι ἄλλο φαίνεται ἐπιτήδειον. τὰ δὲ

καὶ ἐπιμεμελήμεθα ἤδη καὶ ὃ τι ἂν αἰσθώμεθα ἐς ὑμᾶς οἴσομεν.“

Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι τοσαῦτα εἰπόντος τοῦ στρατηγοῦ διελύθησαν ἐκ τοῦ ξυλλόγου.

42. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἤδη ἐν τῇ Κερκύρα αὐτοῖ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅπαντες ἦσαν· καὶ πρῶτον μὲν ἐπεξέτασιν τοῦ στρατεύματος καὶ ξύνταξιν ὥσπερ ἔμελλον ὀρμιεῖσθαι τε καὶ στρατοπεδεύεσθαι οἱ στρατηγοὶ ἐποίησαντο, καὶ τρία μέρη νείμαντες ἐν ἐκάστῳ ἐκλήρωσαν, ἵνα μῆτε ἅμα πλείοντες ἀποροῶσιν ὕδατος καὶ λιμένων καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐν ταῖς καταγωγαῖς, πρὸς τε τᾶλλα εὐκοσμότεροι καὶ ῥάους ἄρχειν ᾧσι, κατὰ τέλη στρατηγῶ προστεταγμένοι· ἔπειτα δὲ προύπεμψαν καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τρεῖς ναῦς εἰσομένους αἴτινες σφᾶς τῶν πόλεων δέξονται. καὶ εἰρητο αὐταῖς προαπαντᾶν, ὅπως ἐπιστάμενοι καταπλέωσι.

43. Μετὰ δὲ ταῦτα τοσῆδε ἤδη τῇ παρασκευῇ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κερκύρας ἐς τὴν Σικελίαν ἐπεραιοῦντο, τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις τέσσαρσι καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ δυοῖν Ῥοδίῳ πεντηκοντόροιν (τούτων Ἀττικαὶ μὲν ἦσαν ἑκατὸν, ᾧν αἱ μὲν ἐξήκοντα ταχεῖαι, αἱ δ' ἄλλαι στρατιώτιδες, τὸ δὲ ἄλλο ναυτικὸν Χίων καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων), ὀπλίταις δὲ τοῖς ξύμμασιν ἑκατὸν καὶ πεντακισχιλλοῖς (καὶ τούτων Ἀθηναίων μὲν αὐτῶν ἦσαν πεντακόσιοι μὲν καὶ χίλιοι ἐκ καταλόγου, ἑπτακόσιοι δὲ θῆτες ἐπιβάται τῶν νεῶν, ξύμμαχοι δὲ οἱ ἄλλοι ξυνεστράτευον, οἱ μὲν τῶν ὑπηκόων, οἱ δ' Ἀργείων πεντακόσιοι καὶ Μαντινέων καὶ μισθοφόρων πεντήκοντα καὶ διακόσιοι), τοξόταις δὲ τοῖς πᾶσιν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακοσίοις (καὶ τούτων Κρηῆτες οἱ ὀγδοήκοντα ἦσαν), καὶ σφενδονήταις Ῥοδίῳν ἑπτακοσίοις, καὶ Μεγαρεῦσι ψιλοῖς φυ-

γάσιν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἰππαγωγῶ μιᾷ τριάκοντα ἀγούσῃ ἰππέας.

44. Τοσαύτη ἢ πρώτη παρασκευὴ πρὸς τὸν πόλεμον διέπλει. τούτοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἄγουσαι ὀλκάδες μὲν τριάκοντα σιταγωγοί, καὶ τοὺς σιτοποιοὺς ἔχουσαι καὶ λιθολόγους καὶ τέκτονας καὶ ὅσα ἐς τειχισμὸν ἐργαλεῖα, πλοῖα δὲ ἑκατόν ἐξ ἀνάγκης μετὰ τῶν ὀλκάδων ξυνέπλει· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ ὀλκάδες ἐκούσιοι ξυνηκολούθουν τῇ στρατιᾷ ἐμπορίας ἕνεκα· ἃ τότε πάντα ² ἐκ τῆς Κερκύρας ξυνδιέβαλλε τὸν Ἴόνιον κόλπον. καὶ προσβαλοῦσα ἢ πᾶσα παρασκευὴ πρὸς τε ἄκραν Ἰαπυρίαν καὶ πρὸς Τάραντα καὶ ὡς ἕκαστοι ἠνέπρησαν, παρεκομίζοντο τὴν Ἰταλίαν, τῶν μὲν πόλεων οὐ δεχομένων αὐτοὺς ἀγορᾶ οὐδὲ ἄστει, ὕδατι δὲ καὶ ὄρωφ, Τάραντος δὲ καὶ Λοκρῶν οὐδὲ τούτους, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ῥήγιον ³ τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον. καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἠθροίζοντο, καὶ ἔξω τῆς πόλεως, ὡς αὐτοὺς εἰσω οὐκ ἐδέχοντο, στρατόπεδόν τε κατεσκευάσαντο ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῶ, οὗ αὐτοῖς καὶ ἀγορὰν παρεῖχον, καὶ τὰς ναῦς ἀνελκυσάντες ἠσύχασαν. καὶ πρὸς τοὺς Ῥηγίνοὺς λόγους ἐποίησαντο, ἀξιοῦντες Χαλκιδέας ὄντας Χαλκιδεῦσιν οὔσι Λεοντίνοις βοηθεῖν· οἱ δὲ οὐδὲ μεθ' ἐτέρων ἔφασαν ἔσεσθαι, ἀλλ' ὅ τι ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ξυνδοκῇ, τοῦτο ποιήσειν. οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ἐσκόπουν ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα προσοίσονται· καὶ τὰς πρόπλους ναῦς ἐκ τῆς Ἐγέστης ἅμα προσέμενον, βουλόμενοι εἰδέναι περὶ τῶν χρημάτων εἰ ἔστιν ἃ ἔλεγον ἐν ταῖς Ἀθήναις οἱ ἄγγελοι.

45. Τοῖς δὲ Συρακοσίοις ἐν τούτῳ πολλαχόθεν τε ἤδη καὶ ἀπὸ τῶν κατασκόπων σαφῆ ἠγγέλλετο ὅτι ἐν Ῥηγίᾳ αἱ νηῆς εἰσι, καὶ ὡς ἐπὶ τούτοις παρεσκευάζοντο πάσῃ τῇ γνώμῃ καὶ οὐκέτι ἠπίστων. καὶ ἔς τε τοὺς Σικελοὺς πε-

ριέπεμπον, ἔνθα μὲν φύλακας, πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις, καὶ ἐς τὰ περιπόλια τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρὰς ἐσεκόμιζον, τὰ τε ἐν τῇ πόλει ὄπλων ἐξετάσει καὶ ἵππων ἐσκόπουν εἰ ἐντελῆ ἔστι, καὶ τᾶλλα ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ καὶ ὅσοι οὐ παρόντι καθίσταντο.

46. Αἱ δ' ἐκ τῆς Ἐγέστης τρεῖς νῆες αἱ πρόπλοι παραγίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸ Ῥηγίον, ἀγγέλλουσαι ὅτι τᾶλλα μὲν οὐκ ἔστι χρήματα ἀ' ὑπέσχοντο, τριάκοντα δὲ τάλαντα μόνᾳ φαίνεται. καὶ οἱ στρατηγοὶ εὐθύς ἐν 2 ἀθυμίᾳ ἦσαν ὅτι αὐτοῖς τοῦτό τε πρῶτον ἀντεκεκρούκει καὶ οἱ Ῥηγῖνοι οὐκ ἐθελήσαντες ξυστρατεύειν, οὓς πρῶτον ἤρξαντο πείθειν καὶ εἰκὸς ἦν μάλιστα, Λεοντίων τε ξυγγενεῖς ὄντας καὶ σφίσιν ἀεὶ ἐπιτηδείους. καὶ τῷ μὲν Νικίᾳ προσδεχομένῳ ἦν τὰ παρὰ τῶν Ἐγεσταίων, τοῖν δὲ 3 ἐτέροισιν καὶ ἀλογώτερα. οἱ δὲ Ἐγεσταῖοι τοιούδε τι ἔξε- τεχνήσαντο τότε ὅτε οἱ πρῶτοι πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἦλθον αὐτοῖς ἐς τὴν κατασκοπὴν τῶν χρημάτων· ἐς τε τὸ ἐν Ἐρυκίᾳ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐπέδειξαν τὰ ἀναθήματα, φιάλας τε καὶ οἰνοχόας καὶ θυμιατήρια καὶ ἄλλην κατασκευὴν οὐκ ὀλίγην, ἀ' ὄντα ἀργυρᾷ πολλῷ πλείω τὴν ὄψιν ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως χρημάτων 4 παρείχετο, καὶ ἰδίᾳ ξενίσαις ποιούμενοι τῶν τριηριτῶν τὰ τε ἐξ αὐτῆς Ἐγέστης ἐκπάματα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾷ ξυλλέξαντες καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐγγύς πόλεων καὶ Φοινικικῶν καὶ Ἑλληνίδων αἰτησάμενοι ἐσέφερον ἐς τὰς ἐστίασεις ὡς οἰκεία ἕκαστοι. καὶ πάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς αὐτοῖς 5 χρωμένων καὶ πανταχοῦ πολλῶν φαινομένων μεγάλην τὴν ἐκπληξιν τοῖς ἐκ τῶν τριήρων Ἀθηναίοις παρείχε, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας διεθρόησαν ὡς χρήματα πολλὰ ἴδοιεν. καὶ οἱ μὲν αὐτοὶ τε ἀπατηθέντες καὶ τοὺς 5 ἄλλους τότε πείσαντες, ἐπειδὴ διῆλθεν ὁ λόγος ὅτι οὐκ εἶη ἐν τῇ Ἐγέστη τὰ χρήματα, πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχοι.

ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς τὰ παρόντα ἐβουλευόντο.

47. Καὶ Νικίου μὲν ἦν γνώμη πλεῖν ἐπὶ Σελινοῦντα πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ἐφ' ὅπερ μάλιστα ἐπέμφθησαν, καὶ ἦν μὲν παρέχουσι χρήματα παντὶ τῷ στρατεύματι Ἐγεσταῖοι, πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι, εἰ δὲ μή, ταῖς ἐξήκοντα ναυσίν, ὅσασπερ ἤτήσαντο, ἀξιοῦν διδόναι αὐτοὺς τροφήν, καὶ παραμείναντας Σελινοντίους ἢ βία ἢ ξυμβάσει διαλλάξαι αὐτοῖς, καὶ οὕτω, παραπλεύσαντας τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἐπιδειξάντας μὲν τὴν δύναμιν τῆς Ἀθηναίων πόλεως, δηλώσαντας δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους καὶ ξυμμάχους προθυμίαν, ἀποπλεῖν οἴκαδε, ἦν μὴ τι δι' ὀλίγου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀδοκῆτου ἢ Λεοντίους οἰοί τε ὄσιν ἀφελῆσαι ἢ τῶν ἄλλων τινὰ πόλεων προσαγαγέσθαι, καὶ τῇ πόλει δαπανῶντας τὰ οἰκεία μὴ κινδυνεύειν.

48 Ἀλκιβιάδης δὲ οὐκ ἔφη χρῆναι τοσαύτην δυνάμει ἐκπλεύσαντας αἰσχυρῶς καὶ ἀπράκτους ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἐς τε τὰς πόλεις ἐπικηρυκέεσθαι πλὴν Σελινοῦντος καὶ Συρακουσῶν τὰς ἄλλας, καὶ πειρᾶσθαι καὶ τοὺς Σικελοὺς τοὺς μὲν ἀφιστάναι ἀπὸ τῶν Συρακοσίων, τοὺς δὲ φίλους ποιείσθαι, ἵνα σίτον καὶ στρατιὰν σχῶσι, πρῶτον δὲ πείθειν Μεσσηνίους (ἐν πόρῳ γὰρ μάλιστα καὶ προσβολῇ εἶναι αὐτοὺς τῆς Σικελίας, καὶ λιμένα καὶ ἐφόρμησιν τῇ στρατιᾷ ἱκανωτάτην ἔσεσθαι), προσαγαγομένους δὲ τὰς πόλεις, εἰδότας μεθ' ὧν τις πολεμήσει, οὕτως ἤδη Συρακούσας καὶ Σελινοῦντι ἐπιχειρεῖν, ἦν μὴ οἱ μὲν Ἐγεσταῖοις ξυμβαίνωσιν, οἱ δὲ Λεοντίους ἑῷσι κατοικίξιν.

49. Λάμαχος δὲ ἄντικρυς ἔφη χρῆναι πλεῖν ἐπὶ Συρακούσας καὶ πρὸς τῇ πόλει ὡς τάχιστα τὴν μάχην ποιείσθαι, ἕως ἔτι ἀπαράσκευοί τε εἰσι καὶ μάλιστα ἐκπεπληγμένοι. τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στρατεύμα δεινότατον εἶναι· ἦν δὲ χρονίση πρὶν ἐς ὄψιν ἐλθεῖν, τῇ γνώμῃ ἀνα-

θαροσύντας ἀνθρώπους καὶ τῇ ὄψει καταφρονεῖν μάλ-
 λον. αἰφνίδιοι δὲ ἦν προσπέσωσιν, ἕως ἔτι περιδεεῖς
 προσδέχονται, μάλιστ' ἂν σφᾶς περιγενέσθαι καὶ κατὰ
 πάντα ἂν αὐτοὺς ἐκφοβῆσαι, τῇ τε ὄψει (πλείστοι γὰρ ἂν
 νῦν φανῆναι) καὶ τῇ προσδοκίᾳ ὧν πείσονται, μάλιστα δ'
 ἂν τῷ αὐτίκα κινδύνῳ τῆς μάχης. εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ ἐν 3
 τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς ἀποληφθῆναι ἔξω διὰ τὸ ἀπιστεῖν
 σφᾶς μὴ ἦξειν, καὶ ἐσκομιζομένων αὐτῶν τὴν στρατιὰν
 οὐκ ἀπορήσειν χρημάτων, ἦν πρὸς τῇ πόλει κρατοῦσα
 καθέξεται. τοὺς τε ἄλλους Σικελιώτας οὕτως ἤδη μᾶλλον 4
 καὶ ἐκείνοις οὐ ξυμμαχήσειν καὶ σφίσι προσιέναι καὶ οὐ
 διαμελλήσειν περισκοποῦντας ὁπότεροι κρατήσουσι. ναύ-
 σταθμον δὲ ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορμηθέντας Μέγαρα
 ἔφη χοῖναι ποιεῖσθαι, ἃ ἦν ἐρημα, ἀπέχοντα Συρακου-
 σῶν οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν.

50. Λάμαχος μὲν ταῦτα εἰπὼν ὁμῶς προσέθετο καὶ
 κῦτὸς τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ. μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης
 τῇ αὐτοῦ νηὶ διαπλεύσας ἐς Μεσσήνην καὶ λόγους ποιη-
 σάμενος περὶ ξυμμαχίας πρὸς αὐτούς, ὡς οὐκ ἐπειθεν,
 ἀλλ' ἀπεκρίναντο πόλει μὲν ἂν οὐ δεῖξασθαι, ἀγορὰν δ'
 ἔξω παρεῖξιν, ἀπέπλει ἐς τὸ Ῥήγιον. καὶ εὐθύς ξυμπλη- 2
 ρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ
 ἐπιτήδεια λαβόντες παρέπλεον ἐς Νάξον, τὴν ἄλλην στρα-
 τιὰν ἐν Ῥηγίῳ καταλιπόντες καὶ ἕνα σφῶν αὐτῶν. Ναξίων 3
 δὲ δεξαμένων τῇ πόλει παρέπλεον ἐς Κατάνην. καὶ ὡς αὐ-
 τοὺς οἱ Καταναῖοι οὐκ ἐδέχοντο (ἐνῆσαν γὰρ αὐτόθι ἄν-
 δρες τὰ Συρακοσίων βουλόμενοι), ἐκομίσθησαν ἐπὶ τὸν
 Τηρίαν ποταμόν, καὶ ἀνλισάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρα-
 κούσας ἔπλεον, ἐπὶ κέρως ἔχοντες τὰς ἄλλας ναῦς. δέκα
 δὲ τῶν νεῶν προύπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαι τε
 καὶ κατασκέψασθαι εἴ τι ναυτικόν ἐστι καθειλκνυμένον,
 καὶ κηρύξαι ἀπὸ τῶν νεῶν προσπλεύσαντας ὅτι Ἀθηναῖοι

ἤκουσι Λεοντίνοὺς ἐς τὴν ἑαυτῶν κατοικιοῦντες κατὰ
 ξυμμαχίαν καὶ ξυγγένειαν· τοὺς οὖν ὄντας ἐν Συρακού-
 5 σαις Λεοντίων ὡς παρὰ φίλους καὶ εὐεργέτας Ἀθηναί-
 οὺς ἀδεῶς ἀπιέναι. ἐπεὶ δ' ἐκηρύχθη καὶ κατεσκεύασαντο
 τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν, ἐξ
 ἧς αὐτοῖς ὀρωμένους πολεμητέα ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν
 ἐς Κατάνην.

51. Καὶ ἐκκλησίας γενομένης τὴν μὲν στρατιὰν οὐκ
 ἐδέχοντο οἱ Καταναῖοι, τοὺς δὲ στρατηγούς ἐσελθόντας
 ἐκέλευον, εἴ τι βούλονται, εἰπεῖν. καὶ λέγοντος τοῦ Ἀλ-
 κιβιάδου καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τετραμ-
 μένων οἱ στρατιῶται πυλῖδα τινα ἐνφοδομημένην κακῶς
 ἔλαθον διελόντες καὶ ἐσελθόντες ἠγόραζον [ἐς τὴν πό-
 2 λιν]. τῶν δὲ Καταναίων οἱ μὲν τὰ τῶν Συρακοσίων
 φρονοῦντες ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἐνδον, εὐθύς περι-
 δεεῖς γενόμενοι ὑπέξῃλθον οὐ πολλοὶ τινες, οἱ δὲ ἄλλοι
 ἐψηφίσαντό τε ξυμμαχίαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ ἄλλο
 3 στράτευμα ἐκέλευον ἐκ Ῥηγίου κομίζειν. μετὰ δὲ τοῦτο
 διαπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ Ῥήγιον πάσῃ ἤδη τῇ
 στρατιᾷ ἄραντες ἐς τὴν Κατάνην, ἐπειδὴ ἀφίκοντο,
 κατεσκευάζοντο τὸ στρατόπεδον.

52. Ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἐκ τε Καμαρίνης ὡς, εἰ
 ἔλθοιεν, προσχωροῖεν ἂν καὶ ὅτι Συρακοῖοι πληροῦσι
 ναυτικόν. ἀπάσῃ οὖν τῇ στρατιᾷ παρέπλευσαν πρῶτον
 μὲν ἐπὶ Συρακούσας· καὶ ὡς οὐδὲν ἠῆρον ναυτικόν πλη-
 ρούμενον, παρεκομίζοντο αὐθις ἐπὶ Καμαρίνης καὶ σχόν-
 4 τες ἐς τὸν αἰγιαλὸν ἐπεκηρυκεύοντο. οἱ δ' οὐκ ἐδέχοντο,
 λέγοντες σφίσι τὰ ὄρκια εἶναι μιᾷ νηὶ καταπλεόντων
 Ἀθηναίων δέχεσθαι, ἢν μὴ αὐτοὶ πλείους μεταπέμπωσιν.
 2 ἄπρακτοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον· καὶ ἀποβάντες κατὰ τι
 τῆς Συρακοσίας καὶ ἀρπαγὴν ποιησάμενοι καὶ τῶν Συ-
 ρακοσίων ἱππέων βοηθησάντων καὶ τῶν ψιλῶν τινας

ἔσκεδασμένους διαφθειράντων ἀπεκομίσθησαν ἐς Κατάνην.

53. Καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἤκουσαν ἐπὶ τε Ἀλκιβιάδην, ὡς κελεύσοντας ἀποπλεῖν ἐς ἀπολογία ὧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ' ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ, μεμνηνυμένων περὶ τῶν μυστηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ καὶ περὶ τῶν Ἑρμῶν. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἡ στρατιὰ ἀπέπλευσεν, οὐδὲν ἤσσον ζήτησιν ἐποιοῦντο τῶν περὶ τὰ μυστήρια καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμᾶς δρασθέντων, καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς, ἀλλὰ πάντα ὑπόπτως ἀποδεχόμενοι, διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων πίστιν πάνυ χρηστοὺς τῶν πολιτῶν ξυλλαμβάνοντες κατέδουν, χρησιμώτερον ἡγούμενοι εἶναι βασανίσει τὸ πρᾶγμα καὶ εὑρεῖν ἢ διὰ μηνυτοῦ πονηρίαν τινὰ καὶ χρηστὸν δοκοῦντα εἶναι αἰτιαθέντα ἀνέλεγκτον διαφυγεῖν. ἐπιστάμενος γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ τὴν Πεισιστράτου καὶ τῶν παίδων τυραννίδα χαλεπὴν τελευτῶσαν γενομένην καὶ προσέτι οὐδ' ὑφ' ἑαυτῶν καὶ Ἀρμοδίου καταλυθεῖσαν, ἀλλ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐφοβεῖτο αἰεὶ καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανε.

54. Τὸ γὰρ Ἀριστογείτονος καὶ Ἀρμοδίου τόλμημα δι' ἐρωτικὴν ξυντυχίαν ἐπεχειρήθη, ἣν ἐγὼ ἐπὶ πλεον διηγησάμενος ἀποφανῶ οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε αὐτοὺς Ἀθηναίους περὶ τῶν σφετέρων τυράννων οὐδὲ περὶ τοῦ γενομένου ἀκριβὲς οὐδὲν λέγοντας. Πεισιστράτου γὰρ γηραιοῦ τελευτήσαντος ἐν τῇ τυραννίδι οὐχ Ἴππαρχος, ὥσπερ οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλ' Ἴππίας πρεσβύτατος ὧν ἔσχε τὴν ἀρχήν. γενομένου δὲ Ἀρμοδίου ὄρα ἡλικίας λαμπροῦ Ἀριστογείτων, ἀνῆρ τῶν ἀστῶν, μέσος πολίτης, ἔραστῆς ὧν εἶχεν αὐτόν. πειραθεὶς δὲ ὁ Ἀρμόδιος ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου καὶ οὐ πεισθεὶς καταγορεῦει τῷ Ἀριστογείτονι. ὁ δὲ ἐρωτικῶς περιαλγῆσας καὶ φοβη-

θεῖς τὴν Ἰπάρχου δύναμιν μὴ βία προσαγάγηται αὐτόν, ἐπιβουλεύει εὐθύς ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως
 4 κατάλυσιν τῇ τυραννίδι. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἰπάρχος ὡς αὐθις πειράσας οὐδὲν μᾶλλον ἐπειθε τὸν Ἀρμόδιον, βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν, ἐν τρόπῳ δέ τιμι ἀφανεῖ ὡς οὐ
 5 διὰ τοῦτο δὴ παρεσκευάζετο προπηλακιῶν αὐτόν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθῆς ἦν ἐς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο· καὶ ἐπετήδευσαν ἐπὶ πλεῖστον δὴ τύραννοι οὗτοι ἀρετὴν καὶ ξύνεσιν, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρᾶσσόμενοι τῶν γιγνομένων τὴν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν καὶ τοὺς πολέμους
 6 διέφερον καὶ ἐς τὰ ἱερά ἔθνον. τὰ δὲ ἄλλα αὐτῇ ἢ πόλις τοῖς πρὶν κειμένοις νόμοις ἐχοῖτο, πλὴν καθ' ὅσον ἀείτινα ἐπεμέλοντο σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι. καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἤρξαν τὴν ἐνιαυσίαν Ἀθηναίους ἀρχὴν καὶ Πεισίστρατος ὁ Ἰππίου τοῦ τυραννεύσαντος υἱός, τοῦ πάππου ἔχων τὸ ὄνομα, ὃς τῶν δώδεκα θεῶν βωμόν τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄρχων ἀνέθηκε καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος
 7 ἐν Πυθίου. καὶ τῷ μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ὕστερον ὁ δῆμος Ἀθηναίων μεῖζον μῆκος [τοῦ βωμοῦ] ἤφάνισε τοῦ πύργου· τοῦ δ' ἐν Πυθίου ἔτι καὶ νῦν δῆλόν ἐστιν ἀμυδροῖς γράμμασι λέγον τάδε·

μνημα τόδ' ἦς ἀρχῆς Πεισίστρατος Ἰππίου υἱός
 θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τεμένει.

55. Ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὢν Ἰππίας ἤρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ ἀκοῇ ἀκριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι, γνολή δ' ἂν τις καὶ αὐτῷ τούτῳ· παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνονται τῶν γνησίων ἀδελφῶν γενόμενοι, ὡς ὅ τε βωμὸς σημαίνει καὶ ἡ στήλη περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδικίας ἢ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει σταθεῖσα, ἐν ἣ Ἐεσσαλοῦ μὲν οὐδ' Ἰπάρχου οὐδεὶς παῖς γέγραπται, Ἰππίου δὲ πέντε, οἱ αὐτῷ ἐκ Μυρρίνης τῆς Καλλίου τοῦ Ἰππεροχίδου θυγα-

τὸς ἐγένοντο· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. καὶ ἐν τῇ αὐτῇ στήλῃ πρῶτος γέγραπται μετὰ τὸν 2 πατέρα, οὐδὲ τοῦτο ἀπεικίτως διὰ τὸ πρεσβεύειν τε ἀπ' αὐτοῦ καὶ τυραννεῦσαι. οὐ μὴν οὐδ' ἂν κατασχεῖν μοι 3 δοκεῖ ποτε Ἰππίας τὸ παραχρῆμα ῥαδίως τὴν τυραννίδα εἰ Ἰππαρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ὧν ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ αὐθημερὸν καθίστατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρότερον ξυνήθες τοῖς μὲν πολίταις φοβερὸν, ἐς δὲ τοὺς ἐπικούρους ἀκριβές, πολλῶ τῷ περιόντι τοῦ ἀσφαλοῦς κατεκράτησε, καὶ οὐχ ὡς ἀδελφὸς νεώτερος ὧν ἠπόρησεν, ἐν ᾧ οὐ πρότερον 4 ξυνεχῶς ὠμιλῆκει τῇ ἀρχῇ. Ἰππάρχῳ δὲ ξυνέβη τοῦ πάθους τῇ δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος ἐς τὰ ἔπειτα προσλαβεῖν.

56. Τὸν δ' οὖν Ἀρμόδιον ἀπαρνηθέντα τὴν πείρασιν, ὥσπερ διανοεῖτο, προσηλάκισεν· ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ κόρην ἐπαγγείλαντες ἤκειν κανοῦν οἴσουσαν ἐν πομπῇ τινι, ἀπήλασαν λέγοντες οὐδὲ ἐπαγγεῖλαι τὴν ἀρχὴν διὰ τὸ μὴ ἀξίαν εἶναι. χαλεπῶς δὲ ἐνεγκόντος τοῦ Ἀρμό- 2 δίου πολλῶ δὴ μάλλον δι' ἐκεῖνον καὶ ὁ Ἀριστογείτων παρωξύνετο. καὶ αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τοὺς ξυνεπιθησομένους τῷ ἔργῳ ἐπέπρακτο, περιέμενον δὲ Παναθηναία τὰ μεγάλα, ἐν ἧ μόνον ἡμέρᾳ οὐχ ὕποπτον ἐγίνετο ἐν ὄπλοις τῶν πολιτῶν τοὺς τὴν πομπὴν πέμψοντας ἀθρόους γενέσθαι· καὶ ἔδει ἄρξαι μὲν αὐτούς, ξυνεπαμύνειν δὲ εὐθύς τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους ἐκείνους. ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ οἱ ξυνομομοκότες ἀσφαλείας ἔνεκα· 3 ἠλπίζον γὰρ καὶ τοὺς μὴ προειδότας, εἰ καὶ ὅποσοιοῦν τολμήσειαν, ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἔχοντάς γε ὄπλα, ἐθελήσειν σφᾶς αὐτοὺς ξυνελευθεροῦν.

57. Καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἡ ἑορτή, Ἰππίας μὲν ἔξω ἐν τῷ Κεραμεικῷ καλουμένῳ μετὰ τῶν δορυφόρων διεκόσμηε ὡς ἕκαστα ἐχρῆν τῆς πομπῆς προίεσθαι· ὁ δὲ Ἀρμόδιος

καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἔχοντες ἤδη τὰ ἐγχειρίδια ἐς τὸ ἔργον
 2 προῆσαν. καὶ ὡς εἰδὼν τινὰ τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι δια-
 λεγόμενον οἰκείως τῷ Ἰππία (ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσодος ὁ
 Ἰππίας), ἔδεισαν καὶ ἐνόμισαν μεμνηῦσθαι τε καὶ ὅσον
 3 οὐκ ἤδη ξυλληφθῆσεσθαι. τὸν λυπήσαντα οὖν σφᾶς καὶ
 δι' ὄνπερ πάντα ἐκινδύνεον ἐβούλοντο πρότερον, εἰ
 δύναιντο, προτιμωρήσασθαι, καὶ ὥσπερ εἶχον ὥρμησαν
 ἔσω τῶν πυλῶν, καὶ περιέτυχον τῷ Ἰππάρχῳ περὶ τὸ
 Λεωκόριον καλούμενον, καὶ εὐθύς ἀπερισκέπτως προσ-
 πεσόντες καὶ ὡς ἂν μάλιστα δι' ὄργης, ὁ μὲν ἐρωτικῆς,
 4 ὁ δὲ ὑβρισμένος, ἔτυπτον καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτόν. καὶ
 ὁ μὲν τοὺς δορυφόρους τὸ αὐτίκα διαφεύγει, ὁ Ἀριστο-
 γείτων, ξυνδραμόντος τοῦ ὄχλου, καὶ ὕστερον ληφθεὶς
 οὐ ῥαδίως διετέθη· Ἀρμόδιος δὲ αὐτοῦ παραχρῆμα
 ἀπόλλυται.

58. Ἀγγελθέντος δὲ Ἰππία ἐς τὸν Κεραμεικόν, οὐκ
 ἐπὶ τὸ γενόμενον ἀλλ' ἐπὶ τοὺς πομπέας τοὺς ὀπίτας,
 πρότερον ἢ αἰσθῆσθαι αὐτοὺς ἀποθεν ὄντας, εὐθύς ἐχώ-
 ρησε, καὶ ἀδήλως τῇ ὄψει πλασάμενος πρὸς τὴν ξυμφο-
 ρὰν ἐκέλευσεν αὐτούς, δεῖξας τι χωρίον, ἀπελθεῖν ἐς αὐτὸ
 2 ἄνευ τῶν ὄπλων. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν οἰόμενοι τι ἐρεῖν
 αὐτόν, ὁ δὲ τοῖς ἐπικούροις φράσας τὰ ὄπλα ὑπολαβεῖν
 ἐξελέγετο εὐθύς οὓς ἐπητιᾶτο καὶ εἰ τις εὐρέθη ἐγχειρί-
 διον ἔχων· μετὰ γὰρ ἀσπίδος καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς
 πομπὰς πέμπειν.

59. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ δι' ἐρωτικὴν λύπην ἢ τε
 ἀρχὴ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἢ ἀλόγιστος τόλμα ἐκ τοῦ παρα-
 χρῆμα περιδεοῦς Ἀρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι ἐγένετο.
 2 τοῖς δ' Ἀθηναίοις χαλεπωτέρα μετὰ τοῦτο ἢ τυραννὶς
 κατέστη, καὶ ὁ Ἰππίας διὰ φόβου ἤδη μᾶλλον ὢν τῶν τε
 πολιτῶν πολλοὺς ἔκτεινε καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἅμα διεσκο-
 πεῖτο, εἰ ποθεν ἀσφάλειόν τινα ὁρώη μεταβολῆς γενομέ-

νης ὑπάρχουσάν οἱ. Ἰππόκλου γοῦν τοῦ Λαμψακηνοῦ³
 τυράννου Αἰαντίδῃ τῷ παιδὶ θυγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ ταῦ-
 τα Ἀρχεδίκην, Ἀθηναῖος ὢν Λαμψακηνοῦ, ἔδωκεν, αἰσθα-
 νόμενος αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι.
 καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν Λαμψάκῳ ἐστὶν ἐπίγραμμα ἔχον τόδε·
 ἀνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ
 Ἰππίου Ἀρχεδίκην ἦδε κέκευθε κόνις·

ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὔσα τυράννου
 παίδων τ' οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην.

τυραννεύσας δὲ ἔτη τρία Ἰππίας ἔτι Ἀθηναίων καὶ παν-⁴
 θεῖς ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀλκμαιωνι-
 δῶν τῶν φευγόντων ἐχώρει ὑπόσπονδος ἐς τε Σίγειον
 καὶ παρ' Αἰαντίδην ἐς Λάμψακον, ἐκείθεν δὲ ὡς βασιλέα
 Δαρείου, ὅθεν καὶ ὀρωμώμενος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτει
 εἰκοστῷ ἤδη γέρον ὢν μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν.

60. Ὡν ἐνθυμούμενος ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων καὶ
 μιμησκόμενος ὅσα ἀκοῇ περὶ αὐτῶν ἠπίστατο, χαλεπὸς
 ἦν τότε καὶ ὑπόπτῃς ἐς τοὺς περὶ τῶν μυστικῶν τὴν αἰ-
 τίαν λαβόντας, καὶ πάντα αὐτοῖς ἐδόκει ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ
 ὀλιγαρχικῇ καὶ τυραννικῇ πεπραῆσθαι. καὶ ὡς αὐτῶν διὰ²
 τὸ τοιοῦτον ὀργιζομένων πολλοὶ τε καὶ ἀξιόλογοι ἄνθρω-
 ποι ἤδη ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἦσαν καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφαι-
 νετο, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεδίδοσαν μᾶλλον ἐς τὸ ἀγριώ-
 τερόν τε καὶ πλείους ἔτι ξυλλαμβάνειν, ἐνταῦθα ἀνα-
 πείθεται εἰς τῶν δεδεμένων, ὅσπερ ἐδόκει αἰτιώτατος εἶ-
 ναι, ὑπὸ τῶν ξυνδεσμοτῶν τινος εἶτε ἄρα καὶ τὰ ὄντα
 μηνῦσαι εἶτε καὶ οὔ· ἐπ' ἀμφοτέρω γὰρ εἰκάζεται, τὸ δὲ
 σαφές οὐδεὶς οὔτε τότε οὔτε ὕστερον ἔχει εἰπεῖν περὶ τῶν
 δρασάντων τὸ ἔργον. λέγων δὲ ἔπεισεν αὐτὸν ὡς χρῆ, εἰ³
 μὴ καὶ δέδρακεν, αὐτόν τε ἄδειαν ποιησάμενον σώσαι
 καὶ τὴν πόλιν τῆς παρουσίας ὑποψίας παῦσαι· βεβαιοτέ-
 ραν γὰρ αὐτῷ σωτηρίαν εἶναι ὁμολογήσαντι μετ' ἀδείας

4 ἢ ἀρνηθέντι διὰ δίκης ἐλθεῖν. καὶ ὁ μὲν αὐτός τε καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἄλλων μηνύει τὸ τῶν Ἑρμῶν· ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἄσμενος λαβῶν, ὡς ᾤετο, τὸ σαφές καὶ δεινὸν ποιούμενοι πρότερον, εἰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας σφῶν τῷ πλήθει μὴ εἴσονται, τὸν μὲν μηνυτὴν εὐθύς καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ ὅσων μὴ κατηγορήκει ἔλυσαν, τοὺς δὲ κατατιαθέντας κρίσεις ποιήσαντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, ὅσοι ξυνελήφθησαν, τῶν δὲ διαφυγόντων θάνατον καταγρόντες ἐπανεῖπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. 5 κὰν τούτῳ οἱ μὲν παθόντες ἄδηλον ἦν εἰ ἀδίκως ἐτετιμώρητο, ἢ μέντοι ἄλλη πόλις ἐν τῷ παρόντι περιφανῶς ἀφέλητο.

61. Περὶ δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐναγόντων τῶν ἐχθρῶν, οἵπερ καὶ πρὶν ἐκπλεῖν αὐτὸν ἐπέθεντο, χαλεπῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον· καὶ ἐπειδὴ τὸ τῶν Ἑρμῶν ᾤοντο σαφές ἔχειν, πολὺ δὴ μᾶλλον καὶ τὰ μυστικά, ὧν ἐπαίτιος ἦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῆς ξυνωμοσίας ἐπὶ τῷ δήμῳ 2 ἀπ' ἐκείνου ἐδόκειπραχθῆναι. καὶ γὰρ τις καὶ στρατιὰ Λακεδαιμονίων οὐ πολλὴ ἔτυχε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ περὶ ταῦτα ἐθορυβοῦντο μέχρι ἰσθμοῦ παρελθούσα πρὸς Βοιωτούς τι πράσσοντες. ἐδόκει οὖν ἐκείνου πράξαντος καὶ οὐ Βοιωτῶν ἕνεκα ἀπὸ ξυνθήματος ἦκειν, καὶ εἰ μὴ ἐφθασαν δὴ αὐτοὶ κατὰ τὸ μήνυμα ξυλλαβόντες τοὺς ἄνδρας, προδοθῆναι ἂν ἡ πόλις. καὶ τινα μίαν νύκτα 3 καὶ κατέδαρθον ἐν Θησεῖω τῷ ἐν πόλει ἐν ὅπλοις. οἱ τε ξένοι τοῦ Ἀλκιβιάδου οἱ ἐν Ἄργει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπωπτεύθησαν τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι· καὶ τοὺς ὁμήρους τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν ταῖς νήσοις κειμένους οἱ Ἀθηναῖοι τότε παρέδοσαν τῷ Ἀργείων δήμῳ διὰ ταῦτα δια- 4 χρησασθαι. πανταχόθεν τε περιεστῆκει ὑποψία ἐς τὸν Ἀλκιβιάδην. ὥστε βουλόμενοι αὐτὸν ἐς κρίσιν ἀγαγόντες ἀποκτείνειν, πέμπουσιν οὕτω τὴν Σαλαμινίαν ναῦν

ἐς τὴν Σικελίαν ἐπὶ τε ἐκείνον καὶ ὧν περί ἄλλων ἐμ-
 μήνυτο. εἰρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογησομένῳ ἀκο- 5
 λουθεῖν, ξυλλαμβάνειν δὲ μὴ, θεραπεύοντες τὸ τε πρὸς
 τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολε-
 μίους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἤκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ
 Ἀργείους βουλόμενοι παραμεῖναι, δι' ἐκείνου νομίζον-
 τες πεισθῆναι σφίσι ξυστρατεύειν. καὶ ὁ μὲν ἔχων τὴν 6
 ἑαυτοῦ ναῦν καὶ οἱ ξυνδιαβεβλημένοι ἀπέπλεον μετὰ τῆς
 Σαλαμινίας ἐκ τῆς Σικελίας ὡς ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ ἐπει-
 δὴ ἐγένοντο ἐν Θουρίοις, οὐκέτι ξυνείποντο, ἀλλ' ἀπελ-
 θόντες ἀπὸ τῆς νεῶς οὐ φανεροὶ ἦσαν, δείσαντας τὸ ἐπὶ
 διαβολῇ ἐς δίκην καταπλεῦσαι. οἱ δ' ἐκ τῆς Σαλαμινίας 7
 τέως μὲν ἐξήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ·
 ὡς δ' οὐδαμοῦ φανεροὶ ἦσαν, ὄχοντο ἀποπλέοντες. ὁ δὲ
 Ἀλκιβιάδης ἤδη φυγὰς ὧν οὐ πολὺ ὕστερον ἐπὶ πλοίου
 ἐπεραιώθη ἐς Πελοπόννησον ἐκ τῆς Θουρίας· οἱ δ' Ἀθη-
 ναῖοι ἐρήμῃ δίκῃ θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν
 μετ' ἐκείνου.

62. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατη-
 γοὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ, δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύμα-
 τος καὶ λαχῶν ἑκάτερος, ἔπλεον ξύμπαντι ἐπὶ Σελινοῦν-
 τος καὶ Ἐγέστης, βουλόμενοι μὲν εἰδέναι τὰ χρήματα εἰ
 δώσουσιν οἱ Ἐγεσταῖοι, κατασκέψασθαι δὲ καὶ τῶν Σε-
 λινουντίων τὰ πράγματα καὶ τὰ διάφορα μαθεῖν τὰ πρὸς
 Ἐγεσταίους. παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, 2
 τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἰμέ-
 ραν, ἥπερ μόνῃ ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς Σικελίας Ἑλλὰς
 πόλις ἐστί· καὶ ὡς οὐκ ἐδέχοντο αὐτούς, παρεκομίζοντο.
 καὶ ἐν τῷ παράπλῳ αἰρουῦσιν Ἰκκαρα, πόλισμα Σικανι- 3
 κὸν μὲν, Ἐγεσταίοις δὲ πολέμιον· ἦν δὲ παραθαλασσί-
 διον. καὶ ἀνδραποδίσαντες τὴν πόλιν παρέδοσαν Ἐγε-
 σταίοις (παρεγένοντο γὰρ αὐτῶν ἱππῆς), αὐτοὶ δὲ πάλιν

τῷ μὲν πεξῶ ἔχώρουν διὰ τῶν Σικελῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐς Κατάνην, αἱ δὲ νῆες περιέπλευσαν, τὰ ἀνδράποδα ἄγου-
 4σαι. Νικίας δὲ εὐθύς ἐξ Ἑρκάρων ἐπὶ Ἐγέστης παρα-
 πλεύσας καὶ τᾶλλα χρηματίσας καὶ λαβὼν τάλαντα τριά-
 κοντα παρῆν ἐς τὸ στράτευμα· καὶ ἀνδράποδα ἀπέδο-
 σαν καὶ ἐγένοντο ἐξ αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα.
 5 καὶ ἐς τοὺς τῶν Σικελῶν ξυμμάχους περιέπλευσαν, στρα-
 τιὰν κελεύοντες πέμπειν· τῇ τε ἡμισείᾳ τῆς ἑαυτῶν ἤλ-
 θου ἐπὶ Ἵβλαν τὴν Γελεᾶτιν, πολεμίαν οὖσαν, καὶ οὐχ
 εἶλον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

63. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθύς τὴν ἔφο-
 δον οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Συρακούσας παρεσκευάζοντο, οἱ δὲ
 2 Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπ' ἐκείνους ἰόντες. ἐπειδὴ γὰρ
 αὐτοῖς πρὸς τὸν πρῶτον φόβον καὶ τὴν προσδοκίαν οἱ
 Ἀθηναῖοι οὐκ εὐθύς ἐπέκειντο, κατὰ τε τὴν ἡμέραν ἐκά-
 στην προϊοῦσαν ἀνεθάρσουν μᾶλλον, καὶ ἐπειδὴ πλέου-
 τες τὰ τε ἐπέκεινα τῆς Σικελίας πολὺ ἀπὸ σφῶν ἐφαί-
 νοντο καὶ πρὸς τὴν Ἵβλαν ἔλθόντες καὶ πειράσαντες οὐχ
 εἶλον βία, ἔτι πλέον κατεφρόνησαν καὶ ἠξίουσαν τοὺς στρα-
 τηγούς, οἷον δὴ ὄχλος φιλεῖ θαρσῆσας ποιεῖν, ἄγειν σφῶς
 ἐπὶ Κατάνην, ἐπειδὴ οὐκ ἐκείνοι ἐφ' ἑαυτοὺς ἔρχονται.
 8 Ἰππῆς τε προσελαύνοντες ἀεὶ κατάσκοποι τῶν Συρακο-
 σίων πρὸς τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων ἐφύβριζον ἄλλα
 τε καὶ εἰ ξυνοικήσοντες σφίσι αὐτοῖς μᾶλλον ἤκοιεν ἐν
 τῇ ἀλλοτρίᾳ ἢ Λεοντίνοισι ἐς τὴν οἰκίαν κατοικιοῦντες.

64. Ἀ γιγνώσκοντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ
 βουλόμενοι αὐτοὺς ἄγειν πανδημεὶ ἐκ τῆς πόλεως ὅτι
 πλεῖστον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ναυσὶν ἐν τοσοῦτῳ ὑπὸ νύκτα
 παραπλεύσαντες στρατόπεδον καταλαβεῖν ἐν ἐπιτηδείῳ
 καθ' ἡσυχίαν, εἰδότες οὐκ ἂν ὁμοίως δυνηθέντες [καὶ] εἰ
 ἐκ τῶν νεῶν πρὸς παρεσκευασμένους ἐκβιβάξοιεν ἢ κατὰ
 γῆν ἰόντες γνωσθεῖεν (τοὺς γὰρ ἂν ψιλοὺς τοὺς σφῶν

καὶ τὸν ὄχλον τῶν Συρακοσίων τοὺς ἰππέας πολλοὺς ὄν-
 τας, σφίσι δ' οὐ παρόντων ἰππέων, βλάπτειν ἂν μεγάλα
 οὕτως δὲ λήψεσθαι χωρίον ὅθεν ὑπὸ τῶν ἰππέων οὐ βλά-
 ψονται ἄξια λόγου· ἐδίδασκον δ' αὐτοὺς περὶ τοῦ πρὸς
 τῷ Ὀλυμπιεῖω χωρίου, ὅπερ καὶ κατέλαβον, Συρακοσίων
 φυγάδες οἱ ξυνείποντο), τοιόνδε τι οὖν πρὸς ἃ ἐβούλοντο
 οἱ στρατηγοὶ μηχανῶνται. πέμπουσιν ἄνδρα σφίσι μὲν 2
 πιστόν, τοῖς δὲ τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς τῇ δοκῆσει
 οὐχ ἥσσον ἐπιτήδειον· ἦν δὲ Κατανατος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἀπ'
 ἀνδρῶν ἐκ τῆς Κατάνης ἦκειν ἔφη ὧν ἐκείνοι τὰ ὄνομα
 τα ἐγίνωσκον καὶ ἠπίσταντο ἐν τῇ πόλει ἔτι ὑπολοίπους
 ὄντας τῶν σφίσιν εὔνων. ἔλεγε δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἀ- 3
 λίσσεσθαι ἀπὸ τῶν ὀπλων ἐν τῇ πόλει, καὶ εἰ βούλονται
 ἐκείνοι πανδημεῖ ἐν ἡμέρᾳ ρητῇ ἅμα ἔφ' ἐπὶ τὸ στράτευμα
 ἐλθεῖν, αὐτοὶ μὲν ἀποκλήσειν αὐτοὺς παρὰ σφίσι καὶ τὰς
 ναῦς ἐμπρήσειν, ἐκείνους δὲ ῥαδίως τὸ στράτευμα προσ-
 βαλόντας τῷ σταυρώματι αἰρήσειν· εἶναι δὲ ταῦτα τοὺς
 ξυνδράσοντας πολλοὺς Καταναίων, καὶ ἠτοιμάσθαι ἤδη,
 ἀφ' ὧν αὐτὸς ἦκειν.

65. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων, μετὰ τοῦ καὶ
 ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ καὶ ἄνευ τούτων
 λέναι [παρεσκευάσθαι] ἐπὶ Κατάνην, ἐπίστευσάν τε τῷ
 ἀνθρώπῳ πολλῷ ἀπερισκεπτότερον καὶ εὐθύς ἡμέραν
 ξυνθέμενοι ἢ παρέσονταί ἀπέστειλαν αὐτόν, καὶ αὐτοὶ
 (ἤδη γὰρ καὶ τῶν ξυμμάχων Σελινούντιοι καὶ ἄλλοι τινὲς
 παρῆσαν) προεῖπον πανδημεῖ πᾶσιν ἐξιέναι Συρακοσίους.
 ἐπεὶ δὲ ἔτοιμα αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἦν καὶ αἱ
 ἡμέραι ἐν αἷς ξυνέθεντο ἥξειν ἐγγὺς ἦσαν, πορευόμενοι
 ἐπὶ Κατάνης ὑλίσσαντο ἐπὶ τῷ Συμαίῳ ποταμῷ ἐν τῇ
 Λεοντίῃ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὡς ἤσθοντο αὐτοὺς προσιόν- 2
 τας, ἀναλαβόντες τό τε στράτευμα ἅπαν τὸ ἐαυτῶν καὶ
 ὄσοι Σικελῶν αὐτοῖς ἢ ἄλλος τις προσεληλύθει καὶ ἐπι-

βιβάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα, ὑπὸ νύκτα ἐπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας. καὶ οἳ τε Ἀθηναῖοι ἅμα ἔω ἐξέβαινον ἐς τὸ κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον ὡς τὸ στρατόπεδον καταληφόμενοι, καὶ οἱ ἱππῆς οἱ Συρακοσίων πρῶτοι προσελάσαντες ἐς τὴν Κατάνην, καὶ αἰσθόμενοι ὅτι τὸ στρατευμα ἅπαν ἀνήκται, ἀποστρέψαντες ἀγγέλλουσι τοῖς πεζοῖς, καὶ ξύμπαντες ἤδη ἀποτρεπόμενοι ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν πόλιν.

66. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Ἀθηναῖοι, μακρᾶς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς, καθ' ἡσυχίαν καθίσαν τὸ στρατευμα ἐς χωρίου ἐπιτήδειον καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἄρξιν ἐμελλον ὅποτε βούλονται καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἤκιστα αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν· τῇ μὲν γὰρ τειχία τε καὶ οἰκίαι εἴργον καὶ δένδρα καὶ λίμνη, παρὰ 2 δὲ τὸ κρημνοί. καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες καὶ κατενεργόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν παρὰ τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἐπήξαν καὶ ἐπὶ τῷ Δάσκωνι ἔρμα τε, ἣ εὐεφοδωτατον ἦν τοῖς πολεμίοις, λίθοις λογάθην καὶ ξύλοις διὰ ταχέων ὄρθωσαν καὶ τὴν τοῦ Ἀνάπου γέφυραν ἔλυσαν. 3 παρασκευαζομένων δὲ ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδεὶς ἐξιών ἐκώλυε, πρῶτοι δὲ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων προσεβοήθησαν, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν ξυνελέγη. καὶ προσῆλθον μὲν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα δέ, ὡς οὐκ ἀντιπροῆσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ διαβάντες τὴν Ἐλωρίνην ὁδὸν ἠύλισαντο.

67. Τῇ δ' ὕστεραία οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ὡς ἐς μάχην καὶ ξυνετάξαντο ὧδε. δεξιὸν μὲν κέρας Ἀργεῖοι εἶχον καὶ Μαντινῆς, Ἀθηναῖοι δὲ τὸ μέσον, τὸ δὲ ἄλλο οἱ ξύμμαχοι οἱ ἄλλοι. καὶ τὸ μὲν ἡμισυ αὐτοῖς τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ πρόσθεν ἦν, τεταγμένον ἐπὶ ὀκτώ, τὸ δὲ ἡμισυ ἐπὶ ταῖς εὐναῖς ἐν πλαι-

οἷφ, ἐπὶ ὀκτώ καὶ τοῦτο τεταγμένον· οἷς εἶρητο, ἢ ἄν
 τοῦ στρατεύματός τι πονῆ μάλιστα, ἐφορῶντας παραγί-
 γνεσθαι. καὶ τοὺς σκενοφόρους ἐντὸς τούτων τῶν ἐπι-
 τάκτων ἐποίησαντο. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἔταξαν τοὺς μὲν 2
 ὀπλίτας ἐφ' ἑκκαίδεκα, ὄντας πανδημεὶ Συρακοσίους καὶ
 ὅσοι ξύμμαχοι παρήσαν (ἐβοήθησαν δὲ αὐτοῖς Σελινούν-
 τιοι μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ Γελῶν ἰππῆς, τὸ ξύμ-
 παν ἔς διακοσίους, καὶ Καμαριναίων ἰππῆς ὅσον εἴκοσι
 καὶ τοξόται ὡς πεντήκοντα), τοὺς δὲ ἰππέας ἐπετάξαντο
 ἐπὶ τῷ δεξιῷ, οὐκ ἔλασσον ὄντας ἢ διακοσίους καὶ χι-
 λίους, παρὰ δ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. μέλλουσι δὲ 3
 τοῖς Ἀθηναίοις προτέροις ἐπιχειρήσειν ὁ Νικίας κατὰ τε
 ἔθνη ἐπιπαριῶν ἕκαστα καὶ ξύμπασι τοιάδε παρεκελεύετο.

68. „Πολλῇ μὲν παραινέσει, ᾧ ἄνδρες, τί δεῖ χρῆ-
 σθαι, οἱ πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα; αὐτὴ γὰρ ἡ
 παρασκευὴ ἱκανωτέρα μοι δοκεῖ εἶναι θάρσος παρασχεῖν
 ἢ καλῶς λεχθέντες λόγοι μετὰ ἀσθενοῦς στρατοπέδου.
 ὅπου γὰρ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἀθηναῖοι καὶ νη- 2
 σιωτῶν οἱ πρῶτοί ἐσμεν, πῶς οὐ χρῆ μετὰ τοιῶνδε καὶ
 τοσῶνδε ξυμμάχων πάντα τινὰ μεγάλην τὴν ἐλπίδα τῆς
 νίκης ἔχειν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας πανδημεὶ τε ἀμυ-
 νομένους καὶ οὐκ ἀπολέκτους ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, καὶ προσ-
 ἐτι Σικελιώτας, οἱ ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομενοῦσι
 δὲ οὐ, διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τόλμης ἥσσω ἔχειν. πα- 3
 ραστήτω δέ τι καὶ τόδε, πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐ-
 τῶν εἶναι καὶ πρὸς γῆ οὐδεμιᾶ φιλίᾳ ἦντινα μὴ αὐτοὶ
 μαχόμενοι κτήσεσθε. καὶ τὸναντίον ὑπομιμνήσκω ὑμᾶς
 ἢ οἱ πολέμιοι σφίσιν αὐτοῖς εὖ οἶδ' ὅτι παρακελεύονται·
 οἱ μὲν γὰρ ὅτι περὶ πατρίδος ἔσται ὁ ἀγῶν, ἐγὼ δὲ ὅτι
 οὐκ ἐν πατρίδι, ἐξ ἧς κρατεῖν δεῖ ἢ μὴ ῥαδίως ἀποχωρεῖν·
 οἱ γὰρ ἰππῆς πολλοὶ ἐπικείσονται. τῆς τε οὖν ὑμετέρας 4
 αὐτῶν ἀξίας μνησθέντες ἐπέλθετε τοῖς ἐναντίοις προθύ-

μως και τὴν παροῦσαν ἀνάγκην και ἀπορίαν φοβερωτέραν ἠγησάμενοι τῶν πολεμίων.“

69. Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα παρακελευσάμενος ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον εὐθύς. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπροσδόκητοι μὲν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἦσαν ὡς ἤδη μαχοῦμενοι, και τινες αὐτοῖς ἐγγὺς τῆς πόλεως οὔσης και ἀπεληλύθεσαν· οἱ δὲ και διὰ σπουδῆς προσβοηθοῦντες δρόμῳ ὑστέριζον μὲν, ὡς δὲ ἕκαστός πη τοῖς πλείοσι προσμίξιει καθίσταντο. οὐ γὰρ δὴ προθυμία ἔλλιπεις ἦσαν οὐδὲ τόλμη οὔτ' ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὔτ' ἐν ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρεία οὐχ ἦσσαν ἐς ὅσον ἢ ἐπιστήμη ἀντέχει, τῷ δὲ ἔλλείποντι αὐτῆς και τὴν βούλησιν ἄκοντες προυδίδουσαν. ὅμως δὲ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφίσι τοὺς Ἀθηναίους προτέρους ἐπελθεῖν και διὰ τάχους ἀναγκαζόμενοι ἀμύνασθαι, ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα εὐθύς ἀντεπῆσαν. και πρῶτον μὲν αὐτῶν ἑκατέρων οἱ τε λιθοβόλοι και σφενδονῆται και τοξόται προυμάχοντο και τροπὰς, οἷας εἰκὸς ψιλούς, ἀλλήλων ἐποίουν· ἐπειτα δὲ μάντις τε σφάγια προύφερον τὰ νομιζόμενα και σαλπικταλ ξύνοδον ἐπώτρυνον τοῖς ὀπλίταις, οἱ δ' ἐχώρουν, Συρακόσιοι μὲν περὶ τε πατρίδος μαχοῦμενοι και τῆς ἰδίας ἕκαστος τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας, τὸ δὲ μέλλον ἐλευθερίας, τῶν δὲ ἐναντίων Ἀθηναῖοι μὲν περὶ τε τῆς ἀλλοτρίας οἰκείαν σχεῖν και τὴν οἰκείαν μὴ βλάψαι ἠσώμενοι, Ἀργεῖοι δὲ και τῶν ξυμμάχων οἱ αὐτόνομοι ξυγκτήσασθαι τε ἐκείνοις ἐφ' ἃ ἤλθον και τὴν ὑπάρχουσαν σφίσι πατρίδα νικήσαντες πάλιν ἐπιθεῖν· τὸ δ' ὑπήκοον τῶν ξυμμάχων μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα ἀνεπιπίστου σωτηρίας, ἦν μὴ κρατῶσι, τὸ πρόθυμον εἶχον, ἐπειτα δὲ ἐν παρέργῳ και εἴ τι ἄλλο ξυγκαταστρεψαμένοις ῥᾶον αὐτοῖς ὑπακούσεται.

70. Γενομένης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺ ἀντεῖχον ἀλλήλοις, και ξυνέβη βροντὰς τε ἅμα τινὰς γενέ-

σθαι καὶ ἀστραπαὺς καὶ ὕδωρ πολὺ, ὥστε τοῖς μὲν πρῶτον μαχομένοις καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὠμιληκόσι καὶ τοῦτο ξυνεπιλαβέσθαι τοῦ φόβου, τοῖς δ' ἐμπειροτέροις τὰ μὲν γιγνόμενα καὶ ὄρα ἔτους περαίνεσθαι δοκεῖν, τοὺς δὲ ἀνθεστῶτας πολὺ μείζω ἐκπληξιν μὴ νικωμένους παρέχειν. ὠσαμένων δὲ τῶν Ἀργείων πρῶτον τὸ εὐώνυμον² κέρας τῶν Συρακοσίων καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων τὸ κατὰ σφᾶς αὐτούς, παρερρήγνυτο ἤδη καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς φυγὴν κατέστη. καὶ³ ἐπὶ πολὺ μὲν οὐκ ἐδίωξαν οἱ Ἀθηναῖοι (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων πολλοὶ ὄντες καὶ ἀήσθητοι εἶργον καὶ ἐσβαλόντες ἐς τοὺς ὀπίτας αὐτῶν, εἴ τινας προδιώκοντας ἴδοιεν, ἀνέστελλον), ἐπακολουθήσαντες δὲ ἀθρόοι ὅσον ἀσφαλῶς εἶχε πάλιν ἐπανεχώρουν καὶ τροπαῖον ἴστασαν. οἱ δὲ Συρακοσίοι ἀθροισθέντες ἐς τὴν Ἐλωρί-⁴ νην ὁδὸν καὶ ὡς ἐκ τῶν παρόντων ξυνταξάμενοι ἐς τε τὸ Ὀλυμπιεῖον ὁμῶς σφῶν αὐτῶν παρέπεμψαν φυλακὴν, δέισαντες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τῶν χρημάτων ἃ ἦν αὐτόθι κινήσωσι, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπανεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

71. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸ ἱερόν οὐκ ἦλθον, ξυγκομίσαντες δὲ τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς καὶ ἐπὶ πυρᾶν ἐπιθέντες ἠύλισαντο αὐτοῦ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἀπέδοσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκρούς (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων περὶ ἑξήκοντα καὶ διακοσίους), τῶν δὲ σφετέρων τὰ ὄσῃ ξυνέλεξαν (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὡς πεντήκοντα), καὶ τὰ τῶν πολεμίων σκῦλα ἔχοντες ἀπέπλευσαν ἐς Κατάνην. χει-² μῶν τε γὰρ ἦν καὶ τὸν πόλεμον αὐτόθεν ποιεῖσθαι οὐπω ἐδόκει δυνατόν εἶναι, πρὶν ἂν ἱππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἀγείρωσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἱποκρατῶνται, καὶ χρήματα δὲ ἅμα αὐτόθεν τε ξυλλέξωνται καὶ παρ' Ἀθηναίων ἔλ-

θη, τῶν τε πόλεων τινὰς προσαγάγονται, ἃς ἤλπιζον μετὰ τὴν μάχην μᾶλλον σφῶν ὑπακούσεσθαι, τὰ τε ἄλλα καὶ σίτον καὶ ὄσων δέοι παρασκευάσονται, ὥς ἐς τὸ ἕαρ ἐπιχειρήσουσιν ταῖς Συρακούσαις.

72. Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Νάξον καὶ Κατάνην διαχειμάζοντες· Συρακόσιοι δὲ τοὺς σφετέρους αὐτῶν νεκροὺς θάψαντες ἐκκλησίαν ἐποίουν.
 2 καὶ παρελθὼν αὐτοῖς Ἑρμοκράτης ὁ Ἑρμοῦνος, ἀνὴρ καὶ ἐς τᾶλλα ξύνεσιν οὐδενὸς λειπόμενος καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐμπειρία τε ἰκανὸς γενόμενος καὶ ἀνδρία ἐπιφανής,
 3 ἐθάρσυνέ τε καὶ οὐκ εἶα τῷ γεγενημένῳ ἐνδιδόναι· τὴν μὲν γὰρ γνώμην αὐτῶν οὐχ ἠσθῆσθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι. οὐ μέντοι τοσοῦτόν γε λειψθῆναι ὅσον εἰκὸς εἶναι, ἄλλως τε καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρία,
 4 ἰδιώτας, ὥς εἰπεῖν, χειροτέχναις, ἀνταγωνισαμένους. μέγα δὲ βλάψαι καὶ τὸ πλῆθος τῶν στρατηγῶν καὶ τὴν πολυαρχίαν (ἦσαν γὰρ πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς), τῶν τε πολλῶν τὴν ἀξύντακτον ἀναρχίαν. ἦν δὲ ὀλίγοι τε στρατηγοὶ γένωνται ἐμπειροὶ καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ παρασκευάσωσι τὸ ὀπλιτικόν, οἷς τε ὄπλα μὴ ἔστιν ἐκπορίζοντες, ὅπως ὥς πλεῖστοι ἔσονται, καὶ τῇ ἄλλῃ μελέτῃ προσαναγκάζοντες, ἔφη κατὰ τὸ εἰκὸς κρατήσῃ σφᾶς τῶν ἐναντίων, ἀνδρίας μὲν σφίσι ὑπαρχούσης, εὐταξίας δὲ ἐς τὰ ἔργα προσγενομένης· ἐπιδώσειν γὰρ ἀμφοτέρω αὐτά, τὴν μὲν μετὰ κινδύνων μελετωμένην, τὴν δ' εὐψυχίαν αὐτὴν ἑαυτῆς μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστήμης
 5 θαρσαλεωτέραν ἔσεσθαι. τοὺς τε στρατηγοὺς καὶ ὀλίγους καὶ αὐτοκράτορας χρῆναι ἐλέσθαι καὶ ὁμόσαι αὐτοῖς τὸ ὄρκιον ἢ μὴν ἑάσειν ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἐπίστανται· οὕτω γὰρ ἅ τε κρύπτεσθαι δεῖ μᾶλλον ἢ στέγεσθαι καὶ τᾶλλα κατὰ κόσμον καὶ ἀπροφασίστως παρασκευασθῆναι.

73. Καὶ οἱ Συρακόσιοι αὐτοῦ ἀκούσαντες ἐψηφίσαν-

τό τε πάντα ὡς ἐκέλευε καὶ στρατηγὸν αὐτόν τε εἶλοντο τὸν Ἐρμοκράτη καὶ Ἡρακλείδην τὸν Λυσιμάχου καὶ Σικανὸν τὸν Ἐξηκέστου, τούτους τρεῖς, καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπέστειλαν, ὅπως ξυμμαχία τε αὐτοῖς παραγένηται καὶ τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον βεβαιότερον πελθῶσι ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἵνα ἢ ἀπὸ τῆς Σικελίας ἀπαγάγῳσιν αὐτοὺς ἢ πρὸς τὸ ἐν Σικελίᾳ στρατεύμα ἦσσον ὠφελίαν ἄλλην ἐπιπέμπωσιν.

74. Τὸ δ' ἐν τῇ Κατάνη στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων ἐπλευσεν εὐθύς ἐπὶ Μεσσήνην ὡς προδοθησομένην. καὶ ἃ μὲν ἐπράσσετο οὐκ ἐγένετο. Ἀλκιβιάδης γὰρ ὅτε ἀπῆει ἐκ τῆς ἀρχῆς ἤδη μετὰπεμπτος, ἐπιστάμενος ὅτι φεύξοιτο, μὠνύει τοῖς τῶν Συρακοσίων φίλοις τοῖς ἐν τῇ Μεσσήνῃ ξυνειδῶς τὸ μέλλον· οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας διέφθειραν πρότερον, καὶ τότε στασιάζοντες καὶ ἐν ὅπλοις ὄντες ἐπεκράτουν μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους οἱ ταῦτα βουλόμενοι. ἡμέρας δὲ μέναντες περὶ τρεῖς καὶ δέκα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐχειμιάζοντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ εἶχον καὶ προυχῶρει οὐδέν, ἀπελθόντες ἐς Νάξον καὶ σταύρωμα περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι αὐτοῦ διεχειμάζον· καὶ τριήρη ἀπέστειλαν ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τε χρήματα καὶ ἱππέας, ὅπως ἅμα τῷ ἡρι παραγένωνται.

75. Ἐτελίχον δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τῷ χειμῶνι πρὸς τε τῇ πόλει, τὸν Τεμενίτην ἐντὸς ποιησάμενοι, τεῖχος παρὰ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς ὄρων, ὅπως μὴ δι' ἐλάσσονος εὐαποτείχιστοι ᾶσιν, ἦν ἄρα σφάλλωνται, καὶ τὰ Μέγαρα φρούριον καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖ ἄλλο· καὶ τὴν θάλασσαν προεσταύρωσαν πανταχῇ ἢ ἀποβάσεις ἦσαν. καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰδότες ἐν τῇ Νάξῳ χειμαζοντας ἐστράτευσαν πανδημεὶ ἐπὶ τὴν Κατάνην, καὶ τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων σκηνὰς καὶ

τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.
 3 καὶ πυνθανόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐς τὴν Καμάριναν
 κατὰ τὴν ἐπὶ Λάχηςτος γενομένην ξυμμαχίαν πρесеβεύ-
 σθαι, εἴ πως προσαγάγοιντο αὐτούς, ἀντεπρесеβέοντο
 καὶ αὐτοί· ἦσαν γὰρ ὑποπτοὶ αὐτοῖς οἱ Καμαριναῖοι μὴ
 προθύμως σφίσι μῆτ' ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην πέμψαι ἃ
 ἐπεμψαν, ἐς τε τὸ λοιπὸν μὴ οὐκέτι βούλωνται ἀμύνειν,
 ὀρῶντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ μάχῃ εὖ πράξαντας, προσ-
 χωρῶσι δ' αὐτοῖς κατὰ τὴν προτέραν φιλίαν πεισθέντες.
 4 ἀφικομένων οὖν ἐκ μὲν Συρακουσῶν Ἐρμοκράτους καὶ
 ἄλλων ἐς τὴν Καμάριναν, ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηναίων Εὐφή-
 μου μεθ' ἑτέρων, ὁ Ἐρμοκράτης ξυλλόγου γενομένου
 τῶν Καμαριναίων βουλόμενος προδιαβάλλειν τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἔλεγε τοιαύδε.

76. „Οὐ τὴν παροῦσαν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων, ὧ
 Καμαριναῖοι, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε δεισαντες ἐπρесеβευ-
 σάμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μέλλοντας ἀπ' αὐτῶν λόγους,
 2 πρὶν τι καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, μὴ ὑμᾶς πείσωσιν. ἤκουσι
 γὰρ ἐς τὴν Σικελίαν προφάσει μὲν ἢ πυνθάνεσθε, δια-
 νοία δὲ ἦν πάντες ὑπονοοῦμεν· καὶ μοι δοκοῦσιν οὐ
 Λεοντίους βούλεσθαι κατοικίσειν, ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον
 ἐξοικίσειν. οὐ γὰρ δὴ εὐλογον τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις ἀνα-
 στάτους ποιεῖν, τὰς δὲ ἐνθάδε κατοικίσειν, καὶ Λεοντί-
 ων μὲν Χαλκιδέων ὄντων κατὰ τὸ ξυγγενὲς κήδεσθαι,
 Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ὧν οἶδε ἄποικοι εἶσι, δου-
 3 λωσαμένους ἔχειν. τῇ δὲ αὐτῇ ἰδέᾳ ἐκεῖνά τε ἔσχον καὶ
 τὰ ἐνθάδε νῦν πειρῶνται· ἡγεμόνες γὰρ γενόμενοι ἐκόν-
 των τῶν τε Ἰώνων καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν ξύμμαχοι
 ὧς ἐπὶ τοῦ Μήδου τιμωρία, τοὺς μὲν λειποστρατίαν, τοὺς
 δὲ ἐπ' ἀλλήλους στρατεύειν, τοῖς δ' ὧς ἐκάστοις τινὰ εἶ-
 χον αἰτίαν εὐπρεπῆ ἐπενεγκόντες κατεστρέψαντο. καὶ οὐ
 περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα οὔτε οὔτοι τῶν Ἑλλήνων οὔθ'

οἱ Ἕλληνες τῆς ἑαυτῶν τῷ Μῆδῳ ἀντέστησαν, περὶ δὲ οἱ μὲν σφίσιν ἀλλὰ μὴ ἐκείνῳ καταδουλώσεως, οἱ δ' ἐπὶ δεσπότητου μεταβολῇ οὐκ ἄξυνετωτέρου κακοξυνετωτέρου δέ.

77. „Ἄλλ' οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν Ἀθηναίων εὐκατηγόρητον οὖσαν πόλιν νῦν ἤκομεν ἀποφانوῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα ἀδικεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι ὅτι ἔχοντες παραδείγματα τῶν τ' ἐκεῖ Ἑλλήνων ὡς ἐδουλώθησαν οὐκ ἀμύνοντες σφίσιν αὐτοῖς, καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς ταῦτ' ἀρούντα σοφίσματα, Λεοντίων τε ξυγγενῶν κατοικίσεις καὶ Ἐγεσταίων ξυμμάχων ἐπικουρίας, οὐ ξυστραφέντες βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ Ἴωνες τάδε εἶσιν οὐδ' Ἑλλησπόντιοι καὶ νησιῶται, οἱ δεσπότην ἢ Μῆδον ἢ ἓνα γέ τινα ἀεὶ μεταβάλλοντες δουλοῦνται, ἀλλὰ Λωριῆς ἐλεύθεροι ἀπ' αὐτονόμου τῆς Πελοποννήσου τὴν Σικελίαν οἰκοῦντες. ἢ μένομεν ἕως 2 ἂν ἕκαστοι κατὰ πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτῃ μόνον ἄλωτοί ἐσμεν καὶ ὄρωντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος τρεπομένους ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διστάναι, τοὺς δὲ ξυμμάχων ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλλήλους, τοῖς δὲ ὡς ἐκάστοις τι προσηγνὲς λέγοντες δύνανται κακουργεῖν; καὶ οἰόμεθα τοῦ ἄποθεν ξυνοίκου προαπολυμένον οὐ καὶ ἐς αὐτόν τινα ἤξειν τὸ δεινόν, πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα καθ' αὐτόν δυστυχεῖν;

78. „Καὶ εἴ τῳ ἄρα παρέστηκε τὸν μὲν Συρακόσιον, ἑαυτὸν δ' οὐ πολέμιον εἶναι τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ δεινὸν ἡγεῖται ὑπὲρ γε τῆς ἐμῆς κινδυνεύειν, ἐνθυμηθῆτω οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἅμα ἐν τῇ ἐμῇ μαχόμενος, τοσοῦτῳ δὲ καὶ ἀσφαλέστερον ὄσῳ οὐ προδιεφθαρμένου ἐμοῦ, ἔχων δὲ ξύμμαχον ἐμὲ καὶ οὐκ ἐρήμον ἀγωνιέται· τὸν τε Ἀθηναίου μὴ τὴν τοῦ Συρακοσίου ἐχθραν κολάσασθαι, τῇ δ' ἐμῇ προφάσει

τὴν ἐκείνου φιλίαν οὐχ ἤσσουν βεβαιώσασθαι βούλεσθαι.
 2 εἰ τὲ τις φθονεῖ μὲν ἢ καὶ φοβεῖται (ἀμφοτέρω γὰρ τάδε
 πᾶσχει τὰ μείζω), διὰ δὲ αὐτὰ τὰς Συρακούσας κακωθῆ-
 ναι μὲν, ἵνα σωφρονισθῶμεν, βούλεται, περιγενέσθαι δὲ
 ἔνεκα τῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας, οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμεως
 βούλησιν ἐλλίξει. οὐ γὰρ οἶόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυμίας
 3 καὶ τῆς τύχης τὸν αὐτὸν ὁμοίως ταμίαν γενέσθαι. καὶ εἰ
 γνώμη ἀμάρτοι, τοῖς αὐτοῦ κακοῖς ὀλοφυρθεῖς τάχ' ἂν
 ἴσως καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς ποτε βουληθῆιη αὐθις φθο-
 νῆσαι. ἀδύνατον δὲ προεμένω καὶ μὴ τοὺς αὐτοὺς κιν-
 δύνους, οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων,
 ἐθελήσαντι προσλαβεῖν· λόγῳ μὲν γὰρ τὴν ἡμετέραν
 4 δύναμιν σφίξει ἂν τις, ἔργῳ δὲ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν. καὶ
 μάλιστα εἰκὸς ἦν ὑμᾶς, ὧ Καμαριναῖοι, ὁμόρους ὄντας
 καὶ τὰ δεύτερα κινδυνεύοντας προορᾶσθαι αὐτὰ καὶ μὴ
 μαλακῶς ὥσπερ νῦν ξυμμαχεῖν, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς
 μᾶλλον ἰόντας, ἅπερ, εἰ ἐς τὴν Καμαριναίαν πρῶτον
 ἀφίκοντο οἱ Ἀθηναῖοι, δεόμενοι ἂν ἐπεκαλεῖσθε, ταῦτα
 ἐκ τοῦ ὁμοίου καὶ νῦν παρακελευομένους, ὅπως μηδὲν
 ἐνδῶσομεν, φαίνεσθαι. ἀλλ' οὐθ' ὑμεῖς νῦν γέ πω οὐθ'
 οἱ ἄλλοι ἐπὶ ταῦτα ὥρμησθε.

79. „Δειλίᾳ δὲ ἴσως τὸ δίκαιον πρὸς τε ἡμᾶς καὶ
 πρὸς τοὺς ἐπιόντας θεραπεύσετε, λέγοντες ξυμμαχίαν
 εἶναι ὑμῖν πρὸς Ἀθηναίους· ἦν γε οὐκ ἐπὶ τοῖς φίλοις
 ἐποιήσασθε, τῶν δὲ ἐχθρῶν ἦν τις ἐφ' ὑμᾶς ἔη, καὶ τοῖς
 γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων, καὶ μὴ αὐτοῖ ὥσ-
 περ νῦν τοὺς πέλας ἀδικῶσιν, ἐπεὶ οὐδ' οἱ Ῥηγῖνοι ὄντες
 Χαλκιδῆς Χαλκιδέας ὄντας Λεοντίλους ἐθέλουσι ξυγκατ-
 2 οικίξειν. καὶ δεινὸν εἰ ἐκείνοι μὲν τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δι-
 καιώματος ὑποπτέοντες ἀλόγως σωφρονουῖσιν, ὑμεῖς δ'
 εὐλόγῳ προφάσει τοὺς μὲν φύσει πολεμίους βούλεσθε
 ὠφελεῖν, τοὺς δὲ ἔτι μᾶλλον φύσει ξυγγενεῖς μετὰ τῶν

ἐχθίστων διαφθεῖραι. ἀλλ' οὐ δίκαιον, ἀμύνειν δὲ καὶ μὴ φοβείσθαι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν· οὐ γὰρ, ἦν ἡμεῖς ξυστῶμεν πάντες, θεινὴ ἐστίν, ἀλλ' ἦν, ὅπερ οὗτοι σπεύδουσι, τὰναντία διαστῶμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς μόνους ἐλθόντες καὶ μάχῃ περιγεγόμενοι ἐπραξαν ἅ ἐβούλοντο, ἀπῆλθον δὲ διὰ τάχους.

80. Ὡστε οὐκ ἀθρόους γε ὄντας εἰκὸς ἀθυμεῖν, λέναι δὲ ἐς τὴν ξυμμαχίαν προθυμότερον, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου παρεσομένης ὠφελίας, οὐ τῶνδε κρείστους εἰσὶ τὸ παράπαν τὰ πολέμια· καὶ μὴ ἐκείνην τὴν προμηθίαν δοκεῖν τῷ ἡμῖν μὲν ἴσην εἶναι, ὑμῖν δὲ ἀσφαλῆ, τὸ μηδετέροις δὴ ὡς καὶ ἀμφοτέρων ὄντας ξυμάχους βοηθεῖν. οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον ὥσπερ τῷ δικαίωματι² ἐστίν. εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς μὴ ξυμμαχήσαντας ὅ τε παθῶν σφαλῆσεται καὶ ὁ κρατῶν περιέσται, τί ἄλλο ἢ τῇ αὐτῇ ἀπουσίᾳ τοῖς μὲν οὐκ ἡμύνατε σωθῆναι, τοὺς δὲ οὐκ ἐκωλύσατε κακοὺς γενέσθαι; καίτοι κάλλιον τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ἅμα ξυγγενέσι προσθεμένους τὴν τε κοινὴν ὠφελίαν τῇ Σικελίᾳ φυλάξαι καὶ τοὺς Ἀθηναίους φίλους δὴ ὄντας μὴ ἑᾶσαι ἀμαρτεῖν. ξυνελόντες τε λέ-³γομεν οἱ Συρακόσιοι ἐκδιδάσκειν μὲν οὐδὲν ἔργον εἶναι σαφῶς οὔτε ὑμᾶς οὔτε τοὺς ἄλλους περὶ ὧν αὐτοὶ οὐδὲν χεῖρον γινώσκετε· δεόμεθα δὲ καὶ μαρτυρούμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσομεν, ὅτι ἐπιβουλεύομεθα μὲν ὑπὸ Ἰώνων ἅει πολεμίων, προδιδόμεθα δὲ ὑπὸ ὑμῶν Δωριῆς Δωριέων. καὶ εἰ καταστρέφονται ἡμᾶς Ἀθηναῖοι, ταῖς μὲν ὑμετέ-⁴ραις γνώμαις κρατήσουσι, τῷ δ' αὐτῶν ὀνόματι τιμηθήσονται, καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλου τινὰ ἄθλον ἢ τὸν τὴν νίκην παρασχόντα λήψονται· καὶ εἰ αὐ' ἡμεῖς περιεσό-⁵μεθα, τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων οἱ αὐτοὶ τὴν τιμωρίαν ὑφέξετε. σκοπεῖτε οὖν καὶ αἰρεῖσθε ἥδη ἢ τὴν αὐτίκα⁶ ἀκινδύνως δουλείαν ἢ κἂν περιγεγόμενοι μεθ' ἡμῶν

τούσδε τε μὴ αἰσχροῦς δεσπότας λαβεῖν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μὴ ἂν βραχεῖαν γενομένην διαφυγεῖν.“

81. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἐρμοκράτης εἶπεν· ὁ δ' Εὐφημος ὁ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτῆς μετ' αὐτὸν τοιάδε.

82. „Ἀφικόμεθα μὲν ἐπὶ τῆς πρότερον οὔσης ξυμμαχίας ἀνανεώσει, τοῦ δὲ Συρακοσίου καθαφάμενου 2 ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς εἰπεῖν ὡς εἰκότως ἔχομεν. τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐτὸς εἶπεν ὅτι οἱ Ἴωνες αἰεὶ ποτε πολέμιοι τοῖς Δωριεῦσιν εἰσιν. ἔχει δὲ καὶ οὕτως· ἡμεῖς γὰρ Ἴωνες ὄντες Πελοποννησίους Δωριεῦσι καὶ πλείουσιν οὔσι καὶ παροικοῦσιν ἐσκεψάμεθα ὄτφ 3 τρὸς πρῶ ἥκιστα αὐτῶν ὑπακουσόμεθα· καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακεδαιμονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπηλλάγημεν, οὐδὲν προσῆκον μᾶλλον τι ἐκείνους ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις ἐπιτάσσειν, πλὴν καθ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι μείζον ἴσχυον, αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες καταστάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἥκιστ' ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ἢ ἀμυνόμεθα, καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς εἶπεῖν οὐδὲ ἀδίκως καταστρεψάμενοι τοὺς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας, οὓς ξυγγενεῖς φασιν ὄντας ἡμᾶς Συρακόσιοι 4 δεδουλωσθαι. ἦλθον γὰρ ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ Μήδου καὶ οὐκ ἐτόλμησαν ἀποστάντες τὰ οἰκεῖα φθεῖραι, ὥσπερ ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν δὲ αὐτοὶ τε ἐβούλοντο καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγκεῖν.

83. „Ἄνθ' ὧν ἄξιοί τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν, ὅτι τε ναυτικὸν πλεῖστόν τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσχόμεθα ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ διότι καὶ τῷ Μήδῳ ἐτοίμως τοῦτο δρωῦντες οὔτοι ἡμᾶς ἐβλαπτον, ἅμα δὲ τῆς 2 πρὸς Πελοποννησίους ἰσχύος ὀρεγόμενοι. καὶ οὐ καλλιπούμεθα ὡς ἢ τὸν βάρβαρον μόνον καθελόντες εἰκότως ἄρχομεν ἢ ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῇ τῶνδε μᾶλλον ἢ τῶν

ξυμπάντων τε καὶ τῇ ἡμετέρῃ αὐτῶν κινδυνεύσαντες.
 πᾶσι δὲ ἀνεπίφθορον τὴν προσήκουσαν σωτηρίαν ἐκπο-
 ρίζεσθαι. καὶ νῦν τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας ἔνεκα καὶ ἐν-
 θάδε παρόντες ὁρῶμεν καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα. ἀπο-
 3 φαίνομεν δὲ ἐξ ὧν οἶδε τε διαβάλλουσι καὶ ὑμεῖς μάλιστα
 ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ὑπονοεῖτε, εἰδότες τοὺς περιδεῶς
 ὑποπτεύοντάς τι λόγου μὲν ἠδονῆ τὸ παραντικά τερπο-
 μένους, τῇ δ' ἐγχειρήσει ὕστερον τὰ ξυμφέροντα πράσ-
 σουτας. τὴν τε γὰρ ἐκεῖ ἀρχὴν εἰρήκαμεν διὰ δέος ἔχειν⁴
 καὶ τὰ ἐνθάδε διὰ τὸ αὐτὸ ἦκειν μετὰ τῶν φίλων ἀσφα-
 λῶς καταστησόμενοι, καὶ οὐ δουλωσόμενοι, μὴ παθεῖν
 δὲ μᾶλλον τοῦτο κωλύσונτες.

84. „Ἐπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὡς οὐδὲν προσήκον ὑμῶν
 κηδόμεθα, γνούς ὅτι σφζομένων ὑμῶν καὶ διὰ τὸ μὴ
 ἀσθενεῖς ὑμᾶς ὄντας ἀντέχειν Συρακοσίοις ἤσπον ἂν τού-
 των πεμψάντων τινὰ δύναμιν Πελοποννησίοις ἡμεῖς βλα-
 πτοῖμεθα. καὶ ἐν τούτῳ προσήκετε ἤδη ἡμῖν τὰ μέγιστα.
 διόπερ καὶ τοὺς Λεοντίνοὺς εὐλογον κατοικίξιν, μὴ ὑπη-
 2 κόους ὥσπερ τοὺς ξυγγενεῖς αὐτῶν τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλ'
 ὡς δυνατωτάτους, ἵνα ἐκ τῆς σφετέρας ὁμοροὶ ὄντες τοῖσδε
 ὑπὲρ ἡμῶν λυπηροὶ ᾧσι. τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἀρ-
 3 κοῦμεν πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ὁ Χαλκιδεύς, ὃν ἀλό-
 γως ἡμᾶς φησι δουλωσαμένους τοὺς ἐνθάδε ἐλευθεροῦν,
 ξύμφορος ἡμῖν ἀπαρασκευος ὧν καὶ χρήματα μόνου φέ-
 ρων, τὰ δὲ ἐνθάδε καὶ Λεοντῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ὅτι
 μάλιστα αὐτονομούμενοι.

85. „Ἄνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν
 ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον οὐδ' οἰκτεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς
 ἕκαστα δὲ δεῖ ἢ ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίνεσθαι.
 καὶ ἡμᾶς τοῦτο ἄφελει ἐνθάδε, οὐκ ἦν τοὺς φίλους κα-
 κῶσωμεν, ἀλλ' ἦν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλων βλάβην
 ἀδύνατοι ᾧσιν. ἀπιστεῖν δὲ οὐ χρή· καὶ γὰρ τοῖς ἐκεῖ²

ξυμμάχοις ὡς ἕκαστοι χρήσιμοι ἐξηγούμεθα, Χίους μὲν
 καὶ Μηθυμναίους νεῶν παροχῇ αὐτονόμους, τοὺς δὲ πολ-
 λούς χρημάτων βιαιότερον φορᾶ, ἄλλους δὲ καὶ πάνυ
 ἔλευθέρως ξυμμαχοῦντας, καίπερ νησιώτας ὄντας καὶ εὐ-
 λήπτους, διότι ἐν χωρίοις ἐπικαίροις εἰσὶ περὶ τὴν Πε-
 8 λοπόννησον. ὥστε καὶ τάνθ' αὖτε εἰκὸς πρὸς τὸ λυσιτελοῦν
 καί, ὃ λέγομεν, ἐς Συρακοσίους δέος καθίστασθαι. ἀρ-
 χῆς γὰρ ἐφλένται ὑμῶν καὶ βούλονται ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ
 ξυστήσαντες ὑμᾶς ὑπόπτῳ βία ἢ κατ' ἐρημίαν, ἀπράκτων
 ἡμῶν ἀπελθόντων, αὐτοὶ ἄρξαι τῆς Σικελίας. ἀνάγκη δέ,
 ἦν ξυστήτε πρὸς αὐτούς· οὔτε γὰρ ἡμῖν ἔτι ἔσται ἰσχύς
 τοσαύτη ἐς ἓν ξυστάσα εὐμεταχείριστος, οὔθ' οἶδ' ἀσθε-
 νεῖς ἂν ἡμῶν μὴ παρόντων πρὸς ὑμᾶς εἶεν.

86. „Καὶ ὅτ' αὐτὰ μὴ δοκεῖ, αὐτὸ τὸ ἔργον ἐλέγχει.
 τὸ γὰρ πρότερον ἡμᾶς ἐπηγάγεσθε οὐκ ἄλλον τινὰ προ-
 σείοντες φόβον ἢ, εἰ περιοψόμεθα ὑμᾶς ὑπὸ Συρακο-
 2 σίοις γενέσθαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν. καὶ νῦν οὐ
 δίκαιον, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἠξιούτε λόγῳ πείθειν, τῷ αὐτῷ
 ἀπιστεῖν, οὔδ' ὅτι δυνάμει μείζονι πρὸς τὴν τῶνδε ἰσχὺν
 πάρεσμεν ὑποπτεύεσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖσδε ἀπι-
 3 στεῖν. ἡμεῖς μὲν γε οὔτε ἐμμεῖναι δυνατοὶ μὴ μεθ' ὑμῶν,
 εἴτε καὶ γενόμενοι κακοὶ κατεργασαίμεθα, ἀδύνατοι
 κατασχεῖν διὰ μῆκος τε πλοῦ καὶ ἀπορία φυλακῆς πόλεων
 μεγάλων καὶ τῇ παρασκευῇ ἠπειρωτίδων· οἶδε δὲ οὐ
 στρατοπέδῳ, πόλει δὲ μείζονι τῆς ἡμετέρας παρουσίας
 ἐποικοῦντες ὑμῖν αἰεὶ τε ἐπιβουλεύουσι καί, ὅταν καιρὸν
 λάβωσιν ἐκάστου, οὐκ ἀνιᾶσιν (ἔδειξαν δὲ καὶ ἄλλα ἤδη
 4 καὶ τὰ ἐς Λεοντίνοους), καὶ νῦν τολμῶσιν ἐπὶ τοὺς ταῦτα
 κωλύοντας καὶ ἀνέχοντας τὴν Σικελίαν μέχρι τοῦδε μὴ
 5 ὑπ' αὐτούς εἶναι παρακαλεῖν ὑμᾶς ὡς ἀναισθητούς. πολὺ
 δὲ ἐπὶ ἀληθεστέραν γε σωτηρίαν ἡμεῖς ἀντιπαρακαλοῦ-
 μεν, δεόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέροις

μη προδιδόναι, νομίσαι τε τοῖσδε μὲν καὶ ἄνευ ξυμμά-
χων ἀεὶ ἐφ' ὑμᾶς ἐτοίμην διὰ τὸ πληθὸς εἶναι ὁδόν, ὑμῖν
δ' οὐ πολλάκις παρασχῆσειν μετὰ τοσῆσδε ἐπικουρίας
ἀμύνασθαι· ἦν εἰ τῷ ὑπόπτῳ ἢ ἄπρακτον ἐάσετε ἀπελ-
θεῖν ἢ καὶ σφαλεῖσαν, ἔτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστὸν
μόριον αὐτῆς ἰδεῖν, ὅτε οὐδὲν ἔτι περᾶνεῖ παραγενόμε-
νον ὑμῖν.

87. „Ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς, ὧ Καμαριναῖοι, ταῖς τῶνδε
διαβολαῖς ἀναπειθεσθε μήτε οἱ ἄλλοι· εἰρήκαμεν δ' ὑμῖν
πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν ὑποπτευόμεθα, καὶ ἔτι ἐν
κεφαλαίοις ὑπομνήσαντες ἀξιόσομεν πείθειν. φαιμέν γὰρ
ἄρχειν μὲν τῶν ἐκεῖ, ἵνα μὴ ὑπακούωμεν ἄλλου, ἐλευ-
θεροῦν δὲ τὰ ἐνθάδε, ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτώμεθα,
πολλὰ δ' ἀναγκάζεσθαι πράσσειν, διότι καὶ πολλὰ φν-
λασσομέθα, ξύμμαχοι δὲ καὶ νῦν καὶ πρότερον τοῖς ἐν-
θάδε ὑμῶν ἀδικουμένοις οὐκ ἄκκλητοι παρακληθέντες δὲ
ἦκειν. καὶ ὑμεῖς μήθ' ὡς δικασταὶ γενόμενοι τῶν ἡμῖν³
ποιουμένων μήθ' ὡς σωφρονισταί, ὃ χαλεπὸν ἤδη, ἀπο-
τρέπειν πειρᾶσθε, καθ' ὅσον δέ τι ὑμῖν τῆς ἡμετέρας
πολυπραγμοσύνης καὶ τρόπου τὸ αὐτὸ ξυμφέρει, τούτῳ
ἀπολαβόντες χρήσασθε, καὶ νομίζατε μὴ πάντας ἐν ἴσῳ
βλάπτειν αὐτά, πολὺ δὲ πλείους τῶν Ἑλλήνων καὶ ὠφε-
λεῖν. ἐν παντὶ γὰρ πᾶς χωρὶς, καὶ ὧ μὴ ὑπάρχονεν, ὃ⁴
τε οἰόμενος ἀδικήσεσθαι καὶ ὃ ἐπιβουλεύων διὰ τὸ ἐτοί-
μην ὑπεῖναι ἐλπίδα τῷ μὲν ἀντιτυχεῖν ἐπικουρίας ἀφ'
ἡμῶν, τῷ δέ, εἰ ἤξομεν, μὴ ἀδεεῖς εἶναι κινδυνεύειν,
ἀμφοτέροι ἀναγκάζονται ὁ μὲν ἄκων σωφρονεῖν, ὁ δ'
ἀπραγμόνως σφάζεσθαι. ταύτην οὖν τὴν κοινὴν τῷ τε δεο-⁵
μένῳ καὶ ὑμῖν νῦν παροῦσαν ἀσφάλειαν μὴ ἀπόσησθε,
ἀλλ' ἐξισώσαντες τοῖς ἄλλοις, μεθ' ἡμῶν τοῖς Συρακο-
σίοις, ἀντὶ τοῦ ἀεὶ φυλάσσεσθαι αὐτούς, καὶ ἀντεπιβου-
λεῦσαί ποτε ἐκ τοῦ ὁμοίου μεταλάβετε.“

88. Τοιαῦτα δὲ ὁ Εὐφρημος εἶπεν. οἱ δὲ Καμαριναῖοι ἐπεπόνθεσαν τοιούδε. τοῖς μὲν Ἀθηναίοις εἶνοι ἦσαν, πλὴν καθ' ὅσον [εἰ] τὴν Σικελίαν ᾤοντο αὐτοὺς δουλώσεσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις αἰεὶ κατὰ τὸ ὄμορον διάφοροι· δεδιότες δ' οὐχ ἦσσαν τοὺς Συρακοσίους ἐγγὺς ὄντας μὴ καὶ ἄνευ σφῶν περιγένηνται, τό τε πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ὀλίγους ἱππέας ἐπεμψαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδόκει αὐτοῖς ὑπουργεῖν μὲν τοῖς Συρακοσίοις μᾶλλον ἔργῳ, ὡς ἂν δύνωνται μετριώτατα, ἐν δὲ τῷ παρόντι, ἵνα μηδὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἔλασσον δοκῶσι νεῖμαι, ἐπειδὴ καὶ ἐπικρατέστεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο, λόγῳ ἀποκρίνασθαι ἴσα 2 ἀμφοτέροις. καὶ οὕτω βουλευσάμενοι ἀπεκρίναντο, ἐπειδὴ τυγχάνει ἀμφοτέροις οὐσι ξυμμάχοις σφῶν πρὸς ἀλλήλους πόλεμος ᾧν, εὖορκον δοκεῖν εἶναι σφίσις ἐν τῷ παρόντι μηδετέροις ἀμύνειν. καὶ οἱ πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον.

3 Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσιοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξηρτύοντο ἐς τὸν πόλεμον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Νάξῳ ἐστρατοπεδευμένοι τὰ πρὸς τοὺς Σικελοὺς ἐπρασσον, ὅπως αὐτοῖς 4 ὡς πλεῖστοι προσχωρήσονται. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὰ πεδία μᾶλλον τῶν Σικελῶν, ὑπήκοοι ὄντες τῶν Συρακοσίων, οὐ πολλοὶ ἀφειστήκεσαν· τῶν δὲ τὴν μεσόγειαν ἐχόντων αὐτόνομοι οὐσαι καὶ πρότερον αἰεὶ αἰ οἰκήσεις εὐθύς, πλὴν ὀλίγοι, μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν, καὶ σιτόν τε 5 κατεκόμιζον τῷ στρατεύματι καὶ εἶδιν οὐ καὶ χρήματα. ἐπὶ δὲ τοὺς μὴ προσχωροῦντας οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύοντες τοὺς μὲν προσηνάγκαζον, τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, φρουρούς τε πεμπόντων καὶ βοηθούντων, ἀπεκωλύοντο. τὸν τε χειμῶνα μεθορμισάμενοι ἐκ τῆς Νάξου ἐς τὴν Κατάνην καὶ τὸ στρατόπεδον ὃ κατεκαύθη ὑπὸ 6 τῶν Συρακοσίων αὐθις ἀνορθώσαντες διεχειμάζον. καὶ ἐπεμψαν μὲν ἐς Καρχηδόνα τριήρη περὶ φιλίας, εἰ δὲ

βαινό τι ὠφελείσθαι, ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς Τυρσηνίαν, ἔστιν ἂν πόλεων ἐπαγγελλομένων καὶ αὐτῶν ξυμπολεμῆιν. περιήγγελλον δὲ καὶ τοῖς Σικελοῖς καὶ ἐς τὴν Ἔγρυσταν πέμψαντες ἐκέλευον ἵππους σφίσιν ὡς πλείστους πέμπειν, καὶ τᾶλλα ἐς τὸν περιτειχισμόν, πλινθία καὶ σίδηρον, ἡτοιμάξου, καὶ ὅσα ἔδει, ὡς ἅμα τῷ ἦρι ἐξόμενοι τοῦ πολέμου.

Οἱ δ' ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα τῶν Συρα-
 7 κοσίων ἀποσταλέντες πρέσβεις τοὺς τε Ἰταλιώτας ἅμα
 παραπλέοντες ἐπειρῶντο πείθειν μὴ περιορᾶν τὰ γιγνώ-
 μενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ ἐκεῖνοις ὁμοίως ἐπι-
 βουλευόμενα, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ Κορίνθῳ ἐγένοντο, λό-
 γους ἐποιοῦντο ἀξιοῦντες σφίσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς βοη-
 8 θεῖν. καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς ψηφισάμενοι αὐτοὶ πρῶτοι
 ὥστε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν, καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα
 ξυναπέστελλον αὐτοῖς πρέσβεις, ὅπως καὶ ἐκεῖνους ξυ-
 αναπείθοιεν τὸν τε αὐτοῦ πόλεμον σαφέστερον ποιεί-
 σθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐς τὴν Σικελίαν ὠφελίαν
 τινὰ πέμπειν. καὶ οἱ τε ἐκ τῆς Κορίνθου πρέσβεις παρ-
 9 ἦσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Ἀλκιβιάδης μετὰ τῶν ξυμ-
 φυγάδων, περαιωθεὶς τότε εὐθὺς ἐπὶ πλοίου φορηγι-
 κοῦ ἐκ τῆς Θουρίας ἐς Κυλλήνην τῆς Ἠλείας πρῶτον,
 ἔπειτα ὕστερον ἐς τὴν Λακεδαίμονα αὐτῶν τῶν Λακεδαι-
 μονίων μεταπεμψάντων ὑπόσπονδος ἐλθῶν· ἐφοβεῖτο
 γὰρ αὐτοὺς διὰ τὴν περὶ τῶν Μαντινικῶν πράξιν. καὶ
 10 ξυνέβη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς τε Κο-
 ρινθίους καὶ τοὺς Συρακοσίους τὰ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀλκι-
 βιάδην δεομένους πείθειν τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ δια-
 νοουμένων τῶν τε ἐφόρων καὶ τῶν ἐν τέλει ὄντων πρέ-
 σβεις πέμπειν ἐς Συρακούσας κωλύοντας μὴ ξυμβαίνειν
 Ἀθηναίοις, βοηθεῖν δὲ οὐ προθύμων ὄντων, παρελθῶν

ὁ Ἀλκιβιάδης παρῶξυνέ τε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ἐξ-
ώρμησε λέγων τοιαῦδε.

89. „Αναγκαῖον περὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς πρῶτον ἐς
ὑμᾶς εἰπεῖν, ἵνα μὴ χειρὸν τὰ κοινὰ τῷ ὑπόπτῳ μου
2 ἀκροάσῃσθε. τῶν δὴ ἐμῶν προγόνων τὴν προξενίαν ὑμῶν
κατὰ τι ἔγκλημα ἀπειπόντων αὐτὸς ἐγὼ πάλιν ἀναλαμ-
βάνων ἐθεράπευον ὑμᾶς ἄλλα τε καὶ περὶ τὴν ἐκ Πύλου
ξυμφοράν. καὶ διατελοῦντός μου προθύμον ὑμεῖς πρὸς
Ἀθηναίους καταλασσόμενοι τοῖς μὲν ἑμοῖς ἐχθροῖς δύ-
ναμιν, δι' ἐκείνων πράξαντες, ἑμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέθετε.
3 καὶ διὰ ταῦτα δικαίως ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τε τὰ Μαντινέων
καὶ Ἀργείων τραπομένου καὶ ὅσα ἄλλα ἠναντιούμην ὑμῖν
ἐβλάπτεσθε· καὶ νῦν, εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ πάσχειν οὐκ
εἰκότως ὠργίζετό μοι, μετὰ τοῦ ἀληθοῦς σκοπῶν ἀνα-
πειθέσθω ἢ εἴ τις, διότι καὶ τῷ δήμῳ προσεκέιμην μάλ-
λον, χεῖρω με ἐνόμιξε, μηδ' οὕτως ἠγήσῃται ὀρθῶς ἄχθε-
4 σθαι. τοῖς γὰρ τυράννοις αἰεὶ ποτε διάφοροί ἐσμεν, πᾶν
δὲ τὸ ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται·
καὶ ἀπ' ἐκείνου ξυμπαρέμεινεν ἡ προστασία ἡμῖν τοῦ
πλήθους. ἅμα δὲ τῆς πόλεως δημοκρατουμένης τὰ πολλὰ
5 ἀνάγκη ἦν τοῖς παροῦσιν ἔπεσθαι. τῆς δὲ ὑπαρχούσης
ἀκολασίας ἐπειρώμεθα μετριώτεροι ἐς τὰ πολιτικά εἶναι.
ἄλλοι δ' ἦσαν καὶ ἐπὶ τῶν πάλαι καὶ νῦν οἱ ἐπὶ τὰ πονη-
6 ρότερα ἐξήγον τὸν ὄχλον· οἵπερ καὶ ἐμὲ ἐξήλασαν. ἡμεῖς
δὲ τοῦ ξύμπαντος προέστημεν, δικαιοῦντες ἐν ᾧ σχήματι
μεγίστη ἡ πόλις ἐτύγχανε καὶ ἐλευθερωτάτη οὔσα καὶ ὅπερ
ἐδέξατό τις, τοῦτο ξυνδιασφύζειν· ἐπεὶ δημοκρατίαν γε
καὶ ἐγινώσκομεν οἱ φρονοῦντές τι, καὶ αὐτὸς οὐδενὸς
ἂν χειρὸν, ὅσῳ καὶ*, λοιδορήσαιμι· ἀλλὰ περὶ ὁμολογου-
μένης ἀνοίας οὐδὲν ἂν καινὸν λέγοιτο· καὶ τὸ μεθιστά-
ναι αὐτὴν οὐκ ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλὲς εἶναι ὑμῶν πολεμίων
προσκαθημένων.

90. „Καὶ τὰ μὲν ἐς τὰς ἐμὰς διαβολὰς τοιαῦτα ξυνέβη· περὶ δὲ ὧν ὑμῖν τε βουλευτέον καὶ ἐμοί, εἴ τι πλέον οἶδα, εἰσηγητέον, μάθετε ἤδη. ἐπλεύσαμεν ἐς Σικελίαν² πρῶτον μὲν, εἰ δυναίμεθα, Σικελιώτας καταστρεφόμενοι, μετὰ δ' ἐκείνους αὐθις καὶ Ἰταλιώτας, ἔπειτα καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς καὶ αὐτῶν ἀποπειράσοντες. εἰ³ δὲ προχωρήσειε ταῦτα ἢ πάντα ἢ καὶ τὰ πλείω, ἤδη τῇ Πελοποννήσῳ ἐμέλλομεν ἐπιχειρήσειν, κομίσαντες ξύμπασαν μὲν τὴν ἐκεῖθεν προσγενομένην δύναμιν τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς δὲ βαρβάρους μισθωσάμενοι καὶ Ἰβηρας καὶ ἄλλους τῶν ἐκεῖ ὁμολογουμένως νῦν βαρβάρων μαχιμωτάτους, τριήρεις τε πρὸς ταῖς ἡμετέραις πολλὰς ναυπηγησάμενοι, ἐχούσης τῆς Ἰταλίας ξύλα ἄφθονα, αἷς τὴν Πελοπόννησον περίξ πολιορκοῦντες καὶ τῷ περὶ ἅμα ἐκ γῆς ἐφορμαῖς τῶν πόλεων τὰς μὲν βία λαβόντες, τὰς δ' ἐντειχισάμενοι ῥαδίως ἠλπίζομεν καταπολεμήσειν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοῦ ξύμπαντος Ἑλληνικοῦ ἄρξειν. χρή⁴ματα δὲ καὶ σίτον, ὥστε εὐπορώτερον γίνεσθαι τι αὐτῶν, αὐτὰ τὰ προσγενομένα ἐκεῖθεν χωρία ἐμελλε διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθενδε προσόδου παρεῖξιν.

91. „Τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου στόλου παρὰ τοῦ τὰ ἀκριβέστατα εἰδότης ὡς διενόηθημεν ἀκηκόατε· καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοί, ἦν δύνωνται, ὁμοίως αὐτὰ πράξουσιν. ὡς δέ, εἰ μὴ βοηθήσετε, οὐ περιέσται τάκεῖ, μάθετε ἤδη. Σικελιωταὶ γὰρ ἀπειρότεροι μὲν² εἰσιν; ὁμως δ' ἂν ξυστραφέντες ἀθρόοι καὶ νῦν ἔτι περιγένοιτο. Συρακόσιοι δὲ μόνοι μάχῃ τε ἤδη πανδημεῖ ἤσσημένοι καὶ ναυσὶν ἅμα κατειργόμενοι ἀδύνατοι ἔσονται τῇ νῦν Ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντισχεῖν. καὶ εἰ³ αὕτη ἢ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία, καὶ εὐθὺς καὶ Ἰταλία· καὶ ὅν ἄρτι κίνδυνον ἐκεῖθεν προεῖπον, οὐκ ἂν διὰ μακροῦ ὑμῖν ἐπιπέσοι. ὥστε μὴ περι⁴

τῆς Σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλευεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε τάδε ἐν τάχει, στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύτην ἐκεῖσε οἴτινες αὐτερέται κομισθέντες καὶ ὀπλιτεύσουσιν εὐθύς, καὶ ὃ τῆς στρατιᾶς ἔτι χρησιμώτερον εἶναι νομίζω, ἄνδρα Σπαρτιατὴν ἄρχοντα, ὡς ἂν τοὺς τε παρόντας ξυντάξῃ καὶ τοὺς μὴ θέλοντας προσαναγκάσῃ· οὕτω γὰρ οἳ τε ὑπάρχοντες ὑμῖν φίλοι θαρσθήσουσι μᾶλλον καὶ οἳ ἐνδοιάζοντες ἀδεύστερον προσίασι. καὶ τὰ ἐνθάδε χρῆ ἅμα φανερώτερον ἐκπολεμοῦν, ἵνα Συρακόσιοι τε νομίζοντες ὑμᾶς ἐπιμελεῖσθαι μᾶλλον ἀντέχωσι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς ἑαυτῶν ἥσθσον ἄλλην ἐπικουρίαν πέμπωσι. τειχίζειν δὲ χρῆ Δελειαν τῆς Ἀττικῆς, ὅπερ Ἀθηναῖοι μάλιστα ἀεὶ φοβοῦνται, καὶ μόνον αὐτοῦ νομίζουσι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ οὐ διαπεπειραῖσθαι. βεβαιότατα δ' ἂν τις οὕτω τοὺς πολέμιους βλάβῃ, εἰ ἂ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέρει· εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριβέστατα ἐκάστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπιισταμένους φοβεῖσθαι. ἂ δ' ἐν τῇ ἐπιτειχίσει αὐτοὶ ὠφελούμενοι τοὺς ἐναντίους κωλύσετε, πολλὰ παρὲς τὰ μέγιστα κεφαλαιώσω. οἷς τε γὰρ ἡ χώρα κατεσκευάσται, τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς τὰ μὲν ληφθέντα, τὰ δ' αὐτόματα ἦξει· καὶ τὰς τοῦ Λαυρείου τῶν ἀργυρείων μετάλλων προσόδους καὶ ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν ὠφελοῦνται εὐθύς ἀποστερηθῶσιν, μάλιστα δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ξυμμάχων προσόδου ἥσσον διαφορομένης, οἳ τὰ παρ' ὑμῶν νομίσαντες ἤδη κατὰ κράτος πολεμείσθαι ὀλιγορήσουσι.

92. „Γίγνεσθαι δέ τι αὐτῶν καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμότερον ἐν ὑμῖν ἔστιν, ὃ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ὥς γε δυνατά, (καὶ οὐχ ἄμαρτήσεσθαι οἶμαι γνώμης) πάνυ θαρδῶ. καὶ χείρων οὐδενὶ ἀξιῶ δοκεῖν ὑμῶν εἶναι, εἰ τῇ

ἐμαντοῦ μετὰ τῶν πολεμιωτάτων, φιλόπολις ποτε δοκῶν εἶναι, νῦν ἐγκρατῶς ἐπέρχομαι, οὐδὲ ὑποπτεύεσθαι μου ἐς τὴν φυγαδικὴν προθυμίαν τὸν λόγον. φυγὰς τε γὰρ εἰμι τῆς τῶν ἐξελασάντων πονηρίας καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας, ἣν πείθησθέ μοι, ὠφελίας· καὶ πολεμιώτεροι οὐχ οἱ τοὺς πολεμίους που βλάψαντες ὑμεῖς ἢ οἱ τοὺς φίλους ἀναγκάσαντες πολεμίους γενέσθαι. τό τε φιλόπολι οὐκ ἔν ᾧ ἀδικοῦμαι ἔχω, ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην. οὐδ' ἐπὶ πατρίδα οὐσαν ἔτι ἠγοῦμαι νῦν ἰέναι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν οὐκ οὐσαν ἀνακτᾶσθαι. καὶ φιλόπολις οὗτος ὄρθῶς, οὐχ ὅς ἂν τὴν ἑαυτοῦ ἀδίκως ἀπολέσας μὴ ἐπίη, ἀλλ' ὅς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν πειραθῆ ἢ αὐτὴν ἀναλαβεῖν. οὕτως ἐμοί τε ἀξιῶ ὑμᾶς καὶ ἐς κίνδυνον καὶ ἐς τάλαιπωρίαν πᾶσαν ἀδεῶς χρῆσθαι, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, γνόντας τοῦτον δὴ τὸν ὑφ' ἀπάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἐβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελοῖην, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα, τὰ δ' ὑμέτερα ἠκαζον, καὶ αὐτοὺς νῦν νομίσαντας περὶ μεγίστων δὴ τῶν διαφερόντων βουλευέσθαι μὴ ἀποκνεῖν τὴν ἐς τὴν Σικελίαν τε καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν στρατείαν, ἵνα τὰ τε ἐκεῖ βραχεῖ μορῶ ζυμπαραγενόμενοι μεγάλα σώσητε καὶ Ἀθηναίων τὴν τε οὐσαν καὶ τὴν μέλλουσαν δύναμιν καθέλητε, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοὶ τε ἀσφαλῶς οἰκῆτε καὶ τῆς ἀπάσης Ἑλλάδος ἐκούσης καὶ οὐ βλακατ' εὐνοίαν δὲ ἠγῆσθε.“

93. Ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διανοοῦμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ πρότερον στρατεύειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, μέλλοντες δ' ἔτι καὶ περιορώμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν διδάξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ καὶ νομίσαντες παρὰ τοῦ σαφέστατα εἰδότος ἀκηκοῖναι· ὥστε τῇ ἐπιτειχίσει τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν καὶ τὸ παραντίκα καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ πέμ-

πειν τινὰ τιμωρίαν. καὶ Γύλιππον τὸν Κλεανδρίδου προστάξαντες ἄρχοντα τοῖς Συρακοσίοις, ἐκέλευον μετ' ἐκείνων καὶ τῶν Κορινθίων βουλευόμενοι ποιεῖν ὅπῃ ἐκ τῶν παρόντων μάλιστα καὶ τάχιστα τις ὠφελία ἦξει τοῖς ἐκεί. 3 ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς τοὺς Κορινθίους ἤδη ἐκέλευέν οἱ πέμπειν ἐς Ἀσίνην, τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοοῦνται πέμπειν, καὶ ὅταν καιρὸς ᾗ, ἐτοίμας εἶναι πλεῖν. ταῦτα δὲ ξυνθέμενοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος.

4 Ἀφίκετο δὲ καὶ ἡ ἐκ τῆς Σικελίας τριήρης τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τε χρήματα καὶ ἰππέας. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐψηφίσαντο τὴν τε τροφήν πέμπειν τῇ στρατιᾷ καὶ τοὺς ἰππέας. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἑβδομον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

94. Ἄμα δὲ τῷ ἦρι εὐθύς ἀρχομένῳ τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου, ὥσπερ καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀναστήσαντες Συρακοσῖοι αὐτοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. 2 ἀποβάντες δὲ ἐδήωσαν τοὺς τε ἀγροὺς καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρυμά τι τῶν Συρακοσίων καὶ οὐχ ἐλόντες αὐτίς καὶ πεξῆ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμὸν τότε πεδίον ἀναβάντες ἐδήουν καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν, καὶ τῶν Συρακοσίων τισὶ περιτυχόντες οὐ πολλοῖς καὶ ἀποκτείναντες τέ τινας καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ ἀποπλεύσαντες ἐς Κατάνην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπισιτισάμενοι πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐχώρουν ἐπὶ Κεντόριπα, Σικελικὸν πόλισμα, καὶ προσαγαγόμενοι ὁμολογία ἀπῆσαν, πιμπράντες ἅμα τὸν σῖτον τῶν τε Ἰνῆσ· 4 σαίων καὶ τῶν Ἰβλαίων. καὶ ἀφικόμενοι ἐς Κατάνην καταλαμβάνουσι τοὺς τε ἰππέας ἦκοντας ἐκ τῶν Ἀθηναίων

πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνευ τῶν ἵππων μετὰ σκευῆς, ὡς αὐτόθεν ἵππων πορισθησομένων, καὶ ἵπποτοξότας τριακόνα καὶ τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια.

95. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἦρος καὶ ἐπ' Ἄργος στρατεύσαντες Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν Κλεωνῶν ἦλθον, σεισοῦ δὲ γενομένου ἀπεχώρησαν. καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυραῖτιν ὄμορον οὐσαν λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον, ἣ ἐπράθη τάλαντων οὐκ ἔλασον πέντε καὶ εἴκοσι. καὶ ὁ Θεσπιέων δῆμος ἐν τῷ αὐτῷ² θέρει οὐ πολὺ ὕστερον ἐπιθήμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὐ κατέσχευ, ἀλλὰ βοηθησάντων Θηβαίων οἱ μὲν ξυνελήφθησαν, οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθήναζε.

96. Καὶ οἱ Συρακόσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ὡς ἐπύθοντο τοὺς ἱππέας ἦκοντας τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μέλλοντας ἤδη ἐπὶ σφᾶς ἰέναι, νομίσαντες, ἐὰν μὴ τῶν Ἐπιπολῶν κρατήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, χωρίου ἀποκρήμνου τε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθύς κειμένου, οὐκ ἂν ῥαδίως σφᾶς, οὐδ' εἰ κρατοῦντο μάχῃ, ἀποτειχισθῆναι, διενοοῦντο τὰς προσβάσεις αὐτῶν φυλάσσειν, ὅπως μὴ κατὰ ταῦτα λάθωσι σφᾶς ἀναβάντες οἱ πολέμιοι· οὐ γὰρ ἂν ἄλλη γε αὐτοὺς δυνηθῆναι. ἐξήρτηται γὰρ τὸ ἄλλο χω-²ρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τέ ἐστι καὶ ἐπιφανές πᾶν ἔσω· καὶ ὠνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακοσίων διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι Ἐπιπολαί. καὶ οἱ μὲν ἐξελ-³θόντες παυθημεὶ ἐς τὸν λειμῶνα τὸν παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ (ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ περὶ τὸν Ἐρμοκράτην στρατηγοὶ ἄρτι παρεληφότες τὴν ἀρχήν), ἐξέτασιν τε ὄπλων ἐποιοῦντο καὶ ἑξακοσίους λογάδας τῶν ὀπλιτῶν ἐξέκριναν πρότερον, ὧν ἦρχε Διόμιλος, φυγὰς ἐξ Ἄνδρου, ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἶεν φύλακες, καὶ ἦν ἐς ἄλλο τι δέη, ταχὺ ξυνεστῶτες παραγίνωνται.

97. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς, ἢ τῇ ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ ἐξετάζοντο, ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἕξ ἢ ἑπτὰ σταδίου, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν Θάψου καθορμισάμενοι· ἔστι δὲ χερσονήσος μὲν ἐν στενωῷ ἰσθμῷ προύχουσα ἐς τὸ πέλαγος, τῆς δὲ Συρακοσίων πό-
2 λεως οὔτε πλοῦν οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει. καὶ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Θάψῳ διασταυρωσάμενος τὸν ἰσθμὸν ἠσύχαζεν· ὁ δὲ πεζὸς ἐχώρει εὐ-
θὺς δρόμῳ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς καὶ φθάνει ἀναβάς κατὰ τὸν Εὐρύηλον πρὶν τοὺς Συρακοσίους αἰσθομένους ἐκ
3 τοῦ λειμῶνος καὶ τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι. ἐβοήθουν δὲ οἱ τε ἄλλοι ὡς ἕκαστος τάχους εἶχε καὶ οἱ περὶ τὸν Διό-
μιλον ἑξακόσιοι· στάδιοι δὲ πρὶν προσμίξαι ἐκ τοῦ λει-
μῶνος ἐγίνοντο αὐτοῖς οὐκ ἔλασσον ἢ πέντε καὶ εἴκοσι.
4 προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιούτῳ τρόπῳ ἀτακτότερον καὶ μάχῃ νικηθέντες οἱ Συρακόσιοι ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολάς ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν· καὶ ὁ τε Διόμιλος ἀποθνήσκει καὶ τῶν ἄλλων ὡς τριακόσιοι. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖόν τε στήσαντες καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδόντες τοῖς Συρακοσίοις, πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν τῇ ὑστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὡς οὐκ ἐπεξῆσαν αὐτοῖς, ἐπ-
αναχωρήσαντες φρούριον ἐπὶ τῷ Λαβδάλῳ ἠκοδόμησαν ἐπ' ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπολῶν ὁρῶν πρὸς τὰ Μέγαρα, ὅπως εἶη αὐτοῖς, ὁπότε προῖοιεν ἢ μαχοῦμενοι ἢ τειχιοῦντες, τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς χρήμασιν ἀποθήκη.

98. Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτοῖς ἦλθον ἐκ τε Ἐγέστης ἰππῆς τριακόσιοι καὶ Σικελῶν καὶ Ναξίων καὶ ἄλλων τινῶν ὡς ἑκατόν· καὶ Ἀθηναίων ὑπῆρχον πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, οἷς ἵππους τοὺς μὲν παρ' Ἐγεσταιῶν καὶ Καταναίων ἔλαβον, τοὺς δ' ἐπρίναντο, καὶ ξύμπαντες

πεντήκοντα καὶ ἑξακόσιοι ἱππῆς ξυνελέγησαν. καὶ κατα-
 2 στήσαντες ἐν τῷ Λαβδάλῳ φυλακὴν ἐχώρουν πρὸς τὴν
 Συκῆν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵναπερ καθεζόμενοι ἐτείχιζαν τὸν
 κύκλον διὰ τάχους. καὶ ἐκπληξιν τοῖς Συρακοσίοις παρ-
 ἔσχον τῷ τάχει τῆς οἰκοδομίας· καὶ ἐπέξελθόντες μάχην
 διενουῦντο ποιεῖσθαι καὶ μὴ περιορᾶν. καὶ ἤδη ἀντιπα-
 3 ρατασσομένων ἀλλήλοις οἱ τῶν Συρακοσίων στρατηγὸς
 ὡς ἐώρων σφίσι τὸ στράτευμα διεσπασμένον τε καὶ οὐ ῥα-
 δῶς ξυντασσομένον, ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν πλὴν
 μέρους τινὸς τῶν ἱππέων· οὗτοι δὲ ὑπομένοντες ἐκώ-
 4 λυνον τοὺς Ἀθηναίους λιθοφορεῖν τε καὶ ἀποσκιδνασθαι
 μακροτέρων. καὶ τῶν Ἀθηναίων φυλὴ μία τῶν ὀπλιτῶν
 καὶ οἱ ἱππῆς μετ' αὐτῶν πάντες ἐτρέψαντο τοὺς τῶν Συ-
 ρακοσίων ἱππέας προσβαλόντες, καὶ ἀπέκτεινάν τε τινὰς
 καὶ τροπαῖον τῆς ἱππομαχίας ἔστησαν.

99. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων
 τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἱ δὲ λίθους καὶ ξύλα
 ξυμφοροῦντες παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρώγιλον καλούμε-
 νον ἀεὶ, ἧπερ βραχύτατον ἐγίνετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγά-
 2 λου λιμένος ἐπὶ τὴν ἐτέραν θάλασσαν τὸ ἀποτείχισμα. οἱ δὲ
 Συρακοῖοι οὐχ ἧκιστα Ἐρμοκράτους τῶν στρατηγῶν
 ἐσηγησαμένου μάχαις μὲν πανδημεὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
 οὐκέτι ἐβούλοντο διακινδυνεύειν, ὑποτειχίζειν δὲ ἄμει-
 νον ἐδόκει εἶναι ἢ ἐκεῖνοι ἔμελλον ἄξειν τὸ τεῖχος, καὶ εἰ
 3 φθάσειαν, ἀποκλήσεις γίνεσθαι, καὶ ἅμα καὶ ἐν τούτῳ
 εἰ ἐπιβουλοῦσιν, μέρος ἀντιπέμπειν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς·
 καὶ φθάνειν ἂν τοῖς σταυροῖς προκαταλαμβάνοντες τὰς
 ἐφόδους, ἐκεῖνους δὲ ἂν πανομένους τοῦ ἔργου πάντας
 ἂν πρὸς σφᾶς τρέπεσθαι. ἐτείχιζον οὖν ἐξελθόντες ἀπὸ
 3 τῆς σφετέρας πόλεως ἀρξάμενοι, κάτωθεν τοῦ κύκλου
 τῶν Ἀθηναίων ἐγκάρσιον τεῖχος ἄγοντες, τὰς τε ἐλάσας
 ἐκκόπτοντες τοῦ τεμένου καὶ πύργους ξυλίνους καθ-

4 ιστάντες. αὐ δὲ νῆες τῶν Ἀθηναίων οὐπὼ ἐκ τῆς Θάψου περιεπεπλεύκασαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα, ἀλλ' ἔτι οἱ Συρακόσιοι ἐκράτουν τῶν περὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ γῆν δ' ἐκ τῆς Θάψου οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐπήγοντο.

100. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς Συρακοσίοις ἀρκούντως ἐδόκει ἔχειν ὅσα τε ἐσταυρώθη καὶ ὠκοδομήθη τοῦ ὑποτείχισματος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἦλθον κωλύσοντες, φοβούμενοι μὴ σφίσι δίχα γιγνομένοις ῥᾶον μάχωνται, καὶ ἅμα τὴν καθ' αὐτοὺς περιτείχισιν ἐπειγόμενοι, οἱ μὲν Συρακόσιοι φυλὴν μίαν καταλιπόντες φύλακα τοῦ ὠκοδομήματος ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς τε ὄχετους αὐτῶν, οἳ ἐς τὴν πόλιν ὑπονομηδὸν ποτοῦ ὕδατος ἠγμένοι ἦσαν, διέφθειραν, καὶ τηρήσαντες τοὺς τε ἄλλους Συρακοσίους κατὰ σκηναὺς ὄντας ἐν μεσημβρίᾳ καὶ τινὰς καὶ ἐς τὴν πόλιν ἀποκεχωρηκότας καὶ τοὺς ἐν τῷ σταυρώματι ἀμελῶς φυλάσσοντας, τριακόσιους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐπιλέκτους ὠπλισμένους προύταξαν θεῖν δρόμῳ ἑξαπιναίως πρὸς τὸ ὑποτείχισμα, ἢ δ' ἄλλη στρατιὰ δίχα, ἢ μὲν μετὰ τοῦ ἐτέρου στρατηγοῦ πρὸς τὴν πόλιν, εἰ ἐπιβοηθοῖεν, ἐχώρουν, ἢ δὲ μετὰ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ σταύρωμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα. καὶ προσβαλόντες οἱ τριακόσιοι αἰρούσι τὸ σταύρωμα· καὶ οἱ φύλακες αὐτὸ ἐκλιπόντες κατέφυγον ἐς τὸ προτείχισμα τὸ περὶ τὸν Τεμενίτην. καὶ αὐτοῖς ξυνησέπεσον οἱ διώκοντες, καὶ ἐντὸς γενόμενοι βίᾳ ἔξεκρούσθησαν πάλιν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, καὶ τῶν Ἀργείων τινὲς αὐτόθι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν. καὶ ἐπαναχωρήσασα ἢ πᾶσα στρατιὰ τὴν τε ὑποτείχισιν καθεῖλον καὶ τὸ σταύρωμα ἀνέσπασαν καὶ διεφόρησαν τοὺς σταυροὺς παρ' ἑαυτούς, καὶ τροπαῖον ἔστησαν.

101. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπὸ τοῦ κύκλου ἐτείχιζον οἱ

Ἀθηναῖοι τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔλους, ὃς τῶν Ἐπι-
πολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὄρα, καὶ ἦπερ ἀν-
τοῖς βραχύτατον ἐγίνετο καταβάσι διὰ τοῦ ὀμαλοῦ καὶ
τοῦ ἔλους ἐς τὸν λιμένα τὸ περιτείχισμα. καὶ οἱ Συρακό-²
σιοι ἐν τούτῳ ἐξεληθόντες καὶ αὐτοὶ ἀπεσταύρουν αὐθις
ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ μέσου τοῦ ἔλους· καὶ τά-
φρον ἅμα παρώρυσσον, ὅπως μὴ οἶόν τε ἢ τοῖς Ἀθηναί-
οις μέχρι τῆς θαλάσσης ἀποτείχισαι. οἱ δ', ἐπειδὴ τὸ πρὸς³
τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὐθις τῷ
τῶν Συρακοσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς
κελεύσαντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς Θάψου ἐς τὸν μέγαν λι-
μένα τὸν τῶν Συρακοσίων, αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρον κατα-
βάντες ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ἐς τὸ ὀμαλὸν καὶ διὰ τοῦ ἔλους
ἢ πηλῶδες ἦν καὶ στεριφώτατον θύρας καὶ ξύλα πλατεῖα
ἐπιθέντες καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἰροῦσιν ἅμα
ἔω τό τε σταύρωμα πλὴν ὀλίγου καὶ τὴν τάφρον, καὶ
ὑστερον καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἶλον· καὶ μάχῃ ἐγένετο, καὶ⁴
[ἐν αὐτῇ] ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τῶν Συρακοσίων οἱ μὲν
τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες πρὸς τὴν πόλιν ἔφευγον, οἱ δ'
ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ αὐτοὺς βουλό-
μενοι ἀποκλήσασθαι τῆς διαβάσεως οἱ τῶν Ἀθηναίων
τριακόσιοι λογάδες δρόμῳ ἠπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν.
δείσαντες δὲ οἱ Συρακόσιοι (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱππέων⁵
αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ἐνταῦθα) ὁμόσε χωροῦσι τοῖς τριακο-
σίοις τούτοις, καὶ τρέπουσί τε αὐτοὺς καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς
τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων. καὶ προσπεσόντων αὐ-
τῶν ξυνεφοβήθη καὶ ἡ πρώτη φυλὴ τοῦ κέρως. ἰδὼν δὲ
ὁ Λάμαχος παρεβοήθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου τοῦ ἑαυτῶν
μετὰ τοξοτῶν τε οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργείους παραλα-
βών, καὶ ἐπιδιαβὰς τάφρον τινὰ καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλί-
γων τῶν ξυνδιαβάντων ἀποθνήσκει αὐτός τε καὶ πέντε
ἢ ἕξ τῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ τούτους μὲν οἱ Συρακόσιοι εὐ-

θὺς κατὰ τάχος φθάνουσιν ἀρπάσαντες πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές, αὐτοὶ δὲ ἐπιόντος ἤδη καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων ἀπεχώρου.

102. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τὸ πρῶτον καταφυγόντες ὡς ἐώρων ταῦτα γιγνόμενα, αὐτοὶ τε πάλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναθαρσῆσαντες ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κατὰ σφᾶς Ἀθηναίους, καὶ μέρος τι αὐτῶν πέμπουσιν ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς, ἡγούμενοι ἐρῆμον αἰρήσειν. καὶ τὸ μὲν δεκάπλεθρον προτείχισμα αὐτῶν αἰρουῖσι καὶ διεπόρθησαν, αὐτὸν δὲ τὸν κύκλον Νικίας διεκάλυψεν· ἔτυχε γὰρ ἐν αὐτῷ δι' ἀσθενειαν ὑπολελειμμένος· τὰς γὰρ μηχανὰς καὶ ξύλα ὅσα πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμπρῆσαι τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευσεν, ὡς ἔγνω ἀδυνάτους ἐσομένους ἐρημίᾳ 3 ἀνδρῶν ἄλλῳ τρόπῳ περιγενέσθαι. καὶ ξυνέβη οὕτως· οὐ γὰρ ἔτι προσῆλθον οἱ Συρακόσιοι διὰ τὸ πῦρ, ἀλλὰ ἀπεχώρου πάλιν. καὶ γὰρ πρὸς τε τὸν κύκλον βοήθεια ἤδη κάτωθεν τῶν Ἀθηναίων ἀποδιωξάντων τοὺς ἐκεῖ ἐπανήει, καὶ αἱ νῆες ἅμα αὐτῶν ἐκ τῆς Θάψου, ὥσπερ 4 εἴρητο, κατέπλεον ἐς τὸν μέγαν λιμένα. ἃ ὄρῶντες οἱ ἄνωθεν ἀπῆσαν κατὰ τάχος καὶ ἡ ξύμπασα στρατιὰ τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν πόλιν, νομίσαντες μὴ ἂν ἔτι ἀπὸ τῆς παρουσίας σφίσι δυνάμεως ἱκανοὶ γενέσθαι κωλύσαι τὸν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τειχισμόν.

103. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν τοῖς Συρακοσίοις καὶ τοὺς μετὰ Λαμάχου καὶ αὐτὸν ἐκομίσαντο. καὶ παρόντος ἤδη σφίσι παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ, ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν καὶ τοῦ κρημνώδους ἀρξάμενοι ἀπετείχιζον μέχρι τῆς θαλάσσης τεί- 2 χει διπλῶ τοὺς Συρακοσίους. τὰ δ' ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ ἐσήγετο ἐκ τῆς Ἰταλίας πανταχόθεν. ἦλθον δὲ καὶ τῶν

Σικελῶν πολλοὶ ξύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ πρότερον περιεωρῶντο, καὶ ἐκ τῆς Τυρσηνίας νῆες πεντηκόντοροι τρεῖς. καὶ τὰλλα προухῶρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. καὶ γὰρ οἱ Συρακόσιοι πολέμῳ μὲν οὐκέτι ἐνόμιζον ἂν περιγενέσθαι, ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὠφελία οὐδεμία ἦκε, τοὺς δὲ λόγους ἐν τε σφίσιν αὐτοῖς ἐποιῶντο ξυμβατικούς καὶ πρὸς τὸν Νικίαν· οὗτος γὰρ ἤδη μόνος εἶχε Λαμάχου τεθνεῶτος τὴν ἀρχήν. καὶ κύρωσις 4 μὲν οὐδεμία ἐγίνετο, οἷά δὲ εἰκὸς ἀνθρώπων ἀπορούτων καὶ μᾶλλον ἢ πρὶν πολιορκουμένων, πολλὰ ἐλέγετο πρὸς τε ἐκεῖνον καὶ πλείω ἔτι κατὰ τὴν πόλιν. καὶ γὰρ τινα καὶ ὑποψίαν ὑπὸ τῶν παρόντων κακῶν ἐς ἀλλήλους εἶχον, καὶ τοὺς στρατηγούς τε ἐφ' ὧν αὐτοῖς ταῦτα ξυνέβη ἔπαυσαν, ὡς ἢ δυστυχία ἢ προδοσία τῇ ἐκείνων βλαπτόμενοι, καὶ ἄλλους ἀνθείλοντο, Ἡρακλείδην καὶ Εὐκλέα καὶ Τελλίαν.

104. Ἐν δὲ τούτῳ Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Κορίνθου νῆες περὶ Λευκάδα ἤδη ἦσαν, βουλόμενοι ἐς τὴν Σικελίαν διὰ τάχους βοηθῆσαι. καὶ ὡς αὐτοῖς αἱ ἀγγελίαι ἐφοίτων δεινὰ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσμένα ὡς ἤδη παντελῶς ἀποτετειχισμένοι αἱ Συρακούσαι εἰσι, τῆς μὲν Σικελίας οὐκέτι ἐλπίδα οὐδεμίαν εἶχεν ὁ Γύλιππος, τὴν δὲ Ἰταλίαν βουλόμενος περιποιῆσαι, αὐτὸς μὲν καὶ Πυθῆν ὁ Κορίνθιος ναυσὶ δυοῖν μὲν Λακωνικαῖν, δυοῖν δὲ Κορινθίαιν ὅτι τάχιστα ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰόνιον ἐς Τάραντα, οἱ δὲ Κορίνθιοι πρὸς ταῖς σφετέραις δέκα Λευκαδίας δύο καὶ Ἀμπρακιώτιδας τρεῖς προσπληρώσαντες ὕστερον ἔμελλον πλεύσεσθαι. καὶ ὁ 2 μὲν Γύλιππος ἐκ τοῦ Τάραντος ἐς τὴν Θουρίαν πρῶτον πρεσβευσάμενος καὶ τὴν τοῦ πατρὸς πολιτείαν ἀνανεωσάμενος παῖ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσαγαγέσθαι ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἀρπασθεὶς ὑπ' ἀνέμου κατὰ

τὸν Τεριναῖον κόλπον, ὃς ἐκπνεῖ ταύτη μέγας, κατὰ Βορέαν ἐστηκώς, ἀποφέρεται ἐς τὸ πέλαγος, καὶ πάλιν χειμασθεὶς ἐς τὰ μάλιστα τῷ Τάραντι προσμίσγει· καὶ τὰς ναῦς ὅσαι μάλιστα ἐπόνησαν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἀνελκυσας ἐπεσκεύαζεν. ὁ δὲ Νικίας πυθόμενος αὐτὸν προσπλέοντα ὑπερεῖδε τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ὅπερ καὶ οἱ Θούριοι ἔπαθον, καὶ ληστικώτερον ἔδοξε παρεσκευασμένους πλεῖν καὶ οὐδεμίαν φυλακὴν πω ἐποίητο.

105. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ θέρους καὶ Λακεδαιμόνιοι ἐς τὸ Ἄργος ἐσέβαλον αὐτοῖ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν ἐδήωσαν. καὶ Ἄθηναῖοι Ἀργείοις τριάκοντα ναυσὶν ἐβοήθησαν· αἴπερ τὰς σπονδὰς φανερώτατα τὰς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτοῖς ἔλυσαν. πρότερον μὲν γὰρ ληστείας ἐκ Πύλου καὶ περὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μᾶλλον ἢ ἐς τὴν Λακωνικὴν ἀποβαίνοντες μετὰ τε Ἀργείων καὶ Μαντινέων ξυνεπολέμουν, καὶ πολλάκις Ἀργείων κελευόντων ὅσον σχόντας μόνον ξὺν ὅπλοις ἐς τὴν Λακωνικὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον μετὰ σφῶν δηώσαντας ἀπελθεῖν οὐκ ἤθελον· τότε δὲ Πυθοδώρου καὶ Λαισποδίου καὶ Δημαράτου ἀρχόντων ἀποβάντες ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν καὶ Πρασιάς καὶ ὅσα ἄλλα, ἐδήωσαν τῆς γῆς, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἤδη εὐπροφάσιστον μᾶλλον τὴν αἰτίαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποίησαν. ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἶκον.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Ζ.

Ο δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθῆν ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπε-
 σκεύασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπι-
 ξεφυρίους· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ
 παντελῶς πῶ ἀποτετειχισμένοι αἱ Συράκουσαί εἰσιν,
 ἀλλ' ἔτι οἷόν τε κατὰ τὰς Ἐπιπολὰς στρατιᾶ ἀφικομένους
 ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἶτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικε-
 λίαν διακινδυνεύσωσιν ἐσπλεῦσαι, εἶτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς
 Ἰμέραν πρῶτον πλεύσαντες καὶ αὐτούς τε ἐκείνους καὶ
 στρατιὰν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ
 γῆν ἔλθωσι. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἰμέρας πλεῖν,²
 ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὐπω παρου-
 σῶν ἐν τῷ Ῥηγίῳ, ἃς ὁ Νικίας ὁμῶς πυνθανόμενος αὐ-
 τοὺς ἐν Λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλε. φθάσαντες δὲ τὴν φυ-
 λακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σχόντες
 Ῥηγίῳ καὶ Μεσσηνίᾳ ἀφικνοῦνται ἐς Ἰμέραν. ἐκεῖ δὲ ὄν-³
 τες τοὺς τε Ἰμεραίους ἐπεισαν ξυμπολεμεῖν, καὶ αὐτούς
 τε ἔπεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις
 ὅσοι μὴ εἶχον ὄπλα παρασχεῖν (τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν
 ἐν Ἰμέρα), καὶ τοὺς Σελινουντίους πέμψαντες ἐκέλευον
 ἀπαντᾶν πανστρατιᾶ ἐς τι χωρίον. πέμψειν δὲ τινα αὐ-⁴
 τοῖς ὑπέσχοντο στρατιὰν οὐ πολλὴν καὶ οἱ Γελῶοι καὶ
 τῶν Σικελῶν τινες, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν
 ἐτοῖμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηκότος, ὃς
 τῶν ταύτη Σικελῶν βασιλεύων τινῶν καὶ ὧν οὐκ ἀδύ-
 νατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ
 Λακεδαιμόνος προθύμως δοκοῦντος ἦκειν. καὶ ὁ μὲι⁵
 Γύλιππος ἀναλαβὼν τῶν σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπι

βατῶν τοὺς ὀπλισμένους ἑπτακοσίους μάλιστα, Ἱμεραίους δὲ ὀπλίτας καὶ ψιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἰππέας ἑκατὸν καὶ Σελινουντίων τέ τινας ψιλοὺς καὶ ἰππέας καὶ Γελῶν ὀλίγους, Σικελῶν τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας.

2. Οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν καὶ Γόγγυλος, εἷς τῶν Κορινθίων ἀρχόντων, μιᾷ νηὶ τελευταῖος ὀρμηθεὶς πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ
2 Γυλίππου· καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας ἐκκλησιάσειν διεκώλυσέ τε καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆές τε ἄλλαι ἔτι προσπλεύουσι καὶ
3 Γύλιππος ὁ Κλεαυδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἀρχων. καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσιοι ἐπερρώσθησάν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθύς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον· ἤδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ἠσθάνοντο αὐτόν. ὁ δὲ Ἰετᾶς τέ τι τεῖχος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἐλὼν καὶ ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην ἀφικνεῖται πρὸς τὰς Ἐπιπολάς·
4 καὶ ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ἤπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων. ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ καιροῦ ἐλθῶν ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἀπετετέλεστο τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν κατὰ βραχὺ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δ' ἔτι ἀκοδόμων. τῷ δὲ ἄλλῳ [τοῦ κύκλου] πρὸς τὸν Τρώγιλον ἐπὶ τὴν ἐτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ πλέονι ἤδη ἦσαν καὶ ἔστιν ἅ καὶ ἡμίεργα, τὰ δὲ καὶ ἐξεργασμένα κατελείπετο. παρὰ τοσοῦτον μὲν Συράκουσαι ἦλθον κινδύνου.

3. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίππου καὶ τῶν Συρακοσίων σφίσι ἐπιόντων ἐθορυβήθησαν μὲν

τὸ πρῶτον, παρετάξαντο δέ. ὁ δὲ θέμενος τὰ ὄπλα ἐγγὺς κήρυκα προσπέμπει αὐτοῖς λέγοντα, εἰ βούλονται ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας πέντε ἡμερῶν λαβόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἑτοῖμος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ δὲ ἐν ὀλιγωρία τε² ἐποιοῦντο καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν. καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. καὶ ὁ Γύλιππος ὄρων τοὺς Συρακοσίους ταρασσομένους³ καὶ οὐ φραδίως ξυντασσομένους, ἐπανῆγε τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μᾶλλον. καὶ ὁ Νικίας οὐκ ἐπῆγε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἠσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτῶν τείχει. ὡς δ' ἔγνω ὁ Γύλιππος οὐ προσιόντας αὐτούς, ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμευῖτιν καλουμένην καὶ αὐτοῦ ἠύλισαντο. τῇ δ' ὑστεραία ἄγων τὴν μὲν πλείστην⁴ τῆς στρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιβοηθοῦεν ἄλλοσε, μέρος δέ τι πέμψας πρὸς τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον αἰρεῖ, καὶ ὄσους ἔλαβεν ἐν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. καὶ τριήρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀλίσκεται⁵ τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐφορμουσα τῷ μεγάλῳ λιμένι.

4. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συρακοῖσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἀπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναιτο κωλύσαι, μηκέτι οἷοί τε ὄσιν ἀποτειχίσαι. καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀνεβεβήκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ τῇ θαλάσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γύλιππος (ἦν γὰρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τεῖχους ἀσθενές) νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἐπῆει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἔξω ἀύλιξόμενοι) ὡς ἤσθοντο, ἀντεπῆσαν· ὁ δὲ γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν. ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοῖ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσαν, τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους κατὰ

τὸ ἄλλο τείχισμα ἤδη διέταξαν ἥπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν.

4 Τῷ δὲ Νικίᾳ ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον τειχίσαι· ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ, καὶ εἰ τειχισθείη, ῥᾶον αὐτῷ ἐφαίνετο ἢ ἐσκομιδῇ τῶν ἐπιτηδείων ἔσεσθαι· δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι τῷ τῶν Συρακοσίων ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι, ἣν τι ναυτικῷ κινῶνται. προσεῖχέ τε ἤδη μᾶλλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὄρων τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν, ἐπει-
5 δὴ Γύλιππος ἤκεν, ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας οὖν στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς τὰ τε σκευῆ τὰ πλεῖστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἤδη
6 ἐκεῖ τὰ μεγάλα ὄρωμι καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισμόν ἅμα ὑπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἰππέων τῶν Συρακοσίων κρατούντων τῆς γῆς οἱ πολλοὶ διεφθείροντο. τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἰππέων τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ κακουρήσοντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖ πολίχνη ἐτε-
τάχατο. ἐπνυθάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλευούσας ὁ Νικίας· καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἶρητο περὶ τε Λοκροῦς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

5. Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τείχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεβάλλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασεν ἐξάγων ἀεὶ πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμά-
2 χους· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε τῷ Γυλίππῳ καιρὸς εἶναι, ἤρχε τῆς ἐφόδου· καὶ ἐν

χερσὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν τειχισμάτων, ἧ
 τῆς ἵππου τῶν Συρακοσίων οὐδεμία χοῆσις ἦν. καὶ νι- 3
 κηθέντων τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νε-
 κρούς ὑποσπόνδους ἀνελομένων καὶ τῶν Ἀθηναίων τρο-
 παῖον στησάντων, ὁ μὲν Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στρα-
 τευμα οὐκ ἔφη τὸ ἀμάρτημα ἐκείνων, ἀλλ' ἑαυτοῦ γενέ-
 σθαι· τῆς γὰρ ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν
 τῇ τάξει, ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι·
 νῦν οὖν αὐθις ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν 4
 αὐτοὺς ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον ἔξοντας, τῇ
 δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον, εἰ μὴ ἀξιώσουσι Πελο-
 ποννήσιοί τε ὄντες καὶ Λωριῆς Ἰώνων καὶ νησιωτῶν καὶ
 ξυγκλύδων ἀνθρώπων κρατήσαντες ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς
 χώρας. καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὐθις ἐπῆγεν
 αὐτούς.

6. Ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, νομίζοντες, καὶ εἰ
 ἐκείνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν, ἀναγκαῖον εἶναι σφίσι
 μὴ περιορᾶν παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος (ἦδη γὰρ καὶ
 ὅσον οὐ παρεληλύθει τὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τείχους
 τελευτὴν ἢ ἐκείνων τείχισις, καὶ εἰ προέλθοι, ταῦτόν ἦδη
 ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένοις διὰ παντὸς καὶ μηδὲ
 μάχεσθαι), ἀντεπῆσαν οὖν τοῖς Συρακοσίοις. καὶ ὁ Γύ- 2
 λιππος τοὺς μὲν ὀπλίτας ἔξω τῶν τειχῶν μᾶλλον ἢ πρό-
 τερον προαγαγὼν ξυνέμισγεν αὐτοῖς, τοὺς δ' ἵππέας καὶ
 τοὺς ἀκοντιστὰς ἐκ πλαγίου τάξας τῶν Ἀθηναίων κατὰ
 τὴν εὐρυχωρίαν, ἧ τῶν τειχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι
 ἔληγον. καὶ προσβαλόντες οἱ ἵππῆς ἐν τῇ μάχῃ τῶ εὐω- 3
 νύμφ κέρα τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ κατ' αὐτούς ἦν, ἔτρε-
 ψαν· καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο στρατευμα νικηθὲν ὑπὸ
 τῶν Συρακοσίων κατηράχθη ἐς τὰ τειχίσματα. καὶ τῇ 4
 ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφθασαν παροικοδομήσαντες καὶ παρελ-
 δόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν, ὥστε μηκέτι μήτε

αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους τε καὶ παντάπασι ἀπεστερηκένοι, εἰ καὶ κρατοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτειχίσαι.

7. Μετὰ δὲ τοῦτο αἱ τε τῶν Κορινθίων νῆες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ ὑπόλοιποι δώδεκα, λαθοῦσαι τὴν τῶν Ἀθηναίων φυλακὴν (ἤρχε δὲ αὐτῶν Ἐρασινίδης Κορίνθιος), καὶ ξυντειχίσαν τὸ λοιπὸν τοῖς Συρακοσίοις μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους. καὶ ὁ Γύλιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατιάν τε ὄχετο καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν ξυλλέξων, καὶ τῶν πόλεων ἅμα προσαξόμενος εἴ τις ἢ μὴ πρόθυμος ἦν ἢ παντάπασι ἔτι ἀφειστήκει τοῦ πολέμου. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῆ τροπῶ ὧ ἂν [ἐν ὀκλάσις ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν] προχωρῆ, ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. οἱ τε Συρακοσίοι ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ὡς καὶ τούτῳ ἐπιχειρήσουτες, καὶ ἐς τὰλλα πολὺ ἐπέρρωντο.

8. Ὁ δὲ Νικίας αἰσθόμενος τοῦτο καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν ἐπιδιδουῶσαν τὴν τε τῶν πολεμίων ἰσχὺν καὶ τὴν σφετέραν ἀπορίαν, ἔπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγγέλλων πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων, μάλιστα δὲ καὶ τότε, νομίζων ἐν δεινοῖς τε εἶναι καί, εἰ μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμψουσιν ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστελοῦσιν, οὐδემίαν εἶναι σωτηρίαν. φοβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυνασίαν ἢ καὶ μνήμης ἑλλιπεῖς γιγνόμενοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολήν, νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτοῦ γνώμην μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς Ἀθηναίους βουλευσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ὄχοντο φέροντες οὓς ἀπέστειλε τὰ γράμματα καὶ ὅσα

ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἐκουσίων κινδύνων ἐπεμελείτο.

9. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θραξὶ πολλοῖς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἶλεν, ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει ὀρμώμενος ἐξ Ἴμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

10. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἦκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἶρητο αὐτοῖς εἶπον καὶ εἰ τίς τι ἐπηρώτα ἀπεκρίνοντο καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδοσαν. ὁ δὲ γραμματεὺς ὁ τῆς πόλεως παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιαύδε.

11. „Τὰ μὲν πρότερονπραχθέντα, ᾧ Ἀθηναῖοι, ἐν ἄλλαις πολλαῖς ἐπιστολαῖς ἴστε· νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἤσσον μαθόντας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἔσμὲν βουλευσασθαι. κρατησάντων 2 γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι Συρακοσίους ἐφ' οὓς ἐπέμψθημεν καὶ τὰ τεῖχη οἰκοδομησαμένων ἐν οἴσπερ νῦν ἔσμὲν, ἦλθε Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν ἔχων ἐκ τε Πελοποννήσου καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ᾧν. καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτη νικᾶται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραία Ἰππεῦσί τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τεῖχη. νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ἡσυχάζομεν (οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἀναχρησασθαι ἀπαναλακνίας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι τοῦ ὀπλιτικοῦ), οἱ δὲ παρρηχοδομήμασιν ἡμῶν τεῖχος ἀπλοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτούς, ἢν μὴ τις τὸ παρατειχισμα τοῦτο πολλῇ στρατιᾷ ἐπελθὼν ἔλη. ξυμβέβηκέ τε 4 πολιορκεῖν δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτοὺς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ γῆν, τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ διὰ τοὺς Ἰππέας ἐξερχόμεθα.

12. „Πεπόμφασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ' ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχεται, τὰς μὲν καὶ πείσων ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἔτι καὶ στρατιάν πεξῆν καὶ ναυ-
2 τικοῦ παρασκευῆν ἣν δύνηται ἄξων. διανοοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τῷ τε πεξῶ ἅμα τῶν τειχῶν ἡμῶν
3 πειρᾶν καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. καὶ δεινὸν μηδεὶ ὑμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. τὸ γὰρ ναυτι-
κὸν ἡμῶν, ἥπερ κάκεῖνοι πυνθάνονται, τὸ μὲν πρῶτον ἤκμαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητι καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἱ τε νῆες διάβροχοι, τοσοῦτον χρό-
4 νον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ πληρώματα ἐφθαρται. τὰς μὲν γὰρ ναῦς οὐκ ἔστιν ἀνεκλύσαντας διαψῦξαι διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ πλήθει καὶ ἔτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων
5 οὔσας αἰεὶ προσδοκίαν παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. φανεραὶ δὲ εἰσιν ἀναπειρώμεναι καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ' ἐκεί-
νοις καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφετέρας μᾶλλον ἐξουσία· οὐ γὰρ ἐφορμοῦσιν ἄλλοις.

13. „Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχε καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις, ὥσπερ νῦν, πάσαις φυλάσσειν. εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρη-
σεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἔξομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν
2 χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκομιζόμενοι. τὰ δὲ πληρώματα διὰ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν διὰ φρυγανισμόν καὶ ἀρπαγῆν καὶ ὑδρείαν μα-
κρὰν ὑπὸ τῶν ἰπέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστῆκαμεν, αὐτομολοῦσι, καὶ οἱ
ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθύς κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖ-
σθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ὄρωσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτονομίας

προφάσει ἀπέρχονται, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύνανται· πολλή δ' ἡ Σικελία· εἰσὶ δ' οὐ καί, αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ἰγκαρικὰ ἀντεμβιβάζει ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφήρηται.

14. „Ἐπισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα ἀκμῆ πληρώματος καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶντές τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάντων 2 ἀπορώτατον τό τε μὴ οἶόν τε εἶναι ταῦτα ἐμοὶ κωλύσαι τῷ στρατηγῷ (χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι) καὶ ὅτι οὐδ' ὀπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς ἔχομεν, ὃ τοῖς πολεμίοις πολλαχόθεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἦλθομεν τά τε ὄντα καὶ ἀπαναλισκόμενα γίνεσθαι· αἱ γὰρ νῦν οὖσαι πόλεις ξύμμαχοι ἀδύνατοι, Νάξος καὶ Κατάνη. εἰ δὲ προσγενήσεται ἔν ἐτι τοῖς πολεμί- 3 οῖς, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας, ὀρῶντα ἐν ᾧ τε ἐσμὲν καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούντων, πρὸς ἐκείνους χωρῆσαι, διαπεπολεμησεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν ὁ πόλεμος.

„Τούτων ἐγὼ ἠδίδω μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπιστέλ- 4 λειν, οὐ μέντοι χρησιμώτερά γε, εἰ δεῖ σαφῶς εἰδότας τὰ ἐνθάδε βουλευσασθαι. καὶ ἅμα τὰς φύσεις ἐπιστάμενος ὑμῶν, βουλομένων μὲν τὰ ἠδιστα ἀκούειν, αἰτιωμένων δὲ ὕστερον, ἦν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοίον ἐκβῆ, ἀσφαλέστερον ἠγησάμην τὸ ἀληθὲς δηλωῶσαι.

15. „Καὶ νῦν ὡς ἐφ' ἃ μὲν ἦλθομεν τὸ πρῶτον καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἠγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγεννημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικελία τε ἅπασα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος, αὐτοὶ βουλευσασθε ἤδη ὡς τῶν γ' ἐνθάδε μηδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρκούντων, ἀλλ' ἢ τούτους μεταπέμπειν δεόν ἢ ἄλλην στρατιὰν μὴ ἐλάσσω ἐπιπέμπειν

καὶ πεξὴν καὶ ναυτικὴν, καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα, ἐμοὶ δὲ διαδόχον τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι διὰ νόσον νεφροῖτιν παρ-
 2 ραμένειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν· καὶ γὰρ ὅτ' ἐρρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα. ὅ τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι εὐθύς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε, ὡς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγου ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτερον μὲν, ὅμως δ', ἢν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ φθῆσονται.“

16. Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα ἐδήλου. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἂν ἕτεροι ξυνάρχοντες αἰρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ δύο προσείλοντο, Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως μὴ μόνος ἐν ἀσθνεσίᾳ τάλαιπωροίῃ στρατιάν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο πέμπειν ναυτικὴν καὶ πεξὴν Ἀθηναίων τε ἐκ καταλόγου καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ ξυνάρχοντας αὐτῷ εἶλοντο Δημοσθένη τε τὸν Ἀλκισθένους καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θου-
 2 κλέους. καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθύς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σικελίαν μετὰ δέκα νεῶν, ἄγοντα εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ἅμα ἀγγελοῦντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἤξει βοήθεια καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσται.

17. Ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευάζετο τὸν ἔκπλουν ὡς ἅμα τῷ ἦρι ποιησόμενος, στρατιάν τε ἐπαγγέλλων ἐς τοὺς ξυμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν καὶ ναῦς
 2 καὶ ὀπλίτας ἐτοιμάζων. πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιουῖσθαι. οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ πρόσβεις ἦκον καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἤγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προτέραν πέμψιν τῶν νεῶν

ποιήσασθαι, πολλῶ μᾶλλον ἐπέρρωντο, καὶ ἐν ὀλκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοὶ τε ἀποστελοῦντες ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι 4 πέντε καὶ εἴκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσῃσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακῇ, καὶ τὰς ὀλκάδας αὐτῶν ἦσσαν οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακῇ ποιούμενοι.

18. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυθάνοντο τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς γενομένης διακωλυθῆ. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προσκείμενος ἐδίδασκε τὴν Δεκέλειαν τειχίζειν καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. μάλιστα δὲ τοῖς Λακε- 2 δαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥῶμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε σφᾶς καὶ Σικελιώτας, εὐκαθαιρετωτέρους ἐσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυκέναι ἠγοῦντο αὐτούς· ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς, καὶ εἰρημένον ἐν ταῖς πρότερον ξυνηθείαις ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἦν δίκας ἐθέλωσι διδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπήκουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Ἀθηναίων. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον καὶ ἐνεθυμοῦντο τὴν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἴ τις ἄλλη αὐτοῖς γένοιτο. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐξ Ἄργους 3 ὀρμώμενοι Ἐπιδάουρον τέ τι καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδήωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλήστευον, καὶ ὁσάκις περὶ του διαφοραὶ γένοιτο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητούμενων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ

ἤθελον ἐπιτρέπειν, τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὐθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τᾶλλα ἐργαλεῖα ἠτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν. καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὀλκάσιν ἐπικουρίαν αὐτοῖ τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηνάγκαζον. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

19. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἤρος εὐθύς ἀρχομένου πρῶτατα δὴ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον· ἠγεῖτο δὲ Ἄργις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδήωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλέον καὶ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ἄκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον· οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὀλκάσι τοὺς ὀπίτητας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εἰλωτῶν ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους καὶ τῶν νεοδαμωδῶν, ξυναμφοτέρων ἐς ἑξακοσίους ὀπίτας καὶ Ἐκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους ὀπίτας, ὧν ἤρχον Ξένων τε καὶ Νίκων Θηβαῖοι καὶ Ἠγήσανδρος Θεσπιεύς. οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς πρῶτοι ὀρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφήκαν· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους

ὀπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμι-
σθωσάμενοι Ἀρκάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίν-
θιον προστάξαντες ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυ-
ῶνιοι διακοσίους ὀπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορινθίοις, ὧν ἦρχε
Σαργεὺς Σικυῶνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κο- 5
ρινθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθρώρουν ταῖς
ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς, ἕωςπερ αὐτοῖς οὔτοι
οἱ ὀπλίται ταῖς ὀλκάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν·
οὐπερ ἔνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ
Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὀλκάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις
τὸν νοῦν ἔχωσιν.

20. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δεκελείας
τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἦρος εὐθύς ἀρχομένου περὶ τε Πε-
λοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν καὶ Χαρικλέα τὸν
Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα, ᾧ εἴρητο καὶ ἐς Ἄργος ἀφικο-
μένῳ κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παρακαλεῖν Ἀργείων ὀπλί-
τας ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸν Δημοσθένη ἐς τὴν Σικελίαν, ^z
ὥσπερ ἔμελλον, ἀπέστελλον ἐξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθη-
ναίων καὶ πέντε Χίαις, ὀπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου Ἀθη-
ναίων διακοσίοις καὶ χιλίοις, καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἕκαστα-
χόθεν οἶόν τ' ἦν πλείστοις χρήσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων
ξυμμάχων τῶν ὑπηκόων, εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς
τὸν πόλεμον, ξυμπορίσαντες. εἴρητο δ' αὐτῷ πρῶτον
μετὰ τοῦ Χαρικλέους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι
περὶ τὴν Λακωνικὴν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴ- 3
γιναν πλεύσας τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελείπετο πε-
ριέμενε καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργείους παραλαβεῖν.

21. Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τού-
του τοῦ ἦρος καὶ ὁ Γύλιππος ἦκεν ἐς τὰς Συρακούσας,
ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε στρατιὰν ὅσῃν ἕκαστα-
χόθεν πλείστην ἐδύνατο. καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Συρακο- 2
σίους ἔφη χρῆναι πληροῦν ναῦς ὡς δύνανται πλείστας

καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν· ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τι ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου ἐς τὸν πόλεμον κατα-
 3 εργάσεσθαι. ξυνανέπειθε δὲ καὶ ὁ Ἐρμοκράτης οὐχ ἦκιστα τοῦ ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν [ἐπιχειρήσειν] πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, λέγων οὐδὲ ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδὲ αἰδίων τῆς θαλάσσης ἔχειν, ἠπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακοσίων ὄντας καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικούς γενέσθαι. καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς, οἷους καὶ Ἀθηναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους αὐτοῖς φαίνεσθαι· ὧ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς πέλας, οὐ δυνάμει ἔστιν ὅτε προύχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες καταφοβοῦσι, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις
 4 ὑποσχεῖν. καὶ Συρακοσίους εὖ εἰδέναι ἔφη τῷ τολμῆσαι ἀπροσδοκῆτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων ναυτικὸν ἀντιστήναι πλέον τι διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλαγέντων αὐτῶν περιγενησομένων ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπιστήμῃ τὴν Συρακοσίαν ἀπειρίαν βλάψοντας. ἰέναι οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πείραν
 5 τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, τοῦ τε Γυλίππου καὶ Ἐρμοκράτους καὶ εἴ του ἄλλου περὶ θόντων, ὠρμηντό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν.

22. Ὁ δὲ Γύλιππος ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικόν, ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεξὴν αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχεσι κατὰ γῆν ἔμελλε προσβαλεῖν, αἱ δὲ τριῆρεις τῶν Συρακοσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσοнос, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς, περιέπλεον, βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορο-
 2 βῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ

τριακόνα τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυμάχουν, ταῖς δ' ἐπιλοιπίοις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου περιπλεύσας. καὶ εὐθύς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντειχον ἀλλήλοισ ἐπὶ πολὺ, οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν, οἱ δὲ κωλύειν.

23. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Γύλιππος τῶν ἐν τῷ Πλημμυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἔφ' αἰφνιδίως τοῖς τείχεσι, καὶ αἰρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥαδίως ληφθέν. καὶ 2 ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἀλόντος χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὀκνάδα τινὰ κατέφυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐξεκομίζοντο· τῶν γὰρ Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὐ' πλεύσεως ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχίσματα ἠλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικῶμενοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες ῥᾶον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ 3 στόματος νῆες ναυμαχοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας παρέδοςαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις. ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν καὶ ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι. καὶ ἑνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν 4 καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν, οὓς ἐξώγησαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. τὰ δὲ νανάγια ἀνελκύσαντες τῶν Συρακοσίων καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημμυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον.

24. Οἱ δὲ Συρακόσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὐ-

τως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη εἶχον καὶ τροπαῖα ἔσθησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον ληφθέντων κατέβαλον, τὰ δὲ
 2 δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρουν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἀλώσει ἀπέθανον καὶ ἐξωγρήθησαν πολλοί, καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἐάλω· ἅτε γὰρ ταμείω χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ σίτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ τῶν τριηράρχων, ἐπεὶ καὶ ἰστία τεσσαράκοντα τριήρων καὶ τᾶλλα
 3 σκευὴ ἐγκατελήφθη καὶ τριήρεις ἀνειλκυσμέναι τρεῖς. μέγιστόν τε καὶ ἐν τοῖς πρώτον ἐκάκωσε τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων ἢ τοῦ Πλημμυρίου λήψις· οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' οἱ ἔσπλοι ἀσφαλεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων (οἱ γὰρ Συρακόσιοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφοροῦντες ἐκάλουν καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίγνοντο αἱ ἐσκομιδαί), ἔς τε τᾶλλα κατάπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

25. Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δῶδεκα οἱ Συρακόσιοι καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακόσιον ἄρχοντα. καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ᾤχετο, πρέσβεις ἄγουσα, ὅπως τὰ τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι· αἱ δὲ ἔνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευσαν, πνυθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἐτοῖμα ἦν. ἔς τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὄρμουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μία τῶν ὀκτάδων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἄγουσα
 4 Θεσπιέων ὀπλίτας· καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακόσιοι ἐπὶ τὰς ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις, μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλ-

λας οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς Συρακούσας.

Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λιμένι, οὓς οἱ Συρακόσιοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσοίκων κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐν τὸς ὄρμοιεν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτοιεν ἐμβάλλοντες. προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτῶν τοῖς οἱ Ἀθηναῖοι, πύργους τε ξυλλίνους ἔχουσιν καὶ παραφράγματα, ἕκ τε τῶν ἀκίων ἄνευ ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπὸ τῶν νεωσοίκων ἔβαλλον· οἱ δ' ἐκ τῆς ὀγκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνείλον οἱ Ἀθηναῖοι. χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυρώσεως ἡ κρύφιος· ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν, ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι, μὴ οὐ προϊδῶν τις ὥσπερ περὶ ἔρμα περιβάλλῃ τὴν ναῦν, ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δυνόμενοι ἐξέπριον μισθοῦ. ὅμως δ' αὐθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλλήλους, οἷον εἰς τὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγὺς ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων, ἐμηχανῶντο καὶ ἀκροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο.

Ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρακόσιοι Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγέλλοντας τὴν τε τοῦ Πλημμυρῶντος λῆψιν καὶ τῆς ναυμαχίας πέρι ὡς οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχύϊ μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἤσσηθεῖεν, τὰ τε ἄλλα αὐτῶν δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ, καὶ ἀξιώσοντας ξυμβοηθεῖν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ, ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλλη στρατιᾷ καὶ, ἣν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον διαφθεύραντες τὸ παρὸν στρατεύμα αὐτῶν,

διαπεπολεμησόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτα ἐπρασσον.

26. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στρατευμα ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον τῷ τε Χαρικλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ξυμμίσγει, καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων ὀπλίτας ἐπὶ τὰς 2 ναῦς ἐπλεον ἐς τὴν Λακωνικὴν, καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδήωσαν, ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἔστιν ἃ ἐδήωσαν καὶ ἐτείχισαν ἰσθμῶδές τι χωρίον, ἵνα δὴ οἱ τε Εἰλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι καὶ ἅμα λησται ἐξ 3 αὐτοῦ, ὡσπερ ἐκ τῆς Πύλου, ἀρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης εὐθύς ἐπειδὴ ξυγκατέλαβε τὸ χωρίον παρέπλει ἐπὶ τῆς Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ξυμμάχων παραλαβῶν τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρικλῆς περιμείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ ἀπεκομίζετο καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

27. Ἀφίκοντο δὲ καὶ Θρακῶν τῶν μαχαιοφόρων τοῦ Διακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τούτου τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημοσθένει ἐς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὡς ὕστερον ἤκον, διεννοοῦντο αὐτούς πάλιν ὄθεν ἦλθον ἐς Θράκην ἀποπέμπειν. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πόλεμον αὐτούς πολυτελὲς ἐφάνετο· δραχμῆν 3 γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκελεία τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τειχισθεῖσα, ὕστερον δὲ φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπφ-

κεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐν τοῖς πρώ-
 τοις χορημάτων τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε
 τὰ πράγματα. πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ 4
 ἐσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώ-
 λυον· τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ
 πλεόνων ἐπιόντων, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς
 καταθεούσης τε τὴν χώραν καὶ ληστείας ποιουμένης, βα-
 σιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος, ὃς
 οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποίειτο, μεγάλα οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάσης ἐστέρηντο 5
 καὶ ἀνδραπόδων πλεόν ἢ δύο μυριάδες ἠτύτομολήκεσαν,
 καὶ τούτων τὸ πολὺ μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε
 ἀπωλώλει πάντα καὶ ζεύγη ἵπποι τε, ὅσημέραι ἐξελαν-
 νόντων τῶν ἱππέων, πρὸς τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομὰς
 ποιουμένων καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν
 ἀπεχωλοῦντο ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπω-
 ροῦντες, οἱ δ' ἐτιτρώσκοντο.

28. Ἡ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐ-
 βοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὀρωποῦ κατὰ γῆν διὰ τῆς Δεκε-
 λείας θαλάσσου οὔσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυ-
 τελῆς ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδεῖτο
 ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη.
 πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ 2
 Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες
 πλὴν τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὀπλοῖς που, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ
 τείχους, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. μά- 3
 λιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεξεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, καὶ
 ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην ἣν πρὶν γενέσθαι
 ἠπίστησεν ἄν τις ἀκούσας. τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμέ-
 νους ἐπιτειχισμῷ ὑπὸ Πελοποννησίων μηδ' ὡς ἀποστή-
 ναι ἐκ Σικελίας, ἀλλὰ ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ
 ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτὴν γε καθ' αἰ-

τὴν τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἑλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥστε ἔτι ἐπτακαίδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἥδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετραχωμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσῳ προσανείλοντο τοῦ πρότερον ἄνυπάρχοντος ἐκ Πελοποννήσου· δι' ἃ καὶ τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι. καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐπέθεσαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν, ἀλλὰ πολλῶ μείζους καθέστασαν, ὅσῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν, αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

29. Τοὺς οὖν Θοῤῃκας τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαντας, διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν, εὐθύς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κομίσαι αὐτοὺς Διτρέφει καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου) καὶ τοὺς πολεμίους, ἦν τι δύνηται, ἀπ' αὐτῶν βλάψαι. ὁ δὲ ἐς τε τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς καὶ ἀρπαγὴν τινα ἐποιήσατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀφ' ἐσπέρας διέπλευσε τὸν Εὐριπὸν καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθῶν πρὸς τῷ Ἐρμαίῳ ἠύλισατο (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ ἑκκαίδεκα μάλιστα σταδίου), ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο, οὐσῆ οὐ μεγάλη, καὶ αἶρει, ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσὼν καὶ ἀπροσδοκῆτοις μὴ ἂν ποτέ τινας σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντας ἐπιθέσθαι, τοῦ

τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ἧ καὶ πεπτωκότος, τοῦ δὲ βραχέος ᾠκοδομημένου, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἄδειαν ἀνεωγμένων. ἐσπεσόντες δὲ οἱ Θραῖκες ἐς τὴν Μυκαλησ-⁴ σὸν τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρθουν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνεον φειδόμενοι οὔτε πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα ἔμψυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θρακῶν, ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσῆση, φονικώτατόν ἐστι. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ⁵ οὐκ ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθειστήκει ὀλέθρου, καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παιδῶν, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας· καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάση οὐδεμιᾶς ἦσσαν μᾶλλον ἐτέρας ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὕτη καὶ δεινῇ.

30. Οἱ δὲ Θεβαῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθουν, καὶ καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη τοὺς Θραῖκας οὐ πολὺ τὴν τε λείαν ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φοβήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν Εὐριπον καὶ τὴν θάλασσαν, οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἂ ἤγαγεν ᾠρμει. καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ² ἐσβάσει τοὺς πλείστους, οὔτε ἐπισταμένους νεῦν, τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις, ὡς ἐώρων τὰ ἐν τῇ γῆ, ὀρμισάντων ἕξω τοξεύματος τὰ πλοῖα· ἐπεὶ ἐν γε τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θραῖκες πρὸς τὸ τῶν Θεβαίων ἱππικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεκθέοντές τε καὶ ξυστροφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο, καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ διεφθάρησαν. μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ δι' ἄρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες τῶν Θρακῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. διέφθειραν δὲ καὶ³ τῶν Θεβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἱ ξυμβοηθήσαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ ὀπίτας ὀμοῦ καὶ Θεβαίων τῶν

βοιωταρχῶν Σκιρφώνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησίων μέρος
 4 τι ἀπανηλώθη. τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησσὸν πάθει
 χρησαμένων οὐδενὸς ὡς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν πόλε-
 μου ἦσσαν ὀλοφύρασθαι ἀξίῳ τοιαῦτα ξυνέβη.

31. Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ τῆς Κερ-
 κύρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν, ὀλκάδα ὀρ-
 μοῦσαν ἐν Φειᾷ τῇ Ἠλείων εὐρών, ἐν ἣ οἱ Κορίνθιοι ὀπλι-
 ται ἐς τὴν Σικελίαν ἔμελλον περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν δια-
 φθείρει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες ὕστερον λαβόντες
 2 ἄλλην ἔπλεον. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθέ-
 νης ἐς τὴν Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν ὀπλίτας τε παρ-
 ἔλαβε καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμ-
 ψατο, καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας ἠπειρον τῆς Ἀκαρνανίας
 3 διεβῆ, ἐς Ἀλύξειάν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὃ αὐτοὶ εἶχον. ὄντι
 δ' αὐτῶ περὶ ταῦτα ὁ Εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικε-
 λίας ἀποπλέων, ὃς τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων
 τῇ στρατιᾷ ἀπεπέμφθη, καὶ ἀγγέλλει τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι
 4 πύθοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ἂν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν
 Συρακοσίων ἐαλωκός. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ'
 αὐτούς, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι αἱ πέντε καὶ
 εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἰ σφίσιν ἀνθορομοῦσαι οὔτε
 καταλύουσι τὸν πόλεμον ναυμαχεῖν τε μέλλουσι· πέμ-
 πειν οὖν ἐκέλευεν αὐτούς ναῦς, ὡς οὐχ ἱκανὰς οὔσας
 δυοῖν δεούσας εἴκοσι τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε
 5 καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. τῶ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ
 Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι πλεού-
 σας ἀφ' ἂν αὐτοὶ εἶχον ξυμπέμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ
 Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον
 ἤτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας
 καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτούς καὶ
 ὀπλίτας καταλεγόμενος (ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένει
 ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ἠρέθη), Δημοσθένης δ' ἐκ

τῶν περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

32. Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημμυρίου ἄλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις, ἐπειδὴ ἔπεισάν τε καὶ ξυναγείραντες ἔμελλον ἄξειν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ σφίσι ξυμμάχους, Κεντόριπὰς τε καὶ Ἀλικυαίους καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ξυστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν· ἄλλη γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν· Ἀκραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδοσαν διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. πορευομένων δ' ἤδη τῶν 2 Σικελιωτῶν οἱ Σικελοί, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν [τινὰ τριχῆ] ποιησάμενοι ἀφυλάκτοις τε καὶ ἑξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἐνὸς τοῦ Κορινθίου πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας, ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας.

33. Καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαριναῖοι ἀφικνοῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν ὀπλίται, τριακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἐπεμψαν δὲ καὶ οἱ Γελῶι ναυτικόν τε, ἐς πέντε ναῦς, καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους καὶ ἰππέας διακοσίους. σχεδὸν 2 γὰρ τι ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία, πλὴν Ἀκραγαντίνων (οὗτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἦσαν), οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρότερον περιορώμενοι ξυστάντες ἐβοήθουν. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, ὡς αὐτοῖς 3 τὸ ἐν τοῖς Σικελοῖς πάθος ἐγένετο, ἐπέσχον τὸ εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς οὔσης ἐκ τε τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἠπίρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν Ἰόνιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυρίαν· καὶ ὁρμηθέν- 4

γίας, καὶ ἀκοντιστάς τε τινὰς τῶν Ἰαπύγων πεντήκοντα
 καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου ἔθνοὺς ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς
 ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτα, ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστάς δυνά-
 στης ὦν παρέσχεν αὐτοῖς, ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν
 φιλίαν ἀφικνοῦνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. καὶ
 τοὺς Μεταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκου-
 τιστάς τε ξυμπέμπειν τριακοσίους καὶ τριήρεις δύο καὶ
 ἀναλαμβάνοντες ταῦτα παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. καὶ κατα-
 λαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους
 6 ἐκπεπτωκότας· καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιὰν αὐτόθι πᾶ-
 σαν ἀθροίσαντες εἴ τις ὑπελέλειπτο ἐξετάσαι καὶ τοὺς
 Θουρίους πείσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προθυμότατα
 καί, ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσί, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς
 καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ
 Θουρίᾳ καὶ ἔπρασσον ταῦτα.

34. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ-
 τον οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, οἷπερ τῶν ὀκτά-
 δων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθρώρουν πρὸς τὰς
 ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ
 καὶ προσπληρώσαντες ἕτι ναῦς, ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶ-
 ναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν, ὀρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν
 2 τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηνο-
 ειδοῦς ὄντος ἐφ' ᾧ ὄρμουν, ὁ μὲν περὶ τὸν ἑκατέρωθεν
 προσβεβοηθηκῶς τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν
 ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἄγκραις παρετέτακτο, αἱ
 δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασαι· ἦρχε δὲ τοῦ ναυ-
 3 τικοῦ Πολυάνθης Κορίνθιος. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυ-
 πάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισίν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Δί-
 4 φιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶ-
 του ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ
 καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὄρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ
 5 ἐνανυμάχον. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοισ. καὶ

τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δὲ Ἀθηναίων κατέδου μὲν οὐδεμία ἀπλοῶς, ἑπτὰ δὲ τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμενοι καὶ ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξαιρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἔχουσῶν. ναυμαχί-⁶ σαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιούν νικᾶν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων διὰ τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαναγωγὴν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἐάλωσαν· οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχοῦντες βραδίως διεσφύζοντο, τῶν δὲ Ἀθηναίων οὐδεμία κατέδου ναῦς. ἀποπλευ-⁷ σάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθύς τροπατον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν, καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ ἡσσᾶσθαι δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἳ τε γὰρ Κορίνθιοι ἠγγήσαντο κρατεῖν εἰ μὴ καὶ πολὺ ἐκρατοῦντο, οἳ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι ὅτι οὐ πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοῦ⁸ πεζοῦ διαλυθέντος οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπατον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες, ἀπέχον τοῦ Ἑρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὤρμουν, ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

35. Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὀπλίταις, τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ ἦγον διὰ τῆς Θουριάδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ² τῷ Ἰλλίᾳ ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιάται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς

σφαῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάντες ἠύλισαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰλίου· καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. τῇ δ' ὕστεραία ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον, ἰσχυντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτρων τῆς Ῥηγίνης.

36. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλου ἀνδρῶν ταῖς ναυσὶν ἀποπειράσαι ἐβούλοντο καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πρὶν ἐλθεῖν αὐτοὺς φθάσαι βουλόμενοι ξυνέλεγον παρεσκευάσαντο δὲ τὸ τε ἄλλο ναυτικὸν ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τι πλεον ἐνειδον σχήσοντες, καὶ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον στεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρῶραις παχειάς, καὶ ἀντήριδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους ὡς ἐπὶ ἕξ πήχεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν· ὥπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρῶραθεν ἐνανμάχουν. ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐχ ὁμοίως ἀντινεναυπηγημένας, ἀλλὰ λεπτὰ τὰ πρῶραθεν ἐχούσας διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῶροις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς ναυσὶν οὔσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι· ἀντίπρῳροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναρρήξειν τὰ πρῶραθεν αὐτοῖς, στερίφοις καὶ παχεσί πρὸς κοῖλα καὶ ἀσθενῆ παίοντες τοῖς ἐμβόλοις. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ἔσεσθαι σφαῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε περίπλου οὔτε διεκπλου, ὥπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον· αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατὸν τὸ μὲν οὐ δώσειν, διεκπλεῖν, τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν ὥστε μὴ περιπλεῖν. τῇ τε πρότερον ἀμαθία τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι, τὸ ἀντίπρῳρον ξυγκροῦσαι, μάλιστα ἂν αὐτοὶ χρῆσασθαι· πλεῖστον γὰρ ἐν αὐτῷ σχή-

σειν· τὴν γὰρ ἀνάκρουσιν οὐκ ἔσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξωθουμένοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐαυτῶν. τοῦ δ' ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσῃν, καὶ ξυμφερομέ- 6 νους αὐτούς, ἦν πη βιάζωνται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτό, προσπίπτοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι (ὅπερ καὶ ἐβλαπτε μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἀπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὥσπερ τοῖς Συρακοσίοις)· περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε καὶ ἀνάκρουσιν, οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημμυρίου πολεμίου τε αὐτοῖς ἐσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος.

37. Τοιαῦτα οἱ Συρακοσίοι προὐς τὴν ἐαυτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες καὶ ἅμα τεθαρσηκότες μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσί. καὶ τὸν μὲν πεζὸν 2 ὀλίγω πρότερον τὸν ἐκ τῆς πόλεως Γύλιππος προεξαγαγὼν προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, κατ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου, οἳ τε ὀπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππῆς καὶ ἡ γυμνητεία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα προσῆγει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθύς ἐπεξέπλεον τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτούς οἴο- 8 μνοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν, ὄρωντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφνω, ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιούσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χωροῦντας ἱππέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς ἀντεπεξῆσαν, ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν, καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀνταν-

ἦγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ τῶν Συρακοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα.

38. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπὶ πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι καὶ πειράσαντες ἀλλήλων καὶ οὐδέτεροι δυνατόμενοι ἄξιόν τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακόσιοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθε.

2 Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Συρακόσιοι ἠσύχαζον, οὐδὲν δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γενόμενα καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὐθις ἐπιχειρήσειν, τοὺς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἰ τίς τι ἐπεπονήκει, καὶ ὀλκάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος κληστοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ
3 ἐπεπήγει. διαλειπούσας δὲ τὰς ὀλκάδας ὅσον δύο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως, εἰ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη κατάφευξις ἀσφαλῆς καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλους. παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

39. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ Συρακόσιοι τῆς μὲν ὥρας πρῶτον, τῇ δ' ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε πεζοῦ καὶ
2 τοῦ ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐθις ἐπὶ πολὺ διῆγον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων, πρὶν δὴ Ἀρίστων ὁ Πυρρίχου Κορίνθιος, ἄριστος ἂν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρακοσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας, πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομένους, κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσει, καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοῦ ἐκβιβάσαντες τοὺς ναύτας εὐθύς παρὰ

τὰς ναῦς ἀριστοποιήσονται, καὶ δι' ὀλίγου αὐθις καὶ αὐθιμερὸν ἀπροσδοκῆτοῖς τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσιν.

40. Καὶ οἱ μὲν πεισθέντες ἐπεμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἄγορὰ παρεσκευάσθη, καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐξαίφνης πρῦμναν κρουσάμενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἐπλευσαν, καὶ εὐθύς ἐκβάντες αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίζαντες αὐτοὺς ὡς ἡσσημένους σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάντες τὰ τε ἄλλα διεπράσσοντο καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον, ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμαχῆσαι. ἐξαίφνης δὲ οἱ Συρακόσιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς ἐπέπλεον αὐθις· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θοροῦβου, καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους, οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες μόλις ποτὲ ἀντανήγοντο. καὶ χρόνον μὲν 4 τινα ἀπέσχοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι· ἔπειτα οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἀλίσκεσθαι, ἀλλ' ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ παρακελεύσεως ἐναυμάχουν. οἱ δὲ Συρακόσιοι δε- 5 ξάμενοι καὶ ταῖς ναυσὶν ἀντιπρόφοις χρώμενοι, ὥσπερ διενοήθησαν, τῶν ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ ἀνερορήγνυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξιρεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ἀθηναίους, πολὺ δ' ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις περιπλέοντες τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες.

41. Τέλος δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρακόσιοι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν ὀλκᾶδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἑαυτῶν ὄρμον. αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν 2 τῶν ὀλκᾶδων ἐπεδίωκον· ἔπειτα αὐτοὺς αἱ κεραταὶ ὑπὲρ τῶν ἔσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὀλκᾶδων δελφινοφόροι ἠρμμένα

3 ἐκώλουν. δύο δὲ νῆες τῶν Συρακοσίων ἐπαιρόμεναι τῇ
 νίκη προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγύς καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ
 4 ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐάλω. καταδύσαντες δ' οἱ Συρα-
 κόσιοι τῶν Ἀθηναίων ἑπτὰ ναῦς καὶ κατατραυματίσαν-
 τες πολλάς, ἄνδρας τε τοὺς μὲν ζωγρήσαντες, τοὺς δὲ
 ἀποκτείναντες ἀπεχώρησαν, καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων
 τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη ἐχρᾶν εἶχον
 ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ πολὺ κρείσσους εἶναι, ἐδόκουν δὲ καὶ
 τὸν πεζὸν χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ὡς ἐπιθησόμενοι κατ'
 ἀμφοτέρα παρεσκευάζοντο αὐθις.

42. Ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων ἔχον-
 τες τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν παραγίγνονται,
 ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μάλιστα ξὺν ταῖς ξενικαῖς
 καὶ ὀπίστας περὶ πεντακισχιλίους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ξυμ-
 μάχων, ἀκοντιστάς τε βαρβάρους καὶ Ἑλληνας οὐκ ὀλί-
 γους καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ τὴν ἄλλην παρα-
 2 σκευὴν ἱκανήν. καὶ τοῖς μὲν Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις
 κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρας
 μηδὲν ἔσται σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου, ὁρῶν-
 τες οὔτε διὰ τὴν Δεκέλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἦσσαν
 στρατὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα
 τὴν τε τῶν Ἀθηναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαι-
 νομένην· τῷ δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων ὡς
 3 ἐκ κακῶν ῥώμη τις ἐγεγένητο. ὁ δὲ Δημοσθένης ἰδὼν ὡς
 εἶχε τὰ πράγματα, καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τε εἶναι διατρί-
 βειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἔπαθεν (ἀφικόμενος γὰρ
 τὸ πρῶτον ὁ Νικίας φοβερός, ὡς οὐκ εὐθύς προσέκειτο
 ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἐν Κατάνῃ διεχειμάξεν, ὑπερώ-
 φθη τε καὶ ἐφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρα-
 τιᾶ ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος, ἦν οὐδ' ἂν μετέπεμψαν οἱ
 Συρακόσιοι, εἰ ἐκεῖνος εὐθύς ἐπέκειτο· ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ
 οἰόμενοι εἶναι ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἦσσοις ὄντες καὶ ἀπο-

τετειχισμένοι ἂν ἦσαν, ὥστε μὴδ' εἰ μετέπεμψαν ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν), ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης καὶ γιγνώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατός ἐστι τοῖς ἐναντίοις, ἐβούλετο ὅτι τάχος ἀποχρήσασθαι τῇ παρουσίᾳ τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατειχίσμα τῶν Συ-4
ρακοσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπλοῦν ὄν καί, εἰ κρατήσεί τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὐθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθῆν (οὐδὲ γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδένα), ἠπείγετο ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ, καὶ οἱ ξυντομωτάτην ἠγείτο διαπολέμησιν· ἢ γὰρ κατορθώσας ἔξειν 5
Συρακούσας ἢ ἀπάξειν τὴν στρατιὰν καὶ οὐ τρίψεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τοὺς ξυστρατευομένους καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν. πρῶτον μὲν οὖν τὴν τε γῆν ἐξελεθόν-6
τες τῶν Συρακοσίων ἔτεμον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄναπον καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τὸ πρῶτον, τῷ τε πεξῶ καὶ ταῖς ναυσίν (οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα οἱ Συρακόσιοι ἀντεπεξῆσαν ὅτι μὴ τοῖς Ἰππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου).

43. Ἐπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημοσθένει πρό-
τερον ἀποπειρᾶσαι τοῦ παρατειχίσματος. ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαρόντι κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων αἱ μηχαναὶ καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῆ προσβάλλοντες ἀπεκρούοντο, οὐκέτι ἔδόκει δια-
τρίβειν, ἀλλὰ πείσας τὸν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους ξυν-
άρχοντας, ὡς ἐπενόει, καὶ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπο-
λῶν ἐποιεῖτο. καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύνατα ἔδόκει εἶναι λα-2
θεῖν προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας, παραγγελίας δὲ πένθ' ἡμερῶν σιτία καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτους πάντας λαβὼν καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε καὶ ὅσα ἔδει, ἦν κρατῶσι, τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ

πρώτου ὕπνου καὶ Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλα-
 βῶν τὴν πᾶσαν στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς, Νι-
 8 κίας δ' ἐν τοῖς τείχεσιν ὑπελείπετο. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο
 πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ἤπερ καὶ ἡ προτέρα
 στρατιὰ τὸ πρῶτον ἀνέβη, λαυθάνουσί τε τοὺς φύλακας
 τῶν Συρακοσίων καὶ προσβάντες τὸ τεῖχος οὗ ἦν αὐ-
 τόθι τῶν Συρακοσίων αἰροῦσι καὶ ἄνδράς τῶν φυλάκων
 4 ἀποκτείνουσιν· οἱ δὲ πλείους διαφυγόντες εὐθύς πρὸς
 τὰ στρατόπεδα, ἃ ἦν ἐπὶ τῶν Ἐπιπολῶν τρία ἐν προτει-
 χίσμασιν, ἐν μὲν τῶν Συρακοσίων, ἐν δὲ τῶν ἄλλων
 Σικελιωτῶν, ἐν δὲ τῶν ξυμμάχων, ἀγγέλλουσι τὴν ἐφο-
 δον καὶ τοῖς ἑξακοσίοις τῶν Συρακοσίων, οἳ καὶ πρῶτοι
 κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν Ἐπιπολῶν φύλακες ἦσαν, ἐφρα-
 5 ζον. οἱ δ' ἐβόηθουν τ' εὐθύς, καὶ αὐτοῖς ὁ Δημοσθέ-
 νης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνομένους προθύμως
 ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθύς ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν,
 ὅπως τῇ παρούσῃ ὀρμῇ τοῦ περαίνεσθαι ὧν ἕνεκα ἦλθον
 μὴ βραδεῖς γένωνται· ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης πα-
 ρατείχισμα τῶν Συρακοσίων, οὐχ ὑπομενόντων τῶν φυ-
 6 λάκων, ἤρουν τε καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον. οἱ δὲ Συ-
 ρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Γύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐ-
 τοῦ ἐβόηθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων, καὶ ἀδοκῆτου τοῦ
 τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένου προσέβαλόν τε
 τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν
 7 τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν. προδόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων
 ἐν ἀταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων καὶ βουλομένων
 διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων ὡς τά-
 χιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδου αὐτίς
 ξυστραφῶσιν, οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον καὶ
 προσβαλόντες ἔτρεψάν τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν.

44. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ
 ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲ πυνθέσθαι ῥᾶδιον ἦν

οὐδ' ἀφ' ἑτέρων ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστα ξυνηνέχθη. ἐν μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα μὲν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ παραγενόμενοι πάντα πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόλις οἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνη δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν γε τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι ᾗδει; ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρά, ἑώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους ὥς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γυνῶσιν τοῦ οἴκειου ἀπιστεῖσθαι. ὀπλῖται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν στενοχωρίᾳ ἀνεστρέφοντο. καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἔτι τῆς 3 πρώτης ἐφόδῳ ἀήσηστοι ἐχώρουν. πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀνεβεβήκει, τὸ δ' ἔτι προσανῆει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρῆ χωρῆσαι. ἤδη γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγενημένης ἐτετάρακτο πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνῶναι. οἱ τε γὰρ 4 Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κρατοῦντες παρεκελεύοντό τε κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι, ἀδύνατον δὲ ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῷ σημῆναι, καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο· οἱ τε Ἀθηναῖοι ἐξήτουν τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας, καὶ εἰ φίλιον εἶη τῶν ἤδη πάλιν φευγόντων, πολέμιον ἐνόμιζον, καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ ξυνηγήματος πυκνοῖς χρώμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ τῷ γνωρίσαι, σφίσι τε αὐτοῖς θόρυβον πολὺν παρεῖχον ἅμα πάντες ἐρωτῶντες, καὶ τοῖς πολεμίοις σαφῆς αὐτὸ κατέστησαν· τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο, διὰ τὸ 5 κρατοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἦσσαν ἀγνοεῖσθαι, ὥστ' εἰ μὲν ἐντύχοιεν τισι κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων, διέφευγον αὐτοὺς ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ ξυνηθημα, εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ὑποκρίνοιτο, διεφθείροντο. μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα ἐβλάψεν ὁ παιανισμὸς· ἀπὸ 6 γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ἂν ἀπορίαν παρεῖχεν. οἱ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσον Δωρικὸν μετ'

Ἀθηναίων ἦν ὁπότε παιανίσειαν, φόβον παρεῖχε τοῖς
 7 Ἀθηναίοις, οἳ τε πολέμιοι ὁμοίως. ὥστε τέλος ξυμπεσόν-
 τες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐτα-
 ράχθησαν, φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μό-
 νον ἐς φόβον καθίστασαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χειρὰς ἀλλήλοις
 8 ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο. καὶ διωκόμενοι κατὰ τε τῶν
 κρημνῶν[οί] πολλοὶ ρίπτοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο, στε-
 νῆς οὔσης τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως, καὶ
 ἐπειδὴ ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σφωζόμενοι ἄνωθεν καταβαίεν, οἱ
 μὲν πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιω-
 τῶν ἐμπειρία μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διε-
 φύγγανον, οἱ δὲ ὕστερον ἦκοντες εἰσὶν οἱ διαμαρτόντες
 τῶν ὀδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· οὓς, ἐπειδὴ
 ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἰππῆς τῶν Συρακοσίων περιελάσαντες
 διέφθειραν.

45. Τῇ δ' ὕστεραία οἱ μὲν Συρακόσιοι δύο τροπαία
 ἔστησαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἢ ἡ πρόσβασις καὶ κατὰ
 τὸ χωρίον ἢ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν, οἱ δ' Ἀθη-
 2 ναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο. ἀπέθανον
 δὲ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ὅπλα μέντοι
 ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη· οἱ γὰρ κατὰ τῶν
 κρημνῶν βιασθέντες ἄλλεσθαι ψιλοὶ ἄνευ τῶν ἀσπίδων
 οἱ μὲν ἀπώλλυντο, οἱ δ' ἐσώθησαν.

46. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Συρακόσιοι ὡς ἐπὶ ἀπροσ-
 δοκῆτῳ εὐπραγία πάλιν αὖ ἀναρρωσθέντες, ὥσπερ καὶ
 πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντεκαίδεκα
 ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ὑπαγάγοιτο τὴν πόλιν,
 εἰ δύναιτο· Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην Σικε-
 λίαν ὄχετο αὐθις, ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὡς ἐν ἐλπίδι ὦν
 καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων αἰρήσειν βία, ἐπειδὴ τὰ ἐν
 ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

47. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβου-

λεύοντο πρὸς τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν παροῦσαι ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν. τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἐώρων οὐ κατορθοῦντες καὶ τοὺς στρατιώτας ἀχθομένους τῇ μονῇ. νόσῳ τε γὰρ ἐπι-²έξοντο κατ' ἀμφοτέρω, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ἣ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ τὸ χωρίου ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο ἐλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν· τὰ τε ἄλλα ἀνέλπιστα αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ οὖν Δημοσθένει οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν, ἀλλ' ἄπερ καὶ διανοη-³θῆις ἐς τὰς Ἐπιπολάς διεκινδύνευσεν, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, ἀπιέναι ἐψηφίζετο καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ πέ-⁴λαγος οἶόν τε περαιουῖσθαι καὶ τοῦ στρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις ναυσὶ κρατεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώ-⁴τερον ἔφη εἶναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχίζου-⁴τας τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι ἢ Συρακοσίους, οὓς οὐκέτι ῥάδιον εἶναι χειρωσάσθαι· οὐδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι.

48. Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίνωσκεν· ὁ δὲ Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πόνηρα σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβούλετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύναι, οὐδ' ἐμφανῶς σφᾶς ψηφίζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν τοῖς πολεμίοις καταγγέλτους γίνεσθαι· λαθεῖν γὰρ ἂν, ὅποτε βούλοιντο, τοῦτο ποιοῦντες πολλῷ ἤσσουν. τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ' ὧν ἐπὶ²πλέον ἢ οἱ ἄλλοι ἠσθάνετο αὐτῶν, ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔσεσθαι, ἣν καρτερωῶσι προσκαθήμενοι· χρημάτων γὰρ ἀπορία αὐτοὺς ἐκτροχάσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλέον ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούντων. καὶ ἦν γὰρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι, ἐπεκηρυκνέετο ὡς αὐτὸν καὶ οὐκ εἶα ἀπανίστασθαι. ἃ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ ἔτι ἐπ' ἀμφοτέρω³

ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχε, τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ οὐκ ἔφη ἀπάξειν τὴν στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέχονται ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφιεῖσθαι τε περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τὰ πράγματα ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ὁρῶντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμήσει ἀκούσαντας γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν τις εὖ λέγων διαβάλλοι, ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσεσθαι. τῶν τε παρόντων στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους ἔφη, οἳ νῦν βοῶσιν ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τὰναντία βοήσεσθαι ὡς ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγὸι ἀπῆλθον. οὐκ οὖν βούλεσθαι αὐτός γε ἐπιστάμενος τὰς Ἀθηναίων φύσεις ἐπ' αἰσχρᾶ τε αἰτία καὶ ἀδίκως ὑπ' Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο 5 παθεῖν ἰδίᾳ. τὰ τε Συρακοσίων ἔφη ὁμῶς ἔτι ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι· χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας καὶ ἐν περιπολοῖσι ἅμα ἀναλίσκοντας καὶ ναυτικὸν πολὺ ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσειν· δισχίλιά τε γὰρ τάλαντα ἤδη ἀνηλωκέναι καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλειν, ἣν τε καὶ ὀτιοῦν ἐκλίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι τροφήν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα, ἐπικουρικὰ μᾶλλον ἢ δι' 6 ἀνάγκης ὥσπερ τὰ σφέτερα ὄντα. τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι προσκαθημένους, καὶ μὴ, χρήμασιν ὧν πολὺ κρείστους εἰσί, νικηθέντας ἀπιέναι.

49. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα λέγων ἰσχυρίζετο, αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι πολὺ τὸ βουλούμενον τοῖς Ἀθηναίοις γίνεσθαι τὰ πράγματα καὶ ἐπικηρουκευόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γοῦν ναυσὶν μᾶλλον θαρσῶν ἢ πρότερον ἐθάρσησε κρα- 2 τηθεῖς. ὁ δὲ Δημοσθένης περὶ μὲν τοῦ προσκαθῆσθαι οὐδ'

ὁπωσοῦν ἐνεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ ἀπάγειν τὴν στρατιὰν
 ἄνευ Ἀθηναίων ψηφίσματος, ἀλλὰ τριβεῖν αὐτούς, ἔφη
 χρῆναι ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποιεῖν ἢ ἐς τὴν
 Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεξῶ ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες
 θρέψονται πορθοῦντες τὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐκείνους
 βλάψουσι, ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελάγει καὶ οὐκ ἐν στενοχω-
 ρίᾳ ἢ πρὸς τῶν πολεμίων μᾶλλον ἐστὶ, τοὺς ἀγῶνας ποιή-
 σονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ, ἐν ἣ τὰ τε τῆς ἐμπειρίας χρή-
 σιμα σφῶν ἐστὶ καὶ ἀναχωρήσεις καὶ ἐπίπλους οὐκ ἐκ
 βραχέος καὶ περιγραπτοῦ ὁρμώμενοί τε καὶ καταίροντες
 ἔξουσι. τό τε ξύμπαν εἶπεῖν, οὐδενὶ τρόπῳ οἱ ἔφη ἀρέ-
 σκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι μένειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη καὶ
 μὴ μέλλειν ἐξανίστασθαι. καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα
 ξυνηγόρευεν. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Νικίου ὄκνος τις καὶ
 μέλλησις ἐνεγένετο καὶ ἅμα ὑπόνοια μὴ τι καὶ πλεον εἰ-
 δῶς ὁ Νικίας ἰσχυρίζεται. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ
 τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ κατὰ χώραν ἔμενον.

50. Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τούτῳ παρήσαν
 ἐς τὰς Συρακούσας, ὁ μὲν Σικανὸς ἀμαρτῶν τοῦ Ἀκρά-
 γαντος (ἐν Γέλα γὰρ ὄντος αὐτοῦ ἔτι ἢ τοῖς Συρακοσίοις
 στάσις φιλία ἐξεπεπτώκει)· ὁ δὲ Γύλιππος ἄλλην τε
 στρατιὰν πολλὴν ἔχων ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικελίας καὶ τοὺς
 ἐκ τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἥρος ἐν ταῖς ὀκτάσις ὀπίτας
 ἀποσταλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ τῆς Λιβύης ἐς Σελινοῦν-
 τα. ἀπενεχθέντες γὰρ ἐς Λιβύην, καὶ δόντων Κυρηναίων 2
 τριῆρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ παράπλῳ
 Εὐεσπερίταις πολιορκουμένοις ὑπὸ Λιβύων ξυμμαχή-
 σαντες καὶ νικήσαντες τοὺς Λίβυς, καὶ αὐτόθεν παρ-
 πλεύσαντες ἐς Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον,
 ὅθεν περ Σικελία ἐλάχιστον δύο ἡμερῶν καὶ νυκτὸς πλοῦν
 ἀπέχει, καὶ ἀπ' αὐτοῦ περαιωθέντες ἀφίκοντο ἐς Σελι-
 νοῦντα. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι εὐθύς αὐτῶν ἐλθόντων 3

παρεσκευάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφοτέρω ἀντι-
 τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων
 στρατηγοὶ ὄρωντες στρατιάν τε ἄλλην προσγεγενημένην
 αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον χωροῦντα,
 ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μά-
 λιστα δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετεμέ-
 λοντό τε πρότερον οὐκ ἀναστάντες, καὶ ὡς αὐτοῖς οὐδὲ
 ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἤναντιοῦτο, ἀλλ' ἢ μὴ φανερωῶς γε
 ἀξιῶν ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἐδύναντο ἀδηλότατα ἐκ-
 πλοῦν ἐκ τοῦ στρατοπέδου πᾶσι, καὶ παρασκευάσασθαι
 ὅταν τις σημήνη. καὶ μελλόντων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἔτοιμα
 ἦν, ἀποπλεῖν ἢ σελήνη ἐκλείπει· ἐτύγχανε γὰρ πανσέ-
 ληνος οὕσα. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἳ τε πλείους ἐπισχεῖν ἐκέ-
 λевον τοὺς στρατηγοὺς ἐνθύμιον ποιοῦμενοι, καὶ ὁ Νι-
 κίας (ἦν γὰρ τι καὶ ἄγαν θειασμῶ τε καὶ τῶ τοιούτῳ
 προσκείμενος) οὐδ' ἂν διαβουλευσάσθαι ἔτι ἔφη, πρὶν,
 ὡς οἱ μάντιες ἐξηγοῦντο, τρεῖς ἑννέα ἡμέρας μεῖναι, ὅπως
 ἂν πρότερον κινηθεῖη. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις μελλή-
 σασι διὰ τοῦτο ἡ μονὴ ἐγεγένητο.

51. Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ τοῦτο πνθόμενοι
 πολλῶ μᾶλλον ἐπηρμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθη-
 ναίων, ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων ἤδη μηκέτι κρεισ-
 σόνων εἶναι σφῶν μήτε ταῖς ναυσὶ μήτε τῶ πεζῶ (οὐ γὰρ
 ἂν τὸν ἐκπλοῦν ἐπιβουλευσαι), καὶ ἅμα οὐ βουλόμενοι
 αὐτοὺς ἄλλοσέ ποι τῆς Σικελίας καθεξομένους χαλεπω-
 τέρους εἶναι προσπολεμεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ ὡς τάχιστα καὶ
 ἐν ᾧ σφίσι ξυμφέρει ἀναγκάσαι αὐτοὺς ναυμαχεῖν. τὰς
 οὖν ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρωῶντο ἡμέρας ὅσαι αὐτοῖς
 ἐδόκουν ἰκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ μὲν προ-
 τεραίᾳ πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλλον, καὶ
 ἐπεξελθόντος μέρους τινὸς οὐ πολλοῦ καὶ τῶν ὀπλιτῶν
 καὶ τῶν ἰππέων κατὰ τινὰς πύλας ἀπολαμβάνουσί τε τῶν

ὄπλιτῶν τινας καὶ τρεψάμενοι καταδιώκουσιν· οὔσης δὲ στενῆς τῆς ἐσόδου οἱ Ἀθηναῖοι ἵππους τε ἑβδομήκοντα ἀπολλύουσι καὶ τῶν ὄπλιτῶν οὐ πολλούς.

52. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν Συρακοσίων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς τε ναυσὶν ἐκπέουσιν οὔσαις ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τεῖχη ἐχώρουν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανῆγον ναυσὶν ἕξ καὶ ὄγδοήκοντα καὶ προσμύξαντες ἐναυμάχουν. καὶ τὸν 2 Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλόμενον περικλήσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων καὶ ἐπεξαγαρόντα τῷ πλῶ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακοσῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαμβάνουσι κάκεινον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μνηῶ τοῦ λιμένος καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπομένας· ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πάσας ἤδη ναῦς τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἐξεώθουν ἐς τὴν γῆν.

53. Ὁ δὲ Γύλιππος ὄρῶν τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικαμένας καὶ ἕξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ἐαυτῶν στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος διαφθεῖρειν τοὺς ἐκβαίνοντας καὶ τὰς ναῦς ῥᾶρον τοὺς Συρακοσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς φιλίας οὔσης, παρεβοήθει ἐπὶ τὴν χηλὴν μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυρσηνοὶ (οὐ 2 τοὶ γὰρ ἐφύλασσαν τοῖς Ἀθηναίοις ταύτῃ) ὄρῶντες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκβοηθήσαντες καὶ προσπεσόντες τοῖς πρώτοις τρέπουσι καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλουμένην. ὕστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες καὶ δεῖσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς αὐτοὺς καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν καὶ ὀπλίτας τε οὐ πολλοὺς ἀπέκτειναν καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ

ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον, δυοῖν δὲ δεούσας εἰκοσιν οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄνδρας πάντας ἀπέκτειναν. καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς ἐμπρηῆσαι βουλόμενοι ὀλκάδα παλαιὰν κληματίδων καὶ θαδὸς γεμίσαντες (ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος οὕριος) ἀφείσαν τὴν ναῦν πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δεῖσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντεμηχανήσαντό τε σβεστήρια κωλύματα καὶ πύσαντες τὴν φλόγα καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν ὀλκάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν.

54. Μετὰ δὲ τοῦτο Συρακόσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας τροπαίου ἐστήσαν καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀποληψεως τῶν ὀπλιτῶν, ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβον, Ἀθηναῖοι δὲ ἧς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποιήσαντο τῶν πεξῶν ἐς τὴν λίμνην καὶ ἧς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

55. Γεγεννημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακοσίοις λαμπρᾶς ἤδη καὶ τοῦ ναυτικοῦ (πρότερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας) οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολὺ δὲ μελίζων ἔτι τῆς στρατείας ὁ μετὰ
2 μελος. πόλεσι γὰρ ταύταις μόναις ἤδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες, δημοκρατουμέναις τε, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις, οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν οὔτε ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς τὸ διάφορον αὐτοῖς ᾧ προσήγοντο ἄν, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῶν κρείσσους, σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τὰ τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουν καὶ ἐπειδὴ γε καὶ ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὃ οὐκ ἂν ᾤοντο, πολλῶν δὴ μᾶλλον ἔτι.

56. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τὸν τε λιμένα εὐθύς παρέπλεον ἀδεῶς καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διανοοῦντο κλήσειν, ὅπως μηκέτι, μηδ' εἰ βούλοιντο, λάθοιεν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι
2 ἐκπλεύσαντες. οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοῖ σωθῆναι μόνον ἔτι

τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι, νομίζοντες, ὅπερ ἦν, ἀπὸ τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέριτερα τὰ πράγματα εἶναι καί, εἰ δύναιτο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσιν ἐς τοὺς Ἕλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι· τοὺς τε γὰρ ἄλλους Ἕλληνας εὐθὺς τοὺς μὲν ἐλευθεροῦσθαι, τοὺς δὲ φόβου ἀπολύεσθαι (οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθησόμενον πόλεμον ἐνεργεῖν), καὶ αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν αἰτιοὶ εἶναι ὑπὸ τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατὰ τε ταῦτα καὶ ὅτι 3 οὐχὶ Ἀθηναίων μόνου περιεγίνοντο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων, καὶ οὐδ' αὐτοὶ αὐ' μόνου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσιν, ἡγεμόνες τε γενόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν σφετέρην πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεύσαι τε καὶ τοῦ ναυτικοῦ μέγα μέρος προκόψαντες. ἔδνη γὰρ πλεῖ- 4 στα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνηλθε, πλήν γε δὴ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου τοῦ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τὴν Ἀθηναίων τε πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων.

57. Τοσοῖδε γὰρ ἑκάτεροι ἐπὶ Σικελίαν τε καὶ περὶ Σικελίας, τοῖς μὲν ξυγκτησόμενοι τὴν χώραν ἐλθόντες, τοῖς δὲ ξυνδιασώσοντες, ἐπὶ Συρακούσαις ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάντες, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι τῆς ξυντυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγκη ἔσχον. Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες 2 ἐπὶ Λωριέας Συρακοσίους ἐκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμνιοι καὶ Ἰμβριοι καὶ Αἰγινῆται, οἳ τότε Αἰγίναν εἶχον, καὶ ἔτι Ἔστιαίης οἳ ἐν Εὐβοίᾳ Ἐστίαϊαν οἰκοῦντες, ἄποικοι ὄντες ξυνεστράτευσαν. τῶν δὲ ἄλλων οἳ μὲν ὑπήκοοι, οἳ δ' 3

ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσὶ δ' οἱ καὶ μισθοφόροι.
 4 ξυνεστράτευον. καὶ τῶν μὲν ὑπήκοων καὶ φόρου ὑποτε-
 λῶν Ἐρετριῆς καὶ Χαλκιδῆς καὶ Στυρῆς καὶ Καρύστιοι
 ἀπ' Εὐβοίας ἦσαν, ἀπὸ δὲ νήσων Κεῖοι καὶ Ἄνδριοι καὶ
 Τήνιοι, ἐκ δ' Ἰωνίας Μιλήσιοι καὶ Σάμιοι καὶ Χῖοι. τού-
 των Χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχον-
 τες, αὐτόνομοι ξυνέσποντο. καὶ τὸ πλεῖστον Ἴωνες ὄντες
 οὗτοι πάντες καὶ ἀπ' Ἀθηναίων πλην Καρυστίων (οὔ-
 τοι δ' εἰσὶ Δρύοπες), ὑπήκοοι δ' ὄντες καὶ ἀνάγκη ὅμως
 5 Ἴωνές γε ἐπὶ Δωριέας ἠκολούθουν. πρὸς δ' αὐτοῖς Αἰο-
 λῆς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ οὐ φόρῳ ὑπήκοοι, Τε-
 νέδιοι δὲ καὶ Αἴνιοι ὑποτελεῖς. οὗτοι δὲ Αἰολῆς Αἰολεῦσι
 τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς τοῖς μετὰ Συρακοσίων κατ' ἀνάγκη
 6 τοῖς μόνοι εἰκότως κατὰ τὸ ἐχθρὸς. Ῥόδιοι δὲ καὶ Κυθή-
 ριοι Δωριῆς ἀμφοτέρω, οἱ μὲν Λακεδαιμονίων ἄποικοι,
 Κυθήριοι, ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετὰ
 Ἀθηναίων ὄπλα ἐπέφερον, Ῥόδιοι δὲ, Ἀργεῖοι γένος, Συ-
 ρακοσίους μὲν Δωριεῦσι, Γελώοις δὲ καὶ ἀποίκους ἑαυ-
 τῶν οὔσι, μετὰ Συρακοσίων στρατευομένοις, ἠναγκάζον-
 7 το πολεμεῖν. τῶν τε περὶ Πελοπόννησος νησιωτῶν Κε-
 φαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύνθιοι αὐτόνομοι μὲν, κατὰ δὲ τὸ
 νησιωτικὸν μᾶλλον κατειργόμενοι, ὅτι θάλασσης ἐκρά-
 τουν οἱ Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο. Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον
 Δωριῆς ἀλλὰ καὶ Κορίνθιοι σαφῶς ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ
 Συρακοσίους, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες, τῶν δὲ ξυγγενεῖς,
 ἀνάγκη μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει δὲ κατὰ ἐχθρὸς
 8 τὸ Κορινθίων οὐχ ἦσσαν εἶποντο. καὶ οἱ Μεσσήνιοι νῦν
 καλούμενοι ἐκ Ναυπάκτου καὶ ἐκ Πύλου τότε ὑπ' Ἀθη-
 ναίων ἐχομένης ἐς τὸν πόλεμον παρελήφθησαν. καὶ ἔτι
 Μεγαρέων φυγάδες οὐ πολλοὶ Μεγαρεῦσι Σελιουντίους
 9 οὔσι κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο. τῶν δὲ ἄλλων ἐκούσιος

μᾶλλον ἢ στρατεία ἐγίγνετο ἤδη. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ οὐ τῆς
 ξυμμαχίας ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς Λακεδαιμονίων τε ἔχθρας
 καὶ τῆς παραντίκα ἕκαστοι ἰδίας ὠφελίας Δωριῆς ἐπὶ Δω-
 ριέας μετὰ Ἀθηναίων Ἰώνων ἠκολούθουν, Μαντινῆς δὲ
 καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων μισθοφόροι, ἐπὶ τοὺς ἀεὶ πολεμίους
 σφίσιν ἀποδεικνυμένους εἰωθότες ἰέναι, καὶ τότε τοὺς
 μετὰ Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρκάδας οὐδὲν ἤσσαν διὰ κέρ-
 δος ἠγούμενοι πολεμίους, Κρηῆτες δὲ καὶ Αἰτωλοὶ μισθῶ
 καὶ οὗτοι πεισθέντες· ξυνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν
 Ῥοδίους ξυγκτίσαντας μὴ ξὺν τοῖς ἀποίκους ἄλλ' ἐπὶ τοὺς
 ἀποίκους ἐκόντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν. καὶ Ἀκαρνάνων¹⁰
 τινὲς ἅμα μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλεον Δημοσθένους φιλία
 καὶ Ἀθηναίων εὐνοία ξύμμαχοι ὄντες ἐπεκούρησαν. καὶ¹¹
 οἷδε μὲν τῶ Ἰονίῳ κόλπῳ ὀριζόμενοι· Ἰταλιωτῶν δὲ Θού-
 ριοι καὶ Μεταπόντιοι, ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε στα-
 σιωτικῶν καιρῶν κατειλημμένοι, ξυνεστράτευον καὶ Σι-
 κελιωτῶν Νάξιοι καὶ Καταναῖοι, βαρβάρων δὲ Ἐγεσταῖοι,
 οἵπερ ἐπηγάγοντο, καὶ Σικελῶν τὸ πλεον, καὶ τῶν ἔξω
 Σικελίας Τυρσηνῶν τέ τινες κατὰ διαφορὰν Συρακοσίων
 καὶ Ἰάπυγες μισθοφόροι. τοσάδε μὲν μετὰ Ἀθηναίων
 ἔθνη ἐστράτευον.

58. Συρακοσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν Καμαριναῖοι μὲν
 ὄμοροι ὄντες καὶ Γελῶοι οἰκοῦντες μετ' αὐτούς, ἔπειτα
 Ἀκραγαντίνων ἠσυχάζόντων ἐν τῷ ἐπέκεινα ἰδρυνμένοι
 Σελινούντιοι. καὶ οἷδε μὲν τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην²
 μέρος τετραμμένον νεμόμενοι, Ἰμεραῖοι δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς
 τὸν Τυρσηνικὸν πόντον μορίου, ἐν ᾧ καὶ μόνοι Ἕλληνες
 οἰκοῦσιν· οὗτοι δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνοι ἐβοήθησαν. καὶ³
 Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ τοσάδε, Δωριῆς τε
 καὶ [οἱ] αὐτόνομοι πάντες, ξυνεμάχουν, βαρβάρων δὲ
 Σικελοὶ μόνοι ὅσοι μὴ ἀφέστασαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους·
 τῶν δ' ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι μὲν ἠγε-

μόνα Σπαρτιάτην παρεχόμενοι, νεοδαμώδεις δὲ τοὺς ἄλλους καὶ Εἰλωτας [δύναται δὲ τὸ νεοδαμώδεις ἐλεύθερον ἤδη εἶναι], Κορίνθιοι δὲ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ μόνον παραγενόμενοι καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀμπρακιῶται κατὰ τὸ ξυγγενές, ἐκ δὲ Ἀρκαδίας μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποσταλέντες καὶ Σικυῶνιοι ἀναγκαστοὶ στρατεύοντες
 4 καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου Βοιωτοί. πρὸς δὲ τοὺς ἐπελθόντας τούτους οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ πλήθος πλεον κατὰ πάντα παρέσχοντο, ἅτε μεγάλας πόλεις οἰκοῦντες· καὶ γὰρ ὀπλίται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἀφθονος ξυνελέγη. καὶ πρὸς ἅπαντας αὐτῆς, ὡς εἶπεν, τοὺς ἄλλους Συρακόσιοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαντο διὰ μέγεθος τε πόλεως καὶ ὅτι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ ἦσαν.

59. Καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπικουραὶ τοσαῖδε ξυνελέγησαν, καὶ τότε ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέροις παρήσαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδετέροις ἐπῆλθεν.

2 Οἳ τε οὖν Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἰκότως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγενημένῃ νίκῃ τῆς ναυμαχίας εἶλεν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν τῶν Ἀθηναίων τοσοῦτον ὄν, καὶ μηδὲ καθ' ἕτερα αὐ-
 3 τούς, μήτε διὰ θαλάσσης μήτε τῶ πεζῶ, διαφυγεῖν. ἐκλήρον οὖν τὸν τε λιμένα εὐθύς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις, ἐπ' ἀγκυρῶν ὀρμίζοντες, καὶ τᾶλλα, ἣν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ Ἀθηναῖοι τολμήσωσι, παρεσκευάζοντο, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἔς οὐδὲν ἐπενόουν.

60. Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τὴν τε ἀπόκλησιν ὄρωσι καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις βουλευτέα ἐδό-
 2 κει. καὶ ξυνελθόντες οἳ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι εἶχον (προπέμψαντες γὰρ ἔς Κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι ἀπέειπον μὴ ἐπάγειν) οὔτε

τὸ λοιπὸν ἐμελλον ἔξειν, εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν, ἐβου-
 λεύσαντο τὰ μὲν τείχη τὰ ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ αὐταῖς
 ταῖς ναυσὶν ἀπολαβόντες διατειχίσματι ὅσον οἶόν τε ἐλά-
 χιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενουῖσιν ἱκανὸν γενέ-
 σθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου πεζοῦ τὰς
 ναῦς ἀπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλωότεραι,
 πάντα τινὰ ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι, καὶ διαναυμαγήσαν-
 τες, ἦν μὲν νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομίζεσθαι, ἦν δὲ μή,
 ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς περὶ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν ἢ
 ἂν τάχιστα μέλλωσί τινος χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ Ἑλλη-
 νικοῦ φιλίου ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς
 ταῦτα, καὶ ἐποίησαν· ἐκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑποκατ-
 ἔβησαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας, ἀναγκάσαντες
 ἐσβαίνειν ὅστις καὶ ὀπωσοῦν ἐδόκει ἡλικίας μετέχων ἐπι-
 τήδειος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθησαν νῆες αἰ πᾶσαι δέκα 4
 μάλιστα καὶ ἑκατόν· τοξότας τε ἐπ' αὐτάς πολλοὺς καὶ
 ἀκοντιστάς τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων
 ἐσεβίβαζον καὶ τᾶλλα ὡς οἶόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ
 τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο. ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ 5
 πολλὰ ἐτοιμα ἦν, ὀρῶν τοὺς στρατιώτας τῷ τε παρὰ τὸ
 εἰσθὸς πολὺν ταῖς ναυσὶν κρατηθῆναι ἀθυμοῦντας καὶ διὰ
 τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὡς τάχιστα βουλομένους δια-
 κινδυνεύειν, ξυγκαλέσας ἅπαντας παρεκελεύσατό τε
 πρῶτον καὶ ἔλεξε τοιάδε.

61. „Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλ-
 λων ξυμμαχῶν, ὁ μὲν ἄγων ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπα-
 σιν ἔσται, περὶ τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἐκάστοις οὐχ
 ἦσσαν ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς
 ναυσὶν, ἔστι τῷ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπι-
 δεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ χρή οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρό- 2
 τατοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες
 ἔπειτα διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς

3 ξυμφοραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν ξυμμάχων, ξυστρατευόμενοι αἰεὶ, μνησθήτε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς τύχης κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στήναι καὶ ὡς ἀναμαχοῦμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους, ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε.

62. „Ἄ δὲ ἀρωγὰ ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων παρασκευήν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν νῦν ἐκ τῶν παρόντων μετὰ τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἡτοίμασται. 2 καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιβήσονται καὶ ὄχλος ᾧ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπιστήμης τῇ βαρύτερι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἡναγκασμένη ἀπὸ τῶν 3 νεῶν πεζομαχίᾳ πρόσφορα ἔσται. ἡῦρηται δ' ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγῆσαι, καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπωτιδίων αὐτοῖς παχύτητας, ᾧπερ δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί, αἱ στήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης νεῶς, ἣν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται 4 ὑπουργῶσιν. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ἡναγκάσμεθα ὥστε πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τὸ μήτε αὐτούς ἀνακρούεσθαι μήτ' ἐκείνους ἔᾶν ὠφέλιμον φαίνεται, ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχη πολεμίας οὔσης.

63. „Ὡν χρὴ μεμνημένους διαμάχεσθαι ὅσον ἂν δύνησθε, καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς αὐτήν, ἀλλὰ ξυμπεσούσης νηὶ νεῶς μὴ πρότερον ἀξιοῦν ἀπολύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ 2 πολεμίου καταστροφάματος ὀπλίτας ἀπαράξητε. καὶ ταῦτα τοῖς ὀπλίταις οὐχ ἦσσαν τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι, ὅσφ τῶν ἀνωθεν μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο· ὑπάρχει δ' ἡμῖν ἐτι

νῦν γε τὰ πλείω τῷ πεξῶ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ ναύταις³
 παραινῶ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε καὶ δέομαι μὴ ἐκπεπληχθῆναι
 τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν, τὴν τε παρασκευὴν ἀπὸ τῶν κα-
 ταστρωμάτων βελτίω νῦν ἔχοντας καὶ τὰς ναῦς πλείους,
 ἐκείνην τε τὴν ἡδονὴν ἐνθυμείσθαι ὡς ἀξία ἐστὶ διασώ-
 σασθαι, οἳ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι καὶ μὴ ὄντες ὑμῶν
 τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει
 ἐθανμάξεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμε-
 τέρας οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελείσθαι, ἔς τε τὸ φοβερὸν
 τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πολὺ πλεῖον μετεί-
 χετε. ὥστε κοινωνοὶ μόνοι ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄν-⁴
 τες δικαιοῦσατε αὐτὴν νῦν μὴ καταπροιδόναι, καταφρο-
 νήσαντες δὲ Κορινθίων τε, οὓς πολλάκις νενικήκατε, καὶ
 Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ' ἀντιστῆναι οὐδεὶς ἕως ἡμαρξοίμεν τὸ
 ναυτικὸν ἡμῖν ἡξίωσεν, ἀμύνασθε αὐτοὺς καὶ δεῖξατε ὅτι
 καὶ μετὰ ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἢ ὑμετέρα ἐπιστήμη
 κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχοῦσης δάμης.

64. „Τοὺς τε Ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ καὶ τάδε
 ὑπομιμνήσκω ὅτι οὔτε ναῦς ἐν τοῖς νεωσοίοις ἄλλας
 ὁμοίας ταῖσδε οὔτε ὀπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε, εἴ τε ξυμ-
 βήσεται τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τοὺς τε ἐνθάδε πολε-
 μίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλευσόμενους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπο-
 λοίπους ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους τοὺς τε αὐτοῦ καὶ
 τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. καὶ οἳ μὲν ἂν ὑπὸ Συρα-
 κοσίοις εὐθὺς γίγνοισθε, οἷς αὐτοὶ ἴστε οἷα γνώμη ἐπήλ-
 θετε, οἳ δ' ἐκεῖ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. ὥστε ἐν ἐνὶ τῷδε²
 ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγωνι καθεστῶτες καρτερήσατε, εἴπερ
 ποτέ, καὶ ἐνθυμείσθε καθ' ἐκάστους τε καὶ ξύμπαντες
 ὅτι οἳ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι καὶ πεξοὶ τοῖς
 Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ
 μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηναίων, περὶ ὧν, εἴ τίς τι ἕτερος ἕτερου
 προφέρει ἢ ἐπιστήμη ἢ εὐψυχία, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον

καιρῷ ἀποδειξάμενος αὐτός τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο
καὶ τοῖς ξύμμασι σωτήριος.“

65. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα παρακελευσάμενος εὐθύς
ἐκέλευε πληροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συ-
ρακοσίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν
παρασκευὴν, ὅτι ναυμαχήσουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, προηγ-
2 γέλθη δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν, καὶ
πρὸς τε τὰλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ πρὸς τοῦτο·
τὰς γὰρ πρῶρας καὶ τῆς νεῶς ἄνω ἐπὶ πολὺ κατεβύρσω-
σαν, ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἢ χεῖρ
3 ἐπιβαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα πάντα ἦν, παρεκελεύ-
σαντο ἐκείνοις οἳ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος καὶ ἔλεξαν
τοιάδε.

66. „Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προεἰργασμένα καὶ ὑπὲρ καλῶν
τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται, ὃ Συρακόσιοι καὶ ξύμμα-
χοι, οἳ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναί (οὐδὲ γὰρ ἂν οὐ-
τως αὐτῶν προθύμως ἀντελάβεσθε), καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ
2 ὄσον δεῖ ἦσθηται, σηματοῦμεν. Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν
χώραν τήνδε ἐλθόντας πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς Σικελίας κα-
ταδουλώσει, ἔπειτ' εἰ κατορθώσειαν, καὶ τῆς Πελοπον-
νήσου τε καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγί-
στην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κερτημένους,
πρῶτοι ἀνθρώπων ὑποστάντες τῷ ναυτικῷ, ὥπερ πάντα
κατέσχον, τὰς μὲν νενικήκατε ἤδη ναυμαχίας, τὴν δ' ἐκ
3 τοῦ εἰκότος νῦν νικήσετε. ἄνδρες γὰρ ἐπειδὰν ὃ ἀξιοῦσι
προύχειν κολουθῶσι, τό γ' ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης
ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἔστιν ἢ εἰ μὴδ' ὠήθησαν τὸ
πρῶτον, καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ ἀνχήματος σφαλλόμενοι
καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν· ὃ νῦν Ἀθη-
ναίους εἰκὸς πεπονθέναι.

67. „Ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον, ὥπερ καὶ
ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολήσαμεν, βεβαιότερον

νῦν, καὶ τῆς δοκῆσεως προσγεγενημένης αὐτῶ, τὸ κρα-
 τίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσαμεν, διπλασία
 ἐκάστου ἢ ἐλπὶς. τὰ δὲ πολλὰ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἢ
 μεγίστη ἐλπὶς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέχεται.
 τὰ τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐτῶν τῆς παρασκευῆς ἡμῶν τῶ²
 μὲν ἡμετέρῳ τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐστὶ καὶ οὐκ ἀνάρμοστοι
 πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐσόμεθα· οἱ δ', ἐπειδὴν πολλοὶ μὲν
 ὀπλῖται ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρὰ τὸ καθεστηκὸς
 ᾧσι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀκοντισταί, χερσαῖοι, ὡς εἰπεῖν, Ἀκαρ-
 νᾶνές τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς ἀναβάντες, οἱ οὐδ' ὅπως
 καθεζομένους χρῆ τὸ βέλος ἀφεῖναι εὐρήσουσι, πᾶς οὐ
 σφαλοῦσί τε τὰς ναῦς καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς πάντες, οὐκ
 ἐν τῶ αὐτῶν τρόπῳ κινούμενοι, ταράσσονται; ἐπεὶ καὶ τῶ³
 πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται, εἴ τις καὶ τόδε ὑμῶν,
 ὅτι οὐκ ἴσθαις ναυμαχήσει, πεφόβηται· ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολ-
 λαὶ ἀργότεραι μὲν ἐς τὸ δρᾶν τι ᾧν βούλονται ἔσονται,
 ῥᾶσται δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ἀφ' ᾧν ἡμῖν παρεσκευάσται.
 τὸ δ' ἀληθέστατον γινῶτε, ἐξ ᾧν ἡμεῖς οἴομεθα σαφῶς⁴
 πεπύσθαι· ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν καὶ
 βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρουσίας ἀπορίας ἐς ἀπόνοιαν καθ-
 εστήκασιν οὐ παρασκευῆς πίστει μᾶλλον ἢ τύχης ἀπο-
 κινδυνεύσαι οὕτως ὅπως δύνανται, ἢ ἢ βιασάμενοι ἐκ-
 πλεύσωσιν ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποι-
 ᾶνται, ὡς τῶν γε παρόντων οὐκ ἂν πράξαντες χεῖρον.

68. „Πρὸς οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην καὶ τύχην ἀν-
 δρῶν ἑαυτὴν παραδεδωκυῖαν πολεμιωτάτων ὀργῇ προσ-
 μίξωμεν, καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμώτατον εἶναι πρὸς
 τοὺς ἐναντίους οἱ ἂν ὡς ἐπὶ τιμωρία τοῦ προσπεσόντος
 δικαιώσωσιν ἀποπλῆσαι τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον, ἅμα
 δὲ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐκγενησόμενον ἡμῖν, τὸ λεγό-
 μενόν που ἡδιστοὶ εἶναι. ὡς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἐχθιστοὶ, πάν-²
 τες ἴστε, οἱ γ' ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἡλθον δουλωσόμενοι, ἐν

ᾧ, εἰ κατώρθωσαν, ἀνδράσι μὲν ἂν τὰ ἄλγιστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰ ἀπρεπέστατα, πόλει δὲ τῆς 3 πάσης τὴν αἰσχίστην ἐπέκλησιν. ἀνθ' ὧν μὴ μαλακισθηναί τινα πρέπει, μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι. τοῦτο μὲν γάρ, καὶ εἰ κρητῆσιν, ὁμοίως δράσουσι· τὸ δὲ πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἂ βουλόμεθα τούσδε τε κολασθῆναι καὶ τῆς πάσης Σικελίας καρπουμένη καὶ πρὶν ἐλευθερίαν βεβαιοτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ ἄγών. καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι οἳ ἂν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτουτες πλεῖστα διὰ τὸ εὐτυχεῖσθαι ὠφελῶσιν.“

69. Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακελευσάμενοι ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθύς ἐπειδὴ καὶ 2 τοὺς Ἀθηναίους ἤσθάνοντο. ὁ δὲ Νικίας ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος καὶ ὄρων οἶος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἦδη, ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι, πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ εἶναι καὶ λόγῳ αὐτοῖς οὐπω ἱκανὰ εἰρησθαι, αὐτίς τῶν τριηράρχων ἓνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὶ καὶ φυλῆν, ἀξιῶν τό τε καθ' ἑαυτὸν, ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προδιδόναι τινὰ καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετὰς, ἃν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν, πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαίταν ἐξουσίας, ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιούτῳ ἦδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἀνθρώποι οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τινὶ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἴποιεν ἄν, καὶ ὑπὲρ ἀπάντων παραπλήσια ἔς τε γυναικας καὶ παῖδας καὶ θεοὺς πατρῴους προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῆς παρούσης ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπι- 3 βοῶνται. καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα νομί-

σας παρηγήσθαι, ἀποχωρήσας ἤγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ πλείστον ἐδύνατο, ὅπως ὄτι μερίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἀφελία ἐς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο. ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Μένανδρος καὶ Εὐθύδη- 4
μος (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν) ἄραντες ἀπὸ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου εὐθύς ἐπλεον πρὸς τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος καὶ τὸν καταλη-
φθέντα διέκπλουν, βουλόμενοι βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω.

70. Προεξαγαγόμενοι δὲ οἱ Συρακοῖσιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν καὶ πρότερον,
κατὰ τε τὸν ἐκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσον καὶ κατὰ
τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν ἅμα προσ-
πίπτοιεν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτοῖς παρα-
βοηθῆ ἤπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν. ἤρχον δὲ τοῦ ναυτι-
κοῦ τοῖς Συρακοῖσιος Σικανὸς μὲν καὶ Ἀγάθαρχος, κέρως
ἐκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων, Πυθῆν δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι
τὸ μέσον. ἐπειδὴ δὲ Ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεῦ- 2
γματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες ἐκράτουν τῶν
τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ, καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς
κλήσεις· μετὰ δὲ τοῦτο πανταχόθεν σφίσι τῶν Συρακο-
σίων καὶ ξυμμαχῶν ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ ζεύγματι
ἔτι μόνον ἢ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα ἐγίννε-
το, καὶ ἦν καρτερὰ καὶ οἷα οὐχ ἕτερα τῶν προτέρων.
πολλὴ μὲν γὰρ ἐκατέροις προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἐς 3
τὸ ἐπιπλεῖν ὁπότε κελευσθεῖη ἐγίννετο, πολλὴ δὲ ἡ ἀν-
τιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλή-
λους· οἷ τε ἐπιβάται ἐθεράπευον, ὁπότε προσπέσοι ναῦς
νῆί, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλλης
τέχνης· πᾶς τέ τις ἐν ᾧ προσετέτακτο αὐτὸς ἕκαστος ἠεί-
γετο πρῶτος φαίνεσθαι. ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολ- 4
λῶν νεῶν (πλείσται γὰρ δὴ αὐταὶ ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχη-
σαν· βραχὺ γὰρ ἀπέλιπον ξυναμφοτέραι διακόσiai γενέ-

σθαι) αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρούσεις
καὶ διέκπλους ὀλίγα ἐγίνοντο, αἱ δὲ προσβολαί, ὡς τύχοι
ναῦς νηὶ προσπεσοῦσα ἢ διὰ τὸ φεύγειν ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέ-
5 οῦσα, πυκνότεραι ἦσαν. καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσφέ-
ροίτο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων τοῖς ἀκοντίοις
καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἀφθόμως ἐπ' αὐτὴν ἐχρῶντο·
ἐπειδὴ δὲ προσμῖξειαν, οἱ ἐπιβάται ἐς χεῖρας ἰόντες ἐπει-
6 ρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. ξυνετύγγανέ τε
πολλαχοῦ διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλλοις ἐμβεβλη-
κέναι, τὰ δὲ αὐτοὺς ἐμβεβληῆσθαι, δύο τε περὶ μίαν καὶ
ἔστιν ἢ καὶ πλείους ναῦς κατ' ἀνάγκην ξυνηρητῆσθαι, καὶ
τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακὴν τῶν δ' ἐπιβουλήν,
μὴ καθ' ἓν ἕκαστον, κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν, περι-
εστάναι, καὶ τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν νεῶν ξυμ-
πιπτουσῶν ἐκπληξίῃ τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκο-
7 ῆς ὧν οἱ κελευσταὶ φθέγγονται παρέχειν. πολλὴ γὰρ δὴ
ἢ παρακέλευσις καὶ βοή ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς
κατὰ τε τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν
ἐγίνετο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαι τε τὸν ἕκπλου
ἐπιβοῶντες καὶ περὶ τῆς ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἰ
ποτε καὶ αὐθις, προθύμως ἀντιλαβέσθαι, τοῖς δὲ Συρα-
κοσίοις καὶ ξυμμαχοῖς καλὸν εἶναι κωλύσαι τε αὐτοὺς
διαφυγεῖν καὶ τὴν οἰκίαν ἑκάστους πατρίδα νικήσαντας
8 ἐπαυξῆσαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἑκατέρων, εἰ τινά
που ὀρῶεν μὴ κατ' ἀνάγκην πρύμναν κρουόμενον, ἀνα-
καλοῦντες ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχον ἠρώτων, οἱ μὲν
Ἀθηναῖοι, εἰ τὴν πολεμιοτάτην γῆν οἰκειοτέραν ἦδη
τῆς οὐ δι' ὀλίγου πόνου κεκτημένης θαλάσσης ἠγού-
μενοι ὑποχωροῦσιν, οἱ δὲ Συρακόσιοι, εἰ οὖς σαφῶς
ἴσασι προθυμουμένους [Ἀθηναίους] παντὶ τρόπῳ δια-
φυγεῖν, τούτους αὐτοὶ φεύγοντας φεύγουσιν.

71. Ὁ τε ἐκ τῆς γῆς πεζῶς ἀμφοτέρων ἰσορροποῦ τῆς

ναυμαχίας καθεστηκυίας πολὺν τὸν ἀγῶνα καὶ ξύντασιν
 τῆς γνώμης εἶχε, φιλονεικῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ
 πλείονος ἤδη καλοῦ, δεδιότες δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ τῶν
 παρόντων ἔτι χεῖρω πράξωσι. πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμέ- 2
 νων τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς ὁ τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ
 μέλλοντος οὐδενὶ εἰκῶς καὶ διὰ τὸ ἀνώμαλον** καὶ τὴν
 ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς ἠναγκάζοντο ἔχειν. δι' 3
 ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας καὶ οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ
 σκοποῦντων, εἰ μὲν τινες ἴδοιέν πη τοὺς σφετέρους ἐπι-
 κρατοῦντας, ἀνεθάρσυσάν τε ἂν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν
 θεῶν μὴ στερεῆσαι σφᾶς τῆς σωτηρίας ἐτρέποντο· οἱ δ'
 ἐπὶ τὸ ἠσσωμένον βλέψαντες ὀλοφυρμῶ τε ἅμα μετὰ βοῆς
 ἐχρῶντο καὶ ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν γνώ-
 μην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο. ἄλλοι δὲ καὶ
 πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρί-
 τως ξυνεχὲς τῆς ἀμίλλης καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ
 δόξῃ περιδεῶς ξυναπονεύοντες ἐν τοῖς χαλεπώτατα διη-
 γον· αἰεὶ γὰρ παρ' ὀλίγου ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλλυντο. ἦν 4
 τε ἐν τῷ αὐτῷ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων, ἕως ἀγχώ-
 μαλα ἐναυμάχουν, πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι, ὀλοφυρμός,
 βοή, νικῶντες, κρατούμενοι, ἄλλα ὅσα ἐν μεγάλῳ κιν-
 δύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ ἀναγκάζοιτο φθέγγε-
 σθαι. παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἐπασχον, 5
 πρὶν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπὶ πολὺν ἀν-
 τισχούσης τῆς ναυμαχίας ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ
 ἐπικείμενοι λαμπρῶς, πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῶ
 χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς τὴν γῆν. τότε δὲ ὁ μὲν ναυτι- 6
 κὸς στρατός, ἄλλος ἄλλη, ὅσοι μὴ μετέωροι ἐάλωσαν,
 κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ πεξὸς
 οὐκέτι διαφόρως, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ὀρμῆς οἰμωγῇ τε καὶ
 στόνῳ πάντες, δυσανασχετοῦντες τὰ γιννόμενα, οἱ μὲν
 ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοήθουν, οἱ δὲ πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ

τείχους ἐς φυλακὴν, ἄλλοι δὲ καὶ οἱ πλείστοι ἤδη περὶ
 7 σφαῶς αὐτοὺς καὶ ὄπη σωθήσονται διεσκόπουν. ἦν τε ἐν
 τῷ παραντίκῃ οὐδεμιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν ἐλάσσων ἐκ-
 πληξίς. παραπλήσιά τ' ἐπεπόνθεσαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ
 ἐν Πύλῳ· διαφθαρεῖσων γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαιμο-
 νίοις προσαπώλλυντο αὐτοῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες
 διαβεβηκότες, καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν τὸ
 κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἦν μὴ τι παρὰ λόγον γίνυται.

72. Γενομένης δ' ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν
 νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων οἱ Συρα-
 κόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες τὰ τε ναυάγια καὶ
 τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πό-
 2 λιν τροπαῖον ἔστησαν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν
 παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων οὐδὲ ἐπε-
 νόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβούλοντο εὐθύς
 3 ἀναχωρεῖν. Δημοσθένης δὲ Νικίᾳ προσελθὼν γνώμην
 ἐποιεῖτο πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσα-
 σθαι, ἦν δύνωνται, ἅμα ἔω τὸν ἐκπλοῦν, λέγων ὅτι
 πλείους ἔτι αἱ λοιπαὶ εἰσι νῆες χρήσιμαί σφίσι ἢ τοῖς
 πολεμίοις· ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς
 4 ἑξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα. καὶ
 ξυγγωροῦντος Νικίου τῇ γνώμῃ καὶ βουλομένων πλη-
 ροῦν αὐτῶν οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν διὰ τὸ κα-
 ταπεπληῆσθαι τῇ ἡσση καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι κρατῆσαι. καὶ
 οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσουτες ἤδη ξύμπαντες τὴν
 γνώμην εἶχον.

73. Ἐρμοκράτης δὲ ὁ Συρακόσιος ὑπονοήσας αὐτῶν
 τὴν διάνοιαν καὶ νομίσας δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρα-
 τία κατὰ γῆν ὑποχωρήσασα καὶ καθεξομένη ποι τῆς Σι-
 κελίας βουλήσεται αὐθις σφίσι τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι,
 ἐσηγεῖται ἐλθὼν τοῖς ἐν τέλει οὖσι ὡς οὐ χρεῶν ἀποχω-
 ρῆσαι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς περιιδεῖν, λέγων ταῦτα ἃ καὶ

αὐτῷ ἐδόκει, ἀλλὰ ἐξελθόντας ἤδη πάντας Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τὰς τε ὁδοὺς ἀποικοδομῆσαι καὶ τὰ στενόπορα τῶν χωρίων διαλαβόντας φυλάσσειν. οἱ δὲ ² ξυνεγίνωσκον μὲν καὶ αὐτοὶ οὐχ ἦσσαν ταῦτα ἐκείνου καὶ ἐδόκει ποιητέα εἶναι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας τε μεγάλης πεπαυμένους καὶ ἅμα ἑορτῆς οὔσης (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡρακλεῖ ταύτην τὴν ἡμέραν θυσιά οὔσα) οὐ δοκεῖν ἂν ῥαδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι· ὑπὸ γὰρ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης πρὸς πόσιν τετράφθαι τοὺς πολλοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ πάντα μᾶλλον ἐλπίζειν ἂν σφῶν πείθεσθαι αὐτοὺς ἢ ὄπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελεθῆναι. ὡς δὲ τοῖς ἄρχουσι ταῦ- ³ τα λογιζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα καὶ οὐκέτι ἐπειθεῖν αὐτοὺς ὁ Ἑρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τάδε μηχανᾶται· δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προφθάσῃσιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων, πέμπει τῶν ἐταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μετὰ ἰππέων πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἡνίκα ξυνεσκόταξεν· οἱ προσελάσαντες ἐξ ὅσου τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι καὶ ἀνακαλεσάμενοι τινὰς ὡς ὄντες τῶν Ἀθηναίων ἐπιτήδειοι (ἦσαν γὰρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι τῶν ἐνδοθεν) ἐκέλευον φράζειν Νικίᾳ μὴ ἀπάγειν τῆς νυκτὸς τὸ στράτευμα, ὡς Συρακοσίων τὰς ὁδοὺς φυλασσόντων, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας παρασκευασάμενον ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν εἰπόντες ἀπῆλθον, καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων.

74. Οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι. καὶ ἐπειδὴ καὶ ὡς οὐκ εὐθὺς ὥρμησαν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν περιμεῖναι, ὅπως ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ στρατιῶται ὅτι χρησιμώτατά, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαβόντες δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δῖαι-

ταν ὑπῆρχεν ἐπιτηδεια ἀφορμᾶσθαι. Συρακόσιοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξελθόντες τὰς τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν ἢ εἰκὸς ἦν τοὺς Ἀθηναίους ἰέναι ἀπεφράγγνυσαν καὶ τῶν ρεῖθρων καὶ ποταμῶν τὰς διαβάσεις ἐφύλασσον καὶ ἐς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος ὡς κωλύσοντες ἢ ἐδόκει ἐτάσσοντο· ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφείλκον, ἐνέπρησαν δὲ τινὰς ὀλίγας, ὥσπερ διανοήθησαν, αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, τὰς δ' ἄλλας καθ' ἡσυχίαν οὐδενὸς κωλύοντος ὡς ἐκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀναδησάμενοι ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν.

75. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ Νικίᾳ καὶ τῷ Δημοσθένει ἱκανῶς παρεσκευάσθαι, καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη τοῦ στρατεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἐρίγνυετο. δεινὸν οὖν ἦν οὐ καθ' ἓν μόνον τῶν πραγμάτων, ὅτι τὰς τε ναῦς ἀπολωλεκότες πάσας ἀπεχώρουν καὶ ἀντὶ μεγάλης ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου ξυνέβαινε τῇ τε ὄψει ἐκάστῳ ἀλγεινὰ καὶ τῇ γνώμῃ αἰσθῆσθαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτάφων ὄντων, ὁπότε τις ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδείων κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο, καὶ οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματίαι τε καὶ ἀσθενεῖς πολὺ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι ἦσαν καὶ τῶν ἀπολωλότων ἀθλιώτεροι. πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν τραπόμενοι ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν τε σφᾶς ἀξιοῦντες καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβοῶμενοι, εἴ τινὰ πού τις ἴδοι ἢ ἐταίρων ἢ οἰκειῶν, τῶν τε ξυσκήνων ἤδη ἀπίοντων ἐκκρεμαννύμενοι καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐς ὅσον δύναιτο, εἴ τῳ δὲ προλίποι ἢ ῥώμη καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἄνευ ὀλίγων ἐπιθειαςμῶν καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπόμενοι· ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ στράτευμα πλησθὲν καὶ ἀπορία τοιαύτη μὴ ῥαδίως ἀφορμᾶσθαι, καίπερ

ἐκ πολεμίας τε καὶ μείζω ἢ κατὰ δάκρυα τὰ μὲν πεπον-
 θότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν ἀφανεί δεδιότας μὴ πά-
 θωσι. κατήφειά τε τις ἅμα καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν⁵
 πολλή ἦν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένη
 ἐώκεσαν ὑποφενγούσῃ, καὶ ταύτῃ οὐ σμικρᾶ· μυριάδες
 γὰρ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα
 ἐπορεύοντο. καὶ τούτων οἱ τε ἄλλοι ἔφερον πάντες ὅ τι
 τις ἐδύνατο ἕκαστος χρήσιμον, καὶ οἱ ὀπλίται καὶ οἱ ἰπ-
 πῆς παρὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία ὑπὸ
 τοῖς ὄπλοις, οἱ μὲν ἀπορία ἀκολούθων, οἱ δὲ ἀπιστία·
 ἀπηυτομολήκεσαν γὰρ πάσαι τε καὶ οἱ πλείστοι παραχρῆ-
 μα. ἔφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα ἱκανά· σῆτος γὰρ οὐκέτι ἦν⁶
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία καὶ ἡ ἰσομοιρία
 τῶν κακῶν, ἔχουσά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφι-
 σιν, οὐδ' ὡς ῥαδίᾳ ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο, ἄλλως τε
 καὶ ἀπὸ οἴας λαμπρότητος καὶ ἀνχήματος τοῦ πρώτου ἐς⁷
 οἴαν τελευτήν καὶ ταπεινότητα ἀφίκατο. μέγιστον γὰρ δὴ
 τὸ διάφορον τοῦτο Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς
 ἀντὶ μὲν τοῦ ἄλλους δουλωσομένους ἦκειν αὐτοὺς τοῦτο
 μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι, ἀντὶ δ' εὐ-
 χῆς τε καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων
 τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν ἀφορμᾶσθαι, πεξούς τε
 ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους καὶ ὀπλιτικῷ προσέχοντας
 μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους τοῦ ἐπικρεμα-
 μένου ἔτι κινδύνου πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἰστά ἐφαίνετο.

76. Ὅρῶν δὲ ὁ Νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν καὶ
 ἐν μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριῶν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόν-
 των ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῆ τε χρώμενος ἔτι
 μᾶλλον ἐκάστοις καθ' οὓς γίγνοιτο ὑπὸ προθυμίας, καὶ
 βουλόμενος ὡς ἐπὶ πλείστον γεγωνίσκων ὠφελεῖν.

77. „Ἐτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὧ Ἀθηναῖοι καὶ ξύμ-
 μαχοι, ἐλπίδα χρῆ ἔχειν (ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινοτέρων ἢ

τοιῶνδε ἐσώθησαν), μηδὲ καταμέμφεσθαι ὑμᾶς ἄγαν
 αὐτοὺς μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν
 2 νῦν κακοπαθείαις. κἀγὼ τοι οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε βῶμῃ
 προφέρων (ἀλλ' ὀρᾶτε δὴ ὡς διακείμαι ὑπὸ τῆς νόσου)
 οὔτ' εὐτυχία δοκῶν που ὕστερός του εἶναι κατὰ τε τὸν
 ἴδιον βίον καὶ ἐς τᾶλλα, νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς
 φαυλοτάτοις αἰωροῦμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νό-
 μιμα δεδιήτημαι, πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώπους δίκαια καὶ
 3 ἀνεπίφθονα. ἀνθ' ὧν ἢ μὲν ἐλπίς ὅμως θρασεία τοῦ
 μέλλοντος, αἶ δὲ ξυμφοραὶ οὐ κατ' ἀξίαν δὴ φοβοῦσι.
 τάχα δ' ἂν καὶ λωφήσειαν· ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις
 ἠτύχηται, καὶ εἰ τῷ θεῶν ἐπίφθονοι ἐστρατεύσαμεν,
 4 ἀποχρώντως ἤδη τετιμωρήμεθα. ἤλθον γὰρ που καὶ ἄλ-
 λοι τινὲς ἤδη ἐφ' ἐτέρους, καὶ ἀνθρώπεια δράσαντες
 ἀνεκτὰ ἐπαθον. καὶ ἡμᾶς εἰκὸς νῦν τὰ τε ἀπὸ τοῦ θεοῦ
 ἐλίξειν ἡπιώτερα ἔξειν (οἴκτου γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξιώτε-
 ροι ἤδη ἐσμὲν ἢ φθόνου), καὶ ὀρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς οἶοι
 ὀπλιταὶ ἅμα καὶ ὅσοι ξυντεταγμένοι χωρεῖτε μὴ κατα-
 πέπληχθε ἄγαν, λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοὶ τε πόλις εὐθύς
 ἐστε ὅποι ἂν καθέξησθε, καὶ ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν
 Σικελίᾳ οὔτ' ἂν ἐπιόντας δέξαιτο ῥαδίως οὔτ' ἂν ἰδρυ-
 5 θέντας που ἐξαναστήσειεν. τὴν δὲ πορείαν ὡστ' ἀσφαλῆ
 καὶ εὐτακτον εἶναι αὐτοὶ φυλάξατε, μὴ ἄλλο τι ἠγησάμε-
 νος ἕκαστος ἢ ἐν ᾧ ἀναγκασθῆ ἢ χωρὶς μάχεσθαι, τοῦ-
 6 το καὶ πατρίδα καὶ τεῖχος κρατήσας ἔξειν. σπουδῆ δὲ
 ὁμοίως καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσται τῆς ὁδοῦ· τὰ γὰρ
 ἐπιτήδεια βραχέα ἔχομεν, καὶ ἦν ἀντιλαβώμεθά του φι-
 λίου χωρίου τῶν Σικελῶν (οὔτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ Συρα-
 κοσίων δέος ἔτι βέβαιοί εἰσιν), ἤδη νομίζετε ἐν τῷ ἐχυ-
 ρῷ εἶναι. προπέπεμπται δ' ὡς αὐτοὺς καὶ ἀπαντᾶν εἰρη-
 7 μένον καὶ σιτία ἄλλα κομίζειν. τό τε ξύμπαν γινῶτε, ᾧ
 ἄνδρες στρατιῶται, ἀναγκαῖόν τε ὄν ὑμῖν ἀνδράσι

ἀγαθοῖς γίνεσθαι, ὡς μὴ ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλακισθέντες σωθῆιτε, καὶ ἦν νῦν διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἳ τε ἄλλοι τευξόμενοι ἂν ἐπιθυμεῖτε πού ἐπιδεῖν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πεπτωκῆσαν ἐπανορθώσοντες· ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τείχη οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί.“

78. Ὁ μὲν Νικίας τοιαύδε παρακλενόμενος ἅμα ἐπῆει τὸ στράτευμα καί, εἰ πῆ ὀρώῃ διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωροῦν, ξυνάγων καὶ καθιστάς, καὶ ὁ Δημοσθένης οὐδὲν ἤσσον τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια λέγων. τὸ δὲ ἐχώρει ἐν πλαισίῳ τεταγμένον, πρῶτον² μὲν ἡγούμενον τὸ Νικίου, ἐφεπόμενον δὲ τὸ Δημοσθένους· τοὺς δὲ σκευοφόρους καὶ τὸν πλείστον ὄχλον ἐν- τὸς εἶχον οἱ ὀπλίται. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ δια-³ βάσει τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, ἠῦρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν· οἱ δὲ Συρακοσῖοι παριππεύοντές τε προσέκειντο καὶ ἐσακοντίζοντες οἱ ψιλοί. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ⁴ προελθόντες σταδίους ὡς τεσσαράκοντα ἠύλισαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῶν ἐπορεύοντο καὶ προῆλθον ὡς εἴκοσι σταδίους, καὶ κατέβησαν ἐς χωρίον ἄπεδόν τι καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο, βουλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον (ἄκειτο γὰρ ὁ χῶρος) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν· ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια, ἧ ἔμελλον λέναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ Συρακοσῖοι ἐν τούτῳ προελθόν-⁵ τες τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπειείχιζον· ἦν δὲ λόφος καρτερός καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης, ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον λέπας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Ἀθη-⁶ ναῖοι προῆσαν, καὶ οἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων αὐτοὺς ἱππῆς καὶ ἀκοντισταὶ ὄντες πολλοὶ ἐκατέρωθεν

7 ἐκώλουν καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον. καὶ χρόνον μὲν πολὺν ἐμάχοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα ἀνεχώρησαν πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον· καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ὁμοίως εἶχον. οὐ γὰρ ἔτι ἀποχωρεῖν οἶόν τ' ἦν ὑπὸ τῶν ἱππέων.

79. Πρὸ δὲ ἄραντες ἐπορεύοντο αὐθις, καὶ ἐβιάσαντο πρὸς τὸν λόφον ἐλθεῖν τὸν ἀποτετειχισμένον, καὶ ἠῦρον πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀποτετειχίσματος τὴν περὶ τὴν στρατιὰν παρατεταγμένην οὐκ ἐπ' ὀλίγων ἀσπίδων·
 2 στενὸν γὰρ ἦν τὸ χωρίον. καὶ προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου ἐπάντους ὄντος (δικνοῦντο γὰρ ὄραον οἱ ἄνωθεν) καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι ἀπεχώρουν πάλιν καὶ ἀνε-
 3 παύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ βρονταὶ τινες ἅμα γενόμεναι καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους πρὸς μετόπωρον ἤδη ὄντος φιλεῖ γίνεσθαι· ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἔτι ἠθύνουν καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ ὀλέθρῳ καὶ ταῦτα πάντα γίνε-
 4 σθαι. ἀναπαυομένων δὲ αὐτῶν ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συρακόσιοι πέμπουσι μέρος τι τῆς στρατιᾶς ἀποτετειχιούσας αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀπισθεν αὐτοὺς ἢ προεληλύθεσαν· ἀντιπέμ-
 5 ψαντες δὲ κάκεῖνοι σφῶν αὐτῶν τινὰς διεκώλυσαν. καὶ μετὰ τοῦτο πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδῖον μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἠύλισαντο. τῇ δ' ὑστεραία προυχώρουν, καὶ οἱ Συρακόσιοι προσέβαλλόν τε παντα-
 χῆ αὐτοῖς κύκλω καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον, καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῦσιν, ἐπέκειντο, καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες, εἰ πῶς κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι πᾶν τὸ στράτευμα φοβή-
 6 σαιαν. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν τοιούτῳ τρόπῳ ἀντεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα προελθόντες πέντε ἢ ἕξ σταδίους ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ· ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

80. Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στράτευμα εἶχε τῶν τε ἐπιτηδείων πάντων ἀπορία ἤδη καὶ κατατετραυματισμένοι ἦσαν πολλοὶ ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πολεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντας ὡς πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατιάν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἢ διανοήθησαν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἢ οἱ Συρακόσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασσαν· ἦν δὲ ἡ² ξύμπασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν καὶ τὰς ταύτη πόλεις καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ ἐχώρουν ἐν τῇ³ νυκτί. καὶ αὐτοῖς, οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ δαίματα ἐγγίγνεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας καὶ ἀπὸ πολεμίων οὐ πολὺ ἀπεχόντων ἰοῦσιν, ἐμπίπτει ταραχή· καὶ⁴ τὸ μὲν Νικίου στράτευμα, ὥσπερ ἠγείτο, ξυνέμενέ τε καὶ προύλαβε πολλῶ, τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἦμισυ μάλιστα καὶ πλεον, ἀπεσπάσθη τε καὶ ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα⁵ δὲ τῇ ἕφ' ἀφικνουῦνται ὅμως πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσβάντες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἐλωρίνην καλουμένην ἐπορεύοντο, ὅπως, ἐπειδὴ γένοιτο ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, παρὰ τὸν ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας· ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς Σικελοὺς ταύτη οὐς μετέπεμψαν ἀπαντήσεσθαι ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, ἠὔρον καὶ ἐνταῦθα⁶ φυλακὴν τινα τῶν Συρακοσίων ἀποτειχίζουσάν τε καὶ ἀποσταυροῦσαν τὸν πόρον. καὶ βιασάμενοι αὐτὴν διέβησάν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἐχώρουν αὐθις πρὸς ἄλλον ποταμὸν, τὸν Ἐρινεόν· ταύτη γὰρ οἱ ἠγεμόνες ἐκέλευον.

81. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ὡς ἢ τε ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἐγνώσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτία τε οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον ἐκόντα ἀφεῖναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος διώκοντες

ἢ οὐ χαλεπῶς ἡσθάνοντο κεχωρηκότας, καταλαμβάνουσι
 2 *περὶ ἀρίστου ὄραν. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ*
Δημοσθένους, ὑστέροις τε οὔσι καὶ σχολαίτερον καὶ
ἀτακτότερον χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε ξυνεταρά-
χθησαν, εὐθύς προσπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ οἱ ἰππῆς τῶν
Συρακοσίων ἐκυκλοῦντό τε ῥᾶον αὐτούς, δίχα δὴ ὄντας,
 3 *καὶ ξυνῆγον ἐς ταυτό. τὸ δὲ Νικίου στρατεύμα ἀπέιχεν*
ἐν τῷ πρόσθεν καὶ πεντήκοντα σταδίους· θᾶσσον γὰρ
ὁ Νικίας ἦγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοιοῦτῳ
ἐκόντας εἶναι καὶ μάχεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὡς τάχι-
στα ὑποχωρεῖν, τσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται.
 4 *ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγγανέ τε τὰ πλείω ἐν πόνῳ ξυνεχε-*
στέρῳ ἢν διὰ τὸ ὑστέρω ἀναχωροῦντι αὐτῷ πρώτῳ ἐπι-
κεισθαι τοὺς πολεμίους, καὶ τότε γνοὺς τοὺς Συρακο-
σίους διώκοντας οὐ προухώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ξυνε-
τάσσειτο, ἕως ἐνδιατρίβων κυκλοῦνται τε ὑπ' αὐτῶν καὶ
ἐν πολλῷ θορόβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ Ἀθηναῖοι
ἦσαν· ἀνειληθέντες γὰρ ἐς τι χωρίον ᾧ κύκλῳ μὲν τει-
χίον περιῆν, ὁδὸς δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν, ἐλάας δὲ οὐκ
 5 *ὀλίγας εἶχεν, ἐβάλλοντο περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσ-*
βολαῖς καὶ οὐ ξυσταδὸν μάχαις οἱ Συρακόσιοι εἰκότως
ἐχρῶντο· τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπο-
νενοημένους οὐ πρὸς ἐκείνων μᾶλλον ἦν ἔτι ἢ πρὸς τῶν
Ἀθηναίων, καὶ ἅμα φειδῶ τε τις ἐγίγνετο ἐπ' εὐπραγίᾳ
ἤδη σαφεῖ μὴ προαναλωθῆναί τῳ καὶ ἐνόμιζον καὶ ὡς
ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ κατάδαμασάμενοι λήψεσθαι αὐτούς.

82. Ἐπειδὴ δ' οὖν δι' ἡμέρας βάλλοντες πανταχόθεν
 τοὺς Ἀθηναίους καὶ ξυμμάχους ἐώρων ἤδη τεταλαιπω-
 ρημένους τοῖς τε τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα
 ποιοῦνται Γύλιππος καὶ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι
 πρώτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴ τις βούλεται ἐπ' ἐλευθερίᾳ
 ὡς σφᾶς ἀπιέναι· καὶ ἀπεχωρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί

ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τὴν 2
μετὰ Δημοσθένους ὁμολογία γίνεται ὥστε ὄπλα τε πα-
ραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδένα μήτε βιαίως μήτε
δεσμοῖς μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης ἐνδείᾳ διαίτης. καὶ παρ- 3
έδοσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ ἀρ-
γύριον δ' εἶχον ἅπαν κατέθεσαν ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας
ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας. καὶ τούτους
μὲν εὐθύς ἀπεκόμιζον ἐς τὴν πόλιν· Νικίας δὲ καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν ποταμὸν
τὸν Ἐρινεόν, καὶ διαβάς πρὸς μετέωρόν τι καθίσε τὴν
στρατιάν.

83. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐ-
τὸν ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδωκόιεν σφᾶς
αὐτούς, κελεύοντες ἀκείνῳ τὸ αὐτὸ δρᾶν· ὁ δ' ἀπιστῶν
σπένδεται ἰσπεία πέμψαι σκεψόμενον. ὥς δ' οἰχόμενος 2
ἀπήγγειλε πάλιν παραδεδωκότας, ἐπικηρυκεύεται Γυ-
λίππῳ καὶ Συρακοσίοις εἶναι ἐτοιμὸς ὑπὲρ Ἀθηναίων
ξυμβῆναι ὅσα ἀνήλωσαν χρήματα Συρακόσιοι ἐς τὸν πό-
λεμον, ταῦτα ἀποδοῦναι, ὥστε τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιάν
ἀφεῖναι αὐτούς· μέχρι οὗ δ' ἂν τὰ χρήματα ἀποδοθῇ,
ἄνδρας δάσειν Ἀθηναίων ὁμήρους, ἕνα κατὰ τάλαντον.
οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ Γύλιππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς λό-
γους, ἀλλὰ προσπεσόντες καὶ περιστάντες πανταχόθεν
ἔβαλλον καὶ τούτους μέχρι ὀψέ. εἶχον δὲ καὶ οὗτοι πονή- 3
ρως σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορία. ὅμως δὲ 4
τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἔμελλον πορεύε-
σθαι. καὶ ἀναλαμβάνουσί τε τὰ ὄπλα, καὶ οἱ Συρακόσιοι
αἰσθάνονται καὶ ἐπαιάνισαν. γνόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι 5
οὐ λαυθάνουσι, κατέθεντο πάλιν πλὴν τριακοσίων μά-
λιστα ἀνδρῶν· οὗτοι δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι
ἐχώρουν τῆς νυκτὸς ἢ ἐδύνατο.

84. Νικίας δὲ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο ἤγε τὴν στρα-

τιάν· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακουτί-
 2 ζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἰππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου, οἰόμενοι ῥᾶόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἣν διαβῶσι τὸν ποταμόν, ἅμα
 3 δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία. ὡς δὲ γίνονται ἐπ' αὐτῷ, ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βουλόμενος καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ἐποίουν· ἀθροοὶ γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις καὶ κατεπάτουν, περὶ τε τοῖς δορατίοις καὶ σκεύεσιν οἱ μὲν εὐθύς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρ-
 4 ρεον. ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακόσιοι (ἣν δὲ κρημνῶδες) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους.
 5 οἱ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθύς διέφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἤσθεν ἐπίνετό τε ὁμοῦ τῷ πηλῷ ἡματωμένον καὶ περιμάχητον ἣν τοῖς πολλοῖς.

85. Τέλος δὲ νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ' ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ καὶ διεφθαρμένου τοῦ στρατεύματος τοῦ μὲν κατὰ τὸν ποταμόν, τοῦ δὲ καί, εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ τῶν ἰππέων, Νικίας Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι, πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ ἢ τοῖς Συρακοσίοις· καὶ ἑαυτῷ μὲν χρῆσθαι ἐκέλευεν ἐκείνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους ὅ τι βούλονται, τοὺς δὲ ἄλλους στρατιώτας παύ-
 2 σασθαι φονεύοντας. καὶ ὁ Γύλιππος μετὰ τοῦτο ζωρεῖν ἤδη ἐκέλευε· καὶ τοὺς τε λοιπούς, ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο), ξυνεκόμισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους, οἱ τὴν φυλακὴν διεξῆλθον τῆς νυκτός,

πέμψαντες τοὺς διωξομένους ξυνέλαβον. τὸ μὲν οὖν αἰθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν οὐ πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν πολὺ, καὶ διεπλήσθη πᾶσα Σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ὥσπερ τῶν μετὰ Δημοσθένους ληφθέντων. μέρος δὲ τι οὐκ ὀλίγον καὶ ἀπέθανε· πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος καὶ οὐδενὸς ἐλάσσωσιν τῶν ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ τούτῳ ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν. πολλοὶ δὲ ὄμως καὶ διέφυγον, οἱ μὲν καὶ παραντίκα, οἱ δὲ καὶ δουλεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον· τούτοις δ' ἦν ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

86. Ξυναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύνατο πλεῖστους καὶ τὰ σκῦλα ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ὀπόσους ἔλαβον κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν, Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένη ἄκοντος τοῦ Γυλίππου ἀπέσφαξαν. ὁ γὰρ Γύλιππος καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζεν οἱ εἶναι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμονίους. ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειώτατον· τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νικίας προθυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ' ὧν οἱ τε Λακεδαιμόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς κἀκείνος οὐκ ἤμιστα διὰ τοῦτο πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίπῳ παρέδωκεν. ἀλλὰ τῶν Συρακασίων τινές, ὡς ἐλέγετο, οἱ μὲν δείσαντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγητο, μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτο ταραχὴν σφίσις ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δὲ, καὶ οὐκ ἤμιστα οἱ Κορίνθιοι, μὴ χρήμασι δὴ πεί-

σας τινάς, ὅτι πλούσιος ἦν, ἀποδρᾶ καὶ αὐτίς σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτοῦ γένηται, πείσαντες τοὺς ξυμμάχους ἀπέκτειναν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτη ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτία ἔτεθνήκει, ἥκιστα δὴ ἄξιός ὢν τῶν γε ἐπ' ἑμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν.

87. Τοὺς δ' ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ Συρακόσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας καὶ ὀλίγῳ πολλοὺς οἳ τε ἥλιοι τὸ πρῶτον καὶ πνίγος ἔτι ἐλύπει διὰ τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνώμεναι τὸνναντίον μετοπωρινῶν καὶ ψυχρῶν τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, πάντα τε ποιοούντων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων, οἳ ἔκ τε τῶν τραυμάτων καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνησκον, καὶ ὄσμαι ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί, καὶ λιμῶ ἅμα καὶ δίψει ἐπιέζοντο· ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἐκάστῳ ἐπὶ ὀκτώ μηνυσι κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου. ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι, οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. καὶ ἡμέρας μὲν ἑβδομηκοντά τινος οὕτω διητήθησαν ἀθροοί· ἔπειτα πλὴν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινες Σικελιωτῶν ἢ Ἰταλιωτῶν ξυνεστράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέδουτο. ἐλήφθησαν δὲ οἱ ξυμπαντες, ἀκριβεῖα μὲν χαλεπὸν ἐξείπειν, ὅμως δὲ οὐκ ἐλάσσους ἑπτακισχιλίων. ξυνέβη τε ἔργον τοῦτο Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέσθαι, δοκεῖν δ' ἔμοιγε καὶ ὢν ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον· κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανωλεθρία δὴ τὸ λεγόμενον καὶ πεξὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἀπώλετο,

καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἴκου ἀπενόστησαν. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Η.

Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἠγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἠπί-
στον καὶ τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου
διαπεφηνόσι καὶ σαφῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω γε ἄγαν
πανσυδὶ διεφθάρθαι· ἐπειδὴ δὲ ἔγνωσαν, χαλεποὶ μὲν
ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν ῥητόρων τὸν ἔκπλουι,
ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι, ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς
χρησμολόγοις τε καὶ μάντεσι καὶ ὁπόσοι τι τότε αὐτοὺς
θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς λήψονται Σικελίαν. πάντα δὲ²
πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε καὶ περιειστήκει ἐπὶ τῷ
γεγεννημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις μεγίστη δὴ. ἅμα
μὲν γὰρ στερόμενοι καὶ ἰδία ἕκαστος καὶ ἡ πόλις ὀπι-
τῶν τε πολλῶν καὶ ἰππέων καὶ ἡλικίας οἶαν οὐχ ἑτέραν
ἑώρων ὑπάρχουσαν ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὀρῶν-
τες ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἱκανὰς οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ
οὐδ' ὑπηρεσίας ταῖς ναυσὶν ἀνέλπιστοι ἦσαν ἐν τῷ παρ-
όντι σωθήσεσθαι, τοὺς τε ἀπὸ τῆς Σικελίας πολεμίους
εὐθὺς σφίσι ἐνόμιζον τῷ ναυτικῷ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεν-
σεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας, καὶ τοὺς
αὐτόθεν πολεμίους τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρ-
εσκευασμένους κατὰ κράτος ἤδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσ-
σης ἐπικείμεσθαι, καὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν μετ' αὐτῶν
ἀποστάντας. ὅμως δὲ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδόκει χορῆ-³
ναὶ μὴ ἐνδιδόναι, ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικὸν
ὄθεν ἂν δύνωνται, ξύλα ξυμπορισαμένους καὶ χρήματα,
καὶ τὰ τῶν ξυμμάχων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, καὶ μά-

λιστα τὴν Εὐβοίαν, τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι καὶ ἀρχὴν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἐλέσθαι, οἵτινες περὶ τῶν παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ἢ προ-
 4 βουλευέσονται. πάντα τε πρὸς τὸ παραχορῆμα περιδεές, ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν, ἑτοῖμοι ἦσαν εὐτακτεῖν. καὶ ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐπόλουν ταῦτα, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

2. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν εὐθύς οἱ Ἕλληνες πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν, οἱ μὲν μηδετέρων ὄντες ξύμμαχοι, ὡς, ἦν τις καὶ μὴ παρακαλῆ σφᾶς, οὐκ ἀποστατέον ἔτι τοῦ πολέμου εἶη, ἀλλ' ἐθελοντὶ ἰτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, νομίσαντες κἂν ἐπὶ σφᾶς ἕκαστοι ἐλθεῖν αὐτούς, εἰ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατώρθωσαν, καὶ ἅμα βραχὺν ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν πόλεμον, οὗ μετασχεῖν καλὸν εἶναι, οἱ δ' αὖ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ξυμπροθυμηθέντες ἐπὶ πλέον ἢ πρὶν ἀπαλλάξεσθαι διὰ τάχους
 2 πολλῆς ταιλαιπωρίας. μάλιστα δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι ἑτοῖμοι ἦσαν καὶ παρὰ δύναμιν αὐτῶν ἀφίστασθαι διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα καὶ μηδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς ὡς τό γ' ἐπιὸν θέρος αὐτοὶ οἴοι τ' ἔσονται
 3 περιγενέσθαι. ἡ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσι τε τούτοις ἐθάρσει καὶ μάλιστα ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει, κατ' ἀνάγκην ἤδη τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ ἦρι ὡς εἰκὸς παρέ-
 4 σεσθαι ἔμελλον. πανταχόθεν τε εὐέλπιδες ὄντες ἀπροφασίστως ἄπτεσθαι διεννοοῦντο τοῦ πολέμου, λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ κινδύνων τε τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπὸν οἶος καὶ ὁ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων περιέστη ἂν αὐτούς, εἰ τὸ Σικελικὸν προσέλαβον, καὶ καθελόντες ἐκείνους αὐτοὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος ἤδη ἀσφαλῶς ἡγήσεσθαι.

3. Εὐθύς οὖν Ἄγρις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν τῷ

χειμῶνι τούτῳ ὀρηθεῖς στρατῷ τιμὴ ἐκ Λεκελείας τὰ τε τῶν ξυμμάχων ἠργυρολόγησεν ἐς τὸ ναυτικόν, καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ Μηλιῶς κόλπου Οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν ἐχθρὰν τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβῶν χρήματα ἐπράξατο καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπηκόους, μεμφομένων καὶ ἀκόντων τῶν Θεσσαλῶν, ὁμήρους τέ τινας ἠνάγκασε δοῦναι καὶ χρήματα, καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἐς Κόρινθον, ἐς τε τὴν ξυμμαχίαν ἐπειράτο προσάγειν. Λακεδαι-²μόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο, καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ Βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν ἑκατέροις ἔταξαν, Φωκεῦσι δὲ καὶ Λοκροῖς πεντεκαίδεκα, καὶ Κορινθίοις πεντεκαίδεκα, Ἀρκάσι δὲ καὶ Πελληνεῦσι καὶ Σικωνίοις δέκα, Μεγαρεῦσι δὲ καὶ Τροιζηνίοις καὶ Ἐπιδαυροῖς καὶ Ἐρμιονεῦσι δέκα· τὰ τε ἄλλα παρεσκευάζοντο ὡς εὐθύς πρὸς τὸ ἔαρ ἐξόμενοι τοῦ πολέμου.

4. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ὥσπερ διενοήθησαν ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ τὴν τε ναυπηγίαν, ξύλα ξυμπορισάμενοι, καὶ Σούνιον τειχίσαντες, ὅπως αὐτοῖς ἀσφάλεια ταῖς σιταγαγοῖς ναυσὶν εἴη τοῦ περίπλου, καὶ τὸ τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα ἐκλιπόντες ὃ ἐνφοδόμησαν παραπλέοντες ἐς Σικελίαν, καὶ τὰλλα, εἴ ποῦ τι ἐδόκει ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι, ξυστελλόμενοι ἐς εὐτέλειαν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται.

5. Πρασδόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ ὄντων οὐδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου, πρῶτοι Εὐβοῆς ὡς Ἴαριν περὶ ἀποστάσεως τῶν Ἀθηναίων ἐπροσβεύσαντο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. ὁ δὲ προσδεξάμενος τοὺς λόγους αὐτῶν μεταπέμπεται ἐκ Λακεδαίμονος Ἀλκαμένην τὸν Σθενελαΐδου καὶ Μέλανθον ἄρχοντας ὡς ἐς τὴν

Εὐβοίαν· οἱ δ' ἦλθον ἔχοντες τῶν νεοδαμωδῶν ὡς τρια-
 2 κοσίους, καὶ παρεσκεύαζεν αὐτοῖς τὴν διάβασιν. ἐν τού-
 τῳ δὲ καὶ Λέσβιοι ἦλθον, βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποστῆ-
 ναι· καὶ ξυμπρασσόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπείδε-
 ται Ἄγρις ὥστε Εὐβοίας μὲν περὶ ἐπισχεῖν, τοῖς δὲ Λεσβί-
 οῖς παρεσκεύαζε τὴν ἀπόστασιν, Ἀλκαμένη τε ἄρμωστήν
 διδούς, ὃς ἐς Εὐβοίαν πλεῖν ἔμελλε, καὶ δέκα μὲν Βοιωτοὶ
 3 ναῦς ὑπέσχοντο, δέκα δὲ Ἄγρις. καὶ ταῦτα ἄνευ τῆς Λα-
 κεδαιμονίων πόλεως ἐπράσσετο· ὁ γὰρ Ἄγρις ὅσον χρό-
 νον ἦν περὶ Δεκέλειαν ἔχων τὴν μετ' ἑαυτοῦ δύναμιν,
 κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἴ ποί τινα ἐβούλετο στρα-
 τιάν, καὶ ξυναγείρειν καὶ χρήματα πράσσειν. καὶ πολὺ
 μᾶλλον, ὡς εἶπεν, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν αὐτοῦ οἱ
 ξύμμαχοι ὑπήκουον ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων·
 δύναμιν γὰρ ἔχων εὐθὺς ἑκασταχόσε δεινὸς παρῆν· καὶ
 4 ὁ μὲν τοῖς Λεσβίοις ἐπρασσε. Χῖοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι,
 ἀποστῆναι καὶ αὐτοὶ ἐτοιμοὶ ὄντες, πρὸς μὲν Ἄγριν οὐκ
 ἐτράποντο, ἐς δὲ τὴν Λακεδαίμονα. καὶ παρὰ Τισσαφέρ-
 νους, ὃς βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρταξέρξου στρατηγὸς ἦν
 5 τῶν κάτω, πρεσβευτὴς ἅμα μετ' αὐτῶν παρῆν. ἐπήγετο
 γὰρ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τοὺς Πελοποννησίους καὶ ὑπι-
 σχνεῖτο τροφήν παρέξειν. ὑπὸ βασιλείᾳ γὰρ νεωστὶ ἐτύγ-
 χανε πεπραγμένος τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς
 δι' Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμε-
 νος πράσσεισθαι ἐπαφείλησε· τοὺς τε οὖν φόρους μᾶλ-
 λον ἐνόμιζε κομιεῖσθαι κακῶσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ
 ἅμα βασιλεῖ ξυμμάχους Λακεδαιμονίους ποιήσειν, καὶ
 Ἀμόργην, τὸν Πισσοῦθου υἱὸν νόθον, ἀφεστῶτα περὶ
 Καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε βασιλεύς, ἢ ζῶντα ἄξειν
 ἢ ἀποκτενεῖν. οἱ μὲν οὖν Χῖοι καὶ Τισσαφέρνης κοινῇ
 κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπρασσον.

6. Καλλίγειτος δὲ ὁ Λαοφῶντος, Μεγαρεύς, καὶ

Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναγόρου, Κυζικηνός, φυγάδες τῆς ἑαυ-
 τῶν ἀμφοτέροι παρὰ Φαρναβάζω τῷ Φαρνάκου κατοι-
 κοῦντες, ἀφικνοῦνται περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λα-
 κεδάιμονα πέμψαντος Φαρναβάζου, ὅπως ναῦς κομίσειαν
 ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ αὐτός, εἰ δύναιτο, ἅπερ ὁ Τισ-
 σαφέρουης προθυμεῖτο, τάς τε ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ πόλεις
 ἀποστήσειε τῶν Ἀθηναίων διὰ τοὺς φόρους, καὶ ἀφ'
 ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων ποιή-
 σειε. πρᾶσσόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρων, τῶν τε ἀπὸ 2
 τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρουης, πολλή
 ἄμιλλα ἐγίνετο τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὅπως οἱ μὲν ἐς
 τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον, οἱ δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πρότερον
 ναῦς καὶ στρατιάν πείσουσι πέμπειν. οἱ μὲντοι Λακεδαι- 3
 μόνιοι τὰ τῶν Χίων καὶ Τισσαφέρουης παρὰ πολὺ προσ-
 ἐδέξαντο μᾶλλον. ξυνέπρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιά-
 δης, Ἐνδιῶ ἐφορεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος
 ὦν, ὅθεν καὶ τοῦνομα Λακωνικὸν ἢ οἰκία αὐτῶν κατὰ
 τὴν ξενίαν ἔσχευ. Ἐνδιος γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο.
 ὅμως δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι πρῶτον κατάσκοπον ἐς τὴν 4
 Χίον πέμψαντες Φρῦνιν, ἄνδρα περιόικον, εἰ αἴ τε νῆες
 αὐτοῖς εἰσὶν ὅσασπερ ἔλεγον καὶ τᾶλλα ἢ πόλις ἱκανή ἐστι
 πρὸς τὴν λεγομένην δόξαν, ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς ὡς εἶη
 ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον, τοὺς τε Χίους καὶ τοὺς Ἐρυ-
 θραίους εὐθύς ξυμμάχους ἐποιήσαντο καὶ τεσσαράκοντα
 ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμπειν, ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσαν ἢ
 ἐξήκοντα ἀφ' ὧν οἱ Χῖοι ἔλεγον ὑπαρχουσῶν. καὶ τὸ μὲν 5
 πρῶτον δέκα τούτων αὐτοὶ ἐμελλον πέμψειν καὶ Μελαγκ-
 κρίδαν, ὃς αὐτοῖς ναύαρχος ἦν· ἔπειτα σεισμοῦ γενο-
 μένου ἀντὶ τοῦ Μελαγκκρίδου Χαλκιδέα ἐπεμπον καὶ ἀντὶ
 τῶν δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ.
 καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἐνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ
 πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

7. Ἄμα δὲ τῷ ἡρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς ἐπειγομένων τῶν Χίων ἀποστείλαι τὰς ναῦς καὶ δεδιότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρᾶσσόμενα αἰσθῶνται (πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο), ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Κόρινθον ἄνδρας Σπαρτιάτας τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἐτέρας θαλάσσης ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν κελεύσωσι πλεῖν ἐς Χίον πάσας, καὶ ἃς ὁ Ἄγρις παρεσκεύαζεν ἐς τὴν Λέσβον καὶ τὰς ἄλλας. ἦσαν δὲ αἱ ξύμπασαι τῶν ξυμμαχικῶν νῆες αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα.

8. Ὁ μὲν οὖν Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου οὐκ ἐκοινοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν ἃ ἦλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολήν, πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα, ἀλλ' ὕστερον ἐφ' ἑαυτῶν διενοοῦντο ἄλλῳ στόλῳ πλεῖν. ὁ δὲ Ἄγρις ἐπειδὴ ἐώρα τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὠρημένους, οὐδ' αὐτὸς ἄλλο τι ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς Κόρινθον οἱ ξύμμαχοι ἐβουλευόντο, καὶ ἔδοξε πρῶτον ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν ἄρχοντα ἔχοντας Χαλκιδέα, ὃς ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρεσκεύαζεν, ἔπειτα ἐς Λέσβον καὶ Ἀλκαμένη ἄρχοντα, ὅνπερ καὶ Ἄγρις διενοεῖτο, τὸ τελευταῖον δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφικέσθαι (προσ-
3 ἐτέτακτο δὲ ἐς αὐτὸν ἄρχων Κλέαρχος ὁ Ῥαμφίου), διαφέρειν δὲ τὸν ἰσθμὸν τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον, καὶ εὐθύς ταύτας ἀποπλεῖν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμαμένας τὸν νοῦν μᾶλλον ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον
4 ἐπιδιαφερομένας. καὶ γὰρ τὸν πλοῦν ταύτῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο, καταφρονήσαντες τῶν Ἀθηναίων ἀδυνασίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν αὐτῶν πολὺ πω ἐφαίνετο. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ διεκόμισαν εὐθύς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς.

9. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειγομένων αὐτῶν τὸν πλοῦν,

οὐ προεθυμήθησαν ξυμπλεῖν πρὶν τὰ Ἴσθμια, ἀ τότε ἦν, διεορτάσασιν. Ἄγρις δὲ αὐτοῖς ἐτοιμος ἦν ἐκείνους μὲν μὴ λύειν δὴ τὰς Ἴσθμιάδας σπονδάς, ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. οὐ ξυγκωρούντων δὲ τῶν Κορινθίων, ἀλλὰ διατριβῆς ἐγγιγνομένης, οἱ Ἀθηναῖοι ἤσθάνοντο τὰ τῶν Χίων μᾶλλον, καὶ πέμψαντες ἕνα τῶν στρατηγῶν Ἀριστοκράτη ἐπητιῶντο αὐτούς, καὶ ἀρνούμενων τῶν Χίων, τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι ξυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ξυμμαχικόν· οἱ δ' ἐπεμψαν ἑπτὰ. αἴτιον δ' ἐγένετο 3 τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν οἱ μὲν πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, οἱ δὲ ὀλίγοι καὶ ξυνειδότες τό τε πλήθος οὗ βουλόμενοί πω πολέμιον ἔχειν, πρὶν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι, καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἦξιεν, ὅτι διέτριβον.

10. Ἐν δὲ τούτῳ τὰ Ἴσθμια ἐγίγνετο, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐπηγγέλησαν γάρ) ἐθεώρουν ἐς αὐτά, καὶ κατάδηλα μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, παρεσκευάζοντο εὐθύς ὅπως μὴ λήσουσιν αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφορηθεῖσαι. οἱ δὲ μετὰ 2 τὴν ἐορτὴν ἀνήγοντο μιᾶ καὶ εἴκοσι ναυσὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα Ἀλκαμένη ἔχοντες. καὶ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον Ἰσαις ναυσὶ προσπλεύσαντες ὑπήγον ἐς τὸ πέλαγος. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ἀλλ' ἀπετράποντο, ἐπανεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τὰς γὰρ τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν 3 ἔχοντες οὐ πιστὰς ἐνόμιζον, ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώσαντες ἑπτὰ [καὶ τριάκοντα], παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· ἔστι δὲ λιμὴν ἐρημος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας. καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλύασι μετέωρον οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ ἄλλας ξυναγαγόντες ὀρμίζουσι. καὶ προσβαλόντων 4 τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ καὶ ἐς τὴν

γῆν ἀποβάντων θόρουβός τε ἐγένετο πολὺς καὶ ἄτακτος, καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῆ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸν ἄρχοντα Ἀλκαμένη ἀποκτείνουσι· καὶ αὐτῶν τινες ἀπέθανον.

11. Διακριθέντες δὲ πρὸς μὲν τὰς πολεμίας ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανάς, ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐς τὸ νησίδιον ὀρμίζονται, ἐν ᾧ οὐ πολὺ ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ βοήθειαν ἐπεμπον. παρήσαν γὰρ καὶ τοῖς Πελοποννησίοις τῇ ὑστεραίᾳ οἱ τε Κορινθιοὶ βοηθοῦντες ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ οὐ πολλῶ ὑστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι. καὶ ὀρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐπίπονον οὐσαν ἠπόρουν· καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνεγκύσαι καὶ τῷ πεζῷ προσκαθημένους φυλακὴν ἔχειν, ἕως ἄν τις παρατύχη διαφυγῆ ἐπιτηδεῖα. ἐπεμψε δ' αὐτοῖς καὶ Ἄγρις αἰσθόμενος ταῦτα ἄνδρα Σπαρτιάτην Θέρωνα. 3 τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτον μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναι εἰσὶν ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ (εἰρητο γάρ, ὅταν γένηται τοῦτο, Ἀλκαμένει ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἰππέα πέμψαι), καὶ εὐθύς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς καὶ Χαλκιδεά ἄρχοντα καὶ Ἀλκιβιάδην μετ' αὐτοῦ ἐβούλοντο πέμπειν ἔπειτα ὠρμημένων αὐτῶν τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη, καὶ ἀθυμήσαντες, ὅτι πρῶτον ἀπτόμενοι τοῦ Ἰωνικοῦ πολέμου ἐπταῖσαν, τὰς ναῦς τὰς ἐκ τῆς ἑαυτῶν οὐκέτι διεννοοῦντο πέμπειν, ἀλλὰ καὶ τινὰς προανηγμένας μετακαλεῖν.

12. Γνοὺς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πείθει αὐτοῖς Ἐνδιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐφόρους μὴ ἀποκνήσαι τὸν πλοῦν, λέγων ὅτι φθήσονται τε πλεύσαντες πρὶν τὴν τῶν νεῶν ξυμφορὰν Χίους αἰσθέσθαι, καὶ αὐτὸς ὅτι, ἦν προσβάλη Ἰωνία, φαιδίως πείσει τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, τὴν τε τῶν Ἀθηναίων ἀσθένειαν λέγων καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προ-

θυμίαν· πιστότερος γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι. Ἐνδίφ τε αὐ-
 2 τῷ ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαί τε Ἰω-
 νίαν καὶ βασιλέα ξύμμαχον ποιῆσαι Λακεδαιμονίοις, καὶ
 μὴ Ἄγριδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι· ἐτύγχανε γὰρ
 τῷ Ἄγριδι αὐτὸς διάφορος ὢν. καὶ ὁ μὲν πείσας τοὺς τε 3
 ἄλλους ἐφόρους καὶ Ἐνδιον ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ
 μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου καὶ διὰ τάχους τὸν
 πλοῦν ἐποιοῦντο.

13. Ἄνεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον
 καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἐκκαίδεκα νῆες
 αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμήσασαι, καὶ περὶ τὴν Λευ-
 καδίαν ἀποληφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἑπτὰ
 καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἤρχεν Ἴπποκλῆς Μενίππου, φυλακὴν
 ἔχων τῶν ἀπὸ τῆς Σικελίας νεῶν, αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς
 διαφυγοῦσαι τοὺς Ἀθηναίους κατέπλευσαν ἐς τὴν Κό-
 ρινθον.

14. Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης πλείοντες ὅσοις
 τε ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι,
 καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῃ τῆς ἠπείρου καὶ ἀφέν-
 2 τες ἐνταῦθα αὐτούς, αὐτοὶ μὲν προξυγγενόμενοι τῶν ξυμ-
 πρασσόντων Χίων τισὶ καὶ κελευόντων καταπλεῖν μὴ προ-
 ειπόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀφικνοῦνται αἰφνίδιοι τοῖς Χίοις.
 καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι ἦσαν καὶ ἐκπλήξει· τοῖς δ' 3
 ὀλίγοις παρεσκεύαστο ὥστε βουλήν [τε] τυχεῖν ξυλλεγο-
 μένην, καὶ γενομένων λόγων ἀπὸ τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ
 Ἀλκιβιάδου ὡς ἄλλαι [τε] νῆες πολλαὶ προσπλέουσι καὶ τὰ
 περὶ τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῷ Πειραιῶ νεῶν οὐ δηλω-
 σάντων, ἀφίστανται Χῖοι καὶ αὐθις Ἐρυθραῖοι Ἀθη-
 ναίων. καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ Κλα- 3
 ζομενὰς ἀφιστᾶσι. διαβάντες τε εὐθύς οἱ Κλαζομένοι οἱ ἐς
 τὴν ἠπείρου τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἴ τι θεοὶ σφίσι
 αὐτοῖς ἐκ τῆς νησίδος ἐν ἧ οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν. καὶ

οἱ μὲν ἀφροστώτες ἐν τειχισμῷ τε πάντες ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου.

15. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς Χίου ἀφικνεῖται· καὶ νομίσαντες μέγαν ἦδη καὶ σαφῆ τὸν κίνδυνον σφᾶς περιεστάναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμάχους οὐκ ἐθέλησεν τῆς μεγίστης πόλεως μεθεστηκυίας ἠσυχάζειν, τὰ τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἄφασθαι, εὐθύς ἔλυσαν τὰς ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως, καὶ ἐψηφίσαντο κινεῖν καὶ ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλίγας, τῶν τε ἐν τῷ Πειραιῷ ἐφορμούσων τὰς μὲν ὀκτὼ ἦδη πέμπειν, αἱ ἀπολιποῦσαι τὴν φυλακὴν τὰς μετὰ Χαλκιδικῆς διώξασαι καὶ οὐ καταλαβοῦσαι ἀνεκεχωρήκεσαν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρομβιχίδης Διοτίμου), ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον βοηθεῖν δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπολιπούσας ² καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. τὰς τε τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς, αἱ αὐτοῖς ξυνεπολιόρχουν τὰς ἐν τῷ Πειραιῷ, ἀπαγαγόντες τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἠλευθέρωσαν, τοῖς δ' ἔλευθέρους κατέδησαν. ἐτέρας δ' ἀντὶ πασῶν τῶν ἀπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελοποννησίων διὰ τάχους πληρώσαντες ἀντέπεμψαν καὶ ἄλλας διενοοῦντο τριάκοντα πληροῦν. καὶ πολλὴ ἦν ἡ προθυμία καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον.

16. Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Σάμον, καὶ προσλαβὼν Σαμίαν μίαν ἐπλευσεν ἐς Τέων καὶ ἠσυχάζειν ἠξίου αὐτούς. ἐκ δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων καὶ ὁ Χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει, καὶ ὁ πεξὸς ἅμα ὁ τῶν Κλαζομενίων καὶ Ἐρυ-
² θραίων παρήει. προαισθόμενος δὲ ὁ Στρομβιχίδης ἐξανήγετο, καὶ μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει ὡς ἑώρα τὰς ναῦς πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς Χίου, φυγὴν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς
³ Σάμου· αἱ δ' ἐδίωκον. τὸν δὲ πεξὸν οἱ Τῆιοι τὸ πρῶτον

οὐκ ἐσδεχόμενοι, ὡς ἐφυγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. καὶ ἐπέσχον μὲν οἱ πεζοί, καὶ Χαλκιδέα ἐκ τῆς διώξεως περιμέδοντες· ὡς δὲ ἐχρόνιζε, καθήρουν αὐτοὶ τε τὸ τεῖχος ὃ ἀνωκοδόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Τηρίων πόλεως τὸ πρὸς ἤπειρον, ξυγκαθήρουν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες οὐ πολλοί, ἃν ἦρχε Στάγης, ὕπαρχος Τισσαφέρους.

17. Χαλκιδεὺς δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ὀπλίσαντες ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, ἀντιπληρώσαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου καὶ ἄλλας εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Μίλητον ὡς ἀποστήσουτες. ἐβούλετο γὰρ ὁ 2 Ἀλκιβιάδης, ἃν ἐπιτήδειος τοῖς προεστῶσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι τὰς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσαγαγόμενος αὐτοὺς καὶ τοῖς Χίοις καὶ ἐαυτῷ καὶ Χαλκιδεῖ καὶ τῷ ἀποστείλαντι Ἐνδίῳ, ὥσπερ ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι, ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμεως καὶ Χαλκιδέως ἀποστήσας. λαθόντες οὖν 3 τὸ πλείστον τοῦ πλοῦ καὶ φθάσαντες οὐ πολὺ τὸν τε Στρομβιχίδην καὶ τὸν Θρασυκλέα, ὃς ἔτυχεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρῶν καὶ ξυνδιώκων, ἀφιστάσι τὴν Μίλητον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας μιᾶς δεύσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ὡς αὐτοὺς οὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδῃ τῇ ἐπικειμένη νήσῳ ἐφώρμουν. καὶ ἡ πρὸς βασιλέα ξυμμαχία Λακεδαιμονίοις ἡ 4 πρώτη Μιλησίων εὐθύς ἀποστάντων διὰ Τισσαφέρους καὶ Χαλκιδέως ἐγένετο ἦδε.

18. „Ἐπὶ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο πρὸς βασιλέα καὶ Τισσαφέρην Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. ὀπόσην χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει καὶ οἱ πατέρες οἱ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔστω· καὶ ἐκ τούτων τῶν πόλεων ἡπόσα Ἀθηναίοις ἐφοῖτα χρήματα ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων

κοινῇ βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὅπως μῆτε χρήματα λαμβάνωσιν Ἀθηναῖοι μῆτε ἄλλο μηδέν. 2 καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους κοινῇ πολεμοῦντων βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι· καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἢν μὴ ἀμφοτέροις δοκῇ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δέ τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ βασιλείως, πολέμιοι ἔστων καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. καὶ ἢν τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων, πολέμιοι ἔστων βασιλεῖ κατὰ ταῦτά.“

19. Ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Χῖοι εὐθύς δέκα ἑτέρας πληρώσαντες ναῦς ἐπλευσαν ἐς Ἄναια, βουλόμενοι περὶ τε τῶν ἐν Μιλήτῳ πυθέσθαι καὶ 2 τὰς πόλεις ἅμα ἀφιστάναι. καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκιδέως ἀγγελίας αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν καὶ ὅτι Ἀμόργης παρέσται κατὰ γῆν στρατιᾶ, ἐπλευσαν ἐς Διὸς ἱερόν· καὶ καθορῶσιν ἑκαίδεκα ναῦς, ἃς ὕστερον ἔτι Θρασυκλέους 3 Διομέδων ἔχων ἀπ' Ἀθηνῶν προσέπλει. καὶ ὡς εἶδον, ἔφρευγον μιᾶ μὲν νηὶ ἐς Ἐφεσον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς Τέω. καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι, τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν γῆν φθασάντων· αἱ δ' ἄλλαι ἐς τὴν Τηίων 4 πόλιν καταφεύγουσι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Σάμου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ Χῖοι ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἀναγαγόμενοι καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν Λέβεδον ἀπέστησαν καὶ αὐθις Ἐρᾶς. καὶ μετὰ τοῦτο ἕκαστοι ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν, καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες.

20. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῷ εἴκοσι νῆες τῶν Πελοποννησίων, καταδιωχθεῖσαι τότε καὶ ἐφορμούμεναι ἰσφ' ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀπο-

πλεύσασαι ἐς Κεργραιᾶς τὸν ἐς τὴν Χίου καὶ τὴν Ἰωνίαν πλοῦν αὐθις παρεσκευάζοντο. καὶ ναύαρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαιμόνος Ἀστύοχος ἐπῆλθεν, ᾧπερ ἐρίγνυετο ἡδὴ πᾶσα ἡ ναυαρχία.

Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ καὶ Τισ-2 σαφέρυης αὐτὸς στρατιᾶ παραγενόμενος καὶ ἐπικαθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέῳ τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη, ἀνεχώρησε. καὶ Διομέδων ἀπελθόντος αὐτοῦ οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν Ἀθηναίων ἀφικόμενος ἐσπείσατο Τηίοις ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ἐρᾶς καὶ προσβαλὼν, ὥς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.

21. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ Ἀθηναίων, οἱ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων ἐς διακοσίους μὲν τινὰς τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινε, τετρακοσίους δὲ φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, Ἀθηναίων τε σφίσιν αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίοις ἦθη ψηφισαμένων, τὰ λοιπὰ διώκουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδοσαν οὔτε ἄλλον οὔδεός, οὔτε ἐκδοῦναι οὔδ' ἀγαγέσθαι παρ' ἐκείνων οὔδ' ἐς ἐκείνους οὔδενι ἐτι τοῦ δήμου ἐξῆν.

22. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ θέρους οἱ Χίοι, ᾧσπερ ἤρξαντο, οὔδεν ἀπολείποντες προθυμίας, ἄνευ τε Πελοποννησίων πλήθει παρόντες ἀποστῆσαι τὰς πόλεις καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡς πλείστους σφίσι ξυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐτοὶ τε τρισκαίδεκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν Λέσβον, ᾧσπερ εἴρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δεύτερον ἐπ' αὐτὴν ἰέναι καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παρῆει ἐπὶ Κλαζομενῶν τε καὶ Κύμης· ἦρχε δ' αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν Δει-

2 νιάδας περίοικος. καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μη-
θυμναν πρῶτον ἀφιστᾶσι, καὶ καταλείπονται τέσσαρες
νῆες ἐν αὐτῇ· καὶ αὐτίς αἱ λοιπαὶ Μυτιλήνην ἀφιστᾶσιν.

23. Ἀστύοχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ναύαρχος τέσσαρσι
ναυσίην, ὥσπερ ὠρητο, πλέων ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφι-
κνείται ἐς Χίον. καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἤκοντος αἱ
Ἀττικά νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἦρχε
Λέων καὶ Διομέδων· Λέων γὰρ ὕστερον δέκα ναυσὶ προσ-
2 εβοηθήσεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων. ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ
Ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὄψε, καὶ προσλαβὼν Χίαν
ναῦν μίαν, ἔπλει ἐς τὴν Λέσβον, ὅπως ἄφελοίη, εἴ τι
δύναίτο. καὶ ἀφικνείται ἐς τὴν Πύρραν, ἐκεῖθεν δὲ τῇ
ὑστεραῖα ἐς Ἐρεσον· ἔνθα πυνθάνεται ὅτι ἡ Μυτιλήνη
3 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτοβοεῖ ἐάλωκεν· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι,
ὥσπερ ἔπλεον, ἀπροσδόκητοι κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα
τῶν τε Χίων νεῶν ἐκράτησαν καὶ ἀποβάντες τοὺς ἀντι-
4 στάντας μάχῃ νικήσαντες τὴν πόλιν ἔσχον. ἃ πυνθανό-
μενος ὁ Ἀστύοχος τῶν τε Ἐρεσίων καὶ τῶν ἐκ τῆς Μη-
θύμνης μετ' Εὐβούλου Χίων νεῶν, αἱ τότε καταλειφθεῖ-
σαι καὶ ὡς ἡ Μυτιλήνη ἐάλω φεύγουσαι περιέτυχον αὐτῷ
τρεις (μία γὰρ ἐάλω ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων), οὐκέτι ἐπὶ τὴν
Μυτιλήνην ὠρησεν, ἀλλὰ τὴν Ἐρεσον ἀποστήσας καὶ
ὀπίστας, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὀπίστας πεξῆ
παραπέμπει ἐπὶ τὴν Ἀντισσαν καὶ Μήθυμναν, ἄρχοντα
Ἐτεόνικον προστάξας· καὶ αὐτὸς ταῖς τε μεθ' ἑαυτοῦ
ναυσὶ καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει, ἐλπίζων τοὺς
Μηθυμναίους θαρσῆσειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ ἐμμενεῖν
5 τῇ ἀποστάσει. ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ Λέσβῳ πάντα ἦσαν-
τιοῦτο, ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν πεξὸν ἀναλαβὼν
ἐς τὴν Χίον. ἀπεκομίσθη δὲ πάλιν κατὰ πόλεις καὶ ὁ ἀπὸ
τῶν νεῶν πεξός, ὃς ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἐμέλλησεν ἰέναι.
καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Κεγχρεῖα ξυμμαχίδων Πελοποννησίων

νεῶν ἀφικνουῦνται αὐτοῖς ἕξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ τε ἐν τῇ Λέσβῳ πάλιν κατεστήσαντο καὶ πλεύσαντες ἕξ αὐτῆς Κλαζομενίων τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ Πολίχναν τειχιζομένην ἐλόντες διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς Λαφνουῦντα ἀπῆλθον. καὶ αὐτῶν Κλαζομενεὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

24. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ τ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐν τῇ Λάδῃ ἐφορμοῦντες ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας Χαλκιδιά τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ' ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἔστησαν, ὃ οἱ Μιλήσιοι ὡς οὐ μετὰ κράτους τῆς γῆς σταθὲν ἀνεῖλον· καὶ Λέων καὶ Διομέδων ἔχοντες τὰς 2 ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἕκ τε Οἴνουσσῶν τῶν πρὸ Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσσης καὶ ἐκ Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ εἶχον τεῖχη, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὀρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο· εἶχον δὲ ἐπιβάτας τῶν ὀπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστοῦς. καὶ ἐν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες καὶ ἐν Βολίσκῳ τοὺς 3 προσβοηθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ ἐν Φάναις αὐτῶν ἄλλῃ μάχῃ ἐνίκησαν καὶ τρίτῃ ἐν Λευκονίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν Χῖοι ἤδη οὐκέτι ἐπεξῆσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην καὶ ἀπαθῆ οὖσαν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μέχρι τότε διεπόρθησαν. Χῖοι 4 γὰρ μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίους ὧν ἐγὼ ἤσθόμην ἠὲ νηδαιμόνησάν τε ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὄσῳ ἐπεδίδον ἢ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μείζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώτερον. καὶ οὐδ' αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν, εἰ τοῦτο δοκοῦσι 5 παρὰ τὸ ἀσφαλέστερον προᾶξει, πρότερον ἐτόλμησαν ποιῆσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε κἀγαθῶν ξυμμάχων ἐμελλον

ξυγκινδυνεύσειν καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἠσθάνοντο οὐδ' αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι μετὰ τὴν Σικελικὴν ξυμφορὰν ὡς οὐ πάνυ πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ πράγματα εἶη· εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπέοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν οἷς ταῦτ' ἔδοξε, τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ ξυναναιρεθήσεσθαι, τὴν ἀμαρτίαν ξυνέγνωσαν. 6 εἰργομένοις οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οὓς αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἠσύχασαν, Ἀστύοχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων νεῶν, αἰ παρῆσαν αὐτῶ, κομίσαντες ἐσκόπουν ὅπως μετριώτατα ἢ ὁμήρων λήψει ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ καταπαύσουσι τὴν ἐπιβουλήν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπρασσον.

25. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων τοῦ αὐτοῦ θέρους τελει-
 τῶντος χίλιοι ὀπλίται Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι καὶ χί-
 λιοι Ἀργείων (τοὺς γὰρ πεντακοσίους τῶν Ἀργείων ψι-
 λοὺς ὄντας ᾤπισαν οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ χίλιοι τῶν ξυμ-
 μάχων ναυσι δυοῖν δεούσαις πεντήκοντα, ἃν ἦσαν καὶ
 ὀπλιταγωγοί, Φρονίχου καὶ Ὀνομακλέους καὶ Σκιρωνί-
 δου στρατηγούντων κατέπλευσαν ἐς Σάμον, καὶ διαβάν-
 2 τες ἐς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. Μιλήσιοι δὲ ἐξελ-
 θόντες αὐτοῖ τε, ὀκτακόσιοι ὀπλίται, καὶ οἱ μετὰ Χαλκι-
 δέως ἐλθόντες Πελοποννήσιοι καὶ Τισσαφέρνους τι ξενι-
 κὸν ἐπικουρικόν, καὶ αὐτὸς Τισσαφέρνης παρῶν καὶ ἡ
 ἵππος αὐτοῦ, ξυνέβαλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμά-
 3 χοις. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξά-
 ξαντες καὶ καταφρονήσαντες, ὡς ἐπὶ Ἰωνάς τε καὶ οὐ
 δεξομένους ἀτακτότερον χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν
 Μιλησίων καὶ διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγῳ ἐλάσσους
 4 τριακοσίων ἀνδρῶν· Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε Πελοποννη-
 σίους πρῶτους νικήσαντες καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν
 ἄλλον ὄχλον ὡσάμενοι, τοῖς Μιλησίοις οὐ ξυμμίξαντες,

ἀλλ' ὑποχωρησάντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν Ἀργείων τροπῆς ἐς τὴν πόλιν, ὡς ἐώρων τὸ ἄλλο σφῶν ἡσσωμένον, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Μιλησίων κρατοῦντες ἤδη τὰ ὄπλα τίθενται. καὶ ξυνέβη ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τοὺς Ἴωνας⁵ ἀμφοτέρωθεν τῶν Δωριῶν κρατῆσαι· τοὺς τε γὰρ κατὰ σφῶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκων καὶ τοὺς Ἀργείους οἱ Μιλήσιοι. στήσαντες δὲ τροπαῖον τὸν περιτειχισμὸν ἰσθμῶδους ὄντος τοῦ χωρίου οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο, νομίζοντες, εἰ προσαγάγοιντο Μίλητον, ῥαδίως ἂν σφίσι καὶ τὰλλα προσχωρήσαι.

26. Ἐν τούτῳ δὲ περὶ δειλὴν ἤδη ὄψιαν ἀγγέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Σικελίας καὶ Πελοποννήσου πέντε καὶ πεντήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖναι. τῶν τε γὰρ Σικελιωτῶν Ἐρμοκράτους τοῦ Συρακοσίου μάλιστα ἐνάγοντος ξυνεπιλαβέσθαι καὶ τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεως, εἴκοσι νῆες Συρακοσίων ἦλθον καὶ Σελινούντιαι δύο, αἱ τε ἐκ Πελοποννήσου, ἃς παρεσκευάζοντο, ἐτοίμαι ἤδη οὔσαι· καὶ Θηριμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμφοτέροι ὡς Ἀστύοχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσει, κατέπλευσαν ἐς Λέρον πρῶτον τὴν πρὸ Μιλήτου νῆσον. ἔπειτα ἐκεῖθεν αἰσθόμενοι ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας² Ἀθηναίους ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πρότερον πλεύσαντες ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου. ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου ἵππῳ ἐς Τειχιοῦσαν τῆς Μιλησίας, οἵπερ τοῦ κόλπου πλεύσαντες ἠύλισαντο, πυνθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης· παρῆν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ξυνεμάχετο τοῖς Μιλησίοις καὶ Τισσαφέρνει, καὶ αὐτοῖς παρῆναι, εἰ μὴ βούλονται τὰ τε ἐν Ἴωνίᾳ καὶ τὰ ξύμπαντα πράγματα διολέσαι, ὡς τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ καὶ μὴ περιυδεῖν ἀποτειχισθεῖσαν.

27. Καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἔφ' ἔμελλον βοηθήσειν· Φρύνιχος δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὡς ἀπὸ τῆς Λέρου

ἐπύθετο τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βουλομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομείναντας διαναυμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὔτ' αὐτὸς ποιήσῃν τοῦτο οὔτ' ἐκείνοις οὐδ' ἄλλῳ οὐδενὶ ἐς 2 δύνάμιν ἐπιτρέψῃν. ὅπου γὰρ ἔξεστιν ἐν ὑστέρω, σαφῶς εἰδότες πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας καὶ ὅσαις πρὸς αὐτὰς ταῖς σφετέραις, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένους ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχροῦ 3 οὐκ εἶδει εἴξας ἀλόγως διακινδυνεύσειν. οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι Ἀθηναίους ναυτικῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὀτουοῦν τρόπου αἰσχιον ξυμβήσεσθαι ἢ ἡσθηθῶσι· καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχροῦ, ἀλλὰ καὶ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν· ἢ μόλις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἔκουσίαν, ἢ πάνυ γε ἀνάγκη, προτέρα ποι ἐπιχειρεῖν, ποῦ δὴ μὴ βιαζομένη γε πρὸς αὐθαιρέτους κινδύ- 4 νους ἰέναι; ὡς τάχιστα δὲ ἐκέλευε τοὺς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ τὸν πεζὸν καὶ τῶν σκευῶν ὅσα ἤλθον ἔχοντες, ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἰλήφασι καταλιπόντας, ὅπως κοῦφαι ὦσιν αἱ νῆες, ἀποπλεῖν ἐς Σάμον, κακείθεν ἢδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπίπλους, ἢν που 5 καιρὸς ἦ, ποιῆσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, καὶ ἔδρασε ταῦτα· καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερον οὐδ' ἐς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα ἄλλα Φρύνιχος κατέστη, οὐκ 6 ἀξύνετος εἶναι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑσπέρας εὐθύς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὄργην τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ' οἴκου.

28. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἑῷ ἐκ τῆς Τειχιούσσης ἄραντες ἐπικατάγονται, καὶ μείναντες ἡμέραν μίαν τῇ ὑστεραία καὶ τὰς Χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ Χαλκιδέως τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθεῖσας ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκευὴ ἃ ἐξείλοντο ἐς Τειχιοῦσσαν πάλιν.

καὶ ὡς ἤλθον, Τισσαφέρους τῷ πεζῷ παρελθὼν πείθει²
 αὐτοὺς ἐπὶ Ἴασον, ἐν ἧ' Ἀμόργης πολέμιος ὢν κατείχε,
 πλεῦσαι. καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι καὶ οὐ
 προσδεχομένων ἄλλ' ἢ Ἀττικὰς τὰς ναῦς εἶναι αἰροῦσι·
 καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακόσιοι ἐπηνέθησαν. καὶ³
 τὸν τε Ἀμόργην ζῶντα λαβόντες, Πισσοῦθου νόθον
 υἷον, ἀφεστῶτα δὲ βασιλέως, παραδιδόασιν οἱ Πελοπον-
 νῆσιοι Τισσαφέρει ἀπαγαγεῖν, εἰ βούλεται, βασιλεῖ,
 ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε, καὶ τὴν Ἴασον διεπόρθησαν καὶ
 χρήματα πάνυ πολλὰ ἢ στρατιὰ ἔλαβε· παλαιόπλουτον
 γὰρ ἦν τὸ χωρίον. τοὺς τ' ἐπικούρους τοὺς περὶ τὸν⁴
 Ἀμόργην παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδική-
 σαντες ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλείστοι ἐκ Πελοποννή-
 σου· τό τε πόλισμα Τισσαφέρει παραδόντες καὶ τὰ ἀν-
 δράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα, ὧν καθ' ἕκα-
 στον στατήρα δαρεικὸν παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν,
 ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλητον. καὶ Πεδάριτόν τε τὸν⁵
 Λέοντος ἐς τὴν Χίον ἄρχοντα Λακεδαιμονίων πεμψάν-
 των ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν ἔχοντα τὸ παρὰ
 Ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοῦ Φίλιπ-
 πον καθιστᾶσι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

29. Τοῦ δ' ἐπιγυνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἴα-
 σον κατεστήσατο ὁ Τισσαφέρους ἐς φυλακὴν, παρῆλθεν
 ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφήν, ὥσπερ ὑπέστη
 ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἐκάστῳ πάσαις
 ταῖς ναυσὶ διέδωκε, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τρι-
 ᾠβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρηται· ἦν δὲ κελεύη,
 δώσειν ἔφην ἐντελῆ τὴν δραχμὴν. Ἐρμοκράτους δὲ ἀντει-²
 πόντος τοῦ Συρακοσίου στρατηγοῦ (ὁ γὰρ Θηριμένης οὐ
 ναύαρχος ὢν, ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς ξυμ-
 πλέων, μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ) ὅμως δὲ παρὰ πέντε
 ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἐκάστῳ ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὁμολογήθησαν.

ἐς γὰρ πέντε ναῦς καὶ πενήκοντα τριάκοντα τάλαντα ἐδί-
δου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσῳ πλείους νῆες ἦσαν τού-
του τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον ἐδίδοτο.

30. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθη-
ναίοις προσαφιγμένοι γὰρ ἦσαν καὶ οἰκοθεν ἄλλαι νῆες
πέντε καὶ τριάκοντα καὶ στρατηγὸς Χαρμίνος καὶ Στρομ-
βιχίδης καὶ Εὐντήμων, καὶ τὰς ἀπὸ Χίου καὶ τὰς ἄλλας
πάσας ξυναγαγόντες, ἐβούλοντο διακληρωσάμενοι ἐπὶ
μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον
2 καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι. καὶ ἐποίησαν οὕτως·
Στρομβιχίδης μὲν γὰρ καὶ Ὀνομακλῆς καὶ Εὐντήμων
τριάκοντα ναῦς ἔχοντες καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων
χιλίων ὀπλιτῶν μέρος ἄγοντες ἐν ναυσὶν ὀπλιταγωγοῖς
ἐπὶ Χίον λαχόντες ἔπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες
τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν, καὶ
ἐπίπλους τῇ Μιλήτῳ ἐποιοῦντο.

31. Ὁ δ' Ἀστυόχος ὡς τότε ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν
προδοσίαν τοὺς ὀμήρους καταλεγόμενος, τούτου μὲν ἐπέ-
σχευ, ἐπειδὴ ἤσθετο τὰς τε μετὰ Θηριμένους ναῦς ἠκού-
σας καὶ τὰ περὶ τὴν ξυμμαχίαν βελτίῳ ὄντα, λαβῶν δὲ
ναῦς τὰς τε Πελοποννησιῶν δέκα καὶ Χίᾶς δέκα ἀνάγε-
2 ται, καὶ προσβαλὼν Πτελεῶ καὶ οὐχ ἔλῶν παρέπλευσεν
ἐπὶ Κλαζομενάς, καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων
φρονοῦντας ἀνοικίξεσθαι ἐς τὸν Δαφνοῦντα καὶ προσ-
χωρεῖν σφίσι· ξυνεκέλευε δὲ καὶ Ταμῶς, Ἰωνίας ὑπαρχος
3 ὢν. ὡς δ' οὐκ ἐσήκουν, ἐσβολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει
οὔσῃ ἀτειχίστῳ καὶ οὐ δυνάμενος εἰλεῖν, ἀπέπλευσεν
ἀνέμῳ μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ
ἄλλαι νῆες κατήραν ἐς τὰς ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομεναῖς
4 νήσους Μαράθουσαν καὶ Πήλην καὶ Δρύμουσαν. καὶ
ὅσα ὑπεξέκειτο αὐτόθι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἐμμεί-
ναντες διὰ τοὺς ἀνέμους ὀκτῶ τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνή-

λωσαν, τὰ δὲ ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην ὡς Ἀστύοχον.

32. Ὅντος δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα Λεσβίων ἀφικνοῦνται πρέσβεις βουλόμενοι αὐτοῖς ἀποστῆναι· καὶ αὐτὸν μὲν πείθουσιν, ὡς δ' οἱ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει ἐπὶ τῆς Χίου. καὶ χειμασθεισῶν τῶν νεῶν ὕστερον ἀφικνοῦνται ἄλλαι ἄλλοθεν ἐς τὴν Χίον. καὶ μετὰ τοῦτο Πεδάρι-²τος, τότε παριῶν πεξῆ ἕκ τῆς Μιλήτου, γενόμενος ἐν Ἐρυθραῖς διαπεραιοῦται αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς Χίον· ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἕκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται ὑπὸ Χαλκιδέως ἐς πεντακοσίους ξὺν ὅπλοις καταλειφθέντες. ἐπαγγελλομένων δέ τινων Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν, προσ-³φέρει τῷ τε Πεδάριτῳ καὶ τοῖς Χίοις ὁ Ἀστύοχος τὸν λόγον ὡς χρὴ παραγενομένους ταῖς ναυσὶν ἀποστῆσαι τὴν Λέσβον· ἢ γὰρ ξυμμάχους πλείους σφᾶς ἔξειν ἢ τοὺς Ἀθηναίους, ἦν τι σφάλλωνται, κακώσειν. οἱ δ' οὐκ ἐσήκουον, οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Πεδάριτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ προήσειν.

33. Κάκεινος λαβὼν τὰς τε τῶν Κορινθίων πέντε καὶ ἕκτην Μεγαρίδα καὶ μίαν Ἐρμιονίδα καὶ ἄς αὐτὸς Λακωνικὰς ἔχων ἤλθεν, ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν ναυαρχίαν, πολλὰ ἀπειλήσας τοῖς Χίοις ἢ μὴν μὴ ἐπιβοηθήσειν, ἦν τι δέονται. καὶ προσβαλὼν Κωρύνῳ τῆς² Ἐρυθραίας ἐνηυλίσατο. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν Χίον πλέοντες τῇ στρατιᾷ καὶ αὐτοὶ ἕκ τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφου διεύρογοντος καθωρμίσαντο, καὶ ἐλελήθεισαν ἀλλήλους. ἐλθούσης δὲ παρὰ Πεδάριτου ὑπὸ νύκτα³ ἐπιστολῆς ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμάλωτοι ἐκ Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθρὰς ἤκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστύοχος εὐθύς ἐς τὰς Ἐρυθρὰς πάλιν, καὶ παρὰ τοσοῦτον ἐγένετο αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. δια-⁴

πλεύσας δὲ καὶ ὁ Πεδάριτος πρὸς αὐτὸν καὶ ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούντων προδιδόναι, ὡς ἡὔρου ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασισθέν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας ἀπέπλευσαν ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δὲ ἐς τὴν Μίλητον ἐκομίσθη, ὥσπερ διενοεῖτο.

34. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλέουσα κατ' Ἀργίνου ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραις, καὶ ὡς εἶδον, ἐδίωκον· καὶ χειμῶν τε μέγας ἐπιγίγνεται καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα, αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὀρμήσασαι τρεῖς διαφθείρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἀλίσκονται οἱ δ' ἀποθνήσκουσιν, αἱ δ' ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα Φοινικοῦντα καλούμενον. ἐντεῦθεν δ' ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμόν.

35. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἴπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίαις ναυσὶν, ἃν ἦρχε Δωριεὺς ὁ Διαγόρου τρίτος αὐτός, μιᾷ δὲ Λακωνικῇ, μιᾷ δὲ Συρακοσίᾳ, καταπλεῖ ἐς Κνίδον· ἡ δ' ἀφειστήκει ἤδη ὑπὸ Τισσαφέρους. καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἦσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὔσαις τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὀλκάδας προσβαλλούσας 3 ξυλλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίας προύχουσα, Ἀπόλλωνος ἱερόν. πνθόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τῷ Τριοπίῳ φρουρούσας 3 ξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν 4 ἐξ αὐτῶν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὔσῃ, ὀλίγον εἶλον. τῇ δ' ὕστεραίᾳ αὐτῆς προσέβαλλον, καὶ ὡς ἄμεινον φραξαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα καὶ ἐπεσελθόν-

των αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων οὐκέθ' ὁμοίως ἐβλαπτον, ἀπελθόντες καὶ δηώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν ἐς τὴν Σάμον ἀπέπλευσαν.

36. Ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστυόχου ἦκοντος ἐς τὴν Μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικόν, οἱ Πελοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκούντως, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα διαρπασθέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις, οἳ τε Μιλήσιοι προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. πρὸς δὲ τὸν 2 Τισσαφέρην ἐδόκουν ὅμως τοῖς Πελοποννησίοις αἱ πρῶται ξυνθῆκαι, αἱ πρὸς Χαλκιδέα γενόμεναι, ἐνδεεῖς εἶναι καὶ οὐ πρὸς σφῶν μᾶλλον, καὶ ἄλλας ἔτι Θηριμένους παρόντος ἐποίουν· καὶ εἰσὶν αἶδε.

37. „Ξυνθῆκαι Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς βασιλέα Δαρεῖον καὶ τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως καὶ Τισσαφέρην, σπονδὰς εἶναι καὶ φιλίαν κατὰ τάδε. ὁπόση 2 χώρα καὶ πόλεις βασιλέως εἰσὶ Δαρείου ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ λέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῶ μηδενὶ μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακεδαιμονίων, μηδὲ φόρους πράσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονίων· μηδὲ Δαρεῖον βασιλέα μηδὲ 3 ὦν βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ Λακεδαιμονίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους λέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῶ μηδενί. ἦν δέ τι δέωνται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως, ἢ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιούσι καλῶς ἔχειν. τὸν δὲ πόλεμον τὸν 4 πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους πολεμεῖν· ἦν δὲ κατάλυσιν ποιῶνται, κοινῇ ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι. ὁπόση δ' ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ βασιλέως ἢ μεταπεμφαμένου βασιλέως, τὴν δαπάνην βασιλέα παρεῖχειν. ἦν δὲ τις τῶν πόλεων ὁπόσαι ξυνέθεντο βασιλεῖ 5

ἐπὶ τὴν βασιλέως ἴη χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ ἦν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ ἢ ὕσης βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίῳν ἴη ἢ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλυέτω καὶ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν.“

38. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας Θηριμένης μὲν παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν κέλητι ἀφανίζεται, οἱ δ' ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθηναῖοι ἤδη διαβεβηκότες ἐς τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ καὶ κρατοῦντες καὶ γῆς καὶ θαλάσσης Δελφίνιον εἰείχουσιν, χωρίον ἄλλως τε ἐκ τῆς γῆς καρτερὸν καὶ λιμένας ἔχον καὶ τῆς τῶν Χίων πόλεως οὐ πολὺ ἀπέχον. οἱ δὲ Χιοὶ ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν μάχαις πεπληγμένοι, καὶ ἄλλως ἐν σφίσι αὐτοῖς οὐ πάνυ εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ Τυδέως τοῦ Ἴωνος ἤδη ὑπὸ Πεδαρίτου ἐπ' ἀττικισμῶ τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγους κατεχομένης ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἡσύχαζον, καὶ οὐτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα οὔτε οἱ μετὰ Πεδαρίτου ἐπίκουροὶ ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ἐφάβοντο. ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἐπεμπον, κελεύοντες σφίσι τὸν Ἀστυόχον βοηθεῖν· ὥς δ' οὐκ ἐσήκουεν, ἐπιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα Πεδάριτος ὡς ἀδικοῦντος. καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθεισθήκει τοῖς Ἀθηναίοις· αἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποιοῦντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγειεν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἡσύχαζον.

39. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι αἱ τῷ Φαρναβάξῳ ὑπὸ Καλλιγέλιου τοῦ Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ παρασβόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες ἄρσασαι ἔπλεον ἐπὶ Ἰωνίας περὶ ἡλλίου τροπᾶς, καὶ ἄρχων ἐπέπλει αὐτῶν Ἀντισθένης Σπαρτιάτης. ξυνέπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἔνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν ξυμβούλους Ἀστυ-

όρφ, ὧν εἰς ἦν Λίχας ὁ Ἄρκεσιλάου. καὶ εἰρητο αὐτοῖς
 ἐς Μίλητον ἀφικομένους τῶν τε ἄλλων ξυνεπιμελεῖσθαι
 ἢ μέλλει ἄριστα ἔξειν, καὶ τὰς ναῦς ταύτας ἢ αὐτὰς ἢ
 πλείους ἢ καὶ ἐλάσσους ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὡς Φαρνά-
 βαζον, ἦν δοκῆ, ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου,
 ὃς ξυνέπλει, ἄρχοντα προστάξαντας, καὶ Ἀστύοχον, ἦν
 δοκῆ τοῖς ἔνδεκα ἀνδράσι, παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντι-
 σθένη δὲ καθιστάναι· πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπι-
 στολὰς ὑπώπτενον αὐτόν. πλέουσαι οὖν αἱ νῆες ἀπὸ Μα-³
 λέας πελάγιοι Μήλω προσέβαλον, καὶ περιτυχόντες ναυσι
 δέκα Ἀθηναίων τὰς τρεῖς λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατα-
 κάουσι. μετὰ δὲ τοῦτο δεδιότες μὴ αἱ διαφυγοῦσαι τῶν
 Ἀθηναίων ἐκ τῆς Μήλου νῆες, ὅπερ ἐγένετο, μηνύσωσι
 τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ τὸν ἐπίπλου αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην
 πλεύσαντες καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησά-
 μενοι ἐς τὴν Καῦνου τῆς Ἀσίας κατῆραν. ἐντεῦθεν δὴ,⁴
 ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες, ἀγγελίαν ἔπεμπον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ
 Μιλήτῳ ναῦς τοῦ ξυμπαρακομισθῆναι.

40. Οἱ δὲ Χίοι καὶ Πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρό-
 νον οὐδὲν ἤσσον, καίπερ διαμέλλοντα, τὸν Ἀστύοχον
 πέμποντες ἀγγέλους ἠξίουσι σφίσι πολιορκουμένοις βοη-
 θῆσαι ἀπάσαις ταῖς ναυσι καὶ μὴ περιδεῖν τὴν μεγίστην
 τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ξυμμαχίδων πόλεων ἐκ τε θαλάσσης εἰργο-
 μένην καὶ κατὰ γῆν ληστεῖαις πορθουμένην. οἱ γὰρ οἰκέ-²
 ται τοῖς Χίοις πολλοὶ ὄντες καὶ μιᾶ γε πόλει πλὴν Λακε-
 δαιμονίων πλείστοι γενόμενοι καὶ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος
 χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικίαις κολαζόμενοι, ὡς ἡ στρατιὰ
 τῶν Ἀθηναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τείχους ἰδρῦσθαι,
 εὐθύς αὐτομολία τε ἐχώρησαν οἱ πολλοὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ
 τὰ πλείστα κακὰ ἐπιστάμενοι τὴν χώραν οὗτοι ἔδρασαν
 ἔφασαν οὖν χρῆναι οἱ Χίοι, ἕως ἔτι ἐλπίς καὶ δυνατὸν³
 κωλύσαι, τειχιζόμενον τοῦ Δελφινίου καὶ ἀτελοῦς ὄντος,

καὶ στρατοπέδῳ καὶ ναυσὶν ἐρύματος μείζονος προσπερι-
βαλλομένου, βοηθῆσαι σφίσι. ὁ δὲ Ἀστύοχος καίπερ οὐ
διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλήν, ὡς εἴωρα καὶ τοὺς
ξυμμάχους προθύμους ὄντας, ὥρμητο εἰς τὸ βοηθεῖν.

41. Ἐν τούτῳ δὲ ἐκ τῆς Καῦνου παραγίγνεται ἀγ-
γελία ὅτι αἱ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμο-
νίων ξύμβουλοι πάρεισι· καὶ νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι
τᾶλλα πρὸς τὸ ναῦς τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον,
τοσαύτας ξυμπαρακομίσαι καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἳ
ἦκου κατάσκοποι αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιωθῆναι, εὐθύς
2 ἀφείδους τὸ εἰς τὴν Χίον ἐπλεῖ εἰς τὴν Καῦνον. καὶ εἰς Κῶν
τὴν Μεροπίδα ἐν τῷ παράπλῳ ἀποβάς τὴν τε πόλιν ἀτεί-
χιστον οὖσαν καὶ ὑπὸ σεισμοῦ, ὃς αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός
γε δὴ ὢν μεμνήμεθα γενόμενος, ξυμπεπτωκυῖαν ἐκπορ-
θεῖ, τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ ὄρη πεφευγόντων, καὶ τὴν χώ-
ραν καταδρομαῖς λείαν ἐποίητο, πλὴν τῶν ἐλευθέρων
3 τούτους δὲ ἤφει. ἐκ δὲ τῆς Κῶ ἀφικόμενος εἰς τὴν Κνί-
δου νυκτὸς ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινοῦντων
μὴ ἐκβιβάσαι τοὺς ναύτας, ἀλλ' ὥσπερ εἶχε πλεῖν εὐθύς
ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς εἴκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμῖνος,
εἰς τῶν ἐκ Σάμου στρατηγῶν, ἐφύλασσε ταύτας τὰς ἑπτὰ
καὶ εἴκοσι ναῦς ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσπλευούσας, ἐφ'
4 ἄσπερ καὶ ὁ Ἀστύοχος παρέπλεε. ἐπύθοντο δὲ οἱ ἐν τῇ
Σάμῳ ἐκ τῆς Μήλου τὸν ἐπίπλου αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ
τῷ Χαρμῖνῳ περὶ τὴν Σύμην καὶ Χάλκην καὶ Ῥόδον καὶ
περὶ τὴν Λυκίαν ἦν· ἤδη γὰρ ἤσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καῦνῳ
οὖσας αὐτάς.

42. Ἐπέπλεε οὖν ὥσπερ εἶχε πρὸς τὴν Σύμην ὁ Ἀστύ-
οχος πρὶν ἐκπυστος γενέσθαι, εἴ πως περιλάβοι που μετ-
εώρους τὰς ναῦς. καὶ αὐτῷ ὑετός τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ ξυννέφελα ὄντα πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει
2 καὶ ταραχῆν παρέσχευ. καὶ ἅμα τῇ ἔφ, διεσπασμένου τοῦ

ναυτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ εὐωνύμου κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἐτι πλανωμένον, ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαρμῖνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι ναυσί, νομίσαντες ἄσπερ ἐφύλασσον ναῦς τὰς ἀπὸ τῆς Κάννου ταύτας εἶναι. καὶ προσπεσόντες εὐθύς κατέδυσάν τε τρεῖς καὶ κατε-³τραυμάτισαν ἄλλας, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρι οὗ ἐπεφάνησαν αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ πανταχόθεν ἀπεκλήροντο. ἔπειτα δὲ ἐς φυγὴν κατα-⁴στάντες ἕξ μὲν ναῦς ἀπολλύασι, ταῖς δὲ λοιπαῖς καταφεύγουσιν ἐς τὴν Τεύτλουςαν νῆσον, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ἀλικαρνασόν. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐς⁵ Κνίδον κατάραντες καὶ ξυμμιγείσων τῶν ἐκ τῆς Κάννου ἐπτά καὶ εἴκοσι νεῶν αὐτοῖς ξυμπάσαις πλεύσαντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ στήσαντες πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο.

43. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ πάσαις, ὡς ἤσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὀρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκευὴ τῶν νεῶν καὶ Λωρύμοις τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ προσβαλόντες, ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον.

Ἄπασαι δ' ἤδη οὐσαιᾶμα ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ τῶν Πελοπον-²νησίων νῆες ἐπεσκευάζοντό τε εἴ τι ἔδει, καὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρην (παρεγένετο γάρ) λόγους ἐποιοῦντο οἱ ἑνδεκα ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων περὶ τε τῶν ἤδη πεπραγμένων, εἴ τι μὴ ἤρθεσκεν αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου, ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα καὶ ξυμφορώτατα ἀμφοτέροις πολεμήσεται. μάλιστα δὲ ὁ Λίχας ἐσκόπει τὰ³ ποιούμενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδετέρας, οὔτε τὰς Χαλκιδέως οὔτε τὰς Θηριμένους, ἔφη καλῶς ξυγκείσθαι, ἀλλὰ δεινὸν εἶναι εἰ χάρας ὅσης βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι ἦρ-

ξαν πρότερον, ταύτης καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν· ἐνεῖναι γὰρ καὶ νήσους ἀπάσας πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Λοκρούς καὶ τὰ μέγχι Βοιωτῶν· καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἂν Μηδικὴν ἀρχὴν τοῖς Ἑλλησι τοὺς Λακεδαιμονίους πε-
 4 ριθεῖναι. ἑτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι, ἢ ταύ-
 ταις γε οὐ χρήσεσθαι, οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις δεῖ-
 σθαι οὐδέν. ἀγανακτῶν δὲ ὁ μὲν Τισσαφέρνης ἀπεχώ-
 ρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς καὶ ἄπρακτος.

44. Οἱ δ' ἐς τὴν Ῥόδον, ἐπικηρυκνομένων ἀπὸ τῶν
 δυνατωτάτων ἀνδρῶν, τὴν γνώμην εἶχον πλεῖν, ἐλπίζον-
 τες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυβατῶν πλήθει καὶ
 πεξῶ προσάξεσθαι, καὶ ἅμα ἠγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς
 ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ ἔσεσθαι, Τισσαφέρνη
 2 μὴ αἰτοῦντες χρήματα, τρέφειν τὰς ναῦς. πλεύσαντες
 οὖν εὐθύς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου, καὶ προσ-
 βαλόντες Καμείρῳ τῆς Ῥοδίας πρῶτον ναυσὶ τέσσαρασι καὶ
 ἐνευήκοντα, ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότας
 τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφευγον, ἄλλως τε καὶ ἀτειχίστου
 οὔσης τῆς πόλεως· εἶτα ξυγκαλέσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι
 τούτους τε καὶ τοὺς ἐκ τοῖν δυοῖν πολέοιν, Λίνδου καὶ
 3 Ἰηλυσοῦ, Ῥοδίους ἐπεισαν ἀποστῆναι Ἀθηναίων. καὶ
 προσεχώρησε Ῥόδος Πελοποννησίοις. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθό-
 μενοι ἔπλευσαν μὲν βουλόμενοι φθάσαι καὶ ἐφάνησαν
 πελάγιοι, ὑστερήσαντες δὲ οὐ πολλῶ τὸ μὲν παραχρῆμα
 ἀπέπλευσαν ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον, ὑστερον
 δὲ ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῶ καὶ ἐκ τῆς Σάμου τοὺς
 4 ἐπίπλους ποιούμενοι ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. οἱ δὲ
 χρήματα μὲν ἐξέλεξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα οἱ
 Πελοποννήσιοι παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον
 ἡμέρας ὀγδοήκοντα, ἀνελκύναντες τὰς ναῦς.

45. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον, πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον

αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσειτο. Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν Χαλκιδέως θάνατον καὶ τὴν ἐν Μιλήτῳ μάχην τοῖς Πελοποννησίοις ὑποπτος ὢν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστυόχον ἐκ Λακεδαιμόνος ὥστ' ἀποκτεῖναι (ἦν γὰρ καὶ τῷ Ἄγιδι ἐχθρὸς καὶ ἄλλως ἄπιστος ἐφαίνετο), πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δείσας παρὰ Τισσαφέρην, ἔπειτα ἐκάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνατο μάλιστα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα, καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος τὴν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, δίδοσθαι, λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρην πρὸς αὐτοὺς ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ ναυτικοῦ τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν διδόασιν, οὐ τοσοῦτον πενία ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται, ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες, οἱ μὲν τὰ σώματα χεῖρω ἔχωσι, δαπανῶντες ἐς τοιαῦτα ἀφ' ὧν ἡ ἀσθένεια ξυμβαίνει, οἱ δὲ τὰς ναῦς ἀπολείπωσιν οὐχ ὑπολιπόντες ἐς ὀμηρεῖαν τὸν προσοφειλόμενον μισθόν· καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς 3 στρατηγούς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν ὥστε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι ὥστε ξυγχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ, πλὴν τῶν Συρακοσίων· τούτων δὲ Ἐρμοκράτης στρατηγὸς ὢν ἠναντιοῦτο μόνος ὑπὲρ τοῦ πάντος ξυμμαχικοῦ. τὰς τε πόλεις 4 δεομένας χρημάτων ἀπήλασεν, αὐτὸς ἀντιλέγων ὑπὲρ τοῦ Τισσαφέρους ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν, πλουσιώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρία δὲ ὅμως σφζόμενοι ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι ἄλλους ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας κινδυνεύειν· τὰς δ' ἄλλας 5 πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἱ ἐς Ἀθηναίους πρότερον ἢ ἀποστῆναι ἀνήλουν, εἰ μὴ καὶ νῦν τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐθελήσουσιν ἐσφέρειν. τὸν τε Τισσαφέρην ἀπέφαινε νῦν μὲν, τοῖς ἰδίους χρήμασι πολεμοῦντα, εἰκότως φειδόμενον, ἦν δὲ ποτε τροφή καταβῆ 6

παρὰ βασιλέως, ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα ὠφελήσειν.

46. Παρήνει δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει μὴ ἄγαν ἐπέγεσθαι διαλυῖσαι τὸν πόλεμον, μηδὲ βουλευθῆναι κομισαντα ἢ ναῦς Φοινίσσας ἄσπερ παρεσκευάζετο ἢ Ἑλλησι πλείοσι μισθὸν πορίζοντα τοῖς αὐτοῖς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι, ἔχειν δ' ἀμφοτέρους ἕαν δίχα τὴν ἀρχὴν, καὶ βασιλεῖ ἐξεῖναι αἰεὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ λυπη-
 2 ροὺς τοὺς ἑτέρους ἐπάγειν. γενομένης δ' ἂν καθ' ἐν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς, ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας ξυγκαθαιρήσει, ἢν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλη δαπάνη καὶ κινδύνῳ ἀναστάς ποτε διαγωνίσασθαι. εὐτελέστερα δὲ τὰδ' εἶναι, βραχεῖ μορίῳ τῆς δαπάνης καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς
 3 τοὺς Ἑλληνας κατατρῖψαι. ἐπιτηδειοτέρους τε ἔφη τοὺς Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς· ἦσσαν γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι, τὸν λόγον τε ξυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ξυγκαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλάσσης μέρος καὶ ἐκείνῳ ὅσοι ἐν τῇ βασιλέως Ἑλληνες οἰκοῦσι, τοὺς δὲ τοῦναντίον ἐλευθερώσοντας ἤκειν. καὶ οὐκ εἰκὸς εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν σφῶν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθεροῦν νῦν τοὺς Ἑλληνας, ἀπὸ δ' ἐκείνων τῶν βαρβάρων,
 4 ἢν μὴ ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσι, μὴ ἐλευθερῶσαι. τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφοτέρους, καὶ ἀποτεμόμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἔπειτ' ἤδη τοὺς Πελοποννη-
 5 σίους ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώρας. καὶ διανοεῖτο τὸ πλέον οὕτως ὁ Τισσαφέρνης, ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιουμένων ἦν εἰκάσαι. τῷ γὰρ Ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα, ὡς εὖ περὶ τούτων παραινοῦντι, προσθεῖς ἑαυτὸν ἐς πίστιν τὴν τε τροφήν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἶα, ἀλλὰ καὶ τὰς Φοινίσσας φάσκων ναῦς ἤξειν καὶ

ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι ἐφθειρε τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ ναυτικοῦ αὐτῶν ἀφείλετο, γενομένην καὶ πάννυ ἰσχυράν, τὰ τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥστε λανθάνειν οὐ προθύμως ξυνεπολέμει.

47. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισσαφέρνει καὶ βασιλεῖ, ὧν παρ' ἐκείνοις, ἄριστα εἶναι νομίζων παρήνει, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον εἰς τὴν πατρίδα ἐπιθεραπεύων, εἰδώς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν, ὅτι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν· πείσαι δ' ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιοῦτου, εἰ Τισσαφέρνης φαίνοιτο αὐτῷ ἐπιτήδειος ὧν· ὅπερ καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἦσθοντο αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προσπέμψαντος λόγους εἰς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ εἰς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχία βούλεται καὶ οὐ πονηρία οὐδὲ δημοκρατία τῇ ἑαυτὸν ἐκβαλούσῃ κατελθῶν καὶ παρασχῶν Τισσαφέρνη φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν, τὸ δὲ πλεον καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριήραρχοί τε τῶν Ἀθηναίων καὶ δυνατώτατοι ὥρμητο εἰς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.

48. Καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦτο, καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐντεῦθεν ὕστερον ἦλθε. τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ διαβάντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου εἰς λόγους ἦλθον, καὶ ὑποτείνοντος αὐτοῦ Τισσαφέρνη μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέα φίλον ποιήσκειν, εἰ μὴ δημοκρατοῦντο (οὕτω γὰρ ἂν πιστεῦσαι μᾶλλον βασιλέα), πολλὰς ἐλπίδας εἶχον αὐτοῖς ἐπ' ἑαυτοῖς οἱ δυνατοὶ τῶν πολιτῶν τὰ πράγματα, οὔτε καὶ ταλαιπωροῦνται μάλιστα, εἰς αὐτοὺς περιποιήσκειν καὶ τῶν πολεμίων ἐπικρατήσκειν. ἐς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες ξυνίστασάν τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδέους εἰς ξυνωμοσίαν καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς φανερωῶς

ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς σφίσι φίλος ἔσοιτο καὶ χρήματα παρ-
 ἔξοι Ἀλκιβιάδου τε κατελθόντος καὶ μὴ δημοκρατου-
 3 μένων. καὶ ὁ μὲν ὄχλος, εἰ καὶ τι παραντίκα ἤχθητο τοῖς
 πρᾶσσομένοις, διὰ τὸ εὖπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ παρὰ βα-
 σιλέως μισθοῦ ἠσύχαζεν· οἱ δὲ ξυνιστάντες τὴν ὀλιγαρ-
 χίαν, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ἐκοίνωσαν, ἀνθις κἂν σφίσιν
 αὐτοῖς καὶ τοῦ ἐταιρικοῦ τῷ πλεονί τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιά-
 4 δου ἐσκόπουν. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαίνετο εὖπορα καὶ
 πιστά, Φρυνίχῳ δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν,
 ἀλλ' ὅ τε Ἀλκιβιάδης, ὅπερ καὶ ἦν, οὐδὲν μᾶλλον ὀλι-
 γαρχίας ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, οὐδ' ἄλλο
 τι σκοπεῖσθαι ἢ ὅτῳ τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν
 πόλιν μεταστήσας ὑπὸ τῶν ἐταίρων παρακληθεὶς κάτεισι,
 σφίσι δὲ περιοπτέον εἶναι τοῦτο μάλιστα ὅπως μὴ στα-
 σιάσῃσι· βασιλεῖ τε οὐκ εὖπορον εἶναι καὶ Πελοπον-
 νησίων ἤδη ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσῃ ὄντων καὶ πόλεις
 ἐχόντων ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ οὐ τὰς ἐλαχίστας, Ἀθηναίους
 προσθήμενον, οἷς οὐ πιστεύει, πράγματα ἔχειν, ἔξδὸν Πε-
 5 λοποννησίους, ὑφ' ὧν οὐδὲν πῶκακὸν πέπονθε, φίλους
 ποιήσασθαι. τὰς τε ξυμμαχίδας πόλεις, αἷς ὑποσχέσεσθαι
 δὴ σφᾶς ὀλιγαρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ οὐ δημοκρατήσου-
 νται, εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον σφίσιν οὐδ' αἰ
 ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσονται οὐδ' αἰ ὑπάρχουσαι βε-
 βαιοτέραι ἔσονται· οὐ γὰρ βουλήσεσθαι αὐτοὺς μετ'
 ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δουλεύειν μᾶλλον ἢ μεθ'
 6 ὀποτέρου ἂν τύχῃσι τούτων ἑλευθέρους εἶναι· τούς τε
 καλοὺς κἀγαθοὺς ὀνομαζομένους οὐκ ἐλάσσω αὐτοὺς
 νομίζειν σφίσι πράγματα παρἔξειν τοῦ δήμου, ποριστὰς
 ὄντας καὶ ἐσηγητὰς τῶν κακῶν τῷ δήμῳ, ἔξ ὧν τὰ πλείω
 αὐτοὺς ὠφελείσθαι· καὶ τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι καὶ
 ἄκριτοι ἂν καὶ βιαιότερον ἀποθνήσκειν, τὸν δὲ δῆμον
 7 σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι καὶ ἐκείνων σωφρονιστήν. καὶ

ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐπισταμένους τὰς πόλεις σαφῶς αὐτοὺς εἰδέναι ὅτι οὕτω νομίζουσιν. οὐκ οὖν ἑαυτῶ γε τῶν ἀπὸ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν.

49. Οἱ δὲ ξυλλεγέντες τῶν ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει, τὰ τε παρόντα ἐδέχοντο καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρεσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως περὶ τε τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου πράσσοιεν καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου καταλύσεως καὶ τὸν Τισσαφέρην φίλον τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειαν.

50. Γνοὺς δὲ ὁ Φρύνιχος ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι ἐνδέχονται αὐτήν, δεισας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν τῶν ὑφ' αὐτοῦ λεχθέντων μὴ, ἣν κατέλθῃ, ὡς κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾶ, τρέπεται ἐπὶ τοιούδε τι. πέμπει ὡς τὸν Ἀστύχον² τὸν Λακεδαιμονίων ναύαρχον, ἔτι ὄντα τότε περὶ τὴν Μίλητον, κρύφα ἐπιστείλας ὅτι Ἀλκιβιάδης αὐτῶν τὰ πράγματα φθείρει Τισσαφέρην Ἀθηναίοις φίλον ποιῶν, καὶ τὰλλα σαφῶς ἐγγράψας· ξυγγνώμην δὲ εἶναι ἑαυτῷ περὶ ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀξυμφοροῦ κακόν τι βουλευεῖν. ὁ δὲ Ἀστύχος τὸν μὲν Ἀλκιβιάδην, ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα, οὐδὲ διανοεῖτο τιμωρεῖσθαι, ἀνελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν ἐς Μαγνησίαν καὶ παρὰ Τισσαφέρην ἅμα λέγει τε αὐτοῖς τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς μηνυτῆς, προσέθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίῳ κέρδεσι Τισσαφέρην ἑαυτὸν καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων κοινοῦσθαι· διόπερ καὶ τῆς μισθοφορᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὐσης μαλακωτέρως ἀνθήπτετο. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐν-⁴θὺς πέμπει κατὰ Φρυνίχου γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας οἷα δέδρακε, καὶ ἀξιῶν αὐτὸν

5 ἀποθνήσκειν. θορυβούμενος δὲ ὁ Φρύνιχος καὶ πάνν
 ἐν τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ ὧν διὰ τὸ μήνυμα ἀποστέλλει
 αὐθις πρὸς τὸν Ἀστυόχον, τὰ τε πρότερα μεμφόμενος
 ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύφθη, καὶ νῦν ὅτι ὅλον τὸ στράτευμα
 τὸ τῶν Ἀθηναίων ἐτοιμος εἶη τὸ ἐν τῇ Σάμῳ παρασχεῖν
 αὐτοῖς διαφθεῖραι, γράψας καθ' ἕκαστα, ἀτειχίστου οὐ-
 σης Σάμου ᾧ ἂν τρόπῳ αὐτὰ πράξειε, καὶ ὅτι ἀνεπίφθο-
 νόν οἱ ἤδη εἶη περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκείνους κινδυνεύοντι
 καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθί-
 στων αὐτὸν διαφθαρεῖναι. ὁ δὲ Ἀστυόχος μηνύει καὶ
 ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ.

51. Καὶ ὡς προήσθετο αὐτὸν ὁ Φρύνιχος ἀδικοῦντα
 καὶ ὅσον οὐ παροῦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τούτων
 ἐπιστολήν, αὐτὸς προφθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος
 γίνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν, ἀτειχίστου οὐσης τῆς
 Σάμου καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασῶν ἔνδον ὄρμουσῶν,
 ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυ-
 σμένος εἶη, καὶ χρῆναι τειχίζειν τε Σάμον ὡς τάχιστα
 καὶ τᾶλλα ἐν φυλακῇ ἔχειν. ἐστρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν
 2 αὐτὸς πράσσων ταῦτα. καὶ οἱ μὲν τὸν τειχισμόν τε παρ-
 εσκευάζοντο καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου, καὶ ὡς μέλλουσα,
 Σάμος θᾶσσον ἐτειχίσθη· αἱ δὲ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου
 ἐπιστολαὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἦκον ὅτι προδίδοται τε τὸ
 3 στράτευμα ὑπὸ Φρυνίχου καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπι-
 θήσεσθαι. δόξας δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ πιστὸς εἶναι, ἀλλὰ
 τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων προειδῶς τῷ Φρυνίχῳ ὡς ξυνει-
 δότι κατ' ἐχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἐβλαψεν αὐτόν,
 ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον ταῦτά ἐσαγγείλας.

52. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρην
 παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν ὅπως φίλος ἔσται τοῖς Ἀθη-
 ναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλειοσι
 ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρήσαν, βουλόμενον δὲ ὅμως, εἰ

δύναιτό πως, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν Θηριμένους σπονδῶν ἤσθετο τῶν Πελοποννησίων (ἤδη γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν ἐγεγένητο), ἐν ἧ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν τοὺς Λακεδαιμονίους τὰς ἀπάσας πόλεις ἐπηλήθευσεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι ξυγκείσθαι κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων, ὧν ποτε καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἦρχον. καὶ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τὸν Τισσαφέρωνη θεραπεύων προσέειπε.

53. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισάνδρου πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ ὡς ἐξείη αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην καταγαγοῦσι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένοις βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβοώντων ὡς δεινὸν εἶη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισι, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων περὶ τῶν μυστικῶν, δι' ἃπερ ἔφυγε, μαρτυρομένων καὶ ἐπιθειαζόντων μὴ κατάγειν, ὁ Πείσανδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογία καὶ σχετλιασμὸν ἠρώτα ἕνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ τινα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πόλει, Πελοποννησίων ναῦς τε οὐκ ἐλάσσοις σφῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἀντιπρόφρους ἐχόντων καὶ πόλεις ξυμμαχίδας πλείους, βασιλέως τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρωνος χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μὴ τις πείσει βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφῶν. ὁπότε δὲ μὴ φαῖεν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι „Τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ μὴ πολιτεύσομέν τε σωφρο-

νέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσομεν, ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεύς, καὶ μὴ περὶ πολιτείας τὸ πλεῖον βουλευσομεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ σωτηρίας (ὑστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἣν μὴ τι ἀρέσκη), Ἀλκιβιάδην τε κατάξομεν, ὃς μόνος τῶν νῦν οἴος τε τοῦτο κατεργάσασθαι.“

54. Ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν πρῶτον ἀκούων χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας· σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου μὴ εἶναι ἄλλην σωτηρίαν, δείσας² καὶ ἅμα ἐπελπίζων ὡς καὶ μεταβαλεῖται, ἐνέδωκε. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοίῃ ἄριστα ἐξείν³ τά τε πρὸς τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. ἅμα τε διαβαλόντος καὶ Φρύνιχον τοῦ Πεισάνδρου παρέλυσεν ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν ξυνάρχοντα Σκιρωνίδην, ἀντέπεμψαν δὲ στρατηγούς ἐπὶ τὰς ναῦς Διομέδοντα καὶ Λέοντα. τὸν δὲ Φρύνιχον ὁ Πείσανδρος φάσκων Ἴασον προδοῦναι καὶ Ἀμόργην διέβαλεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον⁴ εἶναι τοῖς πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην πρασσομένοις. καὶ ὁ μὲν Πείσανδρος τὰς τε ξυνωμοσίας, αἵπερ ἐτύγχανον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὔσαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, ἀπάσας ἐπελθὼν καὶ παρακελευσάμενος ὅπως ξυστραφέντες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι τὸν δῆμον, καὶ τᾶλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμέλλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν πλοῦν ὡς τὸν Τισσαφέρην ποιεῖται.

55. Ὁ δὲ Λέων καὶ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφιγμένοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπίπλουν τῇ Ῥόδῳ ἐποίησαντο. καὶ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνουσιν ἀνειλκυσμένας τῶν Πελοποννησίων, ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι καὶ τοὺς προσβοηθήσαντας Ῥοδίων νικήσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην, καὶ

τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κω ἐποιοῦντο· εὐφυλακτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίνετο, εἰ ποὶ ἀπαίροι το τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν.

Ἦλθε δ' ἐς τὴν Ῥόδον καὶ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ Πεδάριτου ἐκ Χίου, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἐπιτετέλεσται, καὶ εἰ μὴ βοηθήσουσι πάσαις ταῖς ναυσίν, ἀπολείται τὰ ἐν Χίῳ πράγματα. οἱ δὲ διανοοῦντο βοηθήσειν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάριτος αὐτὸς τε 3 καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς Χίους πανστρατιᾶ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι αἰρεῖ τέ τι αὐτοῦ καὶ νεῶν τινων ἀνειλκυσμένων ἐκράτησεν· ἐπεκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων τοὺς Χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάριτον, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει καὶ τῶν Χίων πολλοὶ καὶ ὄπλα ἐλήφθη πολλά.

56. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Χιοὶ ἐκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορκοῦντο καὶ ὁ λιμὸς αὐτόθι ἦν μέγας· οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρην λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας. Ἀλκιβιάδης δὲ (οὐ γὰρ αὐτῷ 2 πάνυ τὰ ἀπὸ Τισσαφέρους βέβαια ἦν, φοβουμένου τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον καὶ ἔτι βουλομένου, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκετο, τρίβειν ἀμφοτέρους) τρέπεται ἐπὶ τοιούδε εἶδος ὥστε τὸν Τισσαφέρην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι. δοκεῖ δέ μοι 3 καὶ ὁ Τισσαφέρης τὸ αὐτὸ βουλευθῆναι, αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἐώρα ἐκεῖνον καὶ ὡς οὐ ξυμβησεῖοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβούλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πεῖσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισσαφέρει καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. ἦτι γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, 4 λέγων αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρους, ὥστε τὸ τῶν

Ἀθηναίων, καίπερ ἐπὶ πολὺ ὅ τι αἰτοίη ξυγγωσούντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι· Ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν ἤξιον δίδοσθαι καὶ αὐθις νήσους τε τὰς ἐπικειμένους καὶ ἄλλα, οἷς οὐκ ἐναντιουμένων τῶν Ἀθηναίων τέλος ἐν τῇ τρίτῃ ἤδη ξυνόδῳ, δείσας μὴ πάνυ φωραθῆ ἀδύνατος ὦν, ναὺς ἡξίου ἐὰν βασιλέα ποιεῖσθαι καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτοῦ γῆν ὅπῃ ἂν καὶ ὅσαις ἂν βούληται. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι τι, ἀλλ' ἄπορα νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξηπατήσθαι, δι' ὄργῆς ἀπελθόντες κομίζονται ἐς τὴν Σάμον.

57. Τισσαφέρνης δὲ εὐθύς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Καῦνον, βουλόμενος τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κομίσαι ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ξυνθήκας ἔτι ἄλλας ποιησάμενος, ἃς ἂν δύνηται, τροφήν τε παρέχειν καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῶσθαι, δεδιὼς μὴ, ἣν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς, ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἡσσηθῶσιν ἢ κενωθεισῶν τῶν νεῶν ἄνευ ἑαυτοῦ γένηται τοῖς Ἀθηναίοις ἂ βούλονται. ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς ζητήσῃ πορθήσῃ τὴν ἡπειρον. πάντων οὖν τούτων λογισμῷ καὶ προνοίᾳ, ὥσπερ ἐβούλετο ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους, μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους τροφήν τε αὐτοῖς δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε σπένδεται.

58. „Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύοντος, ἐφορευόντος δὲ Ἀλεξιπίδα ἐν Λακεδαιμόνι, ξυνθήκαι ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνη καὶ Ἰεραμένη καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας περὶ τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων. χώραν τὴν βασιλέως, ὅση τῆς Ἀσίας ἐστί, βασιλέως εἶναι· καὶ περὶ τῆς χώρας αὐτοῦ βουλευέτω βασιλεὺς ὅπως βούλεται. Λακε-

δαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ λέναι ἐπὶ χώραν τὴν βασιλέως ἐπὶ κακῷ μηδενί, μηδὲ βασιλέα ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων χώραν μηδὲ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ μηδενί. ἦν δὲ τις Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἴη⁴ ἐπὶ τὴν βασιλέως χώραν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κωλύειν· καὶ ἦν τις ἐκ τῆς βασιλέως ἴη ἐπὶ κακῷ ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἢ τοὺς ξυμμάχους, βασιλεὺς κωλύετω. τροφήν δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν παρούσαις Τισσαφέρ-⁵ νη παρέχειν κατὰ τὰ ξυγκείμενα μέχρι ἂν αἱ νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσι· Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους,⁶ ἐπὴν αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἦν βούλωνται τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι. ἦν δὲ παρὰ Τισσαφέρνους λαμβάνειν ἐθέλωσι τὴν τροφήν, Τισσαφέρνη παρέχειν, Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τελευτῶντος τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνει ἀποδοῦναι ὅποσα ἂν λάβωσιν. ἐπὴν δὲ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται,⁷ αἱ τε Λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμμάχων καὶ αἱ βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμούντων καθ' ὃ τι ἂν Τισσαφέρνει δοκῇ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἦν δὲ καταλύειν βούλωνται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι.“

59. Αἱ μὲν σπονδαὶ αὐταὶ ἐγένοντο. καὶ μετὰ ταῦτα παρεσκευάζετο Τισσαφέρνης τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἄξων, ὥσπερ εἶρητο, καὶ τὰλλα ὅσαπερ ὑπέσχετο, καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν δῆλος εἶναι.

60. Βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος Ὠρωπὸν εἶλον προδοσίᾳ Ἀθηναίων ἐμφρουρούντων. ξυνέπραξαν δὲ Ἑρετριέων τε ἄνδρες καὶ αὐτῶν Ὠρωπίων, ἐπιβουλεύοντες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας· ἐπὶ γὰρ τῇ Ἑρετρίᾳ τὸ χωρίον ὃν ἀδύνατα ἦν Ἀθηναίων ἐχόντων μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν καὶ Ἑρέτριαν καὶ τὴν ἄλλην Εὐβοίαν. ἐχοντες οὖν ἤδη τὸν Ὠρωπὸν ἀφικνοῦνται εἰς Ῥόδον οἱ²

Ἐρετριῆς, ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὐβοίαν τοὺς Πελοποννησίους. οἱ δὲ πρὸς τὴν τῆς Χίου κακουμένης βοήθειαν μᾶλλον ὤρμηστο, καὶ ἄραυτες πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου ἔπλεον. καὶ γενόμενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης πλεούσας· καὶ ὡς οὐδέτεροι ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἀφικνουῦνται οἱ μὲν ἐς τὴν Σάμον, οἱ δὲ ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ἐώρων οὐκέτι ἄνευ ναυμαχίας οἰόν τε [εἶναι] ἐς τὴν Χίον βοηθῆσαι. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

61. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα τῷ ἦρι εὐθύς ἀρχομένῳ Δερκυλίδας τε, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, στρατιὰν ἔχων οὐ πολλὴν παρεπέμφθη περὶ ἔφ' Ἑλλησπόντου Ἄβυδον ἀποστήσων (εἰσὶ δὲ Μιλησίων ἄποικοι), καὶ οἱ Χῖοι, ἐν ὅσῳ αὐτοῖς ὁ Ἀστυόχος ἠπόρει ὅπως βοηθήσοι, ναυμαχῆσαι πιεζόμενοι τῇ πολιορκίᾳ ἠναγκάσθησαν. ἔτυχον δὲ ἔτι ἐν Ῥόδῳ ὄντος Ἀστυόχου ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε, ἄνδρα Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένει ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε, τοῦτον κεκομισμένοι μετὰ τὸν Πεδαρίτου θάνατον ἄρχοντα καὶ ναῦς δώδεκα, αἱ ἔτυχον φύλακες Μιλήτου οὔσαι, ἧν ἦσαν Θούριαι πέντε καὶ Συρακόσιαι τέσσαρες καὶ μία Ἀναίτις καὶ μία Μιλησία καὶ Λέοντος μία ἐπέξεληθόντων δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ καὶ καταλαβόντων τι ἐρυμνὸν χωρίον καὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἅμα ἕξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγαρομένων ἐναυμάχησαν· καὶ καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας οὐκ ἔλασσον ἔχοντες ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι (ἤδη γὰρ καὶ ὅψε ἦν) ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

62. Μετὰ δὲ τοῦτο εὐθύς τοῦ Δερκυλίδου περὶ τῆς Μιλήτου παρεξεληθόντος, Ἄβυδος ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀφίσταται πρὸς Δερκυλίδα καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος δυοῖν ἡμέραιν ὕστερον. Στρομβιχίδης δ' ἐκ τῆς

Χίου πυθόμενος κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν Ἀθηναίων τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν, ὧν καὶ στρατιώτιδες ἦσαν ὀπλίτας ἄγρυσαι, ἐπεξελθόντων τῶν Λαμψακηνῶν μάχῃ κρατήσας καὶ αὐτοβοεὶ Λάμψακον ἀτείχιστον οὖσαν ἐλῶν, καὶ σκευὴ μὲν καὶ ἀνδράποδα ἀρπαγὴν ποιησάμενος, τοὺς δὲ ἐλευθέρους πάλιν κατοικίσας, ἐπ' Ἀβυδον ἦλθε. καὶ ὡς 3 οὔτε προσεχώρουν οὔτε προσβάλλων ἐδύνατο ἐλεῖν, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς Ἀβύδου ἀποπλεύσας Σηστὸν πόλιν τῆς Χερσονήσου, ἣν ποτε Μῆδοι εἶχον, καθίστατο φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παντὸς Ἑλλησπόντου.

63. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χίοι τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον ἐγένοντο καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ ὁ Ἀστυόχος πυθόμενος τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν Στρομβιχίδην καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα ἐθάρσησε. καὶ παραπλεύσας δυοῖν νεοῖν 2 Ἀστυόχος ἐς Χίον κομίζει αὐτόθεν τὰς ναῦς, καὶ ξυμπάσαις ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται ἐπὶ τὴν Σάμον· καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλλήλοις ὑπόπτως ἔχειν οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν Μίλητον.

Ἰπὸ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον ἢ ἐν 3 ταῖς Ἀθήναις δημοκρατία κατελέλυτο. ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσαφέρου ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τὰ τε ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἔτι βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ αὐτῶν τῶν Σαμίων προτρέψαντο τοὺς δυνατοὺς ὥστε πειραῶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάντας αὐτοὺς ἀλλήλοις ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. καὶ ἐν σφίσι αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ 4 Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων κοινολογούμενοι ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν, ἐπειδὴπερ οὐ βούλεται, ἕαν (καὶ γὰρ οὐκ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν), αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὄρᾶν ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων

προθύμως χρήματα καὶ ἦν τι ἄλλο δέη, ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας.

64. Παρακελευσάμενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν Πείσανδρον εὐθύς τότε καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμῖς ἀπέστειλον ἐπ' οἴκου πράξοντας τάκεϊ, καὶ εἶρητο αὐτοῖς τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσίσχωσιν ὀλιγαρχίαν καθιστάναι· τοὺς δ' ἡμῖς ἐς τὰλλα τὰ ὑπήκοα χωρία ἄλλους ἄλλη διέπεμπον. καὶ Διοτρέφη, ὄντα περὶ Χίου, ἤρημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἄρχειν, ἀπέστειλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Θάσον τὸν δῆμον κατέλυσε. καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ οἱ Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ μάλιστα τὴν πόλιν εἰείχιζον, ὡς τῆς μὲν μετ' Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσδεόμενοι, τὴν δ' ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερίαν ὁσημέραι προσδεχόμενοι. καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιτηδείων κατὰ κράτος ἐπρασσε ναῦς τε κομίσαι καὶ τὴν Θάσον ἀποστῆσαι. ξυνέβη οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἂ ἐβούλουτο, τὴν πόλιν τε ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον καταλελύσθαι. περὶ μὲν οὖν τὴν Θάσον τὰναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστᾶσι τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖν δέ μοι καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν ὑπηκόων· σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πρᾶσσομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρυς ἐλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπουλον αὐτονομίαν οὐ προτιμήσαντες.

65. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέοντές τε, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τοὺς δῆμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλουν, καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων καὶ ὀπλίτας ἔχοντες σφίσιν αὐτοῖς ξυμμάχους ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ καταλαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τοῖς ἐταίροις προειργασμένα. καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα τέ τινα τοῦ δῆμου μάλιστα προεστῶτα ξυ-

στάντες τινές τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκτείνουσιν, ὅσπερ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἠκίστα ἐξήλασε, καὶ αὐτὸν κατ' ἀμφοτέρα, τῆς τε δημαγωγίας ἔνεκα καὶ οἰόμενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι καὶ τὸν Τισσαφέρην φίλου ποιήσουσι χαριεῖσθαι, μᾶλλον τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδεῖους τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνήλωσαν. λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προεῖργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε³ μισθοφορητέον εἶη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις, καὶ τούτοις οὐκ ἂν μάλιστα τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἰοί τε ὦσιν.

66. Ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἔξειν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθίστασαν ἔμελλον. δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλή ἢ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο· ἐβούλευον δὲ οὐδὲν ὅ τι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοίη, ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν καὶ τὰ δηθησόμενα πρότερον αὐτοῖς προύσκεπτο. ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς ἔτι τῶν² ἄλλων, δεδιὼς καὶ ὀρῶν πολὺ τὸ ξυνεστηκός· εἰ δέ τις καὶ ἀντεῖποι, εὐθύς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδεῖου ἐτεθνήκει, καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις οὔτ' εἰ ὑποπτεύοιντο δικαίωσις ἐγίγνετο, ἀλλ' ἠσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατάπληξιν τοιαύτην ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον, εἰ καὶ σιγῇ, ἐνόμιζε. καὶ τὸ ξυνεστηκός πολὺ πλείοι³ ἠγνούμενοι εἶναι ἢ ὅσον ἐτύγχανεν ὃν ἠσῶντο ταῖς γνώμαις, καὶ ἔξευρειν, αὐτοὶ ἀδύνατοι ὄντες, διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν οὐκ εἶχον. κατὰ δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ προσολοφύρασθαί τινα ἀγανα-⁴ κτήσαντα, ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα, ἀδύνατου ἦν· ἢ γὰρ ἀγνωῶτα ἂν εὔρειν ᾧ ἐρεῖ ἢ γνώριμον ἄπιστον. ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ὑπόπτως προσῆσαν οἱ τοῦ δήμου,⁵ ὡς μετέχοντά τινα τῶν γιγνομένων. ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὓς οὐκ ἂν ποτέ τις ᾤετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι· καὶ τὸ

ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν, καὶ πεισῖτα ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν, βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.

67. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐλθόντες εὐθύς τῶν λοιπῶν εἶχοντο. καὶ πρῶτον μὲν τὸν δῆμον ξυλλέξαντες εἶπον γνώμην δέκα ἄνδρας ἐλέσθαι ξυγγραφέας αὐτοκράτορας, τούτους δὲ ξυγγράψαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν ῥητὴν καθ' 2 ὅ τι ἄριστα ἢ πόλις οἰκήσεται. ἔπειτα ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐφῆκε, ξυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα), καὶ ἐσήνεγκαν οἱ ξυγγραφεῖς ἄλλο μὲν οὐδέν, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν Ἀθηναίων ἀνειπεῖν γνώμην ἣν ἂν τις βούληται· ἣν δὲ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψεται παρανόμων ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ βλάβῃ, μεγάλας ζημίας 3 ἐπέθεσαν. ἐνταῦθα δὴ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μήτε ἀρχὴν ἀρχεῖν μηδεμίαν ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μήτε μισθοφορεῖν, προέδρους τε ἐλέσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δὲ ἐλέσθαι ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ τῶν ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς ἑαυτὸν τρεῖς· ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς τετρακοσίους ὄντας ἐς τὸ βουλευτήριον ἀρχεῖν ὅπῃ ἂν ἄριστα γινώσκωσιν αὐτοκράτορας, καὶ τοὺς πεντακισχιλίους δὲ ξυλλέγειν ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ.

68. Ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην εἰπὼν Πείσανδρος, καὶ τᾶλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμώτατα ξυγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μέντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ξυνθελὶς ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς Ἀντιφῶν ἦν ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς δεύτερος καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος καὶ ἂ γνοίῃ εἰπεῖν, καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριῶν οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἐκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζο-

μένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ πλεῖστα εἰς ἀνήρ, ὅστις ξυμβουλευσαίτο τι, δυνάμενος ὠφελεῖν. καὶ αὐτὸς² δέ, ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκακοῦτο, ἄριστα φαίνεται τῶν μέχρι ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων, αἰτιαθεὶς ὡς ξυγκατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. παρέσχε δὲ καὶ ὁ Φρύ-³ νιχος ἑαυτὸν πάντων διαφερόντως προθυμότατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδιὼς τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ ἐπιστάμενος εἰδότα αὐτὸν ὅσα ἐν τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν Ἀστυόχον ἐπραξε, νομίζων οὐκ ἂν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἶκος ὑπ' ὀλιγαρχίας κατελθεῖν· πολὺ τε πρὸς τὰ δεινὰ, ἐπειδὴπερ ὑπέστη, φερεγγυάτατος ἐφάνη. καὶ Θηραμένης ὁ τοῦ Ἄγνωτος⁴ ἐν τοῖς ξυγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρῶτος ἦν, ἀνὴρ οὔτε εἰπεῖν οὔτε γυνῶναι ἀδύνατος. ὥστε ἀπ' ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν τὸ ἔργον οὐκ ἀπεικίως καίπερ μέγα ὄν προουχώρησε· χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἐπ' ἔτει ἑκατοστῶ μάλιστα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησαν ἐλευθερίας παῦσαι, καὶ οὐ μόνου μὴ ὑπήκοον ὄντα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἡμισυ τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν ἄλλων ἄρχειν εἰωθότα.

69. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόντος ἀλλὰ κινώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους ἤδη ὕστερον τρόπῳ τοιῶδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον. ἦσαν Ἀθηναῖοι πάντες αἰεὶ, οἱ μὲν ἐπὶ τείχει οἱ δ' ἐν τάξει, τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα ἐφ' ὅπλοις. τῇ οὖν ἡμέ-² ρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἶασαν, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἰρητο ἡσυχῇ, μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις ἀλλ' ἀποθεν περιμένειν καί, ἦν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις, λαβόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν. ἦσαν δὲ καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι καὶ Καρυ-³ στίων τριακόσιοι καὶ Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων, οὓς Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν οἰκῆσοντας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἤκοντες ἐν τοῖς

4 ἑαυτῶν ὄπλοις, οἷς τὰ αὐτὰ προείρητο. τούτων δὲ διατεταγμένων οὕτως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς ἕκαστος, καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν Ἕλληνες νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο εἴ ποῦ τι δέοι χειροῦργεῖν, ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς οὓσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοὶ καὶ ἐξιούσιν ἐδίδοσαν

70. Ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἢ τε βουλή οὐδὲν ἀντιποῦσα ὑπέξηλθε καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται οὐδὲν ἐνεωτέριζον ἀλλ' ἠσυχάζου, οἱ [δὲ] τετρακόσιοι ἐσελθόντες ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν πρῶταίεως τε σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεοὺς, εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο, ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως, πλὴν τοὺς φεύγοντας οὐ κατήγον τοῦ Ἀλκιβιάδου ἕνεκα, τὰ δὲ ἄλλα 2 ἔνεμον κατὰ κράτος τὴν πόλιν. καὶ ἄνδρας τέ τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλοὺς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπέξαιρεθῆναι, καὶ ἄλλους ἔδησαν, τοὺς δὲ καὶ μετεστήσαντο πρὸς τε Ἄγιν τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκηρυκεύοντο, λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυγχαρεῖν.

71. Ὁ δὲ νομίζων [τὴν] πόλιν οὐχ ἠσυχάζειν, οὗτ' εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν παραδώσειν, εἴ τε στρατιὰν πολλὴν ἴδοι σφῶν, οὐκ ἂν ἠσυχάζειν, οὐδὲ ἐν τῷ παρόντι πάννυ τι πιστεύων μὴ οὐκέτι ταράττεσθαι αὐτούς, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ξυμβατικὸν ἀπεκρίνατο, προσμεταπεμψάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου στρατιὰν πολλὴν οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Δεκελείας φρουρᾶ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων,

ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσιν ἢ βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεῖ ἂν διὰ τὸν ἔνδοθεν τε καὶ ἔξωθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρουβον τῆς τῶν μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν λήψεως οὐκ ἂν ἄμαρτεῖν. ὡς δὲ προσέμιξέ τε ἐγγὺς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ 2 μὲν ἔνδοθεν οὐδ' ὀπωστιοῦν ἐκίνησαν, τοὺς δὲ ἱππέας ἐκπέμψαντες καὶ μέρος τι τῶν ὀπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν ἄνδρας τε κατέβαλον αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσελθεῖν καὶ ὀπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκράτησαν, οὕτω δὴ γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν. καὶ αὐτὸς μὲν καὶ 3 οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ χώραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἔμενον, τοὺς δ' ἐπελθόντας ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ γῆ μείναντας ἀπέπεμψεν ἐπ' οἴκου. μετὰ δὲ τοῦτο παρὰ τε τὸν Ἄγιν ἐπρεσβεύοντο οἱ τετρακόσιοι οὐδὲν ἤσπον, κἀκείνου μᾶλλον ἤδη προσδεχομένου καὶ παραινοῦντος ἐκπέμπουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα περὶ ξυμβάσεως πρέσβεις, βουλόμενοι διαλλαγῆναι.

72. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Σάμον δέκα ἄνδρας, παρὰ μνηστομένους τὸ στρατόπεδον καὶ διδάξοντας ὡς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν ἢ ὀλιγαρχία κατέστη, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ξυμπάντων πραγμάτων, πεντακισχίλιοί τε ὅτι εἶεν καὶ οὐ τετρακόσιοι μόνον οἱ πρᾶσσοντες· καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναίους διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω μέγα ἔλθειν βουλεύσοντας, ἐν ᾧ πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. ἄλλα τ' ἐπιστείλαντες τὰ πρέποντα εἰπεῖν ἀπέπεμψαν αὐ- 2 τοὺς εὐθύς μετὰ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, δεισάντες μὴ, ὅπερ ἐγένετο, ναυτικὸς ὄχλος οὔτε αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ ἐθέλλῃ, σφᾶς τε μὴ ἐκεῖθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ μεταστήσωσιν.

73. Ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνεωτερίζετο ἤδη τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ ξυνέβη τοιάδε γενέσθαι ὑπ' αὐτὸν τὸν

2 χρόνον τοῦτον ὄνπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνίσταντο. οἱ γὰρ
 τότε τῶν Σαμίων ἐπαναστάντες τοῖς δυνατοῖς καὶ ὄντες
 δῆμος, μεταβαλλόμενοι αὐθις καὶ πεισθέντες ὑπὸ τε τοῦ
 Πεισάνδρου, ὅτ' ἤλθε, καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνεστῶτων
 Ἀθηναίων, ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται καὶ
 3 ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δῆμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. καὶ Ἐπέρ-
 βολόν τε τινα τῶν Ἀθηναίων, μοχθηρὸν ἄνθρωπον,
 ὠστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος φόβου
 ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνην τῆς πόλεως, ἀποκτεί-
 νουσι μετὰ Χαρμίνου τε, ἐνὸς τῶν στρατηγῶν, καὶ τινων
 τῶν παρὰ σφίσιν Ἀθηναίων, πίστιν διδόντες αὐτοῖς, καὶ
 ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν, τοῖς δὲ πλείοσιν
 4 ὄρμηντο ἐπιτίθεσθαι. οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατη-
 γῶν Λέοντι καὶ Διομέδοντι (οὔτοι γὰρ οὐχ ἐκόντες διὰ
 τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν) τὸ
 μέλλον σημαίνουσι καὶ Θρασυβούλῳ καὶ Θρασύλῳ, τῶ
 μὲν τριηραρχοῦντι τῶ δὲ ὀπλιτεύοντι, καὶ ἄλλοις οἱ ἐδό-
 κουν αἰεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεστῶσι· καὶ οὐκ
 ἤξιουν περιδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διαφθαρέντας καὶ Σά-
 μων Ἀθηναίοις ἀλλοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνον ἡ ἀρχὴ
 5 αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμεινεν. οἱ δὲ ἀκούσαντες τῶν τε
 στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετῆσαν μὴ ἐπιτρέπειν, καὶ οὐκ
 ἤκιστα τοὺς Παράλους, ἄνδρας Ἀθηναίους τε καὶ ἐλευ-
 θέρους πάντας ἐν τῇ νηὶ πλέοντας καὶ αἰεὶ δῆποτε ὀλιγαρ-
 χία καὶ μὴ παρούσῃ ἐπικειμένους· ὃ τε Λέων καὶ ὁ Διο-
 μέδων αὐτοῖς ναῦς τινας, ὅποτε ποι πλείοιεν, κατέλειπον
 6 φύλακας. ὥστ' ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι,
 βοηθησάντων πάντων τούτων, μάλιστα δὲ τῶν Παρά-
 λων, περιεγένοντο οἱ τῶν Σαμίων πλείονες. καὶ τριά-
 κοντα μὲν τινας ἀπέκτειναν τῶν τριακοσίων, τρεῖς δὲ
 τοὺς αἰτιωτάτους φυγῇ ἐξημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνη-
 σικακοῦντες δημοκρατούμενοι τὸ λοιπὸν ξυνεπολίτενον.

74. Τὴν δὲ Πάραλον ναῦν καὶ Χαιρέαν ἐπ' αὐτῆς τὸν Ἀρχεστράτου, ἄνδρα Ἀθηναῖον, γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυμον, ἀποπέμπουσιν οἱ τε Σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγενημένα· οὐ γὰρ ἤδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας. καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν εὐθέως τῶν μὲν Παρά-2 λων τινὰς οἱ τετρακόσιοι δύο ἢ τρεῖς ἔδησαν, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν καὶ μετεμβιβάσαντες ἐς ἄλλην στρατιῶτιν ναῦν ἔταξαν φρουρεῖν περὶ Εὐβοίαν. ὁ 3 δὲ Χαιρέας εὐθύς διαλαθὼν πως, ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἐλθὼν ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μείζον πάντα δεινώσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηναίων, ὡς πληγαῖς τε πάντας ζημιούσι καὶ ἀντειπεῖν ἔστιν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται, καὶ διανοοῦνται, ὅπόσοι ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς σφετέρως γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες εἴρξειν, ἵνα, ἢν μὴ ὑπακούωσι, τεθνήκωσι· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν.

75. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν βάλλειν· ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες καὶ διδαχθέντες, μὴ τῶν πολεμίων ἀντιπρώρων ἐγγὺς ἐφορμούντων ἀπολέσῃσι τὰ πράγματα, ἐπαύσαντο. μετὰ δὲ τοῦτο λαμπρῶς ἤδη ἐς δημοκρα- 2 τίαν βουλόμενοι μεταστῆσαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ ὁ τε Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου καὶ Θράσυλος (οὗτοι γὰρ μάλιστα προειστήκεσαν τῆς μεταβολῆς) ὥρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὄρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἢ μὴν δημοκρατήσεσθαι τε καὶ ὁμονοήσειν, καὶ τὸν πρὸς Πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν, καὶ τοῖς τετρακοσίοις πολέμιοι τε ἔσε-

3 σθαι καὶ οὐδὲν ἐπικηροκεύσεσθαι. ξυνώμνυσαν δὲ καὶ
 Σαμίων πάντες τὸν αὐτὸν ὄρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ
 πράγματα πάντα καὶ τὰ ἀποβησόμενα ἐκ τῶν κινδύνων
 ξυνεκοινώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς Σαμίοις, νομίζοντες
 οὔτε ἐκείνοις ἀποστροφὴν σωτηρίας οὔτε σφίσι εἶναι,
 ἀλλ', ἐάν τε οἱ τετρακόσιοι κρατήσωσιν ἐάν τε οἱ ἐκ Μι-
 λήτου πολέμιοι, διαφθαρήσεσθαι.

76. Ἐς φιλονεικίαν τε καθέστασαν τὸν χρόνον τοῦ-
 2 τόν οἱ μὲν τὴν πόλιν ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ
 δὲ τὸ στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκ-
 κλησίαν εὐθύς οἱ στρατιῶται, ἐν ἧ τούς μὲν προτέρους
 στρατηγούς, καὶ εἴ τινα τῶν τριηράρχων ὑπώπτενον,
 ἔπαυσαν, ἄλλους δὲ ἀνθείλοντο καὶ τριηράρχους καὶ
 στρατηγούς, ὧν Θρασύβουλός τε καὶ Θράσυλος ὑπῆρχον.
 3 καὶ παραινέσεις ἄλλας τε ἐποιοῦντο ἐν σφίσι αὐτοῖς ἀν-
 ισταμένοι, καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν
 ἀφέστηκε· τούς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλεόνων
 4 καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθεστάναι. ἐχόντων γὰρ
 σφῶν τὸ πᾶν ναυτικὸν τὰς ἄλλας πόλεις ὧν ἄρχουσιν
 ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως διδόναι καὶ εἰ ἐκείθεν ὠρ-
 μῶντο. πόλιν τε γὰρ σφίσι ὑπάρχειν Σάμον οὐκ ἀσθενῆ,
 ἀλλ' ἢ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς
 θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν, ἀφελέσθαι, τούς τε πολε-
 μίους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμυνεῖσθαι οὔπερ καὶ πρότε-
 5 ρον. καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφεῖς ἔχοντες τὰς ναῦς πορί-
 ζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει. καὶ δι' ἑαυτούς δὲ
 ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτούς κρα-
 τεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν** ἐς τοιοῦτον κα-
 6 ταστήσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν
 ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ δυνατώτεροι εἶναι εἰργεῖν ἐκεί-
 νους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἰργεσθαι. βραχὺ τέ τι
 εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄξιον, ὧ' πρὸς τὸ περιγίγνεσθαι τῶν

πολεμίων ἢ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπολω-
 λεκέναι, οἷ γε μήτε ἀργύριον εἶχον ἔτι πέμπειν, ἀλλ' αὐ-
 τοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε βούλευμα χρηστόν,
 οὔπερ ἔνεκα πόλις στρατοπέδων κρατεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐν τού-
 τοις τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι τοὺς πατρίους νόμους κατα-
 λύσαντας, αὐτοὶ δὲ σφίξειν καὶ ἐκείνους πειράσεσθαι
 προσαναγκάζειν. ὥστε οὐδὲ τούτους, οἵπερ ἂν βουλεύ-
 οἰέν τι χρηστόν, παρὰ σφίσι χείρους εἶναι. Ἀλκιβιάδην 7
 τε, ἣν αὐτῷ ἄδειάν τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον
 τὴν παρὰ βασιλέως ξυμμαχίαν παρεξείν. τό τε μέγιστον,
 ἦν ἀπάντων σφάλλονται, εἶναι αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχουσι
 ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις ἐν αἷς καὶ πόλεις καὶ
 γῆν εὐρήσουσι.

77. Τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις ἐκκλησιάσαντες καὶ παρα-
 θαρσύναντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ τοῦ πολέμου παρ-
 εσκευάζοντο οὐδὲν ἧσσον. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων
 πεμφθέντες ἐς τὴν Σάμον [οἱ δέκα πρεσβευταί], ὡς ταῦτα
 ἐν τῇ Δήλῳ ἤδη ὄντες ἧσθάνοντο, ἡσύχαζον αὐτοῦ.

78. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ
 τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ
 σφᾶς αὐτοὺς διεβόων ὡς ὑπὸ τε Ἀστυόχου καὶ Τισσα-
 φέρουσι φθείρεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος
 οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἔτι αὐτοὶ τε ἔρρωντο μάλ-
 λον καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν,
 ὅτε στασιάζειν τε λέγονται καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν
 τῷ αὐτῷ εἰσιν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρουσι Φοινίσσας
 ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον, κινδυνεύ-
 σειν διατριβῆναι· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρην τὰς τε ναῦς
 ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφήν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐν-
 τελῆ διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν. οὔκουν ἔφασαν χοῆναι
 μέλλειν ἔτι, ἀλλὰ ναυμαχεῖν. καὶ μάλιστα οἱ Συρακό-
 σιοι ἐνήγον.

79. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἀστύοχος τὸν
 θροῦν, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμα-
 χεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἢ ἐν τῇ Σάμῳ ταρα-
 χή, ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις, οὔσαις δώδεκα καὶ ἑκα-
 τόν, καὶ τοὺς Μιλησίους πεξῆ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυ-
 2 κάλης παριέναι ἔπλεον ὡς πρὸς τὴν Μυκάλην. οἱ δ'
 Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δύο καὶ ὀγδοήκοντα,
 αἱ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλης ὁμοῦσαι (διέχει δὲ
 ὀλίγον ταύτῃ ἢ Σάμος τῆς ἡπείρου πρὸς τὴν Μυκάλην),
 ὡς εἶδον τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς προσπλεύσας,
 ὑπεχώρησαν ἐς τὴν Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει δια-
 3 κινδυνεῦσαι περὶ τοῦ παντὸς ἱκανοὶ εἶναι. καὶ ἅμα (προ-
 ῆσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείουτας)
 προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου
 σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἄβυδον ἀφικομέναις
 4 προσβοηθήσειν· προυπέπεμπτο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος. καὶ
 οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ Πελο-
 ποννήσιοι καταπλεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλης ἐστρατοπε-
 δεύσαντο καὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν πλησιοχώρων ὁ πε-
 5 ζός. καὶ τῇ ὑστεραία μελλόντων αὐτῶν ἐπιπλεῖν τῇ Σάμῳ
 ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου
 ναυσὶν ἀφιγμένος· καὶ εὐθὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς
 6 Μιλήτου. οἱ δ' Ἀθηναῖοι προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν
 ἐπίπλουν αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτώ καὶ
 ἑκατόν, βουλόμενοι ναυμαχῆσαι· καὶ ὡς οὔδεις αὐ-
 τοῖς ἀντανήγето, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τὴν Σάμον.

80. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ Πελο-
 ποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιώμαχοι
 νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπορήσαντες ὀπόθεν
 τοσαύταις ναυσὶ χρήματα ἔξουσιν, ἄλλως τε καὶ Τισσα-
 φέρους κακῶς διδόντος, ἀποστέλλουσιν ὡς τὸν Φαρνά-
 βαξον, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσ-

ετάχθη, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου ἔχοντα ναῦς τεσσαρά-
 κοντα. ἐπεκαλεῖτό τε γὰρ αὐτοὺς ὁ Φαρνάβαξος καὶ τρο-
 2 φὴν ἐτοίμος ἦν παρέχειν, καὶ ἅμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπε-
 κηρυκεύετο αὐτοῖς ἀποστῆναι. καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοπον-
 3 νησίων αὐταὶ νῆες ἀπάρασαι ἐς τὸ πέλαγος, ὅπως λά-
 θοιεν ἐν τῷ πλῶ τοὺς Ἀθηναίους, χειμασθεῖσαι, καὶ αἱ
 μὲν Δήλου λαβόμεναι αἱ πλείους μετὰ Κλέαρχου καὶ ὕστε-
 ρον πάλιν ἐλθοῦσαι ἐς Μίλητον (Κλέαρχος δὲ κατὰ γῆν
 αὐθις ἐς τὸν Ἑλλήσποντον κομισθεὶς ἤρκεν), αἱ δὲ μετὰ
 Ελίξου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα ἐς τὸν Ἑλλήσ-
 4 ποντον διασωθεῖσαι Βυζάντιον ἀφιστᾶσι. καὶ μετὰ ταῦ-
 τα οἱ ἐκ τῆς Σάμου πέμπουσιν αἰσθόμενοι νεῶν βοή-
 θειαν καὶ φυλακὴν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ τις καὶ
 ναυμαχία βραχεῖα γίνεται πρὸ τοῦ Βυζαντίου ναυσὶν
 ὀκτῶ πρὸς ὀκτῶ.

81. Οἱ δὲ προεστῶτες ἐν τῇ Σάμῳ καὶ μάλιστα Θρα-
 σύβουλος, αἰεὶ τε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ
 μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατὰγειν Ἀλκιβιάδην, καὶ
 τέλος ἐπ' ἐκκλησίας ἐπεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν,
 καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδην ἀδόξου καὶ ἄδειαν
 πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρην κατήγευ ἐς τὴν Σάμον τὸν
 Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν, εἰ Τισσαφέρην
 αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων. γενομένης δὲ
 2 ἐκκλησίας τὴν τε ἰδίαν ξυμφορὰν ἐπηγιάσατο τῆς φυγῆς
 καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτι-
 κῶν πολλὰ εἰπῶν ἐς ἐλπίδας αὐτοῦς οὐ σμικρὰς τῶν τε
 μελλόντων καθίστη, καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἐαν-
 τοῦ δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρει, ἵνα οἱ τε οἴκοι τὴν
 ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνω-
 μοσῖαι διαλυθεῖεν, καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐ-
 τὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλεῖον θαρσοῦεν, οἱ τε πολέμιοι
 τῷ Τισσαφέρει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ ἀπὸ τῶν

3 ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν. ὑπισχνεῖτο δ' οὖν τὰδε μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρνης αὐτῷ ὑπεδέξατο ἢ μὴν, ἕως ἂν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἢν Ἀθηναίοις πιστεύσῃ, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἢν δέῃ τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στραμυνὴν ἐξαργυρίσαι, τὰς τε ἐν Ἀσπένδῳ ἤδη οὔσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναίοις καὶ οὐ Πελοποννησίοις· πιστεῦσαι δ' ἂν μόνως Ἀθηναίοις, εἰ σῶς αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο.

82. Οἱ δ' ἀκούσαντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ στρατηγόν τε αὐτὸν εὐθύς εἶλοντο μετὰ τῶν προτέρων καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνέτιθεσαν, τὴν τε παραυτίκα ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας οὐδενὸς ἂν ἠλλάξαντο, καὶ ἐτοιμοὶ ἤδη ἦσαν κατὰ τὸ αὐτίκα τοὺς τε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων 2 καταφρονεῖν καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε πολλῶν ἐπειγομένων, τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ἦρητο, πλεύ- 3 σας ὡς Τισσαφέρνη πράξειν. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας εὐθύς ᾤχετο, ἵνα δὴ δοκῇ πάντα μετ' ἐκείνου κοινοῦσθαι, καὶ ἅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμιώτερός τε εἶναι καὶ ἐνδείκνυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ἦρηται καὶ εὖ καὶ κακῶς οἷός τ' ἐστὶν αὐτὸν ἤδη ποιεῖν. ξυνέβαινε δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τῷ μὲν Τισσαφέρνει τοὺς Ἀθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν Τισσαφέρνη.

83. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐν τῇ Μιλήτῳ πυνθανόμενοι τὴν τοῦ Ἀλκιβιάδου κάθοδον, καὶ πρότερον τῷ Τισσαφέρνει ἀπιστοῦντες, πολλῶ δὴ μᾶλλον ἔτι διεβέβληντο. 2 ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς, κατὰ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταναγαρόντες ναυμαχῆσαι, πολλῶ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρνη ἀρρωστώτερον γενόμενον, καὶ ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ'

αὐτῶν πρότερον ἔτι τούτων διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπίδεδωκέναι. καὶ ξυνηστάμενοι κατ' ἀλλήλους οἵαπερ καὶ πρό-³τερον οἱ στρατιῶται ἀνελογίζοντο καὶ τινες καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολόγων ἀνθρώπων καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν, ὥς οὔτε μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν τό τε διδόμενον βραχὺ καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς· καὶ εἰ μὴ τις ἢ διανουμαχήσει ἢ ἀπαλλάξεται ὅθεν τροφήν ἔξει, ἀπολείψει τοὺς ἀνθρώπους τὰς ναῦς· πάντων τε Ἀστύοχον εἶναι αἴτιον, ἐπιφέροντα ὀργὰς Τισσαφέρνει διὰ ἴδια κέρδη.

84. Ὅντων δ' αὐτῶν ἐν τοιούτῳ ἀναλογισμῷ ξυνηνέχθη καὶ τοιόσδε τις θόρυβος περὶ τὸν Ἀστύοχον. τῶν² γὰρ Συρακοσίων καὶ Θουρίων ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ ναῦται, τοσοῦτῳ καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀπήτουν. ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τέ τι ἀπεκρίνατο καὶ ἠπέλιψε καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι τοῖς ἑαυτοῦ ναύταις καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὥς εἶδον, οἷα δὴ³ ναῦται, ὤρμησαν ἐκραγέυτες ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον ὥστε βάλλειν· ὁ δὲ προῖδὼν καταφεύγει ἐπὶ βωμόν τινα. οὐ μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. ἔλα-⁴βον δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ ἐνφοδομημένον τοῦ Τισσαφέρνους φρούριον οἱ Μιλήσιοι, λάθρα ἐπιπεσόντες, καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ ἐκβάλλουσι. ξυνηδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ταῦτα, καὶ οὐχ ἥμιστα τοῖς Συρακοσίοις. ὁ μέντοι Λίχας οὔτε ἠρέσκετο αὐτοῖς ἔφη τε⁵ χρῆναι Τισσαφέρνει καὶ δουλεύειν Μιλησίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ τὰ μέτρια καὶ ἐπιθεραπεύειν, ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. οἱ δὲ Μιλήσιοι ὠργίζοντό τε αὐτῷ καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα, καὶ νόσῳ ὕστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ εἶασαν θάψαι οὐδ' ἐβούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακεδαιμονίων.

85. Κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων πρὸς τε τὸν Ἀστυόχον καὶ τὸν Τισσαφέρην Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστυόχου ναυαρχίας ἐκ Λακεδαίμονος ἐπῆλθε καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ Ἀστυόχος ἀπέπλει. ξυνέπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρους αὐτῷ πρεσβευτήν τῶν παρ' ἑαυτοῦ, Γαυλίτην ὄνομα, Κᾶρα δίγλωσσον, κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ φρουρίου καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον, εἰδὼς τοὺς τε Μιλησίους πορευομένους ἐπὶ καταβολῇ τῇ αὐτοῦ μάλιστα καὶ τὸν Ἑρμοκράτη μετ' αὐτῶν, ὃς ἐμελλε τὸν Τισσαφέρην ἀποφαίνειν φθείροντα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα μετὰ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐπαμφοτερίζοντα. ἔχθρα δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ αἰεὶ ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως· καὶ τὰ τελευταῖα φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους καὶ ἐτέρων ἡκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Συρακοσίων εἰς τὴν Μίλητον στρατηγῶν, Ποτάμιδος καὶ Μύσκωνος καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρους φυγάδι ὄντι ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῷ ἔτι μᾶλλον καὶ κατηγορεῖ ἄλλα τε καὶ ὡς χρήματά ποτε αἰτήσας αὐτὸν καὶ οὐ τυχῶν τὴν ἔχθραν οἱ προθοῖτο. ὁ μὲν οὖν Ἀστυόχος καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Λακεδαίμονα· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης διεβεβήκει πάλιν ἤδη παρὰ τοῦ Τισσαφέρους εἰς τὴν Σάμον.

86. Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πρεσβευταί], οὓς τότε ἐπέμψαν παραμυθησομένους καὶ ἀναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, ἀφικνοῦνται παρόντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐκκλησίας γενομένης λέγειν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ στρατιῶται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελον ἀκούειν, ἀλλ' ἀποκτείνειν ἐβόων τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας· ἔπειτα μόντοι μόλις ἤσυχάσαντες ἤκουσαν. οἱ δ' ἀπήγγελλον ὡς οὔτε ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἢ μετὰστασις γένοιτο, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὐδ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ

(ἔξειναι γάρ, ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο ποιῆσαι), τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξουσιν, οἳ τε οἰκείοι αὐτῶν οὐδ' ὑβρίζονται, ὥσπερ Χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγειλεν, οὔτε κακὸν ἔχουσιν οὐδέν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἕκαστοι κατὰ χώραν μένουσιν. ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων οὐδὲν μᾶλλον ἔσήκουν, ἀλλ' ἐχαλέπαινον καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας ἔλεγον, μάλιστα δὲ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. καὶ ἐδόκει Ἀλκιβιάδης πρῶτον τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι· ὠρμημένων γάρ τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφῶν αὐτούς, ἐν ᾧ σαρφέστατ' ἀν' Ἰωνίαν καὶ Ἑλλησποντον εὐθύς εἶχον οἱ πολέμιοι, κωλυτῆς γενέσθαι. καὶ ἐν τῷ τότε ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀν' ἱκανὸς ἐγένετο κατα-5 σχεῖν τὸν ὄχλον, ἐκεῖνος δὲ τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβεσιν ὀργιζομένους λαιδορῶν ἀπέτρεπεν. αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμπεν, ὅτι τοὺς 6 μὲν πεντακισχιλίους οὐ κωλύοι ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτούς καὶ καθιστάναι τὴν βουλήν ὥσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους· εἰ δὲ ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέμνηται, ὥστε τοὺς στρατευομένους μᾶλλον ἔχειν τροφήν, πάνυ ἐπαινεῖν. καὶ τᾶλλα 7 ἐκέλευεν ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις· πρὸς μὲν γάρ σφῶν αὐτοὺς σφρομένης τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι καὶ ξυμβῆναι, εἰ δὲ ἅπαξ τὸ ἕτερον σφαλήσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ ἢ κείνοι, οὐδὲ ὅτῳ διαλλαγῆσεται τις ἔτι ἔσεσθαι.

Παρήσαν δὲ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, ἐπαγγελλόμενοι 8 τῷ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δήμῳ ὥστε βοηθεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ εἰπὼν, ὅταν τις καλῆ, παρεῖναι, οὕτως ἀπέπεμπεν. ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ 9 τῶν Παράλων, οἳ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιώτιδι νηὶ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν Εὐβοίαν, καὶ ἄγοντες

Ἀθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμ-
 πτοὺς πρέσβεις, Λαισποδῖαν καὶ Ἀριστοφῶντα καὶ Μελη-
 σίαν, ἐπειδὴ ἐγένοντο πλείοντες κατ' Ἄργος, τοὺς μὲν
 πρέσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Ἀργείοις παρέδοσαν ὡς τῶν
 οὐχ ἥκιστα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ
 οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ
 Ἄργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνουῦνται ἥπερ
 εἶχον τριήρει.

87. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρους, κατὰ τὸν
 καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διὰ τε τᾶλλα καὶ διὰ τὴν Ἀλ-
 κιβιάδου κάθοδον ἤχθοντο αὐτῷ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς
 φανερωῶς ἤδη ἀττικίζοντι, βουλόμενος, ὡς ἐδόκει δῆ, ἀπο-
 λύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολάς, παρεσκευάζετο πο-
 ρεύεσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἄσπενδον, καὶ τὸν
 Λίχαν ξυμπορεύεσθαι ἐκέλευε· τῇ δὲ στρατιᾷ προστάξειν
 ἔφη Ταμῶν ἑαυτοῦ ὑπαρχον, ὥστε τροφὴν ἐν ὅσῳ ἂν
 2 αὐτὸς ἀπῆ διδόναι. λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταῦτό, οὐδὲ ῥά-
 διον εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρῆλθεν ἐς τὴν Ἄσπενδον καὶ
 3 παρελθὼν οὐκ ἤγαγε τὰς ναῦς. ὅτι μὲν γὰρ αἱ Φοίνισσαι
 νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέχρι Ἄσπένδου
 ἀφίκοντο σαφές ἐστι· διότι δὲ οὐκ ἦλθον πολλαχῆ εἰκά-
 ζεται. οἱ μὲν γὰρ ἵνα διατρίβῃ ἀπελθὼν, ὥσπερ καὶ διε-
 νοήθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων (τροφὴν γοῦν οὐδὲν βέλ-
 τιον, ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ Ταμῶς, ᾧ προσετάχθη, παρεῖ-
 χεν), οἱ δὲ ἵνα τοὺς Φοίνικας προαγαγῶν ἐς τὴν Ἄσπεν-
 δον ἐκχρηματίσαιτο ἀφείς (καὶ γὰρ ὡς αὐτοῖς οὐδὲν ἐμελλε
 4 χρῆσεσθαι), ἄλλοι δ' ὡς καταβοῆς ἔνεκα τῆς ἐς τὴν Λακε-
 δαίμονα, τὸ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχε-
 4 ται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας. ἐμοὶ μέντοι δο-
 κεῖ σαφέστατον εἶναι τριβῆς ἔνεκα καὶ ἀνακωχῆς τῶν
 Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν, φθορᾶς μὲν, ἐν
 ὅσῳ παρῆει ἐκεῖσε καὶ διέμελλεν, ἀνισώσεως δέ, ὅπως

μηδετέρους προσθήμενος ισχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεὶ, εἶγε ἐβουλήθη, διαπολεμῆσαι ἂν ἐπιφανεῖς δήπου οὐκ ἐνδοιαστῶς· κομίσας γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἰκὸς ἔδωκεν, οἳ γε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἀντιπάλως μᾶλλον ἢ ὑποδεεστέρως τῷ ναυτικῷ ἀνθώρμου. καταφωρᾷ δὲ μάλιστα καὶ ἦν εἶπε πρόφασιν οὐ κομίσας τὰς ναῦς. ἔφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὄσας βασιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι· ὁ δὲ χάριν ἂν δήπου ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔσχεν, οὔτε ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλείως, τὰ τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. ἐς δ' οὖν τὴν Ἄσπενδον ἦτινι δὴ γνώμη ὁ Τις-6 σαφέστερος ἀφικνεῖται καὶ τοῖς Φοίνιξι ξυγγίγνεται· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπεμψαν ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς κελεύσαντος αὐτοῦ Φίλιππον ἄνδρα Λακεδαιμόνιον δύο τριήρεσιν.

88. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρην ἤσθετο παριόντα ἐπὶ τῆς Ἄσπενδου, ἔπλει καὶ αὐτὸς λαβῶν τρεῖς καὶ δέκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν (ἢ γὰρ αὐτὸς ἄξιεν Ἀθηναίοις τὰς Φοινίσσας ναῦς ἢ Πελοποννησίοις γε κωλύσειν ἐλθεῖν), εἰδῶς, ὡς εἰκὸς, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρην γνώμην ὅτι οὐκ ἄξιεν ἔμελλε, καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν ἑαυτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺς τῆς Φασήλιδος καὶ Καύνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.

89. Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς κελεύει τε ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κἀκείνοις τὸ στράτευμα διαλλάξειν καὶ Πελοποννησίων περιέσεσθαι, ἀλθόμενους καὶ πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς ὀλιγαρχίας καὶ ἡδέως αἰ ἀπαλλαγέντας πῃ ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος πολλῶ δὴ

2 μαλλον ἐπέρωσαν. καὶ ξυνίσταντό τε ἤδη καὶ τὰ πρά-
 γματα διεμέφοντο, ἔχοντες ἠγεμόνας τῶν πάνυ στρα-
 τηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἶον
 Θηραμένη τε τὸν Ἄγνωνος καὶ Ἀριστοκράτη τὸν Σκελ-
 λίου καὶ ἄλλους, οἱ μετέσχον μὲν ἐν τοῖς πρώτοις τῶν
 πραγμάτων, φοβούμενοι δ', ὡς ἔφασαν, τό τε ἐν τῇ
 Σάμῳ στρατεύμα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην σπουδῇ πάνυ, τοὺς
 τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρεσβενομένους, μὴ τι ἄνευ τῶν
 πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, οὗτοι ἀπαλλαξείειν
 τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν, ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους
 ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύναι καὶ τὴν πολι-
 3 τείαν ἰσαίτεραν καθιστάναι. ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πο-
 λιτικὸν τοῦ λόγου αὐτοῖς, κατ' ἰδίας δὲ φιλοτιμίας οἱ
 πολλοὶ αὐτῶν τῷ τοιούτῳ προσέκειντο, ἐν ᾧ περ καὶ μά-
 λιστα ὀλιγαρχία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται·
 πάντες γὰρ αὐθήμερόν ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ
 πολὺ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι· ἐκ δὲ δημοκρατίας αἰ-
 4 ρέσεως γιγνομένης ῥᾶον τὰ ἀποβαίνοντα ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν
 ὁμοίων ἐλασσομένουσ' τις φέρει. σαφέστατα δ' αὐτοῦς
 ἐπήρε τὰ ἐν τῇ Σάμῳ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἰσχυρὰ ὄντα καὶ
 ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι·
 ἠγωνίζετο οὖν εἰς ἕκαστος αὐτὸς πρῶτος προσταίτης τοῦ
 δήμου γενέσθαι.

90. Οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων μάλιστα ἐναντίοι ὄντες
 τῷ τοιούτῳ εἶδει καὶ προεσιῶτες, Φρύνιχός τε, ὃς καὶ
 στρατηγῆσας ἐν τῇ Σάμῳ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τότε διη-
 νέχθη, καὶ Ἀρίσταρχος, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ
 πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ, καὶ Πείσανδρος καὶ Ἀντι-
 φῶν καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχι-
 στα κατέστησαν καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δη-
 μοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστελλον σφῶν ἐς τὴν
 Λακεδαίμονα καὶ τὴν ὁμολογίαν προυθυμοῦντο καὶ τὸ

ἐν τῇ Ἑτιωνείᾳ καλουμένην τείχος ἐποιοῦντο, πολλῶν τε
 μᾶλλον ἔτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν
 ἦλθον, ὁρῶντες τοὺς τε πολλοὺς καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦν-
 τας πρότερον πιστοὺς εἶναι μεταβαλλομένους. καὶ ἀπ-
 ἔστειλαν μὲν Ἀντιφῶντα καὶ Φρούνιχον καὶ ἄλλους δέκα
 κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σά-
 μου, ἐπιστείλαντες παντὶ τρόπῳ ὅστις καὶ οπωσοῦν ἀνε-
 κτὸς ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. φροδο-
 μουν δὲ ἔτι προθυμότερον τὸ ἐν τῇ Ἑτιωνείᾳ τείχος.
 ἦν δὲ τοῦ τείχους ἡ γνώμη αὕτη, ὡς ἔφη Ἐθραμένης καὶ
 οἱ μετ' αὐτοῦ, οὐχ ἵνα τοὺς ἐν Σάμῳ, ἦν βία ἐπιπλέωσι,
 μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πειραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους
 μᾶλλον, ὅταν βούλωνται, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ δέξωνται.
 χηλὴ γὰρ ἐστὶ τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἑτιωνεία, καὶ παρ' αὐ-
 τὴν εὐθύς ὁ ἔσπλους ἐστίν. ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξὺν τῷ
 πρότερον πρὸς ἡπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥστε καθεξο-
 μένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ ἔσπλου·
 ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ
 ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ
 πρὸς ἡπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τείχος τειχίζόμενον
 πρὸς θάλασσαν. διφροδομήσαν δὲ καὶ στοᾶν, ἥπερ ἦν
 μεγίστη καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθύς ἐχομένη ἐν τῷ Πει-
 ραιεῖ, καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς, ἐς ἣν καὶ τὸν σίτον ἠνάγ-
 καζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαι-
 ρεῖσθαι καὶ ἐντεῦθεν προαιροῦντας πωλεῖν.

91. Ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονός τε ὁ Ἐθραμένης διεθροεί
 καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πρέσβεις οὐδὲν πρά-
 ξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασι ξυμβατικόν, φάσκων
 κινδυνεύσειν τὸ τείχος τοῦτο καὶ τὴν πόλιν διαφθεῖραι.
 ἅμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐτύγχανον Εὐβοέων
 ἐπικαλουμένων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον δύο καὶ
 τεσσαράκοντα νῆες, ὧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ Λο-

κρωῶν Ἰταλιώτιδες καὶ Σικελικαὶ τινες, ὀρμουῖσαι ἤδη ἐπὶ Λᾶ τῆς Λακωνικῆς καὶ παρασκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν Εὐβοίαν πλοῦν (ἦρχε δ' αὐτῶν Ἀγησανδρίδας Ἀγησάνδρου Σπαρτιάτης)· ἃς ἔφη Θηραμένης οὐκ Εὐβοία μᾶλλον ἢ τοῖς τειχίζουσι τὴν Ἡετιάνειαν προσπλεῖν, καὶ εἰ μὴ τις ἤδη φυλάσσεται, λήσειν διαφθαρέντας. ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνου τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλονται ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμμάχων, εἰ δὲ μὴ, τὰς τε ναῦς καὶ τὰ τεῖχη ἔχοντες αὐτονομεῖσθαι, ἐξειργόμενοι δὲ καὶ τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε αὐθις γενομένου αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρῆναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι ἄνευ τειχῶν καὶ νεῶν ξυμβῆναι καὶ ὅπως οὖν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια ἔσται.

92. Διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλίδας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπεσαγωγὰς τῶν πολεμίων, ἐτείχιζόν τε 2 προθύμως καὶ φθῆναι ἐβούλονται ἐξεργασάμενοι. πρότερον μὲν οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ λεγόμενα ἦν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρύνιχος ἦκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαιμόνα πρεσβείας πληγὴς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀπελθὼν ἀπέθανε παραχρημα, καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργός, Ἀργεῖος ἄνθρωπος, ληφθεὶς καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων οὐδενὸς ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἰδείη πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας· τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου καὶ ὁ Θηραμένης ἤδη θρασύτερον καὶ Ἀριστοκράτης καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἐξωθεν ἦσαν ὁμογνώμονες 3 ἦσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. ἅμα γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς Λᾶς αἰ

νῆες ἤδη περιπεπλευκνῦται καὶ ὀρμισάμεναι ἐς τὴν Ἐπί-
 δαυρον τὴν Αἰγίναυ κατεδεδραμήκεσαν· καὶ οὐκ ἔφη ὁ
 Θηραμένης εἰκὸς εἶναι ἐπ' Εὐβοίαν πλεύσας αὐτὰς ἐς
 Αἰγίναυ κατακολπίσαι καὶ πάλιν ἐν Ἐπιδαύρῳ ὀρμεῖν,
 εἰ μὴ παρακληθεῖσαι ἤκοιεν ἐφ' οἷσπερ καὶ αὐτὸς ἀεὶ
 κατηγόρει· οὐκ ἐτι οὖν οἶόν τε εἶναι ἡσυχάζειν. τέλος δὲ 4
 πολλῶν καὶ στασιαστικῶν λόγων καὶ ὑποψιῶν προσγενο-
 μένων καὶ ἔργῳ ἤδη ἤπτοντο τῶν πραγμάτων· οἱ γὰρ
 ἐν τῷ Πειραιεῖ τὸ τῆς Ἡετιωνείας τεῖχος ὀπλίται οἰκοδο-
 μοῦντες, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀριστοκράτης ἦν ταξιαρχῶν καὶ τὴν
 ἑαυτοῦ φυλὴν ἔχων, ξυλλαμβάνουσιν Ἀλεξικλέα, στρα-
 τηγὸν οὐτα ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς
 ἐταίρους τετραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαρόντες εἰρξαν.
 ξυνεπελάβοντο δὲ αὐτοῖς ἅμα καὶ ἄλλοι καὶ Ἑρμῶν τις 5
 τῶν περιπόλων τῶν Μουνυχίασι τεταγμένων ἄρχων· τὸ
 δὲ μέγιστον, τῶν ὀπλιτῶν τὸ στίφος ταῦτα ἐβούλετο. ὡς 6
 δὲ ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις (ἔτυχον δὲ ἐν τῷ βου-
 λευτηρίῳ ξυγκαθήμενοι), εὐθύς, πλὴν ὅσοις μὴ βου-
 λομένοις ταῦτα ἦν, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς τὰ ὄπλα λέναι καὶ
 τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἠπέλλουν. ὁ δὲ ἀπο-
 λογούμενος ἐτοῖμος ἔφη εἶναι ξυναφαιρησόμενος λέναι
 ἤδη. καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατηγῶν ὃς ἦν αὐτῷ
 ὁμογενῶμων ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιᾶ· ἐβόηθει δὲ καὶ Ἀρ-
 σταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι. ἦν δὲ θόρυβος πολὺς 7
 καὶ ἐκπληκτικός· οἷ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἤδη ᾤοντο τόν τε
 Πειραιᾶ κατειληφθῆναι καὶ τὸν ξυνειλημμένον τεθνάναι,
 οἷ τε ἐν τῷ Πειραιεῖ τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεως ὅσον οὐπω ἐπὶ
 σφᾶς παρεῖναι. μόλις δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων διακωλυ- 8
 ὄντων τοὺς ἐν τῷ ἄστει διαθέοντας καὶ ἐπὶ τὰ ὄπλα φε-
 ρομένους, καὶ Θουκυδίδου τοῦ Φαρσαλλίου τοῦ προξένου
 τῆς πόλεως παρόντος καὶ προθύμως ἐμποδῶν τε ἐκά-
 στοις γιγνομένου καὶ ἐπιβωμένου μὴ ἐφεδρευόντων ἔτι

τῶν πολεμίων ἀπολέσαι τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε καὶ
 9 σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο. καὶ ὁ μὲν Θηραμένης ἔλθων ἐς
 τὸν Πειραιᾶ (ἦν δὲ καὶ αὐτὸς στρατηγός), ὅσον καὶ ἀπὸ
 βοῆς ἔνεκα, ᾠργίζετο τοῖς ὀπλίταις· ὁ δὲ Ἀρίσταρχος καὶ
 10 οἱ ἐναντίοι τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαινον. οἱ δὲ ὀπλίται ὁμόσε
 τε ἐχώρουν οἱ πλεῖστοι τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμέλοντο, καὶ
 τὸν Θηραμένην ἠρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ τετ-
 χος οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθέν. ὁ
 δὲ, εἴπερ καὶ ἐκείνοις δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἐαυτῷ ἔφη
 ξυνδοκεῖν. καὶ ἐντεῦθεν εὐθύς ἀναβάντες οἱ τε ὀπλίται
 καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων κατέσκαπτον
 11 τὸ τεῖχοςμα. ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ παράκλησις ὡς χρῆ,
 ὅστις τοὺς πεντακισχιλίους βούλεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν τε-
 τρακοσίων, λέναι ἐπὶ τὸ ἔργον. ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμως
 ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ ὀνόματι, μὴ ἄντικρος δῆμον
 ὅστις βούλεται ἄρχειν ὀνομάζειν, φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι
 ᾧσι καὶ πρὸς τινα εἰπῶν τίς τι ἀγνοίᾳ σφαλῆ. καὶ οἱ
 τετρακόσιοι διὰ τοῦτο οὐκ ἠθέλον τοὺς πεντακισχιλίους
 οὔτε εἶναι οὔτε μὴ ὄντας δῆλους εἶναι, τὸ μὲν καταστη-
 σαι μετόχους τοσοῦτους ἄντικρος [ἄν] δῆμον ἡγούμενοι,
 τὸ δ' αὖ ἀφανὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρέξειν.

93. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ βου-
 λευτήριον ὅμως καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ δ'
 ἐν τῷ Πειραιεῖ ὀπλίται τὸν τε Ἀλεξικλέα ὃν ξυνέλαβον
 ἀφέντες καὶ τὸ τεῖχοςμα καθελόντες ἐς τὸ πρὸς τῇ Μου-
 νυχίᾳ Διονυσιακὸν θέατρον ἐλθόντες καὶ θέμενοι τὰ
 ὄπλα ἠκκλησίασαν, καὶ δόξαν αὐτοῖς εὐθύς ἐχώρουν ἐς
 2 τὸ ἄστυ καὶ ἔθεντο ἐν τῷ Ἀνακείῳ τὰ ὄπλα. ἐλθόντες
 δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων τινὲς ἠρημένοι πρὸς αὐτοὺς
 ἀνὴρ ἀνδρὶ διελέγοντό τε καὶ ἔπειθον οὓς ἴδοιεν ἀνθρώ-
 πους ἐπιεικεῖς αὐτούς τε ἡσυχάζειν καὶ τοὺς ἄλλους πα-
 ρακατέχειν, λέγοντες τοὺς τε πεντακισχιλίους ἀποφα-

νεῖν, καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει ἢ ἂν τοῖς πεντακισχιλίοις δοκῇ τοὺς τετρακοσίους ἔσεσθαι, τέως δὲ τὴν πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαφθεῖρειν μηδ' ἐς τοὺς πολεμίους ἀνωῖσαι. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν, ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων γιγνομένων, ἡπιώτερον ἦν ἢ πρότερον, καὶ ἐφοβεῖτο μάλιστα περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ. ξυνεχώρησάν τε ὥστ' ἐς ἡμέραν ῥητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ Διονυσίῳ περὶ ὁμονοίας.

94. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν [ἢ ἐν Διονύσου ἐκκλησία] καὶ ὄσον οὐ ξυνειλεγμένοι ἦσαν, ἀγγέλλονται αἱ δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἀγησανδρίδας ἀπὸ τῶν Μεγάρων τὴν Σαλαμίνα παραπλεῖν· καὶ πᾶς τις τῶν πολλῶν αὐτὸ τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον ὑπὸ Θηραμένους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τελεῖσμα ἐπλεον αἱ νῆες, καὶ χρησίμως ἐδόκει καταπεπτωκέναι. ὁ δὲ Ἀγησανδρίδας τάχα μὲν τι καὶ ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου περὶ τε τὴν Ἐπίδαυρον καὶ ταύτῃ ἀνεστρέφετο, εἰκὸς δ' αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν παρόντα στασιασμὸν τῶν Ἀθηναίων, δι' ἐλπίδος ὡς κἂν ἐς θεὸν παραγένοιτο, ταύτῃ ἀνέχειν. οἱ δ' αὖ Ἀθηναῖοι, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς, εὐθύς δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεὶ ἐχώρουν, ὡς τοῦ ἰδίου πολέμου μείζονος [ἢ] ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐχ ἑκάς ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς παρούσας ναῦς ἐσέβαινον, οἱ δὲ ἄλλας καθείλκον, οἱ δὲ τινες ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος παρεβοήθουν.

95. Αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ περιβαλοῦσαι Σούνιον ὁρμίζονται μεταξὺ Θορικοῦ καὶ Πρασιῶν, ὕστερον δὲ ἀφικνοῦνται ἐς Ὠρωπόν. Ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος καὶ ἀξυγκροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες χρήσασθαι, οἷα πόλεως τε στασιαζούσης καὶ περὶ τοῦ μεγίστου ἐν τάχει βουλόμενοι βοηθῆσαι (Εὐβοία γὰρ αὐτοῖς ἀποκεκλημένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν),

πέμπουσι *Θυμοχάρην* στρατηγὸν καὶ ναῦς ἐς Ἐρέτριαν. 3 ὧν ἀφικομένων ξὺν ταῖς πρότερον ἐν *Εὐβοίᾳ* οὔσαις ἔξ
καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. καὶ εὐθύς ναυμαχεῖν ἤναγκά-
ζοντο· ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἐκ τοῦ
Ἵρωποῦ ἀνήγε τὰς ναῦς, ἀπέχει δὲ μάλιστα ὁ Ἵρωπος
τῆς τῶν Ἐρετριέων πόλεως θαλάσσης μέτρον ἑξήκοντα
4 σταδίου. ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθύς ἐπλήρουν καὶ οἱ Ἀθη-
ναῖοι τὰς ναῦς, οἰόμενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς
στρατιώτας εἶναι· οἱ δ' ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀρι-
στον ἐπισιτιζόμενοι (οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας
τῶν Ἐρετριέων), ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεως οἰ-
κιῶν, ὅπως σχολῇ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμιοι
προσπεσόντες καὶ ἔξαναγκάσειαν τοὺς Ἀθηναίους οὗ-
τως ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. σημεῖον δ' αὐτοῖς ἐς τὸν
Ἵρωπον ἐκ τῆς Ἐρετρίας, ὁπότε χρὴ ἀνάγεσθαι, ἦρθη.
5 διὰ τοιαύτης δὴ παρασκευῆς οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγαγόμενοι
καὶ ναυμαχήσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ἐρετριέων
ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὄμως καὶ ἀντέσχον, ἔπειτα ἐς
6 φυγὴν τραπόμενοι καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν. καὶ ὅσοι
μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἐρετριέων ὡς φιλίαν
καταφεύγουσι, χαλεπώτατα ἔπραξαν, φονευόμενοι ὑπ'
αὐτῶν· οἱ δὲ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ἐν τῇ Ἐρετρίᾳ, ὃ
εἶχον αὐτοί, περιγίγνονται καὶ ὅσοι ἐς *Χαλκίδα* ἀφι-
7 κνοῦνται τῶν νεῶν. λαβόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι δύο
καὶ εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἄνδρας τοὺς μὲν ἀπο-
κτείναντες τοὺς δὲ ζωγρήσαντες τροπαῖον ἔστησαν. καὶ
ἕστερον οὐ πολλῶ *Εὐβοίαν* [τε] ἄπασαν ἀποστήσαντες
πλὴν Ἵρωεῦ (ταύτην δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον) καὶ τᾶλλα
τὰ περὶ αὐτὴν καθίσταντο.

96. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὡς ἦλθε τὰ περὶ τὴν *Εὐ-
βοίαν* γεγεννημένα, ἐκπληξίς μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρ-
ἔστη. οὔτε γὰρ ἦ ἐν τῇ *Σικελίᾳ* ξυμφορά, καίπερ μεγάλη

τότε δόξασα εἶναι, οὔτε ἄλλο οὐδέν πω οὕτως ἐφόβησεν. ὅπου γὰρ στρατοπέδου τε τοῦ ἐν Σάμῳ ἀφραστηκότος, 2 ἄλλων τε νεῶν οὐκ οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσβησομένων, αὐτῶν τε στασιαζόντων καὶ ἄδηλον ὃν ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυρράξουσι, τοσαύτη ἢ ξυμφορὰ ἐπεγεγένητο, ἐν ἧ ναῦς τε καὶ τὸ μέγιστον Εὐβοίαν ἀπωλωλέκεσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀττικῆς ὠφελοῦντο, πῶς οὐκ εἰκότως ἠθύμουν; μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἐγγυτάτου ἐθορύβει, εἰ οἱ πο- 3 λέμιοι τολμήσουσι νευικηκότες εὐθύς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἐρῆμον ὄντα νεῶν πλεῖν· καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι. ὅπερ ἂν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, 4 ῥαδίως ἂν ἐποίησαν, καὶ ἢ διέστησαν ἂν ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν ἐφορμοῦντες ἢ, εἰ ἐπολιόρκουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ἰωνίας ναῦς ἠνάγκασαν ἂν καίπερ πολεμίας οὔσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ τοῖς σφετέροις οἰκείοις καὶ τῇ ξυμπάσῃ πόλει βοηθῆσαι· καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ Ἰωνία καὶ αἱ νῆσοι καὶ τὰ μέχρι Βοιωτίας καὶ ὡς εἶπεῖν ἢ Ἀθηναίων ἀρχὴ πᾶσα. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ 5 μόνῳ Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις πάντων δὴ ξυμφορώτατοι προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. διάφοροι γὰρ πλείστον ὄντες τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὄξεῖς οἱ δὲ βραδεῖς, καὶ οἱ μὲν ἐπιχειρηταὶ οἱ δὲ ἄτολμοι, ἄλλως τε καὶ ἐν ἀρχῇ ναυτικῇ πλείστα ὠφέλουν. ἔδειξαν δὲ οἱ Συρακόσιοι· μάλιστα γὰρ ὁμοιότροποι γενόμενοι ἄριστα καὶ προσεπολέμησαν.

97. Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελεμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς τε εἰκοσιν ὅμως ἐπλήρουν καὶ ἐκκλησίαν ξυνέλεγον, μίαν μὲν εὐθύς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, ὅπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν, ἐν ἧ περ καὶ τοὺς τετρακοσίους καταπαύσαντες τοῖς πεντακισχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ πράγματα παραδοῦναι· εἶναι δὲ αὐτῶν ὁπόσοι καὶ ὅπλα παρέχονται· καὶ μισθὸν μηδένα φέρειν μηδεμιᾶς ἀρχῆς

2 εἰ δὲ μή, ἐπάρατον ἐποίησαντο. ἐγίνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας καὶ τὰλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. καὶ οὐχ ἥμισυ δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπὶ γ' ἔμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες· μετρία γὰρ ἦ τε ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ξύγκρασις ἐγένετο, καὶ ἐκ πονήρων τῶν πραγμάτων γενομένων τοῦτο πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πό-
3 λιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ ἄλλους μετ' αὐτοῦ κατιέναι, καὶ παρά τε ἐκείνον καὶ παρὰ τὸ ἐν Σάμφ στρατόπεδον πέμψαντες διεκελεύοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

98. Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθύς οἱ μὲν περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δεκελείαν· Ἀρίσταρχος δ' αὐτῶν μόνος (ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν) λαβὼν κατὰ τάχος τοξότας τινὰς τοὺς βαρβαρωτάτους ἐχώρει πρὸς
2 τὴν Οἰνόνην. ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς Βοιωτίας τεῖχος, ἐπολιόρκουν δ' αὐτὸ διὰ ξυμφορὰν σφίσιν ἐκ τῆς Οἰνόνης γενομένην ἀνδρῶν ἐκ Δεκελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ Κορίνθιοι, ἐθελοντηδὸν προσ-
3 παρακαλέσαντες τοὺς Βοιωτοὺς. κοινολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ Ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς ἐν τῇ Οἰνόνῃ, λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τὰλλα ξυμβεβήκασιν Λακεδαιμονίοις, κἀκείνους δεῖ Βοιωτοῖς τὸ χωρίον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ ξυμβεβάσθαι. οἱ δὲ πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῶ καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπό-
4 σπονδοὶ ἐξέρχονται. τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ Οἰνόνην ληφθεῖσαν Βοιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἦ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

99. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφήν τε οὐδεις ἐδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρου τότε ὅτε ἐπὶ τὴν

Ἄσπενδον παρήει προσταχθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης τέως που ἦκον, ὃ τε Φίλιππος ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ ἐπεστάλκει Μινδάρω τῷ ναυάρχῳ καὶ ἄλλος, Ἴπποκράτης, ἀνὴρ Σπαρτιάτης καὶ ὢν ἐν Φασήλιδι, ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσειντο πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ Τισσαφέρνους, Φαρνάβαζός τε ἐπεκαλεῖτο αὐτούς καὶ ἦν πρόθυμος κομίσας τὰς ναῦς καὶ αὐτὸς τὰς λοιπὰς ἐτι πόλεις τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων, ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλέον τι σχῆσειν ἀπ' αὐτοῦ· οὕτω δὴ ὁ Μίνδαρος πολλῶ κόσμῳ καὶ ἀπὸ παραγγέλματος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρας ἀπὸ τῆς Μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἐβδομήκοντα ἐπλεὶ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. πρότερον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τῷδε ἐκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευσαν, αἱ καὶ τῆς Χερσονήσου τι μέρος κατέδραμον. χειμασθεὶς δὲ ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεὶς καταίρει ἐς τὴν Ἴκαρον, καὶ μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἀπλοίας πέντε ἢ ἕξ ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐς τὴν Χίον.

100. Ὁ δὲ Θράσυλος ἐκ τῆς Σάμου, ἐπειδὴ ἐπύθτετο αὐτὸν ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπηρκότα, ἐπλεὶ καὶ αὐτὸς ναυσὶν εὐθύς πέντε καὶ πεντήκοντα, ἐπειγόμενος μὴ φθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσπλεύσας. αἰσθόμενος δὲ ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἶη καὶ νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ, σκοποὺς μὲν κατεστήσατο καὶ ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ, εἰ ἄρα ποι κινοῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ λάθοιεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Μήθυμναν παραπλεύσας ἄλφριτά τε καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια παρασκευάζειν ἐκέλευεν ὥς, ἣν πλείων χρόνος γίννηται, ἐκ τῆς Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ ποιησόμενος. ἅμα δέ (Ἐρσεος γὰρ τῆς Λέσβου ἀφειστή-³κει) ἐβούλετο ἐπ' αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναίτο, ἐξελεῖν. Μηθυμναίων γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι φυγάδες, διακομίσαντες ἐκ τε τῆς Κύμης προσεταιριστοὺς ὀπλίτας ὡς πεντήκοντα καὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου μισθωσάμενοι, ξύμ-

πασιν ὡς τριακοσίοις, Ἀναξάνδρον Θηβαίου κατὰ τὸ
 ξυγγενὲς ἡγουμένον, προσέβαλον πρῶτον Μηθύμνη· καὶ
 ἀποκρουσθέντες τῆς πείρας διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μυτιλήνης
 Ἀθηναίων φρουροὺς προελθόντας, αὐτοὶς ἔξω μάχῃ ἀπο-
 σθέντες καὶ διὰ τοῦ ὄρους κομισθέντες ἀφιστᾶσι τὴν
 4 Ἔρεσον. πλεύσας οὖν ὁ Θράσυλος ἐπ' αὐτὴν πάσαις ταῖς
 ναυσὶ διενοεῖτο προσβολὴν ποιησθαι. προαφιγμένος δ'
 αὐτόσε ἦν καὶ ὁ Θρασύβουλος πέντε ναυσὶν ἐκ τῆς Σά-
 μου, ὡς ἡγγέλθη αὐτοῖς ἢ τῶν φυγάδων αὕτη διάβασις·
 5 ὕστερήσας δέ, ἐπὶ τὴν Ἔρεσον ἐφώρμει ἐλθάν. προσ-
 εγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου τινὲς δύο νῆες ἐπ'
 οἶκον ἀνακομιζόμεναι καὶ αἱ Μηθυμναῖαι· καὶ αἱ πᾶσαι
 νῆες παρήσαν ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα, ἀφ' ὧν τῶ στρατεύ-
 ματι παρεσκευάζοντο ὡς κατὰ κράτος μηχαναῖς τε καὶ
 παντὶ τρόπῳ, ἣν δύνωνται, αἰρήσοντες τὴν Ἔρεσον.

101. Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ καὶ ἐκ τῆς Χίου τῶν
 Πελοποννησίων αἱ νῆες, ἐπισιτισάμεναι δυοῖν ἡμέραιν
 καὶ λαβόντες παρὰ τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἑκα-
 στος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ τῆς Χίου
 οὐ πελάγια, ἵνα μὴ περιτύχῃσι ταῖς ἐν τῇ Ἐρέσῳ ναυ-
 σὶν, ἀλλ' ἐν ἀριστερεῶ τὴν Λέσβον ἔχοντες ἐπλεον ἐπὶ
 2 τὴν ἠπειρον. καὶ προσβαλόντες τῆς Φωκαίδος ἐς τὸν ἐν
 Καρτερίοις λιμένα καὶ ἀριστοποιησάμενοι, παραπλεύ-
 σαντες τὴν Κυμαίαν δειπνοποιοῦνται ἐν Ἀργινούσαις
 3 τῆς ἠπέιρου, ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μυτιλήνης. ἐντεῦθεν
 δὲ ἔτι πολλῆς νυκτὸς παραπλεύσαντες καὶ ἀφικόμενοι
 τῆς ἠπέιρου ἐς Ἀρματοῦντα καταντικρὺ Μηθύμνης, ἀρι-
 στοποιησάμενοι, διὰ ταχέων παραπλεύσαντες Λεκτὸν
 καὶ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ τὰ ταύτη χωρία ἀφι-
 κνοῦνται ἐς Ροῦτειον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρῶτερον
 μέσων νυκτῶν. εἰσὶ δ' αἱ τῶν νεῶν καὶ ἐς Σίγειον κατ-
 ἦραν καὶ ἄλλοσε τῶν ταύτη χωρίων.

102. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σησιτῶ δυοῖν δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἷ τε φρουκτωροὶ ἐσήμαινον καὶ ἤσθάνοντο τὰ πυρὰ ἐξαίφνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ φανέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλεύουσιν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς ὡς εἶχον τάχους ὑπομίξαντες τῇ Χερσονήσῳ, παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν τὰς τῶν πολεμίων ναῦς. καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἐκκαίδεκα ναῦς ἐλα-² θον, προειρημένης φυλακῆς τῷ φίλιῳ ἐπίπλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἔξουσιν, ἢ ἐκπλέωσι· τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἔφ κατιδόντες τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιούμενου οὐ φθάνουσι πᾶσαι, ἀλλ' αἱ μὲν πλείους ἐπὶ τῆς Ἴμβρου καὶ Αἴμνου διέφυγον, τέσσαρες δὲ τῶν νεῶν αἱ ὕσταται πλεύσαι καταλαμβάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιοῦντα. καὶ μίαν μὲν ἐποκείλασαν κατὰ τὸ ἱερόν τοῦ³ Πρωτεσιλάου αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσι, δύο δὲ ἐτέρας ἄνευ τῶν ἀνδρῶν· τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἴμβρῳ κενὴν κατακάουσι.

103. Μετὰ δὲ τοῦτο ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμιγείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις ξυμπάσαις ἐξ καὶ ὄγδοήκοντα πολιορκήσαντες Ἐλαιοῦντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἀβυδον.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ψευσθέντες τῶν σκοπῶν καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλου τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες, ὡς ἤσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἐρεσον κατὰ τάχος ἐβοήθουν ἐς τὸν Ἑλλάσποντον· καὶ δύο τε ναῦς τῶν Πελοποννησίων αἰρουῶσιν, αἱ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς, καὶ ἡμέρα ὕστερον ἀφικόμενοι ὀρμίζονται ἐς τὸν Ἐλαιοῦντα καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἴμβρου ὅσαι κατέφυγον κομίζονται καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πέντε ἡμέρας παρεσκευάζοντο.

104. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐνανυμάχουν τρόπῳ τοιαῦδε. οἱ Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς Σηστοῦ, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀντανῆγον καὶ αὐτοί. καὶ ὡς ἐγνώσαν ναυμαχῆσοντες, παρέτειναν τὸ κέρας οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀρριανῶν, νῆες ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα, οἱ δ' αὖ Πελοποννήσιοι ἀπὸ Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ὀκτὼ καὶ ὄγδοῦκοντα. κέρας δὲ τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον τὸ μὲν δεξιὸν Συρακόσιοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὸς Μίνδαρος καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι, Ἀθηναίοις δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλος, ὃ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιόν· οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ ὡς ἕκαστοι διετάξαντο. ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πρότερόν τε ζυμμίξαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ὑπερσχόντες αὐτοὶ τῷ εὐωνύμῳ ἀποκλῆσαι τοῦ ἕξω αὐτοὺς ἐκπλου, εἰ δύναιντο, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν οὐχ ἕκασ οὕσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ἧ μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀντεπεξῆγον καὶ περιερίγνοντο τῷ πλῶ, τὸ δ' εὐώνυμον αὐτοῖς ὑπερεβεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν ἢ Κυνὸς σῆμα καλεῖται. τῷ δὲ μέσῳ, τοιούτου ζυμβαίνοντος, ἀσθενέσι καὶ διεσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλλως τε καὶ ἐλάσσοσι χρώμενοι τὸ πλῆθος καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὄξειαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα εἶναι.

105. Προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸ μέσον ἐξέωσάν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ ἔργῳ πολὺ περισχόντες. ἀμῦναι δὲ τῷ μέσῳ οὐθ' οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλῆθους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο, οὐθ' οἱ περὶ τὸν Θράσυλον ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου

(ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν τὸ Κυνὸς σῆμα καὶ ἅμα οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσους ἐπιτεταγμένοι εἶργον αὐτούς), πρὶν οἱ Πελοποννήσιοι διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκοντες ἤρξαντο μέρει τινὶ σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι. γνόντες δὲ οἱ³ περὶ τὸν Θρασύβουλον, τὰς ἐπὶ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως καὶ ἐπαναστρέψαντες, εὐθύς ἠμύναντό τε καὶ τρέπουσι, καὶ τὰς κατὰ τὸ νικῆσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας ἔκοπτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν. οἱ τε Συρακόσιοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλον ἐνδεδωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν ὀρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἐώρων.

106. Γεγενημένης δὲ τῆς τροπῆς, καὶ καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν Μείδιον μάλιστα ποταμὸν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς Ἄβυδον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι (στενὸς γὰρ ᾧν ὁ Ἑλλήσποντος βραχείας τὰς ἀποφυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρεῖχε), τὴν μὲντοι νίκην ταύτην τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔσχον. φοβούμενοι γὰρ τέως τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν² διὰ τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλματα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφορὰν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε αὐτούς καταμέμφεσθαι καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξίους του ἐς τὰ ναυτικὰ νομίζειν. ναῦς μὲντοι τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι³ Χίλια μὲν ὀκτώ, Κορινθίας δὲ πέντε, Ἀμπρακιωτίδας δὲ δύο καὶ Βοιωτίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Συρακοσίων καὶ Πελληνέων μίαν ἐκάστων· αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύασι. στήσαντες δὲ τροπαῖον⁴ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα καὶ τὰ ναυάγια προσαγαγόμενοι καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες ἀπέστειλαν καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. οἱ δὲ ἀφικομένης τῆς νεῶς καὶ ἀνέλπιστον⁵

τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες ἐπὶ τε ταῖς περὶ τὴν Εὐβοίαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν στάσιν γεγενημέναις πολὺ ἐπερρώσθησαν καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἣν προθύμως ἀντιλαμβάνονται, περιγενέσθαι.

107. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρᾳ τετάρτῃ ὑπὸ σπουδῆς ἐπίσκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ Σησιῶν Ἀθηναῖοι ἐπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφεστηκυῖαν· καὶ κατιδόντες κατὰ Ἀρπάγιον καὶ Πρίαπον τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας, ἐπιπλεύσαντες καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῆ ἔλαβον τὰς ναῦς. ἀφικόμενοι δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύζικον ἀτειχιστον οὖσαν προσηγάγοντο 2 πάλιν καὶ χρήματα ἀνέπραξαν. ἐπλευσαν δὲ ἐν τούτῳ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὸν Ἐλαιούντα καὶ τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ἰγυεῖς ἐκομίσαντο (τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκαυσαν), καὶ ἐς τὴν Εὐβοίαν ἀπέπεμψαν Ἴπποκράτη καὶ Ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.

108. Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτους καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλλων ὅτι τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψει τοῖς Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἐλθεῖν, καὶ τὸν Τισσαφέρην ὅτι φίλον πεποιήκοι 2 μᾶλλον Ἀθηναίοις ἢ πρότερον. καὶ πληρώσας ναῦς ἐννεὰ πρὸς αἷς εἶχεν Ἀλικαρνασέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε καὶ Κῶν ἐτείχισε. ταῦτα δὲ πράξας καὶ ἄρχοντα ἐν τῇ Κῶ καταστήσας πρὸς τὸ μετόπωρον ἤδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσεν.

8 Καὶ ὁ Τισσαφέρηνς ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου, ὡς ἐπύθετο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἐλλήσποντον πεπλευκνίας, ἀναξεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς Ἰωνίας. ὄντων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἐλλήσ-

πόντω, Ἀντάνδροι (εἰσὶ δὲ Αἰολῆς) παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου πεξῆ διὰ τῆς Ἰδῆς τοῦ ὄρους ὀπλίτας ἐσ-
 ηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν, ὑπὸ Ἀρσάκου τοῦ Πέρσου, Τις-
 σαφέρους ὑπάρχου, ἀδικούμενοι, ὅσπερ καὶ Δηλίους
 τοὺς Ἀτραμύτιον κατοικήσαντας, ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων
 Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιη-
 σάμενος ἄδηλον καὶ ἐπαγγείλας στρατιὰν αὐτῶν τοῖς βελ-
 τίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ, τηρήσας
 ἀριστοποιουμένους καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατ-
 ηκόντισε. φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον μῆ-5
 ποτε καὶ περὶ σφᾶς τι παρανομήσῃ, καὶ ἄλλα ἐπιβάλ-
 λουτος αὐτοῦ ἃ φέρειν οὐκ ἠδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς
 φρουροὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως.

109. Ὁ δὲ Τιςσαφέρνης αἰσθόμενος καὶ τοῦτο τῶν
 Πελοποννησίων τὸ ἔργον καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ
 καὶ Κνίδῳ (καὶ ἐνταῦθα γὰρ αὐτοῦ ἐξεπεπτώκεσαν οἱ
 φρουροί), διαβεβλήσθαι τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα καὶ
 δείσας μὴ καὶ ἄλλο τι ἔτι βλάβῃ, καὶ ἅμα ἀχθόμενος
 εἰ Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης δεξά-
 μενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθη-
 ναίους, πορεύεσθαι διανοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλ-
 λησπόντου, ὅπως μέμψηται τε τῶν περὶ τὴν Ἀντανδρον
 γεγεννημένων καὶ τὰς διαβολὰς καὶ περὶ τῶν Φοινισσῶν
 νεῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπροπέστατα ἀπολογήσεται. καὶ
 ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἐφεσον θυσίαν ἐποίησατο τῇ
 Ἀρτεμίδι. [ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμῶν τελει- 2
 τήσῃ, ἐν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.]

INDEX RERUM.

(Ubi paragraphi numerus non additur, plerumque aut totum
caput intellegitur aut § 1.)

A.

- Abdera urbs 2, 97, 1. Abderita 2, 29.
 Abydus Milesiorum colonia 8, 61. in
 Hellesponto sita 62. deficit ab Athe-
 niensibus ad Dercylidam et Pharna-
 bazum ibid.
 Acamantis tribus 4, 118, 10.
 Acanthus Lacedaemonius 5, 19, 2.
 Acanthus Andriorum colonia 4, 84, 5,
 18, 5. ei bellum infert Brasidas 4, 84.
 deficit ab Atheniensibus 4, 88.
 Acarnania ab Acarnane Alcmaeonis filio
 dicta 2, 102, 6. ad eam subigendam
 Cnemum mittunt Lacedaemonii 2, 80
 sq. Acarnanes optimi funditores 2, 81,
 8. vincunt Ambraciotas ibid. pacem
 cum eis faciunt 3, 114, 3. in Athenien-
 sium societatem veniunt 2, 68, 7. Anactor-
 rium incolunt 4, 49.
 Acesines Siciliae fluv. 4, 25, 8.
 Achaia Peloponnesi in Atheniensium so-
 cietatem adsumpta 1, 111, 3. Pelopon-
 nesiis reddita ab Atheniensibus 1, 115.
 eam repossunt 4, 21, 3. Achaei Phthio-
 tae 8, 3.
 Acharnae maximus Atticae pagus 2, 19,
 2. obsidentur 2, 20 sq. magna pars civ-
 itatis Atheniensis ibid.
 Achelous fl. ex Pindo monte per Dolo-
 piam, Agraeos etc. fuit 2, 102.
 Acheron agri Thesprotici fl. 1, 46, 4.
 Acherusia palus 1, 46, 4.
 Acorae urbs Siciliae 6, 5, 2.
 Acraeum Lepas 7, 78, 5.
 Acragas urbs et fluvius Siciliae 6, 4, 4.
 vide Agrigentum.
 Acrothoi urbs 4, 109, 3.
 Actaeae civitates 4, 52, 3.
 Acte regio 4, 109. quas urbes contineat
 ibid.
 Actium agri Anactorii, ubi templum
 Apollinis 1, 29, 3.
 Adimantus 1, 60.
 Admetus rex Molossorum profugum The-
 mistoclem recipit 1, 136, 2 sq.
 Aeantides tyrann. Lampsacenus 6, 59.
 Aegaleon mons Atticae 2, 19, 2.
 Aegina oppugnatur ab Atheniensibus 1,
 105. iisdem per deditionem tradita 1,
 108, 4. incursionibus infestatur 8, 92, 3.
 Aeginae sinus ibid. Aeginetae classe
 olim valuerunt 1, 14, 2. bellum adver-
 sus Athenienses suadent 1, 67, 2. ab
 Atheniensibus navali proelio victi 1,
 105. quomodo et cur ex Aegina ab Athe-
 niensibus expulsi 2, 27, 2. Thyream a
 Lacedaemoniis incolendam accipiunt
 ibid. capta Thyrea quomodo ab Athe-
 niensibus tractata 4, 57, 3. Aegineticus
 obolus 5, 47, 6. Aeginetica drachma ibid.
 Aegitium in Aetolia 3, 97.
 Aegyptus ab Artaxerxe deficit 1, 104. ea
 aliquando potiti Athenienses 1, 109.
 iterum in ditionem regis Persarum con-
 cedit 1, 110. in eam classem mittunt
 Athenienses 1, 112, 3. Aegyptiorum qui
 sint pugnacissimi 1, 110, 2.
 Aeneas Ocytae fil. 4, 119, 2.
 Aenesias Spartaee ephorus 2, 2.
 Aenus urbs 4, 28, 4. Aenii Aeoles sunt
 7, 57, 5. Atheniensium vectigales ibid.
 Aeolades Pagondae pater 4, 91.
 Aeolis, quae et Calydon 3, 102, 5. Aeolenses
 Atheniensium vectigales 7, 57, 5. Athe-
 niensibus in bello Syracusano naves
 suppeditant ibid. Boeotorum coloni
 ibid. 108.
 Aeoli insulae 3, 115.
 Aerarium Atheniensium Deli 1, 96, 2.
 Aesimides nauarchus Corcyraeorum 1, 47.
 Aeson legatus Argivorum 5, 40, 3.
 Aethaenses 1, 101, 2.
 Aethiopia supra Aegyptum 2, 48.
 Aetna, mons Siciliae 3, 116. flammam
 eructat ibid.
 Aetolorum gens qualis 3, 94, 3. Aetolis
 bellum inferunt Athenienses 3, 95 sq.
 superant Athenienses 3, 98.

- Agamemnonis classis 1, 9. eiusdem imperium et potentia ibid.
- Agatharchidas dux Corinth. 2, 83, 4.
- Agatharchus classi Syracusanorum praefectus 7, 25, 70.
- Agesander 1, 139, 3.
- Agesandridas ibid.
- Agesippidas Laced. 5, 56.
- Agis Archidami fil. rex Laced. 3, 89. dux expeditionis in Atticam aliaque loca ibid. et 4, 2, 5, 54. 57. eius contra Argivos res gestae 5, 58. Argivos inclusos e manibus dimittit 5, 59 sq. ob id a Lacedaemoniis accusatur 5, 63. iterum in Argivos proficiscitur 5, 65 sq. eius strategema 5, 71. Argivos eorumque socios proelio vincit 5, 72. 73 sq. Deceleam in Atca communit 7, 19. inde bellum contra Athenienses ciet 7, 27, 4. eius ad Deceleam potestas et auctoritas 8, 5. Athenas nequidquam tentat 8, 71. Agis legatus 5, 19, 2, 24.
- Agraeorum terra 3, 106, 2. Agraeorum rex Salynthius 3, 111, 4, 114, 2. Agrais regio ibid. Agraei 2, 102, 2, 4, 77, 2.
- Agriani 2, 96.
- Agri quomodo a priscis Graeciae incolis culti sint 1, 2, 2. agrorum habitatio quam vetusta 2, 14.
- Agrigentum a Gelois conditum 6, 4, 4. seditione laborat 7, 46. quae postea in amicitiam conversa est 7, 50. Agrigentini Niciae iter per agrum suum dare volebant 7, 32. bello Syracusano se medios gerunt 7, 33 sq. ubi siti 7, 58.
- Aimnestus 3, 52, 5.
- Alcaeus Athenis archon 5, 19, 25.
- Alcmenes, Laced. Sthenelaidae fil. 8, 5. dux classis Pelop. 8, 8, 2. ab Atheniensibus ad Piraeum victus et interceptus 8, 10, 4.
- Alcibiades nomen Laconicum 8, 6, 3. Alcibiades Cliniae fil. 5, 43. eius genus clarum ibid. cur infestus Lacedaemoniis ibid. eorum legatos deludit 5, 45 sq. eius in Peloponnesum expeditio 5, 52, 2. et in Argos 5, 84. unus e ducibus in Siciliam mittendis 6, 8, 2. expeditionem urget 6, 15. orationem habet 6, 16. taxatur a Nicia 6, 12. Niciae adversatur 6, 15. eius ingenium vita mores etc. 6, 12. 15. 16. 29. eius in ludis Olympiacis magnificentia 6, 16. accusatur de Hermis violatis et mysteriis profanatis 6, 28. 53. 61. paratus ad se purgandum 6, 29. abit in Siciliam 6, 30. eius de bello Siculo sententia 6, 48. ad causam dicendam revocatur 6, 53. 61. non paret, sed in exilium abit 6, 61. capite damnatur ob desertum iudicium ibid. exsul ex agro Thurio in Peloponnesum proficiscitur ibid. exsul Spartaе oratione Lacedaemonios ad bellum Atheniensibus inferendum excitat 6, 89 sqq. Endio Ephoro hospes paternus 8, 6, 3. Lacedaemonios ad classem in Chium mittendam hortatur ibid. in Chium cum Chalcideo mittitur 8, 11 sq. res in illa insula et circa Miletum ab eo gestae 8, 14. 17. 26. Peloponnesiis suspectus ad Tissaphernem se confert 8, 45. illisque plurimum suis consiliis nocet ibid. et 46. reditum sibi in patriam struit 8, 47 sq. eius cum Phrynicho contentio 8, 50. 51. Tissaphernem Atheniensibus conciliare studet 8, 52. ei reditus in patriam decernitur 8, 81. 97. illi summa rerum committitur 8, 82. militum in Quadringentos iram compescit 8, 86. Aspendum ad Tissaphernem cur profectus 8, 88. ad classem redit 8, 108.
- Alcidas nauarchus Lacedaemoniorum 3, 16, 3. Lesbum missus ibid. et Mitylenen 3, 26. eius consilium 3, 31. res gestae 3, 32. et turpis fuga 3, 33. in Peloponnesum redit 3, 69. adversus Corcyram navigat 3, 76. triumvir coloniae Heracleam deducendae 3, 92, 5.
- Alcinadas 5, 19, 2, 24.
- Alcinoi fanum 3, 70, 4.
- Alciphron hospes Lacedaemoniorum 5, 59, 5.
- Alcisthenes pater Demosthenis 3, 91, 4, 66, 3, 7, 16.
- Alcmaeon Amphiarai fil. 2, 102, 5. 6. matrem interficit ibid. ei redditum oraculum ibid.
- Alcmaeonidae Pisistratidas eiiciunt Athenis 6, 59, 4.
- Alexander pater Perdiccae 1, 57, 2, 137. ex urbe Argis oriundus 2, 99, 3.
- Alexarchus Corinthiorum dux 7, 19, 4.
- Alexicles unus e Quadringentis in vincula conicitur 8, 92, 4. Deceleam profugit 8, 98.
- Alexippides ephorus Laced. 8, 58.
- Alicyaei 7, 32.
- Almopia, Almopes 2, 99, 5.
- Alope 2, 26, 2.
- Alyzia 7, 31, 2.
- Ambracia Corinthiorum colonia 2, 80, 3. eam Acarnanes et Amphilochoi cur expugnare noluerint 3, 113, 6. ad eam praesidium a Corinthiis missum 3, 114, 4. Ambraciotae auxilium ferunt Corinthiis contra Corcyraeos 1, 27. initium inimicitiarum inter eos et Argivos 2, 68 sq. bellum inferunt Amphilochois 2, 68. et Acarnanibus 2, 80. a quibus re-

- pelluntur 2, 81. aliam adversus Amphilochos et Acarnanes expeditionem suscipiunt 3, 105. Olpas capiunt ibid. ab Acarnanibus vincuntur 3, 108 sq. tandem foedus ineunt 3, 114, 3. Syracusanis contra Athenienses auxilia dant 7, 58, 3. Ambracius sinus 1, 29, 3. 55. Aminiades Philemonis fil. 2, 67, 2. 3. Aminias 4, 132, 3. Aminocles naupegus Corinthius 1, 13, 3. Samiis quattuor naves facit ibid. Amneas Coroebi fil. 3, 22, 3. Amorges Pissuthnae filius spurius a Persarum rege deficit 8, 5, 5. a Peloponnesiis captus Tissapherni traditur 8, 28, 3. Ampelidas 5, 22, 2. Amphiarus pater Amphilochi 2, 68, 3. pater Alcmaeonis 2, 102, 5. Amphias Eupaidae fil. 4, 119, 2. Amphidorus pater Menecratis 4, 119, 2. Amphilochia 2, 68, 3. ab Amphilocho Amphiarai fil. condita ibid. Amphilochi quinam et quales 2, 68, 5. urbe ab Ambraciotis pulsati etc. ibid. Amphilocheium Argos, vide Argos. Amphipolis urbs, olim *Ἐννέα ὄδοι* 1, 100, 3. 4, 102, 3. ubi, quando et a quibus condita ibid. cur ita appellata ibid. ei bellum infert Brasidas 4, 102 sq. auxilium poscit a Thucydide 4, 104. Brasidae se dedit 4, 105 sq. ab Euctione Atheniensi oppugnatur 7, 9. Amphissenses 3, 101, 2. Amyclaeum templum Apollinis 5, 18, 10. 23, 5. Amyntas Philippi fil. 2, 95, 3. 100, 3. Amyntaeus rex paludum Aegypti 1, 112, 3. Anaceum, templum Castoris et Pollucis 8, 93. Anactorium, in ore sinus Ambracii situm 1, 55. capitur a Corinthiis ibid. recuperant Athenienses et Acarnanes 4, 49. Anactorius ager 1, 29, 3. 5, 30, 2. Anaea 3, 32, 2. 4, 75. eo se conserunt Samiorum exsules 4, 75. et Chii 8, 19. Anaeitae Lysiclem interficiunt 3, 19, 2. Anapus Acarnaniae fl. 2, 82. Siciliae fl. 6, 96, 3. 7, 78, 3. Anaxander Thebanus 8, 100, 3. Anaxilas Rheginorum tyrannus 6, 4, 6. Messanae conditor ibid. Andocides Leogorae filius nauarchus Athen. 1, 51, 4. Androcles, acerrimus status popularis propugnator 8, 65, 2. auctor Alcibiadis expellendi ibid. ab adversa factione caesus ibid. Androcratis fanum 3, 24. Andromedes 5, 42. Androstenes Arcas, Olympionices 5, 49. Andrus insula 2, 55. Andrii Atheniensium socii 4, 42. subditi et tributarii Athen. 7, 57, 4. Aneristus 2, 67. Antandrus urbs 4, 52. eius munitionem cur impediverint Athen. 4, 75. Antandrii Aeolenses genere 8, 108, 4. cur Arsacis Persae praesidium ex arce sua expulerint ibid. Anthemus 2, 99 sq. Anthene Cynosurii agri oppidum 5, 41, 2. Anticles 1, 117, 2. Antigenes pater Socratis 2, 23, 2. Antimenidas Laced. 5, 42. Antimnestus pater Hierophontis 3, 105, 3. Antiochus Orestarum rex 2, 80, 6. Antiphemus Gelae conditor 6, 4, 3. Antiphon orator praestantissimus 8, 68. auctor mutati status popularis ibid. optime capitis causam dicit ibid. Antippos Lac. 5, 19, 2. 24. Antissa Lesbi urbs 3, 18. 8, 23, 3. frustra oppugnatur a Methymnacis 3, 18. capitur ab Atheniensibus 3, 28. Antisthenes Spartanus 8, 39. 61, 2. Aphroditia 4, 56. Aphytis 1, 64, 2. Apidanus Thessaliae fl. 4, 78, 5. Apodoti gens Aetolica 3, 94, 5. Apollinis Archegetae ara 6, 3. Apollinis Pythii ara a Pisistrato dedicata 6, 54, 7. Apollinis templum in Actio 1, 29, 4. et apud Leucadios 3, 94, 2. et Argis 5, 47, 11. et in Laconica 7, 26, 2. et apud Triopium 8, 35, 3. et prope Naupactum 2, 91. Apollinis Pythii templum 2, 15, 4. 6, 54, 6. 7. Apollinis oraculum 2, 102, 5. Apollinis Maloëntis festum 3, 3, 3. 6. Apollini Delio consecrata Rhēnia 1, 13, 6. 3, 104, 2. Apollinis Delii templum 4, 90. Apollo Pythaeus 5, 53. Apollodorus pater Chariclis 7, 20. Apollonia Corinth. colonia 1, 26, 2. Aquaeductus Syracusis 6, 100. Ara Apoll. Archegetae 6, 3. Pythii 6, 54, 6. Eumenidum 1, 126, 11. duodecim deorum 6, 54, 7. Arcades ab Agamemnone naves acceperunt 1, 9, 3. bello Syrac. ab utraque parte mercede militarunt 7, 57, 10. Archedice Hippiae filia 6, 59, 3. Archelaus Perdiccae fil. et res ab eo gestae 2, 100 sq. Arcestratus Lycomedis fil. 1, 57, 6. Chaeraeae pater 8, 74. Archetimus Eurytimi fil. 1, 29, 2. Archias Camarinensis 4, 25, 7. Archias

- Corinthius ex Heraclidarum familia Syracusarum conditor 6, 3, 2.
- Archidamus Zeuxidami fil. Lacedaemoniorum rex, vir prudens et modestus 1, 79, 2. orationem habet ibid. sqq. dux expeditionis in Atticam 2, 10. orationem habet ibid. sqq. legatum Athenas mittit 2, 12. in Atticam exercitum movet ibid. Periclis hospes 2, 13. ob Oenoën non expugnatam in gravem suspicionem apud Laced. incidit 2, 18, 2. 3. cur tanta cunctatione usus ibid. in Atticam irrupit 2, 19. cunctatur circa Acharnas 2, 20. dux alterius expeditionis in Atticam 2, 47. et alterius adversus Plataeam 2, 71. eius ad Plataeenses responsum etc. 2, 72 sq.
- Archippus, vid. Aristides.
- Archonides in Sicilia regnans, amicus Atheniensibus 7, 1, 4.
- Archontes novem 1, 126, 8. eorum potestas ibid.
- Arcturi exortus 2, 78, 2.
- Argilus urbs 5, 18, 5. Argilii Andriorum coloni 4, 103, 5. ad Brasidam deficient ibid. Argilii cuiusdam commento proditur Pausanias 1, 132, 5.
- Arginum 8, 34.
- Arginusae 8, 101, 2.
- Argis conflagrat Iunonis templum 4, 133, 2. constituitur oligarchia 5, 81, 2. Argivi hostes Lacedaemoniorum 1, 102. foedus ineunt cum Atheniensibus ibid. quando foedus tricennale inter eos et Lacedaemonios exierit 5, 14. exstimulantur a Corinthiis contra Laced. 5, 27. principatum Peloponnesi affectant 5, 28. cum Mantinensibus societatem ineunt 5, 29. et cum Eleis 5, 31. et cum Corinthiis et Chalcidensibus ibid. eorum amicitiam ambiunt Laced. 5, 36. foedus inire cupiunt cum Corinthiis et Boeotis 5, 37. amicitiam Lacedaemoniorum ambiunt 5, 41. Atheniensium societatem petunt 5, 44 sq. et cum illis foedus faciunt 5, 46. populari imperio reguntur 5, 44. bellum gerunt cum Epidauriis 5, 53 sq. in eos bellum parant Laced. 5, 57. inclusi a Laced. Agidis beneficio evadunt 5, 59. Orchomenum capiunt 5, 61. iis rursus bellum inferunt Laced. 5, 64. pugnam parant 5, 66. congregantur 5, 72. vincuntur a Laced. 5, 73 sq. pacem accipiunt a Laced. 5, 76. de statu populari abolendo clam agunt cum Laced. ibid. foedera ineunt cum Laced. 5, 77. 79. eorum plebs, pulsatis oligarchicis, Atheniensium amicitiam repetit 5, 82. inter eos et Laced. bellum renovatur 5, 83. 116. 6, 7. Orneas solo aequant 6, 7. a Milesiis superantur 8, 25. Argivum agrum a Laconico disternat Thyrea 2, 27. 4, 56.
- Argos Amphiloichium a quo conditum et dictum 2, 68, 3. eius amplitudo et potentia 2, 68, 4. ab Ambraciotis capitur 2, 68, 6. tum ab Athen. captum Amphiloichis redditur 2, 68, 7. rursus impetum faciunt Ambraciotae 3, 102, 6. 105 sqq.
- Ariantides Lysimachi fil. 4, 91.
- Ariphron pater Hippocratis 4, 66, 3.
- Aristagoras Milesius 4, 102, 2.
- Aristarchus fautor paucorum dominatus 8, 90. 95, 6. 9. profugiens Athenis Oenoën Boeotia tradit 8, 98.
- Aristeus Pellicae fil. 1, 29, 3. Adimanti fil. 1, 60. res ab eo gestae ibid. sqq.
- Aristeus Corinthius 2, 67. Aristeus Athenas delatus et capitali supplicio affectus ibid. Aristeus Laced. 4, 132, 3.
- Aristides Archippi fil. 4, 50. Aristides Lysimachi fil. 1, 91. Aristides Atheniensium dux 4, 75.
- Aristocles frater Plistoanactis regis Laced. 5, 16, 2. Aristocles praefectus belli apud Laced. 5, 71, 3. in exilium pulsus 5, 72.
- Aristocles Hestiodori pater 2, 70.
- Aristocrates 5, 19, 2. 24. Aristocrates Scellii fil. 8, 9, 2. 89, 2. 92, 4.
- Aristogiton civis Athen. 6, 54. Hipparchum perimit 1, 20. 6, 54 sq.
- Ariston Pyrrichi fil. optimus navium gubernator 7, 39, 2.
- Aristonous Larisaeus 2, 22, 3. Agrigenti conditor 6, 4, 4.
- Aristonymus pater Euphamidae 2, 23, 4, 119.
- Aristophon 8, 86, 9.
- Aristoteles Timocratis fil. 3, 105, 3.
- Arma cur olim Graeci gestarint 1, 6. quinam primi ea deposuerint 1, 6, 3.
- Arnae τῆς Χαλκιδικῆς 4, 103.
- Arne Thessaliae urbs 1, 12, 3.
- Arnissa Macedoniae opp. 4, 128, 3.
- Arrhiani 8, 104.
- Arrhibaeus Lyncestarum rex 4, 79, 2.
- Bremeri fil. 4, 83. ei bellum inferunt Brasidas et Perdicas 4, 124.
- Arsaces Tissaphernis praef. 8, 108, 4.
- Artabazus Pharnacis fil. 1, 129. 132, 5.
- Artaphernes Persa 4, 50.
- Artas 7, 33, 4.
- Artaxerxes Xerxis fil. Persarum rex 1, 104. regnare incipit 1, 137, 3. moritur 4, 50, 3.
- Artemisium 3, 54, 9. Artemisius mensis 5, 19.
- Artynae Argivorum magistrat. 5, 47, 9.

- Arx Athenarum capta a Cylone etc. 1, 126, 9. olim erat urbs etc. 2, 15.
- Asine 4, 13. 54, 4. 6, 93, 3.
- Asopius Phormionis pater 1, 64, 2. Asopius Phormionis fil. 3, 7. res ab eo gestae ibid. occiditur ibid.
- Asopolas pater Astymachi 3, 52, 5.
- Asopus fluvius 2, 5, 2.
- Aspendus 8, 81. 87. 99. 108.
- Assinarus Siciliae fl. 7, 84, 2.
- Astacus 2, 30. urbs Acarnaniae, ab Atheniensibus capta ibid. ei postea ab Atheniensibus bellum inferitur 2, 102.
- Astymachus Asopolai fil. 3, 52, 5.
- Astyochus Laced. nauarchus 8, 20. in Chium venit 8, 23. Lesbum tentat ibid. eius expeditiones 8, 31. periculum ad Corycum 8, 33. Chiia auxilium ferre recusat 8, 38. apud Lacedaemonios a Pedarito accusatur ibid. Phrynichum prodit 8, 50 sq. mortem evitat confugiendo ad aram 8, 84, 3. Spartam revertitur 8, 85.
- Atalante insula 2, 32. muro cincta ibid. ubi sita 3, 89, 3. 5, 18, 7. Atalante urbs Macedoniae 2, 100, 3.
- Athenae ut ad tantam magnitudinem creverint 1, 2, 6. 98. quomodo post barbaros e Graecia fugatos instauratione 1, 89 sq. earum thesaurus 2, 13. copiae militares ibid. ambitus ibid. muri ibid. earum frequentia 2, 17. pestilentia laborant 2, 47 sqq. 87. earum laus 2, 40 sq. status popularis in paucorum dominatum mutatur, cur, quomodo, per quos etc. 8, 42—66 sq. tempus huius mutationis notatur 8, 63. 68.
- Athen. advenas omnes civitate donant 1, 2, 6. colonias emittunt ibid. et 12, 4. primi ferro deposito vitae genus delicatius coluerunt 1, 6, 3. Delum lustrant 1, 8, 3, 104. cum Aeginetis bellum gerunt 1, 14, 2. quando facti nautici 1, 18, 2. urbe relicta naves conscendunt ibid. et 78 sq. a Lacedaemoniis dissociati 1, 18, 3. Coreyraeis in amicitiam acceptis auxilium mittunt 1, 44 sq. cum Corinthiis manus conserunt 1, 49. quas res circa Potidaeam gesserint 1, 56 sq. Perdiccae bellum inferunt 1, 59. postea societatem cum eo ineunt 1, 61. pugnant cum Corinthiis et Potidaeis 1, 62. et victoria potiuntur ibid. Potidaeam obsident 1, 64. eorum ingenium, mores etc. 1, 70. 102, 3. 7, 14, 4. 48. plurima sacra faciebant 2, 38. redditus eorum e iudiciis 6, 91. eorum legati respondent orationi Corinthiorum 1, 72 sq. urbem et moenia instaurant 1, 89 sq. duce Pausania cum Persis bellum gerunt 1, 94. tributum exigunt a sociis 1, 96. Medos ad fl. Eurym. superant 1, 100. Thasiis bellum faciunt ibid. eosque subigunt ibid. propter Laced. suspicionem se iungunt Argivis 1, 102. Helotas recipiunt et Naupacti collocant 1, 103. bellum gerunt in Aegypto 1, 104. pugnant cum Corinthiis et Epidauriis 1, 105. et cum Aeginetis ibid. et cum Corinthiis ibid. longos muros aedificant 1, 107. pugnant cum Laced. ibid. sq. Boeotos et Locros subigunt etc. 1, 108. Pelop. depopulantur ibid. Aegypto pulsati 1, 109 sq. adversus Pharsalum expeditionem suscipiunt 1, 111. Sicyonios proelio vincunt ibid. et 108. foedera quinquennalia ineunt cum Pelop. 1, 112. in Cyprium facta expeditione Cyprios aliosque superant ibid. Chaeroneam recuperant ibid. ad Coroneam victi Boeotiam amittunt 1, 113. Euboam subigunt 1, 114. cum Laced. tricennalia foedera percipiunt 1, 115. Sami statum pop. constituunt ibid. bellum gerunt cum Samiis 1, 116. eosque subigunt ibid. delibant de bello Pelop. 1, 139. tyrannis parent 6, 53. eorum socii in bello 2, 9. ex agris in urbem commigrant 2, 14. pagatim habitantes a Theseo primum in urbem coacti 2, 15. pugnae avidi a Pericle reprimentur 2, 21. classem circa Pelop. mittunt 2, 23. Methonen oppugnant 2, 25. Locridem invadunt 2, 27. cum Sitalce societatem ineunt 2, 29. Sollium capiunt et Astacum etc. 2, 30. Megaridem invadunt 2, 31. Atalanten communiunt 2, 32. exsequias faciunt bello caesis 2, 34. gravi peste affliguntur 2, 47 sqq. classem in Pelop. mittunt 2, 56. Potidaeam frustra oppugnant 2, 58. Pericli succensent 2, 59. postea mitigantur 2, 65. post mortem Periclis ambitioni et quaestui dediti ibid. intercepti Pelop. ad Persas legatos 2, 67. Potidaeam capiunt 2, 70. naves ad Naupactum et in Cariam mittunt 2, 69. eorum ad Plataeenses responsum 2, 73. bellum inferunt Chalcidensibus etc. 2, 79. vario Marte ibid. pugnant cum Pelop. 2, 83. iterum se parant certamini 2, 85 sq. pugnam committunt 2, 90. Astacum navigant et in Acarnaniam digrediuntur 2, 102 sq. eorum resp. qualis 2, 96. eius optimum temperamentum 8, 97. classem in Lesbum mittunt 3, 3. Mitylenen obsidione cingunt 3, 6. 18. et capiunt 3, 27. eorum in Mitylanaeos saevum decretum 3, 36. 49. Minoam

insulam occupant 3, 51. in Sicil. naves mittunt 3, 86. iterum peste laborant 3, 87. in Aeoli insulas expeditionem suscipiunt 3, 88. quas res in Sicilia gesserint 3, 90. 99. 103. 115. classem in Pelopon. et Melum etc. mittunt 3, 91. in Acarnania res gestae 3, 94. pugnant cum Aetolis 3, 97. vincuntur 3, 98. novam classem instruunt 3, 115. et in Siciliam mittunt 4, 2. Pylum occupant et muniunt 4, 4. Eionem capiunt 4, 7. pugnant cum Laced. circa Pylum 4, 9. eosque superant 4, 13 sq. inducias faciunt 4, 16. quibus solutis bellum rursus gerunt cum Laced. 4, 23. pugnant cum Syracusanis 4, 25. Pylum obsident 4, 26 sq. pugnant cum Laced. 4, 32 sqq. Corinthios invadunt 4, 42 sq. Anactorium capiunt 4, 49. Chiorum murum deiciunt 4, 51. Cythera occupant 4, 53 sqq. agrum Laced. populantur 4, 54. Thyream capiunt et Aeginetas perimunt 4, 57. longos muros Megarensium capiunt 4, 68. et Nisaeam 4, 69. pugnant cum Brasida detrectant 4, 73. Antandrum recipiunt 4, 75. Boeotiam ingressi Delium communiunt 4, 90. proelium ineunt cum Boeotis 4, 96. vincuntur ibid. Delium amittunt 4, 101. Amphipoli capta trepidare coeperunt 4, 108. inducias faciunt cum Laced. 4, 117 sq. Menden capiunt 4, 130. Scionem obsident 4, 131. societatem ineunt cum Perdicca 4, 132. Delios insula pellunt 5, 1. expeditionem in Thraciam suscipiunt 5, 2. legatos in Siciliam mittunt 5, 4. ad Amphipolin a Brasida fugantur 5, 10. ad pacem inclinant 5, 14. foedera ineunt cum Laced. 5, 18. 23. Scionem expugnant 5, 32. eorum in Laced. ira 5, 42. foederis solvendi occasionem capiunt 5, 43. foedus faciunt cum Argivis et eorum sociis 5, 47. in Melum classem mittunt 5, 84. eamque obsident 5, 114. et expugnant 5, 116. in Siciliam expeditionem suscipiunt 6, 1. quam ob causam 6, 6. de bello Siculo deliberant 6, 8. eius apparatus 6, 25. 31. 43. ab Segestanis decepti 6, 46. inquirunt de sacris violatis 6, 53. Alcibiadem e Sicilia revocant 6, 61. quas res in Sicilia gesserint 6, 62. Syracusas invadere ceperunt 6, 63. proelium parant cum Syrac. 6, 67. pugnant et vincunt 6, 70 sq. Camarinensium societatem petunt 6, 75. sunt Iones genere 6, 82. 7, 47. Siculos et Etruscos belli socios faciunt 6, 88. Epipolas capiunt et Syracusanos vincunt 6, 97 sqq. 101.

Syracusas obsidione premunt 6, 103. pacem cum Lacedaemoniis rumpunt 6, 105. cum Gylippo vario Marte pugnant 7, 5 sq. novum exercitum in Siciliam decernunt 7, 16. naves 30 in Pelop. et novam classem in Siciliam mittunt 7, 20. post Deceseam muro conclusam consternati 7, 27. Thraces domum remittunt 7, 29. cum Corinthiis pugnant ad Erineum 7, 34. pugnant cum Syrac. et vincuntur 7, 40 sq. magnam cladem ad Epipolas accipiunt 7, 43 sq. de discessu a Syrac. cogitant 7, 47 sq. discessuri lunae defectione absterrentur 7, 50. vincuntur a Syrac. 7, 52 sqq. quinam eorum socii in bello Syrac. 7, 57. ultimi proelii fortunam experiri statuunt 7, 60. dimicant 7, 70. et superantur 7, 71 sq. miserabilis eorum discessus 7, 75 sq. noctu profugiunt 7, 80. eosque insequuntur Syrac. 7, 81. captivi in lapidicinas coniecti 7, 87. eorum post hanc cladem consternatio 8, 1. sociorumque defectio 8, 2. classem Pelop. fugant obsidentque 8, 10. eorum apparatus ob sociorum defectionem 8, 14 sq. Mitylenen capiunt 8, 23. Clazomenios subigunt 8, 23. Chios acie victos obsident 8, 24. Milesios superant 8, 25. a Mileto Pelop. metu abscedunt 8, 27. expeditionem suscipiunt adversus Miletum et Chium 8, 30. ad Chium naufragium faciunt 8, 34. pugnant cum Pelop. et vincuntur 8, 42. amicitiam Tissaphernis frustra tentant 8, 56. pugnant cum Chiis 8, 61. quo anno post exactos tyrannos libertate privati 8, 68. opprimunt optimates in Samo 8, 73. pugnant cum Pelop. et profugantur 8, 95. post Euboeam amissam consternati 8, 96. navale certamen ineunt cum Pel. 8, 104. et victoriam obtinent 8, 106. animo confirmantur ibid. Athenaeus Periclidae fil. 4, 119, 2. 122. Athenagoras Syracusanus populo ob facultandiam gratiosissimus 6, 35. Athletae in certam. Olym. subligacula circa pudenda gestabant 1, 6, 5. 6. quando primum se nudarint ibid. Athos mons ubi situs et quot urbes contineat 4, 109, 5. Atintanes 2, 80, 6. Atramyttium in Asia situm 5, 1. a Deliiis habitatum 8, 108, 4. Atrous Pelopis fil. regnum Mycenarum ab Eurystheo accipit 1, 9, 2. Attica cur olim seditionibus immunis 1, 2, 5. 6. ab iisdem incolis semper habitata ibid. sterilis ibid. hominuna

multitudine quomodo aucta *ibid.* cur in Ioniam colonias miserit *ibid.* quomodo olim inculta sit 2, 15. invaditur 1, 114. 2, 10. 12. 18. 19. 47. 3, 1. 26. 7, 19.
 Aulon 4, 103.
 Aurigam coronavit in Olymp. Lichas Lacedaem. 5, 50, 4.
 Autocles Tolmaei fil. 4, 53. 119, 2.
 Axius fl. 2, 99, 4.

B.

Bacchi in Limnis templum 2, 15, 4. eius in honorem celebrantur Bacchanalia *ibid.*
 Barbari nomen ignotum Homero 1, 3, 3. barbari ferrum gestare perpetuo solebant 1, 6. Graeciam magna classe invadunt 1, 18, 2.
 Battus Corinthius dux 4, 43.
 Bellum Peloponnesiacum quantum 1, 1. 23. eius causae 1, 24. 56. 66. 88. et apparatus ex utraque parte 2, 7. et initium 2, 1. primus eius annus absolutus 2, 47. secundus 2, 70. tertius 2, 103. quartus 3, 25. quintus 3, 88. sextus 3, 116. septimus 4, 51. octavus 4, 116. nonus 4, 135. decimus 5, 24. undecimus 5, 39. duodecimus 5, 51. decimus tertius 5, 56. decimus quartus 5, 81. decimus quintus 5, 83. decimus sextus 6, 7. decimus septimus 6, 93. decimus octavus 7, 18. decimus nonus 8, 6. vicesimus 8, 60. vicesimus primus 8, 109. quamdiu gestum sit 5, 26. praedictum ab oraculo *ibid.* per aestates et hiemes a Thucydide descriptum 2, 1. 5, 20 sq. 26. primo gestum per decem integros annos duravit 5, 20. 24. redintegratum 5, 26. bellum inter Chalcidenses et Eretrienses 1, 15, 3. cum Media gestum 1, 23. inter Corcyraeos et Corinthios 1, 24. inter Ambraciotas et Amphilochos 2, 68. inter Lacedaemonios et Argivos 5, 83. 6, 7. 95. inter Epidaurios et Argivos 5, 53. bellum sacrum 1, 112, 5. Reliqua vide sua in locis, scil. in nominibus eorum, a quibus gesta sunt.
 Beroea 1, 61, 4.
 Bisaltia 2, 99, 6. 4, 109, 4.
 Bithyni Thraeces 4, 75, 2.
 Boeoti ex Arne eiecti 1, 12, 3. Cadmeidem regionem occupant *ibid.* ab Athen. victi ad Oenophyta 1, 108, 3. liberi fiunt 1, 113. Phocensibus contermini 3, 95. Delium oppugnant 4, 100. vincunt Athenienses ad Delium 4, 96. Panactum capiunt 5, 3, 5. societatem

cum Lacedaemoniis ineunt 5, 40. Syracusanis auxilia mittunt 7, 19, 3. et Athenienses ad Syracusas superant 7, 43, 7. eorum magistratus *Boeotarchae* dicti 2, 2. 4, 91. 5, 37. eorum quattuor consilia 5, 38. et Boeoti et Lesbii Aeolenses erant 3, 2, 3. 7, 57, 5. 8, 100, 3. Boeum 1, 107, 2.
 Bolbe palus in agro Mygdonio 1, 58, 2. 4, 103.
 Bolissus 8, 24, 3.
 Bomienses 3, 96, 3.
 Boriades Eurytanes 3, 100.
 Bottia, unde dicti Bottiaei 2, 99, 3. Bottiaea 2, 100, 4. Bottiaei in Thracia 1, 57. ad defectionem sollicitati *ibid.* iis bellum inferunt Athen. 2, 79. et dubio Marte pugnati *ibid.*
 Brasidas Tellidis fil. Methonen servat et Spartae collaudatur 2, 25, 2. Alcidae consiliarius 3, 69. ad Pylum rem strenue gerit 4, 11, 4. graviter vulneratur 4, 12. Megarensibus succurrit 4, 70 sq. copiam pugnae facit Atheniensibus 4, 73. in Thraciam copias ducit 4, 78. Thessaliam pertransit *ibid.* eius laus 4, 81. 108. 5, 7. in Lynceas expeditio 4, 83. Acantho bellum infert 4, 84. orationem habet 4, 85. ad eum deficit Acanthus 4, 88. et Stagirus *ibid.* contra Amphipolin copias ducit 4, 102. occupat Argilum 4, 103. et Amphipolin 4, 106. ab Eione repellitur 4, 107. deditione accipit Myrcinum, Gapselum, Oesymen *ibid.* exercitum ducit in Acten 4, 109. Toronen occupat 4, 112. Lecythum oppugnat et capit 4, 115. ad eum deficit Scione 4, 120. a Scionaeis, ut Graeciae liberator, aurea corona donatur 4, 121. ad eum deficit Mende 4, 123. alteram in Lynceas expeditionem suscipit 4, 114. deseritur a Perdicca 4, 125. milites cohortatur 4, 126. hostes insequentes repellit 4, 127. hostes iudicatur a Perdicca 4, 128. Potidaeam nequidquam tentat 4, 135. Cleoni castra opponit ad Cerdylum 5, 6. Athenienses aggredi statuit 5, 8. milites adhortatur 5, 9. in Athenienses erumpit 5, 10. victor in proelio cadit *ibid.* honorifice sepelitur 5, 11.
 Brasidaei 5, 67. 71, 3. 72, 2.
 Brauro Pittacum interficit 4, 107, 3.
 Bricinniae arx in agro Leontino 5, 4, 4.
 Brilessus mons 2, 23.
 Bromerus pater Arrhibaei 4, 83.
 Bromiscus 4, 103.
 Bucolion Arcadiae opp. 4, 134, 2.
 Budorum propugnaculum 2, 94, 3.
 Buphras 4, 118, 4.

Byzantium Medis eripiunt Athen. ductu Pausaniae 1, 94. a Pausania priore adventu captum et Gongylo Eretriensi commissum 1, 128. Byzantii ab Athen. deficient 1, 115, 5. cum illis compositionem faciunt 1, 117, 3.

C.

- Cacyparis fl. 7, 80, 5.
 Cadmeis, quae postea Boeotia 1, 12, 3.
 Caducei usus ac forma 1, 53. 146. 2, 1.
 Caeadas ap. Laced. 1, 134, 4.
 Caecinus fl. 3, 103, 3.
 Calchedon colonia Megarensium 4, 75, 2.
 Calcx fl. 4, 75, 2.
 Callias pater Callicratis 1, 29, 2. pater Hipponici 3, 91, 4. Calliadae fil. dux Athen. 1, 61. in proelio cadit 1, 63, 3. Hyperochidae fil. 6, 55.
 Callicrates Calliae fil. dux Corinth. 1, 29, 2.
 Callienses Aetoli 3, 96, 3.
 Calligitus Leophontis fil. 8, 6. Megarensis 8, 39.
 Callimachus pat. Phanomachi 2, 70. pater Learchi 2, 67, 2.
 Callirrhoe fons 2, 15, 5.
 Calydon olim Aetolis 3, 102, 5.
 Camarina civitas Dorica 3, 86, 2. a Syracusanis condita 6, 5, 3. ab Archia prodita 4, 25, 7. Camarinaei bis sedibus suis pulsati 6, 5, 3. quomodo se gesserint erga Athenienses et Syracusanos 6, 88 sq.
 Cambyses Cyri fil. Persarum rex 1, 13, 6. 14, 2.
 Camirus 8, 44, 2.
 Canastraeum 4, 110, 2.
 Capaton pater Proxeni 3, 103, 3.
 Carcinus Xenotimi fil. 2, 23, 2.
 Cardamyle 8, 24, 3.
 Caria 1, 116, 2, 9, 4. Cares insulas olim habitabant et latrocinia exercebant 1, 8. in Delo sepulti, et quomodo ex armorum genere agniti ibid. Caricum mare, vide Mare.
 Carnea festa Laced. 5, 54. 75 sq. Carneensis 5, 54, 2.
 Carteria in agro Phocaeensium 8, 101, 2.
 Carthaginienses a Phocaeensibus victi 1, 13, 6.
 Carya 5, 55, 3.
 Carystii victi ab Athen. 1, 98, 3. Dryopes sunt 7, 57.
 Casmenae a Syrac. conditae 6, 5, 2.
 Castoris et Pollucis templa, v. Templum.
 Catana quando et a quo condita 6, 3, 3.
 Catanai regionem sub Aetna monte incolunt 3, 116. in Atheniensium potestatem redacti 6, 51.
 Caulonia 7, 25, 2.
 Caunus 1, 116. 8, 39. 42. 57. 108.
 Cecalus pater Nicasi 4, 119, 2.
 Cecrops Athen. rex 2, 15. ubi eo ut inculta Attica sit ibid.
 Cecryphalea 1, 105.
 Cenaeum Euboeae prom. 3, 93.
 Cenchrea 4, 42. 44. Cenchraeae 8, 10. 20.
 Centoripa Sicularum opp. 6, 94, 3. Centoripae incolae 7, 32.
 Cephallenia 1, 27, 2. ubi sita 2, 30, 2. quot urbes habeat ibid. ab Atheniensibus capta ibid.
 Ceramicus 6, 57. 58.
 Cercine mons 2, 98.
 Cerdylum 5, 6. 8. 10.
 Ceryccs 8, 53, 2.
 Cestrine 1, 46, 4.
 Chaereas Archestrati fil. 8, 74, 3. res ab eo gestae ibid. et 86, 3.
 Chaeronea Boeotiae urbs 1, 113. 4, 76, 3. ab Athen. capta 1, 113.
 Chalce 8, 41. 44. 55. 60.
 Chalcidenses in Euboea cum Eretriensibus bellum gerunt 1, 15. 3. colonias emittunt 6, 3. Ath. subiecti 6, 76, 2. 84, 3. 7, 57, 4. — Ch. οἱ ἐπὶ Θράκης 6, 10, 5. eorum proxenus 4, 78. ab Ath. deficient 1, 57, 5 sqq. 2, 29, 6 al. Brasidam arcessunt et adiuvant 4, 7. 79 sqq. — Ch. in Sicilia 6, 3. 4. 5. 76, 2. Leontinorum et Ath. socii 3, 86. 4. 61, 4. 6, 6, 1 et al.
 Chalceus classis Lac. praefectus 8, 8, 2. res ab eo gestae 8, 11—23. ab Athen. caesus 8, 24.
 Chalcioecus Minerva 1, 128, 2. 134.
 Chalcis Euboeae urbs 6, 4, 5. 7, 29, 2. 8, 95, 6. eius in Sicilia et Italia coloniae 6, 3. 4. 5. 44, 3. 79. — Corinthiorum urbs 1, 108, 5. 2, 83, 3.
 Chaones barbari 2, 68, 9. quali utantur imperio 2, 80. bellicosissimi 2, 81. ad Stratrum cladem accipiunt ibid.
 Charadrus locus apud Argos, ubi de causis militaribus cognoscunt 5, 60, 6.
 Charicles Apollodori filius 7, 20. 26.
 Charminus Atheniensium dux 8, 30. cladem a Pelop. accipit 8, 42. oligarchicos in Samo adiuvat 8, 73.
 Charoeades Euphileti fil. 3, 86. caesus a Syracusanis 3, 90.
 Charybdis 4, 24, 5.
 Chersonesus Thraciae 1, 11. Peloponnesi 4, 42, 2.
 Chimerium Thesprotidis 1, 30, 3. 46.
 Chionis Laced. 5, 19, 2. 24.

- Chius obsidetur 8, 38. abundat servis 8, 40. Chii de rebellione suspecti novum murum Atheniensium iussu demoluntur 4, 51. ab Athen. deficient 8, 14. proelio vincuntur variisque cladibus ab Athen. afficiuntur 8, 24—39. Graecorum opulentissimi 8, 24. 45. urbs ab Athen. circumvallata 8, 55. Astyocho cur in urbem accesserint 8, 24. ab Astyocho auxilium petunt 8, 40.
- Choerades insulae 7, 33, 4.
- Chromon Messenius 3, 98.
- Chrysippus Pelopis fil. 1, 9, 3.
- Chrysis Iunonis sacerdos Argis 2, 2. eius imprudentia confagrat Iunonis templum 4, 133, 2 sq. Phliuntem confugit ibid.
- Cicadas aureas olim gestarunt Athenienses 1, 6, 3.
- Cilices pugna superati ab Atheniensibus 1, 112, 4.
- Cimon pater Lacedaemonii 1, 45, 2. Cimon Miltiadis filius Eionem capit 1, 98. Persas ad Eurym. fl. vincit 1, 100. in Cypria expeditione moritur 1, 112, 4.
- Cithaeron 2, 75, 2. 3, 24.
- Citium Cypri urbs 1, 112. obsidetur ibid.
- Clarus insula 3, 33.
- Classis quanam antiquissima 1, 4. quanam olim omnium potentissima 1, 14. Graecorum classes quales 1, 15. classis ad Troiam profecta quanta et qualis 1, 10. classis in Siciliam missae apparatus 6, 30 sq. classes Ath. 3, 16.
- Clazomenae 8, 14. ab Athen. deficient ibid. Polichnam muniunt ibid. in Athen. ditionem concedunt 8, 23.
- Cleaenetus, vide Cleon.
- Cleandridas pater Gylippi 6, 93, 2.
- Clearchus Rhamphiae filius 8, 8, 2. 39, 2. 80.
- Clearidas Cleonymi fil. Amphipol. praefectus 4, 132, 3. 5, 6. 8. Cleonem cum Brasida vincit 5, 10 sq. pacem turbare conatur 5, 21.
- Cleippides Diniæ fil. 3, 3, 2.
- Cleobulus ephorus Laced. 5, 36. 37. 38, 3.
- Cleombrotus pater Pausaniae 1, 94. Nicomedis 1, 107, 2.
- Cleomedes Lycomedis fil. 5, 84, 3.
- Cleomenes Laced. 1, 126, 12. Pausaniae patruus 3, 26, 2.
- Cleon Cleaeneti filius 3, 36, 6. eius ingenium mores facundia ibid. et 4, 21. 22. orationem habet 3, 37. Pylum cum exercitu mittitur 4, 28. res ab eo gestae 4, 30—41. eius arrogantia 4, 27. 5, 7. in Thraciam contra Brasidam copias ducit 5, 2. Toronen capit 5, 3. et Galepsum 5, 6. ad Amphip. e Brasida victus 5, 10. a quodam Myrcinio caeditur ibid.
- Cleonae urbs ad Athon 4, 109, 3. Cleonae in Argiva regione 5, 67, 2. 6, 95.
- Cleonymus pater Clearidae 4, 132, 3.
- Cleopompus Cliniae fil. 2, 26, 58.
- Clinias ibid. pater Alcib. 3, 43, 2 al.
- Cnemus Spartanus classis in Zacynthum missae praef. 2, 66. in Acarnaniam a Laced. mittitur 2, 80. pugnat cum Athen. ad Stratum 2, 83 sq.
- Cnidis 5, 51, 2.
- Cnidus 3, 88. 8, 35. 42.
- Colloquium Atheniensium et Meliorum 5, 85 sqq.
- Coloniae agri Troiani 1, 131.
- Coloniae deducendae mos priscus 1, 24, 2. coloniae et metropolis mutua officia quanam 1, 25, 3 sq. 38 sq.
- Colonus locus editus in agro Attico 8, 67, 2.
- Colophon 3, 34. Colophonii Notium se conferunt etc. ibid.
- Commercium inter priscos Graecos qualia fuerint 1, 2.
- Concio Corcyraeorum 1, 32. Corinthiorum 1, 37. 68. 120. Peloponnesiorum 1, 53. Atheniensium 1, 53. 73. Periclis 1, 140. 2, 35. 69. Archidami 1, 80. 2, 10. 72. 74. Sthenelaidae 1, 86. Plataeensium 2, 71. 3, 53. Cnemii ceterorumque ducum Lacedaemoniorum 2, 87. Phormionis 2, 89. Mitylensaeorum 3, 9. Teutiaplî Elei 3, 30. Cleonis 3, 37. Diodoti 3, 42. Thebanorum 3, 61. Demosthenis 4, 10. Lacedaemoniorum 4, 17. Hermocratis 4, 59. 6, 33. 76. Brasidae 4, 85. 126. 5, 9. Pagondae 4, 92. Hippocratis 4, 95. Niciae 6, 9. 20. 68. 7, 61. 77. Alcibiadis 6, 16. 89. Athenagorae 6, 36. Euphemi 6, 82. Gylippi et ceterorum belli ducum 7, 66.
- Coniurationes et Hetaeriae 8, 49. 54, 4.
- Conon 7, 31, 4.
- Copaenses 4, 93, 4.
- Cophos portus 5, 2, 2.
- Corcyra Epidamni metropolis 1, 24, 2. eam olim tenuerunt Phaeaces 1, 25, 4. et insula et urbs 1, 37. quomodo sita 1, 36. 44. 68, 4. Corinthiorum coloni 1, 25, 3 sq. bellum Epidamniis inferunt 1, 26. mari Corinthios vincunt 1, 29. societatem Atheniensium implorant 1, 31. orationem habent 1, 32. societatem ab Athen. impetrant 1, 45. proelium navale committunt cum Corinthiis 1, 48. vincuntur 1, 50. eorum discordiae et scditio 3, 70 sqq. a classe Pelopon. vincuntur 3, 77 plebis in optimates

- saevitia 3, 81 sq. in bello Syracus. Atheniensibus auxilia dant 7, 57, 7.
- Corinthus 1, 13, 5. Corinthii navium formam primi immutarunt 1, 13, 3. opulenti ibid. Epidamnios in fidem et clientelam recipiunt 1, 25. Corcyraeos odio prosequuntur ibid. Epidamnium praesidia mittunt adversus Corcyr. 1, 26. bellum contra Corcyr. parant 1, 27. cum Corcyr. navale proelium committunt et vincuntur 1, 29. praesidiis Leucadem ceterasque civitates amicas tumentur 1, 30. bellum adversus Corcyr. instaurant 1, 31. et cum illis et Athen. rursus pugnant 1, 48 sq. exitus proelii 1, 50 sq. auxilium mittunt Potidaeatis 1, 60. Athenienses vincunt 1, 62. Athenienses odio habent 1, 103. cum illis aequo Marte pugnant 1, 105. gravissimam cladem accipiunt ibid. a Phormione proelio navali superantur 2, 84. cum Athen. pugnant et ab illis vincuntur 4, 43 sq. maximum tumultum in Peloponneso excitant 5, 27. a Lacedaemoniis abalienati 5, 30. societatem faciunt cum Eleis 5, 31. et cum Argivis ibid. Syrac. contra Athen. suppetias ferunt 6, 93. 7, 17 sq. Corinthiorum concio 1, 37. 68. 120. Graeciae emporium 1, 13, 5.
- Coroebus 3, 22, 3.
- Coronaei 4, 93, 4.
- Coronea Boeotiae 1, 113. 3, 62. 67. 4, 92 sq.
- Coronta Acarnaniae 2, 102.
- Corycus 8, 14. 33, 2. 34.
- Coryphasium 4, 3, 2. 118, 4. 5, 18, 6.
- Cos Meropis 8, 41, 2. 108, 2.
- Cranii Cephalleniae 2, 30, 3. 33, 3. 5, 35, 7. 56, 3.
- Cranonii 2, 22, 3.
- Crataemes 6, 4, 5.
- Cratesicles pater Thrasymelidae 4, 11, 2.
- Crenae Amphilochiae 3, 105, 2.
- Crestonica gens 2, 99, 6. 4, 109, 4.
- Creta 3, 69. Cretenses cum Rhodiis Gelam condunt 7, 57, 9. mercede militant ibid.
- Crisaeus sinus 1, 107, 3 al.
- Crocylum Aetoliae opp. 3, 96, 2.
- Croesus 1, 16.
- Crommyon in agro Corinth. 4, 42, 4. 44, 4. 45.
- Cropia in Attica 2, 19, 2.
- Crotoniatis regio et Crotoniatae 7, 35.
- Crusis regio 2, 79, 4.
- Cultus priscus Graecorum qualis 1, 6.
- Cuma Aetolica 3, 31. Cuma 8, 31, 3. 100, 3. Cuma ἡ ἐν Ὀπινίᾳ 6, 4, 5.
- Cypresseis arcis Athenienses condebant ossa mortuorum 2, 34, 3.
- Cyclades insulae 1, 4. 2, 9, 4.
- Cyclopes 6, 2, 1.
- Cydonia urbs Cretae 2, 85, 5. Cydoniatae ibid.
- Cyllene 1, 30. a Corcyraeis incensa ibid. Eleorum navale ibid. et 2, 84. 6, 88.
- Cylon et Cylonium piaculum 1, 126 sq.
- Cynes Theolyti fil. 2, 102. Coronta reductur ibid.
- Cynossema prom. 8, 104, 5. 105, 2. 106, 4.
- Cynosurium ager 4, 56, 2. in confiniis Argivi et Laconici agri ibid. controversus inter Laced. et Argivos 5, 41, 2.
- Cyprus 1, 94. multae eius urbes a Graecis subactae ibid. ei bellum inferunt Athenienses 1, 112.
- Cypsela castellum 5, 33.
- Cyrene 1, 110. 7, 50, 2.
- Cyrrhus 2, 100, 4.
- Cyrus primus Persarum rex Cambysae pater 1, 13, 6. Croesum superat 1, 16. Cyrus Persarum regis fil. Pelopon. faveat 2, 65, 12.
- Cythera insula ubi 4, 53, 2. 7, 46. ei bellum inferunt Athen. 4, 54. Cytherii ab Athen. ex suis sedibus in alias translati ibid.
- Cytherodices quis 4, 54.
- Cytinium 1, 107, 2. 3, 95. 103
- Cyzicus 8, 107.

D.

- Daïmachus pater Eupompidae 3, 20.
- Daïthus Laced. 5, 19, 2. 24.
- Damagetus Laced. ibid.
- Damagon Laced. 3, 92, 5.
- Damotimus Naucratis fil. 4, 119, 2.
- Daphnus 8, 23, 6. 31, 2.
- Dardanus 8, 104, 2.
- Darius Persarum rex Cambysae succedit 1, 14. Phoenicum classe insulas in suam potestatem redigit 1, 16. ad Marathonem pugnat cum Atheniensibus 6, 59. alter Darius Artaxerxis filius 8, 5. foedus cum Lacedaemoniis iungit 8, 13. 37. 58.
- Darius, vid. Persarum reges.
- Daricus stater 8, 28, 4.
- Dascon Camarinae conditor 6, 5, 3.
- Dascon locus 6, 66, 2.
- Dascylitis provincia 1, 129.
- Daulia urbs in agro Phocensi 2, 29, 3.
- Daulias avis ibid.
- Decelea in Attica 6, 93. Alcibiadis suasu communita 7, 18. 19. maximo Atheniens. damno 7, 27. quantum distet ab Athenis et Boeotia 7, 19.

- Decemviri Athenis creati 8, 67.
 Defectio Graecorum ab Athen. qua de causa 1, 99.
 Defectus lunae 7, 50, 4. solis 1, 23, 2, 28, 4, 52.
 Delium Apollinis templum in agro Tanagraeo 4, 76. ab Athen. munitum 4, 90. a Boeotis oppugnatum 4, 100. et expugnatum *ibid.*
 Delphi 1, 112, 5. Delphos spolia mitti solita 4, 134. Delphica vates a Plistoanacte corrupta 5, 16, 2. Delphicum templum Delphis a Laced. traditum, Phocensibus ab Athen. 1, 112, 5. Delphicum oraculum *vid.* Oraculum.
 Delphinium in Chio 8, 38, 2. ab Atheniensibus munitum *ibid.*
 Delus ab Athen. lustrata 1, 8, 3, 104, 2. aerarium Athen. 1, 96, 2. mota ante bellum Pelop. 2, 8, 3. Deliaci ludi et conventus 3, 104. Delii ab Athen. ex insula remoti 5, 1. quonam se receperint *ibid.* et 8, 103, 4. quando et cur ab Athen. in patriam reducti 5, 32.
 Demaratus Athen. 6, 105, 2.
 Demarchus Syrac. 8, 85, 3.
 Demeas pater Philocratis 5, 116, 3.
 Demiurgi 5, 47, 9.
 Democratia Athenis sublata 8, 63 sq. Argis 5, 82, 2.
 Demodocus 4, 75.
 Demosthenes Alcisthenis filius 3, 91. Aetolis bellum infert 3, 94 sq. cladem ab iis accipit 3, 98. ob quam Athenas redire non audet, sed apud Naupaetum manet *ibid.* totius socialis exercitus dux electus 3, 107. res ab eo gestae *ibid.* circa Pylum quomodo se gesserit 4, 3 sq. milites hortatur 4, 10. Megara tentat 4, 66. Megarensium longos muros capit 4, 67. Nisaeam occupat 4, 69. ad bellum Syracusanum mittitur 7, 16. traicit in Siciliam 7, 26. Syracusas cum classe venit 7, 42. Epipolas aggressus magna cum clade repellitur 7, 43. discessum e Sicilia suadet 7, 47. non probat Niciae consilium 7, 49. ultimum navale proelium infeliciter tentat 7, 69 sq. Syracusis discedit 7, 75 sq. cum suis se dedit Syracusanis 7, 82. et ab illis interficitur 7, 86.
 Demoteles 4, 25, 11.
 Dercylidas Spart. Abydum et Lampasacum occupat 8, 61 sq.
 Dersas 1, 57, 3, 59. res ab eo gestae *ibid.*
 Dersaei 2, 101, 3.
 Deucalion 1, 3, 2.
 Diacritus pater Melesippi 2, 12.
 Diacum genus, *vide* Dii.
 Diana Ephesia 3, 104, 5, 8, 109.
 Diasia maximus Iovis Milichii dies festus 1, 126, 6.
 Didyme insula 3, 88, 2.
 Diemporus Onetoridae fil. 2, 2.
 Dienses 5, 35, 82.
 Dii 2, 96, 2, 7, 27.
 Diitrephes Athen. 7, 29. pat. Nicostrati 3, 75, 4, 119, 2, 129, 2.
 Diluvium circa Orobias et Atalantam 3, 89, 2.
 Diniades 8, 22.
 Dinias pater Cleippidae 3, 3, 2.
 Diodotus Eucratis fil. 3, 41. orationem habet 3, 42 sq.
 Liomedon Athen. dux 8, 19. Chios victos obsidet 8, 24. democratiae favet 8, 54.
 Diomilus Andrius 6, 96, 3. in proelio interfectus 6, 97, 3.
 Dion Macedoniae opp. 4, 73, 6. Dion ad Athon 4, 109.
 Dionysia 5, 20, 23, 4. Dionysiacum theatrum ubi 8, 93.
 Dioscurorum templum 3, 75, 3.
 Diotimus Strombichi fil. 1, 45, 2, 8, 15.
 Diotrephe 4, 53. in Thraciam missus 8, 64.
 Diphilus Athen. dux 7, 34, 3.
 Doberus urbs Paenonica 2, 98 sqq.
 Dolopia 2, 102, 2. Dolopes Seyrum incolunt 1, 98, 2.
 Dorcis Laced. 1, 95, 6.
 Dore sive Dorienses Peloponnesum tenent 1, 12, 3. Lacedaemona condunt 1, 18. Dore Lacedaemoniorum metropolis 1, 107, 2, 3, 92, 3. a Phocensibus bello premuntur 1, 107, 2. Ionum perpetui hostes 6, 80, 3. Dorica instituta 6, 4, 3.
 Doricus Diagorae filius Rhodius Olympionices 3, 8. Thurinarum navium praefectus 8, 35, 84, 2.
 Dorus 4, 78.
 Drabescus Edonica 1, 100, 3, 4, 102, 2.
 Drimussa insula 8, 31, 3.
 Droi Thraces 2, 101, 3.
 Dryopes 7, 57, 4.
 Dryoscephalae 3, 24.
 Dyme Achaiae opp. 2, 34, 4, 5.

E.

- Eocritus Spartanus 7, 19, 3.
 Echekratides rex Thessalorum 1, 111.
 Echetimidas pater Tauri 4, 119, 2.
 Echinades insulae 2, 102, 3.
 Edones 1, 100, 2, 99, 4, 102, 109, 5, 6.
 Eetionea 8, 90 sqq.
 Egesta urbs Elymorum 6, 2, 3. Egestaei bellum cum Selinuntiis gerunt 6, 6.

- Atheniensium opem petunt *ibid.* eorum in Athenienses fraus 4, 46.
 Eion 1, 98. 4, 50. 102, 4. 106. a Medis occupata 1, 98. Mendaeorum colonia 4, 7.
 Eleatis agri Thesprotici pars 1, 46, 4.
 Eleus 8, 102. 107, 2.
 Elaphebolion mensis 4, 118, 2. 5, 19.
 Eleusis Atticae opp. 1, 114, 2. Eleusini contra Erechtheum bellum gerunt 2, 15. Eleusinium templum 2, 17.
 Elmiotae 2, 99, 2.
 Elis 2, 25, 3. 66. Elei victi ab Athen. 2, 2. societatem faciunt cum Corinthiis et Argivis 5, 31. agrum Lepreatarum vastant *ibid.* foedus ineunt cum Athen. etc. 5, 47.
 Elomenum 3, 94.
 Elorina via 6, 66, 3. 70, 4. 7, 80, 3.
 Elymi 6, 2, 3. 6.
 Embatum Erythraeae 3, 29, 2.
 Empedias Laced. 5, 19, 2. 24. 1.
 Endius ephorus Spart. Alcibiadis fil. 8, 6, 3. hospes Alcib. *ibid.* ad Athen. legatus 5, 44, 3. eius cum Agide simulatus 8, 12, 2. 3.
 Enipeus fl. 4, 78, 3.
 Enneacrunos fons 2, 15, 5.
 Ἐννέα ὄδοι 1, 100, 3. 4, 102, 3.
 Entimus Cret. Gelae conditor 6, 4, 3.
 Eordia regio 2, 99, 5. Eordi *ibid.*
 Ephesia solemnia 3, 104, 3.
 Ephori Laced. 1, 131. eorum potestas *ibid.* et 5, 36. 8, 11, 3. 12.
 Ephyra urbs Thesprotidis 1, 46, 4.
 Epicles pater Proteae 1, 45, 2. 2, 23, 2. 8, 107, 2.
 Epicurus pater Pachetis 3, 18, 3.
 Epicydidas Laced. 5, 12.
 Epidamnus ubi sita 1, 24. a quibus condita *ibid.* Epidamnii seditione laborant *ibid.* a finitimis vexantur *ibid.* Corcyraeorum auxilia implorant, sed non impetrant 1, 24 sq. ex oraculo urbem Corinthiis dedunt 1, 25. eorum exsules orant Corinthios ut se in patriam reducant 1, 26. obsidentur a Corcyraeis *ibid.* ad deditionem redacti 1, 29. cf. 146. 3, 70.
 Epidaurus Pelop. urbs 2, 56, 4. Epidaurum Alcib. et Argivi occupare conantur 5, 54. 56. in eius agrum irrumpunt Argivi 5, 54. invaditur ab Eleis et Athen. 5, 75, 4. Epidauril Corinthiis navea praebent contra Corcyraeos 1, 27, 2. Epidauril et Corinthii vincunt Athenienses 1, 105. Ep. ἡ Λιμνὴ 4, 56. 6, 105. 7, 18. 26
 Epidemiurgi 1, 56, 2
 Epipolae 6, 75. ubi sitae et unde appellatae 6, 96. obsessae ab Athen. 7, 43.
 Epistola Pausaniae ad Xerxem 1, 128.
 Xerxis ad Pausan. 1, 129. Themistoclis ad Artaxerxem 1, 137. regis Persarum ad Laced. 4, 50. Niciae ad Athen. 7, 11.
 Epitadas Molobri fil. 4, 8, 9. 31, 2. defunctus 4, 33.
 Erae urbs 8, 19, 4. 20, 2.
 Erasinides Corinth. 7, 7.
 Erasistratus pater Phaeacis 5, 4.
 Eratocles pater Phalii 1, 24, 2.
 Erechtheus rex Athen. 2, 15.
 Eresus urbs Lesbi 3, 18. ab Athen. deficit *ibid.* reducta a Pachete 3, 35. iterum deficit 8, 23. 100 sq.
 Eretrienses cum Chalcidensibus bellum gerunt 1, 15, 3. subditi et tributarii Athen. 7, 57, 4. Eretrium urbs 8, 95.
 Erineus Doric. 1, 107, 2. Erineus Achaic. 7, 34, 1. 8.
 Erineus fl. 7, 34. 80. 82.
 Erythrae Boeotiae 3, 24, 2.
 Erythraea Ioniae 8, 5, 4. 8, 24 al.
 Eryx urbs Siciliae 6, 2, 3. 46, 3.
 Eryxidaides 4, 119, 2.
 Eteonicus Laced. 8, 23, 4.
 Eualas Spartanus 8, 22.
 Euarchus tyrannus Astaci 2, 30. ab Atheniensibus eiectus *ibid.* a Corinthiis restitutus 2, 33. Euarchus alter 6, 3, 3.
 Euboea ab Athen. deficit 1, 114. ab iisdem tota subacta *ibid.* iterum deficit 8, 5. 95.
 Eubulus 8, 23, 4.
 Eucles dux Athen. 4, 104, 4. Eucles dux Syrac. 6, 103, 4.
 Euclides unus e conditoribus Himerae 6, 5.
 Eucrates pater Diodoti 3, 41.
 Euctemon 8, 30.
 Euenus fl. 2, 83, 3.
 Euesperitae 7, 50, 2.
 Euetion dux Athen. 7, 9.
 Eumachus Chrysidis fil. 2, 33.
 Eumenidum arae 1, 126, 11.
 Eumolpidae 8, 53, 2.
 Eumolpus cum Erechtheo bellum gerit 2, 15.
 Eupaidas pater Amphiae 4, 119, 2.
 Eupalium opp. Locr. 3, 96, 2. 102.
 Euphamidas Aristonymi fil. 2, 33, 4, 119, 2. 5, 55.
 Euphemus Atheniensium legatus 6, 75, 4. orationem habet ad Camarinenses 6, 82.
 Euphiletas pater Charoeadae 3, 86.
 Eupompides 3, 20.
 Euripides pater Xenophontis 2, 70. 79.

Euripus Euboeae 7, 29. 30.
 Europus oppugnatur 2, 100, 2.
 Eurybatus 1, 47.
 Euryelus 6, 97, 2. 7, 43, 3.
 Eurylochus Spartanus 3, 100—109.
 Eurymachus Leontiadae fil. 2, 2, 3. a
 Plataeensibus interficitur 2, 5, 7.
 Eurymedon fl. 1, 100.
 Eurymedon Theucelis fl. 3, 80, 2. Cor-
 cyraeis auxilio mittitur ibid. dux
 Athen. 3, 91, 4. in Sicilia mittitur
 4, 2. 46. bellum infert Coreyraeis ibid.
 ob reditum ex Sicilia pecunia mulcta-
 tur 4, 65, 3. iterum in Siciliam mitti-
 tur 7, 16. Syracusas venit 7, 42. dis-
 cedere cupit 7, 49. cadit in proelio 7,
 52, 2.
 Eurystheus rex Mycenarum ab Heracli-
 dis caesus 1, 9, 2.
 Eurytanes 3, 94, 5.
 Eurytimus pater Archetimi 1, 29, 3.
 Eustrophus Laced. 5, 40, 3.
 Euthyolus pater Xenoclidis 1, 46, 2. 3,
 114, 4.
 Euthydemus Athen. 5, 19, 2. 24. bello
 Syrac. dux creatur 7, 16. ultimo proe-
 lio cum Syrac. infeliciter pugnat 7,
 69, 4.
 Euxinus pontus 2, 96. 97.
 Execestus pater Sicani 6, 73.
 Exequiae bello caesis ab Athen. factae
 2, 34.
 Exercitus Athen. quinam maximus 2,
 31, 2. quinam Graecorum pulcherrimus
 5, 60, 3. Lacedaemon. qualis 5, 66.
 Expeditio Troiana qualis et quanta 1,
 9. 10. 11. expeditiones superiorum se-
 culorum quales 1, 10. 15.

F.

Ferrum gestandi mos barbaricus quan-
 do desierit 1, 6.
 Festus dies maximus Iovis Milichii 1,
 126, 1. festorum dierum nimis super-
 stitiosa observatio quot clades Lace-
 daemoniis attulerit 4, 5. 5, 82, 3. festum
 Apollinis Maloentis 3, 3, 3.
 Flammarum eructatio ex Aetna quoties
 tempore Thucydidis contigerit 3, 116.
 Foedus quinquennale inter Pelop. et
 Athen. 1, 112. triennale inter eosdem
 1, 115. quamdiu duraverit 2, 2. aperte
 ruptum 2, 7. inter Acarnanes et Am-
 philochios 3, 114. inter Athen. et Laced.
 5, 17. eius formula 5, 18. quando
 ruptum 5, 25. aliud inter eosdem 5,
 22. eius formula 5, 23. inter Athen. et
 Argivos Eleosque 5, 46. eius formula
 5, 47. inter Argivos et Laced. 5, 76.
 eius formula 5, 77. aliud inter eosdem
 5, 78. eius formula 5, 79. inter Eleos
 et Corinthios atque Argivos 5, 31. inter
 Laced. et Tissaphern. 8, 17. eius for-
 mula 8, 18. aliud inter eosdem 8, 18.
 eius formula 8, 37. et rursus aliud 8,
 57. eius formula 8, 58. foedera iura-
 iurando caesis hostiis confirmata 5, 47.
 columnis lapideis incisa ibid. et 58.
 Fretum Siculum 4, 24, 5.
 Funebri oratio Periclis 2, 35 sqq.

G.

Galepsus Thasiorum colonia ad Brasi-
 dam deficit 4, 107, 3. a Cleone ex-
 pugnat 5, 6.
 Gaulites 8, 85, 2.
 Gela fl. 6, 4, 3.
 Gela urbs condita 6, 4, 3. 7, 57, 6. Sicili-
 eo conveniunt 4, 56. Ath. infensa 4,
 4, 6.
 Gelon rex Syrac. 6, 4, 2. 5, 3. 94.
 Geloi Acragantem condunt 6, 4, 4. Sy-
 rac. opem ferunt contra Athen. 7, 33.
 ubi habitent 7, 58.
 Geraestus 3, 3, 5.
 Gerastius mensis Laced. 4, 119.
 Geranea 1, 105, 3. mons in agro Megar-
 4, 70. transitu difficilis 1, 108, 2.
 Getae Scythis finitimi, cultu similes 2,
 96. 95, 4.
 Gigonus 1, 61, 5.
 Glaucus in agro Mycalessio 8, 79, 2.
 Glaucus Leagri filius 1, 51, 4.
 Goaxis liberi Pittacum interficiunt 4,
 107, 3.
 Gongylus Eretriensis 1, 128, 6. Gongy-
 lus dux Corinth. 7, 2.
 Gortynia urbs 2, 100, 3.
 Graecia instabiliter olim habitata 1, 3.
 qualis ante bellum Troianum 1, 3. et
 post bellum Troi. 1, 12. unde et quomodo
 Hellas nominari coepta 1, 3. colonia
 emittit 1, 12. a tyrannis impedita
 illustre aliquod facinus ederet 1, 12.
 quanta mala ex bello et seditionibus
 passa sit 3, 82. Graeciae urbes ubi olim
 conditae 1, 7. Graeci prisci quo vita
 genere et cultu usi sint 1, 5. quomodo
 ad Troianam expeditionem profecti
 sint 1, 9. ad Troiam appulsi quid ges-
 serint 1, 11. rei navali operam dantes
 coeperunt 1, 13. atrocina sustulerunt
 ibid. quomodo bellum olim gesserint
 1, 15. quando partim ad Athenienses
 partim ad Laced. divisi transierint
 18. Graecorum duces exstiterunt Lacedaemonii
 in bello Medico ibid. Ath.

- nenses autem post Pausaniae iniurias 1, 95.
- Graice in Attica 2, 23, 3.
- Grestonia 2, 99, 6, 100, 4.
- Gylippus Cleandridae fil. praefectus Syracusanis a Laced. missus 6, 93. Syracusas venit 7, 1. vincitur ab Athen. 7, 5. eosdem postea vincit 7, 6. Plemmyrium capit 7, 22. nova Syrac. auxilia adducit 7, 50. pugnat cum Athen. eosque vincit 7, 69 sq. eorum fugam impedire statuit 7, 74. Niciam capit 7, 85. naves ex Sicilia domum reducit 8, 13.
- Gymnopaediae Laced. 5, 82.
- Gyrtonii Thessaliae 2, 22, 3.
- ## H.
- Habronichus, Lysiclis fil. 1, 91, 3.
- Haemus mons Thraciae 2, 96, 1.
- Hagnon 1, 117, 2. Niciae filius, in praetura Periclis collega 2, 58. Atheniensium dux ibid. et 95, 3. Potidaeam oppugnat 2, 58. Amphipolin condit 4, 102, 3. eius monumenta deliciunt Amphipolitani 5, 11. Hagnon pater Thramenis 8, 68, 4. 89, 2.
- Halex fl. 3, 99.
- Halienses 1, 105. Haliensis ager 2, 56, 5.
- Haliartii 4, 93, 4.
- Halicarnasus 8, 42, 5. 108, 2.
- Hals fl. 1, 16.
- Hamaxitus 8, 101, 3.
- Harmatus 8, 101, 3.
- Harmodius adamatus ab Aristogitone 6, 54. sollicitatus ab Hipparcho ibid. ab eodem contumelia affectus 6, 56. Hipparchum perimit 1, 20. 6, 54 sq.
- Harmostes Laced. 8, 5, 2.
- Harpagium 8, 107.
- Hebrus fl. 2, 96, 4.
- Hegesander Lac. 4, 132, 3. Thespiensis 7, 19, 3.
- Hegesippidas Laced. 5, 52.
- Helena 1, 9.
- Helixus Megarensis 8, 80, 3.
- Hellanicus Historicus 1, 97, 2.
- Hellas, vide Graecia.
- Hellen Deucalionis fil. 1, 3, 2. in Phthiote imperat ibid.
- Hellenotamiae, quaestores Graeciae 1, 96, 2.
- Hellespontii 6, 77.
- Helos urbs 4, 54, 4.
- Helotes a Laced. deficientes Ithomen secesserunt 1, 101. cur Messenii vocati ibid. iis bellum intulerunt Laced. ibid. timentur a Laced. 4, 80. eorum 2000 clam sustulerunt ibid. sub Brasida mi-
- litantes libertate donantur 5, 34. quam iis polliciti sunt Laced. 4, 26.
- Heraclea in agro Trachinio 3, 92. 4, 78. 5, 51. condita a Laced. 3, 92. in Boeotorum fidem recepta 5, 52. Heracleotae a Meliensibus etc. proelio superati 5, 51.
- Heracidae Eurystheum interficiunt 1, 9, 2. Peloponnesum tenent 1, 12, 3.
- Heraclides Lysimachi fil. dux Syrac. 6, 73. 103, 4.
- Heraeenses 5, 67.
- Herculis sacra apud Syracusanos 6, 73, 2. eius templum in agro Mantinico 5, 64, 5.
- Hermae Atheniensium quales 6, 27. praecisi ibid. de iis inquisitio facta 6, 53. 60. 61.
- Hermaeondas Thebanus 3, 5, 4.
- Hermionis triremis 1, 128, 3. Hermionensis ager 2, 56, 5.
- Hermocrates Hermionis fil. pacem Sici- liensibus suadet 4, 59. Syracusanos hortatur ad se praeparandos contra infestum Atticae classis adventum 6, 33. vir prudens et fortis 6, 72. Syracus. post cladem acceptam consolatur et confirmat ibid. imperator factus a Syrac. 6, 73. ad Camarinenses orationem habet 6, 76. quo commento usus sit ad decipiendos hostes 7, 73. in exilium a Syrac. mittitur 8, 85.
- Hermon pater Hermocratis 4, 58. 6, 32. Hermon circitorum praefectus 8, 92, 5.
- Hesiodus in Iovis Nemeaei templo creditur obiisse 3, 96.
- Hessii 3, 101, 2.
- Hestiaeenses sede pulsi ab Atheniensibus 1, 114, 3. Atheniensium coloni in Euboea 7, 57, 2.
- Hestiodorus Aristoclidae fil. 2, 70.
- Hiera insula Vulcani officina 3, 88, 2. 3.
- Hieramenes 8, 58.
- Hierenses 3, 92, 2.
- Hierophon Antimnesti fil. 3, 105, 3.
- Himera 6, 5. 62, 2. 7, 1. 3, 115.
- Hippagretes Laced. 4, 38.
- Hipparchus Hippiae et Thessali frater, Pisistrati fil. 1, 20. sollicitat Harmodium 6, 54. et contumelia irritat 6, 56. ab eodem interficitur 1, 20. 6, 57.
- Hippias pater Pisistrati 6, 54. alter Pisistrati fil. natu max. 1, 20. 6, 54.
- Hipparchi et Thessali fr. ibid. principatum obtinet 6, 54. 55. quomodo se gesserit in tyrannide 6, 59. imperio spoliatus ad Aeam est profectus ibid. Hippias Arcadam dux a Pachete fraude interemptus 3, 34, 3.
- Hippocles Ath. 8, 13.

Hippocles Lampsacenus tyrannus 6, 59, 3
 Hippocrates Aripbronis fil. Atheniensium
 dux 4, 66, 3. Delium communit 4, 90.
 Megara tentat 4, 66. Megarensium longos
 muros capit 4, 67. Nisaeam occupat
 4, 69. pugnaturus cum Boeotis milites
 adhortatur 4, 95. in proelio caesus
 4, 101. Hippocrates Gelae tyrannus
 6, 5, 3. Hippocrates Spartanus
 8, 85. 99. 107, 2.

Hippochidas 4, 78.

Hipponicus Calliae fil. 3, 91, 4.

Hipponoidas Laced. 5, 71, 3.

Hippotoxotae 2, 13, 8. 96. 5, 84. 6, 94, 4.

Historia Thucydidis qualis 1, 21. 22.

Attica Hellanici 1, 97, 2.

Homerus 1, 3. 9. 10. 2, 41. eius versus
 citantur 3, 104.

Hyacinthia Laced. 5, 23, 4. 41, 3.

Hyaeti 3, 101, 2.

Hybla urbs 6, 62, 5. Hyblaei 6, 94, 3.

Hyblon rex Siculus 6, 4.

Hyccara oppidum Sicanicum 6, 62, 4. 7,
 13, 2.

Hylas fl. 7, 35, 2.

Hyllaicus portus 3, 72, 3. 81, 2.

Hyperbolus, civis Athen. a quibus inter-
 emptus 8, 73, 2.

Hyperochidas 6, 55.

Hysiae 3, 24, 2. aliae 5, 83, 2.

Hystaspes pater Pissuthnae 1 115, 4.

I.

Iapygia prom. 6, 30. 44, 2. 7, 33, 4. Iap-
 pyges ibid.

Iasus Ioniae opp. 8, 28. 29. Iasicus sinus
 8, 26.

Iberia 6, 2, 2. Iberi ibid. 6, 90, 3.

Icarus 3, 29. 8, 99.

Ichthys prom. 2, 25, 4.

Ida 4, 52, 3. 8, 108, 4.

Idacus 8, 104.

Idomene Macedoniae a Thracibus capta
 2, 100, 3. Idomene Amphilochiae 3, 112.

Ielysus urbs Rhodi 8, 44, 2.

Ietae (?) castellum 7, 2, 3.

Ignibus signum dari solitum 2, 94, 3,
 22, 7. 80, 2.

Illyrii 1, 26, 4. 4, 124, 4.

Imbrii 3, 5, 4, 28.

Inarus Psammetichi fil. Afrorum rex 1,
 104. Aegyptum ad defectionem a Per-
 sis concitat ibid. in cruceam actus 1,
 110, 3.

Incendium magnum Plataeae 2, 77, 3.

Induciae annuae inter Athen. et Laced.
 4, 15. earum formula 4, 16. inter eos-

dem 4, 117. earum formula 4, 118. In-
 duci ac decemdales inter Athen. et
 Boeot. 5, 26. 42. inter Chalcid. et
 Athen. 6, 7. 10. vide etiam Foedus.

Inessa 3, 103. Inessaei 6, 94, 3.

Inquisitio Atheniensium de sacris vio-
 latis 6, 53.

Inscriptio Pausaniae in tripode Delphico
 1, 132, 2.

Insulae continentis adiunctae 2, 102, 3 sqq.

Inundatio circa Euboeam etc. 3, 89, 2.

Iolaus 1, 62, 2.

Iolcius Athen. 5, 19, 2. 24, 1.

Ion pater Tydei 8, 38, 3.

Iones Atheniensium coloni et consan-
 guinei 1, 2. 12. 95. 2, 15. 3, 86. 4, 61.
 magnam classem Cyri temporibus sibi
 compararunt 1, 13. maris imperium
 obtinent ibid. a Cyro subacti 1, 16.
 a Persis ad Athenienses deficiunt 1,
 95. perpetui Doriensium hostes 6, 82.

Ionum in Delum conventus 3, 104. Io-
 nius sinus 1, 24 al.

Ipnenses 3, 101, 2.

Isarchidas Isarchi fil. 1, 29, 3.

Ischagoras Laced. 4, 132. 5, 19. 24.

Isocrates dux Corinth. 2, 83, 4.

Isolochus pater Pythodori 3, 115, 2.

Ister fluv. 2, 96. 97.

Isthmia sive Isthmici ludi 8, 10. Isthmica
 foedera ibid. et 9.

Isthmionicus Athen. 5, 19, 2. 24, 1.

Istone mons 3, 85, 4. 4, 46.

Italia unde dicta 6, 2, 4, a Siculis ha-
 bitata ibid. coloniae eo deductae 1, 12,
 4. abundat materia 6, 90, 3. 7, 25, 2.
 cum Laced. coniuncta 2, 7, 2. Ath.
 com meatum mittit 6, 103, 2. 7, 14, 3.
 25. cum Ath. coniuncta 7, 57, 11. 87, 3.

Italus Sicelorum rex 6, 2, 4.

Itamanes 3, 34. res ab eo gestae ibid.

Ithome 1, 101. a Lacedaemoniis obside-
 tur ibid. deditur Laced. 1, 103.

Ithometa Iuppiter, vide Iuppiter.

Itonenses 5, 5, 3,

Itys 2, 29, 3.

Iunonis templa 1, 24. 3, 24. 68. 79. 81. 4,
 133. 5, 75.

Iuppiter Ithometa 1, 103, 2. Iuppiter
 Milichius 1, 126, 2. eiusque festum ibid.
 Iuppiter Liberator 2, 71, 2. Iuppiter
 Nemeaeus eiusque templum 3, 96. Iup-
 piter Olympius 5, 31. 50. eius templum
 2, 15. 3, 14. Iovis, nescio cuius, tem-
 plum 8, 19.

Iurisiurandi formula inter Laced. et
 Athen. 5, 18, 4. alia iurisiurandi for-
 mula 5, 47, 8. iurisiurandum optimum
 et popularium 8, 75, 2.

L.

Laelidulum 6, 97, 5.

Lacedaemon qualis urbs 1, 10. a Doriensibus condita 1, 18. seditionibus diuturnis conflictata, bonis legibus usa, tyrannidis semper immunis ibid. servis abundat 8, 40. Lacedaemonii duas Peloponnesi partes colunt et totius ditionem tenent 1, 10. Lacedaem. qualis cultus et vestitus 1, 6. primi corpora nudarunt et unxerunt certaturi ibid. plerosque tyrannos ex Graecia sustulerunt 1, 18. Graecorum duces electi ibid. eandem reip. formam servarunt ibid. ab Atheniensibus dissociati bellum cum iis gerere coeperunt ibid. quomodo sociis imperarint 1, 19. quanam eos impulerint ad bellum suscipiendum contra Athen. 1, 23 sqq. 56. 66. 88. 102. bellum illaturi conventum sociorum indicunt 1, 67. post conciones utrinque habitas sententiam ferunt, Athenienses iniuste agere, decernuntque foedera esse rupta 1, 79. 87. 118. voce, non calculis suffragia dant 1, 87. in suffragiis ferendis quot calculis utantur reges Laced. 1, 20. bellum gerendum esse decernunt 1, 88. per legatos postulant, ne Athenienses muros reficerent 1, 90. a Themistocle illudantur ibid. et sq. Pausaniam ad causam dicendam accessunt 1, 95. 128 sq. Themistoclem accusant 1, 135. in Atticam irrupturi terrae motu impediuntur 1, 101. contra Helotas, qui erant Ithomae, bellum gerunt 1, 102. et sq. palam dissentiunt ab Athen. ibid. mari pugnant cum Athen. et vincuntur 1, 105. suppetias ferunt Doriensibus, metropoli suae 1, 107. superant Athen. ad Tanagram 1, 108. foedera quinquennalia ineunt cum Athen. 1, 112. bellum sacrum suscipiunt et templum Apollinis Delphis tradunt ibid. irrumptum in Atticam 1, 114. cum Athen. tricennalia foedera percutiunt 1, 115. ad bellum tardi 1, 118. de bello Athen. inferendo oraculum consulunt ibid. socios iterum convocant et cum iis deliberant de bello 1, 119. tandemque bellum decernunt 1, 125. legatis ab Athen. missis imperarunt ut scelus Cylonium expiarent 1, 126 sq. eis vicissim imperant Athen. ut piaculum ad Taenarum admissum ex urbe pellerent 1, 128. per legatos postulant ab Athen. ut Potidaeae obsidione recederent etc. et ut decretum de Megarensibus rescinderent 1, 139. hisce respondent

Athen. 1, 145. eorum ad bellum apparatus 2, 7. et socii 2, 9. Atticam invadunt 2, 18. Oenoën frustra oppugnant ibid. Atticam depopulantur 2, 19. 23. domum revertunt 2, 24. Aeginetis pulsus electisque Thyream incolendam dederunt 2, 27. iterum in Atticam irrumptum 2, 47. bellum inferunt Zacyntho 2, 66. eorum legati ab Athen. intercepti 2, 67. copias ducunt versus Plataeam 2, 71. eamque oppugnant 2, 75. et obsidione cingunt 2, 77. Acarnaniam invadunt 2, 80. pugnant cum Athen. 2, 83. et superantur 2, 84. iterum se parant certamini 2, 85. duces eorum milites adhortantur 2, 87. proelium committunt vario Marte 2, 90 sq. Piraeum nequidquam tentant 2, 93. in Atticam irrumptum 3, 1. Mytilenaeis succurrere volunt 3, 15. classem in Lesbium mittere statuunt 3, 16. in Atticam irrumptum 3, 26. eorum classis in Asiam traicit 3, 29. in Pelop. se recipit 3, 33. eamque prosequuntur Athen. ibid. Plataeam deditione accipiunt 3, 52. eorum de civibus et urbe Plataeensium iudicium 3, 68. in Corcyram classem mittere statuunt 3, 69. Corcyraeos vincunt 3, 78. metu Athen. ab Corcyra fugiunt 3, 81. Atticam invasuri terrae motibus absterrentur 3, 89. Heracleam coloniam deducunt 3, 92. cum Ambraciotis expeditionem suscipiunt contra Amphil. 3, 105. post cladem ab Acarn. acceptam Ambraciotas deserunt 3, 109. in Atticam irrumptum 4, 2. post Pylum captam domum redeunt 4, 6. ad Pylum exercitum admovent 4, 8. Sphaeriae praesidium imponunt ibid. Pylum terra marique oppugnant 4, 11. superantur ab Athen. 4, 14. inducias faciunt cum Athen. 4, 16. legatos mittunt Athenas ibid. eorum ad Athen. oratio ibid. sq. re infecta et pace non impetrata redeunt 4, 22. in Sphaeria obsidentur 4, 26. eosque aggrediuntur Athen. 4, 31. deditionem faciunt 4, 38. captivi Athenas deferuntur etc. 4, 41. epistola missa ad Laced. a rege Persarum, intercepta ab Athen. 4, 50. consternantur post clades acceptas 4, 55. Helotas ablegandi causas quaerunt 4, 80. Amphipolim capiunt 4, 106. inducias annuas faciunt cum Athen. 4, 117 sq. ad pacem inclinant 5, 14. foedera ineunt cum Athen. 5, 18. 23. accusant Corinthios 5, 30. in Arcadum expeditionem suscipiunt 5, 23. Helotas sub Brasidae ductu pugnantibus liber-

- tate donant 5, 34. suspecti sunt Athen. 5, 35. cum Boeotis societatem instituunt 5, 39. Panactum Athen. reddunt 5, 42. aditu ad Iovis Ol. templum ab Eleis prohibiti 5, 49. Epidauriis succurrunt 5, 56. contra Argivos arma movent 5, 57. Agidi succensent 5, 63. 65. Tegeatis opem ferunt 5, 64. in agrum Mantinensium irrumpunt ibid. aciem instruunt contra Argivos 5, 67. exercitus ordo ibid. ad tibicinum cantum incedunt ad proelium 5, 70. Argivos ad Mantineam vincunt 5, 73. atque hac victoria infamiae notam, ob cladem in Sphacteria acceptam sibi ab universis Graecis inustam, delent 5, 75. iis pacem dant 5, 77. et foedera ineunt 5, 79. oligarchiam Argis instituunt 5, 81. muros Argivorum diruunt 5, 83. Hysias capiunt ibid. agrum Argivum depopulantur 6, 7. suppetias Syracus. ferre decernunt 6, 93. Syracusae veniunt 7, 2. vario Marte pugnant cum Athen. 7, 5. bellum contra Athen. instruunt 7, 18. Atticam ingressi Deceleam communiunt 7, 19. navalia in Siciliam auxilia mittunt ibid. Syracusae adveniunt 7, 21. Chios adjuvant 8, 6. in Chium proficiscentes fugantur ab Athen. 8, 10. foedus faciunt cum rege Persarum 8, 18. 37. 58. ab Athen. obsessi erumpunt 8, 20. Iasum capiunt 8, 28. novam classem in Asiam mittunt 8, 39. pugnant cum Athen. et vincunt 8, 42. Rhodum occupant 8, 44. partem classis ad Pharnabazum mittunt 8, 80. cum Athen. pugnant eosque profligant 8, 95. navali proelio decertant cum Athen. et superantur 8, 104. 106. Lacedaemoniorum ingenium 1, 69. 70. 84. 8, 96. in re nautica tirocinium 2, 85. breviloquentia 4, 17. Carneae 5, 76. Gymnopaediae 5, 82. eorum agrum ab Argivo disternat Thyrea 4, 56. eorum et Atheniensium disciplina diversa 2, 37 sqq. eorum Trecenti Equites 5, 72. illiberalitas 5, 105. reges in exercitu summum imperium habent 5, 66. Lacedaemonii peregrinos civitate pellebant 2, 39. ad bella proficiscentes tertiam sociorum partem domi relinquebant 2, 10. 12. 3, 15. hostes fusos non longe persequantur 5, 73. omnia in republ. occulta habebant 5, 68. Carneae a militia abstinebant 5, 54. 75. item propter terrae motum 1, 101. 3, 89. 5, 50.
- Lacedaemonium Cimonis fil. 1, 45, 2. Laches Melanopi fil. dux classis in Siciliam missae 3, 86. 115. 6, 75. Mylis bellum inferit 3, 90. Locros acie vincit 1, 103. eorum castellum capit 3, 115. legatus 5, 19, 2. 24.
- Lacon Aiminesti fil. 3, 52, 3. Lade insula Mileto adiacens 8, 17, 3. 24. Laespodias dux Athen. 6, 105, 2. 8, 86, 9. Laestrygones 6, 2. Lamachus Xenophanis fil. unus e tribus ducibus Athen. expeditionis in Sicil. 4, 75. 6, 8. classem amittit 4, 75. eius de bello Siculo sententia 6, 49. occumbit in proelio 6, 101. 5, 19, 2. 24.
- Lamis condit Trotilum 6, 4. Lampon Athen. 5, 19, 2. 24. Lampsacus Themistocli datur ab Artaxerxe 1, 138, 5. vini feracissima ibid. ab Athen. deficit 8, 62. a Strombichide recipitur ibid.
- Laodicium in Orestide situm 4, 134. Laophon 8, 6. Laphilus Laced. 5, 19, 2. 24. Larisa 8, 101, 3. Larisaei 2, 22, 3. Las opp. 8, 91, 2. 92. 3. Latomiae Syracusarum 7, 86 sqq. Latrocinia tam a Graecis quam barbaris olim exercebantur 1, 5. 8 a Minoë e mari sublata 1, 4. et e Graecia postea 1, 13.
- Laurium mons 2, 55. 6, 91, 7. Leagrus pater Glauconis 1, 51. 4. Learchus Callimachi fil. 2, 67, 2. Lebedus 8, 19, 4. ad defectionem inducitur a Chiis ibid.
- Lectus 8, 101, 3. Lecythus 4, 113. oppugnatur a Brasida et expugnatur 4, 115 sqq. Palladii dedicatur ab eodem 4, 116.
- Legati Laced. ad Persarum regem ab Athen. capti et supplicio affecti 2, 67. legati Corcyr. ab Athen. in custodiam dati 3, 72. legati undecim Laced. Astycho adiuncti 8, 39. legatum Archidami pacis causa missum in urbem non admittunt Athen. 2, 12. legationes in vicem inter Laced. et Athen. ante bellum missae 1, 126.
- Lemnus insula 4, 109, 4. 8, 102, 2. Athen. subiecta 1, 115, 3. morbo Attico afflicta 2, 47, 3. Lemnii 3, 5, 4. 28. 5, 8. socii Athen. in expeditione Sicil. 7, 57. eadem cum Athen. lingua fisdemque institutis utuntur ibid.
- Leocorium fanum 1, 20. 6, 57, 3. Leocrates Stroebe fil. 1, 105, 2. Leogoras pater Andocidis 1, 61. Leon Laced. 3, 92. 5, 44. 8, 28. 61. Leon Athen. 5, 19. 24. 8, 24. 55. Leon vicus 6, 97.
- Leonidos pater Plistarchi 1, 132. Leontiades pater Eurymachi 2, 2, 3.

- Leontini a Chalcidensibus conditi 6, 3, 3. 79. cum Syrac. bellum gerunt 3, 86. quinam eorum socii ibid. seditione laborant 5, 4. eorum potentissimi Syracusas migrant etc. ibid. Atheniensium cognati 6, 50.
- Leotychnides rex Laced. 1, 89, 2.
- Lepreum 5, 31. 34. 49. 50. Lepreatae bellum gerunt cum Arcadibus 5, 31. eorum cum Eleis contentio ibid. et sq.
- Lerus 8, 26. 27.
- Lesbus ab Athen. ad Laced. deficit. 3, 2. ab Athen. recepta 3, 51. 3, 5. a Chiis tentata 8, 22. Lesbii ut imperarint Athen. 1, 19. Lesbii in societatem recepti a Laced. 3, 15. quomodo multati ab Athen. 3, 50. Lesbii et Boeoti consanguinei, vide Boeoti.
- Leucas Corinthiorum colonia 1, 30. eius agrum populantur Corcyr. ibid. ubi sita sit urbs 2, 30. 3, 94. eam infesta classe petunt Athen. ibid. Leucadii Corinthiis contra Corcyr. naves praebent 1, 27. se adiungunt Ambraciotis 2, 80. Leucadius Isthmus 3, 81. 4, 8.
- Leucimme Corcyrae prom. 1, 30. 47. 51. 3, 79.
- Leuconium 8, 24, 3.
- Λευκὸν Τεῖχος* pars Memphidos 1, 104, 2.
- Leuctra 5, 54.
- Liberi eorum, qui pro patria pugnantes ceciderunt, olim Athenis ad pubertatem usque publicis sumtibus alebantur 2, 46.
- Libya peste afflicta 2, 48. Libyes Aegypto finitimi 1, 104.
- Lichas Arcesilai fil. Lacedaemonius, in Olympiis victor 5, 50, 4. virgis caesus ab Eleorum lictoribus ibid. Lacedaemoniorum legatus 5, 22, 2. 8, 39, 2. Argivorum hospes 5, 76, 3. Argos a Laced. missus ibid. cum Tissapherne ob foedus contendit 8, 43, 3. 52. moritur 8, 84, 5. Milesii cum a Laced. humari non permiserunt in eo loco, ubi Lacedaemonii volebant ibid.
- Ligyae 6, 2, 2.
- Limnae 2, 15, 4. Limnaea pagus 2, 80, 8. 3, 106, 2.
- Lindii loci nomen in Sicil. 6, 4, 3.
- Lindus urbs Rhodi 8, 44, 2.
- Lipara una ex Aeoli insulis 3, 88. Liparaei Cnidiorum coloni ibid.
- Locri Ozolae 1, 5. Naupactum occuparunt 1, 103. Athen. socii 3, 95. Aetolis finitimi ibid. Locri Opuntii, quorum pars Epicnemidii 1, 108. 2, 32. 3, 89. Locri Epizephyrii 7, 1. Rheginos odio prosequuntur 4, 1. 24. in agrum Rheg. irrumpunt ibid. cum Athen. amicitiam iungunt 5, 5. Athen. aqua et appulsu arcent 6, 44. Pelop. auxilia mittunt 8, 91.
- Longi muri Athen. vide Muri.
- Loryma 8, 43.
- Ludi Deliaci instituti 3, 104. ludi in Dianae Ephesiae honorem ibid.
- Luna eclipsin patitur 7, 50, 4.
- Luscinia Daulia appellata 2, 29, 3.
- Lustralia festa 3, 104.
- Lustratio Deli 1, 8. 3, 104.
- Lycaeus 5, 16, 3. 54.
- Lycia 2, 69. 8, 41, 4.
- Lycomedes pater Archestrati 1, 57, 6. Cleomedis pater 5, 84, 3.
- Lycophron dux Corinth. 4, 43. in fuga ab Athen. caesus 4, 44, 2.
- Lycus pater Thrasybuli 8, 75, 2.
- Lyncus 4, 83. 124. 129. 132. Lyncestae 2, 99. 4, 83. 124.
- Lysicles pater Habronichi 1, 91, 3. Lysicles ab Athen. ad pecuniam colligendam missus 3, 19. a Caribus et Anaeitis caesus ibid.
- Lysimachus pater Aristidis 1, 91, 3. pater Heraclidis 4, 73.
- Lysimelia palus 7, 53, 2.
- Lysistratus Olynthius 4, 110, 2.

M.

- Macarius Spartanus 3, 100, 2. in acie cadit 3, 109.
- Macedonia 1, 58. eius descriptio 2, 99 sq. eius reges Argi oriundi ibid. vid. Perdiccas.
- Machaerophori Thraces 2, 96, 2. belliosissimi 2, 98, 4.
- Machina Boeotorum in Delii oppugnatione 4, 100. machinae variae a Plataensibus excogitatae 2, 75 sq.
- Machaon dux Corinth. 2, 83, 4.
- Maecandrius campus 3, 19, 2. 8, 58.
- Maedi 2, 98, 2.
- Maenalia 5, 64, 2.
- Magnesia Themistocli data ab Artaxerxe 1, 138, 5.
- Magnetes 2, 101, 2.
- Malea Lesbi prom. 3, 4, 5. 6, 2. prom. Pelop. 4, 53, 2. 8, 39, 3.
- Maloentis Apollinis festum 3, 3.
- Mantineia 5, 64, 4. 77. Mantinenses 3, 107. 108. cum Tegeatis acie pugnant 4, 134. cum Argivis societatem ineunt 5, 29. Arcadiae partem subigunt ibid. cum Laced. bellum gerunt 5, 33. ad Laced. societatem redeunt 5, 81. mer-

- cede militans 7, 57. Mantinensium subditi 5, 29. 69. 81.
 Manus ferreae 4, 25, 4. 7, 62, 3.
 Marathonica pugna 1, 18. 2, 34, 5. 6, 59, 4.
 Marathussa 8, 31, 3.
 Mare Graecum 1, 4. Aegaeum 1, 98. Creticum 4, 53. 5, 110. Siculum 4, 24. 53. 6, 13. Tyrrhenum 4, 24. maris inundatio Euboeae magnam cladem affert 3, 89.
 Marea urbs 1, 104.
 Massilia a Phocensibus condita 1, 13, 6.
 Mecyberna 5, 39. capta ab Olynthiis ibid.
 Mecybernaei 5, 18, 6.
 Medeon 3, 106, 2.
 Medi pugnant cum Athen. vide Marathonica pugna. a Graecis victi ex Europa discedunt 1, 89, 2.
 Megabates 1, 129.
 Megabazus Persa 1, 109, 3.
 Megabyzus Zopyri fil. ibid.
 Megacles pater Onasimi 4, 119, 2.
 Megara Siciliae urbs 6, 4, 2. 94.
 Megara Graeciae 1, 103. tentata ab Athen. 4, 67 sq. conservata a Brasida 4, 70. oligarchia ibi constituta quamdiu duraverit 4, 74. Megaris sive ager Megarensis quotannis ab Athen. vastatur 2, 31. 4, 66. Megarenses Corinthiis contra Corcyraeos opem ferunt 1, 27. foro et portibus Atticis arcetur 1, 67. se Atheniensibus iungunt 1, 103. ab eis deficient 1, 114. de urbe Athen. prodenda agunt 4, 66. et ex ea fugiunt qui proditionem moliebantur 4, 74. eorum exsules in urbem reducti 4, 66. quomodo se gerant ibid. longos muros diruunt 4, 109.
 Melaei 5, 5, 3.
 Melancrides Laced. 8, 6, 5.
 Melanopus pater Lachetis 3, 88.
 Melanthus Laced. 8, 5.
 Meleas Laced. 3, 5, 4.
 Melesander dux Athen. occiditur in Lycia 2, 69, 2.
 Melesias 8, 86, 9.
 Melisippus legatus Laced. 1, 139, 3. Diacriti fil. 2, 12, 2. ab Archidamo Athenas missus ibid. re infecta redit ibid.
 Melienses in tres partes distincti 3, 92, 2. pugnant cum Heracleotis 5, 51. Meliensi sine Meliacus sinus 3, 96, 3. 4, 100. 8, 3.
 Melitia Achaiae 4, 78.
 Melus insula, una ex Cycladibus 2, 9. 5, 84. 8, 41. Melii Lacedaemoniorum coloni 5, 84. colloquia habent cum Athen. legatis 5, 85. classe infesta ab Atheniensibus petuntur 3, 91. vallo circumdantur 5, 114. et expugnantur 5, 116. deditione facta quomodo ab Athen. tractati ibid. coloniam eo deducunt Athen. ibid.
 Memphis 1, 104, 2. ab Athen. capta ibid.
 Menander Athen. ad Syracusas dux 7, 16. 43, 2. ultimo proelio cum Syracus. infeliciter pugnat 7, 69, 4.
 Menas Laced. 5, 19, 2. 24.
 Mende in Pallene sita 4, 123. Eretrien-sium colonia, ab Athen. ad Laced. deficit ibid. ab Athen. per vim capta ac direpta 4, 130 sq. Mendaei colonos Eionem mittunt 4, 7.
 Mendesium Nili cornu 1, 110, 4.
 Menecolus Camarinae conditor 6, 5, 3.
 Menecrates Amphidori fil. 4, 119, 2.
 Menedaeus 3, 100, 2. 109.
 Menon Pharsalium 2, 22, 3.
 Messapia gens 7, 33, 4. Messapii 3, 101, 2.
 Messene urbs Sicil. condita ab Anaxila 6, 4, 6. quomodo sita 4, 1. 6, 48. Atheniensibus dedita 3, 90. ab iis deficit 4, 1. a Locrensisibus tenetur 5, 5. ab Athen. frustra tentatur 6, 74. Messenii Naxiis bellum inferunt 4, 25 sq. maximam cladem a Naxiis accipiunt ibid.
 Messenii e Pelop. a Laced. pelluntur 1, 101. 103. ab Athen. Naupacti locantur 1, 103. 7, 57. Pheam capiunt 2, 25. Pylum reversi agrum Laconicum infestant 4, 41.
 Metagenes 5, 19, 2. 24.
 Metapontium 7, 33, 4. Metapontini ibid. et 57, 11.
 Methone in agro Lacon. 2, 25, 2. Methone inter Epidaurum et Troezenem 4, 45, 2. Methone urbs Macedoniae finitima 6, 7, 3. Methonaei 4, 123, 4.
 Methydrium Arcadiae 5, 58, 2.
 Methymna Lesbi urbs 3, 2. fida Atheniensibus ibid. Methymnaei gravem cladem ab Antissaenis accipiunt 3, 18. naves Athen. praebent, cetera liberi 6, 85, 2. 7, 57, 5. Methymnaei exsules Methymnam adoriuntur 8, 100, 2.
 Metropoli quid debebat colonia 1, 25. metropolis et coloniae mutuuum officium quid sit 1, 34. 38.
 Metropolis urbs 3, 107.
 Miciades nauarchus 1, 47.
 Midius fl. 8, 106.
 Migrationes olim frequentes in Graecia 1, 2.
 Miletus 1, 116. 8, 17. ab Athen. deficit ibid. tentata ab Athen. 8, 25. 30. Milesii cum Samiis bellum gerunt 1, 115. Argivos superant 8, 25. castellum a Tissapherne Mileti exstructum ca-

- plunt 8. 84. et praesidium, quod illic erat, eiciunt ibid.
- Milichius Iuppiter 1, 126, 6.
- Militaris Laced. disciplina 5, 66 sq.
- Miltiades pater Cimonis 1, 98. 100.
- Mimas 8, 84.
- Mindarus nauarchus Laced. 8, 85. in Hellespontum navigat 8, 99 sq. proelio vincitur 8, 104 sq.
- Minerva Chalcioccus 1, 134. Minervae signum in arce Athen. 2, 13, 5. eius fanum in Lecytho 4, 116, 2.
- Minoa ins. 3, 51. 4, 67. 118, 4.
- Minos primus sibi classem comparat 1, 4. mare piratis liberat ibid. Cycladum imperium obtinet ibid.
- Molobrus Epitadae pater 4, 8, 9.
- Molossi 2, 80, 6.
- Molyorium 2, 84, 4. Corinthiorum colonia 3, 102, 2.
- Morbus Atticus vid. Pestis.
- Morgantine 4, 65.
- Motus belli Pelop. quantus 1, 1.
- Motye 6, 2.
- Mulcta Laced. ab Eleis indicta 5, 49.
- Munera dandi et accipiendi mos apud Odrysas aliosque Thraces 2, 97, 4.
- Munychia 2, 13, 7. 8, 92, 5. 93.
- Muri longi 1, 69. 107. 108. 2, 13. longi muri Megarensium ab Athen. aedificati 1, 103. 4, 66. ab Athen. ab urbe Megarensium abrupti 4, 69. postea a Megarensibus solo aequati 4, 109. longi muri ab Argivis aedificati 5, 82. a Laced. diruti 5, 83. Atheniensibus, ut muros demolirentur, suadent Laced. 1, 90. muri, quo Plataenses a Laced. cingebantur, descriptio 2, 78. murus albus tertia Memphidis pars 1, 104.
- Mycale 1, 89, 2. 8, 79.
- Mycalessus urbs 7, 29. a Thracibus capta et direpta ibid.
- Mycenae 1, 10. Mycenaeorum regnum 1, 9, 2.
- Myconus insula 3, 29.
- Mygdonia 2, 99, 4. 100, 4. Mygdonius ager 1, 58, 2.
- Mylae Messeniorum opp. 3, 90, 2.
- Myletidae 6, 5.
- Myonenses 3, 101, 2.
- Myonesus 3, 32.
- Myrcinus urbs Edonensis 4, 107, 3. Myrcinii 5, 6, 4. 10, 9.
- Myronides dux Athen. 1, 105, 5. 108, 2. 4, 95, 3.
- Myrrhine Hippiae coniux 6, 55.
- Myrtilus Athen. 5, 19, 2. 24.
- Myscon Syrac. 8, 85, 3.
- Mysteria Athen. violata 6, 28. 53. 60 sq. 52.
- Mytilene Lesbi urbs 3, 2. 3. ab Atheniensibus deficit 3, 2. ab Athen. obsidetur 3, 6. 18. deditur Athen. 3, 28. Atheniensium de ea crudele decretum 3, 36. 49. rursus ab Athen. deficit 8, 22. ab illis recipitur 8, 23. Mytilenaei festum Apollinis Maloëntis celebrant 3, 3. eorum triremes ab Athen. detentae ibid. proelium navale cum Athen. committunt et fugantur 3, 4. factis induciis legatos Athenas mittunt ibid. legati re infecta Athenis redeunt 3, 5. rursus pugnant cum Athen. ibid. legatos Lacedaemona mittunt 3, 4. 8. ad Laced. orationem habent 3, 9. Methymnen adoriuntur 3, 18. in magnum discrimen veniunt 3, 49. quomodo ab Athen. tractati ibid. et 50.
- Myus 3, 19, 2. ab Artaxerxe Themistocli pro opsonio data 1, 138, 5.

N.

- Navis longa 1, 14. navis quinquaginta remigum ibid. navis hippagoga 4, 42. navis hoplitagoga 6, 25, 2. 8, 30, 2. navis Salaminia et Paralus 3, 33. 77. 6, 53. navis piratica qualis olim 1, 10, 4. navis olim Neptuno consecrata post victoriam 2, 92, 5. navium ad Troiam profectarum numerus et magnitudo 1, 10, 4. navium formam quinam primi immutarint 1, 13, 2. navium praesidio res Graecae conservatae 1, 74. navium Athen. numerus initio belli Pelop. 2, 13, 8. navium numerus, quem Laced. sociis imperarunt 2, 7, 2. 3, 16, 3. navium ab Athen. in Sicilia missarum numerus 6, 25. 31. 43. navalia Laced. ab Athen. accensa 1, 108, 5. navalis rei studiosa Graecia 1, 13. navium insignia 6, 31, 3.
- Nauclides Plataeensis 2, 2, 2.
- Naucrates pater Damotimi 4, 119, 2.
- Naupactus urbs 1, 103, 3. 2, 69. 91, 3, 102. a Locris Ozolis occupata 1, 103. ab Athen. recepta ibid. Helotibus incolenda data ibid.
- Nautarum genera 6, 31, 3.
- Naxus insula ab Athen. obsessa 1, 137, 2. subacta 1, 98, 4. Naxus urbs Chalcidica 4, 25, 7. 6, 3. Naxii Atheniensium partes fovent 6, 50, 2. 7, 57. Messenenses gravissima clade afficiunt 4, 25.
- Neapolis Africae 7, 50, 2.
- Nemea 3, 96. 5, 58 sq. Nemeaeus Iuppiter 3, 96.
- Neptuni templum 1, 128. 8, 67, 2. Neptuno navis consecrata post victoriam 2, 92, 5.

- Nericus Leucadis 3, 7, 5.
 Nestus fl. 2, 96, 4.
 Nicanor Chaonum dux 2, 80, 5.
 Nicasus pater Cecali 4, 119, 2.
 Niciades Ath. 4, 118, 10.
 Nicias Nicerati fil. 3, 91. religiosus et prodigiorum observationi deditus 7, 50, 4. 77. 86. eius laus 7, 86. eius orationes 6, 9. 20. 68. 7, 61. 77. Minoam insulam capit 3, 51. Melum frustra oppugnat 3, 91. Tanagraeos vincit ibid. Loeridis oram populatur ibid. Corinthios acie vincit 4, 43 sq. Cleoni imperio cedit 4, 47, 4. 28. Cythera capit 4, 54. et Menden 4, 130. Scionen obsidione cingit ibid. ad pacem cum Laced. faciendam propensus 5, 16. foederis et pacis cum Laced. auctor 5, 43. 46. 7, 86. bello Syrac. praeficitur 6, 8. bellum dissuadet 6, 9. eius de bello Siculo sententia 6, 47. milites ad proelium hortatur 6, 68. Syrac. acie vincit et obsidet 6, 69. eius stratagema 6, 102. defuncto Lamacho solus imperium habet 6, 103. literas Athenas mittit de statu rerum in Sicilia 7, 8. 11. cunctatus adoriri Syracusis in contemptum venit 7, 42. Syracusis discedere recusat 7, 48. postea discedit 7, 75. Gylippo se dedit 7, 85. interficitur 7, 86. — Hagnonis pat. 2, 58. 4, 102, 3. — Gortynius 2, 85, 5.
 Nicolaus Laced. 2, 67.
 Nicomachus Phocensis 4, 89.
 Nicomedes Cleombroti fil. 1, 107, 2.
 Nicon Thebanus 7, 19, 3.
 Nikonidas 4, 78, 2.
 Nicostratus Diitrephes fil. 4, 119. 5, 61.
 Corcyraeorum plebi contra optimates auxilium fert 3, 75. Cythera capit 4, 53 sq. Menden capit 4, 130. Scionen obsidet ibid. sq.
 Nisaea 1, 114. 2, 31. 4, 21. 5, 17. Megarensium navale 2, 93. portus Megarensium 4, 66. octo stadiis a Megaris distat ibid. ab Athen. obsessa et capta 4, 69.
 Nisi sacellum 4, 118, 4.
 Notium urbs Colophoniorum 3, 34. seditione laborat ibid.
 Nudi certarunt in Graecia 1, 6, 5.
 Nuptiarum solemnibus aqua Callirrhoes utebantur Athenienses 2, 15, 5.
 Nymphodorus Pythae fil. 2, 29.
O.
 Obolus Aegineticus 5, 47, 6.
 Ocytus pater Aeneae 4, 119, 2.
 Odomanti 2, 101, 3. 5, 6, 2.
 Odrysaes 2, 29. 96. eorum regnum a Tere amplificatum 2, 29. eorum imperium quantum 2, 97. eorum tributum ibid. et lex de muneribus ibid.
 Oeanthenses 3, 101, 2.
 Oeneon 3, 95, 5. 9. 8, 3. 102.
 Oeniadae 1, 111, 3. 2, 102, 2. 3, 114, 2. frustra oppugnatae ab Athen. 3, 7, 4. recipiuntur in Atheniensium societatem 4, 77, 2.
 Oenoë Atticae 2, 18. a Laced. frustra oppugnatur ibid. eam occupat Aristarchus 8, 98.
 Oenophyta Boeotiae 1, 108, 3. 4, 95, 3.
 Oenussae insulae 8, 24, 2.
 Oesyme Thasiorum colonia 4, 107, 3.
 Oetaei 3, 92, 2. 8, 3.
 Oligarchia Sami constituitur 1, 115. quam mutare laborant Samii 8, 21 sq. Argis etiam obtinet 5, 81. Athenis sublata 3, 97 sq. oligarchiae vituperatio 3, 62, 3. 6, 38 sq. 8, 48, 5.
 Olophyxus 4, 109, 3.
 Olorus pater Thucydidis 4, 104, 4.
 Olpe (ae) 3, 105. 107. 1, 111. 113. Olpaei 3, 101.
 Olympia 3, 8. 5, 47. in Peloponneso celebrata 1, 126. Olympiaca foedera sive induciae Olympiacorum causa factae 5, 49. Olympiacis in ludis victor Cylon 1, 126, 3. Androstenes 5, 49. Lichas 5, 50. Olympici athletae subligacula olim gestabant 1, 6, 5. Olympius Iuppiter 5, 31. vide Iuppiter.
 Olympium 6, 64. 65. 70. 75. 7, 37.
 Olympus mons 4, 78, 6.
 Olynthus 1, 63, 2. 2, 79, 2. 4, 123. 4, 5, 18. 5. quantum a Potidaea distat 1, 63, 2. Olynthii capiunt Meczybernam 5, 39.
 Onasimus Megaclis fil. 4, 119, 2.
 Oneus mons 4, 44, 4.
 Onetorides pater Diempori 2, 2.
 Onomacles dux Athen. 8, 25. 30, 2.
 Ophionenses 3, 94, 5.
 Opici 6, 2, 4. ager Opicus 6, 4, 5.
 Opuntii, vide Locri.
 Opus 2, 32.
 Oraculum Delphicum 1, 25. 28. 103. 118. 123. 126. 134. 2, 17. 54. 102, 3, 96. 4, 118. 5, 32. oracula multa ante bellum Pelopon. edita 2, 21, 3.
 Oratio, vide Concio.
 Orchomenus Boeotiae 1, 113. 3, 87. ante Minyeius, postea Boeotius dictus 4, 76.
 Orchom. Arcad. 5, 61. ab Athen. oppugnatur ibid.
 Ordo exercitus Laced. 5, 66 sq.
 Orestae 2, 80, 6.
 Orestes Echekratidae Thessalorum regis fil. 1, 111.

Oresthis 4, 134.
 Oresthium Maenaliae 5, 64, 2.
 Orëus 8, 95, 7.
 Orneae 6, 7. ab Argivis oppugnantur
 ibid. Orneatae ibid. et 5, 67. 72. 74.
 Orobiae 3, 89, 2.
 Oroedus rex 2, 80, 4.
 Oropia 4, 91.
 Oropus 2, 23. 3, 91. 4, 96. 8, 95 sq. a
 Boeotis per proditionem capitur 8, 60.
 Oropii Athen. subditi 2, 23.
 Oscius fl. 2, 96, 4.
 Ostracismus Athen. 1, 135, 3. 8, 73, 3.
 Ozolae Locri 1, 5, 3.

P.

Paches Epicuri fil. dux Atheniens. 3, 18.
 adversus Mytilenen mittitur ibid. eam
 capit 3, 28. et Notium 3, 34. Pyrrham
 et Eresum ad deditonem redigit 3, 35.
 Salaethum captum Athenas mittit ibid.
 Paean cantus militaris 1, 50. 2, 91. 4,
 43. 7, 44.
 Paeones 2, 96. 98.
 Pagondas Aeoladis fil. Boeotarchus The-
 banus 4, 91. Boeotos adhortatur 4, 92.
 cum Athen. congregitur 4, 96.
 Pale Cephalleniae urbs 1, 27, 2. Palen-
 ses vel Pallenses ibid. 2, 30, 2.
 Palaerenses 2, 30.
 Pallene 1, 56. 64. 4, 116. 129. Pallenes
 isthmus 1, 56.
 Pamillus Megarensis, Selinuntis conditor
 6, 4, 2.
 Pamphylia 1, 100.
 Panactum Atticae castellum, a Boeotis
 captum 5, 3, 5. et dirutum 5, 42.
 Panaei 2, 101, 3.
 Panaerus 4, 78.
 Panathenaea magna 5, 47, 10. 6, 56, 2.
 Panathenaica pompa 1, 20, 2. 6, 56, 2.
 Pandion rex Athen. 2, 29, 3.
 Pangaeum mons 2, 99, 3.
 Panormus Achaicus 2, 86, 4. Panormus
 Siciliae 6, 2, 6. Panormus agri Milesii
 8, 24.
 Pantacyas fl. 6, 4.
 Papaver mellitum 4, 26, 8.
 Paralius ager 2, 55. Paralii 3, 92, 2.
 Paralus navis Athen. 3, 33. 77. 8, 74.
 Parali dicti, qui in navi illa vehebantur
 8, 73. Paralis navem illam auferunt
 Quadringenti 8, 74.
 Parasii 2, 22.
 Parauaei 2, 80, 4.
 Parii 4, 104, 4.
 Parnes mons 2, 23. 4, 96, 7.
 Parrhasii Arcades 5, 33. iis bellum in-
 ferunt Laced. ibid. eosque in liber-
 tatem asserunt ibid.
 Pasitelidas dux Laced. 4, 132, 3. 5, 3.
 Patmos ins. 3, 33, 3.
 Patrae 2, 83, 3. 84, 3. Patrenses 5, 52, 2.
 Pausanias Cleombroti fil. Graecorum dux
 1, 94. Cyprum subigit et Byzantium
 expugnat ibid. imperium superbum
 exercet ibid. a Lacedaemoniis revocatur
 1, 95. 128. accusatur et privatarum
 iniuriarum damnatur ibid. publicarum
 absolvitur ibid. privatus abit in Hel-
 lespontum ibid. Xerxis benevolentiam
 conciliare studet ibid. Gongylum ad
 Xerxem mittit cum epistola ibid. cui
 respondet Xerxes 1, 129. post Xerxis
 epistolam acceptam superbus et insolens
 factus 1, 130. Byzantio ab Athen.
 pulsus 1, 131. in carcerem conicitur
 ibid. et liberatur ibid. eius genus 1,
 132. tutor Plistarchi regis Leonidae
 fil. ibid. ab Argilio defertur ad Laced.
 magistratus ibid. in templo Palladis
 Χαλκιοίκου conclusus fame moritur
 1, 134. mortui corpus in Caeadam de-
 iectum ibid. postea translatum ad Pal-
 ladis templum et in fani vestibulo se-
 pultum ibid.
 Pausanias Plistoanactis fil. rex Laced.
 3, 26, 2.
 Pecuniae quantum in aerario Athen. ini-
 tio belli Pelopon. 2, 13 sq. pecuniam
 quando primum Athen. in usum pu-
 blicum contulerint 3, 19.
 Pedaritus Leontis fil. 8, 28. 33. 38. 40.
 caesus ab Athen. 8, 55.
 Pegae Athen. subiectae 1, 103. 107. 111.
 restitutae Peloponnesiis 1, 115. 4, 21.
 Pele insula 8, 31, 3.
 Pelasga gens vaga 1, 3, 2. Pelasgici
 Tyrrheni 4, 109, 4. Lemnum et Athe-
 nas olim incoluerunt ibid. Pelasgicum
 Athenis 2, 17. cur in eo non licuerit
 habitare; habitatum tamen ibid.
 Pella Macedoniae 2, 99, 4. 100, 4.
 Pellenenses Achaei 2, 9, 2. socii Laced.
 ibid. et 8, 3, 2.
 Pellichus pater Aristaei 1, 29, 3.
 Pelops in Peloponneso opibus potens re-
 gioni nomen dedit 1, 9, 2. Pelopidae
 Persidis potentiores facti ibid.
 Peloponnesus unde dicta 1, 9, 2. eius
 divisio 1, 10, 2. eam Dores olim in-
 coluerunt 1, 12, 3. Peloponnesii quo
 et quando colonias emittant ibid. in-
 opes et ἀντιουργοί 1, 141, 3. ad diu-
 turna et maritima bella rudes etc. ibid.
 et in sq. Dorienses origine 6, 82. bel-
 lum gerunt cum Athen. vide Lacedae-

- moni et Athenienses. Peloponnesia-
 cum bellum, vide Bellum.
 Peloris prom. 4, 25, 3.
 Penteconteres in exercitu Laced. 5, 66.
 Peperethus insula 3, 89, 4. ibi resta-
 gnatio maris exorta ibid.
 Perdiccas Alexandri fil. Macedonum rex
 1, 57, 2, 29, 99. frater Philippi et Der-
 dae 1, 57. pater Archelai 3, 100. Athe-
 niensibus hostis ex amico et socio
 factus 1, 57. bellum inter Athen. et
 Pelopon. suscitavit ibid. Chalcidensibus
 suadet ut relictis urbibus commigra-
 rent Olynthum 1, 58. societatem in-
 it cum Athen. 1, 61. deficit paulo post
 1, 62. per Sitalcen Athen. conciliatur
 2, 29. et cum illis societatem in-
 it ibid. et arma infert Chalcidensibus
 ibid. ei bellum infert Sitalces 2, 95 sq. soro-
 rem Seuthae dat in matrimonium 2,
 101. copias ex Peloponneso ad se evo-
 cat 4, 79. illum Athen. hostem denun-
 tiant 4, 82. eius cum Brasida expedi-
 tiones in Arrhibaeum 4, 83. 124 Bra-
 sidam postea hostem indicat 4, 128.
 compositionem facit cum Athen. 4,
 132. iterum Athen. hostis declaratur
 5, 83. eiusque regionem infestant Athe-
 nienses 6, 7.
 Pericles Xanthippi fil. dux Athen. 1, 111.
 in Pelop. et Acarnaniam expeditiones
 facit ibid. Euboeam subigit 1, 114. et
 Samum 1, 116. eius genus maternum 1,
 127. potentia Athenis ibid. et 139. in-
 imicitiae cum Laced. 1, 127. prudentia
 2, 13. 22. 65. et elogium egregium ibid.
 quomodo Cylonio piaculo obnoxius 1,
 127. cur agros suos, Laced. exercitu
 in Atticam irrupturo, reip. dono de-
 dedit 2, 13. quomodo exercitum a pugna
 continuerit 2, 22. se ipse laudat 2, 60
 sq. pecunia ab Athen. mulctatur 2, 65.
 quomodo in reip. administratione se
 gesserit ibid. quando mortem obierit
 ibid.
 Pericidas pater Athenaei 4, 119, 2.
 Perieres Zanculae conditor 6, 4, 4.
 Peripolium 3, 99.
 Perrhaebia 4, 78, 5. Perrhaebi ibid.
 Persarum reges: Cyrus 1, 13. Cambyses
 ibid. Darius 1, 14, 2, 65. Xerxes 1, 14,
 129. Artaxerxes 1, 104. 137. Darius 8,
 5, 37. Persarum pugna ad Thermopy-
 las 4, 36. Persae libentius dant quam
 accipiunt 2, 97, 4.
 Persidae Pelopidis inferiores 1, 9.
 Pestis Athen. gravissima 2, 47 sq. iterum
 vehementer grassatur 3, 87. valde af-
 fluxit Atheniensium vires 1, 23, 3, 2,
 58, 2, 3, 87 sq. quot Atheniensium
 millia absumpserit 2, 58, 2, 3, 87.
 Petra agri Rhegini 7, 35, 2.
 Phacium 4, 78, 5.
 Phaeaces Corcyram olim tenuerunt 1,
 25, 4.
 Phaeax Erasistrati fil. 5, 4.
 Phaedimus Laced. 5, 42.
 Phaenippus scriba 4, 118, 11.
 Phaënis sacerdos Iunonis 4, 133, 3.
 Phagres 2, 99, 3.
 Phalerum 1, 107. Phalericus murus 2,
 13, 7.
 Phalios Eratoclidæ filius 1, 24, 2. Epi-
 damnum condit ibid.
 Phanae 8, 24, 3.
 Phanomachus Callimachi fil. 2, 70.
 Phanotis 4, 76, 6. Phanoteus 4, 89.
 Pharax pater Styphonis 4, 38.
 Pharnabazus Pharnabazi fil. 8, 6. 80.
 109. — pater Pharnacis 2, 67.
 Pharnaces Pers. 1, 129. Eius nepos 2, 67.
 5, 1, 8, 6. 58.
 Pharsalus Thessaliae 1, 111, 4, 78, 8, 92.
 Pharsalii 2, 22.
 Pharus 1, 104.
 Phaselis 2, 69, 8, 88, 99, 108.
 Phea Eleorum 2, 25, 7, 31. a Messeniis
 capta 2, 25.
 Pheraei 2, 22, 3.
 Philemon pater Aminiadis 2, 67, 2.
 Philippus frater Perdiccae, Alexandri
 fil. 1, 57, 59, 2, 95. Philippus Laced.
 8, 23, 87, 99.
 Philocharidas Eryxidaidae fil. 4, 119, 5,
 19, 24, 44.
 Philocrates Demeae fil. 5, 116, 3.
 Philoctetes 1, 10, 4.
 Phlius 4, 133, 3, 5, 57, 2. Phliasii 1, 27,
 5, 58. ager Phliasius 6, 105, 3.
 Phocaea urbs Ioniae 8, 31, 3. Phocaeenses
 Massiliam condunt 1, 13, 6. Cartha-
 ginensium pugna navali vincunt ibid.
 Phocaeae arx in agro Leontino 5, 4, 4.
 Phocenses Doriensibus bellum inferunt
 1, 107, 2. templum Delphicum ab
 Athen. accipiunt 1, 112. amici Athe-
 niensium 3, 95. Phocenses a Troia in
 Libyam delati, dein in Siciliam 6, 2, 3.
 Phoenice 2, 69.
 Phoenices olim atrocina exercebant 1,
 8. insulas Graecas incolunt ibid. et
 Siciliam 6, 2, 6. commerciis dediti
 ibid. Phoenicum classis 1, 16, 100, 110,
 116, 8, 46, 81, 87, 109.
 Phoenicum portus 8, 34.
 Phormio Aesopii fil. dux Athen. 1, 64.
 Potidaeam oppugnat ibid. Chalciden-
 sem et Botticium agrum populatur 1,
 65. navium dux in bello Samio 1, 117,

2. arma movet contra Chalcidenses 2, 29. Acarnanibus auxilium fert 2, 68, 7. 102. classis Atticae praef. 2, 80. pugnat cum Peloponnesis 2, 83. eosque superat 2, 84. quo strategemate usus sit ibid. ad secundum proelium se instruit 2, 85. milites adhortatur 2, 89. vincitur a Pelop. 2, 90. tandem eos vincit 2, 91. 92.
- Photyus Chaonum dux 2, 80, 5.
- Phrygia locus Att. 2, 22, 2.
- Phrynichus dux Athen. et res ab eo gestae 8, 25. 27. prudens ibid. Alcibiadi succenset 8, 48, 4. eiusque consilia improbat et strategemata eludit ibid. et 50 sq. ad Astyocho aduersus Alcibiadem scribit ibid. ab Astyocho proditur ibid. eius conatus ad capitis periculum vitandum ibid. imperio privatur 8, 54, 3. oligarchicos adiuvat 8, 68. 90. pacis causa Lacedaemona mittitur ibid. reversus a circitore quodam interficitur 8, 92, 2.
- Phrynis Perioecus 8, 6, 4.
- Phthiotis 1, 3, 3. Phthiotae Aethaei 8, 3.
- Phylides pater Phytangeli 2, 2.
- Phyreus munitio 5, 49.
- Physca 2, 99, 5.
- Phytia 3, 106, 2.
- Piaculum Cylonium 1, 126 sq. piaculum ad Taenarum admissum etc. 1, 128 sq. ad Chalcioecum ibid.
- Pieria 2, 99, 3. Pieres ibid. Piericus sinus ibid.
- Pierius mons Thessaliae 5, 13.
- Pilei Laced. in proeliis 4, 34.
- Pindus mons 2, 102, 2.
- Piraeus portus Athen. 1, 52. 93. 107. eius partes non munitas Themistocles muniri iussit 1, 93. tres portus natura munitos habet ibid. eius cum Munychia ambitus 2, 13. tentatur a Pelop. 2, 93. olim nullo praesidio custoditus nullisque catenis clausus ibid. eum incipiunt Athen. diligenter tutari 2, 94. in Piraeo Eetionea 8, 90 in eo murus exstruitur ibid. idem diruitur 8, 92.
- Piraeus portus Corinth. 8, 10, 3.
- Pisander Athenas dissolvendae democratiae causa missus 8, 49. 53. Atheniensibus suadet, ut Alcibiadem revocent et dominatum popularem tollant etc. 8, 53 sq. statum popularem evertit 8, 65. 68. Deceleam profugit 8, 98.
- Pisistratus tyrannus, pater Hippiae et Hipparchi et Thessali 1, 20, 2. 6, 54 sq. Delum lustrat 3, 104. senex in tyrannide decedit 6, 54. Pisistratus Hippiae fil. avi nomen referens ibid. aram duod. Deorum et Apollinis dedicat ibid. Pisistratarum tyrannia a Laced. eversa 6, 53. eorumdem laus 6, 54.
- Pisuthnes Hystaspis filius 1, 115. 3, 31.
- Pitanates cohors nulla apud Lacedaemonios 1, 20, 3.
- Pithias senator Corcyraeus 3, 70. occiditur ibid.
- Pittacus Edonorum rex 4, 107, 3.
- Plataea urbs Boeotiae 2, 2 sqq. a Thebanis occupata ibid. et in sq. quantum a Thebis distet 2, 5. in eam Athen. frumentum important etc. 2, 6. eam infesto exercitu petunt Laced. 2, 71. obsident omnique oppugnationis genere tentant 2, 75. 76 sq. condita a Thebanis 3, 61. ab iisdem evertitur soloque aequatur 3, 68. Plataenses socii Atheniensium 2, 2. 3, 68. Thebanos invadunt 2, 3. se Pelop. dedere recusant 2, 74. obsessi, pars noctu erumpit 3, 20. 22. se dedunt Laced. 3, 52. Scionen ab Athen. habitandam accipiunt 5, 32. Plataensium perfidia 2, 5. obsessorum sedulitas et strategemata 2, 75. oratio ad Laced. 2, 71. 3, 53. captivi a Laced. interficiuntur 3, 68.
- Plemmyrium promont. 7, 4. a Nicia munitum ibid. eius munitiones a Gylippo occupatae 7, 22 sq. earumque expugnatio valde afflixit Athenienses 7, 24.
- Pleuron 3, 102, 5.
- Plistarchus Leonidae fil. 1, 132.
- Plistoanax Pausaniae regis fil. rex Laced. 1, 107. 114. 2, 21. 5, 16. 33. 75. in exsilio eiicitur 2, 21. ad pacem cum Lacedaemoniis faciendam propensus 5, 16 sq. in patriam redit ab exsilio ibid. Plistoanax pater Pausaniae 3, 16. legatus 5, 19, 2. 24.
- Plistolas Ephorus Lacedaem. 5, 19, 2. 24. 25.
- Pnyx 8, 97.
- Poenae peccatorum quales olim et cur paulatim auctae 3, 45.
- Poetae res in maius extollunt 1, 21.
- Polemarchi in exercitu Lacedaem. 6, 66.
- Polichna 8, 14, 3. ab Athen. capta 8, 23, 6. Polichnitae Cretenses 2, 85, 5.
- Polis vicus Hyaeorum 3, 101, 2.
- Polles rex Odomantum 5, 6, 2.
- Pollis Argivus 2, 67.
- Polyanthes Corinthius 7, 34, 2.
- Polycrates Sami tyrann. tempore Cambyisis classe pollebat 1, 13, 6. Rheneam Apollini Delio consecrat ibid. et 3, 104, 2.
- Polydamidas Laced. 4, 123, 4. 129.
- Polymedes Larisaeus 2, 22, 3.

- Popularis dominatus, vide Democratia.
 popularis levitas 3, 36, 37.
 Portus magnus Syrac. 6, 101. 7, 4. 22.
 36. 56. 59. portus parvus Syrac. 7, 22.
 Posidonium 4, 129, 3.
 Potamis Syrac. 8, 85, 3.
 Potidaea in Pallenes isthmo sita 1, 56.
 ab Athen. deficit 1, 59. stadiis ferme
 60 Olyntho distat 1, 63. obsidetur ab
 Athen. 1, 65. acriter oppugnatur 2,
 58. deditioem facit 2, 70. eam Athe-
 nienses colonia de suis civibus missa
 incolunt ibid. a Brasida frustra ten-
 tatur 4, 135. Potidaeatae Corinthiorum
 coloni 1, 56. Dorienses 1, 124. cum
 Athen. pugnant et vincuntur 1, 62 sq.
 Potidania Aetoliae 3, 96, 2.
 Prasiae agri Lacon. opp. 2, 56, 6. ab
 Athen. direptae ibid. Prasiarum ager
 6, 105, 2. Prasiae in Attica 8, 95.
 Pretium redemptionis captivorum 3, 70.
 7, 83, 2.
 Priapus urbs 8, 107.
 Priene 115, 2.
Πρόβουλοι 8, 1, 3.
 Proci Helenae 1, 9.
 Procles Theodori filius dux Athen. 3,
 91. eius caedes 3, 98. Procles Athen.
 5, 19. 24.
 Proce Pandionis filia 2, 29, 3. uxor
 Terei ibid.
 Proditio Boeotiae cum Athen. constituta
 4, 76. in irritum cadit 4, 89. proditio
 Megarorum conflata, detecta, discussa
 4, 66. proditio Amphip. 4, 103. pro-
 ditio Toronae 4, 110.
 Proelium inter Corcyraeos et Corinthios
 navale, omnium antiquissimum 1, 13.
 aliud inter eosdem 1, 29. 49. inter
 Athen. et Corinthios 1, 62. 105. 2, 83.
 4, 43. 7, 34 sq. inter Athen. et Persas
 1, 100. inter Athen. et Thasios ibid.
 inter Athen. et Pelop. ibid. et 105. 2,
 86. 90. inter Athen. et Aeginetas 1,
 105. inter Athen. et Laced. 1, 107. 4,
 11 sq. 8, 104 sq. inter Athen. et Phoe-
 nices 1, 108. inter Athen. et Boeotos
 1, 113. 4, 93 sq. inter Athen. et Samios
 1, 117. inter Athen. et Chalcidenses 2,
 79. inter Chaones et Stratios 2, 81.
 inter Pelop. et Corcyraeos 3, 78. inter
 Ambraciotas et Acarnan. 3, 108—115.
 inter Athen. et Syracusanos 4, 25. 6,
 70. 7, 22 sq. 38 sq. 43 sq. 52 sq. 70 sq.
 inter Mantinenses et Tegeatas 4, 134.
 inter Laced. et Argivos eorumque so-
 cios 5, 65 sq. quod proelium omnium
 maximum 5, 74. inter Athen. et Mile-
 sios 8, 25. inter Athen. et Chios 8, 62.
 Profectio classis Atticae in Siciliam 6,
 30 sq.
 Pronnaei Cephalleniae 2, 30, 2.
 Propylaea arcis Athen. 2, 13, 3.
 Proschion Aetoliae 3, 102, 5. 106.
 Prosopitis insula 1, 109. 4.
 Prote insula 4, 13, 3.
 Proteas Epiclis fil. dux Athen. 1, 45, 2.
 2, 23, 2.
 Protesilae delubrum 8, 102, 3.
 Proxenus Capatonis fil. 3, 103, 3.
 Prytanes Athen. 4, 118. 5, 47. 6, 14. 8, 70.
 Psammetichus pater Inari 1, 104.
 Pteleon urbs 5, 18, 7. — 8, 24, 2. 31, 2.
 Ptoeodorus exsul Theban. 4, 76, 2.
 Ptychia insula 4, 46, 3.
 Pydna 1, 61. obsessa ab Atheniens. ibid.
 urbs Alexandri 1, 137.
 Pylus ubi sita 4, 3. 41. eius a Sparta
 distantia 4, 3. Demosthenis suasu mu-
 nitur ibid. et 9. oppugnatur a Laced.
 ibid. et 11. eius custodia Athen. la-
 boriosa 4, 26. res ad Pylum gestae
 inter Laced. et Athen. 4, 3 sq. apud
 Pylum accepta clades a Laced. qualis
 nulla prius 5, 14. Messenios e Pylo
 educunt Atheniensis suasu Laced. 5,
 35. Pylum Lacedaemoniis facta pace
 restituere nolunt Athenienses ibid.
 Pyrasii Thessaliae 2, 22, 3.
 Pyrrhae, urbs Lesbi 3, 18. 25. 35. 8, 23.
 Pyrrhichus Aristonis pater 7, 39, 2.
 Pytilus conditor Agrigenti 6, 4, 4.
 Pythangelus Phylidae fil. 2, 2.
 Pythen Corinthius 6, 104. 7, 1. 70.
 Pythes pater Nymphodori 2, 29.
 Pythia 5, 1. Pythium oraculum 1, 103, 2.
 Pythaënsis Apollo 5, 53.
 Pythodorus archon Atheniens. 2, 2. Py-
 thodorus Isolochi fil. Atheniens. dux
 3, 115. 6, 105, 2. ab Atheniens. exsilio
 mulctatus 4, 65
- Q.**
- Quadrigentorum apud Athen. dominatio
 3, 63. 67 sq. eorum tyrannis 8, 70. 71.
 cum Laced. pacem facere tentant ibid.
 et in sq. ad exercitum Athen. legatos
 mittant 8, 72. 86. muniunt se contra
 populum 8, 90. 92. imperio deiiciuntur
 8, 97.
 Quaestores Graeciae 1, 96, 2.
 Quingentorum senatus Athenis 8, 86, 6.
 Quinque millium imperium Quadrin-
 gentis succedit 8, 97.
- R.**
- Reges Laced. in bello summam potesta-
 tem habent 5, 66. Lacedaemoniorum

duo reges erant 5, 75. in carcerem ab Ephoris duci possunt 1, 131, 2.
 Regna olim hereditaria et certis honoribus definita 1, 11. in tyrannides immutata ibid.
 Religio neglecta Athenis, dum ingruebat pestilentia 2, 53, 4.
 Respublica Athen. describitur 2, 37. resp. Laced. quibus vitiis laboret 1, 141 sq. reip. forma quaenam optima secundum Thucydidem 8, 97, 2.
 Rhamphias Laced. 1, 139. 5, 12. 8, 8. 39.
 Rhegium Italiae opp. 3, 86, 2. seditionibus agitatum 4, 1. Rhegium Italiae promont. proximum Messanae, quae est in Sicil. 4, 24, 4. 6, 44, 2. Regini Italiae pop. 3, 86, 2. Leontinorum consanguinei ibid. et 6, 44, 2. et Ionum 3, 86. Chalcidenses sunt 6, 44. 79. a Locris oppugnantur 4, 1. 24, 4. bello Syracusano se neutros locunt 6, 44. eorum ager a Locris vastatur 4, 1. 24. eorum tyrannus Anaxilas 6, 5. eos odio prosequuntur Locri 4, 1. 24.
 Rhenea insula 1, 13, 6. 3, 104, 2. a Polycrate subacta et Apollini consecrata ibid.
 Rhiti in Attica 2, 19, 2.
 Rhitum in agro Corinth. 4, 42, 2.
 Rhium promont. 2, 84. Rhium Molycricum ibid. et 86. Achaicum ibid. et 2, 92. 5, 52.
 Rhodope mons 2, 96. 98, 4.
 Rhodus ab Athen. deficit 8, 44, 2. ab iisdem infestatur ibid. Rhodii Dorienres, Argivorum coloni 7, 57, 6. 9.
 Rhoetium 4, 52, 2. 8, 101, 3.
 Rhyptic 7, 34.

S.

Sabylinthus Tharypi regis adhuc pupilli tutor 2, 80, 6.
 Sacon Himerae conditor 6, 5.
 Sacrum bellum a Lacedaemoniis susceptum 1, 112, 5.
 Sadoeus Sitalcae fil. 2, 29, 5. 67, 2. fit civis Athen. ibid.
 Salaethus Laced. Mitylenen missus 3, 25. populum armat 3, 27. captus ab Athen. et interfectus 3, 20. 36.
 Salaminia navis Athen. 3, 33. 77. 6, 53.
 Salamis ins. 2, 93, 4. 3, 51, 2. custodita 3, 17, 2. invaditur 2, 93. pugna ad S. 1, 73, 4. 137, 4. — urbs Cypri 1, 112, 4. 77, 2.
 Salynthius Agraeorum rex 3, 111, 4. 4, 77, 2.
 Samaei Cephalleniae 2, 30, 7.
 Saminthus 5, 58, 5.

Samus ab Athen. expugnata 1, 116 sq. eius opes ac potentia 8, 73. 76. eius a continente distantia 8, 79. in ea statum popularem constituunt Athenienses 1, 115. Samii ab Athen. deficiunt 1, 40. in eorum potestatem Corinthiorum opera redacti 1, 41. cum Milesiis bellum gerunt 1, 115. navali proelio ab Athen. vincuntur 1, 116. 117. sese dedunt Athen. ibid. e Zancla eiiciuntur 6, 5. eorum seditio ob dominatus mutationem 8, 21. 73 sq.
 Sanaei 5, 18, 6.
 Sandius collis 3, 19, 2.
 Sane Andriorum colonia 4, 109, 5.
 Sardes urbs 1, 115, 4.
 Sargeus Sicyonius 7, 19, 4.
 Scandea Cytheriorum urbs 4, 54.
 Scelus Cylonium 1, 126. Taenarium 1, 128 sq. Chalcioeci ibid. scelera e peste Athen. exorta 2, 52 sq.
 Schola Mycalessi 7, 29, 5.
 Scione urbs 4, 120. ab Athen. ad Brasidam deficit ibid. ab Athen. circumvallatur 4, 133. expugnatur 5, 32. Plataensibus datur ibid. Scionaei Pellenenses ex Peloponneso oriundi 4, 120. Brasidam ut Graeciae liberatorem aurea corona redimunt 4, 121. ab Athen. post urbis expugnationem crudeliter tractantur 5, 32.
 Sciritae Laced. 5, 67. erant sexcenti 5, 68, 3.
 Sciritis in agro Laconico 5, 33.
 Scironides dux Athen. ad Miletum vincit Pelopon. 8, 25. imperio privatur 8, 54, 3.
 Scirphondas Thebanus a Thracibus interfectus 7, 30, 3.
 Scolus urbs 5, 18, 5.
 Scombrus mons 2, 96, 3. 4.
 Scriba publicus 7, 10.
 Scyllaeum 5, 53.
 Scyrus insula ab Athen. capta et direpta 1, 98, 2.
 Scythae 2, 96. eorum potentia quanta olim 2, 97, 5. 6.
 Seditio apud Epidamnios 1, 24. et Corcyraeos 3, 69. 81. 4, 48. et per Graeciam, et inde nata mala 3, 82 sq.
 Selinus urbs 7, 50. quando et a quo condita 6, 4, 2. Selinuntii Megarenses 7, 57, 8. ubi habitent 7, 58. cum Egestaeis bellum gerunt 6, 6, 2.
 Σεμναὶ Θεαί 1, 126, 11.
 Senatus fabis lectus apud Athen. 8, 66. imperio delectus ab oligarchicis 8, 69 sq.
 Senat. quatuor Boeotorum summam potestatem habent 5, 38.

- Sepeliendi mos ap. Cares et Phoenices 1, 8. ap. Athenienses 2, 34. in uribus 5, 11. nefas in agro Attico sepellire prodigionis reos 1, 138. sepulcrum illustrium virorum quod esse solet 2, 43. sepulturae modus, quo Athen. humarunt eos, qui primi in bello Pelop. mortem obierunt 2, 34. sepulturae lex violata in peste Athen. 2, 52.
- Sermylli 5, 18, 8. Sermyliorum urbs 1, 65, 2.
- Servi Laced., vide Helotes. servorum multitudo apud Chios 8, 40. et apud Athenienses 7, 27.
- Seatus ubi sita 8, 62. a Medis occupata 1, 89. 8, 62. obsessa et capta ab Atheniens. 1, 89.
- Seuthes Sparadoci fl. 2, 101, 5. 4, 101, 5. Odrysarum regno post Sitalcen positus 2, 97, 3. 4, 101, 5. sororem Perdiccae ducit 2, 101.
- Sicania antiquum Sicil. nomen 6, 2, 2. unde deductum ibid.
- Sicani Iberiae pop. 6, 2, 2.
- Sicanus Iberiae fluv. 6, 2, 2.
- Sicanus Execesti fl. 6, 73. 7, 46. 50. 70.
- Sicilia prius Trinacria et Sicania dicta 6, 2. eius magnitudo 6, 1. et incolae 6, 2. eius a continente distantia 4, 24. 6, 1. a Siculis Italiae incolis ita appellata 6, 2. eius partem incolunt Graeci 7, 58. ei bellum cur intulerint Athen. 4, 60 sq. 6, 6. 33. 90. 7, 66.
- Siculi ex Italia in Sicil. traicere 6, 2. Siculi 3, 115. 7, 32. Siculi Hermocratis suasu inter se compositionem faciunt 4, 58. 65. Siculorum alii Syracusanis, alii Atheniensibus se iungunt 6, 88. 7, 32. Siculum fretum 4, 24. 6, 1. mare Siculum 6, 13. Siculum equitatus 6, 20.
- Sicyon 1, 111, 2. status eius pop. in paucorum dominatum redactus 5, 81, 2. 7, 58, 3. Sicyonii victi ab Athen. 1, 108, 5. 111, 2. eosdem invadentes superant 4, 101, 4.
- Sidussa 8, 24, 2.
- Sigeum 6, 59, 4. 8, 101, 3.
- Sigillum regis Persarum 1, 129.
- Silva in Sphacteria cremata 4, 30, 3.
- Simonides dux Athen. 4, 7.
- Simultates inter Athen. et Pelop. 1, 58.
- Simus unus e conditoribus Himerae 6, 5.
- Singaei 5, 18, 6.
- Sinti 2, 98.
- Sinus Ambracius 1, 55. Crisaeus 1, 107. Iasicus 8, 26. Ionius 1, 24. Maliacus 4, 100. 8, 3. Piericus 2, 99. Terinaeus 6, 104. Tyrrhenus 6, 62.
- Siphae 4, 76. per prodigionem tentatae ibid. a Boeotia conservatae 4, 89.
- Sitalces Terae fl. Thracum rex 2, 29. cum Athen. societatem init ibid. Macedoniae et Chalcidensibus bellum infert 2, 95. cum exercitu domum redit 2, 101. eius regnum et potentia etc. 2, 96 sq. a Triballis acie victus occumbit 4, 101, 5.
- Societas, vide Foedus.
- Socrates Antigenis fl. 2, 23, 2.
- Solis defectus 1, 23. 2, 28. 4, 52.
- Sollium urbs Corinth. 2, 30. 3, 95. 5, 30, 2. ab Athen. captum 2, 30.
- Solois 6, 2, 6.
- Solygia vicus 4, 42, 2. 43. Solygius colliculus 4, 42, 2.
- Sophocles Sostratidae fl. 3, 115. in Siciliam missus 4, 2. ad Corcyram tendit 4, 3. Corcyraeos exsules captos plebi tradit 4, 46. ab Athen. exsilio mulctatur 4, 65.
- Sortium usus in publicis foederibus 5, 21.
- Sostratides, vide Sophocles.
- Spartocus, pater Seuthae 2, 101, 5. 4, 101, 5.
- Sparta, vide Lacedaemon.
- Spartolus urbs Bottica 2, 79, 2. 5, 18, 5.
- Sphacteria insula eiusque situs 4, 8. a classe Athen. circumdatur 4, 14. incendium patitur 4, 29. rerum ad Sphacteriam gestarum tempus et diuturnitas 4, 39. in eam milites transmissi a Laced. 4, 8. victus in eam quomodo importetur 4, 26. in ea Laced. expugnati 4, 31. cives Laced. in ea capti post restitutionem quomodo a Laced. tractati 5, 34.
- Stages Persa 8, 16, 3.
- Stagirus 4, 88. Andriorum colonia ibid. ab Athen. deficit ibid. 5, 18, 5.
- Stater Phocaicus 4, 52, 2. Daricus 8, 28, 4.
- Status popularis Athenis sublatus 8, 47 sq. 65. quot et quanta mala inde nata ibid. sq. de populari statu iterum constituendo agi coeptum 8, 73. 89 sqq.
- Stesagoras 1, 116, 3.
- Sthenelaidas Ephorum Laced. 1, 85, 3. eius concio 1, 86.
- Stipendium peditum et equitum apud Graecos 5, 47. stipendium ab Athen. suis datum 3, 17. 8, 45. cur imminutum ibid. et sq. stipendium Thracum mercenariorum 7, 27. a Tissapherne militibus datum 8, 29. 45. magistratibus apud Athen. datum 8, 69. 97.
- Strategema militare Aristei et Callias 1, 62 sq. Stratiarum adversus Chaones 2, 81. Plataeensium contra Pelop. 2

- 75 sq. Phormionis contra classem Pelop. 2, 84. Peloponnesiorum contra Phormionem 2, 90 sq. eorundem in tentando Piraeo 2, 93 sq. Demosthenis contra Ambraciotas et Pelop. 3, 107 sq. eiusdem in expugnandis Laced. in Sphacteria 4, 32. et eiusdem ad Epidaurum 5, 80. Megarensium in urbe prodenda 4, 67. Brasidae contra Athen. ad Megara 4, 73. eiusdem contra Cleonem ad Amphipolin 5, 6 sq. 10. Boeotorum in Delio expugnando 4, 100. Atheniensium contra Syracusanos 6, 64 sq. eorundem in discessu a Syracusis 7, 78 sq. Niciae in defendendis castris 6, 102. Hermocratis in impedienda fuga Athen. 7, 73. Aristarchi in occupanda Oenoë 8, 98. strategema politicum Athen. legatorum ut Laced. a bello decernendo averterent 1, 73. Themistoclis contra Laced. in moenibus instaurandis 1, 90 sq. eiusdem, fuga in Atticam classem delati 1, 137. Alcibiadis contra Athen. legatos 8, 56. et contra oligarchicos et Tissaph. 8, 82 sq. et apud milites 8, 88. 108. Atheniensium in subiciendis imperio Graecis 1, 92. 95. Argilli cuiusdam in detegendis Pausaniae consiliis 1, 132. Periclis ut sibi privatim a periculo caveret 2, 13. Lacedaem. ne Plataeam reddere aliquando cogentur 3, 52. 5, 17. eorundem contra Helotas 4, 80. eorundem ne socii ipsorum ad Athen. deficerent. 5, 22. Alcibiadis in deludendis legatis Laced. 5, 45. Corcyraeorum adversus exsules captivos 4, 46. Niciae in dissuadenda Siciliensi expeditione 6, 20 sq. Egestianorum contra Athen. 4, 46. Hippiae in opprimenda coniuratione Aristogitonis 6, 58. captivi cuiusdam ob Hermarum detractionem 6, 60. inter Phrynichum et Alcib. 8, 50 sq.
- Strategi Athen. 1, 57. 2, 13. 59. 65. 4, 66. 8, 30. *Στρατηγὸς τῶν κάτω* 8, 5, 4.
- Stratodemus 2, 67.
- Stratonice soror Perdiccae et uxor Senthae 2, 101, 6.
- Stratus urbs Acarn. 2, 80. 102. Stratii Chaones superant 2, 81. tropaeum erigunt 2, 82.
- Strepsa urbs 1, 61, 4.
- Stroebus Atheniensis, pater Leocratis 1, 105, 2.
- Strombichides Diotimi filius dux Athen. 8, 15. res ab eo gestae ibid. et 30. 62 sq.
- Strombichus pater Diotimi 1, 45, 2.
- Strongyle ex Aeoli insulis 3, 88, 2.
- Strophacus 4, 78.
- Strymon fluv. 1, 100. 2, 96. 99. ex Scombro monte per Graecos ad Laeaeos fuit 2, 96.
- Styphon Pharacis fil. 4, 38, 2.
- Styrensis 7, 57, 4.
- Subligacula olim in certaminibus gestarunt athletae 1, 6. quando gestari desierint ibid.
- Suffragium Laced. voce dant, non calculus 1, 87, 2.
- Sunium 7, 28. ab Athen. munitum 8, 4.
- Supplices occidere nefas 3, 58, 3.
- Sybaris fl. 7, 35.
- Sybota portus Theasprotidis 1, 50. 3, 76. portus in Sybotis ins. 1, 52. 54. Sybota insulae 1, 47.
- Syca sive Tycha, pars Syracusarum 6, 98, 2.
- Syme insula 8, 41. 42.
- Symaethus fl. 6, 65.
- Synoecia 2, 15, 2.
- Syracusae conditae ab Archia Corinthio 6, 3 sq. intestinis dissensionibus saepe afflictatae 6, 38. mixtis incolis habitatae 6, 17. obsessae ab Athen. 6, 99. obsidione premuntur 6, 103. Syracusani cum Leont. bellum gerunt 3, 86. pugnant cum Athen. et vincuntur 4, 24 sq. se contra Athen. instruunt 6, 45. 63. proelium parant 6, 67. congregiuntur cum Athen. et funduntur 6, 70 sq. eos consolatur Hermocrates 6, 72. urbem muniunt 6, 75. legatos Camarinam mittunt ibid. Corinthum Spartamque 6, 73. 88. Catanaeorum agrum populantur 6, 75. rursus se contra Athen. instruunt 6, 96. pugnant et superantur 6, 97 sq. obsessi murum Atheniensibus obiciunt 5, 99 sq. 7, 4. de compositione cum Nicia agere coeperunt 6, 103. rem navalem praeparant contra Athen. 7, 21. Athen. terra marique adoriuntur 7, 22. mari succumbunt 7, 23. naves in Italiam mittunt 7, 25. eorum auxilia a Siculis caeduntur 7, 32. iterum se navali certamini parant 7, 36. terra marique aggrediuntur Athen. 7, 37. eosque superant 7, 41. duo tropaea statuunt 7, 45. ob insperatum successum animis eriguntur 7, 46. ad Athen. invadendos rursus se praeparant 7, 50. eos discessu prohibere statuunt 7, 51. proelio fundunt fugantque ibid. et 53. tropaeum erigunt 7, 54. animis valde confirmantur 7, 56. socii eorum et auxiliarii 7, 57. ultimum proelium parant 7, 65. dimi-

cant 7, 71 sq. et victoria potiuntur 7, 72. Athen. discessuros quo strategemate deceperint 7, 73. eos ab itinere morantur 7, 78. fugientes insequuntur 7, 81. quomodo tractarint Athen. captivos 7, 87. Peloponnesiis auxilia contra Athen. mittunt 8, 26. 105.

T.

- Faenarum Lacon. prom. 1, 128. 133. 7, 19.
 Talenta mille, non expendenda nisi extrema necessitate cogente, cur seposuerint Athen. 2, 24 sq. haec mille talenta quando et cur lege abrogata tetigerint 8, 15.
 Tamos Ioniae praetor 8, 31, 2. 87.
 Tanagra Boeotiae 1, 108. 3, 91. eius muros demoluntur Athen. 1, 108. Tanagraei ab Athen. proelio superati 3, 91.
 Tantalus Patroclis fil. dux Laced. 4, 57, 3. in vincula coniectus ab Athen. ibid.
 Tarentum 6, 44, 2. 104, 2.
 Taulantii gens Illyrica 1, 24.
 Taurus Echetimidae fil. 4, 119, 2.
 Tegea urbs potens in Pelop. 5, 32, 3. ad defectionem a Corinthiis frustra sollicitur ibid. ab Argivis obsidetur 5, 64. Tegeatae cum Matinensibus pugnant 4, 134.
 Tellis Laced. 5, 19. 24. Brasidae pater 3, 69.
 Tellias dux Syracus. 6, 103, 4.
 Temenidae primi possederunt Macedoniam 2, 99, 3. Argis oriundi ibid. expellunt Pieres ibid.
 Temenites pars Syracusarum 6, 75. 100, 2. Temenites collis 7, 3, 3.
 Templum Apollinis 1, 29, 2. 91. 3, 94, 7, 26. Apollinis Amyclaei 5, 18. 23. Pythii 2, 15. 4, 118. 5, 53. 6, 54. Bacchi 2, 15. 3, 81. 8, 93. Castoris et Poll. 3, 75. 4, 110. 8, 93. Dianae 6, 44. Eleusinium 2, 17. Herculis 5, 64. 66. Iovis Nemeaei 3, 96. Iovis Olympii 2, 15. Iunonis 1, 24. 3, 68. 75. 79. 81. 4, 133. 5, 75. Mercurii 7, 29. Neptuni 4, 118. Palladis 4, 116. 5, 10. Palladis Chalcioeci 1, 134. Protesilai 8, 102. Telluris 2, 15. Thesei 6, 61. Veneris in Eryce 6, 46. templum Iunonis Argis deflagrat 4, 133. templa morbo Attico profanata 2, 52. templa eorum sunt, qui regionem obtinent 4, 98. templa hostium temperandum 4, 97.
 Tenedii 3, 2. subditi Athen. 7, 57.
 Tenii 7, 57, 4. 8, 69, 2.
 Teos urbs 8, 16. 20. Teii 3, 32. 7, 57.
 Teres pater Sitalcae 2, 29. primus Odrysarum regnum per vim obtinuit ibid. quantum illud amplificaverit ibid. Teres et Tereus diversa regum nomina, nec in eadem regione regnarunt ibid.
 Terias fl. 6, 50, 3. 94, 2.
 Tereus rex Thracum 2, 29, 3. Procnes maritus ibid. in urbe Daulia habitabat ibid.
 Terinaeus sinus 6, 104, 2.
 Terra a mari absorpta circa Orobias 3, 89. terrae motus Spartaee 1, 128. eius causa ibid. terrae motus maximi tempore belli Pelop. 1, 23. 3, 87. 89. 4, 52. 5, 45. 50. 8, 6. terrae motu orto concio solvebatur apud Athenienses 5, 45. Lacedaemonii a militia abstinabant, vide Lacedaemon.
 Tessaracostae Chiaee 3, 101.
 Tessera militaris 7, 44, 4. 5.
 Teutiaplus Eleus 3, 29, 2. Alcidas et Pelop. adhortatur ibid.
 Teutlussa insula 8, 42, 4.
 Thalamii 4, 32, 2.
 Thapsus peninsula 6, 97. 99. Thapsus oppidum in ea situm quando et a quo conditum 6, 4.
 Tharypus Molossorum rex 2, 80, 6. eius tutelam gerit Sabylinthus ibid.
 Thasus insula 1, 100. Pariorum colonia 4, 104. ubi sita ibid. in Thaso res gestae 8, 64. Thasii ab Athen. deficient 1, 100. victi ab Athen. ibid. Laced. auxilium implorant 1, 101. tandem se Athen. dedunt ibid. urbem muris cingunt 8, 64. Thasiorum metalla 1, 100.
 Theaenetus Tolmidae fil. vates Plataeensis 3, 20.
 Theagenes Megarensis 1, 126, 3. 5. Athen. 4, 27, 3. 5, 19, 2. 24.
 Theatrum Dionysiacum Athenis 8, 93.
 Thebae 1, 90. quantum distent a Plataea 2, 5. Thebani Plataeam noctu ingrediuntur 2, 2. plurimi a Plataeensibus caesi 2, 4. reliqui se dedunt ibid.
 Thebani suis succurrunt 2, 5. Plataeensis insidias struunt ibid. foederum tempore et feris menstruis Plataeam occuparunt 3, 56. concioni Plataeensium respondent 3, 61. merita in Graeciam ostentant etc. 3, 62 sq. vires ad Coroneam ibid. muros Thespiensium diruunt 4, 133. Thracas Mycalesso digressos persequuntur 7, 30.
 Themistocles rei navalis studii auctor Athen. 1, 14. 74. 93. dux prudentissimus 1, 74. eius suasu proelium navale in maris angustis cum barbaris commissum ibid. maximis honoribus a Laced. ideo affectus ibid. Atheniensium

- bus suadet, ut se legatum ad Laced. mitterent 1, 90. vafurum eius consilium ad aedificandos urbis muros ibid. et 91. eius hortatu ambitus Piraei absolutur 1, 93. annuo magistratu fungitur ibid. Laced. olim amicus et apud eos graciosus 1, 91. per ostracismum patria pulsus Argis habitat 1, 135. a Laced. accusatur quod cum Medis sensisset ibid. Corcyram profugit ibid. non recipitur ibid. ad Admetum Molossorum regem devertit ibid. varii casus et pericula, in quae incidit 1, 137. ad regem Persarum confugit ibid. eius ad regem literae ibid. eius apud eum auctoritas 1, 138. peritia linguae Persicae ibid. eius encomium ampliss. ibid. eius mors et monumentum ibid. Artaxerxis in eum munificentia ibid.
- Theodorus pater Proclis 3, 91.
- Theolytus pater Cynetus 2, 102.
- Theori magistratus 5, 47, 9.
- Thera una ex Cycladibus 2, 9, 4.
- Theramenes Athen. Hagnonis fil. 8, 68, 4. unus ex eis qui statum pop. everturnt etc. ibid. iterum ei favet 8, 89 sqq.
- Therimenes Laced. classem in Asiam adducit 8, 26. foedus cum Persis init 8, 36, 2. 43, 3. 52. eius interitus 8, 38.
- Therme Maced. 1, 61, 2. capta ibid. redita Perdiccae 2, 29, 6.
- Thermon Laced. 8, 11, 2.
- Thermopylae 2, 101, 2. 3, 92, 6. 4, 36, 3.
- Thesaurus Atheniensium 2, 13.
- Thescus republ. Athen. constituit etc. 2, 15. eius templum 6, 61, 2.
- Thespiensium ager 4, 76, 3. Thespienses 4, 93, 4. eorum in pugna contra Athen. clades 4, 96, 3. eorum muri a Thebanis defecti 4, 133. eorum plebs insurgit contra magistratum 6, 95.
- Thesprotis 1, 46, 3. Thesproti regio non parent dominatui 2, 80, 5.
- Thessalia sine duce transitu difficilis 4, 78, 2. eius plebs Atheniensibus amica ibid. Thessali ex Arne Boeotus eiciunt 1, 12, 3. Atheniensium foederati 1, 102, 4. Athen. auxilia mittunt 1, 107, 7. 2, 22, 2. cum Boeotis pugnant ibid. Thessali circa Heracleam dominantes 3, 93, 2. Thessali paucorum dominatu potius quam statu pop. utuntur 4, 78, 3.
- Thessalus Pisistrati fil., Hippiae et Hipparchi frat. 1, 20, 2. 6, 55.
- Thoricus 8, 95.
- Thracia 1, 100. 2, 96. 4, 101. Thraces Athen. profugiant 1, 100. 4, 102. Thraces inter Haemum et Rhodopen 2, 96. Machaerophori et Dii appellati ibid. et 98. 7, 27. suis legibus vivunt 2, 29.
96. 98. Alii sunt Thraces qui Phocidem olim incolabant 2, 29. accipere potius quam dare consueverunt 2, 97. barbari et avidi caedis 7, 29. pugnant cum Thebanis 7, 30. Mycalessum crudeliter diripiunt ibid. Thracum res gestae in Macedonia 2, 100. Thracum gens trans Strymonem 2, 101.
- Thraciae portae ad Amphipolin 5, 10, 7. Thranitae 6, 31, 3.
- Thrasylbulus Lyci filius 8, 75. 2. democratiae studiosus 8, 73, 2. 75, 2. dux a militibus in Samo creatur ibid. Alcibiadem ab exsilio reducit 8, 81. Pelopon. in Hellesponto navali proelio vincit 8, 105 sq.
- Thrasycles Athen. 5, 19. 24. 8, 15. 17. 19.
- Thrasyllus Argivus 5, 59, 5. ab Argivis lapidibus paene obrutus 5, 60, 6. quomodo evaserit ibid.
- Thrasylus Athen. 8, 75. statui populari favet 8, 73. 75. dux a militibus in Samo factus ibid. Pelopon. navali proelio superat 8, 100. 104.
- Thrasymelidas Laced., Cratesiclis fil., classis ad Pylum praefectus 4, 11, 2.
- Thrasylus campus 1, 114, 2. 2, 19.
- Thronium Loeridis 2, 26, 2.
- Thucles pater Eurymedontis 3, 80. 91. 115. 7, 16. Thucles dux coloniae, quae Naxum condidit 6, 3.
- Thucydides Olori filius 4, 104, 5. quando, qua occasione, in quem finem et quomodo conscripserit bellum Pelop. 1, 1. 20. 21. 22. 23. 5, 20. 26. peste correptus 2, 48, 3. auri secturas et officinas in Thracia possidebat et opibus inter illius regionis primores ideo valebat 4, 105. Thraciae regioni ab Athen. praefectus ibid. Amphipolin defensurus sero venit 4, 106, 3. Eionem contra Brasidam defendit 4, 107. vitam per 20 annos in exsilio traduxit 5, 26, 5. Thucydides alius, Hagnonis et Phormionis collega 1, 117, 2. Thucydides Pharsalium, proxenus Athen. 8, 92, 8.
- Thurii urbs Italiae 6, 61. 7, 33. 35. 57. 84.
- Thuriatae in Laconica 1, 101, 2.
- Thyamis fluv. 1, 46, 4.
- Thyamus mons 3, 106.
- Thymochares 8, 95, 2.
- Thyrea 4, 56. 5, 41. Aeginetis incolendam dederunt Laced. 2, 27. 4, 56. eam capiunt Athen. 4, 57. Thyreaticus ager 2, 27. 4, 56. 6, 95.
- Thyssus urbs 4, 109, 3. 5, 35.
- Tibicinum ad cantum proelium ineunt Laced. 5, 70.

- Tichium Aetoliae 3, 96, 2.
 Tichiussa agri Milesii 8, 26, 3. 22.
 Tilataei 2, 96, 4.
 Timagoras Athenagorae fil. Cyzicenus 8, 6. 39.
 Timagoras Tegeates 2, 67.
 Timanor Timanthis fil. 1, 29, 3.
 Timocrates Laced. 2, 85. 92, 3. gladio se transigit ibid.
 Timocrates Athen. pater Aristotelis 3, 105, 3. 5, 19, 2.
 Timocrates Corinth. pater Timoxeni 2, 33.
 Timoxenus 2, 33.
 Tintinnabula in urbium custodiis circumferri solita 4, 135.
 Tisamenus Trachinius 3, 92, 3.
 Tisander Apodotus 3, 100.
 Tisias Tisimachi fil. 5, 84, 3.
 Tisimachus ibid.
 Tissaphernes Asiae maritimae a Darlo praefectus 8, 5. Pelop. ad bellum Athen. inferendum instigat ibid. stipendium ipsis pollicetur ibid. foedus cum Pelop. init 8, 17. 36. 47 sq. ad Miletum vincitur ab Athen. 8, 25. Iasum praesidio munit 8, 29. menstruum stipendium navibus Laced. numerat ibid. iratus discedit a consiliariis Laced. 8, 43. Alcib. suasu stipendium Laced. promissum imminuit 8, 45. 46. sibi metuens in gratiam cum Pelop. redire studet 8, 56 sq. in eum invehuntur classarii milites Pelop. 8, 78. cur classem Phoenicum ad Pelop. non adduxerit 8, 81. 87. Laced. se purgare conatur 8, 85. 109. Ephesum profectus Dianae sacrificat 8, 109.
 Tlepolemus 1, 117, 2.
 Tolmaeus 4, 53. pater Autoclis 4, 58.
 Tolmidae pat. 1, 108. 113.
 Tolmides Tolmaei fil. dux Athen. 1, 108, 5. 113. res ab eo gestae ibid. — pater Theaeneti 3, 20.
 Tolophonii 3, 101, 2.
 Tolophus Ophionensis 3, 100.
 Tomeus 4, 118, 4.
 Torone urbs Chalcidica 4, 110. 120. & Brasida capitur 4, 111. ab Athen. recepta 5, 3.
 Torylaeus 4, 78.
 Trachinii 3, 92. ager Trachinius ibid. 100. 4, 72.
 Tragia insula 1, 116.
 Teres 2, 96, 4.
 Triballi 2, 96, 4. vincunt Sitalcen, Odrysarum regem 4, 101, 5.
 Tributum quantum Athen. a sociis quotannis recipiebant 2, 13, 3. tributum primum Graecis ab Athen. impositum quantum etc. 1, 96, 2. ab Aristide descriptum 5, 18, 5. tributum quod Suthae Odrysarum regi pendebatur 2, 97, 3.
 Trierarchi Athen. 6, 31, 3. 7, 70, 8.
 Trinacria antiquum Siciliae nomen 6, 2, 2.
 Triopium prom. 8, 35, 2. 60, 3.
 Tripodiscus agri Megar. 4, 70.
 Tripus Delphicus 1, 132, 2. 3, 57, 3.
 Tritaenses 3, 101, 2.
 Troas 1, 131.
 Troezen 1, 115. 4, 118, 4. Troezenii duas naves praebent Corinthiis contra Corcyraeos 1, 27, 2. Troezenius ager vastatus 2, 56, 5.
 Trogilus 6, 99. 7, 2, 5.
 Troiae obsidio 1, 11. Troiana expeditio 1, 9 sq. Troiana res minores fama 1, 10. Troiani cur et quomodo Graecis per decem annos restiterint 1, 11. Troiani post urbem captam Siciliam appulsi ibi sedes posuerunt 6, 2. e Troia profecti Scionaeorum maiores 4, 120. e Troia in Libyam delati Phoenices, et inde in Siciliam 6, 2.
 Tropaea Acarnanum 3, 109. 112. Atheniense 1, 63. 105. 2, 84. 92. 4, 12. 14. 25. 38. 44. 72. 131. 5, 3. 6, 70. 94. 98. 103. 7, 5. 23. 34. 54. 8, 24. 25. 106.
 Boeotorum 4, 97. Brasidae 4, 124. 5, 10. Corcyraeorum 1, 30. 54. Corinthiorum 1, 54. 7, 34. Mantiniense 4, 134. Perdiccae 4, 124. Pelop. 2, 22. 92. 5, 74. 8, 42. 95. Sicyoniorum 4, 101. Stratiarum 2, 82. Syracusanorum 7, 24. 41. 45. 54. 72. Tegeatarum 4, 134.
 Trotilum urbs 6, 4.
 Tyca vel Tycha, vide Syca.
 Tydeus Ionis fil. 8, 33, 3.
 Tyndareus iureiurando obstringit Helenae procos 1, 9.
 Tyranni in Graecia 1, 17. a Laced. sublato ibid. Tyranni in Sicilia ad magnam potentiam evecti ibid. diu imperium obtinuerunt 1, 18. Tyrannides in Graeciae civitatibus quando et quomodo constitutae 1, 13. Tyrannis Pisistratidarum qualis 6, 53 sq. 59.
 Tyrrheni Pelasgici Lemnum et Athenas olim incoluerunt 4, 109, 4. Tyrrheni cum Athen. militant in Sicilia 7, 53, 2. 54.

U.

- Ulixes per Charybdim dicitur navigasse 4, 24, 5.
 Unguento usi sunt veteres athletae 1, 6, 5.

Urbes in Graecia quales olim 1, 2. recentiores in litoribus conditae 1, 7. vetustiores longius a mari ibid.
 Urinatores 4, 26, 8.

V.

Vates multa canebant sub initium belli Pelop. 2, 8, 2. 21, 3. illis irati Athenienses 8, 1.
 Vectigalia populi Att. 2, 13.
 Veneris fanum in Eryce 6, 46, 3.
 Ventus subsolanus 3, 23, 5. ventus continuo spirans e sinu Crisaeo 2, 84, 2.
 Verborum usitata significatio mutata 3, 82, 4.
 Veritatis investigatio difficilis 1, 20, 3.
 Vestes Laced. et Athen. quales 1, 6, 3. 4.
 Victimae ex farinae subactae massa ad verarum similitudinem factae et immolatae 1, 126, 6.
 Vita, quam prisci mortales in Graecia degebant, qualis 1, 2. 6. vitae genus delicatius quinam in Graecia primi coluerint ibid.
 Vulcanus in Hiera aerariam exercere creditus 3, 88, 3.

X.

Xanthippus pater Periclis 1, 111. 127.
 Xenagi Laced. 2, 75, 3.

Xenares ephorus Spartae 5, 36 sqq. Lacedaem. Heracleotarum dux, in proelio caesus 5, 31, 2.
 Xenocles Euthyclis fil. 1, 48, 2. 3, 114, 4.
 Xenon Thebanus 7, 19, 3.
 Xenophanes pater Lamachi 6, 8, 2.
 Xenophantidas Laced. 8, 55, 2.
 Xenophon Euripidis fil. 2, 70. 79.
 Xenotimus pater Carcini 2, 23, 2.
 Xerxes 1, 118, 2. 129. eius ad Pausaniam epistola 1, 129. pater Artaxerxis 1, 137, 3. 4, 50, 3.

Z.

Zacynthus insula 2, 66. 4, 8, 2. Zacynthii Achaeorum coloni 2, 66. Athen. socii in bello Sicil. 7, 57, 7.
 Zancle urbs quando et a quibus condita et unde dicta 6, 4, 5. postea Messene dicta 6, 5.
 Zancleon Siculi falcem appellant 6, 4, 5.
 Zeuxidamus Archidami pater 2, 19. 47. 71. 3, 1.
 Zeuxidas Laced. 5, 19, 2. 24.
 Zopyrus pater Megabyzi 1, 109, 8.

83441
17